Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

តេយា ពស្ស ភកចតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

ឱសុទ្ធិយគ្គោ

(ទុតិយោ ភាគោ)

១៧. ឫទ្ធិចិឆតិទ្ទេសោ

អភិញ្ញាកថា

១៩៤. ឥទាតិ យាសំ លោកិកាភិញ្ញានំ ចសេន អយំ សមាធិភាចតា អាតិសំសាតី ចុត្តា, តា អភិញ្ញា សម្បាទេតុំ យស្មា បឆចីកសិណាទីសុ អធិកតចតុត្ថជ្ឈាតេត យោគិតា យោគោ កាតព្ពោ. ឯចញ្ហិស្ស សា សមាធិភាចតា អធិកតាតិសំសា ចេច ភចិស្សតិ ថិរតរា ច, សោ អធិកតាតិសំសាយ ថិរតរាយ សមាធិភាចតាយ សមត្តាកតោ សុខេតេច បញ្ញាភាចតំ សម្បាទេស្សតិ. តស្មា អភិញ្ញាកថំ តាច អារភិស្សាម.

ភកចតា ហិ អធិកតចតុត្ថជ្ឈាតសមាធីតំ កុលបុត្តាតំ សមាធិភាចតាតិសំសទស្សតត្ថំ ទោច ចតុត្ថទិ បណីតបណីតធម្មទេសតត្ថញ្ច “សោ ឯចំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អតង្គណេ ចិកតុបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មតិយេ ឋិតេ អាតេញ្ជប្បត្តេ ឫទ្ធិចិធាយ ចិត្តំ អភិតីហរតិ អភិតិត្តាមេតិ. សោ អតេកចិហិតំ ឫទ្ធិចិធំ បច្ចតុភោតិ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតី”តិអាទិតា (ទី. តិ. ១.២១៩) តយេត ឫទ្ធិចិធំ, ទិព្ពសោតធាតុញាណំ, ចេតោបរិយញាណំ, បុព្ពេតិចាសាតុស្សតិញាណំ, សត្តាតំ ចុតូបបាតេ ញាណន្តិ បញ្ច លោកិកាភិញ្ញា ចុត្តា.

តត្ថ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតីតិអាទិកំ ឫទ្ធិចិកុព្ពតំ កាតុកាមេត អាទិកម្មិកេត យោគិតា ឱទាតកសិណបរិយន្តេសុ អដ្ឋសុ កសិណេសុ អដ្ឋ អដ្ឋ សមាបត្តិយោ តិព្ពត្តេត្វា –

កសិណាតុលោមតោ, កសិណបដិលោមតោ, កសិណាតុលោមបដិលោមតោ, ឈាតាតុលោមតោ, ឈាតបដិលោមតោ, ឈាតាតុលោមបដិលោមតោ, ឈាតុក្កន្តិកតោ, កសិណុក្កន្តិកតោ, ឈាតកសិណុក្កន្តិកតោ, អង្គសង្កន្តិតោ, អារម្មណសង្កន្តិតោ, អង្គារម្មណសង្កន្តិតោ, អង្គចចត្ថាបតតោ, អារម្មណចចត្ថាបតតោតិ.

ឥមេហិ ចុទ្ទសហិ អាការេហិ ចិត្តំ បរិទមេតព្វំ។

១៩៩។ កតមំ បនេត្ថ កសិណានុលោមំ...បេ... កតមំ អារម្មណវវត្ថានន្តិ។ ឥធ ភិក្ខុ បថវីកសិណេ ឈានំ សមាបជ្ជតិ, តតោ អាបោកសិណេតិ ឯវំ បដិបាដិយា អដ្ឋសុ កសិណេសុ សតក្ខត្តុម្បិ សហស្សក្ខត្តុម្បិ សមាបជ្ជតិ, ឥទំ កសិណានុលោមំ នាម។

ឱទាតកសិណតោ បន តថេវ បដិលោមក្កមេន សមាបជ្ជនំ កសិណបដិលោមំ នាម។

បថវីកសិណតោ បដ្ឋាយ យាវ ឱទាតកសិណំ, ឱទាតកសិណតោបិ បដ្ឋាយ យាវ បថវីកសិណន្តិ ឯវំ អនុលោមបដិលោមវសេន បុនប្បុនំ សមាបជ្ជនំ កសិណានុលោមបដិលោមំ នាម។

បឋមជ្ឈានតោ បន បដ្ឋាយ បដិបាដិយា យាវ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ, តាវ បុនប្បុនំ សមាបជ្ជនំ ឈានានុលោមំ នាម។

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ បដ្ឋាយ យាវ បឋមជ្ឈានំ, តាវ បុនប្បុនំ សមាបជ្ជនំ ឈានបដិលោមំ នាម។

បឋមជ្ឈានតោ បដ្ឋាយ យាវ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ បដ្ឋាយ យាវ បឋមជ្ឈានន្តិ ឯវំ អនុលោមបដិលោមវសេន បុនប្បុនំ សមាបជ្ជនំ ឈានានុលោមបដិលោមំ នាម។

បថវីកសិណេ បន បឋមជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តត្ថេវ តតិយំ សមាបជ្ជតិ, តតោ តំ ឧគ្ឃាដេត្វា អាកាសានញ្ចាយតនំ, តតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនន្តិ ឯវំ កសិណំ អនុក្កមិត្វា ឈានស្សេវ ឯកន្តរិកភាវេន ឧក្កមនំ ឈានុក្កន្តិកំ នាម។ ឯវំ អាបោកសិណាទិមូលិកាបិ យោជេតព្វា។

បថវីកសិណេ បឋមជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា បុន តទេវ តេជោកសិណេ, តតោ នីលកសិណេ, តតោ លោហិតកសិណេតិ ឥមិនា នយេន ឈានំ អនុក្កមិត្វា កសិណស្សេវ ឯកន្តរិកភាវេន ឧក្កមនំ កសិណុក្កន្តិកំ នាម។

បថវីកសិណេ បឋមជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តតោ តេជោកសិណេ តតិយំ, នីលកសិណំ ឧគ្ឃាដេត្វា អាកាសានញ្ចាយតនំ, លោហិតកសិណតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនន្តិ ឥមិនា នយេន ឈានស្ស ចេវ កសិណស្ស ច ឧក្កមនំ ឈានកសិណុក្កន្តិកំ នាម។

បថវីកសិណេ បន បឋមជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តត្ថេវ ឥតរេសម្បិ សមាបជ្ជនំ អង្គសង្កន្តិ នាម។

បឋវីកសិណេ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តទេវ អាបោកសិណេ...បេ... តទេវ ឱទាតកសិណេតិ ឯវំ សព្ពកសិណេសុ ឯកស្សេវ ឈានស្ស សមាបជ្ជនំ អារម្មណសង្កន្តិកំ នាម។

បឋវីកសិណេ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា អាបោកសិណេ ទុតិយំ, តេជោកសិណេ តតិយំ, វាយោកសិណេ ចតុត្ថំ, នីលកសិណំ ឧគ្ឃាដេត្វា អាកាសានញ្ចាយតនំ, បីតកសិណតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ , លោហិតកសិណតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ, ឱទាតកសិណតោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនន្តិ ឯវំ ឯកន្តរិកវសេន អង្គានញ្ច អារម្មណានញ្ច សង្កមនំ អង្គារម្មណសង្កន្តិកំ នាម។

បឋមំ ឈានំ បន បញ្ចង្គិកន្តិ វវត្ថបេត្វា ទុតិយំ តិវង្គិកំ, តតិយំ ទុវង្គិកំ, តថា ចតុត្ថំ អាកាសានញ្ចាយតនំ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនន្តិ ឯវំ ឈានង្គមត្តស្សេវ វវត្ថាបនំ អង្គវវត្ថាបនំ នាម។

តថា ឥទំ បឋវីកសិណន្តិ វវត្ថបេត្វា ឥទំ អាបោកសិណំ...បេ... ឥទំ ឱទាតកសិណន្តិ ឯវំ អារម្មណមត្តស្សេវ វវត្ថាបនំ អារម្មណវវត្ថាបនំ នាម ។ អង្គារម្មណវវត្ថាបនម្បិ ឯកេ ឥច្ឆន្តិ។ អដ្ឋកថាសុ បន អនាគតត្តា អទ្ធា តំ ភាវនាមុខំ ន ហោតិ។

៣៦៩. ឥមេហិ បន ចុទ្ទសហិ អាការេហិ ចិត្តំ អបរិទមេត្វា បុព្ពេ អភាវិតភាវនោ អាទិកម្មិកោ យោគាវចរោ ឥទ្ធិវិកុព្ពនំ សម្បាទេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ អាទិកម្មិកស្ស ហិ កសិណបរិកម្មម្បិ ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ សក្កោតិ។ កតកសិណបរិកម្មស្ស និមិត្តុប្បាទនំ ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ សក្កោតិ។ ឧប្បន្នេ និមិត្តេ តំ វឌ្ឍេត្វា អប្បនាធិគមោ ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ សក្កោតិ។ អធិគតប្បនស្ស ចុទ្ទសហាការេហិ ចិត្តបរិទមនំ ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ សក្កោតិ។ ចុទ្ទសហាការេហិ បរិទមិតចិត្តស្សាបិ ឥទ្ធិវិកុព្ពនំ នាម ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ សក្កោតិ។ វិកុព្ពនប្បត្តស្សាបិ ខិប្បនិសន្តិភាវោ នាម ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ ខិប្បនិសន្តិ ហោតិ។ ថេរម្ពត្ថលេ មហារោហណគុត្តត្ថេរស្ស គិលានុបដ្ឋានំ អាគតេសុ តិំសមត្តេសុ ឥទ្ធិមន្តសហស្សេសុ ឧបសម្បទាយ អដ្ឋវស្សិកោ រក្ខិតត្ថេរោ វិយ។ តស្សានុភាវោ បឋវីកសិណនិទ្ទេសេ (វិសុទ្ធិ. ១.៧៩ អាទយោ) វុត្តោយេវ។ តំ បនស្សានុភាវំ ទិស្វា ថេរោ អាហ “អាវុសោ, សចេ រក្ខិតោ នាភវិស្ស, សព្ពេវ គរហប្បត្តា អស្សាម ‘នាគរាជានំ រក្ខិតុំ នាសក្ខិំសូ’តិ។ តស្មា អត្តនា គហេត្វា វិចរិតព្ពំ អាវុធំ នាម មលំ សោធេត្វាវ គហេត្វា វិចរិតុំ វដ្ដតី”តិ។ តេ ថេរស្ស ឱវាទេ ឋត្វា តិំសសហស្សាបិ ភិក្ខូ ខិប្បនិសន្តិនោ អហេសុំ។

ខិប្បនិសន្តិភាវេបិ ច សតិ បរស្ស បតិដ្ឋាភាវោ ភារោ, សតេសុ សហស្សេសុ វា ឯកោវ ហោតិ, គិរិភណ្ឌវាហនបូជាយ មារេន អង្គារវស្សំ បវត្តិតេ អាកាសេ បឋវិំ មាបេត្វា អង្គារវស្សបរិត្តាណកោ ថេរោ វិយ។

ពលវបុព្ពយោគានំ បន ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធអគ្គសាវកាទីនំ វិនាបិ ឯតាយ វុត្តប្បការាយ ភាវនានុក្កមេន អរហត្តបដិលាភេនេវ ឯតញ្ច ឥទ្ធិវិកុព្ពនំ អញ្ញេ ច បដិសម្ភិទាទិភេទា គុណា ឥជ្ឈន្តិ។ តស្មា យថា បិឡន្ធនវិកតិំ កត្តុកាមោ សុវណ្ណការោ អគ្គិធមនាទីហិ សុវណ្ណំ មុទុំ

កម្មញ្ញំ កត្វាវ ករោតិ, យថា ច ភាជនវិកតិំ កត្តុកាមោ កុម្ភការោ សុបរិកម្មកតំ មត្តិកំ កត្វា ករោតិ, ឯវមេវ អាទិកម្មិកេន ឥមេហិ ចុទ្ទសហាការេហិ ចិត្តំ បរិទមេត្វា ឆន្ទសីសចិត្តសីសវីរិយសីសវីមំសាសីសសមាបជ្ជនវសេន ចេវ អាវជ្ជនាទិវសីភាវវសេន ច មុទុំ កម្មញ្ញំ កត្វា ឥទ្ធិវិធាយ យោគោ ករណីយោ. បុព្ពហេតុសម្បន្នស្ស បន កសិណេសុ ចតុត្ថជ្ឈានេ ចិណ្ណវសិតាបិ កាតុំ វដ្ដតិ. យថា បនេត្ថ យោគោ កាតព្ពោ, តំ វិធិំ ទស្សេន្តោ ភគវា “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ”តិអាទិមាហ.

១៩៥. តត្រាយំ បាឡិនយានុសារេនេវ វិនិច្ឆយកថា. តត្ថ សោតិ សោ អធិគតចតុត្ថជ្ឈានោ យោគី. ឯវន្តិ ចតុត្ថជ្ឈានក្កមនិទស្សនមេតំ. ឥមិនា បឋមជ្ឈានាធិគមាទិនា កមេន ចតុត្ថជ្ឈានំ បដិលភិត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ. សមាហិតេតិ ឥមិនា ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិនា សមាហិតេ. ចិត្តេតិ រូបាវចរចិត្តេ. បរិសុទ្ធេតិអាទីសុ បន ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិភាវេន បរិសុទ្ធេ. បរិសុទ្ធត្តាយេវ បរិយោទាតេ, បភស្សរេតិ វុត្តំ ហោតិ. សុខាទីនំ បច្ចយានំ ឃាតេន វិហតរាគាទិអង្គណត្តា អនង្គណេ. អនង្គណត្តាយេវ វិគតូបក្កិលេសេ. អង្គណេន ហិ តំ ចិត្តំ ឧបក្កិលិស្សតិ. សុភាវិតត្តា មុទុភូតេ, វសីភាវប្បត្តេតិ វុត្តំ ហោតិ. វសេ វត្តមានំ ហិ ចិត្តំ មុទូតិ វុច្ចតិ. មុទុត្តាយេវ ច កម្មនិយេ, កម្មក្ខមេ កម្មយោគ្គេតិ វុត្តំ ហោតិ. មុទុំ ហិ ចិត្តំ កម្មនិយំ ហោតិ សុទន្តមិវ សុវណ្ណំ, តទុភយម្បិ ច សុភាវិតត្តាយេវាតិ. យថាហ “នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកធម្មម្បិ សមនុបស្សាមិ, យំ ឯវំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ មុទុ ច ហោតិ កម្មនិយញ្ច, យថយិទំ, ភិក្ខវេ, ចិត្ត”ន្តិ (អ. និ. ១.២២).

ឯតេសុ បរិសុទ្ធភាវាទីសុ ឋិតត្តា ឋិតេ. ឋិតត្តាយេវ អានេញ្ជប្បត្តេ, អចលេ និរិញ្ជនេតិ វុត្តំ ហោតិ. មុទុកម្មញ្ញភាវេន វា អត្តនោ វសេ ឋិតត្តា ឋិតេ. សទ្ធាទីហិ បរិគ្គហិតត្តា អានេញ្ជប្បត្តេ. សទ្ធាបរិគ្គហិតំ ហិ ចិត្តំ អស្សទ្ធិយេន ន ឥញ្ជតិ. វីរិយបរិគ្គហិតំ កោសជ្ជេន ន ឥញ្ជតិ. សតិបរិគ្គហិតំ បមាទេន ន ឥញ្ជតិ. សមាធិបរិគ្គហិតំ ឧទ្ធច្ចេន ន ឥញ្ជតិ. បញ្ញាបរិគ្គហិតំ អវិជ្ជាយ ន ឥញ្ជតិ. ឱភាសគតំ កិលេសន្ធការេន ន ឥញ្ជតិ. ឥមេហិ ឆហិ ធម្មេហិ បរិគ្គហិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ ហោតិ. ឯវំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ចិត្តំ អភិនីហារក្ខមំ ហោតិ អភិញ្ញាសច្ឆិករណីយានំ ធម្មានំ អភិញ្ញាសច្ឆិកិរិយាយ.

អបរោ នយោ, ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិនា សមាហិតេ. នីវរណទូរីភាវេន បរិសុទ្ធេ. វិតក្កាទិសមតិក្កមេន បរិយោទាតេ. ឈានបដិលាភបច្ចយានំ បាបកានំ ឥច្ឆាវចរានំ អភាវេន អនង្គណេ. អភិជ្ឈាទីនំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសានំ វិគមេន វិគតូបក្កិលេសេ. ឧភយម្បិ ចេតំ អនង្គណសុត្តវត្ថសុត្តានុសារេន (ម. និ. ១.៥៧ អាទយោ) វេទិតព្ពំ. វសិប្បត្តិយា មុទុភូតេ. ឥទ្ធិបាទភាវូបគមេន កម្មនិយេ. ភាវនាបារិបូរិយា បណីតភាវូបគមេន ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ. យថា អានេញ្ជប្បត្តំ ហោតិ, ឯវំ ឋិតេតិ អត្ថោ. ឯវម្បិ អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ចិត្តំ អភិនីហារក្ខមំ ហោតិ អភិញ្ញាសច្ឆិករណីយានំ ធម្មានំ អភិញ្ញាសច្ឆិកិរិយាយ បាទកំ បទដ្ឋានភូតន្តិ.

ទសឥទ្ធិកថា

១៩៦. ឥទ្ធិវិធាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតីតិ ឯត្ថ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ, និប្ផត្តិអត្ថេន បដិលាភដ្ឋេន ចាតិ វុត្តំ ហោតិ. យញ្ហិ

និប្ផជ្ជតិ បដិលព្ភតិ ច, តំ ឥជ្ឈតីតិ វុច្ចតិ. យថាហ “កាមំ កាមយមានស្ស, តស្ស ចេតំ សមិជ្ឈតី”តិ (សុ. និ. ៧៧២). តថា “នេក្ខម្មំ ឥជ្ឈតីតិ ឥទ្ធិ, បដិហរតីតិ បាដិហារិយំ. អរហត្តមគ្គោ ឥជ្ឈតីតិ ឥទ្ធិ, បដិហរតីតិ បាដិហារិយ”ន្តិ (បដិ. ម. ៣.៣២).

អបរោ នយោ, ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ. ឧបាយសម្បទាយេតមធិវចនំ. ឧបាយសម្បទា ហិ ឥជ្ឈតិ អធិប្បេតផលប្បសវនតោ. យថាហ – “អយំ ខោ ចិត្តោ គហបតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ, សចេ បណិទហិស្សតិ ‘អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’តិ, តស្ស ខោ អយំ ឥជ្ឈិស្សតិ សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា”តិ (សំ. និ. ៤.៣៥២).

អបរោ នយោ, ឯតាយ សត្តា ឥជ្ឈន្តីតិ ឥទ្ធិ. ឥជ្ឈន្តីតិ ឥទ្ធា វុទ្ធា ឧក្កំសគតា ហោន្តីតិ វុត្តំ ហោតិ. សា ទសវិធា. យថាហ “កតិ ឥទ្ធិយោតិ ទស ឥទ្ធិយោ”. បុន ចបរំ អាហ “កតមា ទស ឥទ្ធិយោ? អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ, វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ, មនោមយា ឥទ្ធិ, ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ, សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អរិយា ឥទ្ធិ, កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ, បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ, តត្ថ តត្ថ សម្មាបយោគប្បច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធី”តិ (បដិ. ម. ៣.៨).

៣៧០. តត្ថ “បកតិយា ឯកោ ពហុកំ អាវជ្ជតិ សតំ វា សហស្សំ វា សតសហស្សំ វា អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ ‘ពហុកោ ហោមី’”តិ (បដិ. ម. ៣.១០) ឯវំ វិភជិត្វា ទស្សិតា ឥទ្ធិ អធិដ្ឋានវសេន និប្ផន្នត្តា អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ នាម.

៣៧១. “សោ បកតិវណ្ណំ វិជហិត្វា កុមារកវណ្ណំ វា ទស្សេតិ នាគវណ្ណំ វា...បេ... វិវិធម្បិ សេនាព្យូហំ ទស្សេតី”តិ (បដិ. ម. ៣.១៣) ឯវំ អាគតា ឥទ្ធិ បកតិវណ្ណវិជហនវិការវសេន បវត្តត្តា វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ នាម.

៣៧២. “ឥធ ភិក្ខុ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបិំ មនោមយ”ន្តិ (បដិ. ម. ៣.១៤) ឥមិនា នយេន អាគតា ឥទ្ធិ សរីរព្ភន្តរេ អញ្ញស្សេវ មនោមយស្ស សរីរស្ស និប្ផត្តិវសេន បវត្តត្តា មនោមយា ឥទ្ធិ នាម.

៣៧៣. ញាណុប្បត្តិតោ បន បុព្ពេ វា បច្ឆា វា តំខណេ វា ញាណានុភាវនិព្ពត្តោ វិសេសោ ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ នាម. វុត្តញ្ហេតំ – “អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ...បេ... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ. អាយស្មតោ ពាកុលស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ. អាយស្មតោ សំកិច្ចស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ. អាយស្មតោ ភូតបាលស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធី”តិ (បដិ. ម. ៣.១៥).

តត្ថ អាយស្មា ពាកុលោ ទហរោវ សមានោ មង្គលទិវសេ នទិយា ន្ហាបិយមានោ ធាតិយា បមាទេន សោតេ បតិតោ. តមេនំ មច្ឆោ គិលិត្វា ពារាណសិតិត្ថំ អគមាសិ. តត្រ តំ មច្ឆពន្ធោ គហេត្វា សេដ្ឋិភរិយាយ វិក្កិណិ. សា មច្ឆេ សិនេហំ ឧប្បាទេត្វា អហមេវ នំ បចិស្សាមីតិ ផាលេន្តី មច្ឆកុច្ឆិយំ សុវណ្ណពិម្ពំ វិយ ទារកំ ទិស្វា បុត្តោ មេ លទ្ធោតិ សោមនស្សជាតា អហោសិ. ឥតិ មច្ឆកុច្ឆិយំ អរោគភាវោ

អាយស្មតោ ពាក្កុលស្ស បច្ឆិមភវិកស្ស តេន អត្តភាវេន បដិលភិតព្ពអរហត្តមគ្គញាណានុភាវេន និព្ពត្តត្តា ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ នាម។ វត្ថុ បន វិត្ថារេន កថេតព្ពំ។

សង្កិច្ចត្ថេរស្ស បន គព្ភគតស្សេវ មាតា កាលមកាសិ។ តស្សា ចិតកំ អារោបេត្វា សូលេហិ វិជ្ឈិត្វា ឈាបិយមានាយ ទារកោ សូលកោដិយា អក្ខិកូដេ បហារំ លភិត្វា សទ្ទមកាសិ។ តតោ ទារកោ ជីវតីតិ ឱតារេត្វា កុច្ឆិំ ផាលេត្វា ទារកំ អយ្យិកាយ អទំសុ។ សោ តាយ បដិជគ្គិតោ វុឌ្ឍិមន្វាយ បព្ពជិត្វា សហ បដិសម្ភិទាហិ អរហត្តំ បាបុណិ។ ឥតិ វុត្តនយេនេវ ទារុចិតកាយ អនុបហតភាវោ អាយស្មតោ សង្កិច្ចស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ នាម។

ភូតបាលទារកស្ស បន បិតា រាជគហេ ទលិទ្ទមនុស្សោ។ សោ ទារូនំ អត្ថាយ សកដេន អដវិំ គន្ត្វា ទារុភារំ កត្វា សាយំ នគរទ្វារសមីបំ បត្តោ។ អថស្ស គោណា យុគំ ឱស្សជ្ជិត្វា នគរំ បវិសិំសុ។ សោ សកដមូលេ បុត្តកំ និសីទាបេត្វា គោណានំ អនុបទំ គច្ឆន្តោ នគរមេវ បាវិសិ។ តស្ស អនិក្ខន្តស្សេវ ទ្វារំ បិហិតំ។ ទារកស្ស វាឡយក្ខានុចរិតេបិ ពហិនគរេ តិយាមរត្តិំ អនុបទ្ទវេន វសនភាវោ វុត្តនយេនេវ ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ នាម។ វត្ថុ បន វិត្ថារេន កថេតព្ពំ។

៣៧៤។ សមាធិតោ បុព្វេ វា បច្ឆា វា តំខណេ វា សមថានុភាវនិព្ពត្តោ វិសេសោ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ វុត្តញ្ហេតំ “បឋមេន ឈានេន នីវរណានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អាយស្មតោ សញ្ជីវស្ស, អាយស្មតោ ខាណុកោណ្ឌញ្ញស្ស, ឧត្តរាយ ឧបាសិកាយ, សាមាវតិយា ឧបាសិកាយ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធី”តិ (បដិ។ ម។ ៣។១៩)។

តត្ថ យទា អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស មហាមោគ្គល្លានត្ថេរេន សទ្ធិំ កបោតកន្ទរាយំ វិហរតោ ជុណ្ហាយ រត្តិយា នវោរោបិតេហិ កេសេហិ អជ្ឈោកាសេ និសិន្នស្ស ឯកោ ទុដ្ឋយក្ខោ សហាយកេន យក្ខេន វារិយមានោបិ សីសេ បហារំ អទាសិ។ យស្ស មេឃស្ស វិយ គជ្ជតោ សទ្ទោ អហោសិ។ តទា ថេរោ តស្ស បហរណសមយេ សមាបត្តិំ អប្បេសិ។ អថស្ស តេន បហារេន ន កោចិ អាពាធោ អហោសិ។ អយំ តស្សាយស្មតោ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ វត្ថុ បន ឧទានេ (ឧទា។ ៣៤) អាគតមេវ។

សញ្ជីវត្ថេរំ បន និរោធសមាបន្នំ កាលកតោតិ សល្លក្ខេត្វា គោបាលកាទយោ តិណកដ្ឋគោមយានិ សង្កឌ្ឍិត្វា អគ្គិំ អទំសុ។ ថេរស្ស ចីវរេ អំសុមត្តម្បិ ន ឈាយិត្ថ។ អយមស្ស អនុបុព្ពសមាបត្តិវសេន បវត្តសមថានុភាវនិព្ពត្តត្តា សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ វត្ថុ បន សុត្តេ (ម។ និ។ ១។៥០៧) អាគតមេវ។

ខាណុកោណ្ឌញ្ញត្ថេរោ បន បកតិយាវ សមាបត្តិពហុលោ។ សោ អញ្ញតរស្មិំ អរញ្ញេ រត្តិំ សមាបត្តិំ អប្បេត្វា និសីទិ។ បញ្ចសតា ចោរា ភណ្ឌកំ ថេនេត្វា គច្ឆន្តា “ឥទានិ អម្ហាកំ អនុបថេ អាគច្ឆន្តា នត្ថី”តិ វិស្សមិតុកាមា ភណ្ឌកំ ឱរោបយមានា “ខាណុកោ អយ”ន្តិ

មញ្ញមានា ថេរស្សេវ ឧបរិ សព្ពភណ្ឌកានិ ឋបេសុំ· តេសំ វិស្សមិត្វា គច្ឆន្តានំ បឋមំ ឋបិតភណ្ឌកស្ស គហណកាលេ កាលបរិច្ឆេទវសេន ថេរោ វុដ្ឋាសិ· តេ ថេរស្ស ចលនាការំ ទិស្វា ភីតា វិរវិំសុ· ថេរោ "មា ភាយិត្ថ ឧបាសកា, ភិក្ខុ អហ"ន្តិ អាហ· តេ អាគន្ត្វា វន្ទិត្វា ថេរគតេន បសាទេន បព្ពជិត្វា សហ បដិសម្ភិទាហិ អរហត្តំ បាបុណិំសុ (ធ· ប· អដ្ឋ· ១·១)· អយមេត្ថ បញ្ចហិ ភណ្ឌកសតេហិ អនជ្ឈោត្ថដស្ស ថេរស្ស អាពាធាភាវោ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ·

ឧត្តរា បន ឧបាសិកា បុណ្ណសេដ្ឋិស្ស ធីតា· តស្សា សិរិមា នាម គណិកា ឥស្សាបកតា តត្តតេលកដាហំ សីសេ អាសិញ្ចិ· ឧត្តរា តំខណញ្ញេវ មេត្តំ សមាបជ្ជិ· តេលំ បោក្ខរបត្តតោ ឧទកពិន្ទុ វិយ វិនិវត្តមានំ អគមាសិ· អយមស្សា សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ· វត្ថុ បន វិត្ថារេតព្ពំ·

សាមាវតី នាម ឧទេនស្ស រញ្ញោ អគ្គមហេសី· មាគណ្ឌិយព្រាហ្មណោ អត្តនោ ធីតាយ អគ្គមហេសិដ្ឋានំ បត្ថយមានោ តស្សា វីណាយ អាសីវិសំ បក្ខិបិត្វា រាជានំ អាហ "មហារាជ, សាមាវតី តំ មារេតុកាមា វីណាយ អាសីវិសំ គហេត្វា បរិហរតី"តិ· រាជា តំ ទិស្វា កុបិតោ សាមាវតិំ វធិស្សាមីតិ ធនុំ អារោបេត្វា វិសបីតំ ខុរប្បំ សន្នយ្ហិ· សាមាវតី សបរិវារា រាជានំ មេត្តាយ ផរិ· រាជា នេវ សរំ ខិបិតុំ ន ឱរោបេតុំ សក្កោន្តោ វេធមានោ អដ្ឋាសិ· តតោ នំ ទេវី អាហ "កិំ, មហារាជ, កិលមសី"តិ? "អាម កិលមាមី"តិ· "តេន ហិ ធនុំ ឱរោបេហី"តិ· សរោ រញ្ញោ បាទមូលេយេវ បតិ· តតោ នំ ទេវី "មហារាជ, អប្បទុដ្ឋស្ស នប្បទុស្សិតព្ព"ន្តិ ឱវទិ· ឥតិ រញ្ញោ សរំ មុញ្ចិតុំ អវិសហនភាវោ សាមាវតិយា ឧបាសិកាយ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធីតិ·

៣៧· បដិក្កូលាទីសុ អប្បដិក្កូលសញ្ញីវិហារាទិកា បន អរិយា ឥទ្ធិ នាម· យថាហ – "កតមា អរិយា ឥទ្ធិ? ឥធ – ភិក្ខុ សចេ អាកង្ខតិ 'បដិក្កូលេ អប្បដិក្កូលសញ្ញី វិហរេយ្យ'ន្តិ, អប្បដិក្កូលសញ្ញី តត្ថ វិហរតិ...បេ... ឧបេក្ខកោ តត្ថ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ"តិ (បដិ· ម· ៣·១៧)· អយញ្ហិ ចេតោវសិប្បត្តានំ អរិយានំយេវ សម្ភវតោ អរិយា ឥទ្ធីតិ វុច្ចតិ·

តត្ថ ហិ យោ ភិក្ខុ បដិក្កូលេ អនិដ្ឋេ វត្ថុស្មិំ មេត្តាផរណំ វា ធាតុមនសិការំ វា ករោន្តោ អប្បដិក្កូលសញ្ញី វិហរតិ· អប្បដិក្កូលេ ឥដ្ឋេ វត្ថុស្មិំ អសុភផរណំ វា អនិច្ចន្តិ មនសិការំ វា ករោន្តោ បដិក្កូលសញ្ញី វិហរតិ· តថា បដិក្កូលាបដិក្កូលេសុ តទេវ មេត្តាផរណំ វា ធាតុមនសិការំ វា ករោន្តោ អប្បដិក្កូលសញ្ញី វិហរតិ· អប្បដិក្កូលបដិក្កូលេសុ ច តទេវ អសុភផរណំ វា អនិច្ចន្តិ មនសិការំ វា ករោន្តោ បដិក្កូលសញ្ញី វិហរតិ· ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតីតិអាទិនា នយេន វុត្តំ បន ឆឡង្គុបេក្ខំ បវត្តយមានោ បដិក្កូលេ ច អប្បដិក្កូលេ ច តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ· បដិសម្ភិទាយញ្ហិ "កថំ បដិក្កូលេ អប្បដិក្កូលសញ្ញី វិហរតិ? អនិដ្ឋស្មិំ វត្ថុស្មិំ មេត្តាយ វា ផរតិ ធាតុសោ វា ឧបសំហរតី"តិអាទិនា (បដិ· ម· ៣·១៧) នយេន អយមេវ អត្ថោ វិភត្តោ· អយំ ចេតោវសិប្បត្តានំ អរិយានំយេវ សម្ភវតោ អរិយា ឥទ្ធីតិ វុច្ចតិ·

៣៨· បក្ខិអាទីនំ បន វេហាសគមនាទិកា កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ នាម· យថាហ – "កតមា កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ? សព្ពេសំ បក្ខីនំ សព្ពេសំ ទេវានំ ឯកច្ចានំ មនុស្សានំ ឯកច្ចានំ វិនិបាតិកានំ អយំ កម្មវិបាកជា ឥទ្ធី"តិ (បដិ· ម· ៣·១៨)· ឯត្ថ ហិ សព្ពេសំ បក្ខីនំ ឈានំ វា

ចិបស្សត៌ ចា ចិតាេយច អាកាេរសត កយត៌ៈ តឆា សេទ្ទានំ េគចាត៌ បឌយកប្បិកាតឡ្លា ឲកទ្ធាត៌ យត្សុ្សាត៌ៈ តឆា បិយដ្ឋេរយាតា (រំៈ តិៈ ១ៈ១៦០) យក្កិតឹ ប្តូតូេរយាតា ចុស្សុយិត្តា ឆយ្យាគ្គត្តាតិ ឲចយាឌីត៌ ឲកទ្ធាត៌ ចិតិបិតិកាត៌ អាកាេរសត កយត៌ កយុ ចិបិកឌា ត្ថទ្ធិតិៈ

៦លិលិៈ ចក្កចត្តិអាឌីត៌ េចហារកយតាឌិកា បត បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិ តាយៈ ឃឆាហ “កតយា បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិ? រាឌា ចក្កចត្តី េចហារំ កន្ទតិ សទ្ធិ ចត្សុេរក្កិតិយា េរតាយ អត្តូយេរា អស្សុពត្តុេកាពត្តុបុរិេរ ប្តូបិតាយៈ េឌាតិកស្ស កហបតិស្ស បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ ឌេបិលកស្ស កហបតិស្ស បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ េឈារិតស្ស កហបតិស្ស បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ េយណ្ឌកស្ស កហបតិស្ស បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ បត្តាត្តិ យហាបុត្តាត៌ បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធី”តិៈ សេទ្ធបេតា បត បរិបិក៌ កេត បុត្តាសម្ភារេរ ត្ថត្តាតកចិេរេរា បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ

ឲត្ត ច េឌាតិកស្ស កហបតិស្ស បឆចិ កិត្តិតា យហិបិរាេឆា ប្តូហិៈ ចត្សុេរ ច កប្បុេក្កាតិ អឃយស្ស បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ ឌេបិលកស្ស អឝិតិហត្តេ សុចណ្ណបត្តេតា តិត្តាត្តិៈ េឈារិតស្ស សត្តសុ ឌារតេសុ យារេលាត្តាយ ប្តូបក្កេយ កេតបិ អេរាកកាេចា បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ េយណ្ឌកស្ស ឲកកឹរយេត្ត បេឌេរ សត្តុេរតយឃាត៌ េយណ្ឌកាត៌ បិត្សុការេចា បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ បត្តា យហាបុត្តា តាយ េយណ្ឌកេសដ្ឋី, តស្ស កិរិយា ចត្តុបត្សុយសិរី, បុេត្តា ឆតត្តាយេសដ្ឋី, សុហិរា សុយតេឆិ, ឌារេរា បុេណ្ណា តាយាតិៈ េតសុ េរេដ្ឋីស្ស សិរំ តត្យាតស្ស អាកាសំ ប្តូេល្លាកតកាេល អឌ្ឍេតត្យអេរេកាដ្ឋ រហស្សាតិ អាកាសេតា រត្តូរាលឹត៌ បុេរត្តិៈ កិរិយាយ តាត្យុត្តាេកាឆតយត្តូយ្យិ កេហត្វា រកាលឌ្ឍុយឹបចាសិេក បរិចិរយាតាយ កត្តិ ត លឹយតិៈ បុត្តស្ស រហស្សុត្តចិក៌ កេហត្វា រកាលឌ្ឍុយឹបចាសិកាតយ្យិ េឆត្តូស្ស កហាបណា ត លឹយត្តិៈ សុហិរាយ ឲក៌ ឹចិហិត្យុត្តិ កេហត្វា រកាលឌ្ឍុយឹបចាសិកាតយ្យិ កាឌឃយាតាយ ឆត្តា ត លឹយតិៈ ឌារេរស្ស ឲេកាត តត្កេលត កាេរតា ត្ថេតា រត្ត ត្ថេតា រត្តាតិ ត្សុឌ្ឍេរ យក្កា េហាត្តិៈ អឃំ េតសំ បុត្តាចេតា ត្ថទ្ធិៈ

៦លិបិៈ ចិត្តាឆរាឌីត៌ េចហារកយតាឌិកា បត ចិត្តាយយា ត្ថទ្ធិៈ ឃឆាហ “កតយា ចិត្តាយយា ត្ថទ្ធិ? ចិត្តាឆរា ចិត្តំ បរិឌបិត្វា េចហារំ កន្ទត្តិ អាកាេរ អត្តលិេក្ក ហត្តិយ្យិ ឌេស្សត្តិ...េប... ចិចិឆយ្យិ េរតាត្យហំ ឌេស្សត្តី”តិ (បដិៈ យៈ ៦ៈ១បិ)ៈ

៦លិដិៈ េតត េតត បត សម្មាបេយាេកត តស្ស តស្ស កយុស្ស ត្ថត្តត៌ តត្ត តត្ត សម្មាបេយាកបច្ចុយា ត្ថត្តតេដ្ឋត ត្ថទ្ធិៈ ឃឆាហ –
“េតក្កម្មេត កាយឆ្ឆស្ស បហាតេដ្ឋា ត្ថត្តាតីតិ តត្ត តត្ត សម្មាបេយាកបច្ចុយា ត្ថត្តតេដ្ឋត ត្ថទ្ធិ...េប... អរហត្តយេក្កត សត្តាកិេលរាត៌ បហាតេដ្ឋា ត្ថត្តាតីតិ តត្ត តត្ត សម្មាបេយាកបច្ចុយា ត្ថត្តតេដ្ឋត ត្ថទ្ធី”តិ (បដិៈ យៈ ៦ៈ១បិ)ៈ ឲត្ត ច បដិបត្តិសត្តាតេស្សច សម្មាបេយាកស្ស ឌីបតចេរត បុរិយបិត្យុត្តុសឌីរាច បិត្យុត្ត អាកតាៈ អេដ្ឋកឆាយំ បត សកាេឌត្យហាឌិកេរាចេរត យំកិត្តិ សិប្បុកយុំ យំកិត្តិ េចដ្ឋកយុំ តិណ្ណ េពឌាត៌ ប្តូក្កហាំ តិណ្ណ បិដកាត៌ ប្តូក្កហាំ អត្តូយេរា កេរតចបតាឌីតិ ប្តូបិតាយ តំ តំ កយុំ កត្វា តិត្តាត្តចិេរេរា តត្ត តត្ត សម្មាបេយាកបច្ចុយា ត្ថត្តតេដ្ឋត ត្ថទ្ធីតិ អាកតាៈ (១០)

ត្ថតិ ត្ថយាសុ ឌេរសុ ត្ថទ្ធីសុ ត្ថទ្ធិចិឆាយាតិ ត្ថយស្មិំ បេឌ អធិដ្ឋាតា ត្ថទ្ធិេយច អាកតាៈ ត្ថយស្មិំ បតេត្ត ចិក្យុត្តាតាយេតាយយាត្ថទ្ធិេយាបិ ត្ថត្តិតត្តា ឲចៈ

១៥០. ឥទ្ធិវិធាយាតិ ឥទ្ធិកោដ្ឋាសាយ, ឥទ្ធិវិកប្បាយ វា. ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតីតិ សោ ភិក្ខុ វុត្តប្បការេន តស្មិំ ចិត្តេ អភិញ្ញាបាទកេ ជាតេ ឥទ្ធិវិធាធិគមត្ថាយ បរិកម្មចិត្តំ អភិនីហរតិ កសិណារម្មណតោ អបនេត្វា ឥទ្ធិវិធាភិមុខំ បេសេតិ. អភិនិន្នាមេតីតិ អធិគន្តព្វិទ្ធិបោណំ ឥទ្ធិបព្ភារំ ករោតិ. សោតិ សោ ឯវំ កតចិត្តាភិនីហារោ ភិក្ខុ. អនេកវិហិតន្តិ អនេកវិធំ នានប្បការកំ. ឥទ្ធិវិធន្តិ ឥទ្ធិកោដ្ឋាសំ. បច្ចនុភោតីតិ បច្ចនុភវតិ, ផុសតិ សច្ឆិករោតិ បាបុណាតីតិ អត្ថោ. ឥទានិស្ស អនេកវិហិតភាវំ ទស្សេន្តោ "ឯកោបិ ហុត្វា"តិអាទិមាហ. តត្ថ ឯកោបិ ហុត្វាតិ ឥទ្ធិករណតោ បុព្ពេ បកតិយា ឯកោបិ ហុត្វា. ពហុធា ហោតីតិ ពហូនំ សន្តិកេ ចង្កមិតុកាមោ វា សជ្ឈាយំ វា កត្តុកាមោ បញ្ហំ វា បុច្ឆិតុកាមោ ហុត្វា សតម្បិ សហស្សម្បិ ហោតិ. កថំ បនាយមេវំ ហោតិ? ឥទ្ធិយា ចតស្សោ ភូមិយោ ចត្តារោ បាទា អដ្ឋ បទានិ សោឡស ច មូលានិ សម្បាទេត្វា ញាណេន អធិដ្ឋហន្តោ.

១៥១. តត្ថ ចតស្សោ ភូមិយោតិ ចត្តារិ ឈានានិ វេទិតព្ពានិ. វុត្តញ្ហេតំ ធម្មសេនាបតិនា "ឥទ្ធិយា កតមា ចតស្សោ ភូមិយោ? វិវេកជភូមិ បឋមំ ឈានំ, បីតិសុខភូមិ ទុតិយំ ឈានំ, ឧបេក្ខាសុខភូមិ តតិយំ ឈានំ, អទុក្ខមសុខភូមិ ចតុត្ថំ ឈានំ. ឥទ្ធិយា ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ ឥទ្ធិលាភាយ ឥទ្ធិបដិលាភាយ ឥទ្ធិវិកុព្ពនតាយ ឥទ្ធិវិសវិតាយ ឥទ្ធិវសិតាយ ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តី"តិ (បដិ. ម. ៣.៩). ឯត្ថ ច បុរិមានិ តីណិ ឈានានិ យស្មា បីតិផរណេន ច សុខផរណេន ច សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច ឱក្កមិត្វា លហុមុទុកម្មញ្ញកាយោ ឥទ្ធិំ បាបុណាតិ, តស្មា ឥមិនា បរិយាយេន ឥទ្ធិលាភាយ សំវត្តនតោ សម្ភារភូមិយោតិ វេទិតព្ពានិ. ចតុត្ថជ្ឈានំ បន ឥទ្ធិលាភាយ បកតិភូមិយេវ.

១៥២. ចត្តារោ បាទាតិ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា វេទិតព្ពា. វុត្តញ្ហេតំ "ឥទ្ធិយា កតមេ ចត្តារោ បាទា? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ. វីរិយ... ចិត្ត... វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ. ឥទ្ធិយា ឥមេ ចត្តារោ បាទា ឥទ្ធិលាភាយ...បេ... ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តី"តិ (បដិ. ម. ៣.៩). ឯត្ថ ច ឆន្ទហេតុកោ ឆន្ទាធិកោ វា សមាធិ ឆន្ទសមាធិ. កត្តុកម្យតាឆន្ទំ អធិបតិំ ករិត្វា បដិលទ្ធសមាធិស្សេតំ អធិវចនំ. បធានភូតា សង្ខារា បធានសង្ខារា. ចតុកិច្ចសាធកស្ស សម្មប្បធានវីរិយស្សេតំ អធិវចនំ. សមន្នាគតន្តិ ឆន្ទសមាធិនា ច បធានសង្ខារេហិ ច ឧបេតំ. ឥទ្ធិបាទន្តិ និប្ផត្តិបរិយាយេន វា ឥជ្ឈនដ្ឋេន, ឥជ្ឈន្តិ ឯតាយ សត្តា ឥទ្ធា វុទ្ធា ឧក្កំសគតា ហោន្តីតិ ឥមិនា វា បរិយាយេន ឥទ្ធីតិ សង្ខំ គតានំ អភិញ្ញាចិត្តសម្បយុត្តានំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារានំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន បាទភូតំ សេសចិត្តចេតសិករាសិន្តិ អត្ថោ. វុត្តញ្ហេតំ "ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស វេទនាក្ខន្ធោ...បេ... វិញ្ញាណក្ខន្ធោ"តិ (វិភ. ៤៣៤).

អថ វា បជ្ជតេ អនេនាតិ បាទោ. បាបុណីយតីតិ អត្ថោ. ឥទ្ធិយា បាទោ ឥទ្ធិបាទោ. ឆន្ទាទីនមេតំ អធិវចនំ. យថាហ – "ឆន្ទញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធិំ, លភតិ ចិត្តស្សេកគ្គតំ, អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទសមាធិ. សោ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ...បេ... បទហតិ, ឥមេ វុច្ចន្តិ បធានសង្ខារា. ឥតិ អយញ្ច ឆន្ទោ អយញ្ច ឆន្ទសមាធិ ឥមេ ច បធានសង្ខារា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ,

លក្ខសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ”តិ (សំ· ត· ៥·២៥៥)· ឯវំ សេសិទ្ធិបាទេសុបិ អត្ថោ វេទិតព្វោ·

១២៦· អដ្ឋ បទានីតិ លន្ទាទីនិ អដ្ឋ វេទិតព្វានិ· វុត្តញ្ហេតំ “ឥទ្ធិយា កតមានិ អដ្ឋ បទានិ? លន្ទញ្ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធិំ, លភតិ ចិត្តស្សេកគ្គតំ· លន្ទោ ន សមាធិ, សមាធិ ន លន្ទោ· អញ្ញោ លន្ទោ, អញ្ញោ សមាធិ· វីរិយញ្ចេ ភិក្ខុ… ចិត្តញ្ចេ ភិក្ខុ… វីមំសញ្ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធិំ, លភតិ ចិត្តស្សេកគ្គតំ· វីមំសា ន សមាធិ, សមាធិ ន វីមំសា· អញ្ញា វីមំសា, អញ្ញោ សមាធិ· ឥទ្ធិយា ឥមានិ អដ្ឋ បទានិ ឥទ្ធិលាភាយ…បេ… ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តី”តិ (បដិ· ម· ៣·៥)· ឯត្ថ ហិ ឥទ្ធិឧប្បាទនេ ឆន្ទាទយោ លន្ទោ សមាធិនា ឯកតោ និយុត្តាវ ឥទ្ធិលាភាយ សំវត្តតិ; តស្មា វីរិយាទយោ· តស្មា ឥមានិ អដ្ឋ បទានិ វុត្តានីតិ វេទិតព្វានិ·

១២៧· សោឡសមូលានីតិ សោឡសហិ អាការេហិ អានេញ្ជតា ចិត្តស្ស វេទិតព្វា· វុត្តញ្ហេតំ – “ឥទ្ធិយា កតិ មូលានិ? សោឡស មូលានិ – អនោនតំ ចិត្តំ កោសជ្ជេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, អនុន្នតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, អនភិនតំ ចិត្តំ រាគេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, អនបនតំ ចិត្តំ ព្យាបាទេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, អនិស្សិតំ ចិត្តំ ទិដ្ឋិយា ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, អប្បដិពទ្ធំ ចិត្តំ លន្ទរាគេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, វិប្បមុត្តំ ចិត្តំ កាមរាគេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, វិសំយុត្តំ ចិត្តំ កិលេសេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, វិមរិយាទីកតំ ចិត្តំ កិលេសមរិយាទេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, ឯកត្តគតំ ចិត្តំ នានត្តកិលេសេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, សទ្ធាយ បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ អស្សទ្ធិយេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, វីរិយេន បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ កោសជ្ជេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, សតិយា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ បមាទេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, សមាធិនា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, បញ្ញាយ បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ អវិជ្ជាយ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ, ឱភាសគតំ ចិត្តំ អវិជ្ជន្ធការេ ន ឥញ្ជតីតិ អានេញ្ជំ· ឥទ្ធិយា ឥមានិ សោឡស មូលានិ ឥទ្ធិលាភាយ…បេ… ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តី”តិ (បដិ· ម· ៣·៥)·

កាមញ្ចេ ឯស អត្ថោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេតិអាទិនាបិ សិទ្ធោយេវ, បឋមជ្ឈានាទីនំ បន ឥទ្ធិយា ភូមិបាទបទមូលភាវទស្សនត្ថំ បុន វុត្តោ· បុរិមោ ច សុត្តេសុ អាគតនយោ· អយំ បដិសម្ភិទាយំ· ឥតិ ឧភយត្ថ អសម្មោហត្ថម្បិ បុន វុត្តោ·

១២៨· ញាណេន អធិដ្ឋហន្តោតិ ស្វាយមេវំ ឥទ្ធិយា ភូមិបាទបទមូលភូតេ ធម្មេ សម្បាទេត្វា អភិញ្ញាបាទកំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ សចេ សតំ ឥច្ឆតិ “សតំ ហោមិ សតំ ហោមី”តិ បរិកម្មំ កត្វា បុន អភិញ្ញាបាទកំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ អធិដ្ឋាតិ, អធិដ្ឋានចិត្តេន សហេវ សតំ ហោតិ· សហស្សាទីសុបិ ឯសេវ នយោ· សចេ ឯវំ ន ឥជ្ឈតិ បុន បរិកម្មំ កត្វា ទុតិយម្បិ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ អធិដ្ឋាតព្វំ· សំយុត្តដ្ឋកថាយំ ហិ ឯកវារំ ទ្វេវារំ សមាបជ្ជិតុំ វដ្ដតីតិ វុត្តំ· តត្ថ បាទកជ្ឈានចិត្តំ និមិត្តារម្មណំ· បរិកម្មចិត្តានិ សតារម្មណានិ វា សហស្សារម្មណានិ វា, តានិ ច ខោ វណ្ណវសេន, នោ បណ្ណត្តិវសេន· អធិដ្ឋានចិត្តម្បិ តថេវ សតារម្មណំ វា សហស្សារម្មណំ វា· តំ បុព្វេ វុត្តំ អប្បនាចិត្តមិវ គោត្រភុអនន្តរំ ឯកមេវ ឧប្បជ្ជតិ រូបាវចរចតុត្ថជ្ឈានិកំ·

១២៩· យម្បិ បដិសម្ភិទាយំ វុត្តំ “បកតិយា ឯកោ ពហុកំ អាវជ្ជតិ សតំ វា សហស្សំ វា សតសហស្សំ វា, អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ

‘ពហុកោ ហោមី’តិ, ពហុកោ ហោតិ, យថា អាយស្មា ចូឡបន្ថកោ”តិ (បដិ។ ម។ ៣។១០)។ តត្រាបិ អាវជ្ជតីតិ បរិកម្មវសេនេវ វុត្តំ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតីតិ អភិញ្ញាញាណវសេន វុត្តំ។ តស្មា ពហុំ អាវជ្ជតិ, តតោ តេសម្បិ បរិកម្មចិត្តានំ អវសានេ សមាបជ្ជតិ, សមាបត្តិតោ វុដ្ឋហិត្វា បុន ពហុកោ ហោមីតិ អាវជ្ជិត្វា តតោ បរំ បវត្តានំ តិណ្ណំ ចតុន្នំ វា បុព្ពភាគចិត្តានំ អនន្តរា ឧប្បន្នេន សន្និដ្ឋាបនវសេន អធិដ្ឋានន្តិ លទ្ធនាមេន ឯកេនេវ អភិញ្ញាញាណេន អធិដ្ឋាតីតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។

យំ បន វុត្តំ “យថា អាយស្មា ចូឡបន្ថកោ”តិ, តំ ពហុធាភាវស្ស កាយសក្ខិទស្សនត្ថំ វុត្តំ។ តំ បន វត្ថុនា ទីបេតព្ពំ។ តេ កិរ ទ្វេ ភាតរោ បន្ថេ ជាតត្តា បន្ថកាតិ នាមំ លភិំសុ។ តេសំ ជេដ្ឋោ មហាបន្ថកោ, សោ បព្ពជិត្វា សហ បដិសម្ភិទាហិ អរហត្តំ បាបុណិ។ អរហា ហុត្វា ចូឡបន្ថកំ បព្ពាជេត្វា –

បទុមំ យថា កោកនទំ សុគន្ធំ, បាតោ សិយា ផុល្លមវីតគន្ធំ;

អង្គីរសំ បស្ស វិរោចមានំ, តបន្តមាទិច្ចមិវន្តលិក្ខេតិ។ (អ។ និ។ ៥។១៩៥) –

ឥមំ គាថំ អទាសិ។ សោ តំ ចតូហិ មាសេហិ បគុណំ កាតុំ នាសក្ខិ។ អថ នំ ថេរោ អភព្ពោ ត្វំ សាសនេតិ វិហារតោ នីហរិ។ តស្មិញ្ច កាលេ ថេរោ ភត្តុទ្ទេសកោ ហោតិ។ ជីវកោ ថេរំ ឧបសង្កមិត្វា “ស្វេ, ភន្តេ, ភគវតា សទ្ធិំ បញ្ចភិក្ខុសតានិ គហេត្វា អម្ហាកំ គេហេ ភិក្ខំ គណ្ហថា”តិ អាហ។ ថេរោបិ ឋបេត្វា ចូឡបន្ថកំ សេសានំ អធិវាសេមីតិ អធិវាសេសិ។

ចូឡបន្ថកោ ទ្វារកោដ្ឋកេ ឋត្វា រោទតិ។ ភគវា ទិព្ពចក្ខុនា ទិស្វា តំ ឧបសង្កមិត្វា កស្មា រោទសីតិ អាហ។ សោ តំ បវត្តិមាចិក្ខិ។ ភគវា ន សជ្ឈាយំ កាតុំ អសក្កោន្តោ មម សាសនេ អភព្ពោ នាម ហោតិ, មា សោចិ ភិក្ខូតិ តំ ពាហាយំ គហេត្វា វិហារំ បវិសិត្វា ឥទ្ធិយា បិលោតិកខណ្ឌំ អភិនិម្មិនិត្វា អទាសិ, ហន្ទ ភិក្ខុ ឥមំ បរិមជ្ជន្តោ រជោហរណំ រជោហរណន្តិ បុនប្បុនំ សជ្ឈាយំ ករោហីតិ។ តស្ស តថា ករោតោ តំ កាឡវណ្ណំ អហោសិ។ សោ បរិសុទ្ធំ វត្ថំ, នត្ថេត្ថ ទោសោ, អត្តភាវស្ស បនាយំ ទោសោតិ សញ្ញំ បដិលភិត្វា បញ្ចសុ ខន្ធេសុ ញាណំ ឱតារេត្វា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អនុលោមតោ គោត្រភុសមីបំ បាបេសិ។ អថស្ស ភគវា ឱភាសគាថា អភាសិ –

“រាគោ រជោ ន ច បន រេណុ វុច្ចតិ,

រាគស្សេតំ អធិវចនំ រជោតិ;

ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វា បណ្ឌិតា,

ចិហទត្តិ ទេ ចិកតទដ្យ្ស ឃាឃទត៌

“ទគាទឃា ...ទប...៍

“ទយាទហា ទទដា ត ឆ បត ទទញ្ ចុច្ចតិ,

ទយាហទ្ស្យតំ អឆិចឆត៌ ទទដាតិ;

ឲុតំ ទដ៌ ចិប្យដហិត្វា បហ្គិតា,

ចិហទត្តិ ទេ ចិកតទដ្យ្ស ឃាឃទត”តិ៍ (យហាតិ៍ ១០៥);

តទ្ស្យ កាឆាបទិទយាឃាទត ឆត្យបជិឃម្ពិគាឈ្ញអកិឡ្ឡាបទិចាទា តឆ ទលិក្យត្តទឆយ្ហា ហត្តុកតាឆ អទហឃ៉ុ៍

ឃត្វា គុតិយឆិចទឃ ឌិចកទ្ស្យ ទកហំ អកយាឃិ ឃង្គិ កិក្ខុឃឡ្ឈុត៍ អឆ គក្ខិទណាគកាឆឃាទត ឃាក្យឃា ឪឃ្យាយាតាឃ ហទត្វុត បត្តំ បិគហិ៍ ឌិចទកា កិ កទត្តតិ បុច្ឆិ៍ ចិហាទទ ឲុទកា កិក្ខុ អត្ថិតិ៍ ទឃា បុទិឃំ ទបទឃឃិ “កច្ឆ, អឃ្យំ កទហត្វា ឃិឈំ ឲុហិ”តិ៍ ចិហាទទតា តិក្ខុទត្តុ បត កកឆតិ,

ឃហឃ្យក្ខុត្យយត្តាត៌ , តិយ្ហិតិត្វាត បត្គុទកា;

តិឃិគឃ្ពុចទត ទទយ្ហ, ឃាឆ កាលប្យទចគតាតិ៍ (ទឆទកា៍ ៤៩១);

អឆ ទឃា បុទិទឃា កត្វា កាឃាទចហិ ឲុកបទឌ្ហាតំ អាទាយំ ជិឃ្វា អាកត្វា កិក្ខុហិ កទិទតា កទត្វ អាទាទយា, តាហំ ដាតាយិ កតទយា ទឃា អទឃ្យាតិ អាហ៍ តទតា តំ កកចា អាហ “កច្ឆ ឃំ បឆយំ បឃ្ស្យឃិ, តំ ឌិចទកទណ្ហ កទហត្វា ‘ឃត្វា តំ អាយទត្តតិ’តិ ចត្វា អាទតហិ”តិ៍ ទឃា តំ កត្វា ទឆទទឃ្យច ឌិចទកទណ្ហ អក្កទហឃិ៍ តាឆទគឆ ឃទត្តបិ តិយ្ហិតា អត្តទគាឃិឃុ៍ ទឆទទា “កច្ឆ ត្វ”ត្តិ តំ ក្ខទឃ្យាទដត្វា យុលទឆាឆតាឪឃទិទកិច្ចំ តិដ្ឋទបត្វា បឆយតទ៌ កត្វា បត្តាឃទត តិឃិឌិ៍ ឡាគំ ឃត្វាឃ ចុត្តំ “ឃឆា អាឃឃ្ហា ក្នុញអបត្គុទកា”តិ៍

ត(ត ទឃ ទេ ឆាហ្ម តិយ្ហិតា ទេ អតិឃទយត្វា តិយ្ហិតត្តា ឡាគ្គិយតា ឃឌិឃាឆ ទហាត្តិ៍ ឆាតតិឃឌ្ឍាឌិឃុ ចា កាឃិតត្យឈិកាចាឌិឃុ ចា ឃំ ឃំ ឡាគ្គិយា កទទាតិ, តំ តទគឆ កទទាត្តិ៍ ឃទឆ បត តាតាឆទណ្ហ កាត្យកាទយា ទហាតិ, ទកឌិ បឆយឆទឃ, ទកឌិ យឌ្ឍឹយឆទឃ, ទកឌិ

បច្ឆិមវយេ, តថា ទីឃកេសេ, ឧបឌ្ឍមុណ្ឌេ, មុណ្ឌេ, មិស្សកេសេ, ឧបឌ្ឍរត្តចីវរេ, បណ្ឌុកចីវរេ, បទភាណធម្មកថាសរភញ្ញបញ្ហាបុច្ឆនបញ្ហាវិស្សជ្ជនរជនបចនចីវរសិព្ពនធោវនាទីនិ ករោន្តេ អបរេបិ វា នានប្បការកេ កាតុកាមោ ហោតិ, តេន បាទកជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ ឯត្តកា ភិក្ខូ បឋមវយា ហោន្តូតិអាទិនា នយេន បរិកម្មំ កត្វា បុន សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ អធិដ្ឋាតព្វំ។ អធិដ្ឋានចិត្តេន សទ្ធិំ យថាធិប្បេតប្បការាយេវ ហោន្តីតិ។ ឯស នយោ ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតីតិអាទីសុ។

អយំ បន វិសេសោ, ឥមិនា ភិក្ខុនា ឯវំ ពហុភាវំ និម្មិនិត្វា បុន “ឯកោវ ហុត្វា ចង្កមិស្សាមិ, សជ្ឈាយំ ករិស្សាមិ, បញ្ហំ បុច្ឆិស្សាមី”តិ ចិន្តេត្វា វា, “អយំ វិហារោ អប្បភិក្ខុកោ, សចេ កេចិ អាគមិស្សន្តិ ‘កុតោ ឥមេ ឯត្តកា ឯកសទិសា ភិក្ខូ, អទ្ធា ថេរស្ស ឯស អានុភាវោ’តិ មំ ជានិស្សន្តី”តិ អប្បិច្ឆតាយ វា អន្តរាវ “ឯកោ ហោមី”តិ ឥច្ឆន្តេន បាទកជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ “ឯកោ ហោមី”តិ បរិកម្មំ កត្វា បុន សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ “ឯកោ ហោមី”តិ អធិដ្ឋាតព្វំ។ អធិដ្ឋានចិត្តេន សទ្ធិំយេវ ឯកោ ហោតិ។ ឯវំ អករោន្តោ បន យថាបរិច្ឆិន្នកាលវសេន សយមេវ ឯកោ ហោតិ។

៣៨៧. អាវិភាវំ តិរោភាវន្តិ ឯត្ថ អាវិភាវំ ករោតិ តិរោភាវំ ករោតីតិ អត្ថោ។ ឥទមេវ ហិ សន្ធាយ បដិសម្ភិទាយំ វុត្តំ “អាវិភាវន្តិ កេនចិ អនាវដំ ហោតិ អប្បដិច្ឆន្នំ វិវដំ បាកដំ។ តិរោភាវន្តិ កេនចិ អាវដំ ហោតិ បដិច្ឆន្នំ បិហិតំ បដិកុជ្ជិត”ន្តិ (បដិ. ម. ៣.១១)។ តត្រាយំ ឥទ្ធិមា អាវិភាវំ កាតុកាមោ អន្ធការំ វា អាលោកំ ករោតិ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវដំ, អនាបាថំ វា អាបាថំ ករោតិ។ កថំ? អយញ្ហិ យថា បដិច្ឆន្នោបិ ទូរេ ឋិតោបិ វា ទិស្សតិ, ឯវំ អត្តានំ វា បរំ វា កាតុកាមោ បាទកជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ ឥទំ អន្ធការំ អាលោកជាតំ ហោតូតិ វា, ឥទំ បដិច្ឆន្នំ វិវដំ ហោតូតិ វា, ឥទំ អនាបាថំ អាបាថំ ហោតូតិ វា អាវជ្ជិត្វា បរិកម្មំ កត្វា វុត្តនយេនេវ អធិដ្ឋាតិ, សហ អធិដ្ឋានចិត្តេន យថាធិដ្ឋិតមេវ ហោតិ។ បរេ ទូរេ ឋិតាបិ បស្សន្តិ។ សយម្បិ បស្សិតុកាមោ បស្សតិ។

៣៨៨. ឯតំ បន បាដិហារិយំ កេន កតបុព្ពន្តិ? ភគវតា។ ភគវា ហិ ចូឡសុភទ្ទាយ និមន្តិតោ វិស្សកម្មុនា និម្មិតេហិ បញ្ចហិ កូដាគារសតេហិ សាវត្ថិតោ សត្តយោជនន្តរំ សាកេតំ គន្ត្វា យថា សាកេតនគរវាសិនោ សាវត្ថិវាសិកេ, សាវត្ថិវាសិនោ ច សាកេតវាសិកេ បស្សន្តិ, ឯវំ អធិដ្ឋាសិ។ នគរមជ្ឈេ ច ឱតរិត្វា បថវិំ ទ្វិធា ភិន្ទិត្វា យាវ អវីចិំ អាកាសញ្ច ទ្វិធា វិយូហិត្វា យាវ ព្រហ្មលោកំ ទស្សេសិ។

ទេវោរោហណេនបិ ច អយមត្ថោ វិភាវេតព្វោ។ ភគវា កិរ យមកបាដិហារិយំ កត្វា ចតុរាសីតិបាណសហស្សានិ ពន្ធនា បមោចេត្វា អតីតា ពុទ្ធា យមកបាដិហារិយាវសានេ កុហិំ គតាតិ អាវជ្ជិត្វា តាវតិំសភវនំ គតាតិ អទ្ទស។ អថេកេន បាទេន បថវីតលំ អក្កមិត្វា ទុតិយំ យុគន្ធរបព្ពតេ បតិដ្ឋបេត្វា បុន បុរិមបាទំ ឧទ្ធរិត្វា សិនេរុមត្ថកំ អក្កមិត្វា តត្ថ បណ្ឌុកម្ពលសិលាតលេ វស្សំ ឧបគន្ត្វា សន្និបតិតានំ ទសសហស្សចក្កវាឡទេវតានំ អាទិតោ បដ្ឋាយ អភិធម្មកថំ អារភិ។ ភិក្ខាចារវេលាយ និម្មិតពុទ្ធំ មាបេសិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ។ ភគវា នាគលតាទន្តកដ្ឋំ ខាទិត្វា អនោតត្តទហេ មុខំ ធោវិត្វា ឧត្តរកុរូសុ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា អនោតត្តទហតីរេ បរិភុញ្ជតិ។ សារិបុត្តត្ថេរោ

តត្ថ គន្ត្វា ភកចត្តិ ចត្ថតិ៑ កកចា អញ្ញ ឲុត្តកំ ឆយុំ ឥតរេសវិត្តិ ឥធរេស្ស តយំ ឥតតិ៑ ឲចំ តរោយា យារេវ អតេត្ថាប្តិតុំ អកិឆយុកធំ ពេធសិ៑ តំ ឃុត្វា អសឹតិកោដិធនចតាត់ ឆយាកិវេយរោយា អហោសិ៑

យយកបដិហារិយេ វត្ថុបតិតាបិ ត្វាឥវរយោឌតា បវិឋា កកចត្តំ បឃ្សុត្វាច កយិស្សាមាតិ លត្ថាចាទំ ខាត្តិត្វា អជ្ជាសិ៑ តំ ត្វាអអភាចបិល្តិកវេដ្ឋិរោយច វត្ថាបចូរោយហិ ត្លបដ្ឋាសិ៑ យត្វុស្សា ក្បហិ កកចាតិ ដាភតត្វាយ អត្ស៊ុន្តត្វេទិ យាជិវុ៑ ឥធរេរា អារេលោកំ ចវេន្ឋាត្វា អត្ថុឃ ឌិរេត្ថាត ចក្ខុតា តត្វ ចស្យុបកពំ កកចត្តិ ជិវ្វា អារេរាឥធសិ៑

ឥត កកចតោរា ចត្ថតត្វាយ យហារេយាកូល្លាតត្វេទំ យាជិវុ៑ ឥធរេរា បរិវេយត្ថេរុយច យហាបធជិយំ តិយុជ្ជិត្វា វិតេតុបត្តាតំ តិត្តិ៍ជ្ជិត្វា តធាកតបិឥយុលេ កកចតោរា បិផេ ចត្ថយាតោច ក្លយុជ្ជិត្វា កកចត្តិ ឲតាឥតធាច “ឌយ្យដឹបចាសិតោ, កត្តេ, កកចតោរា បិផេ ចត្តិត្វា បឃ្សុត្វាច កយិស្សាយាតិ ចឥត្តិ៍”តិ៑ កកចា អាហ “ក្បហិ បត ឥត, យោកូល្លាត, ឲតាវហិ ឥដ្ឋកាតា ឆយុឥវតាបតិ៍”តិ? “វត្ថុស្សុតករេ កត្តេ”តិ៑ “យោកូល្លាត, យំ ឥដ្ឋកាយា ត្វ វត្ថុស្សុតកទំ អាកឆ្លេតុ, អយំ ត្វ យហាបធារលាបុណ្ណយាឃឹត្លេបិវធឌិធវេ វត្ថុស្សុតករេ ខ្លួតាវិស្សាយី”តិ៑ “សាធុ, កត្តេ”តិ ឥធរេរា ឥវពាលំ ចត្តិត្វា អាកតយវេក្ខតច ខ្លូរុឃ្សាយត្វុស្សាតំ វត្ថិកំ វយ្យាបុលិ៑ កយតាកយតកាលេ ច ឃធា តំ យត្វុស្សា បឃ្សុត្តិ, ឲចំ អឆដ្ឋាសិ៑ ត្តឥំ តារេធត្វ យហារេយាកូល្លាតត្វេរា អាថិកាចបិដិហារិយំ អកាសិ៑

រេយា ឲចំ អាកេតោ តំ បចត្តិ អារេរាឥធត្វា “ត្វូតិ វត្ថា អកត្វា កតបិតរាឃាច តិក្ខយធា”តិ អាហ៑ កកចា វត្ថុស្ស ឥធធេត្ថា អារេរាឥធសិ “យហារាឌ, ត្វ យត្វុស្សលោកំ កណ្ឋាយី”តិ៑ ឥធធរាឌា ថិស្សុពយុំ អាលាតេបសិ “តាត, ត្វ កកចា យត្វុស្សលោកំ កត្តកាយា, តិស្សា វេយាបិតបត្តិរោយា យារេបហិ ឲកំ ពកកយយំ, ឲកំ ទឌតយយំ, ឲកំ យហិយយ”ត្តិ៑ រេយា តធា អកាសិ៑ កកចា ឥតិឃឌិធវេ វិតេតុយុត្តិ ឥត្វា បុទត្តិយលោកឆាតុំ ខ្លួលោកេសិ, អតេកាតិ ចក្ខុចាត្វអវហស្សាតិ ថិចដិតិ ហុត្វា ឲកក្កលំ ថិយ បកាសិវុ៑ ឃធា ច បុទត្តិយេត, ឲចំ បត្ថិយេតបិ ត្លត្តរេតបិ ឥក្ខិលោតបិ វត្ថា ថិចដយត្ថុរ៑ រេហដ្ឋាបិ យាច អឌីជិ, ត្លបវិ យាច អកតិដ្ឋកចតំ, តាច អត្ថុរ៑

តំ ឌិចវំ កិរ លោកថិចរលំ តាយ អហោសិ៑ យត្វុស្សាបិ ឥតរេច បឃ្សុត្តិ, ឥតចាបិ យត្វុស្សេ៑ តត្វ ឥតច យត្វុស្សា ត្លឌ្តិ ត្លល្លោរេកត្តិ, ត ឥតចា អឥសា ខ្លួលោកេត្តិ, វត្ថា វយុលាច អញ្ញាយញ្ញា បឃ្សុត្តិ៑ កកចា យត្ថេយហិយរោយត រេយាបិតេត ខ្លួតាវិ, លកាយាចធរេឥចា ចាយបរេស្ស ពតកយរោយត, ឃុត្តាចាវា ច យហាព្រហ្មា ច ឥក្ខិលាបរេស្ស ទឌតយរោយត៑ ឥធធរាឌា បត្តឌីចទំ អក្កុរហសិ, យហាព្រហ្មា តិរោយាឌតិកំ រេវតន្តត្តំ, ឃុយារេយា ចាត្វអឌីឌតិ, បញ្ចុវិរតោ កត្លុត្តាបុរត្តា តិកាចុតយត្តំ ឥតាញត្លចបល្ហុឌិលំ កេហត្វា តធាកតស្ស ឃុឌំ ពរេរារត្តា ខ្លួតាវិ៑ តំឌិចវំ កកចត្តំ ជិវ្វា ត្យុន្តកាចាយ បិហំ អត្តុប្បារេតត្វា ឌិតរេត្តា តាយ តត្តិ៑ ត្តឥរយត្វ កកចា អាថិកាចបិដិហារិយំ អកាសិ៑

អបិច តត្ថបណ្ណិឌឹប តលត្តរចាឃឹ ឆយុឌិត្ថុតត្វេរាបិ តិស្សយហាថិហារេ ឥធតិឃក្កហុំ តិវឹជិត្វា “តឹហិ, កិក្ខវេ, ឆរយុហិ វយត្ថាកតោរា កិក្ខុ អបណ្ណកបដិបេឌំ បដិបត្ថោ រេហាតី”តិ អបណ្ណកឃុត្ត (អ៑ តិ៑ ១៑១៩) ពរេធត្វា រេហដ្ឋាយុលំ ចឹឌតិ អកាសិ, យាច អឌីជិតោរា ឲកក្កលំ អហោសិ៑ តរេតា ត្លបវិយុលំ អកាសិ, យាច ព្រហ្មលោកា ឲកក្កលំ អហោសិ៑ ឥធរេរា តិរឃភរោយត តឥជ្ជិត្វា វក្កបុរេលត ច បលោតេត្វា

ធម្មំ ទេសេសិ។ កេចិ សោតាបន្នា អហេសុំ, កេចិ សកទាគាមី អនាគាមី អរហន្តោតិ។

១៤៩។ តិរោភាវំ កាតុកាមោ បន អាលោកំ វា អន្ធការំ ករោតិ, អប្បដិច្ឆន្នំ វា បដិច្ឆន្នំ, អាបាថំ វា អនាបាថំ ករោតិ។ កថំ? អយញ្ហិ យថា អប្បដិច្ឆន្នោបិ សមីបេ ឋិតោបិ វា ន ទិស្សតិ, ឯវំ អត្តានំ វា បរំ វា កាតុកាមោ បាទកជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ “ឥទំ អាលោកដ្ឋានំ អន្ធការំ ហោតូ”តិ វា, “ឥទំ អប្បដិច្ឆន្នំ បដិច្ឆន្នំ ហោតូ”តិ វា, “ឥទំ អាបាថំ អនាបាថំ ហោតូ”តិ វា អាវជ្ជិត្វា បរិកម្មំ កត្វា វុត្តនយេនេវ អធិដ្ឋាតិ។ សហ អធិដ្ឋានចិត្តេន យថាធិដ្ឋិតមេវ ហោតិ។ បរេ សមីបេ ឋិតាបិ ន បស្សន្តិ។ សយម្បិ អបស្សិតុកាមោ ន បស្សតិ។

១៥០។ ឥទំ បន បាដិហារិយំ កេន កតបុព្ពន្តិ? ភគវតា។ ភគវា ហិ យសំ កុលបុត្តំ សមីបេ និសិន្នំយេវ យថា នំ បិតា ន បស្សតិ, ឯវមកាសិ។ តថា វីសយោជនសតំ មហាកប្បិនស្ស បច្ចុគ្គមនំ កត្វា តំ អនាគាមិផលេ, អមច្ចសហស្សញ្ច សោតាបត្តិផលេ បតិដ្ឋាបេត្វា, តស្ស អនុមគ្គំ អាគតា សហស្សិត្ថិបរិវារា អនោជាទេវី អាគន្ត្វា សមីបេ និសិន្នាបិ យថា សបរិវារំ រាជានំ ន បស្សតិ, តថា កត្វា “អបិ, ភន្តេ, រាជានំ បស្សថា”តិ វុត្តេ “កិំ បន តេ រាជានំ គវេសិតុំ វរំ, ឧទាហុ អត្តាន”ន្តិ? “អត្តានំ, ភន្តេ”តិ វត្វា និសិន្នាយ តស្សា តថា ធម្មំ ទេសេសិ, យថា សា សទ្ធិំ ឥត្ថិសហស្សេន សោតាបត្តិផលេ បតិដ្ឋាសិ, អមច្ចា អនាគាមិផលេ, រាជា អរហត្តេតិ។ អបិច តម្ពបណ្ណិទីបំ អាគតទិវសេ យថា អត្តនា សទ្ធិំ អាគតេ អវសេសេ រាជា ន បស្សតិ, ឯវំ ករោន្តេន មហិន្ទត្ថេរេនាបិ ឥទំ កតមេវ (បារា· អដ្ឋ· ១·តតិយសង្គីតិកថា)។

១៥១។ អបិច សព្ពម្បិ បាកដបាដិហារិយំ អាវិភាវំ នាម, អបាកដបាដិហារិយំ តិរោភាវំ នាម។ តត្ថ បាកដបាដិហារិយេ ឥទ្ធិបិ បញ្ញាយតិ ឥទ្ធិមាបិ។ តំ យមកបាដិហារិយេន ទីបេតព្ពំ។ តត្រ ហិ “ឥធ តថាគតោ យមកបាដិហារិយំ ករោតិ អសាធារណំ សាវកេហិ, ឧបរិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ហេដ្ឋិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតី”តិ (បដិ· ម· ១·១១៦) ឯវំ ឧភយំ បញ្ញាយតិ, អបាកដបាដិហារិយេ ឥទ្ធិយេវ បញ្ញាយតិ, ន ឥទ្ធិមា។ តំ មហកសុត្តេន (សំ· និ· ៤·៣៤៦) ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តេន (ម· និ· ១·៥០១ អាទយោ) ច ទីបេតព្ពំ។ តត្ថ ហិ អាយស្មតោ ច មហកស្ស, ភគវតោ ច ឥទ្ធិយេវ បញ្ញាយិត្ថ, ន ឥទ្ធិមា។

យថាហ –

“ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ មហកំ ឯតទវោច ‘សាធុ មេ, ភន្តេ, អយ្យោ មហកោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ទស្សេតូ’តិ។ តេន ហិ ត្វំ គហបតិ អាឡិន្ទេ ឧត្តរាសង្គំ បញ្ញបេត្វា តិណកលាបំ ឱកាសេហីតិ។ ‘ឯវំ, ភន្តេ’តិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ មហកស្ស បដិស្សុត្វា អាឡិន្ទេ ឧត្តរាសង្គំ បញ្ញបេត្វា តិណកលាបំ ឱកាសេសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ វិហារំ បវិសិត្វា តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ, យថា តាឡច្ឆិគ្គឡេន ច អគ្គឡន្តរិកាយ ច អច្ចិ និក្ខមិត្វា តិណានិ ឈាបេសិ, ឧត្តរាសង្គំ ន ឈាបេសី”តិ (សំ· និ· ៤·៣៤៦)។

ᨿᨳᩣ ᨧᩣᩉ –

“ᩋᨳ ᨡ᩠ᩅᩣᩉᩴ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨲᨳᩣᩁᩪᨷᩴ ᩍᨴ᩠ᨵᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩴ ᩋᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩈᩥᩴ ‘ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᩣ ᨧ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᨷᩁᩥᩈᩣ ᨧ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᨷᩣᩁᩥᩈᨩ᩠ᨩᩣ ᨧ ᩈᨴ᩠ᨴᨬ᩠ᨧ ᨾᩮ ᩈᩮᩣᩔᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨾᩴ ᨴᨠ᩠ᨡᩥᩔᨶ᩠ᨲᩦ’ᨲᩥ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩉᩥᨲᩮᩣ ᩍᨾᩴ ᨣᩣᨳᩴ ᩋᨽᩣᩈᩥᩴ –

‘ᨽᩅᩮ ᩅᩣᩉᩴ ᨽᨿᩴ ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩣ, ᨽᩅᨬ᩠ᨧ ᩅᩥᨽᩅᩮᩈᩥᨶᩴ;

ᨽᩅᩴ ᨶᩣᨽᩥᩅᨴᩥᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ, ᨶᨶ᩠ᨴᩥᨬ᩠ᨧ ᨶ ᩏᨷᩣᨴᩥᨿᩥ’’’ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪑᪨᪕᪐᪓);

᪓᪘᪓᪨ ᨲᩥᩁᩮᩣᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᩣᨠᩣᩁᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩣᨷᩥ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨲᩥᩁᩮᩣᨠᩩᨭ᩠ᨭᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ, ᨠᩩᨭ᩠ᨭᩔ ᨷᩁᨽᩣᨣᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᩍᨲᩁᩮᩈᩩ᪨ ᨠᩩᨭ᩠ᨭᩮᩣᨲᩥ ᨧ ᨣᩮᩉᨽᩥᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩑᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ᪨ ᨷᩣᨠᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᨣᩮᩉᩅᩥᩉᩣᩁᨣᩣᨾᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᩮᨷᨷᩣᨠᩣᩁᩮᩣ᪨ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣᨲᩥ ᨷᩴᩈᩩᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᨷᩣᩈᩣᨱᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᩅᩣ᪨ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣᨲᩥ ᩋᩃᨣ᩠ᨣᨾᩣᨶᩮᩣ᪨ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩣᨷᩥ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᨲᩥ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮ ᩅᩥᨿ᪨ ᩑᩅᩴ ᨣᨶ᩠ᨲᩩᨠᩣᨾᩮᨶ ᨷᨶ ᩋᩣᨠᩣᩈᨠᩈᩥᨱᩴ ᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ ᩅᩣ ᨷᩣᨠᩣᩁᩴ ᩅᩣ ᩈᩥᨶᩮᩁᩩᨧᨠ᩠ᨠᩅᩣᩊᩮᩈᩩᨷᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩴ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩅᩣ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᨲᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩮᨶ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩪᨲᩥ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣᨿᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᨵᩮᩣ ᩋᩮᩣᨲᩁᩥᨲᩩᨠᩣᨾᩔ, ᩏᨴ᩠ᨵᩴ ᩅᩣ ᩋᩣᩁᩮᩣᩉᩥᨲᩩᨠᩣᨾᩔ ᩈᩩᩈᩥᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩅᩥᨶᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨶ᩠ᨲᩩᨠᩣᨾᩔ ᨨᩥᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨ ᩈᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨

ᨲᩥᨷᩥᨭᨠᨧᩪᩊᩣᨽᨿᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᩣ ᨷᨶᩣᩉ – “ᩋᩣᨠᩣᩈᨠᩈᩥᨱᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᨶᩴ, ᩋᩣᩅᩩᩈᩮᩣ, ᨠᩥᨾᨲ᩠ᨳᩥᨿᩴ, ᨠᩥᩴ ᩉᨲ᩠ᨳᩥᩋᩔᩣᨴᩦᨶᩥ ᩋᨽᩥᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨶᩥᨲᩩᨠᩣᨾᩮᩣ ᩉᨲ᩠ᨳᩥᩋᩔᩣᨴᩥ ᨠᩈᩥᨱᩣᨶᩥ ᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶᨶᩩ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨠᨲ᩠ᨳᨧᩥ ᨠᩈᩥᨱᩮ ᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᩅᩈᩦᨽᩣᩅᩮᩣᨿᩮᩅ ᨷᨾᩣᨱᩴ᪨ ᨿᩴ ᨿᩴ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᨲᩴ ᨲᨴᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩪ ᩋᩣᩉᩴᩈᩩ – “ᨷᩣᩊᩥᨿᩴ, ᨽᨶ᩠ᨲᩮ, ᩋᩣᨠᩣᩈᨠᩈᩥᨱᩴᨿᩮᩅ ᩋᩣᨣᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩅᩔᨾᩮᨲᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᩁᩣᨿᩴ ᨷᩣᩊᩥ –

“ᨷᨠᨲᩥᨿᩣ ᩋᩣᨠᩣᩈᨠᩈᩥᨱᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩃᩣᨽᩦ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩥᩁᩮᩣᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᩣᨠᩣᩁᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ – ‘ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩪ’ᨲᩥ᪨ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩥᩁᩮᩣᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᩣᨠᩣᩁᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᨾᨶᩩᩔᩣ ᨷᨠᨲᩥᨿᩣ ᩋᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᨶᩣᩅᩁᨱᩮ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ, ᩑᩅᨾᩮᩅ ᩈᩮᩣ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨾᩣ ᨧᩮᨲᩮᩣᩅᩈᩥᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨲᩥᩁᩮᩣᨠᩩᨭ᩠ᨭᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᩣᨠᩣᩁᩴ ᨲᩥᩁᩮᩣᨷᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩋᩈᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩣᨷᩥ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮ”ᨲᩥ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪓᪨᪑᪑)᪨

ᩈᨧᩮ ᨷᨶᩔ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨶᩮᩣ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩔ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᩁᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᩅᩣ ᩏᨭ᩠ᨮᩮᨲᩥ, ᨠᩥᩴ ᨷᩩᨶ ᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ? ᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ᪨ ᨷᩩᨶ ᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩉᩥ ᩏᨷᨩ᩠ᨫᩣᨿᩔ ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᨶᩥᩔᨿᨣ᩠ᨣᩉᨱᩈᨴᩥᩈᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨧ ᨷᨶ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨶᩣ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩪᨲᩥ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥᨿᩮᩅ᪨ ᨷᩩᩁᩥᨾᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨻᩃᩮᨶᩮᩅ ᨧᩔ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩣ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᩁᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᩅᩣ ᩏᨲᩩᨾᨿᩮᩣ ᩏᨭ᩠ᨮᩉᩥᩔᨲᩦᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᨲᩴ᪨

អញ្ញេន ឥទ្ធិមតា និម្មិតេ បន បឋមនិម្មិតំ ពលវំ ហោតិ. ឥតរេន តស្ស ឧទ្ធំ វា អធោ វា គន្តព្ពំ.

១៥២. បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជន្តិ ឯត្ថ ឧម្មុជ្ជន្តិ ឧដ្ឋានំ វុច្ចតិ. និមុជ្ជន្តិ សំសីទនំ. ឧម្មុជ្ជញ្ច និមុជ្ជញ្ច ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ. ឯវំ កាតុកាមេន អាបោកសិណំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ ឯត្តកេ ឋានេ បថវី ឧទកំ ហោតូតិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា បរិកម្មំ កត្វា វុត្តនយេនេវ អធិដ្ឋាតព្ពា. សហ អធិដ្ឋានេន យថា បរិច្ឆិន្នេ ឋានេ បថវី ឧទកមេវ ហោតិ. សោ តត្ថ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ. តេនាហ បាឡិយំ –

“បកតិយា អាបោកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ. បថវិំ អាវជ្ជតិ. អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – ‘ឧទកំ ហោតូ’តិ. ឧទកំ ហោតិ. សោ បថវិយា ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ. យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ ឧទកេ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោន្តិ, ឯវមេវ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ បថវិយា ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ”តិ (បដិ. ម. ៣.១១).

ន កេវលញ្ច ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជមេវ, ន្ហានបានមុខធោវនភណ្ឌកធោវនាទីសុ យំ យំ ឥច្ឆតិ, តំ តំ ករោតិ. ន កេវលញ្ច ឧទកមេវ, សប្បិតេលមធុផាណិតាទីសុបិ យំ យំ ឥច្ឆតិ, តំ តំ ឥទញ្ចិទញ្ច ឯត្តកំ ហោតូតិ អាវជ្ជិត្វា បរិកម្មំ កត្វា អធិដ្ឋហន្តស្ស យថាធិដ្ឋិតមេវ ហោតិ. ឧទ្ធរិត្វា ភាជនគតំ ករោន្តស្ស សប្បិ សប្បិមេវ ហោតិ. តេលាទីនិ តេលាទីនិយេវ. ឧទកំ ឧទកមេវ. សោ តត្ថ តេមិតុកាមោ តេមេតិ, ន តេមិតុកាមោ ន តេមេតិ. តស្សេវ ច សា បថវី ឧទកំ ហោតិ សេសជនស្ស បថវីយេវ. តត្ថ មនុស្សា បត្តិកាបិ គច្ឆន្តិ, យានាទីហិបិ គច្ឆន្តិ, កសិកម្មាទីនិបិ ករោន្តិយេវ. សចេ បនាយំ តេសម្បិ ឧទកំ ហោតូតិ ឥច្ឆតិ, ហោតិយេវ. បរិច្ឆិន្នកាលំ បន អតិក្កមិត្វា យំ បកតិយា ឃដតឡាកាទីសុ ឧទកំ, តំ ឋបេត្វា អវសេសំ បរិច្ឆិន្នដ្ឋានំ បថវីយេវ ហោតិ.

១៥៣. ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេតិ ឯត្ថ យំ ឧទកំ អក្កមិត្វា សំសីទតិ, តំ ភិជ្ជមានន្តិ វុច្ចតិ. វិបរីតំ អភិជ្ជមានំ. ឯវំ គន្តុកាមេន បន បថវីកសិណំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ ឯត្តកេ ឋានេ ឧទកំ បថវី ហោតូតិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា បរិកម្មំ កត្វា វុត្តនយេនេវ អធិដ្ឋាតព្ពំ. សហ អធិដ្ឋានេន យថា បរិច្ឆិន្នដ្ឋានេ ឧទកំ បថវីយេវ ហោតិ. សោ តត្ថ គច្ឆតិ, តេនាហ បាឡិយំ –

“បកតិយា បថវីកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ. ឧទកំ អាវជ្ជតិ. អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – ‘បថវី ហោតូ’តិ. បថវី ហោតិ. សោ អភិជ្ជមានេ ឧទកេ គច្ឆតិ. យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ អភិជ្ជមានាយ បថវិយា គច្ឆន្តិ, ឯវមេវ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អភិជ្ជមានេ ឧទកេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយ”ន្តិ (បដិ. ម. ៣.១១).

ន កេវលញ្ច គច្ឆតិ, យំ យំ ឥរិយាបថំ ឥច្ឆតិ, តំ តំ កប្បេតិ. ន កេវលញ្ច បថវីយេវ ករោតិ, មណិសុវណ្ណបព្ពតរុក្ខាទីសុបិ យំ យំ ឥច្ឆតិ, តំ តំ វុត្តនយេនេវ អាវជ្ជិត្វា អធិដ្ឋាតិ, យថាធិដ្ឋិតមេវ ហោតិ. តស្សេវ ច តំ ឧទកំ បថវី ហោតិ, សេសជនស្ស ឧទកមេវ, មច្ឆកច្ឆបា ច ឧទកកាកាទយោ ច យថារុចិ វិចរន្តិ. សចេ បនាយំ អញ្ញេសម្បិ មនុស្សានំ តំ បថវិំ កាតុំ ឥច្ឆតិ, ករោតិយេវ. បរិច្ឆិន្នកាលាតិក្កមេន បន ឧទកមេវ ហោតិ.

៣៨៧. បល្លង្កេន កមតីតិ បល្លង្កេន គច្ឆតិ។ បក្ខី សកុណោតិ បក្ខេហិ យុត្តសកុណោ។ ឯវំ កាតុកាមេន បន បថវីកសិណំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ សចេ និសិន្នោ គន្តុមិច្ឆតិ, បល្លង្កប្បមាណំ ឋានំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា បរិកម្មំ កត្វា វុត្តនយេនេវ អធិដ្ឋាតព្ពំ។ សចេ និបន្នោ គន្តុកាមោ ហោតិ មញ្ចប្បមាណំ, សចេ បទសា គន្តុកាមោ ហោតិ មគ្គប្បមាណន្តិ ឯវំ យថានុរូបំ ឋានំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា វុត្តនយេនេវ បថវី ហោតូតិ អធិដ្ឋាតព្ពំ, សហ អធិដ្ឋានេន បថវីយេវ ហោតិ។ តត្រាយំ បាឡិ –

“អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោតិ។ បកតិយា បថវីកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ, អាកាសំ អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – ‘បថវី ហោតូ’តិ។ បថវី ហោតិ។ សោ អាកាសេ អន្តលិក្ខេ ចង្កមតិបិ តិដ្ឋតិបិ និសីទតិបិ សេយ្យម្បិ កប្បេតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ បថវិយំ ចង្កមន្តិបិ…បេ… សេយ្យម្បិ កប្បេន្តិ, ឯវមេវ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អាកាសេ អន្តលិក្ខេ ចង្កមតិបិ…បេ… សេយ្យម្បិ កប្បេតី”តិ (បដិ. ម. ៣.១១)។

អាកាសេ គន្តុកាមេន ច ភិក្ខុនា ទិព្វចក្ខុលាភិនាបិ ភវិតព្ពំ។ កស្មា? អន្តរេ ឧតុសមុដ្ឋានា វា បព្វតរុក្ខាទយោ ហោន្តិ, នាគសុបណ្ណាទយោ វា ឧសូយន្តា មាបេន្តិ, តេសំ ទស្សនត្ថំ។ តេ បន ទិស្វា កិំ កាតព្ពន្តិ? បាទកជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ អាកាសោ ហោតូតិ បរិកម្មំ កត្វា អធិដ្ឋាតព្ពំ។ ថេរោ បនាហ “សមាបត្តិសមាបជ្ជនំ, អាវុសោ, កិមត្ថិយំ, ននុ សមាហិតមេវ ចិត្តំ, តេន យំ យំ ឋានំ អាកាសោ ហោតូតិ អធិដ្ឋាតិ, អាកាសោយេវ ហោតី”តិ។ កិញ្ចាបិ ឯវមាហ, អថ ខោ តិរោកុដ្ដបាដិហារិយេ វុត្តនយេនេវ បដិបជ្ជិតព្ពំ។

អបិច ឱកាសេ ឱរោហណត្ថម្បិ ឥមិនា ទិព្វចក្ខុលាភិនា ភវិតព្ពំ, អយញ្ហិ សចេ អនោកាសេ ន្ហានតិត្ថេ វា គាមទ្វារេ វា ឱរោហតិ។ មហាជនស្ស បាកដោ ហោតិ។ តស្មា ទិព្វចក្ខុនា បស្សិត្វា អនោកាសំ វជ្ជេត្វា ឱកាសេ ឱតរតីតិ។

៣៨៩. ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតីតិ ឯត្ថ ចន្ទិមសូរិយានំ ទ្វាចត្តាលីសយោជនសហស្សស្ស ឧបរិ ចរណេន មហិទ្ធិកតា, តីសុ ទីបេសុ ឯកក្ខណេ អាលោកករណេន មហានុភាវតា វេទិតព្ពា។ ឯវំ ឧបរិ ចរណអាលោកករណេហិ វា មហិទ្ធិកេ តេនេវ មហានុភាវេ។ បរាមសតីតិ បរិគ្គណ្ហាតិ, ឯកទេសេ វា ឆុបតិ។ បរិមជ្ជតីតិ សមន្តតោ អាទាសតលំ វិយ បរិមជ្ជតិ។ អយំ បនស្ស ឥទ្ធិ អភិញ្ញាបាទកជ្ឈានវសេនេវ ឥជ្ឈតិ, នត្ថេត្ថ កសិណសមាបត្តិនិយមោ។ វុត្តញ្ហេតំ បដិសម្ភិទាយំ –

“ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ…បេ… បរិមជ្ជតីតិ ឥធ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ចន្ទិមសូរិយេ អាវជ្ជតិ, អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – ‘ហត្ថបាសេ ហោតូ’តិ។ ហត្ថបាសេ ហោតិ។ សោ និសិន្នកោ វា និបន្នកោ វា ចន្ទិមសូរិយេ បាណិនា អាមសតិ បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ កិញ្ចិទេវ រូបគតំ ហត្ថបាសេ អាមសន្តិ បរាមសន្តិ បរិមជ្ជន្តិ, ឯវមេវ សោ ឥទ្ធិមា…បេ… បរិមជ្ជតី”តិ

(ປຏິ. ມ. ໓.໑໓).

ສ຺ວາຍໍ ຍທິ ອິຈ຺ຉຕິ ຄນ຺ຕ຺ວາ ປຣາມສິຕຸໍ, ຄນ຺ຕ຺ວາ ປຣາມສຕິ, ຍທິ ປນ ອິເທວ ນິສິນ຺ນໂກ ວາ ນິປນ຺ນໂກ ວາ ປຣາມສິຕຸກາໂມ ໂຫຕິ, ຫຕ຺ຖປາເສ ໂຫຕູຕິ ອຘິຏ຺ຐາຕິ, ອຘິຏ຺ຐານພເລນ ວຓ຺ຏາ ມຸຕ຺ຕຕາລຜລໍ ວິຍ ອາຄນ຺ຕ຺ວາ ຫຕ຺ຖປາເສ ຐິເຕ ວາ ປຣາມສຕິ, ຫຕ຺ຖໍ ວາ ວຑ຺ເຒຕ຺ວາ. ວຑ຺ເຒນ຺ຕສ຺ສ ປນ ກິໍ ອຸປາທິນ຺ນກໍ ວຑ຺ເຒຕິ, ອນຸປາທິນ຺ນກນ຺ຕິ? ອຸປາທິນ຺ນກໍ ນິສ຺ສາຍ ອນຸປາທິນ຺ນກໍ ວຑ຺ເຒຕິ.

ຕຕ຺ຖ ຕິປິຏກຈູຬາຠຍຕ຺ເຖໂຣ ອາຫ "ກິໍ ປນາວຸໂສ, ອຸປາທິນ຺ນກໍ ຂຸທ຺ທກມ຺ປິ ມຫນ຺ຕມ຺ປິ ນ ໂຫຕິ, ນນຸ ຍທາ ຠິກ຺ຂຸ ຕາລຈ຺ຉິທ຺ທາທີຫິ ນິກ຺ຂມຕິ, ຕທາ ອຸປາທິນ຺ນກໍ ຂຸທ຺ທກໍ ໂຫຕິ. ຍທາ ມຫນ຺ຕໍ ອຕ຺ຕຠາວໍ ກໂຣຕິ, ຕທາ ມຫນ຺ຕໍ ໂຫຕິ ມຫາໂມຄ຺ຄລ຺ລານຕ຺ເຖຣສ຺ສ ວິຍາ"ຕິ.

ນນ຺ໂທປນນ຺ທນາຄທມນກຖາ

ເອກສ຺ມິໍ ກິຣ ສມເຍ ອນາຖປິຓ຺ຑິໂກ ຄຫປຕິ ຠຄວໂຕ ຘມ຺ມເທສນໍ ສຸຕ຺ວາ "ສ຺ເວ, ຠນ຺ເຕ, ປຎ຺ຈຫິ ຠິກ຺ຂຸສເຕຫິ ສທ຺ຘິໍ ອມ຺ຫາກໍ ເຄເຫ ຠິກ຺ຂໍ ຄຓ຺ຫຖາ"ຕິ ນິມນ຺ເຕຕ຺ວາ ປກ຺ກມິ. ຠຄວາ ອຘິວາເສຕ຺ວາ ຕໍທິວສາວເສສໍ ຣຕ຺ຕິຠາຄຎ຺ຈ ວີຕິນາເມຕ຺ວາ ປຈ຺ຈູສສມເຍ ທສສຫ຺ສິໂລກຘາຕຸໍ ໂອໂລເກສິ. ອຖສ຺ສ ນນ຺ໂທປນນ຺ໂທ ນາມ ນາຄຣາຊາ ຎາຓມຸເຂ ອາປາຖມາຄຈ຺ຉິ. ຠຄວາ "ອຍໍ ນາຄຣາຊາ ມຍ຺ຫໍ ຎາຓມຸເຂ ອາປາຖມາຄຈ຺ຉິ, ອຕ຺ຖິ ນຸ ໂຂ ອສ຺ສ ອຸປນິສ຺ສໂຍ"ຕິ ອາວຊ຺ເຊນ຺ໂຕ "ອຍໍ ມິຈ຺ຉາທິຏ຺ຐິໂກ ຕີສຸ ຣຕເນສຸ ອປ຺ປສນ຺ໂນ"ຕິ ທິສ຺ວາ "ໂກ ນຸ ໂຂ ອິມໍ ມິຈ຺ຉາທິຏ຺ຐິໂຕ ວິເວເຈຍ຺ຍາ"ຕິ ອາວຊ຺ເຊນ຺ໂຕ ມຫາໂມຄ຺ຄລ຺ລານຕ຺ເຖຣໍ ອທ຺ທສ.

ຕໂຕ ປຠາຕາຍ ຣຕ຺ຕິຍາ ສຣີຣປຏິຊ຺ຄຓນໍ ກຕ຺ວາ ອາຍສ຺ມນ຺ຕໍ ອານນ຺ທໍ ອາມນ຺ເຕສິ – "ອານນ຺ທ, ປຎ຺ຈນ຺ນໍ ຠິກ຺ຂຸສຕານໍ ອາໂຣເຈຫິ ຕຖາຄໂຕ ເທວຈາຣິກໍ ຄຈ຺ຉຕີ"ຕິ. ຕໍ ທິວສຎ຺ຈ ນນ຺ໂທປນນ຺ທສ຺ສ ອາປານຠູມິໍ ສຊ຺ຊຍິໍສຸ. ໂສ ທິພ຺ພຣຕນປລ຺ລງ຺ເກ ທິພ຺ພເສຕຈ຺ຉເຕ຺ຕນ ຘາຣິຍມາໂນ ຕິວິຘນາຏເກຫິ ເຈວ ນາຄປຣິສາຍ ຈ ປຣິວຸໂຕ ທິພ຺ພຠາຊເນສຸ ອຸປຏ຺ຐາປິຕໍ ອນ຺ນປານວິຘິໍ ໂອໂລກຍມາໂນ ນິສິນ຺ໂນ ໂຫຕິ. ອຖ ໂຂ ຠຄວາ ຍຖາ ນາຄຣາຊາ ປສ຺ສຕິ, ຕຖາ ກຕ຺ວາ ຕສ຺ສ ວິມານມຕ຺ຖເກເນວ ປຎ຺ຈຫິ ຠິກ຺ຂຸສເຕຫິ ສທ຺ຘິໍ ຕາວຕິໍສເທວໂລກາຠິມຸໂຂ ປາຍາສິ.

ເຕນ ໂຂ ປນ ສມເຍນ ນນ຺ໂທປນນ຺ທສ຺ສ ນາຄຣາຊສ຺ສ ເອວຣູປໍ ປາປກໍ ທິຏ຺ຐິຄຕໍ ອຸປ຺ປນ຺ນໍ ໂຫຕິ – "ອິເມ ຫິ ນາມ ມຸຓ຺ຑກາ ສມຓກາ ອມ຺ຫາກໍ ອຸປຣູປຣິ ຠວເນນ ເທວານໍ ຕາວຕິໍສານໍ ຠວນໍ ປວິສນ຺ຕິປິ ນິກ຺ຂມນ຺ຕິປິ, ນ ທານິ ອິໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ອິເມສໍ ອມ຺ຫາກໍ ມຕ຺ຖເກ ປາທປໍສຸໍ ໂອກິຣນ຺ຕານໍ ຄນ຺ຕຸໍ ທສ຺ສາມີ"ຕິ ອຸຏ຺ຐາຍ ສິເນຣຸປາທໍ ຄນ຺ຕ຺ວາ ຕໍ ອຕ຺ຕຠາວໍ ວິຊຫິຕ຺ວາ ສິເນຣຸໍ ສຕ຺ຕກ຺ຂຕ຺ຕຸໍ ໂຠເຄຫິ ປຣິກ຺ຂິປິຕ຺ວາ ອຸປຣິ ຜຓໍ ກຕ຺ວາ ຕາວຕິໍສຠວນໍ ອວກຸຊ຺ເຊນ ຜເຓນ ຄເຫຕ຺ວາ ອທສ຺ສນໍ ຄເມສິ.

ອຖ ໂຂ ອາຍສ຺ມາ ຣຏ຺ຐປາໂລ ຠຄວນ຺ຕໍ ເອຕທໂວຈ "ປຸພ຺ເພ, ຠນ຺ເຕ, ອິມສ຺ມິໍ ປເທເສ ຐິໂຕ ສິເນຣຸໍ ປສ຺ສາມິ, ສິເນຣຸປຣິຠຓ຺ຑໍ ປສ຺ສາມິ, ຕາວຕິໍສໍ ປສ຺ສາມິ, ເວຊຍນ຺ຕໍ ປສ຺ສາມິ, ເວຊຍນ຺ຕສ຺ສ ປາສາທສ຺ສ ອຸປຣິ ຘຊໍ ປສ຺ສາມິ. ໂກ ນຸ ໂຂ, ຠນ຺ເຕ, ເຫຕຸ ໂກ ປຈ຺ຈໂຍ, ຍໍ ເອຕຣຫິ

តេច សិនេតុំ បស្សាមិ...បេ... ត ចេឌយត្តស្ស បិយាតស្ស ឧបរិ ឆត្តំ បស្សាមី”តិ។ “អយំ, ឧដ្ឋបិល, តេត្ថាបតេត្ថា តាយ តាកទាឌា ឲ្យប្យាត់ ក្យបិទេតា សិនេតុំ សត្តក្កត្តុំ ភោគេហិ បរិក្ខិបិត្វា ឧបរិ ផណេត បដិច្ឆាទេត្វា អន្តកាទំ កត្វា ឋិតោ”តិ។ “ឥទេយមិ តំ, ភន្តេ”តិ។ ត ភកចា អត្យឌាតិ។ អច ខោ អាយស្មា ភទ្ទិយោ អាយស្មា ទាហុលោតិ អត្យក្កមេត សព្ទេបិ ភិក្ខូ ឧដ្ឋហិស្ុ។ ត ភកចា អត្យឌាតិ។

អចសាទេត មហាមោក្គល្លាតត្ថេទោ “អហំ, ភន្តេ, ឥទេយមិ ត”ន្តិ អាហ។ “ឥទេយហិ មោក្គល្លាតា”តិ ភកចា អត្យឌាតិ។ ថេទោ អត្តភាវំ ចិឌហិត្វា មហត្តំ តាកទាឌចណ្ណំ អភិតិម្មិតិត្វា តេត្ថាបតត្ថំ ចុទ្ទសក្ខត្តុំ ភោគេហិ បរិក្ខិបិត្វា តស្ស ផណមត្ថកេ អត្តតោ ផណំ ឥបេត្វា សិនេទុតា សទ្ធិំ អភិតិប្បីឡយិ។ តាកទាឌា បធូមាយិ។ ថេទោបិ ត ត្យយ្ហំ សទីទេ ធូមោ អត្ថិ, មយ្ហម្បិ អត្ថីតិ បធូមាយិ។ តាកទាឌស្ស ធូមោ ថេទំ ត ពាធតិ។ ថេទស្ស បត ធូមោ តាកទាឌាតំ ពាធតិ។ តតោ តាកទាឌា បឌ្ជលិ។ ថេទោបិ ត ត្យយ្ហំ សទីទេ អក្គិ អត្ថិ, មយ្ហម្បិ អត្ថីតិ បឌ្ជលិ។ តាកទាឌស្ស តេឌោ ថេទំ ត ពាធតិ។ ថេទស្ស បត តេឌោ តាកទាឌាតំ ពាធតិ។ តាកទាឌា អយំ មំ សិនេទុតា អភិតិប្បីឡយិត្វា ធូមាយតិ ចេច បឌ្ជលតិ ចាតិ ចិន្តេត្វា “កោ ត្វំ ភោសី”តិ បដិបុច្ឆិ។ “អហំ ខោ, តន្ទ, មោក្គល្លាតោ”តិ។ “ភន្តេ, អត្តតោ ភិក្ខុភាវេច តិដ្ឋាហី”តិ។

ថេទោ តំ អត្តភាវំ ចិឌហិត្វា តស្ស ឥក្ខិណកណ្ណសោតេត បចិសិត្វា ចាមកណ្ណសោតេត តិក្ខមិ, ចាមកណ្ណសោតេត បចិសិត្វា ឥក្ខិណកណ្ណសោតេត តិក្ខមិ, តថា ឥក្ខិណតាសសោតេត បចិសិត្វា ចាមតាសសោតេត តិក្ខមិ, ចាមតាសសោតេត បចិសិត្វា ឥក្ខិណតាសសោតេត តិក្ខមិ។ តតោ តាកទាឌា មុខំ ចិចទិ។ ថេទោ មុខេត បចិសិត្វា អន្តោកុច្ឆិយំ បាចីតេត ច បច្ឆិមេត ច ចង្កមតិ។ ភកចា “មោក្គល្លាត, មតសិការោហិ មហិទ្ធិកោ ឲសោ តាគោ”តិ អាហ។ ថេទោ “មយ្ហំ ខោ, ភន្តេ, ចត្តាទោ ឥទ្ធិបាឥា ភាចិតា ពហុលីកតា យាតីកតា ចត្ថុកតា អត្ថុដ្ឋិតា បរិចិតា ស្សមារទ្ធា, តិដ្ឋត្យ, ភន្តេ, តេត្ថាបតេត្ថា, អហំ តេត្ថាបតត្ថុសទិសាតំ តាកទាឌាតំ សតម្បិ សហស្សម្បិ សតសហស្សម្បិ ឥមេយ្យ”ន្តិ អាហ។

តាកទាឌា ចិន្តេសិ “បចិសត្តោ តាច មេ ត ឌិដ្ឋោ, តិក្ខមតកាលេ ឥាតិ តំ ឥាឍត្តទេ បក្ខិបិត្វា សក្ខាឌិស្សាមី”តិ ចិន្តេត្វា តិក្ខម ភន្តេ, មា មំ អន្តោកុច្ឆិយំ អបទាបទំ ចង្កមន្តោ ពាធយិត្វាតិ អាហ។ ថេទោ តិក្ខមិត្វា ពហិ អដ្ឋាសិ។ តាកទាឌា អយំ សោតិ ឌិស្វា តាសចាតំ ចិស្សជ្ជិ។ ថេទោ ចតុត្ថំ ឈាតំ សមាបជ្ជិ។ លោមក្ធមម្បិស្ស ចាតោ ចាលេត្តុំ តាសក្ខិ។ អចសេសា ភិក្ខូ កិទ អាឌិតោ បដ្ឋាយ សព្ទាបិ បាដិហាទិយាតិ កាតុំ សក្កុណេយ្យុំ, ឥមំ បត ឌាតំ បត្វា ឲចំ លិប្បតិសក្តិតោ ហុត្វា សមាបជ្ជិតុំ ត សក្ខិស្សន្តីតិ តេសំ ភកចា តាកទាឌឥមតំ តាត្យឌាតិ។

តាកទាឌា “អហំ ឥមស្ស សមណស្ស តាសចាតេត លោមក្ធមម្បិ ចាលេត្តុំ តាសក្ខិំ, មហិទ្ធិកោ សមណោ”តិ ចិន្តេសិ។ ថេទោ អត្តភាវំ ចិឌហិត្វា ស្សបណ្ណទ្ទូបំ អភិតិម្មិតិត្វា ស្សបណ្ណចាតំ ឥស្សេន្តោ តាកទាឌាតំ អត្យពន្ធិ។ តាកទាឌា តំ អត្តភាវំ ចិឌហិត្វា មាណចកចណ្ណំ អភិតិម្មិតិត្វា “ភន្តេ, ត្យយ្ហាកំ សទណំ កច្ឆាមី”តិ ចឥន្តោ ថេទស្ស បាឥេ ចត្ថិ។ ថេទោ “សត្ថា, តន្ទ, អាកតោ, ឲហិ កមិស្សាមា”តិ តាកទាឌាតំ ឥមយិត្វា តិព្ពិសំ កត្វា កហេត្វា ភកចតោ សត្តិកំ អកមាសិ។ តាកទាឌា ភកចត្តំ ចត្ថិត្វា “ភន្តេ, ត្យយ្ហាកំ សទណំ កច្ឆាមី”តិ អាហ។ ភកចា “ស្សខី ហោហិ, តាកទាឌា”តិ ចត្វា ភិក្ខុសង្ឃបរិចុតោ អតាថបិណ្ឌិកស្ស តិចេសតំ អកមាសិ។

អនាថបិណ្ឌិកោ “កិំ, ភន្តេ, អតិទិវា អាគតត្ថា”តិ អាហ។ យោគាវចរស្ស ច នន្ទោបនន្ទស្ស ច សង្គាមោ អហោសីតិ។ កស្ស, ភន្តេ, ជយោ, កស្ស បរាជយោតិ។ យោគាវចរស្ស ជយោ, នន្ទស្ស បរាជយោតិ។ អនាថបិណ្ឌិកោ “អធិវាសេតុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សត្តាហំ ឯកបដិបាដិយា ភត្តំ, សត្តាហំ ថេរស្ស សក្ការំ ករិស្សាមី”តិ វត្វា សត្តាហំ ពុទ្ធប្បមុខានំ បញ្ចន្នំ ភិក្ខុសតានំ មហាសក្ការំ អកាសិ។ ឥតិ ឥមំ ឥមស្មិំ នន្ទោបនន្ទទមនេ កតំ មហន្តំ អត្តភាវំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ “យទា មហន្តំ អត្តភាវំ ករោតិ, តទា មហន្តំ ហោតិ មហាយោគាវចរត្ថេរស្ស វិយា”តិ។ ឯវំ វុត្តេបិ ភិក្ខុ ឧបនិស្សយកំ និស្សាយ អនុបនិស្សយកេនេវ ចន្ទតីតិ អាហំសុ។ អយមេវ ចេត្ថ យុត្តិ។

សោ ឯវំ កត្វា ន កេវលំ ចន្ទិមសូរិយេ បរាមសតិ។ សចេ ឥច្ឆតិ បាទកថលិកំ កត្វា បាទេ ឋបេតិ, បីឋំ កត្វា និសីទតិ, មញ្ចំ កត្វា និបជ្ជតិ, អបស្សេនផលកំ កត្វា អបស្សយតិ។ យថា ច ឯកោ, ឯវំ អបរោបិ។ អនេកេសុបិ ហិ ភិក្ខុសតសហស្សេសុ ឯវំ ករោន្តេសុ តេសញ្ច ឯកមេកស្ស តថេវ ឥជ្ឈតិ។ ចន្ទិមសូរិយានញ្ច គមនម្បិ អាលោកករណម្បិ តថេវ ហោតិ។ យថា ហិ បាតិសហស្សេសុ ឧទកបូរេសុ សព្វបាតីសុ ច ចន្ទមណ្ឌលានិ ទិស្សន្តិ, បាកតិកមេវ ច ចន្ទស្ស គមនំ អាលោកករណញ្ច ហោតិ។ តថូបមមេតំ បាដិហារិយំ។

១៦៥. យាវ ព្រហ្មលោកាបីតិ ព្រហ្មលោកម្បិ បរិច្ឆេទំ កត្វា។ កាយេន វសំ វត្តេតីតិ តត្ថ ព្រហ្មលោកេ កាយេន អត្តនោ វសំ វត្តេតិ។ តស្សត្ថោ បាឡិំ អនុគន្ត្វា វេទិតព្វោ។ អយញ្ហិ បាឡិ –

“យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតីតិ។ ឥធ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, ទូរេបិ សន្តិកេ អធិដ្ឋាតិ សន្តិកេ ហោតូតិ, សន្តិកេ ហោតិ។ សន្តិកេបិ ទូរេ អធិដ្ឋាតិ ទូរេ ហោតូតិ, ទូរេ ហោតិ។ ពហុកម្បិ ថោកំ អធិដ្ឋាតិ ថោកំ ហោតូតិ, ថោកំ ហោតិ។ ថោកម្បិ ពហុកំ អធិដ្ឋាតិ ពហុកំ ហោតូតិ, ពហុកំ ហោតិ។ ទិព្វេន ចក្ខុនា តស្ស ព្រហ្មុនោ រូបំ បស្សតិ។ ទិព្វាយ សោតធាតុយា តស្ស ព្រហ្មុនោ សទ្ទំ សុណាតិ។ ចេតោបរិយញាណេន តស្ស ព្រហ្មុនោ ចិត្តំ បជានាតិ។ ឥធ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេតិ, កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេត្វា កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋហិត្វា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច ឱក្កមិត្វា ទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គច្ឆតិ។ ឥធ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេតិ, ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋាតិ។ ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេត្វា ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋហិត្វា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច ឱក្កមិត្វា អទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គច្ឆតិ។ សោ តស្ស ព្រហ្មុនោ បុរតោ រូបំ អភិនិម្មិនាតិ មនោមយំ សព្វង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយំ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ចង្កមតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ ចង្កមតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា តិដ្ឋតិ, និសីទតិ, សេយ្យំ កប្បេតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ សេយ្យំ កប្បេតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ធូមាយតិ, បជ្ជលតិ, ធម្មំ ភាសតិ, បញ្ហំ បុច្ឆតិ, បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា តេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ, សល្លបតិ, សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ តេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ, សល្លបតិ, សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ។ យំ យទេវ ហិ សោ ឥទ្ធិមា ករោតិ, តំ តទេវ និម្មិតោ ករោតី”តិ (បដិ. ម. ៣.១១)។

តត្ថ ធុរេបិ សត្ថិនោ អធិដ្ឋាតីតិ បិងកញ្ញាភនេតា ចុដ្ឋាឃ ធុរេ ឌេចនេលិកំ ចា (ពាហុនេលិកំ ចា អាចដ្ឋតិ សត្ថិនោ ហោតុតិ។ អាចដ្ឋិត្វា បរិកម្មំ កត្វា បុត បយាបដ្ឋិត្វា ឌាកនោត អធិដ្ឋាតិ សត្ថិនោ ហោតុតិ, សត្ថិនោ ហោតិ។ ឧស តនយា នសសបឌេសុបិ។

តត្ថ នោកា ធុរំ កហេត្វា សត្ថិកំ អកាសីតិ? ភកចា។ ភកចា ហិ ឃយកបិឌិហារិយាចសានេត ឌេចនេលិកំ កច្ឆនេត្វា ឃុកន្ទរេដ្ឋា និនេតរុដ្ឋា សត្ថិនោ កត្វា បឆឌិតលនេតា ឧកបិធិ ឃុកន្ទរេ បតិដ្ឋបេត្វា ធុតិឃំ និនេតរុយត្តនោ ឆេបសិ។ អនេញ្ញា នោកា អកាសិ? យហានេយាក្កលាភនេត្តនោ។ ឆេនោ ហិ សាចត្តិនោតា កត្តកិច្ចំ កត្វា តិក្ខត្តិ ត្វាឌសនេឃាឌតិកំ បរិសំ តិសនេឃាឌតំ សក្កស្សតកនេយក្កំ សទ្ធិបិត្វា តដ្ឋលានេញ្ញាច សយ្យានេបសិ។

អបិច តម្ពបណ្ណិឌីបេ ធុញអសយុដ្ឋនេត្តនោបិ អកាសិ។ ធុត្តិក្កលបេយនេឃ កិរ ឆេនេស្ស សត្ថិកំ បិនេតាច សត្ត កិក្ខសតាតិ អាកយំសុ។ ឆេនោ "យហាកិក្ខសឈ្ហោ កុហិ កិក្ខាចានោ កចិស្សតី"តិ ចិនេត្តនេត្វា សកលតម្ពបណ្ណិឌីបេ អឌិស្វា "បនេតីរេ បិងលិបុនេត្ត កចិស្សតី"តិ ឌិស្វា កិក្ខុ បត្តចីចរំ កាហានេបត្វា "ឧឆាចុនេសា, កិក្ខាចារំ កមិស្សាមា"តិ បឆចិ សទ្ធិបិត្វា បិងលិបុត្តំ កនេតា។ កិក្ខុ "កតរំ, ភនេត្ត, ឌ្តាមំ តកេ"ត្តិ បុឆ្ឆិំសុ។ បិងលិបុត្តំ, អាចុនេសាតិ។ បិងលិបុត្តំ តាយ ធុរេ ភនេត្តតិ។ អាចុនេសា, យហល្លកនេត្តនោ តាយ ធុរេបិ កហេត្វា សត្ថិនោ កនេនាត្តីតិ។ យហាសយុនេដ្ឋា កុហិ, ភនេត្តតិ? តត្យ, អាចុនេសា, អត្តនោ ឧកំ តីលយាតិកំ អតិក្កមិត្វា អាកតត្តាតិ? អាម, ភនេត្ត។ យហាសយុនេដ្ឋា បត យហនេត្តាតិ។ អាចុនេសា, យហល្លកនេត្តនោ តាយ យហត្តម្បិ លុដ្ឋកំ កនេនាត្តីតិ។

ឃឆា ចាឃំ, ឧចំ តិស្សឥត្តនេត្តនោបិ សាឃតុរុយនេឃ តុរុឃិត្វា កតុត្តានាសនេក្កា យហានេតាឌិ ចត្តិស្សាមីតិ ចិនេត្ត ត្តុបុនេត្ត សត្ថិនោ អកាសិ។

សត្ថិកំ បត កហេត្វា នោកា ធុរយកាសីតិ? ភកចា។ ភកចា ហិ អត្តនោតា ច អង្គុលិយាលស្ស (ម៉ៈ តិ៍ ៣៧៦៣៥៥) ច អត្តនោ សត្ថិកម្បិ ធុរយកាសីតិ។

អឆ នោកា ពាហុកំ នោឆាកំ អកាសីតិ? យហាកស្សបនេត្តនោ។ រាឌកហេ កិរ តក្កត្តឌិចនេស បញ្ញសតា កុយារិនេឃា ចត្តបុនេច កហេត្វា តក្កត្តកិញអតត្តាឃ កច្ឆត្តិនេឃា ភកចត្តំ ឌិស្វា កិត្តិំ តាឌំសុ។ បច្ឆនេតា អាកច្ឆត្តំ បត ឆេរំ ឌិស្វា អយ្យាកំ ឆេនោ ឧតិ បុចំ ឥស្សាយាតិ សត្ថា បុនេច កហេត្វា ឆេរំ ត្តុបសក្កមិំសុ។ ឆេនោ បត្តំ តីហរិត្វា សត្ថំ ឧកបត្តបុរយត្តយកាសិ។ ភកចា ឆេរំ អាកយឃយានេតា បុរនេតា តិសីឌិ។ ឆេនោ អាហរិត្វា ភកចនេតា អឌាសិ។

ឌ្តាល្លិសនេសដ្ឋិចត្តុសិំ បត យហានេយាក្កលាភនេត្តនោ នោឆាកំ ពាហុកយកាសិ, កាកចលិឃចត្តុសិដ្ឋា ភកចា។ យហាកស្សបនេត្តនោ កិរ សត្តាហំ សយាបត្តិឃា ចឹតិតានេយត្វា ចលិត្តសក្កហំ កនេនានេត្តា កាកចលិឃស្ស តាយ ធុក្កតយតុស្សស្ស ឈនេត្វានេ អដ្ឋាសិ។ តស្ស ឌាឃា ឆេរំ ឌិស្វា បតិនេតា បក្កា អនេលិលហម្ពិលឃាកុំ បនេត្ត អាកិរិ។ ឆេនោ តំ កហេត្វា ភកចនេតា ហនេត្ត ឆេបសិ។ ភកចា យហាកិក្ខសឈ្ឈស្ស បនេហាតកំ កត្វា អធិដ្ឋាសិ។ ឧកបនេត្តត អាភតា សនេត្តសំ បនេហាសិ។ កាកចលិនេឃាបិ សត្តនេយ ឌិចនេស នេសដ្ឋដ្ឋាតំ អលត្តាតិ។

ᨶ ᨠᩮᩅᩃᨬ᩠ᨧ ᩑᨠᩔ ᨻᩉᩩᨠᩁᨱᩴ, ᨾᨵᩩᩁᩴ ᩋᨾᨵᩩᩁᩴ, ᩋᨾᨵᩩᩁᩴ ᨾᨵᩩᩁᨲ᩠ᨲᩣᩋᩣᨴᩦᩈᩩᨸᩥ ᨿᩴ ᨿᩴ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨾᨲᩮᩣ ᩍᨩ᩠ᨫᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᨾᩉᩣᩋᨶᩩᩊᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩈᨾ᩠ᨻᩉᩩᩃᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩪ ᨸᩥᨱ᩠ᨯᩣᨿ ᨧᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩩᨠ᩠ᨡᨽᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨦ᩠ᨣᩣᨲᩦᩁᩮ ᨶᩥᩈᩦᨴᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩁᩥᨽᩩᨬ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮ ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩣ ᨣᨦ᩠ᨣᩣᨿ ᩏᨴᨠᩴ ᩈᨸ᩠ᨸᩥᨾᨱ᩠ᨯᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩣᨾᨱᩮᩁᩣᨶᩴ ᩈᨬ᩠ᨬᩴ ᩋᨴᩤᩈᩥ᪨ ᨲᩮ ᨳᩣᩃᨠᩮᩉᩥ ᩋᩣᩉᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᩈᩘ᩠ᨥᩔ ᩋᨴᩴᩈᩩ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᩮ ᨾᨵᩩᩁᩮᨶ ᩈᨸ᩠ᨸᩥᨾᨱ᩠ᨯᩮᨶ ᨽᩩᨬ᩠ᨩᩥᩴᩈᩪᨲᩥ᪨

ᨴᩥᨻ᩠ᨻᩮᨶᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶᩣᨲᩥ ᩍᨵᩮᩅ ᨮᩥᨲᩮᩣ ᩋᩣᩃᩮᩣᨠᩴ ᩅᨯ᩠ᨰᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩔ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩩᨶᩮᩣ ᩁᩪᨸᩴ ᨸᩔᨲᩥ᪨ ᩍᨵᩮᩅ ᨧ ᨮᩥᨲᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩴ ᨲᩔ ᨽᩣᩈᨲᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩴ ᩈᩩᨱᩣᨲᩥ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᨩᩣᨶᩣᨲᩥ᪨ ᨠᩣᨿᩅᩈᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩁᩥᨱᩣᨾᩮᨲᩦᨲᩥ ᨠᩁᨩᨠᩣᨿᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩁᩥᨱᩣᨾᩮᨲᩥ᪨ ᨸᩣᨴᨠᨩ᩠ᨫᩣᨶᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩣᨿᩮ ᩋᩣᩁᩮᩣᨸᩮᨲᩥ᪨ ᨠᩣᨿᩣᨶᩩᨣᨲᩥᨠᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ ᨴᨶ᩠ᨵᨣᨾᨶᩴ᪨ ᨠᩣᨿᨣᨾᨶᩴ ᩉᩥ ᨴᨶ᩠ᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨡᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩃᩉᩩᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩒᨠ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥ ᨸᩣᨴᨠᨩ᩠ᨫᩣᨶᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩴ ᩈᩩᨡᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩃᩉᩩᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩒᨠ᩠ᨠᨾᨲᩥ ᨸᩅᩥᩈᨲᩥ ᨹᩩᩔᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨸᩣᨸᩩᨱᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨡᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᨶᩣᨾ ᩏᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩈᨬ᩠ᨬᩣ᪨ ᩏᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣ ᩉᩥ ᩈᨶ᩠ᨲᩴ ᩈᩩᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩈᩣᨿᩮᩅ ᨧ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᨶᩦᩅᩁᨱᩮᩉᩥ ᨧᩮᩅ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩣᨴᩦᩉᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨶᩦᨠᩮᩉᩥ ᨧ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩃᩉᩩᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥᨸᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨲᩴ ᩒᨠ᩠ᨠᨶ᩠ᨲᩔ ᨸᨶᩔ ᨠᩁᨩᨠᩣᨿᩮᩣᨸᩥ ᨲᩪᩃᨸᩥᨧᩩ ᩅᩥᨿ ᩈᩃ᩠ᩃᩉᩩᨠᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩤᨿᩩᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨲᩪᩃᨸᩥᨧᩩᨶᩣ ᩅᩥᨿ ᩈᩃ᩠ᩃᩉᩩᨠᩮᨶ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩮᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩃᩮᩣᨠᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨧ ᩈᨧᩮ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩥ ᨸᨳᩅᩦᨠᩈᩥᨱᩅᩈᩮᨶ ᩋᩣᨠᩣᩈᩮ ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨶᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨴᩈᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᩈᨧᩮ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩥ ᩅᩤᨿᩮᩣᨠᩈᩥᨱᩅᩈᩮᨶ ᩅᩤᨿᩩᩴ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩪᩃᨸᩥᨧᩩ ᩅᩥᨿ ᩅᩤᨿᩩᨶᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᩋᨸᩥᨧ ᨣᨶ᩠ᨲᩩᨠᩣᨾᨲᩣ ᩑᩅ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸᨾᩣᨱᩴ᪨ "ᩈᨲᩥ ᩉᩥ ᨣᨶ᩠ᨲᩩᨠᩣᨾᨲᩣᨿ" ᩑᩅᩴ ᨠᨲᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩅᩮᨣᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣᩅ ᩈᩮᩣ ᩍᩔᩣᩈᨡᩥᨲ᩠ᨲᩈᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨

ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᩈᩮᨶ ᨠᩣᨿᩴ ᨸᩁᩥᨱᩣᨾᩮᨲᩦᨲᩥ ᨠᩣᨿᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᩣᩁᩮᩣᨸᩮᨲᩥ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩩᨣᨲᩥᨠᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ ᩈᩦᨥᨣᨾᨶᩴ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨣᨾᨶᩴ ᩉᩥ ᩈᩦᨥᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨡᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩃᩉᩩᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩒᨠ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥ ᩁᩪᨸᨠᩣᨿᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩴ ᩈᩩᨡᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩃᩉᩩᩈᨬ᩠ᨬᨬ᩠ᨧ ᩒᨠ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩈᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩮᩅ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩍᨴᩴ ᨸᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨣᨾᨶᨾᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᩋᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩮᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨸᨶᩣᨿᩴ ᨠᩥᩴ ᨲᩔ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩏᨴᩣᩉᩩ ᨮᩥᨲᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨽᨦ᩠ᨣᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨲᩦᩈᩩᨸᩥ ᨡᨱᩮᩈᩩ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨳᩮᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉ᪨ ᨠᩥᩴ ᨸᨶ ᩈᩮᩣ ᩈᨿᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ ᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩴ ᨸᩮᩈᩮᨲᩦᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩁᩩᨧᩥ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩍᨵ ᨸᨶᩔ ᩈᨿᩴ ᨣᨾᨶᨾᩮᩅ ᩋᩣᨣᨲᩴ᪨

ᨾᨶᩮᩣᨾᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᨶᩮᨶ ᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᨶᩮᩣᨾᨿᩴ᪨ ᩋᩉᩦᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᩮᩣᨲᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨱ᩠ᨮᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩁᩪᨸᩮ ᨸᨶ ᨸᩈᩤᨴᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ᪨ ᩈᨧᩮ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨾᩣ ᨧᨦ᩠ᨠᨾᨲᩥ ᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩮᩣᨸᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧᨦ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᩣᩅᨠᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᨿᩴ ᨿᩴ ᨽᨣᩅᩤ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩴ ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩁᩩᨧᩥᩅᩈᩮᨶ ᩋᨬ᩠ᨬᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨿᩴ ᩈᩮᩣ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᨾᩣ ᩍᨵᩮᩅ ᨮᩥᨲᩮᩣ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᩮᨶ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶᩣ ᩁᩪᨸᩴ ᨸᩔᨲᩥ, ᨴᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿ ᩈᩮᩣᨲᨵᩤᨲᩩᨿᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩴ ᩈᩩᨱᩣᨲᩥ, ᨧᩮᨲᩮᩣᨸᩁᩥᨿᨬᩣᨱᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᨩᩣᨶᩣᨲᩥ, ᨶ ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩮᩣ ᩍᨵᩮᩅ ᨮᩥᨲᩮᩣ ᨲᩮᨶ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩩᨶᩣ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨲᩥ ᩈᩃ᩠ᩃᨸᨲᩥ ᩈᩣᨠᨧ᩠ᨨᩴ ᩈᨾᩣᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣᨸᩥ ᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨾ᩠ᨸᩥᩔ ᨴᩪᩁᩮᨸᩥ ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩦᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣᨸᩥ ᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩮᩣ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩮᨶ ᩅᩣ ᩋᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩮᨶ ᩅᩣ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩃᩮᩣᨠᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣᨸᩥ ᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨬ᩠ᨧ ᨡᩮᩣ ᩈᩮᩣ ᨲᩔ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩩᨶᩮᩣ ᨸᩩᩁᨲᩮᩣ ᩁᩪᨸᩴ ᩋᨽᩥᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨶᩣᨲᩦᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨶᨿᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᨽᩮᨴᩴ ᩋᩣᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ ᨶᩣᨾ᪨ ᩈᩮᩈᩴ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᩈᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨶᩣᨿ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᨲᩣᩅ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩍᨴ᩠ᨵᩥ᪨

១៥៥ប៉ៈចិក្យុត្តតាឃ បត យតោយឃាឃ ច ត្តុង៌ តាតាកាទលាៈ ចិក្យុត្តត៌ តាច ពនោទាតត្តត “នោ បពតិចណ្ហិ ចិដហិត្វា កុ្យាទកចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, តាពចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ឫបណ្ហចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, អឫទចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ត្តត្តចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ឌេចចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ព្រាហ្មចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ឃឃុដ្ឋចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, បត្តាតចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ឃឹហចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ញ្ញុណ្ណចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ឌឹបិចណ្ហិ ចា ឌនេយ្យតិ, ហត្តិយ្យិ ឌនេយ្យតិ, អឃ្សយ្យិ ឌនេយ្យតិ, ទឆយ្យិ ឌនេយ្យតិ, បត្តិយ្យិ ឌនេយ្យតិ, ចិចិឆយ្យិ នេតាញ្យុហំ ឌនេយ្យតិ”តិ (បដិៈ យៈ ១ៈ១១) ៦ចំ ច្មុទត្តឫ កុ្យាទកចណ្ហាឌិឫ ឃំ ឃំ អាកដ្ឋតិ, តំ តំ អឆិដ្ឋាតត្តាៈ អឆិដ្ឋហតត្តត ច បឆចិកឃិណាឌិឫ អត្តាតទាឡុលតោ

អកិត្តាបិឌកត្តាតតោ ច្មុដ្ឋាឃ អត្តនោ កុ្យាទកចណ្ហា អាចត្ថិតត្តាៈ អាចត្ថិត្វា បទិកយ្យាចឃាតេ ឫត ឃយាបត្ថិត្វា ច្មុដ្ឋាឃ ៦ចទ្មូបិ តាឃ កុ្យាទកោ ហោយឹតិ អឆិដ្ឋាតត្តាៈ ឃហ អឆិដ្ឋាតចិត្តត កុ្យាទកោ ហោតិ ឌេចឌត្តា ចិឃ (ទ្មូអចៈ ១១១)ៈ ៦ឃ តឃោ ឃត្តាត្តៈ

ហត្តិយ្យិ ឌនេយ្យតិតិអាឌិ បតេត្តួ ជាហិត្ថាបិ ហត្តិអាឌិឌេយ្យុតចនេត ច្មុត្តិៈ តត្តួ ហត្តិ ហោយឹតិ អតឆិដ្ឋហិត្វា ហត្តិ ហោតា្យតិ អឆិដ្ឋាតត្តា, អឃ្សាឌិឫបិ ៦ឃច តឃោតិៈ អឃំ ចិក្យុត្តតា ត្តុង្ខិៈ

១៥៥ៈ យតោយឃំ កាត្យកាយោ បត បិឌកត្តាតតោ ច្មុដ្ឋាឃ កាឃំ តាច អាចត្ថិត្វា ច្មុត្តតឃោតច ឫឃិទោ ហោតា្យតិ អឆិដ្ឋាតិ, ឫឃិទោ ហោតិៈ អចឃ្យ អត្ថត្តទ អត្ថា កាឃំ អាចត្ថិត្វា បទិកយ្យុំ កត្វា ច្មុត្តតឃោតច អឆិដ្ឋាតិ, តឃ្យ អត្ថត្តទ អនេត្តា កាយោ ហោតា្យតិៈ នោ តំ យុត្តាយ្យាព្រាឃិកំ ចិឃ ពោឃិឃា អឃិ ចិឃ កាទណ្ហាឃ អហិ ចិឃ ច អត្ថាហតិ ៈ ទេត ច្មុត្តិ “ត្តុឆ កិត្តិ ត្តុយយ្យាកាឃា អត្ថា កាឃំ អកិតិយ្យិតាតិ ទ្មូបិ យតោយឃំ ឃត្តាដ្ឋបច្មុដ្ឋិ អហឹតិត្រឹឃំៈ ឃោឃ្យ្ធាបិ ឫទិឃោ យុត្តាយ្យាព្រាឃិកំ បចាហេយ្យ, តឃ្យ ៦ចយឃ្យ អឃំ យុត្តាអឃំ ព្រាឃិកា , អនេត្តា យុត្តា អត្ថា ព្រាឃិកា, យុត្តាយ្យាតត្តួច ព្រាឃិកា បចាញ្ញហា”តិអាឌិ (បដិៈ យៈ ១ៈ១៣)ៈ ៦ត្តួ ច ឃឆា ព្រាឃិកាឌឃោ យុត្តាឌិហិ ឃឌិឃា ហោត្តិ, ៦ចំ យតោយឃទ្មូបំ ត្តុង្ខិយតាឃឌិឃយេច ហោតិតិ ឌេយ្យុតត្តួ ៦តា ៗបយា ច្មុត្តាតិៈ អឃំ យតោយឃា ត្តុង្ខិៈ

ត្តុតិ ឃាឆុដតបិយោជ្ជត្តួាឃ ពតេ ចិឫដ្ឋិយក្កូ

ត្តុង្ខិចិឆតិត្ថេទោ តាឃ

ត្ថាឌឃយោ បទិត្ថេឆោៈ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៣។ អភិញ្ញានិទ្ទេសោ

ទិព្ពសោតធាតុកថា

៣០០។ ឥទានិ ទិព្ពសោតធាតុយា និទ្ទេសក្កមោ អនុប្បត្តោ។ តត្ថ តតោ បរាសុ ច តីសុ អភិញ្ញាសុ សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេតិអាទីនំ (ទី។ និ។ ១។២៤០ អាទយោ) អត្ថោ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពោ។ សព្ពត្ថ បន វិសេសមត្តមេវ វណ្ណយិស្សាម។ តត្ថ ទិព្ពាយ សោតធាតុយាតិ ទិព្ពសទិសត្តា ទិព្ពា។ ទេវានញ្ហិ សុចរិតកម្មនិព្ពត្តា បិត្តសេម្ហរុហិរាទីហិ អបលិពុទ្ធា ឧបក្កិលេសវិមុត្តតាយ ទូរេបិ អារម្មណំ សម្បដិច្ឆនសមត្ថា ទិព្ពបសាទសោតធាតុ ហោតិ។ អយញ្ចាបិ ឥមស្ស ភិក្ខុនោ វីរិយភាវនាពលនិព្ពត្តា ញាណសោតធាតុ តាទិសាយេវាតិ ទិព្ពសទិសត្តា ទិព្ពា។ អបិច ទិព្ពវិហារវសេន បដិលទ្ធត្តា អត្តនា ច ទិព្ពវិហារសន្និស្សិតត្តាបិ ទិព្ពា។ សវនដ្ឋេន និជ្ជីវដ្ឋេន ច សោតធាតុ។ សោតធាតុកិច្ចករណេន ច សោតធាតុ វិយាតិបិ សោតធាតុ។ តាយ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា។

វិសុទ្ធាយាតិ បរិសុទ្ធាយ និរុបក្កិលេសាយ។ អតិក្កន្តមានុសិកាយាតិ មនុស្សូបចារំ អតិក្កមិត្វា សទ្ទសវនេន មានុសកំ មំសសោតធាតុំ អតិក្កន្តាយ វីតិវត្តិត្វា ឋិតាយ។ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតីតិ ទ្វេ សទ្ទេ សុណាតិ។ កតមេ ទ្វេ? ទិព្ពេ ច មានុសេ ច, ទេវានញ្ច មនុស្សានញ្ច សទ្ទេតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯតេន បទេសបរិយាទានំ វេទិតព្ពំ។ យេ ទូរេ សន្តិកេ ចាតិ យេ សទ្ទា ទូរេ បរចក្កវាឡេបិ យេ ច សន្តិកេ អន្តមសោ សទេហសន្និស្សិតបាណកសទ្ទាបិ, តេ សុណាតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯតេន និប្បទេសបរិយាទានំ វេទិតព្ពំ។

កថំ បនាយំ ឧប្បាទេតព្ពាតិ? តេន ភិក្ខុនា អភិញ្ញាបាទកជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ បរិកម្មសមាធិចិត្តេន បឋមតរំ បកតិសោតបថេ ទូរេ ឱឡារិកោ អរញ្ញេ សីហាទីនំ សទ្ទោ អាវជ្ជិតព្ពោ។ វិហារេ ឃណ្ដិសទ្ទោ, ភេរិសទ្ទោ, សង្ខសទ្ទោ, សាមណេរទហរភិក្ខូនំ សព្ពថាមេន សជ្ឈាយន្តានំ សជ្ឈាយនសទ្ទោ, បកតិកថំ កថេន្តានំ “កិំ ភន្តេ, កិមាវុសោ”តិអាទិសទ្ទោ, សកុណសទ្ទោ, វាតសទ្ទោ, បទសទ្ទោ, បក្កុថិតឧទកស្ស ចិច្ចិដាយិតសទ្ទោ, អាតបេ សុស្សមានតាលបណ្ណសទ្ទោ, កុន្ថកិបិល្លិកាទិសទ្ទោតិ ឯវំ សព្ពឱឡារិកតោ បភុតិ យថាក្កមេន សុខុមសទ្ទា អាវជ្ជិតព្ពា។ តេន បុរត្ថិមាយ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិកាតព្ពំ។ បច្ឆិមាយ, ឧត្តរាយ, ទក្ខិណាយ, ហេដ្ឋិមាយ, ឧបរិមាយ ទិសាយ, បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ, បច្ឆិមាយ, ឧត្តរាយ, ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិកាតព្ពំ។ ឱឡារិកានម្បិ សុខុមានម្បិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិកាតព្ពំ។ តស្ស តេ សទ្ទា បកតិចិត្តស្សាបិ បាកដា ហោន្តិ។ បរិកម្មសមាធិចិត្តស្ស បន អតិវិយ បាកដា។

តស្សេវំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិករោតោ ឥទានិ ទិព្ពសោតធាតុ ឧប្បជ្ជិស្សតីតិ តេសុ សទ្ទេសុ អញ្ញតរំ អារម្មណំ កត្វា មនោទ្វារាវជ្ជនំ ឧប្បជ្ជតិ។ តស្មិំ និរុទ្ធេ ចត្តារិ បញ្ច វា ជវនានិ ជវន្តិ, យេសំ បុរិមានិ តីណិ ចត្តារិ វា បរិកម្មុបចារានុលោមគោត្រភុនាមកានិ កាមាវចរានិ, ចតុត្ថំ បញ្ចមំ វា អប្បនាចិត្តំ រូបាវចរំ ចតុត្ថជ្ឈានិកំ។ តត្ថ យំ តេន អប្បនាចិត្តេន សទ្ធិំ ឧប្បន្នំ ញាណំ, អយំ

ទិព្វសោតធាតុតិ វេទិតព្វា។ តតោ បរំ តស្មិំ សោតេ បតិតោ ហោតិ។ តំ ថាមជាតំ ករោន្តេន “ឯត្ថន្តរេ សទ្ទំ សុណាមី”តិ ឯកង្គុលមត្តំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា វឌ្ឍេតព្វា។ តតោ ទ្វង្គុលចតុរង្គុលអដ្ឋង្គុលវិទត្ថិរតនអន្តោគព្ភបមុខបាសាទបរិវេណសង្ឃារាមគោចរគាមជនបទាទិវសេន យាវ ចក្កវាឡំ តតោ វា ភិយ្យោបិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា បរិច្ឆិន្ទិត្វា វឌ្ឍេតព្វា។

ឯវំ អធិគតាភិញ្ញោ ឯស បាទកជ្ឈានារម្មណេន ផុដ្ឋោកាសព្ភន្តរគតេបិ សទ្ទេ បុន បាទកជ្ឈានំ អសមាបជ្ជិត្វាបិ អភិញ្ញាញាណេន សុណាតិយេវ។ ឯវំ សុណន្តោ ច សចេបិ យាវ ព្រហ្មលោកា សង្ខភេរិបណវាទិសទ្ទេហិ ឯកកោលាហលំ ហោតិ, បាដិយេក្កំ វវត្ថាបេតុកាមតាយ សតិ អយំ សង្ខសទ្ទោ អយំ ភេរិសទ្ទោតិ វវត្ថាបេតុំ សក្កោតិយេវាតិ។

ទិព្វសោតធាតុកថា និដ្ឋិតា។

ចេតោបរិយញាណកថា

៤០៨. ចេតោបរិយញាណកថាយ ចេតោបរិយញាណាយាតិ ឯត្ថ បរិយាតីតិ បរិយំ, បរិច្ឆិន្ទតីតិ អត្ថោ។ ចេតសោ បរិយំ ចេតោបរិយំ។ ចេតោបរិយញ្ច តំ ញាណញ្ចាតិ ចេតោបរិយញាណំ។ តទត្ថាយាតិ វុត្តំ ហោតិ។ បរសត្តានន្តិ អត្តនោ ឋបេត្វា សេសសត្តានំ។ បរបុគ្គលានន្តិ ឥទម្បិ ឥមិនា ឯកត្ថមេវ, វេនេយ្យវសេន បន ទេសនាវិលាសេន ច ព្យញ្ជននានត្តំ កតំ។ ចេតសា ចេតោតិ អត្តនោ ចេតសា តេសំ ចេតោ។ បរិច្ច បជានាតីតិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា សរាគាទិវសេន នានប្បការតោ ជានាតិ។

កថំ បនេតំ ឧប្បាទេតព្វន្តិ? ឯតញ្ហិ ទិព្វចក្ខុវសេន ឥជ្ឈតិ, តំ ឯតស្ស បរិកម្មំ។ តស្មា តេន ភិក្ខុនា អាលោកំ វឌ្ឍេត្វា ទិព្វេន ចក្ខុនា បរស្ស ហទយរូបំ និស្សាយ វត្តមានស្ស លោហិតស្ស វណ្ណំ បស្សិត្វា ចិត្តំ បរិយេសិតព្វំ។ យទា ហិ សោមនស្សចិត្តំ វត្តតិ, តទា រត្តំ និគ្រោធបក្កសទិសំ ហោតិ។ យទា ទោមនស្សចិត្តំ វត្តតិ, តទា កាឡកំ ជម្ពុបក្កសទិសំ។ យទា ឧបេក្ខាចិត្តំ វត្តតិ, តទា បសន្នតិលតេលសទិសំ។ តស្មា តេន “ឥទំ រូបំ សោមនស្សិន្ទ្រិយសមុដ្ឋានំ, ឥទំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយសមុដ្ឋានំ, ឥទំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយសមុដ្ឋាន”ន្តិ បរស្ស ហទយលោហិតវណ្ណំ បស្សិត្វា ចិត្តំ បរិយេសន្តេន ចេតោបរិយញាណំ ថាមគតំ កាតព្វំ។ ឯវំ ថាមគតេ ហិ តស្មិំ អនុក្កមេន សព្វម្បិ កាមាវចរចិត្តំ រូបាវចរារូបាវចរចិត្តញ្ច បជានាតិ ចិត្តា ចិត្តមេវ សង្កមមានោ វិនាបិ ហទយរូបទស្សនេន។ វុត្តម្បិ ចេតំ អដ្ឋកថាយំ “អារុប្បេ បរស្ស ចិត្តំ ជានិតុកាមោ កស្ស ហទយរូបំ បស្សតិ, កស្សិន្ទ្រិយវិការំ ឱលោកេតីតិ? ន កស្សចិ។ ឥទ្ធិមតោ វិសយោ ឯស យត្ថ កត្ថចិ ចិត្តំ អាវជ្ជន្តោ សោឡសប្បភេទំ ចិត្តំ ជានាតិ។ អកតាភិនិវេសស្ស បន វសេន អយំ កថា”តិ។

សរាគំ វា ចិត្តន្តិអាទីសុ បន អដ្ឋវិធំ លោភសហគតំ ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ អវសេសំ ចតុភូមកកុសលាព្យាកតំ ចិត្តំ វីតរាគំ។ ទ្វេ ទោមនស្សចិត្តានិ ទ្វេ វិចិកិច្ឆុទ្ធច្ចចិត្តានីតិ ឥមានិ បន ចត្តារិ ចិត្តានិ ឥមស្មិំ ទុកេ សង្គហំ ន គច្ឆន្តិ។ កេចិ បន ថេរា តានិបិ សង្គណ្ហន្តិ។ ទុវិធំ បន ទោមនស្សចិត្តំ សទោសំ ចិត្តំ នាម។ សព្វម្បិ ចតុភូមកកុសលាព្យាកតំ វីតទោសំ។ សេសានិ ទសាកុសលចិត្តានិ ឥមស្មិំ ទុកេ

ສງ຺ຄຫໍ ນ ຄຈ຺ຉນ຺ຕິ. ເກຈິ ປນ ເຖຣາ ຕານິປິ ສງ຺ຄຓ຺ຫນ຺ຕິ.

ສໂມຫໍວີຕໂມຫນ຺ຕິ ເອຕ຺ຖ ປນ ປາຏິປຸຄ຺ຄລິກນເຍນ ວິຈິກິຈ຺ຉຸທ຺ຘຈ຺ຈສຫຄຕທ຺ວຍເມວ ສໂມຫໍ, ໂມຫສ຺ສ ປນ ສພ຺ພາກຸສເລສຸ ສມ຺ຠວໂຕ ທ຺ວາທສວິຘມ຺ປິ ອກຸສລຈິຕ຺ຕໍ ສໂມຫໍ ຈິຕ຺ຕນ຺ຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ. ອວເສສໍ ວີຕໂມຫໍ. ຖິນມິທ຺ຘານຸຄຕໍ ປນ ສງ຺ຂິຕ຺ຕໍ. ອຸທ຺ຘຈ຺ຈານຸຄຕໍ ວິກ຺ຂິຕ຺ຕໍ. ຣູປາວຈຣາຣູປາວຈຣໍ ມຫຄ຺ຄຕໍ. ອວເສສໍ ອມຫຄ຺ຄຕໍ. ສພ຺ພມ຺ປິ ເຕຠູມກໍ ສອຸຕ຺ຕຣໍ. ໂລກຸຕ຺ຕຣໍ ອນຸຕ຺ຕຣໍ. ອຸປຈາຣປ຺ປຕ຺ຕໍ ອປ຺ປນາປ຺ປຕ຺ຕຎ຺ຈ ສມາຫິຕໍ. ອຸຠຍມປ຺ປຕ຺ຕໍ ອສມາຫິຕໍ. ຕທງ຺ຄວິກ຺ຂມ຺ຠນສມຸເຈ຺ຉທປຏິປ຺ປສ຺ສທ຺ຘິນິສ຺ສຣຓວິມຸຕ຺ຕິປ຺ປຕ຺ຕໍ ວິມຸຕ຺ຕໍ. ປຎ຺ຈວິຘມ຺ປິ ເອຕໍ ວິມຸຕ຺ຕິມປ຺ປຕ຺ຕໍ ອວິມຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ. ອິຕິ ເຈໂຕປຣິຍຎາຓລາຠີ ຠິກ຺ຂຸ ສພ຺ພປ຺ປກາຣມ຺ປິ ຕໍ ສຣາຄໍ ວາ ຈິຕ຺ຕໍ...ເປ... ອວິມຸຕ຺ຕໍ ວາ ຈິຕ຺ຕໍ ອວິມຸຕ຺ຕໍ ຈິຕ຺ຕນ຺ຕິ ປຊານາຕີຕິ.

ເຈໂຕປຣິຍຎາຓກຖາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິຎາຓກຖາ

໔໐໗. ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິຎາຓກຖາຍໍ ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິຎາຓາຍາຕິ (ທີ. ນິ. ໑.໒໔໔) ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິມ຺ຫິ ຍໍ ຎາຓໍ, ຕທຕ຺ຖາຍ. ປຸເພ຺ພນິວາໂສຕິ ປຸເພ຺ພ ອຕີຕຊາຕີສຸ ນິວຸຕ຺ຖກ຺ຂນ຺ຘາ. ນິວຸຕ຺ຖາຕິ ອຊ຺ຌາວຸຕ຺ຖາ ອນຸຠູຕາ ອຕ຺ຕໂນ ສນ຺ຕາເນ ອຸປ຺ປຊ຺ຊິຕ຺ວາ ນິຣຸທ຺ຘາ. ນິວຸຕ຺ຖຘມ຺ມາ ວາ. ນິວຸຕ຺ຖາຕິ ໂຄຈຣນິວາເສນ ນິວຸຕ຺ຖາ ອຕ຺ຕໂນ ວິຎ຺ຎາເຓນ ວິຎ຺ຎາຕາ ປຣິເຈ຺ຉິນ຺ນາ, ປຣວິຎ຺ຎາຓວິຎ຺ຎາຕາປິ ວາ ຉິນ຺ນວຏຸມການຸສ຺ສຣຓາທີສຸ, ເຕ ພຸທ຺ຘານໍເຍວ ລພ຺ຠນ຺ຕິ. ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕີຕິ ຍາຍ ສຕິຍາ ປຸເພ຺ພນິວາສໍ ອນຸສ຺ສຣຕິ, ສາ ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິ. ຎາຓນ຺ຕິ ຕາຍ ສຕິຍາ ສມ຺ປຍຸຕ຺ຕຎາຓໍ. ເອວມິມສ຺ສ ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິຎາຓສ຺ສ ອຕ຺ຖາຍ ປຸເພ຺ພນິວາສານຸສ຺ສຕິຎາຓາຍ ເອຕສ຺ສ ຎາຓສ຺ສ ອຘິຄມາຍ ປຕ຺ຕິຍາຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ໂຫຕິ.

ອເນກວິຫິຕນ຺ຕິ ອເນກວິຘໍ, ອເນເກຫິ ວາ ປກາເຣຫິ ປວຕ຺ຕິຕໍ, ສໍວຓ຺ຓິຕນ຺ຕິ ອໂຕ຺ຖ. ປຸເພ຺ພນິວາສນ຺ຕິ ສມນນ຺ຕຣາຕີຕໍ ຠວໍ ອາທິໍ ກຕ຺ວາ ຕຕ຺ຖ ຕຕ຺ຖ ນິວຸຕ຺ຖສນ຺ຕານໍ. ອນຸສ຺ສຣຕີຕິ ຂນ຺ຘປຏິປາຏິວເສນ ຈຸຕິປຏິສນ຺ຘິວເສນ ວາ ອນຸຄນ຺ຕ຺ວາ ອນຸຄນ຺ຕ຺ວາ ສຣຕິ. ອິມຎ຺ຫິ ປຸເພ຺ພນິວາສໍ ຉ ຊນາ ອນຸສ຺ສຣນ຺ຕິ – ຕິຕ຺ຖິຍາ, ປກຕິສາວກາ, ມຫາສາວກາ, ອຄ຺ຄສາວກາ, ປເຈ຺ຈກພຸທ຺ຘາ, ພຸທ຺ຘາຕິ.

ຕຕ຺ຖ ຕິຕ຺ຖິຍາ ຈຕ຺ຕາລີສໍເຍວ ກເປ຺ປ ອນຸສ຺ສຣນ຺ຕິ, ນ ຕໂຕ ປຣໍ. ກສ຺ມາ, ທຸພ຺ພລປຎ຺ຎຕ຺ຕາ. ເຕສຎ຺ຫິ ນາມຣູປປຣິເຈ຺ຉທວິຣຫິຕຕ຺ຕາ ທຸພ຺ພລາ ປຎ຺ຎາ ໂຫຕິ. ປກຕິສາວກາ ກປ຺ປສຕມ຺ປິ ກປ຺ປສຫສ຺ສມ຺ປິ ອນຸສ຺ສຣນ຺ຕິເຍວ, ພລວປຎ຺ຎຕ຺ຕາ. ອສີຕິມຫາສາວກາ ສຕສຫສ຺ສກເປ຺ປ ອນຸສ຺ສຣນ຺ຕິ. ເທ຺ວ ອຄ຺ຄສາວກາ ເອກມສເງ຺ຂຍ຺ຍໍ ສຕສຫສ຺ສຎ຺ຈ. ປເຈ຺ຈກພຸທ຺ຘາ ເທ຺ວ ອສເງ຺ຂຍ຺ຍານິ ສຕສຫສ຺ສຎ຺ຈ. ເອຕ຺ຕໂກ ຫິ ເອເຕສໍ ອຠິນີຫາໂຣ. ພຸທ຺ຘານໍ ປນ ປຣິເຈ຺ຉໂທ ນາມ ນຕ຺ຖິ.

ຕິຕ຺ຖິຍາ ຈ ຂນ຺ຘປຏິປາຏິເມວ ສຣນ຺ຕິ, ປຏິປາຏິໍ ມຸຎ຺ຈິຕ຺ວາ ຈຸຕິປຏິສນ຺ຘິວເສນ ສຣິຕຸໍ ນ ສໂກ຺ກນ຺ຕິ. ເຕສຎ຺ຫິ ອນ຺ຘານໍ ວິຍ ອິຈ຺ຉິຕປ຺ປເທໂສກ຺ກມນໍ

នត្ថិ។ យថា បន អន្ធា យដ្ឋិំ អមុញ្ចិត្វាវ គច្ឆន្តិ, ឯវំ តេ ខន្ធានំ បដិបាដិំ អមុញ្ចិត្វាវ សរន្តិ។ បកតិសាវកា ខន្ធបដិបាដិយាបិ អនុស្សរន្តិ ចុតិបដិសន្ធិវសេនបិ សង្កមន្តិ។ តថា អសីតិមហាសាវកា។ ទ្វិន្នំ បន អគ្គសាវកានំ ខន្ធបដិបាដិកិច្ចំ នត្ថិ។ ឯកស្ស អត្តភាវស្ស ចុតិំ ទិស្វា បដិសន្ធិំ បស្សន្តិ, បុន អបរស្ស ចុតិំ ទិស្វា បដិសន្ធិន្តិ ឯវំ ចុតិបដិសន្ធិវសេនេវ សង្កមន្តា គច្ឆន្តិ។ តថា បច្ចេកពុទ្ធា។

ពុទ្ធានំ បន នេវ ខន្ធបដិបាដិកិច្ចំ, ន ចុតិបដិសន្ធិវសេន សង្កមនកិច្ចំ អត្ថិ។ តេសញ្ហិ អនេកាសុ កប្បកោដីសុ ហេដ្ឋា វា ឧបរិ វា យំ យំ ឋានំ ឥច្ឆន្តិ, តំ តំ បាកដមេវ ហោតិ។ តស្មា អនេកាបិ កប្បកោដិយោ បេយ្យាលបាឡិំ វិយ សំខិបិត្វា យំ យំ ឥច្ឆន្តិ, តត្ថ តត្ថេវ ឱក្កមន្តា សីហោក្កន្តវសេន គច្ឆន្តិ។ ឯវំ គច្ឆន្តានញ្ច នេសំ ញាណំ យថា នាម កតវាលវេធិបរិចយស្ស សរភង្គសទិសស្ស ធនុគ្គហស្ស ខិត្តោ សរោ អន្តរា រុក្ខលតាទីសុ អសជ្ជមានោ លក្ខេយេវ បតតិ, ន សជ្ជតិ, ន វិរជ្ឈតិ, ឯវំ អន្តរន្តរាសុ ជាតីសុ ន សជ្ជតិ, ន វិរជ្ឈតិ, អសជ្ជមានំ អវិរជ្ឈមានំ ឥច្ឆិតិច្ឆិតដ្ឋានំយេវ គណ្ហាតិ។

ឥមេសុ ច បន បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរន្តសត្តេសុ តិត្ថិយានំ បុព្វេនិវាសទស្សនំ ខជ្ជុបនកប្បភាសទិសំ ហុត្វា ឧបដ្ឋាតិ។ បកតិសាវកានំ ទីបប្បភាសទិសំ។ មហាសាវកានំ ឧក្កាបភាសទិសំ។ អគ្គសាវកានំ ឱសធិតារកប្បភាសទិសំ។ បច្ចេកពុទ្ធានំ ចន្ទប្បភាសទិសំ។ ពុទ្ធានំ រស្មិសហស្សបដិមណ្ឌិតសរទសូរិយមណ្ឌលសទិសំ ហុត្វា ឧបដ្ឋាតិ។

តិត្ថិយានញ្ច បុព្វេនិវាសានុស្សរណំ អន្ធានំ យដ្ឋិកោដិគមនំ វិយ ហោតិ។ បកតិសាវកានំ ទណ្ឌកសេតុគមនំ វិយ។ មហាសាវកានំ ជង្ឃសេតុគមនំ វិយ។ អគ្គសាវកានំ សកដសេតុគមនំ វិយ។ បច្ចេកពុទ្ធានំ មហាជង្ឃមគ្គគមនំ វិយ។ ពុទ្ធានំ មហាសកដមគ្គគមនំ វិយ។

ឥមស្មិំ បន អធិការេ សាវកានំ បុព្វេនិវាសានុស្សរណំ អធិប្បេតំ។ តេន វុត្តំ “អនុស្សរតីតិ ខន្ធបដិបាដិវសេន ចុតិបដិសន្ធិវសេន វា អនុគន្ត្វា អនុគន្ត្វា សរតី”តិ។

៤០២។ តស្មា ឯវមនុស្សរិតុកាមេន អាទិកម្មិកេន ភិក្ខុនា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តេន រហោគតេន បដិសល្លីនេន បដិបាដិយា ចត្តារិ ឈានានិ សមាបជ្ជិត្វា អភិញ្ញាបាទកចតុត្ថជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ សព្ពបច្ឆិមា និសជ្ជា អាវជ្ជិតព្ពា។ តតោ អាសនបញ្ញាបនំ, សេនាសនប្បវេសនំ, បត្តចីវរបដិសាមនំ, ភោជនកាលោ, គាមតោ អាគមនកាលោ, គាមេ បិណ្ឌាយ ចរិតកាលោ, គាមំ បិណ្ឌាយ បវិដ្ឋកាលោ, វិហារតោ និក្ខមនកាលោ, ចេតិយង្គណពោធិយង្គណវន្ទនកាលោ, បត្តធោវនកាលោ, បត្តបដិគ្គហណកាលោ, បត្តបដិគ្គហណតោ យាវ មុខធោវនា កតកិច្ចំ, បច្ចូសកាលេ កតកិច្ចំ, មជ្ឈិមយាមេ កតកិច្ចំ, បឋមយាមេ កតកិច្ចន្តិ ឯវំ បដិលោមក្កមេន សកលំ រត្តិន្ទិវំ កតកិច្ចំ អាវជ្ជិតព្ពំ។ ឯត្តកំ បន បកតិចិត្តស្សបិ បាកដំ ហោតិ។ បរិកម្មសមាធិចិត្តស្ស បន អតិបាកដមេវ។

សចេ បនេត្ថ កិញ្ចិ ន បាកដំ ហោតិ, បុន បាទកជ្ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ អាវជ្ជិតព្ពំ។ ឯត្តកេន ទីបេ ជលិតេ វិយ បាកដំ ហោតិ។

ឯវំ បដិលោមក្កមេនេវ ទុតិយទិវសេបិ តតិយចតុត្ថបញ្ចមទិវសេបិ ទសាហេបិ អឌ្ឍមាសេបិ មាសេបិ យាវ សំវច្ឆរាបិ កតកិច្ចំ អាវជ្ជិតព្វំ។ ឯតេនេវ ឧបាយេន ទសវស្សានិ វីសតិវស្សានីតិ យាវ ឥមស្មិំ ភវេ អត្តនោ បដិសន្ធិ, តាវ អាវជ្ជន្តេន បុរិមភវេ ចុតិក្ខណេ បវត្តិតនាមរូបំ អាវជ្ជិតព្វំ។ បហោតិ ហិ បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ បឋមវារេនេវ បដិសន្ធិំ ឧគ្ឃាដេត្វា ចុតិក្ខណេ នាមរូបមារម្មណំ កាតុំ។

យស្មា បន បុរិមភវេ នាមរូបំ អសេសំ និរុទ្ធំ អញ្ញំ ឧប្បន្នំ, តស្មា តំ ឋានំ អាហុន្ទរិកំ អន្ធតមមិវ ហោតិ ទុទ្ទសំ ទុប្បញ្ញេន។ តេនាបិ “ន សក្កោមហំ បដិសន្ធិំ ឧគ្ឃាដេត្វា ចុតិក្ខណេ បវត្តិតនាមរូបមារម្មណំ កាតុំ”ន្តិ ធុរនិក្ខេបោ ន កាតព្វោ។ តទេវ បន បាទកជ្ឈានំ បុនប្បុនំ សមាបជ្ជិតព្វំ។ តតោ ច វុដ្ឋាយ វុដ្ឋាយ តំ ឋានំ អាវជ្ជិតព្វំ។

ឯវំ ករោន្តោ ហិ សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ កូដាគារកណ្ណិកត្ថាយ មហារុក្ខំ ឆិន្ទន្តោ សាខាបលាសច្ឆេទនមត្តេនេវ ផរសុធារាយ វិបន្នាយ មហារុក្ខំ ឆិន្ទិតុំ អសក្កោន្តោបិ ធុរនិក្ខេបំ អកត្វាវ កម្មារសាលំ គន្ត្វា តិខិណំ ផរសុំ ការាបេត្វា បុន អាគន្ត្វា ឆិន្ទេយ្យ, បុន វិបន្នាយ ច បុនបិ តថេវ ការេត្វា ឆិន្ទេយ្យ, សោ ឯវំ ឆិន្ទន្តោ ឆិន្នស្ស ឆិន្នស្ស បុន ឆេត្តព្វាភាវតោ អច្ឆិន្នស្ស ច ឆេទនតោ នចិរស្សេវ មហារុក្ខំ បាតេយ្យ, ឯវមេវំ បាទកជ្ឈានា វុដ្ឋាយ បុព្វេ អាវជ្ជិតំ អនាវជ្ជិត្វា បដិសន្ធិមេវ អាវជ្ជន្តោ នចិរស្សេវ បដិសន្ធិំ ឧគ្ឃាដេត្វា ចុតិក្ខណេ បវត្តិតនាមរូបំ អារម្មណំ ករេយ្យាតិ។ កដ្ឋផាលកកេសោហារកាទីហិបិ អយមត្ថោ ទីបេតព្វោ។

តត្ថ បច្ឆិមនិសជ្ជតោ បដ្ឋាយ យាវ បដិសន្ធិតោ អារម្មណំ កត្វា បវត្តំ ញាណំ បុព្វេនិវាសញាណំ នាម ន ហោតិ។ តំ បន បរិកម្មសមាធិញាណំ នាម ហោតិ។ អតីតំសញាណន្តិបិ ឯកេ វទន្តិ។ តំ រូបាវចរំ សន្ធាយ ន យុជ្ជតិ។ យទា បនស្ស ភិក្ខុនោ បដិសន្ធិំ អតិក្កម្ម ចុតិក្ខណេ បវត្តិតនាមរូបំ អារម្មណំ កត្វា មនោទ្វារាវជ្ជនំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្មិញ្ច និរុទ្ធេ តទេវារម្មណំ កត្វា ចត្តារិ បញ្ច វា ជវនានិ ជវន្តិ។ សេសំ បុព្វេ វុត្តនយេនេវ បុរិមានិ បរិកម្មាទិនាមកានិ កាមាវចរានិ ហោន្តិ។ បច្ឆិមំ រូបាវចរចតុត្ថជ្ឈានិកំ អប្បនាចិត្តំ។ តទាស្ស យំ តេន ចិត្តេន សហ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, ឥទំ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណំ នាម។ តេន ញាណេន សម្បយុត្តាយ សតិយា អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ, ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតីតិ (ទី. និ. ១.២៤៤)។

៤០៣។ តត្ថ ឯកម្បិ ជាតិន្តិ ឯកម្បិ បដិសន្ធិមូលំ ចុតិបរិយោសានំ ឯកភវបរិយាបន្នំ ខន្ធសន្តានំ។ ឯស នយោ ទ្វេបិ ជាតិយោតិអាទីសុបិ។ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេតិអាទីសុ បន បរិហាយមានោ កប្បោ សំវដ្ដកប្បោ, វឌ្ឍមានោ វិវដ្ដកប្បោតិ វេទិតព្វោ។ តត្ថ សំវដ្ដេន សំវដ្ដដ្ឋាយី គហិតោ ហោតិ, តំមូលកត្តា។ វិវដ្ដេន ច វិវដ្ដដ្ឋាយី, ឯវញ្ហិ សតិ យានិ តានិ “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កប្បស្ស អសង្ខេយ្យានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សំវដ្ដោ, សំវដ្ដដ្ឋាយី, វិវដ្ដោ, វិវដ្ដដ្ឋាយីតិ (អ. និ. ៤.១៥៦ ថោកំ វិសទិសំ) វុត្តានិ, តានិ បរិគ្គហិតានិ ហោន្តិ។

តត្ថ តយោ សំវដ្ដា – អាបោសំវដ្ដោ, តេជោសំវដ្ដោ, វាយោសំវដ្ដោតិ។ តិស្សោ សំវដ្ដសីមា – អាភស្សរា, សុភកិណ្ហា, វេហប្ផលាតិ។

យទា កប្បោ តេជេន សំវដ្ដតិ, អាភស្សរតោ ហេដ្ឋា អគ្គិនា ឌយ្ហតិ។ យទា អាបេន សំវដ្ដតិ, សុភកិណ្ហតោ ហេដ្ឋា ឧទកេន វិលីយតិ។ យទា វាយុនា សំវដ្ដតិ, វេហប្ផលតោ ហេដ្ឋា វាតេន វិទ្ធំសតិ។ វិត្ថារតោ បន សទាបិ ឯកំ ពុទ្ធក្ខេត្តំ វិនស្សតិ។

ពុទ្ធក្ខេត្តំ នាម តិវិធំ ហោតិ – ជាតិក្ខេត្តំ, អាណាក្ខេត្តំ, វិសយក្ខេត្តញ្ច។ តត្ថ ជាតិក្ខេត្តំ ទសសហស្សចក្កវាឡបរិយន្តំ ហោតិ។ យំ តថាគតស្ស បដិសន្ធិគហណាទីសុ កម្បតិ។ អាណាក្ខេត្តំ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡបរិយន្តំ, យត្ថ រតនសុត្តំ (ខុ॰ បា॰ ៦.១ អាទយោ) ខន្ធបរិត្តំ (ចូឡវ॰ ២៥១; អ॰ និ॰ ៤.៦៧) ធជគ្គបរិត្តំ (សំ॰ និ॰ ១.២៤៩) អាដានាដិយបរិត្តំ (ទី॰ និ॰ ៣.២៧៥ អាទយោ) មោរបរិត្តន្តិ (ជា॰ ១.២.១៧-១៨) ឥមេសំ បរិត្តានំ អានុភាវោ វត្តតិ។ វិសយក្ខេត្តំ អនន្តមបរិមាណំ។ យំ "យាវតា វា បន អាកង្ខេយ្យា"តិ (អ॰ និ॰ ៣.៨១) វុត្តំ, យត្ថ យំ យំ តថាគតោ អាកង្ខតិ, តំ តំ ជានាតិ។ ឯវមេតេសុ តីសុ ពុទ្ធក្ខេត្តេសុ ឯកំ អាណាក្ខេត្តំ វិនស្សតិ។ តស្មិំ បន វិនស្សន្តេ ជាតិក្ខេត្តម្បិ វិនដ្ឋមេវ ហោតិ។ វិនស្សន្តញ្ច ឯកតោវ វិនស្សតិ, សណ្ឋហន្តម្បិ ឯកតោ សណ្ឋហតិ។ តស្សេវំ វិនាសោ ច សណ្ឋហនញ្ច វេទិតព្ពំ។

៤០៥. យស្មិំ ហិ សមយេ កប្បោ អគ្គិនា នស្សតិ, អាទិតោវ កប្បវិនាសកមហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វា កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេ ឯកំ មហាវស្សំ វស្សតិ។ មនុស្សា តុដ្ឋហដ្ឋា សព្ពពីជានិ នីហរិត្វា វបន្តិ។ សស្សេសុ បន គោខាយិតកមត្តេសុ ជាតេសុ គទ្រភរវំ រវន្តោ ឯកពិន្ទុម្បិ ន វស្សតិ, តទា បច្ឆិន្នំ បច្ឆិន្នមេវ វស្សំ ហោតិ។ ឥទំ សន្ធាយ ហិ ភគវតា "ហោតិ សោ ភិក្ខវេ, សមយោ យំ ពហូនិ វស្សានិ ពហូនិ វស្សសតានិ ពហូនិ វស្សសហស្សានិ ពហូនិ វស្សសតសហស្សានិ ទេវោ ន វស្សតី"តិ (អ॰ និ॰ ៧.៦៦) វុត្តំ។ វស្សូបជីវិនោ សត្តា កាលង្កត្វា ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តន្តិ, បុប្ផផលូបជីវិនិយោ ច ទេវតា។ ឯវំ ទីឃេ អទ្ធានេ វីតិវត្តេ តត្ថ តត្ថ ឧទកំ បរិក្ខយំ គច្ឆតិ, អថានុបុព្ពេន មច្ឆកច្ឆបាបិ កាលង្កត្វា ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តន្តិ, នេរយិកសត្តាបិ។ តត្ថ នេរយិកា សត្តមសូរិយបាតុភាវេ វិនស្សន្តីតិ ឯកេ។

ឈានំ វិនា នត្ថិ ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តិ, ឯតេសញ្ច កេចិ ទុព្ភិក្ខបីឡិតា កេចិ អភព្ពា ឈានាធិគមាយ, តេ កថំ តត្ថ និព្ពត្តន្តីតិ។ ទេវលោកេ បដិលទ្ធជ្ឈានវសេន។ តទា ហិ "វស្សសតសហស្សស្សច្ចយេន កប្បុដ្ឋានំ ភវិស្សតី"តិ លោកព្យូហា នាម កាមាវចរទេវា មុត្តសិរា វិកិណ្ណកេសា រុទមុខា អស្សូនិ ហត្ថេហិ បុញ្ឆមានា រត្តវត្ថនិវត្ថា អតិវិយ វិរូបវេសធារិនោ ហុត្វា មនុស្សបថេ វិចរន្តា ឯវំ អារោចេន្តិ "មារិសា ឥតោ វស្សសតសហស្សស្សច្ចយេន កប្បុដ្ឋានំ ភវិស្សតិ, អយំ លោកោ វិនស្សិស្សតិ, មហាសមុទ្ទោបិ ឧស្សុស្សិស្សតិ, អយញ្ច មហាបថវី សិនេរុ ច បព្ពតរាជា ឧឌ្ឍយ្ហិស្សន្តិ វិនស្សិស្សន្តិ។ យាវ ព្រហ្មលោកា លោកវិនាសោ ភវិស្សតិ។ មេត្តំ មារិសា ភាវេថ, ករុណំ, មុទិតំ, ឧបេក្ខំ មារិសា ភាវេថ, មាតរំ ឧបដ្ឋហថ, បិតរំ ឧបដ្ឋហថ, កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិនោ ហោថា"តិ។

តេសំ វចនំ សុត្វា យេភុយ្យេន មនុស្សា ច ភុម្មទេវតា ច សំវេគជាតា អញ្ញមញ្ញំ មុទុចិត្តា ហុត្វា មេត្តាទីនិ បុញ្ញានិ ករិត្វា ទេវលោកេ និព្វត្តន្តិ. តត្ថ ទិព្វសុធាភោជនំ ភុញ្ជិត្វា វាយោកសិណេ បរិកម្មំ កត្វា ឈានំ បដិលភន្តិ. តទញ្ញេ បន អបរាបរិយវេទនីយេន កម្មេន ទេវលោកេ និព្វត្តន្តិ. អបរាបរិយវេទនីយកម្មរហិតោ ហិ សំសារេ សំសរន្តោ សត្តោ នាម នត្ថិ. តេបិ តត្ថ តថេវ ឈានំ បដិលភន្តិ. ឯវំ ទេវលោកេ បដិលទ្ធជ្ឈានវសេន សព្វេបិ ព្រហ្មលោកេ និព្វត្តន្តីតិ.

វស្សូបច្ឆេទតោ បន ឧទ្ធំ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ទុតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ. វុត្តម្បិ ចេតំ ភគវតា “ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ”តិ សត្តសូរិយំ (អ. និ. ៧.៦៦) វិត្ថារេតព្ពំ. បាតុភូតេ ច បន តស្មិំ នេវ រត្តិបរិច្ឆេទោ, ន ទិវាបរិច្ឆេទោ បញ្ញាយតិ. ឯកោ សូរិយោ ឧដ្ឋេតិ, ឯកោ អត្ថំ គច្ឆតិ. អវិច្ឆិន្នសូរិយសន្តាបោវ លោកោ ហោតិ. យថា ច បកតិសូរិយេ សូរិយទេវបុត្តោ ហោតិ, ឯវំ កប្បវិនាសកសូរិយេ នត្ថិ. តត្ថ បកតិសូរិយេ វត្តមានេ អាកាសេ វលាហកាបិ ធូមសិខាបិ ចរន្តិ. កប្បវិនាសកសូរិយេ វត្តមានេ វិគតធូមវលាហកំ អាទាសមណ្ឌលំ វិយ និម្មលំ នភំ ហោតិ. ឋបេត្វា បញ្ច មហានទិយោ សេសកុន្នទីអាទីសុ ឧទកំ សុស្សតិ.

តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន តតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ. យស្ស បាតុភាវា មហានទិយោបិ សុស្សន្តិ.

តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ចតុត្ថោ សូរិយោ បាតុភវតិ. យស្ស បាតុភាវា ហិមវតិ មហានទីនំ បភវា “សីហបបាតោ ហំសបាតនោ កណ្ណមុណ្ឌកោ រថការទហោ អនោតត្តទហោ ឆទ្ទន្តទហោ កុណាលទហោ”តិ ឥមេ សត្ត មហាសរា សុស្សន្តិ.

តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន បញ្ចមោ សូរិយោ បាតុភវតិ. យស្ស បាតុភាវា អនុបុព្វេន មហាសមុទ្ទេ អង្គុលិបព្វតេមនមត្តម្បិ ឧទកំ ន សណ្ឋាតិ.

តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ឆដ្ឋោ សូរិយោ បាតុភវតិ. យស្ស បាតុភាវា សកលចក្កវាឡំ ឯកធូមំ ហោតិ. បរិយាទិន្នសិនេហំ ធូមេន. យថា ចិទំ, ឯវំ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡានិបិ.

តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន សត្តមោ សូរិយោ បាតុភវតិ. យស្ស បាតុភាវា សកលចក្កវាឡំ ឯកជាលំ ហោតិ សទ្ធិំ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេហិ. យោជនសតិកាទិភេទានិ សិនេរុកូដានិបិ បលុជ្ជិត្វា អាកាសេយេវ អន្តរធាយន្តិ. សា អគ្គិជាលា ឧដ្ឋហិត្វា ចាតុមហារាជិកេ គណ្ហាតិ. តត្ថ កនកវិមានរតនវិមានមណិវិមានានិ ឈាបេត្វា តាវតិំសភវនំ គណ្ហាតិ. ឯតេនេវ ឧបាយេន យាវ បឋមជ្ឈានភូមិំ គណ្ហាតិ. តត្ថ តយោបិ ព្រហ្មលោកេ ឈាបេត្វា អាភស្សរេ អាហច្ច តិដ្ឋតិ. សា យាវ អណុមត្តម្បិ សង្ខារគតំ អត្ថិ, តាវ ន និព្វាយតិ. សព្វសង្ខារបរិក្ខយា បន សប្បិតេលឈាបនគ្គិសិខា វិយ ឆារិកម្បិ អនវសេសេត្វា និព្វាយតិ. ហេដ្ឋាអាកាសេន សហ ឧបរិអាកាសោ ឯកោ ហោតិ មហន្ធការោ.

៤០៩។ អថ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន មហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វា បឋមំ សុខុមំ សុខុមំ វស្សតិ។ អនុបុព្ពេន កុមុទនាឡយដ្ឋិមុសលតាលក្ខន្ធាទិប្បមាណាហិ ធារាហិ វស្សន្តោ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេសុ សព្ពំ ទឌ្ឍដ្ឋានំ បូរេត្វា អន្តរធាយតិ។ តំ ឧទកំ ហេដ្ឋា ច តិរិយញ្ច វាតោ សមុដ្ឋហិត្វា ឃនំ ករោតិ បរិវដុមំ បទុមិនិបត្តេ ឧទកពិន្ទុសទិសំ។ កថំ តាវ មហន្តំ ឧទករាសិំ ឃនំ ករោតីតិ ចេ? វិវរសម្បទានតោ។ តញ្ហិស្ស តហិំ តហិំ វិវរំ ទេតិ។ តំ ឯវំ វាតេន សម្បិណ្ឌិយមានំ ឃនំ ករិយមានំ បរិក្ខយមានំ អនុបុព្ពេន ហេដ្ឋា ឱតរតិ។ ឱតិណ្ណេ ឱតិណ្ណេ ឧទកេ ព្រហ្មលោកដ្ឋានេ ព្រហ្មលោកា, ឧបរិ ចតុកាមាវចរទេវលោកដ្ឋានេ ច ទេវលោកា បាតុភវន្តិ។

បុរិមបថវិដ្ឋានំ ឱតិណ្ណេ បន ពលវវាតា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តេ តំ បិហិតទ្វារេ ធមករណេ ឋិតោទកមិវ និរុស្សាសំ កត្វា រុន្ធន្តិ។ មធុរោទកំ បរិក្ខយំ គច្ឆមានំ ឧបរិ រសបថវិំ សមុដ្ឋាបេតិ។ សា វណ្ណសម្បន្នា ចេវ ហោតិ គន្ធរសសម្បន្នា ច និរុទកបាយាសស្ស ឧបរិ បដលំ វិយ។

តទា ច អាភស្សរព្រហ្មលោកេ បឋមតរាភិនិព្ពត្តា សត្តា អាយុក្ខយា វា បុញ្ញក្ខយា វា តតោ ចវិត្វា ឥធូបបជ្ជន្តិ។ តេ ហោន្តិ សយំបភា អន្តលិក្ខចរា។ តេ អគ្គញ្ញសុត្តេ (ទី. និ. ៣.១១៨) វុត្តនយេន តំ រសបថវិំ សាយិត្វា តណ្ហាភិភូតា អាលុប្បការកំ បរិភុញ្ជិតុំ ឧបក្កមន្តិ។ អថ នេសំ សយំបភា អន្តរធាយតិ, អន្ធការោ ហោតិ។ តេ អន្ធការំ ទិស្វា ភាយន្តិ។

តតោ នេសំ ភយំ នាសេត្វា សូរភាវំ ជនយន្តំ បរិបុណ្ណបណ្ណាសយោជនំ សូរិយមណ្ឌលំ បាតុភវតិ, តេ តំ ទិស្វា “អាលោកំ បដិលភិម្ហា”តិ ហដ្ឋតុដ្ឋា ហុត្វា “អម្ហាកំ ភីតានំ ភយំ នាសេត្វា សូរភាវំ ជនយន្តោ ឧដ្ឋិតោ, តស្មា “សូរិយោ ហោតុ”តិ សូរិយោត្វេវស្ស នាមំ ករោន្តិ។

អថ សូរិយេ ទិវសំ អាលោកំ កត្វា អត្ថង្គតេ យម្បិ អាលោកំ លភិម្ហ, សោបិ នោ នដ្ឋោតិ បុន ភីតា ហោន្តិ។ តេសំ ឯវំ ហោតិ “សាធុ វតស្ស សចេ អញ្ញំ អាលោកំ លភេយ្យាមា”តិ។ តេសំ ចិត្តំ ញត្វា វិយ ឯកូនបណ្ណាសយោជនំ ចន្ទមណ្ឌលំ បាតុភវតិ។ តេ តំ ទិស្វា ភិយ្យោសោ មត្តាយ ហដ្ឋតុដ្ឋា ហុត្វា “អម្ហាកំ ឆន្ទំ ញត្វា វិយ ឧដ្ឋិតោ, តស្មា ចន្ទោ ហោតុ”តិ ចន្ទោត្វេវស្ស នាមំ ករោន្តិ។ ឯវំ ចន្ទិមសូរិយេសុ បាតុភូតេសុ នក្ខត្តានិ តារករូបានិ បាតុភវន្តិ។

តតោ បភុតិ រត្តិន្ទិវា បញ្ញាយន្តិ, អនុក្កមេន ច មាសឌ្ឍមាសឧតុសំវច្ឆរា។ ចន្ទិមសូរិយានំ បន បាតុភូតទិវសេយេវ សិនេរុចក្កវាឡហិមវន្តបព្ពតា បាតុភវន្តិ។ តេ ច ខោ អបុព្ពំ អចរិមំ ផគ្គុណបុណ្ណមទិវសេយេវ បាតុភវន្តិ។ កថំ? យថា នាម កង្គុភត្តេ បច្ចមានេ ឯកប្បហារេនេវ បុព្ពុឡកានិ ឧដ្ឋហន្តិ, ឯកេ បទេសា ថូបថូបា ហោន្តិ, ឯកេ និន្នន្និន្នា, ឯកេ សមសមា។ ឯវមេវំ ថូបថូបដ្ឋានេ បព្ពតា ហោន្តិ, និន្នន្និន្នដ្ឋានេ សមុទ្ទា, សមសមដ្ឋានេ ទីបាតិ។

អថ តេសំ សត្តានំ រសបថវិំ បរិភុញ្ជន្តានំ កមេន ឯកច្ចេ វណ្ណវន្តោ, ឯកច្ចេ ទុព្ពណ្ណា ហោន្តិ។ តត្ថ វណ្ណវន្តោ ទុព្ពណ្ណេ អតិមញ្ញន្តិ។

ເຕນ ອຕິຍາຕປຈ຺ຈຍາ ສາປິ ຣສປຈຈີ ອຕ຺ຕຣສາຍຕິ· ກ຺ຍບິປ຺ຍເງກາ ປິຕ຺ຍກເຈຕິ· ອຄ ເຕນ ເຕເຕຈ ຕເຍຕ ເສາປິ ອຕ຺ຕຣສາຍຕິ· ປຊາລຕາ ປິຕ຺ຍກເຈຕິ· ເຕເຕຈ ຕເຍຕ ສາປິ ອຕ຺ຕຣສາຍຕິ· ອກ຺ຊປິເກາ ສາລິ ປິຕ຺ຍກເຈຕິ ອກເຫາ ອຄ຺ຍເສາ ສຸເທ຺ທາ ສຸກເທ຺ທາ ຕຫ຺ຍລປ຺ຍເລີ·

ຕເຕາ ເຕນ ກາຊຕາຕິ ຂປ຺ຍຊ຺ຕິ· ເຕ ສາລິ ກາຊເຕ ຜເປຕ຺ວາ ປິສາຫປິຊ຺ຍາ ຜເປຕ຺ຕິ, ສຍເຍຈ ຂາລສິຫາ ຂ຺ຊຫິຕ຺ວາ ຕໍ ປຈຕິ· ເສາ ເຫາຕິ ຢູຊເຕາ ສຸຍຕຂາຕິປຸປ຺ຍສຊິເສາ, ຕ ຕສ຺ສ ສ຺ວເປຕ ຈາ ຍ຺ຍຊ຺ຍເຕຕ ຈາ ກເຣຫິຍໍ ອຕ຺ວ· ຍໍ ຍໍ ຣສໍ ກຸຊ຺ຍິຕຸກາຍາ ເຫາຕ຺ຕິ, ຕໍ ຕໍ ຣເສາຈ ເຫາຕິ· ເຕນ ຕໍ ຢູຍ຺ຍອາຣິກໍ ອາຫາຣໍ ອາຫຣຍຕໍ ຕເຕາ ປກຸຕິ ຍຸຕ຺ຕກຣີສໍ ສຊ຺ຍາຍຕິ· ອຄ ເຕນ ຕສ຺ສ ຕິກ຺ຂຍຕ຺ວາຍ ຈຫຍຸຫາຕິ ປກິຊ຺ຕິ, ປຸຣິສສ຺ສ ປຸຣິສກາເຣາ, ຢຸຕ຺ວີຍາປິ ຢຸຕ຺ວີກາເຣາ ປິຕ຺ຍກເຈຕິ·

ຕ຺ຖ ສຸຈໍ ຢຸຕ຺ວີ ປຸຣິສໍ, ປຸຣິເສາ ຈ ຢຸຕ຺ວີ ອຕິເຈລໍ ຂປຕິຊ຺ຍາຍຕິ· ເຕນ ອຕິເຈລໍ ຂປຕິຊ຺ຍາຍຕປຈ຺ຈຍາ ກາຍປຣິຍ຺ຍອາເຫາ ຂປ຺ຍຊ຺ຕິ· ຕເຕາ ເຍຄຸຕຜຍຸໍ ປຊິເສຈຕ຺ຕິ· ເຕ ອສຂ຺ຂຍຸປຊິເສຈຕປຈ຺ຈຍາ ຈິຊ຺ຍຫິ ກເຣຫິຍຍາຕາ ຈິເຫຈິຍຍາຕາ ຕສ຺ສ ອສຂ຺ຂຍຸສ຺ສ ປຊິຖ຺ຂາຄຕເຫຕຸ ອກາຣາຕິ ກເຣາຕ຺ຕິ· ເຕ ອກາເຣ ອຊ຺ຍາຈສຍາຕາ ອຕຸກ຺ກເຍຕ ອຊ຺ຍາຕເຣາສ຺ສ ອລສຂາຕິກສ຺ສ ສຕ຺ຕສ຺ສ ຊິຊ຺ຂາຕຸກາຕິ ອາປຊ຺ຕາ ສຕິ຺ຄຊິ ກເຣາຕ຺ຕິ· ຕເຕາ ປກຸຕິ ກເຫາປິ ຄຸເສາປິ ຕຫ຺ຍລໍ ປຣິເຍາຕທ຺ທຕິ, ລິຍິຕຊ຺ຊາຕຍິ ຕ ປຊິຈິທ຺ວຫຕິ·

ເຕ ສຕິ຺ປຕິຕ຺ວາ ອຕຸຕ຺ວຕຕ຺ຕິ “ປາປກາ ຈຕ ເກາ ຜຍຸາ ສເຕ຺ຕສຸ ປິຕຸກ຺ວຕາ, ຍຍໍ ຫິ ປຸເທ຺ທ ຍເຕາຍຍາ ອຫຸຍ຺ຍ”ຕິ ອກ຺ຊ຺ຍາສຸເຕ຺ຕ (ຊີ· ຕິ· ໑· ໑໑ປ໌) ຄຸຕ຺ຕຕເຍຕ ຈິຕ຺ວາເຣຕຊ຺ຊ· ຕເຕາ ຍຣິຍາຊໍ ຜເປຕ຺ຕິ· ອຄ ອຊ຺ຍາຕເຣາ ສເຕ຺ຕາ ອຊ຺ຍາສ຺ສ ກາກໍ ອຊິຕ຺ຄ ອາຊິຍຕິ· ຕໍ ຂິກ຺ຂຕໍ ປຣິກາເສຕ຺ວາ ຕຕິຍຈາເຣ ປິຫິເລຂ຺ຊເຫ຺ທຫິ ປຫເຣຕ຺ຕິ· ເຕ ຊຈໍ ອຊິຕ຺ຄາຊາຕກເຣຫຍຸສາຈາຊເຫ຺ທາຊາເຕສຸ ຂປ຺ຍເຕ຺ຄສຸ ສຕິ຺ປຕິຕ຺ວາ ຈິຕ຺ຕຍຕ຺ຕິ “ຍໍຕ຺ວຕ ຍຍໍ ຊກໍ ສຕ຺ຕໍ ສຍຸເຕ຺ຄຍ຺ຍາຍ, ເຍາ ເຕາ ສຍຸາ ລີຍິຕຊ຺ຊໍ ລີເຍຍ຺ຍ, ກເຣຫິຕຊ຺ຊໍ ກເຣເຫຍ຺ຍ, ປຊ຺ຊາເຂຕຊ຺ຊໍ ປຊ຺ຊາເຂຍ຺ຍ, ຍຍໍ ປຕສ຺ສ ສາລີຕໍ ກາກໍ ອຕຸປ຺ຍຊສ຺ສາຍາ”ຕິ·

ຊຈໍ ກຕສຕິ຺ຊາເຕສຸ ປຕ ສເຕ຺ຕສຸ ຢຸຍສ຺ວີ ຕາຈ ກເສ຺ຍ ອຍເຍຈ ກກຈາ ເຕາຊິສຕ຺ຕກ຺ວເຕາ ເຕຕ ສຍເຍຕ ເຕສຸ ສເຕ຺ຕສຸ ອກິທ຺ວປຕເຣາ ຈ ຊສ຺ສຕີຍເຕເຣາ ຈ ຍເຫສກ຺ຂຕເຣາ ຈ ຍຸຊ຺ຊິສຍ຺ຍເຕ຺ຄ ປຊິຍາເລີ ຕິກ຺ຫປກ຺ຫໍ ກາຕໍ· ເຕ ຕໍ ຂປສຂ຺ກຍິຕ຺ວາ ຍາຈິຕ຺ວາ ສຍຸຕິ຺ສຸ· ເສາ ເຕຕ ຍຫາຊເຕຕ ສຍຸເຕາຕິ ຍຫາສຍຸເຕາ, ເຣຕ຺ຕາຕໍ ອຊິປຕີຕິ ຣຕ຺ຕິເຍາ, ຊຍຸຕ ສເຍຕ ປເຣ ຣເຊ຺ຍຕີຕິ ຣາຂາຕິ ຕີຫິ ຕາເຍຫິ ປຊ຺ຊາຍິຕ຺ວ· ຍຕິຍ຺ຍເລີເກ ອຖ຺ຂຣິຍຊ຺ຊາຕໍ, ເຕາຊິສເຕ຺ຕາຈ ຕຕ຺ວ ອາຊິປຸຣິເສາຕິ ຊຈໍ ເຕາຊິສຕ຺ຕໍ ອາຊິ ກຕ຺ວາ ຣຕ຺ຕິຍຍຫ຺ທເລ ສຫ຺ຊິເຕ ອຕຸປຸເຂ຺ຕ ຕ຺ຣາຫ຺ຍຫາຊເຍາປິ ຈຫ຺ຫາ ສຫ຺ຊຫິສຸ·

ຕຕ຺ວ ກປ຺ຍຈິຕາສກຍຫາເຍເຍເຕາ ຍາຈ ຂາລຸປເຂ຺ຊເຊາ, ຢຸຊເຍກໍ ອສເຂ຺ຍຍ຺ຍ ສຈເຂ຺ຕາຕິ ຄຸຈ຺ຈຕິ·

ກປ຺ຍຈິຕາສກຂາລຸປເຂ຺ຊເຕາ ຍາຈ ເກາຊີສຕສຫສ຺ສຈກ຺ກຈາຍ຺ຍອປຣິປ຺ຸວເກາ ສຍ຺ຍຕ຺ຕີຍຫາເຍເຍາ, ຢຸຊໍ ຄຸຕິຍໍ ອສເຂ຺ຍຍ຺ຍ

សំវដ្ដដ្ឋាយីតិ វុច្ចតិ.

សម្បត្តិមហាមេឃតោ យាវ ចន្ទិមសូរិយបាតុភាវា, ឥទំ តតិយំ អសង្ខេយ្យំ វិវដ្ដោតិ វុច្ចតិ.

ចន្ទិមសូរិយបាតុភាវតោ យាវ បុន កប្បវិនាសកមហាមេឃា, ឥទំ ចតុត្ថំ អសង្ខេយ្យំ វិវដ្ដដ្ឋាយីតិ វុច្ចតិ. ឥមានិ ចត្តារិ អសង្ខេយ្យានិ ឯកោ មហាកប្បោ ហោតិ. ឯវំ តាវ អគ្គិនា វិនាសោ ច សណ្ឋហនញ្ច វេទិតព្ពំ.

៤០៤. យស្មិំ បន សមយេ កប្បោ ឧទកេន នស្សតិ, អាទិតោវ កប្បវិនាសកមហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វាតិ បុព្ពេ វុត្តនយេនេវ វិត្ថារេតព្ពំ. អយំ បន វិសេសោ, យថា តត្ថ ទុតិយសុរិយោ, ឯវមិធ កប្បវិនាសកោ ខារុទកមហាមេឃោ វុដ្ឋាតិ. សោ អាទិតោ សុខុមំ សុខុមំ វស្សន្តោ អនុក្កមេន មហាធារាហិ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡានំ បូរេន្តោ វស្សតិ. ខារុទកេន ផុដ្ឋផុដ្ឋា បថវីបព្ពតាទយោ វិលីយន្តិ, ឧទកំ សមន្តតោ វាតេហិ ធារីយតិ. បថវិតោ យាវ ទុតិយជ្ឈានភូមិំ ឧទកំ គណ្ហាតិ. តត្ថ តយោបិ ព្រហ្មលោកេ វិលីយាបេត្វា សុភកិណ្ហេ អាហច្ច តិដ្ឋតិ. តំ យាវ អណុមត្តម្បិ សង្ខារគតំ អត្ថិ, តាវ ន វូបសម្មតិ. ឧទកានុគតំ បន សព្វសង្ខារគតំ អភិភវិត្វា សហសា វូបសម្មតិ អន្តរធានំ គច្ឆតិ. ហេដ្ឋាអាកាសេន សហ ឧបរិអាកាសោ ឯកោ ហោតិ មហន្ធការោតិ សព្វំ វុត្តសទិសំ. កេវលំ បនិធ អាភស្សរព្រហ្មលោកំ អាទិំ កត្វា លោកោ បាតុភវតិ. សុភកិណ្ហតោ ច ចវិត្វា អាភស្សរដ្ឋានាទីសុ សត្តា និព្ពត្តន្តិ.

តត្ថ កប្បវិនាសកមហាមេឃតោ យាវ កប្បវិនាសកុទកុបច្ឆេទា, ឥទមេកំ អសង្ខេយ្យំ. ឧទកុបច្ឆេទតោ យាវ សម្បត្តិមហាមេឃា, ឥទំ ទុតិយំ អសង្ខេយ្យំ. សម្បត្តិមហាមេឃតោ…បេ… ឥមានិ ចត្តារិ អសង្ខេយ្យានិ ឯកោ មហាកប្បោ ហោតិ. ឯវំ ឧទកេន វិនាសោ ច សណ្ឋហនញ្ច វេទិតព្ពំ.

៤០៥. យស្មិំ សមយេ កប្បោ វាតេន វិនស្សតិ, អាទិតោវ កប្បវិនាសកមហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វាតិ បុព្ពេ វុត្តនយេនេវ វិត្ថារេតព្ពំ. អយំ បន វិសេសោ, យថា តត្ថ ទុតិយសុរិយោ, ឯវមិធ កប្បវិនាសនត្ថំ វាតោ សមុដ្ឋាតិ. សោ បឋមំ ថូលរជំ ឧដ្ឋាបេតិ, តតោ សណ្ហរជំ សុខុមវាលិកំ ថូលវាលិកំ សក្ខរបាសាណាទយោតិ យាវ កូដាគារមត្តេ បាសាណេ វិសមដ្ឋានេ ឋិតមហារុក្ខេ ច ឧដ្ឋាបេតិ. តេ បថវិតោ នភមុគ្គតា ន ច បុន បតន្តិ, តត្ថេវ ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា អភាវំ គច្ឆន្តិ.

អថានុក្កមេន ហេដ្ឋា មហាបថវិយា វាតោ សមុដ្ឋហិត្វា បថវិំ បរិវត្តេត្វា ឧទ្ធំមូលំ កត្វា អាកាសេ ខិបតិ. យោជនសតប្បមាណាបិ បថវិប្បទេសា ទ្វិយោជនតិយោជនចតុយោជនបញ្ចយោជនសតប្បមាណាបិ ភិជ្ជិត្វា វាតវេគេន ខិត្តា អាកាសេយេវ ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា អភាវំ គច្ឆន្តិ. ចក្កវាឡបព្ពតម្បិ សិនេរុបព្ពតម្បិ វាតោ ឧក្ខិបិត្វា អាកាសេ ខិបតិ, តេ អញ្ញមញ្ញំ អភិហន្ត្វា ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា វិនស្សន្តិ. ឯតេនេវ ឧបាយេន ភូមដ្ឋកវិមានានិ ច អាកាសដ្ឋកវិមានានិ ច វិនាសេន្តោ ឆកាមាវចរទេវលោកេ វិនាសេត្វា កោដិសតសហស្សចក្កវាឡានិ វិនាសេតិ. តត្ថ ចក្កវាឡា ចក្កវាឡេហិ ហិមវន្តា ហិមវន្តេហិ សិនេរូ សិនេរូហិ អញ្ញមញ្ញំ សមាគន្ត្វា

ឆ្ណចិឆ្ណា ហុត្វា ចិតស្សន្តិ៍ បឆចិនេតា ឃាច ឥតិយញ្ញាតក្ខុយិ ចានេតា កណ្ហាតិ៍ ពត្ថ ពនេឃាបិ ទ្រាហុនេលិនេក ចិតានេមត្វា នេចហប្បលិ អាហច្ច ពិដ្ឋតិ៍ ឧចំ មន្តាមន្ថារកាំ ចិតានេមត្វា មឃយិ ចិតស្សតិ៍ នេហដ្ឋាអាកានេមត មហ ក្ខបទិអាកានេមា ឧនេកា នេហាតិ យហត្ថកានេទាតិ មន្ទាំ ខុត្តមឌិមំ៍ ន្តាឆ បត ឃុកកិណ្យទ្រាហុនេលិកំ អាឌិ៍ កត្វា នេលិនេកា បិតុកចតិ៍ នេចហប្បលនេតា ឆ ឆចិត្វា ឃុកកិណ្យឫ្លាតាឌឹឃុ មត្វា តិន្ទាតតិ៍

ពត្ថ កប្បចិតាមកយហានេយឈនេតា ឃាច កប្បចិតាមកចាតុបន្ធេឌា, ន្តាឌនេយកំ អមនេញ្ញៀញ៍ ចាតុបន្ធេឌនេតា ឃាច មយ្យត្តិយហានេយនេឈា, ន្តាឌំ ខុតិឃំ អមនេញ្ញៀញ៍...នេប... ន្តាយាតិ ឆត្តាទិ អមនេញ្ញៀញាតិ ឧនេកា យហាកនេប្បា នេហាតិ៍ ឧចំ ចានេតត ចិតានេមា ឆ មណ្ហហតច្ចា នេចឌិតន្ទា៍

១០៩៍ កិកានេណា ឧចំ នេលិនេកា ចិតស្សតិ? អក្សមលយ្ទលកានេណា៍ អក្សមលយ្ទនេលឃុ ហិ ក្ខុស្សនេត្តឃុ ឧចំ នេលិនេកា ចិតស្សតិ៍ នេមា ឆ នេលា ទានេក ក្ខុស្សត្តពនេទ អក្កិតា ចិតស្សតិ៍ នេគានេម ក្ខុស្សត្តពនេទ ក្ខឌនេពត ចិតស្សតិ៍ នេពឆិ បត នេគានេម ក្ខុស្សត្តពនេទ អក្កិតា៍ ទានេក ក្ខុស្សត្តពនេទ ក្ខឌនេពតាតិ ចឌត្តិ៍ នេយានេហ ក្ខុស្សត្តពនេទ ចានេតត ចិតស្សតិ៍ ឧចំ ចិតស្សនេត្តាបិ ឆ តិទត្តទនេយច មត្តចានេទ អក្កិតា ចិតស្សតិ៍ អដ្ឋនេយ ចានេទ ក្ខឌនេពត៍ បុត មត្តចានេទ អក្កិតា៍ អដ្ឋនេយ ចានេទ ក្ខឌនេពតាតិ ឧចំ អដ្ឋនេយ អដ្ឋនេយ ចានេទ ចិតស្សនេត្តា មត្តក្លត្យំ ក្ខឌនេពត ចិតស្សិត្វា បុត មត្តចានេទ អក្កិតា តស្សតិ៍ ឧត្តាចតា នេតមដ្ឋិ កប្បា អតីតា នេហាត្តិ៍ ឧត្តត្តនេទ ក្ខឌនេពត តស្សតចាទំ មយ្យត្តយិ បដិធាហិត្វា លនេន្តកានេមា ចានេតា បទិបុណ្ណចតុមដ្ឋិកប្បាឃុនេក ឃុកកិនេណ្យចិន្តនេមនេត្តា នេលិកំ ចិតានេមតិ៍

១១០៍ បុនេន្តតិចាមំ អតុស្សនេត្តាបិ ឆ កប្បាតុស្សទលានេកា កិក្ខ ឧនេពឃុ កនេប្បឃុ អនេតនេកបិ មំចដ្ឋកនេប្ប អនេតនេកបិ ចិចដ្ឋកនេប្ប អនេតនេកបិ មំចដ្ឋចិចដ្ឋកនេប្ប អតុស្សទតិ៍ កចំ? "អយុត្រាមិ"ត្តិអាឌិតា (ឌី៍ តិ៍ ១៍១៣) តនេយត៍

ពត្ថ អយុត្រាមិត្តិ អយុយិត្រមំចដ្ឋកនេប្ប អហំ អយុយិត្រកនេច ចា នេឃាតិឃា ចា កតិឃា ចា ចិន្តាណដ្ឋិតិឃា ចា មត្តាចានេម ចា មត្តតិកានេឃ ចា អាមិ៍ ឧចំតានេយាតិ ពិនេស្សា ចា ឋុនេស្សា ចា៍ ឧចំនេកានេត្តាតិ កច្ចានេតា ចា កស្សនេបិ ចា៍ ន្តាឌយស្ស អតីតកនេច អត្តនេតា តាយនេកាត្តាតុស្សទលចនេមត ខុត្តំ៍ មនេឆ បត ពស្មិំ កានេល អត្តនេតា ចណ្ហមយ្យត្តិ ចា លុឥបសីតឌីចិកកាចំ ចា ឃុឥខុក្លទាហុលតំ ចា អប្បាឃុកឌីឈាឃុកកាចំ ចា អតុស្សទិត្យកានេយា នេហាតិ, ពយិ អតុស្សទតិនេឃច៍ នេតតាហ "ឧចំចនេណ្ហា...នេប... ឧចយាឃុបទិឃនេត្តា"តិ៍

ពត្ថ ឧចំចនេណ្ហាតិ ឱ្ឌានេតា ចា មានេយា ចា៍ ឧចយាហានេទាតិ មាលិយំនេមាគតាហានេទា ចា បចត្តឋលនេភាឌនេតា ចា៍ ឧចំ ឃុឥខុក្លបដិមំនេចឌីតិ អនេតកប្បកានេទត កាឃិកនេចតមិកាតំ មាយិមតិទាយិមាឌិប្បនេភឌាតំ ចា ឃុឥខុក្លាតំ បដិមំនេចឌី៍ ឧចយាឃុបទិឃនេត្តាតិ ឧចំ ចស្សមតបទិយាណាឃុបទិឃនេត្តា ចា ចតុទាសីតិកប្បមតមហស្សាឃុបទិឃនេត្តា ចា៍ នេមា ពនេតា ខុនេតា អយុត្រ ក្ខឌបិឌិត្តិ នេមាហំ ពនេតា កចនេតា នេឃាតិនេតា កតិនេតា ចិន្តាណដ្ឋិតិនេតា មត្តាចាមនេតា មត្តតិកាឃនេតា ចា ខុនេតា បុត អយុកស្មិំ តាយ កនេច នេឃាតិឃា កតិឃា ចិន្តាណដ្ឋិតិឃា មត្តាចានេម មត្តតិកានេឃ ចា ក្ខឌបិឌិ៍ ពត្រាបិមិត្តិ អឆ ពត្រាបិ កនេច នេឃាតិឃា កតិឃា

ចិន្នាលង្កិរិយា សត្តាចារេស សត្តតិការេយ ចា បុត អទេហាសិ៑ ឧចិតារេយាតិអាឌិ ទុត្តតយេយច៑

អបិច យស្មា អយុត្តាសិត្តិ ឋានំ អតុបុទ្ធោត អារេទាហត្តស្ស យាចឌិដ្ឋកំ អតុស្សរលំ៑ រេសា តរេតា ទុរេតាតិ បដិតិចត្តត្តស្ស បដ្ឋេចក្លលំ, តស្មា “ឋាឆ្មបបន្តោ”តិ ឋាយិស្សា ឋាឆ្មបបត្តិយា អតត្តរេយចស្ស ដ្ឋបបត្តិដ្ឋាតំ សត្ថាយ “អយុត្ត ដ្ឋទបិឌិ”ត្តិ ឋានំ ទុត្តត្តិ រេចឌិតន្តា៑ តត្តាបិសិត្តិ ឧចយាឌិ បតស្ស តត្ត ឋាយិស្សា ដ្ឋបបត្តិយា អតត្តរេ ដ្ឋបបត្តិដ្ឋារេត តាយរេកាត្តាឌិតំ អតុស្សរលទស្សតត្វំ ទុត្តំ៑ រេសា តរេតា ទុរេតា ឋាឆ្មបបន្តោតិ ស្វាហំ តរេតា អតត្តទ្មបបត្តិដ្ឋាតរេតា ទុរេតា ឋាឆ អសុកស្មិំ តាយ ពត្តិយក្សុលេ ចា ព្រាហ្មលក្សុលេ ចា តិន្នារេត្តាតិ៑ ឋាតិតិ ឧចិ៑ សាកាទំ ទំសារេដ្ឋសត្តិ តាយរេកាត្តចរេសត ទំសារេដ្ឋំ, ចណ្ណាឌិចរេសត សាកាទំ៑ តាយរេការេត្តត ហិ សរេត្តា តិរេស្សា កស្សរេបាតិ ដ្ឋិឌិសិយតិ៑ ចណ្ណាឌិហិ សារេយា ឌួទារេតាតិ តាតត្តរេតា បន្នាយតិ៑ តស្មា តាយរេកាត្តំ ដ្ឋរេដ្ឋរេសា, ឋាតរេទ អាកាទា៑ អទេតកចិហិតំ
បុរេន្តាតិចាសយតុស្សរតិតិ ឋានំ ដ្ឋត្តាតត្វរេយចាតិ៑

បុរេន្តាតិចាសាតុស្សតិទោាលាកចា តិដ្ឋិតា៑

ទុត្មបបិតទោាលាកចា

៣០១៑ សត្តាតំ ទុត្មបបិតទោាលាកចាយ ទុត្មបបិតទោាលាយាតិ (ឌី៑ តិ៑ ០៑១៣៧) ទុតិយា ច ដ្ឋបបិរេត ច ទោាលាយ៑ រេយត ទោារេលាត សត្តាតំ ទុតិ ច ដ្ឋបបិរេតា ច ទោាយតិ, តទត្វំ ឌិន្នចក្លទោាលាត្តត្តិ ទុត្តំ រេហាតិ៑ ចិត្តំ អកិតិហទតិ អកិតិត្តារេយតិតិ បរិកយ្មចិត្តំ អកិតិហទតិ រេចច អកិតិត្តារេយតិ ច៑ រេសាតិ រេសា កតចិត្តាកិតិហារេទា កិក្ល៑ ឌិរេន្តាតាតិអាឌិស្ម បត ឌិន្នាសឌិសត្តា ឌិន្នា៑ រេចចតាតព្យាស្មចទិតកយ្មតិន្នាត្តំ បិត្តរេសយ្យហិទាឌិហិ អបលិព្យុទ្ធ ដ្ឋបក្កិលេសចិយុត្តតាយ ទ្មរេបិ អារេយ្មលំ សយ្យជិដ្ឋតសយត្វំ ឌិន្នា បសាទចក្ល រេហាតិ៑ ឋាទន្នាបិ ចិទិយកាចតាពាលតិន្នាត្តំ ទោាលាចក្ល តាឌិសរេយចាតិ ឌិន្នាសឌិសត្តា ឌិន្នា៑ ឌិន្នាចិហារេចរេសត បដិលដ្ឋត្តា អត្តតា ច ឌិន្នាចិហារេសត្តិស្សិតត្តាបិ ឌិន្នា៑ អារេលិកបរិក្ករេហត យហាទុតិកត្តាបិ ឌិន្នា៑ តិរេទាក្សដ្ឋាឌិកតទ្មបទស្សរេតត យហាកតិកត្តាបិ ឌិន្នា៑ តំ សន្នំ សដ្ឋសត្វាតុសារេទរេតច រេចឌិតន្នា៑

ទស្សតរេដ្ឋត ចក្ល៑ ចក្លកិច្ចការេលាត ចក្លយិចាតិបិ ចក្ល៑ ទុត្មបបិតទស្សរេតត ឌិដ្ឋិចិសុទ្ធិរេហតុត្តា ចិសុទ្ធ៑ រេយា ហិ ទុតិយត្តរេយច បស្សតិ, ត ដ្ឋបបិតំ៑ រេសា ដ្ឋរេឆ្នទឌិដ្ឋិ កណ្ហាតិ៑ រេយា ដ្ឋបបិតយត្តរេយច បស្សតិ, ត ទុតិ, រេសា តចសត្តបិតុកាចឌិដ្ឋិ កណ្ហាតិ៑ រេយា បត តទុកយំ បស្សតិ, រេសា យស្មា ទុចិឆយ្យិ តំ ឌិដ្ឋិកតំ អតិចត្តតិ៑ តស្មាស្ស តំទស្សតំ ឌិដ្ឋិចិសុទ្ធិរេហតុ រេហាតិ៑ ដ្ឋកយយ្យិ រេចតំ ព្យុទ្ធបុត្តា បស្សត្តិ៑ រេតត ទុត្តំ “ទុត្មបបិតទស្សរេតត ឌិដ្ឋិចិសុទ្ធិរេហតុត្តា ចិសុទ្ធ”ត្តិ៑

យតុស្ស្មបចាទំ អតិក្កយិត្វា ទ្មបទស្សរេតត អតិក្កត្តយាតុសកំ, យាតុសកំ ចា យំសចក្លំ អតិក្កត្តតា អតិក្កត្តយាតុសកត្តិ រេចឌិតន្នា៑ រេតត ឌិរេន្តាត ចក្លតា ចិសុរេន្ធត អតិក្កត្តយាតុសរេកត៑ សរេត្ត បស្សតិតិ យតុស្សាតំ យំសចក្លតា ចិយ សរេត្ត ឌូរេលិរេកតិ៑

ចចយានេត ្លបបឌ្ឍយានេតតិ ៤ត្ត ទ្យតិក្លលេហ ្លបបត្តិក្លលេហ ចា ឌិត្ថាចក្លុតា ឥដ្ឋុំ ត សក្កា៉ េឃ បត អាយត្ថទ្យតិកា ឮតាតិ ចចិស្សត្តិ, េពា ចចយាតា៉ េឃ ច កហិពបដិ៍សត្តិកា សយ្យតិតិត្ថាត្តាច, េពា ្លបបឌ្ឍយាតាតិ អឆិេបៀតា៉ េពា ៤ចទ្វេប ចចយានេត ច ្លបបឌ្ឍយានេត ច បស្សៀតិតិ ឥេស្សៀតិ៉

ហិេតតិ េយាហតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា ហិតាត់ ឌាតិក្យលេកាកាឌិត់ ចេសត ហិញ្ញេពា ឲ្យហិញ្ញេពា ឲ្យឌ្ឍានេពា អចឌ្ឍានេពា៉ បឈិេពតិ អេយាហតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា តត្ថិបរិេតា៉ ស្យចេណ្ហតិ អេគាយតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា ឮដ្ឋកត្តយតាបចណ្ហឃ្យេត្តា៉ ទ្យត្ថាេណ្ហតិ េគាយតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា អតិដ្ឋាកត្តអយតាបចណ្ហឃ្យេត្តា៉ អតកិទ្វេប ចិទ្វេបតិបិ អេត្តា៉ ស្យកេពតិ ស្យកតិកេពា៉ អេលិកតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា ចា អេឆ្លុ យហឆ្លេត៉ ទ្យក្កេពតិ ទ្យក្កតិកេពា៉ េលិកតិស្សត្តុឃ្យត្តត្តា ចា ឥលិេឆ្ល អប្បត្តបិេត៉

ឃឆាកឡុបេកតិ ឃំ ឃំ កយុំ ្លបចិតំ, េពត េពត ្លបកេពា៉ តត្ត បុរិេយហិ ចចយានេតតិអាឌិហិ ឌិត្ថាចក្លុកិច្ចុំ ទ្យត្តំ៉ ឮយិតា បត បេឆត ឃឆាកឡុបកោពលកិច្ចុំ៉ តស្ស ច ោពលស្ស អឃយុប្បត្តិក្កេយា, ឮឆ កិក្លុ េហដ្ឋា តិរឃាកិយុលំ អាេលិកំ ចេឆ្លុត្តា េតរឃិេក សេត្ត បស្សតិ យហាទ្យក្លុយត្យកចយានេត៉ តំ ឥស្សត់ ឌិត្ថាចក្លុកិច្ចុេយច៉ េសា ៤ចំ យតសិកេរាតិ “កិំ ត្យ េលា កយុំ កត្វា ឮេយ សត្តា ៤តំ ទ្យក្លុ អត្យកចត្តី”តិ៉ អឆស្ស ឮដំ តាយ កត្វាតិ តំកយុាេយុលំ ោពលំ ្លប្បឌ្ឍតិ៉ តឆា ្លបរិេឆចេលិកាកិយុលំ អាេលិកំ ចេឆ្លុត្តា តត្តុតចតបិស្សកចតឞារុសកចតាឌិស្យ សេត្ត បស្សតិ យហាសយ្យត្តិ អត្យកចយានេត៉ តយ្យិ ឥស្សត់ ឌិត្ថាចក្លុកិច្ចុេយច៉ េសា ៤ចំ យតសិកេរាតិ “កិំ ត្យ េលា កយុំ កត្វា ឮេយ សត្តា ៤តំ សយ្យត្តិ អត្យកចត្តី”តិ៉ អឆស្ស ឮដំ តាយ កត្វាតិ តំកយុាេយុលំ ោពលំ ្លប្បឌ្ឍតិ៉ ឮដំ ឃឆាកឡុបកោពលំ តាយ៉ ឮយស្ស ចិស្យុំ បរិកយុំ តាយ តត្តិ, ឃឆា ចិយស្ស, ៤ចំ អតាកតំសោពលស្សាបិ៉ ឌិត្ថាចក្លុបិឥកាេតច ហិ ឮយាតិ ឌិត្ថាចក្លុតា សេហច ឮដ្ឋត្តិ៉

កាឃទ្យច្ចុរិេពតាតិអាឌិស្យ ឥដ្ឋ ចរិតំ, ឥដ្ឋុំ ចា ចរិតំ កិេលសប្បុតិកត្តាតិ ទ្យច្ចុរិតំ៉ កាេឃត ទ្យច្ចុរិតំ, កាឃេពា ចា ្លប្បត្តំ ទ្យច្ចុរិតត្តិ កាឃទ្យច្ចុរិតំ, ឮពេរស្យបិ ៤េសច តេឃា៉ សយត្ថាកតាតិ សយក្កិក្យតា៉ អរិឃាត់ ្លបចាឥកាតិ ញុឆ្លុបេច្ចុកញុឆ្លុសាចកាត់ អរិឃាត់ អត្តយេសា កិហិេសាតាបត្ថាតយ្យិ អតត្តកាយា ហុត្វា អត្តិយចត្វុតា ចា ក្យលបរិឆំសេតត ចា ្លបចាឥកា អេក្កាសកា កេហកាតិ ទ្យត្តំ េហាតិ៉ តត្ត តត្តិ ឮេយសំ សយលាឆេយុា, អស្សយលា ៤េពតិ ចឥេត្តា អត្តិយចត្វុតា ្លបចឥតិ៉ តត្តិ ឮេយសំ ឍសាត់ ចា ចិេយាេក្លា ចា យេក្កា ចា ឋលំ ចាតិអាឌិតិ ចឥេត្តា ក្យលបរិឆំសតចេសត ្លបចឥតីតិ េចឌិតេត្ថា៉ េសា ច ឌាត់ ចា ្លបចេឥឃ្យ អឌាត់ ចា, ្លកឃឆាបិ អរិឃ្យបចាេគាច េហាតិ៉ កាវិឃំ កយុំ អាតត្តរិឃសឌិសំ សក្កាចរលាច្ចុា យក្កាចរលាច្ចុា, សេពាកិច្ចុ បត េហាតិ៉ តស្ស អាចិកាចត្តំ ឮដំ ចត្វុ េចឌិតត្ថា៉

អឌ្ឍាតរស្មិំ កិរ កាេយ ៤េកា េឆេរា ច ឥហរកិក្លុ ច បិណ្ឌាឃ ចរត្តិ៉ េពា បឋេយឈេរេឃច ្លញ្ញ្លក្កុយត្តំ ្លហ្យាឃាក្យំ លភិស្យ៉ េឆរស្ស ច ក្យច្ចុិចាេពា រុឌ្ឍាតិ៉ េសា ចិេត្តសិ “អឃំ ឃាក្យ យឃិស្សាសប្បាឃា, ឃាច ត សីតលិ េហាតិ, តាច តំ បិចាឃី”តិ៉ េសា យត្យស្សហិ ្លយុាេត្វាឃ

អាហដេ ទារុក្ខន្ធេ និសីទិត្វា បិវិ។ ឥតរោ តំ ជិគុច្ឆន្តោ “អតិច្ឆាតកោ មហល្លកោ, អម្ហាកំ លជ្ជិតព្ពកំ អកាសី”តិ អាហ។ ថេរោ គាមេ ចរិត្វា វិហារំ គន្ត្វា ទហរភិក្ខុំ អាហ “អត្ថិ តេ, អាវុសោ, ឥមស្មិំ សាសនេ បតិដ្ឋា”តិ? អាម, ភន្តេ, សោតាបន្នោ អហន្តិ។ តេន ហាវុសោ, ឧបរិមគ្គត្ថាយ វាយាមំ មា អកាសិ។ ខីណាសវោ តយា ឧបវទិតោតិ។ សោ តំ ខមាបេសិ។ តេនស្ស តំ កម្មំ បាកតិកំ អហោសិ។

តស្មា យោ អញ្ញោបិ អរិយំ ឧបវទតិ, តេន គន្ត្វា សចេ អត្តនា វុឌ្ឍតរោ ហោតិ, ឧក្កុដិកំ និសីទិត្វា “អហំ អាយស្មន្តំ ឥទញ្ចិទញ្ច អវចំ, តំ មេ ខមាហី”តិ ខមាបេតព្ពោ។ សចេ នវកតរោ ហោតិ, វន្ទិត្វា ឧក្កុដិកំ និសីទិត្វា អញ្ជលិំ បគ្គហេត្វា “អហំ, ភន្តេ, តុម្ហេ ឥទញ្ចិទញ្ច អវចំ, តំ មេ ខមថា”តិ ខមាបេតព្ពោ។ សចេ ទិសាបក្កន្តោ ហោតិ, សយំ វា គន្ត្វា សទ្ធិវិហារិកាទិកេ វា បេសេត្វា ខមាបេតព្ពោ។

សចេ ច នាបិ គន្តុំ, ន បេសេតុំ សក្កា ហោតិ, យេ តស្មិំ វិហារេ ភិក្ខូ វសន្តិ, តេសំ សន្តិកំ គន្ត្វា សចេ នវកតរា ហោន្តិ, ឧក្កុដិកំ និសីទិត្វា, សចេ វុឌ្ឍតរា, វុឌ្ឍេ វុត្តនយេនេវ បដិបជ្ជិត្វា “អហំ, ភន្តេ, អមុកំ នាម អាយស្មន្តំ ឥទញ្ចិទញ្ច អវចំ, ខមតុ មេ សោ អាយស្មា”តិ វត្វា ខមាបេតព្ពំ។ សម្មុខា អខមន្តេបិ ឯតទេវ កត្តព្ពំ។

សចេ ឯកចារិកភិក្ខុ ហោតិ, នេវស្ស វសនដ្ឋានំ, ន គតដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ, ឯកស្ស បណ្ឌិតស្ស ភិក្ខុនោ សន្តិកំ គន្ត្វា “អហំ, ភន្តេ, អមុកំ នាម អាយស្មន្តំ ឥទញ្ចិទញ្ច អវចំ, តំ មេ អនុស្សរតោ វិប្បដិសារោ ហោតិ, កិំ ករោមី”តិ វត្តព្ពំ។ សោ វក្ខតិ “តុម្ហេ មា ចិន្តយិត្ថ, ថេរោ តុម្ហាកំ ខមតិ, ចិត្តំ វូបសមេថា”តិ។ តេនាបិ អរិយស្ស គតទិសាភិមុខេន អញ្ជលិំ បគ្គហេត្វា ខមតូតិ វត្តព្ពំ។ សចេ សោ បរិនិព្ពុតោ ហោតិ, បរិនិព្ពុតមញ្ចដ្ឋានំ គន្ត្វា យាវ សិវថិកំ គន្ត្វាបិ ខមាបេតព្ពំ។ ឯវំ កតេ នេវ សគ្គាវរណំ, ន មគ្គាវរណំ ហោតិ, បាកតិកមេវ ហោតីតិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិកាតិ វិបរីតទស្សនា។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានាតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិវសេន សមាទិន្ននានាវិធកម្មា, យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិមូលកេសុ កាយកម្មាទីសុ អញ្ញេបិ សមាទបេន្តិ។ ឯត្ថ ច វចីទុច្ចរិតគ្គហណេនេវ អរិយូបវាទេ, មនោទុច្ចរិតគ្គហណេន ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សង្គហិតាយបិ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុន វចនំ មហាសាវជ្ជភាវទស្សនត្ថន្តិ វេទិតព្ពំ។ មហាសាវជ្ជោ ហិ អរិយូបវាទោ, អានន្តរិយសទិសោ។ វុត្តម្បិ ចេតំ “សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំសម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ តំ វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ, ឯវំ និរយេ”តិ (ម។ និ។ ១។១៤៩)។ មិច្ឆាទិដ្ឋិតោ ច មហាសាវជ្ជតរំ អញ្ញំ នត្ថិ។ យថាហ “នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកធម្មម្បិ សមនុបស្សាមិ, យំ ឯវំ មហាសាវជ្ជំ, យថយិទំ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិបរមានិ, ភិក្ខវេ, វជ្ជានី”តិ (អ។ និ។ ១។៣១០)។

កាយស្ស ភេទាតិ ឧបាទិន្នក្ខន្ធបរិច្ចាគា។ បរម្មរណាតិ តទនន្តរំ អភិនិព្វត្តក្ខន្ធគ្គហណេ។ អថ វា កាយស្ស ភេទាតិ ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេទា។ បរម្មរណាតិ ចុតិចិត្តតោ ឧទ្ធំ។ អបាយន្តិ ឯវមាទិ សព្វំ និរយវេវចនមេវ។

និរយោ ហិ សគ្គមោក្ខហេតុភូតា បុញ្ញសម្មតា អយា អបេតត្តា, ទុក្ខានំ វា អាយស្ស អភាវា អបាយោ។ ទុក្ខស្ស គតិ បដិសរណន្តិ ទុគ្គតិ, ទោសពហុលតាយ វា ទុដ្ឋេន កម្មុនា និព្វត្តា គតីតិ ទុគ្គតិ។ វិវសា និបតន្តិ ឯត្ថ ទុក្កដការិនោតិ វិនិបាតោ។ វិនស្សន្តា វា ឯត្ថ និបតន្តិ សម្ភិជ្ជមានង្គបច្ចង្គាតិបិ វិនិបាតោ។ នត្ថិ ឯត្ថ អស្សាទសញ្ញិតោ អយោតិ និរយោ។

អបិច អបាយគ្គហណេន តិរច្ឆានយោនិំ ទីបេតិ។ តិរច្ឆានយោនិ ហិ អបាយោ សុគតិតោ អបេតត្តា, ន ទុគ្គតិ មហេសក្ខានំ នាគរាជាទីនំ សម្ភវតោ។ ទុគ្គតិគ្គហណេន បេត្តិវិសយំ ទីបេតិ។ សោ ហិ អបាយោ ចេវ ទុគ្គតិ ច, សុគតិតោ អបេតត្តា ទុក្ខស្ស ច គតិភូតត្តា, ន តុ វិនិបាតោ អសុរសទិសំ អវិនិបតិតត្តា។ វិនិបាតគ្គហណេន អសុរកាយំ ទីបេតិ។ សោ ហិ យថាវុត្តេនត្ថេន អបាយោ ចេវ ទុគ្គតិ ច សព្វសមុស្សយេហិ ច វិនិបតិតត្តា វិនិបាតោតិ វុច្ចតិ។ និរយគ្គហណេន អវីចិអាទិអនេកប្បការំ និរយមេវ ទីបេតិ។ ឧបបន្នាតិ ឧបគតា, តត្ថ អភិនិព្វត្តាតិ អធិប្បាយោ។ វុត្តវិបរិយាយេន សុក្កបក្ខោ វេទិតព្វោ។

អយំ បន វិសេសោ, តត្ថ សុគតិគ្គហណេន មនុស្សគតិបិ សង្គយ្ហតិ។ សគ្គគ្គហណេន ទេវគតិយេវ។ តត្ថ សុន្ទរា គតីតិ សុគតិ។ រូបាទីហិ វិសយេហិ សុដ្ឋុ អគ្គោតិ សគ្គោ។ សោ សព្វោបិ លុជ្ជនបលុជ្ជនដ្ឋេន លោកោតិ អយំ វចនត្ថោ។

“ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា”តិអាទិ សព្វំ និគមនវចនំ។ ឯវំ ទិព្វេន ចក្ខុនា…បេ… បស្សតីតិ អយមេត្ថ សង្ខេបត្ថោ។

១០៧។ ឯវំ បស្សិតុកាមេន បន អាទិកម្មិកេន កុលបុត្តេន កសិណារម្មណំ អភិញ្ញាបាទកជ្ឈានំ សព្វាការេន អភិនីហារក្ខមំ កត្វា “តេជោកសិណំ, ឱទាតកសិណំ, អាលោកកសិណ”ន្តិ ឥមេសុ តីសុ កសិណេសុ អញ្ញតរំ អាសន្នំ កាតព្វំ។ ឧបចារជ្ឈានគោចរំ កត្វា វឌ្ឍេត្វា ឋបេតព្វំ។ ន តត្ថ អប្បនា ឧប្បាទេតព្វាតិ អធិប្បាយោ។ សចេ ហិ ឧប្បាទេតិ, បាទកជ្ឈាននិស្សយំ ហោតិ, ន បរិកម្មនិស្សយំ។ ឥមេសុ ច បន តីសុ អាលោកកសិណមេវ សេដ្ឋតរំ។ តស្មា តំ វា ឥតរេសំ វា អញ្ញតរំ កសិណនិទ្ទេសេ វុត្តនយេន ឧប្បាទេត្វា ឧបចារភូមិយំយេវ ឋត្វា វឌ្ឍេតព្វំ។ វឌ្ឍនានយោបិ ចស្ស តត្ថ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ។

វឌ្ឍិតដ្ឋានស្ស អន្តោយេវ រូបគតំ បស្សិតព្វំ។ រូបគតំ បស្សតោ បនស្ស បរិកម្មស្ស វារោ អតិក្កមតិ។ តតោ អាលោកោ អន្តរធាយតិ។ តស្មិំ អន្តរហិតេ រូបគតម្បិ ន ទិស្សតិ។ អថានេន បុនប្បុនំ បាទកជ្ឈានមេវ បវិសិត្វា តតោ វុដ្ឋាយ អាលោកោ ផរិតព្វោ។ ឯវំ អនុក្កមេន អាលោកោ ថាមគតោ ហោតីតិ ឯត្ថ អាលោកោ ហោតូតិ យត្តកំ ឋានំ បរិច្ឆិន្ទតិ, តត្ថ អាលោកោ តិដ្ឋតិយេវ។ ទិវសម្បិ និសីទិត្វា បស្សតោ រូបទស្សនំ ហោតិ។ រត្តិំ តិណុក្កាយ មគ្គបដិបន្នោ ចេត្ថ បុរិសោ ឱបម្មំ។

ឯកោ កិរ រត្តិំ តិណុក្កាយ មគ្គំ បដិបជ្ជិ។ តស្ស សា តិណុក្កា វិជ្ឈាយិ។ អថស្ស សមវិសមានិ ន បញ្ញាយិំសុ។ សោ តំ តិណុក្កំ ភូមិយំ ឃំសិត្វា តិណុក្កា បុន ឧជ្ជាលេសិ។ សា បជ្ជលិត្វា បុរិមាលោកតោ មហន្តតរំ អាលោកំ អកាសិ។ ឯវំ បុនប្បុនំ វិជ្ឈាតំ ឧជ្ជាលយតោ កមេន

ឃ្ទិយោ ភ្ជានិ៍ ឃ្ទិយេ ភ្ជិ៍នេត ភ្ញាយ កម្ពុ ឥត្ថិតិ តំ លឆេ្ឆត្វា ជិចយ្បិ អកាយានិ៍ តត្ថ ភ្ញានេលិនេកា ចិឃ បទិកយុកានេល កសិលានេលិនេកា៍ ភ្ញាយ ចិន្ទ្យាតាឃ ឃយចិឃយាត់ អងឃ្សត់ ចិឃ ទ្វបកតំ បឃ្សនេតា បទិកយុឃ្ស ចាទាតិក្កនេយត អានេលិនេក អត្តទហិនេត ទ្វបកតាត់ អងឃ្សត់៍ ភ្ញាយ ឈឃត់ ចិឃ បុតប្បុត់ បនេចឃត់៍ ភ្ញាយ បុទិយានេលិកនេតា យហត្តតទានេលិកកទលំ ចិឃ បុត បទិកយុំ កនេទានេតា ពលចតទានេលិកឋទលំ៍ ឃ្ទិឃុជ្ជាត់ ចិឃ ឆាយកតានេលិកឃ្ស ឃឆាបទិនេឆ្ឆនេឥត ឍាត់៍ តិល្យុក្កិ លឆេ្ឆត្វា ជិចយ្បិ កយត់ ចិឃ បទិត្តានេលិក៌ លឆេ្ឆត្វា ឆាយកនេតភានេលិនេកត ជិចយ្បិ ទ្វបងឃ្សត់៍

តត្ថ យទា តស្ស ភិក្ខុនោ យំឃចក្ខុស្ស អតាបិឆកតំ អនេត្តាក្យុឋ្ឋិកតំ ហងយចត្ថុតិឃ្សិតំ នេហជ្ជាបឆឋិតលតិឃ្សិតំ តិនេទាក្យុជបត្តតបិកាទកតំ បនេចក្កចាឡអកតត្តិ ព្ទុឆំ ទ្វបំ ទាកាលចក្ខុស្ស អាបិធំ អាកច្ឆតិ, យំឃចក្ខុតា ជិឃ្សយាត់ ចិឃ នេហាតិ, តទា ជិត្តាចក្ខុ ភ្ញប្បត្តិ នេហាតីតិ នេចជិតត្តាំ៍ តនេងច នេចត្ថ ទ្វបងឃ្សតឃយត្ថំ, ត បុត្តាកាកចិត្តាតិ៍

តំ បនេតំ បុច្ចុជ្ជតឃ្ស បទិពនេត្តា នេហាតិ៍ កស្មា? នេឃា ហិ យស្មា យត្ថ យត្ថ អានេលិនេកា នេហាត្វតិ អឆិជ្ជាតិ, តំ តំ បឆឋិឃយុជ្ជបត្តនេត ចិតិចិត្តិញ្ញាបិ ឲកានេលិក៌ នេហាតិ, អឆឃ្ស តត្ថ កឃាតកាតិ យក្លូទក្លូឃាជិទ្វបិតិ បឃ្សនេតា កឃំ ភ្ញប្បជ្ជតិ៍ នេឃត ចិត្តចិនេក្លូបំ បត្វា ឍឃាតចិត្តត្តនេកា នេហាតិ, តស្មា ទ្វបងឃ្សនេត អប្បយនេត្តត កចិតត្តាំ៍

តព្រាឃំ ជិត្តាចក្ខុនេភា ភ្ញប្បត្តិក្កនេយា៍ ច្ចុត្តប្បកានេយតំ ទ្វបយាទយុលំ កត្វា យនេភាច្ឆាទាចជ្ជនេត ភ្ញប្បជ្ជិត្វា តិទុនេឆ្ឆ តនេងច ទ្វបំ អានេយុលំ កត្វា ចត្តាទិ បញ្ចា ចា ឌចតាតិ ភ្ញប្បជ្ជតិ្តតិ ឃត្តាំ បុទិយតនេឃនេតច នេចជិតត្តាំ៍ ព្ទុឆាបិ បុត្តាកាកចិត្តាតិ ឃចិតក្កឃចិចាទាតិ កាយាចចទាតិ៍ បទិនេឃាឃានេត អត្ថឃាឆកចិត្តំ ចត្យុត្ញ្ញាតិក៌ ទ្វបិចចទ៍ នេតត ឃហឌាតំ ទាកាលំ ឃត្តាត់ ច្ចុត្វបបិនេត ទាកាលត្តិបិ ជិត្តាចក្ខុទាកាលត្តិបិ ច្ចុច្ចតីតិ៍

ច្ចុត្វបបិតទាកាលកឆា តិជ្ជិតា៍

បកិណ្ណកកឆា

៣០៦៍

ព្ទុតិ បញ្ចាក្លូត្ថចិទ្វ, បញ្ចា អកិញ្ញា អនេចាច យា ភានេឆា;

តា ទាត្វា តាឃុ អឃំ, បកិណ្ណកកឆាបិ ចិនេញ្ញាឃ្យា៍

ឯតាសុ ហិ យទេតំ ចុតូបបាតញាណសង្ខាតំ ទិព្វចក្ខុ, តស្ស អនាគតំសញាណញ្ច យថាកម្មូបគញាណញ្ចាតិ ទ្វេបិ បរិភណ្ឌញាណានិ ហោន្តិ។ ឥតិ ឥមានិ ច ទ្វេ ឥទ្ធិវិធាទីនិ ច បញ្ចាតិ សត្ត អភិញ្ញាញាណានិ ឥធាគតានិ។ ឥទានិ តេសំ អារម្មណវិភាគេ អសម្មោហត្ថំ –

អារម្មណត្តិកា វុត្តា, យេ ចត្តារោ មហេសិនា;

សត្តន្នម្បិ ញាណានំ, បវត្តិ តេសុ ទីបយេ។

តត្រាយំ ទីបនា។ ចត្តារោ ហិ អារម្មណត្តិកា មហេសិនា វុត្តា។ កតមេ ចត្តារោ? បរិត្តារម្មណត្តិកោ, មគ្គារម្មណត្តិកោ, អតីតារម្មណត្តិកោ, អជ្ឈត្តារម្មណត្តិកោតិ (ធ។ ស។ តិកមាតិកា ១៣, ១៦, ១៩, ២១)។

៣១៣។ តត្ថ ឥទ្ធិវិធញាណំ បរិត្តមហគ្គតអតីតានាគតបច្ចុប្បន្នអជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណវសេន សត្តសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ យទា កាយំ ចិត្តសន្និស្សិតំ កត្វា អទិស្សមានេន កាយេន គន្តុកាមោ ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេតិ, មហគ្គតចិត្តេ សមោទហតិ សមារោបេតិ, តទា ឧបយោគលទ្ធំ អារម្មណំ ហោតីតិ កត្វា រូបកាយារម្មណតោ បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ យទា ចិត្តំ កាយសន្និស្សិតំ កត្វា ទិស្សមានេន កាយេន គន្តុកាមោ កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេតិ, បាទកជ្ឈានចិត្តំ រូបកាយេ សមោទហតិ សមារោបេតិ, តទា ឧបយោគលទ្ធំ អារម្មណំ ហោតីតិ កត្វា មហគ្គតចិត្តារម្មណតោ មហគ្គតារម្មណំ ហោតិ។

យស្មា បន តទេវ ចិត្តំ អតីតំ និរុទ្ធំ អារម្មណំ ករោតិ, តស្មា អតីតារម្មណំ ហោតិ។ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរាទីនំ វិយ អនាគតំ អធិដ្ឋហន្តានំ អនាគតារម្មណំ ហោតិ។ មហាកស្សបត្ថេរោ កិរ មហាធាតុនិធានំ ករោន្តោ “អនាគតេ អដ្ឋារសវស្សាធិកានិ ទ្វេវស្សសតានិ គន្ធា មា សុស្សិំសុ, បុប្ផានិ មា មិលាយិំសុ, ទីបា មា និព្ពាយិំសូ”តិ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ ១៣៦៣) អធិដ្ឋាសិ។ សព្ពំ តថេវ អហោសិ។ អស្សគុត្តត្ថេរោ វត្តនិយសេនាសនេ ភិក្ខុសង្ឃំ សុក្ខភត្តំ ភុញ្ជមានំ ទិស្វា ឧទកសោណ្ឌិំ ទិវសេ ទិវសេ បុរេភត្តេ ទធិរសំ ហោតូតិ អធិដ្ឋាសិ។ បុរេភត្តេ គហិតំ ទធិរសំ ហោតិ។ បច្ឆាភត្តេ បាកតិកឧទកមេវ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ ១៣៦៣)។ កាយំ បន ចិត្តសន្និស្សិតំ កត្វា អទិស្សមានេន កាយេន គមនកាលេ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ហោតិ។

កាយវសេន ចិត្តំ, ចិត្តវសេន វា កាយំ បរិណាមនកាលេ អត្តនោ កុមារកវណ្ណាទិនិម្មានកាលេ ច សកាយចិត្តានំ អារម្មណករណតោ អជ្ឈត្តារម្មណំ ហោតិ។ ពហិទ្ធា ហត្ថិអស្សាទិទស្សនកាលេ បន ពហិទ្ធារម្មណន្តិ ឯវំ តាវ ឥទ្ធិវិធញាណស្ស សត្តសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។

៣១៤។ ទិព្វសោតធាតុញាណំ បរិត្តបច្ចុប្បន្នអជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណវសេន ចតូសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ យស្មា សទ្ទំ អារម្មណំ ករោតិ, សទ្ទោ ច បរិត្តោ, តស្មា បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ វិជ្ជមានំយេវ បន សទ្ទំ អារម្មណំ កត្វា បវត្តនតោ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ហោតិ។ តំ

អត្តនោ កុច្ឆិសទ្ទសវនកាលេ អជ្ឈត្តារម្មណំ។ បរេសំ សទ្ទសវនកាលេ ពហិទ្ធារម្មណន្តិ ឯវំ ទិព្វសោតធាតុញាណស្ស ចតូសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្វា។

៤១៩. ចេតោបរិយញាណំ បរិត្តមហគ្គតអប្បមាណមគ្គអតីតានាគតបច្ចុប្បន្នពហិទ្ធារម្មណវសេន អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ បរេសំ កាមាវចរចិត្តជាននកាលេ បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ រូបាវចរអរូបាវចរចិត្តជាននកាលេ មហគ្គតារម្មណំ ហោតិ។ មគ្គផលជាននកាលេ អប្បមាណារម្មណំ ហោតិ។

ឯត្ថ ច បុថុជ្ជនោ សោតាបន្នស្ស ចិត្តំ ន ជានាតិ។ សោតាបន្នោ វា សកទាគាមិស្សាតិ ឯវំ យាវ អរហតោ នេតព្វំ។ អរហា បន សព្វេសំ ចិត្តំ ជានាតិ។ អញ្ញោបិ ច ឧបរិមោ ហេដ្ឋិមស្សាតិ អយំ វិសេសោ វេទិតព្វោ។ មគ្គចិត្តារម្មណកាលេ មគ្គារម្មណំ ហោតិ។ យទា បន អតីតេ សត្តទិវសព្ភន្តរេ ច អនាគតេ សត្តទិវសព្ភន្តរេ ច បរេសំ ចិត្តំ ជានាតិ, តទា អតីតារម្មណំ អនាគតារម្មណញ្ច ហោតិ។

កថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ហោតិ? បច្ចុប្បន្នំ នាម តិវិធំ – ខណបច្ចុប្បន្នំ, សន្តតិបច្ចុប្បន្នំ, អទ្ធាបច្ចុប្បន្នញ្ច។ តត្ថ ឧប្បាទដ្ឋិតិភង្គប្បត្តំ ខណបច្ចុប្បន្នំ។ ឯកទ្វេសន្តតិវារបរិយាបន្នំ សន្តតិបច្ចុប្បន្នំ។ តត្ថ អន្ធការេ និសីទិត្វា អាលោកដ្ឋានំ គតស្ស ន តាវ អារម្មណំ បាកដំ ហោតិ, យាវ បន តំ បាកដំ ហោតិ, ឯត្ថន្តរេ ឯកទ្វេសន្តតិវារា វេទិតព្វា។ អាលោកដ្ឋានេ វិចរិត្វា ឱវរកំ បវិដ្ឋស្សាបិ ន តាវ សហសា រូបំ បាកដំ ហោតិ, យាវ បន តំ បាកដំ ហោតិ, ឯត្ថន្តរេ ឯកទ្វេសន្តតិវារា វេទិតព្វា។ ទូរេ ឋត្វា បន រជកានំ ហត្ថវិការំ, ឃណ្ឌិភេរីអាកោដនវិការញ្ច ទិស្វាបិ ន តាវ សទ្ទំ សុណាតិ, យាវ បន តំ សុណាតិ, ឯតស្មិម្បិ អន្តរេ ឯកទ្វេសន្តតិវារា វេទិតព្វា។ ឯវំ តាវ មជ្ឈិមភាណកា។

សំយុត្តភាណកា បន រូបសន្តតិ អរូបសន្តតីតិ ទ្វេ សន្តតិយោ វត្វា ឧទកំ អក្កមិត្វា គតស្ស យាវ តីរេ អក្កន្តឧទកលេខា ន វិប្បសីទតិ, អទ្ធានតោ អាគតស្ស យាវ កាយេ ឧសុមភាវោ ន វូបសម្មតិ, អាតបា អាគន្ត្វា គព្ភំ បវិដ្ឋស្ស យាវ អន្ធការភាវោ ន វិគច្ឆតិ, អន្តោគព្ភេ កម្មដ្ឋានំ មនសិ ករិត្វា ទិវា វាតបានំ វិវរិត្វា ឱលោកេន្តស្ស យាវ អក្ខីនំ ផន្ទនភាវោ ន វូបសម្មតិ, អយំ រូបសន្តតិ នាម។ ទ្វេ តយោ ជវនវារា អរូបសន្តតិ នាមាតិ វត្វា តទុភយម្បិ សន្តតិបច្ចុប្បន្នំ នាមាតិ វទន្តិ។

ឯកភវបរិច្ឆិន្នំ បន អទ្ធាបច្ចុប្បន្នំ នាម។ យំ សន្ធាយ ភទ្ទេករត្តសុត្តេ “យោ ចាវុសោ, មនោ យេ ច ធម្មា ឧភយមេតំ បច្ចុប្បន្នំ, តស្មិំ ចេ បច្ចុប្បន្នេ ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ, ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធត្តា វិញ្ញាណស្ស តទភិនន្ទតិ, តទភិនន្ទន្តោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហីរតី”តិ (ម॰ និ॰ ៣.២៨៤) វុត្តំ។ សន្តតិបច្ចុប្បន្នញ្ចេត្ថ អដ្ឋកថាសុ អាគតំ។ អទ្ធាបច្ចុប្បន្នំ សុត្តេ។

តត្ថ កេចិ ខណបច្ចុប្បន្នំ ចិត្តំ ចេតោបរិយញាណស្ស អារម្មណំ ហោតីតិ វទន្តិ។ កិំ ការណា? យស្មា ឥទ្ធិមតោ ច បរស្ស ច ឯកក្ខណេ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ។ ឥទញ្ច នេសំ ឱបម្មំ, យថា អាកាសេ ខិត្តេ បុប្ផមុដ្ឋិម្ហិ អវស្សំ ឯកំ បុប្ផំ ឯកស្ស វណ្ដេន វណ្ដំ បដិវិជ្ឈតិ, ឯវំ បរស្ស

ចិត្តំ ជានិស្សាមីតិ រាសិវសេន មហាជនស្ស ចិត្តំ អាវជ្ជិត្វា អវស្សំ ឯកស្ស ចិត្តំ ឯកេន ចិត្តេន ឧប្បាទក្ខណេ វា ឋិតិក្ខណេ វា ភង្គក្ខណេ វា បដិវិជ្ឈិស្សាមីតិ។ តំ បន វស្សសតម្បិ វស្សសហស្សម្បិ អាវជ្ជេន្តោ យេន ច ចិត្តេន អាវជ្ជតិ, យេន ច ជានាតិ។ តេសំ ទ្វិន្នំ សហដ្ឋានាភាវតោ អាវជ្ជនជវនានញ្ច អនិដ្ឋដ្ឋានេ នានារម្មណប្បត្តិទោសតោ អយុត្តន្តិ អដ្ឋកថាសុ បដិក្ខិត្តំ។

សន្តតិបច្ចុប្បន្នំ បន អទ្ធាបច្ចុប្បន្នញ្ច អារម្មណំ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។ តត្ថ យំ វត្តមានជវនវីថិតោ អតីតានាគតវសេន ទ្វិត្តិជវនវីថិបរិមាណេ កាលេ បរស្ស ចិត្តំ, តំ សព្ពម្បិ សន្តតិបច្ចុប្បន្នំ នាម។ "អទ្ធាបច្ចុប្បន្នំ បន ជវនវារេន ទីបេតព្ព"ន្តិ សំយុត្តដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។ តំ សុដ្ឋុ វុត្តំ។

តត្រាយំ ទីបនា, ឥទ្ធិមា បរស្ស ចិត្តំ ជានិតុកាមោ អាវជ្ជតិ, អាវជ្ជនំ ខណបច្ចុប្បន្នំ អារម្មណំ កត្វា តេនេវ សហ និរុជ្ឈតិ។ តតោ ចត្តារិ បញ្ច វា ជវនានិ។ យេសំ បច្ឆិមំ ឥទ្ធិចិត្តំ, សេសានិ កាមាវចរានិ, តេសំ សព្ពេសម្បិ តទេវ និរុទ្ធំ ចិត្តមារម្មណំ ហោតិ, ន ច តានិ នានារម្មណានិ ហោន្តិ, អទ្ធាវសេន បច្ចុប្បន្នារម្មណត្តា។ ឯការម្មណត្តេបិ ច ឥទ្ធិចិត្តមេវ បរស្ស ចិត្តំ ជានាតិ, ន ឥតរានិ។ យថា ចក្ខុទ្វារេ ចក្ខុវិញ្ញាណមេវ រូបំ បស្សតិ, ន ឥតរានីតិ។ ឥតិ ឥទំ សន្តតិបច្ចុប្បន្នស្ស ចេវ អទ្ធាបច្ចុប្បន្នស្ស ច វសេន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ហោតិ។ យស្មា វា សន្តតិបច្ចុប្បន្នម្បិ អទ្ធាបច្ចុប្បន្នេយេវ បតតិ, តស្មា អទ្ធាបច្ចុប្បន្នវសេនេវេតំ បច្ចុប្បន្នារម្មណន្តិ វេទិតព្ពំ។ បរស្ស ចិត្តារម្មណត្តាយេវ បន ពហិទ្ធារម្មណំ ហោតីតិ ឯវំ ចេតោបរិយញាណស្ស អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។

៣៨៤. បុព្ពេនិវាសញាណំ បរិត្តមហគ្គតអប្បមាណមគ្គអតីតអជ្ឈត្តពហិទ្ធានវត្តព្ពារម្មណវសេន អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ កាមាវចរក្ខន្ធានុស្សរណកាលេ បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ រូបាវចរារូបាវចរក្ខន្ធានុស្សរណកាលេ មហគ្គតារម្មណំ។ អតីតេ អត្តនា បរេហិ វា ភាវិតមគ្គំ សច្ឆិកតផលញ្ច អនុស្សរណកាលេ អប្បមាណារម្មណំ។ ភាវិតមគ្គមេវ អនុស្សរណកាលេ មគ្គារម្មណំ។ និយមតោ បន អតីតារម្មណមេវ។

តត្ថ កិញ្ចាបិ ចេតោបរិយញាណយថាកម្មូបគញាណានិបិ អតីតារម្មណានិ ហោន្តិ, អថ ខោ តេសំ ចេតោបរិយញាណស្ស សត្តទិវសព្ភន្តរាតីតំ ចិត្តមេវ អារម្មណំ។ តញ្ហិ អញ្ញំ ខន្ធំ វា ខន្ធបដិពទ្ធំ វា ន ជានាតិ។ មគ្គសម្បយុត្តចិត្តារម្មណត្តា បន បរិយាយតោ មគ្គារម្មណន្តិ វុត្តំ។ យថាកម្មូបគញាណស្ស ច អតីតំ ចេតនាមត្តមេវ អារម្មណំ។ បុព្ពេនិវាសញាណស្ស បន អតីតា ខន្ធា ខន្ធបដិពទ្ធញ្ច កិញ្ចិ អនារម្មណំ នាម នត្ថិ។ តញ្ហិ អតីតក្ខន្ធខន្ធបដិពទ្ធេសុ ធម្មេសុ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណគតិកំ ហោតីតិ អយំ វិសេសោ វេទិតព្ពោ។ អយមេត្ថ អដ្ឋកថានយោ។ យស្មា បន "កុសលា ខន្ធា ឥទ្ធិវិធញាណស្ស ចេតោបរិយញាណស្ស បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណស្ស យថាកម្មូបគញាណស្ស អនាគតំសញាណស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា។ ១។១។៤០៤) បដ្ឋានេ វុត្តំ។ តស្មា ចត្តារោបិ ខន្ធា ចេតោបរិយញាណយថាកម្មូបគញាណានំ អារម្មណា ហោន្តិ។ តត្រាបិ យថាកម្មូបគញាណស្ស កុសលាកុសលា ឯវាតិ។

អត្តនោ ខន្ធានុស្សរណកាលេ បនេតំ អជ្ឈត្តារម្មណំ។ បរស្ស ខន្ធានុស្សរណកាលេ ពហិទ្ធារម្មណំ។ "អតីតេ វិបស្សី ភគវា អហោសិ។ តស្ស

មាតា ពន្ធុមតី, បិតា ពន្ធុមា”តិអាទិនា (ទី. និ. ២.១២) នយេន នាមគោត្តបថវីនិមិត្តាទិអនុស្សរណកាលេ នវត្តព្ពារម្មណំ ហោតិ។ នាមគោត្តន្តិ ចេត្ថ ខន្ធូបនិពន្ធោ សម្មុតិសិទ្ធោ ព្យញ្ជនត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ, ន ព្យញ្ជនំ។ ព្យញ្ជនញ្ហិ សទ្ទាយតនសង្គហិតត្តា បរិត្តំ ហោតិ។ យថាហ “និរុត្តិបដិសម្ភិទា បរិត្តារម្មណា”តិ (វិភ. ៧៤៩)។ អយមេត្ថ អម្ហាកំ ខន្តិ។ ឯវំ បុព្វេនិវាសញាណស្ស អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។

៤១៥. ទិព្ពចក្ខុញាណំ បរិត្តបច្ចុប្បន្នអជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណវសេន ចតូសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ យស្មា រូបំ អារម្មណំ ករោតិ, រូបញ្ច បរិត្តំ, តស្មា បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ វិជ្ជមានេយេវ ច រូបេ បវត្តត្តា បច្ចុប្បន្នារម្មណំ។ អត្តនោ កុច្ឆិគតាទិរូបទស្សនកាលេ អជ្ឈត្តារម្មណំ។ បរស្ស រូបទស្សនកាលេ ពហិទ្ធារម្មណន្តិ ឯវំ ទិព្ពចក្ខុញាណស្ស ចតូសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។

៤១៦. អនាគតំសញាណំ បរិត្តមហគ្គតអប្បមាណអនាគតអជ្ឈត្តពហិទ្ធានវត្តព្ពារម្មណវសេន អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ “អយំ អនាគតេ កាមាវចរេ និព្ពត្តិស្សតី”តិ ជាននកាលេ បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ “រូបាវចរេ អរូបាវចរេ វា និព្ពត្តិស្សតី”តិ ជាននកាលេ មហគ្គតារម្មណំ។ “មគ្គំ ភាវេស្សតិ, ផលំ សច្ឆិករិស្សតី”តិ ជាននកាលេ អប្បមាណារម្មណំ។ “មគ្គំ ភាវេស្សតី”ត្វេវ ជាននកាលេ មគ្គារម្មណំ។ និយមតោ បន តំ អនាគតារម្មណមេវ។

តត្ថ កិញ្ចាបិ ចេតោបរិយញាណម្បិ អនាគតារម្មណំ ហោតិ, អថ ខោ តស្ស សត្តទិវសព្ភន្តរានាគតំ ចិត្តមេវ អារម្មណំ។ តញ្ហិ អញ្ញំ ខន្ធំ វា ខន្ធបដិពទ្ធំ វា ន ជានាតិ។ អនាគតំសញាណស្ស បុព្វេនិវាសញាណេ វុត្តនយេន អនាគតេ អញ្ញាតំ នាម នត្ថិ។ “អហំ អមុត្រ និព្ពត្តិស្សាមី”តិ ជាននកាលេ អជ្ឈត្តារម្មណំ។ “អសុកោ អមុត្រ និព្ពត្តិស្សតី”តិ ជាននកាលេ ពហិទ្ធារម្មណំ។ “អនាគតេ មេត្តេយ្យោ ភគវា ឧប្បជ្ជិស្សតិ (ទី. និ. ២.១០៧)។ សុព្រហ្មា នាមស្ស ព្រាហ្មណោ បិតា ភវិស្សតិ។ ព្រហ្មវតី នាម ព្រាហ្មណី មាតា”តិអាទិនា បន នយេន នាមគោត្តជាននកាលេ បុព្វេនិវាសញាណេ វុត្តនយេនេវ ន វត្តព្ពារម្មណំ ហោតីតិ ឯវំ អនាគតំសញាណស្ស អដ្ឋសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។

៤២០. យថាកម្មូបគញាណំ បរិត្តមហគ្គតអតីតអជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណវសេន បញ្ចសុ អារម្មណេសុ បវត្តតិ។ កថំ? តញ្ហិ កាមាវចរកម្មជាននកាលេ បរិត្តារម្មណំ ហោតិ។ រូបាវចរារូបាវចរកម្មជាននកាលេ មហគ្គតារម្មណំ។ អតីតមេវ ជានាតីតិ អតីតារម្មណំ។ អត្តនោ កម្មំ ជាននកាលេ អជ្ឈត្តារម្មណំ។ បរស្ស កម្មំ ជាននកាលេ ពហិទ្ធារម្មណំ ហោតិ។ ឯវំ យថាកម្មូបគញាណស្ស បញ្ចសុ អារម្មណេសុ បវត្តិ វេទិតព្ពា។ យញ្ចេត្ថ អជ្ឈត្តារម្មណញ្ចេវ ពហិទ្ធារម្មណញ្ចាតិ វុត្តំ, តំ កាលេន អជ្ឈត្តំ កាលេន ពហិទ្ធា ជាននកាលេ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណម្បិ ហោតិយេវាតិ។

ឥតិ សាធុជនបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ វិសុទ្ធិមគ្គេ

អភិញ្ញាតិច្តេសា ភាយ

ពេទសយោ បទិឆ្លេភោ៌

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៤. ខន្ធនិទ្ទេសោ

បញ្ញាកថា

៤២១. ឥទានិ យស្មា ឯវំ អភិញ្ញាវសេន អធិគតានិសំសាយ ថិរតរាយ សមាធិភាវនាយ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សបញ្ញោ, ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយន្តិ ឯត្ថ ចិត្តសីសេន និទ្ទិដ្ឋោ សមាធិ សព្ពាការេន ភាវិតោ ហោតិ។

តទនន្តរា បន បញ្ញា ភាវេតព្ពា។ សា ច អតិសង្ខេបទេសិតត្តា វិញ្ញាតុម្បិ តាវ ន សុករា, បគេវ ភាវេតុំ។ តស្មា តស្សា វិត្ថារំ ភាវនានយញ្ច ទស្សេតុំ ឥទំ បញ្ហាកម្មំ ហោតិ។

កា បញ្ញា, កេនដ្ឋេន បញ្ញា, កានស្សា លក្ខណរសបច្ចុបដ្ឋានបទដ្ឋានានិ, កតិវិធា បញ្ញា, កថំ ភាវេតព្ពា, បញ្ញាភាវនាយ កោ អានិសំសោតិ?

៤២២. តត្រិទំ វិស្សជ្ជនំ, កា បញ្ញាតិ បញ្ញា ពហុវិធា នានប្បការា។ តំ សព្ពំ វិភាវយិតុំ អារព្ភមានំ វិស្សជ្ជនំ អធិប្បេតញ្ចេវ អត្ថំ ន សាធេយ្យ, ឧត្តរិ ច វិក្ខេបាយ សំវត្តេយ្យ, តស្មា ឥធ អធិប្បេតមេវ សន្ធាយ វទាម។ កុសលចិត្តសម្បយុត្តំ វិបស្សនាញាណំ បញ្ញា។

៤២៣. កេនដ្ឋេន បញ្ញាតិ បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ កិមិទំ បជាននំ នាម? សញ្ជាននវិជាននាការវិសិដ្ឋំ នានប្បការតោ ជាននំ។ សញ្ញាវិញ្ញាណបញ្ញានញ្ហិ សមានេបិ ជាននភាវេ, សញ្ញា “នីលំ បីតក”ន្តិ អារម្មណសញ្ជាននមត្តមេវ ហោតិ។ “អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ លក្ខណបដិវេធំ បាបេតុំ ន សក្កោតិ។ វិញ្ញាណំ “នីលំ បីតក”ន្តិ អារម្មណញ្ច ជានាតិ, លក្ខណបដិវេធញ្ច បាបេតិ។ ឧស្សក្កិត្វា បន មគ្គបាតុភាវំ បាបេតុំ ន សក្កោតិ។ បញ្ញា វុត្តនយវសេន អារម្មណញ្ច ជានាតិ, លក្ខណបដិវេធញ្ច បាបេតិ, ឧស្សក្កិត្វា មគ្គបាតុភាវញ្ច បាបេតិ។

យថា ហិ ហេរញ្ញិកផលកេ ឋបិតំ កហាបណរាសិំ ឯកោ អជាតពុទ្ធិ ទារកោ, ឯកោ គាមិកបុរិសោ, ឯកោ ហេរញ្ញិកោតិ តីសុ ជនេសុ បស្សមានេសុ អជាតពុទ្ធិ ទារកោ កហាបណានំ ចិត្តវិចិត្តទីឃចតុរស្សបរិមណ្ឌលភាវមត្តមេវ ជានាតិ, “ឥទំ មនុស្សានំ ឧបភោគបរិភោគំ រតនសម្មត”ន្តិ ន ជានាតិ។ គាមិកបុរិសោ ចិត្តវិចិត្តាទិភាវញ្ច ជានាតិ, “ឥទំ មនុស្សានំ ឧបភោគបរិភោគំ រតនសម្មត”ន្តិ ច។ “អយំ កូដោ, អយំ ឆេកោ, អយំ អឌ្ឍសារោ”តិ ឥមំ បន វិភាគំ ន ជានាតិ។ ហេរញ្ញិកោ សព្ពេបិ តេ បការេ ជានាតិ, ជានន្តោ ច កហាបណំ ឱលោកេត្វាបិ ជានាតិ, អាកោដិតស្ស សទ្ទំ សុត្វាបិ, គន្ធំ ឃាយិត្វាបិ, រសំ សាយិត្វាបិ, ហត្ថេន ធារយិត្វាបិ, អសុកស្មិំ នាម គាមេ វា និគមេ វា នគរេ វា បព្ពតេ វា នទីតីរេ វា កតោតិបិ, អសុកាចរិយេន កតោតិបិ ជានាតិ,

ឧចំសយ្យេឌយិធំ ទេចឌិតព្ពាៈ

សញ្ញា ហិ អជាតពុទ្ធិនោ ជារកស្ស កហាបណទស្សនំ ចិឃ ហោតិ, តិលាទិចសេន អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានាការមត្តគហណតោៈ ចិញ្ញាណំ កាមិកស្ស បុរិសស្ស កហាបណទស្សនមិច ហោតិ, តិលាទិចសេន អារម្មណាការគហណតោ, ឧទ្ធំបិ ច លក្ខណបដិវេធសម្បាបនតោៈ បញ្ញា ហេរញ្ញិកស្ស កហាបណទស្សនមិច ហោតិ, តិលាទិចសេន អារម្មណាការំ គហេត្វា, លក្ខណបដិវេធញ្ច បាបេត្វា, តតោ ឧទ្ធម្បិ មគ្គបាតុភាវបាបនតោៈ តស្មា យទេតំ សញ្ជាននចិជាននាការចិសិដ្ឋំ នានប្បការតោ ជាននំៈ ឥទំ បជាននន្តិ វេទិតព្ពំៈ ឥទំ សន្ធាយ ហិ ឯតំ ចុត្តំ “បជាននដ្ឋេន បញ្ញា”តិៈ

សា បនេសា យត្ថ សញ្ញាចិញ្ញាណានិ, ន តត្ថ ឯកំសេន ហោតិៈ យទា បន ហោតិ, តទា អចិនិព្ភុត្តា តេហិ ធម្មេហិ “អយំ សញ្ញា, ឥទំ ចិញ្ញាណំ, អយំ បញ្ញា”តិ ចិនិព្ភុជ្ជិត្វា អលព្ភនេយ្យនានត្តា សុខុមា ទុទ្ទសាៈ តេនាហ អាយស្មា នាគសេនោ “ទុក្ករំ, មហារាជ, ភគចតា កតន្តិៈ កិំ, ភន្តេ, នាគសេន ភគចតា ទុក្ករំ កតន្តិ? ‘ទុក្ករំ, មហារាជ, ភគចតា កតំ យំ អរូបីនំ ចិត្តចេតសិកានំ ធម្មានំ ឯការម្មណេ បចត្តមានានំ ចចត្ថានំ អក្ខាតំ អយំ ផស្សោ, អយំ វេទនា, អយំ សញ្ញា, អយំ ចេតនា, ឥទំ ចិត្ត’”ន្តិ (មិៈ បៈ ៦ៈ៤ៈ១៩)ៈ

3១៦៖ កានស្សាលក្ខណរសបច្ចុបដ្ឋានបទដ្ឋានានីតិ ឯត្ថ បន ធម្មសភាចបដិវេធលក្ខណា បញ្ញា, ធម្មានំ សភាចបដិច្ឆាទកមោហន្ធការចិទ្ធំសនរសា, អសម្មោហបច្ចុបដ្ឋានាៈ “សមាហិតោ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតី”តិ (អៈ និៈ ១០ៈ៦) ចចនតោ បន សមាធិ តស្សា បទដ្ឋានំៈ

បញ្ញាបភេទកថា

3១៥៉ៈ កតិចិធា បញ្ញាតិ ធម្មសភាចបដិវេធលក្ខណេន តាច ឯកចិធាៈ លោកិយលោកុត្តរចសេន ទុចិធាៈ តថា សាសចានាសចាទិចសេន, នាមរូបចចត្ថាបនចសេន, សោមនស្សុបេក្ខាសហគតចសេន, ទស្សនភាចនាភូមិចសេន ចៈ តិចិធា ចិន្តាសុតភាចនាមយចសេនៈ តថា បរិត្តមហគ្គតអប្បមាណារម្មណចសេន, អាយាបាយុបាយកោសល្លចសេន, អជ្ឈត្តាភិនិវេសាទិចសេន ចៈ ចតុព្ពិធា ចតូសុ សច្ចេសុ ញាណចសេន ចតុបដិសម្ភិទាចសេន ចាតិៈ

3១៩ៈ តត្ថ ឯកចិធកោដ្ឋាសោ ឧត្តានត្ថោយេចៈ ទុចិធកោដ្ឋាសេ លោកិយមគ្គសម្បយុត្តា លោកិយាៈ លោកុត្តរមគ្គសម្បយុត្តា លោកុត្តរាតិ ឯចំ លោកិយលោកុត្តរចសេន ទុចិធាៈ

ទុតិយទុកេ អាសចានំ អារម្មណភូតា សាសចាៈ តេសំ អនារម្មណា អនាសចាៈ អត្ថតោ បនេសា លោកិយលោកុត្តរាច ហោតិៈ អាសចសម្បយុត្តា សាសចាៈ អាសចចិប្បយុត្តា អនាសចាតិអាទីសុបិ ឯសេច នយោៈ ឯចំ សាសចានាសចាទិចសេន ទុចិធាៈ

ᨲᨲᩥᨿᨸᨴᩮ ᨿᩣ ᩅᩥᨸᩔᨶᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩥᨠᩣᨿᩔ ᩅᨲ᩠ᨳᩩ ᩋᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨸᨶᩮ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ, ᩋᨿᩴ ᨶᩣᨾᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨸᨶᨸᨬ᩠ᨬᩣ᪩ ᨿᩣ ᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩔ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨸᨶᩮ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ, ᩋᨿᩴ ᩁᩪᨸᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨸᨶᨸᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨸᨶᩅᩈᩮᨶ ᨴᩦᨸᩥᨲᩣ᪩

ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨸᨴᩮ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᨠᩩᩈᩃᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩈᩮᩣᩊᩈᩈᩩ ᨧ ᨸᨬ᩠ᨧᨠᨶᨿᩮ ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩮᩈᩩ ᨾᨣ᩠ᨣᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩈᩉᨣᨲᩣ᪩ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᨠᩩᩈᩃᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨧᨲᩪᩈᩩ ᨧ ᨸᨬ᩠ᨧᨾᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩮᩈᩩ ᨾᨣ᩠ᨣᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᩏᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩉᨣᨲᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩉᨣᨲᩅᩈᩮᨶ ᨴᩦᨸᩥᨲᩣ᪩

ᨸᨬ᩠ᨧᨾᨸᨴᩮ ᨸᨮᨾᨾᨣ᩠ᨣᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨴᩔᨶᩴ᪩ ᩋᩅᩈᩮᩈᨾᨣ᩠ᨣᨲ᩠ᨲᨿᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨴᩔᨶᨽᩣᩅᨶᩣᩅᩈᩮᨶ ᨴᩦᨸᩥᨲᩣ᪩

ᨨᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᩈᩩ ᨸᨮᨾᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᨸᩁᨲᩮᩣ ᩋᩔᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᩅᩈᩮᨶ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨾᨿᩣ᪩ ᨸᩁᨲᩮᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᩩᨲᩅᩈᩮᨶ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨲᨾᨿᩣ᪩ ᨿᩮᨶ ᨲᩮᨶ ᩅᩤ ᨶᨿᩮᨶ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨶᩣᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᩣ᪩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩮᨲᩴ –

“ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨾᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ? ᨿᩮᩣᨣᩅᩥᩉᩥᨲᩮᩈᩩ ᩅᩤ ᨠᨾ᩠ᨾᩣᨿᨲᨶᩮᩈᩩ ᨿᩮᩣᨣᩅᩥᩉᩥᨲᩮᩈᩩ ᩅᩤ ᩈᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᨲᨶᩮᩈᩩ ᨿᩮᩣᨣᩅᩥᩉᩥᨲᩮᩈᩩ ᩅᩤ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ ᨠᨾ᩠ᨾᩔᨠᨲᩴ ᩅᩤ ᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩥᨠᩴ ᩅᩤ ᩁᩪᨸᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩤ ᩅᩮᨴᨶᩤ...ᨸᩮ... ᩈᨬ᩠ᨬᩣ... ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩤ... ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩤ, ᨿᩴ ᩑᩅᩁᩪᨸᩥᩴ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩥᨠᩴ ᨡᨶ᩠ᨲᩥᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᩁᩩᨧᩥᩴ ᨾᩩᨲᩥᩴ ᨸᩮᨠ᩠ᨡᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨶᩥᨩ᩠ᨫᩣᨶᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥᩴ ᨸᩁᨲᩮᩣ ᩋᩔᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᩃᨽᨲᩥ, ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨾᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ...ᨸᩮ... ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᩃᨽᨲᩥ, ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩈᩩᨲᨾᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ᪩ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨸᩥ ᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩔ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ”ᨲᩥ (ᩅᩥᨽ᩺ ᪇᪖᪘)᪩

ᩑᩅᩴ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᩈᩩᨲᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣ᪩

ᨴᩩᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨸᩁᩥᨲ᩠ᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ᪩ ᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩮ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩉᨣ᩠ᨣᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ᪩ ᩈᩣ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩅᩥᨸᩔᨶᩣ᪩ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ᪩ ᩈᩣ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩅᩥᨸᩔᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨸᩁᩥᨲ᩠ᨲᨾᩉᨣ᩠ᨣᨲᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣ᪩

ᨲᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᩋᩣᨿᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩅᩩᨯ᩠ᨰᩥ, ᩈᩣ ᨴᩩᩅᩥᨵᩣ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᩉᩣᨶᩥᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨧ᪩ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᩮᩣᩈᩃ᩠ᩃᩴ ᩋᩣᨿᨠᩮᩣᩈᩃ᩠ᩃᩴ᪩ ᨿᨳᩣᩉ –

“ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᩋᩣᨿᨠᩮᩣᩈᩃ᩠ᩃᩴ? ᩍᨾᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨾᨶᩈᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩮᩣ ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨧᩮᩅ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨧ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨸᩉᩦᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᩍᨾᩮ ᩅᩤ ᨸᨶᩥᨾᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨾᨶᩈᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩮᩣ ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨧᩮᩅ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ᪩ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨧ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨽᩥᨿ᩠ᨿᩮᩣᨽᩣᩅᩣᨿ ᩅᩮᨸᩩᩃ᩠ᩃᩣᨿ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨸᩣᩁᩥᨸᩪᩁᩥᨿᩣ ᩈᩴᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ, ᨿᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨸᨩᩣᨶᨶᩣ...ᨸᩮ... ᩋᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨧᨿᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ, ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩋᩣᨿᨠᩮᩣᩈᩃ᩠ᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩅᩥᨽ᩺ ᪇᪇᪑)᪩

អបាយោតិ បន អវុឌ្ឍិ, សាបិ ទុវិធា អត្ថហានិតោ ច អនត្ថុប្បត្តិតោ ច។ តត្ថ កោសល្លំ អបាយកោសល្លំ។ យថាហ “តត្ថ កតមំ អបាយកោសល្លំ? ឥមេ ធម្មេ មនសិករោតោ អនុប្បន្នា ចេវ កុសលា ធម្មា ន ឧប្បជ្ជន្តី”តិអាទិ (វិភ. ៧៧១)។

សព្ពត្ថ បន តេសំ តេសំ ធម្មានំ ឧបាយេសុ ឋានុប្បត្តិការណេសុ តំខណប្បវត្តំ ឋានុប្បត្តិកំ កោសល្លំ ឧបាយកោសល្លំ នាម។ យថាហ – “សព្ពាបិ តត្រុបាយា បញ្ញា ឧបាយកោសល្ល”ន្តិ (វិភ. ៧៧១)។ ឯវំ អាយាបាយុបាយកោសល្លវសេន តិវិធា។

ចតុត្ថិកេ អត្តនោ ខន្ធេ គហេត្វា អារទ្ធា វិបស្សនា បញ្ញា អជ្ឈត្តាភិនិវេសា។ បរស្ស ខន្ធេ ពាហិរំ វា អនិន្ទ្រិយពទ្ធរូបំ គហេត្វា អារទ្ធា ពហិទ្ធាភិនិវេសា។ ឧភយំ គហេត្វា អារទ្ធា អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភិនិវេសាតិ ឯវំ អជ្ឈត្តាភិនិវេសាទិវសេន តិវិធា។

៣១៨។ ចតុក្កេសុ បឋមចតុក្កេ ទុក្ខសច្ចំ អារព្ភ បវត្តំ ញាណំ ទុក្ខេ ញាណំ។ ទុក្ខសមុទយំ អារព្ភ បវត្តំ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ។ ទុក្ខនិរោធំ អារព្ភ បវត្តំ ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ។ ទុក្ខនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អារព្ភ បវត្តំ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណន្តិ ឯវំ ចតូសុ សច្ចេសុ ញាណវសេន ចតុព្ពិធា។

ទុតិយចតុក្កេ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា នាម អត្ថាទីសុ បភេទគតានិ ចត្តារិ ញាណានិ។ វុត្តញ្ហេតំ – “អត្ថេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ ធម្មេ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា។ តត្រធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា។ ញាណេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ. ៧១៨)។

តត្ថ អត្ថោតិ សង្ខេបតោ ហេតុផលស្សេតំ អធិវចនំ។ ហេតុផលំ ហិ យស្មា ហេតុអនុសារេន អរិយតិ អធិគមិយតិ សម្បាបុណិយតិ, តស្មា អត្ថោតិ វុច្ចតិ។ បភេទតោ បន យំ កិញ្ចិ បច្ចយសម្ភូតំ, និព្ពានំ, ភាសិតត្ថោ, វិបាកោ, កិរិយាតិ ឥមេ បញ្ច ធម្មា អត្ថោតិ វេទិតព្ពា។ តំ អត្ថំ បច្ចវេក្ខន្តស្ស តស្មិំ អត្ថេ បភេទគតំ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ ធម្មោតិបិ សង្ខេបតោ បច្ចយស្សេតំ អធិវចនំ។ បច្ចយោ ហិ យស្មា តំ តំ ទហតិ បវត្តេតិ វា សម្បាបុណិតុំ វា ទេតិ, តស្មា ធម្មោតិ វុច្ចតិ។ បភេទតោ បន យោ កោចិ ផលនិព្ពត្តកោ ហេតុ, អរិយមគ្គោ, ភាសិតំ, កុសលំ, អកុសលន្តិ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ធម្មោតិ វេទិតព្ពា។ តំ ធម្មំ បច្ចវេក្ខន្តស្ស តស្មិំ ធម្មេ បភេទគតំ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា។

អយមេវ ហិ អត្ថោ អភិធម្មេ –

“ទុក្ខេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា។ ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា។ ហេតុផលេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ យេ ធម្មា ជាតា ភូតា សញ្ជាតា និព្ពត្តា អភិនិព្ពត្តា បាតុភូតា។ ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ យម្ហា ធម្មា តេ ធម្មា ជាតា ភូតា សញ្ជាតា និព្ពត្តា អភិនិព្ពត្តា បាតុភូតា, តេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា។ ជរាមរណេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា។ ជរាមរណសមុទយេ

ᨬᩣᨱᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ...ᨸᩮ... ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮ ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨣᩤᨾᩥᨶᩥᨿᩣ ᨸᨭᩥᨸᨴᩤᨿ ᨬᩣᨱᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᩍᨵ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨣᩮᨿ᩠ᨿᩴ...ᨸᩮ... ᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃᩴ᪨ ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᩈᩮᩣ ᨲᩔ ᨲᩔᩮᩅ ᨽᩣᩈᩥᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ ‘ᩋᨿᩴ ᩍᨾᩔ ᨽᩣᩈᩥᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᩋᨿᩴ ᩍᨾᩔ ᨽᩣᩈᩥᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ’ᨲᩥ᪨ ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᨠᨲᨾᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣ? ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩴ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ...ᨸᩮ... ᩍᨾᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣ᪨ ᩍᨾᩮᩈᩩ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᨬᩣᨱᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᩮ ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᩅᩥᨽ᪨ ᪗᪑᪘ ᩋᩣᨴᨿᩮᩣ) ᨶᨿᩮᨶ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣ᪨

ᨲᨲᩕᨵᨾ᩠ᨾᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩣᨽᩥᩃᩣᨸᩮ ᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨧ ᨿᩣ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨻ᩠ᨿᨽᩥᨧᩣᩁᩦ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ᪨ ᨲᨴᨽᩥᩃᩣᨸᩮ ᨲᩔ ᨽᩣᩈᨶᩮ ᩏᨴᩦᩁᨱᩮ ᨲᩴ ᨽᩣᩈᩥᨲᩴ ᩃᨸᩥᨲᩴ ᩏᨴᩦᩁᩥᨲᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣᩅ ᩋᨿᩴ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥ, ᩋᨿᩴ ᨶ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨲᩔᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᩈᨬ᩠ᨬᩥᨲᩣᨿ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨾᩣᨣᨵᩥᨠᩣᨿ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨾᩪᩃᨽᩣᩈᩣᨿ ᨸᨽᩮᨴᨣᨲᩴ ᨬᩣᨱᩴ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ᪨ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩣᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᨹᩔᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩣᨴᩥᩅᨧᨶᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣᩅ ᩋᨿᩴ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ᪨ ᨹᩔᩣ ᩅᩮᨴᨶᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩣᨴᩥᨠᩴ ᨸᨶ ᩋᨿᩴ ᨶ ᩈᨽᩣᩅᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ᪨

ᨬᩣᨱᩮᩈᩩᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᨬᩣᨱᨾᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩔ ᨬᩣᨱᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨬᩣᨱᩴ, ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩅᩣ ᨲᩮᩈᩩ ᨬᩣᨱᩮᩈᩩ ᩈᨣᩮᩣᨧᩁᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨲᩮᩣ ᨬᩣᨱᩴ ᨸᨭᩥᨽᩣᨶᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

᪔᪒᪘᪨ ᨧᨲᩔᩮᩣᨸᩥ ᨧᩮᨲᩣ ᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩤ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ ᨸᨽᩮᨴᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩮᨠ᩠ᨡᨽᩪᨾᩥᨿᨬ᩠ᨧ ᩋᩈᩮᨠ᩠ᨡᨽᩪᨾᩥᨿᨬ᩠ᨧ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᨣ᩠ᨣᩈᩣᩅᨠᩣᨶᩴ ᨾᩉᩣᩈᩣᩅᨠᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᩋᩈᩮᨠ᩠ᨡᨽᩪᨾᩥᨿᩴ ᨸᨽᩮᨴᨣᨲᩣ᪨
ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩮᩁᨧᩥᨲ᩠ᨲᨣᩉᨸᨲᩥᨵᨾ᩠ᨾᩥᨠᩏᨸᩣᩈᨠᩏᨸᩣᩃᩥᨣᩉᨸᨲᩥᨡᩩᨩ᩠ᨩᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣᩏᨸᩣᩈᩥᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᩮᨠ᩠ᨡᨽᩪᨾᩥᨿᩴ᪨ ᩑᩅᩴ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨽᩪᨾᩦᩈᩩ ᨸᨽᩮᨴᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣᨸᩥ ᨧᩮᨲᩣ ᩋᨵᩥᨣᨾᩮᨶ ᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩈᩅᨶᩮᨶ ᨸᩁᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨧᩣᨲᩥ ᨸᨬ᩠ᨧᩉᩣᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᩅᩥᩈᨴᩤ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨣᨾᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩋᩁᩉᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ᪨ ᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩣᨾ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩔ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᩩᨱᨶᩴ᪨ ᩈᩅᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩈᨠ᩠ᨠᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩔᩅᨶᩴ᪨ ᨸᩁᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᨶᩣᨾ ᨸᩣᩊᩥᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨴᩦᩈᩩ ᨣᨱ᩠ᨮᩥᨸᨴᩋᨲ᩠ᨳᨸᨴᩅᩥᨶᩥᨧ᩠ᨨᨿᨠᨳᩣ, ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩈᩣᩈᨶᩮ ᨣᨲᨸᨧ᩠ᨧᩣᨣᨲᩥᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᨿᩣᩅ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩴ ᨣᩮᩣᨲᩕᨽᩩᩈᨾᩦᨸᩴ, ᨲᩣᩅ ᩅᩥᨸᩔᨶᩣᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩮᩣ᪨

ᩋᨸᩁᩮ ᩋᩣᩉᩩ –

“ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨻᩣᩉᩩᩈᨧ᩠ᨧᩴ, ᨴᩮᩈᨽᩣᩈᩣ ᨧ ᩋᩣᨣᨾᩮᩣ;

ᨸᩁᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᩋᨵᩥᨣᨾᩮᩣ, ᨣᩁᩩᩈᨶ᩠ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨲᨳᩣ;

មិត្តសម្បត្តិ ចេវាតិ, បដិសម្ភិទាបច្ចយា”តិ។

តត្ថ បុព្ពយោគោ វុត្តនយោវ។ ពាហុសច្ចំ នាម តេសុ តេសុ សត្ថេសុ ច សិប្បាយតនេសុ ច កុសលតា។ ទេសភាសា នាម ឯកសត្តតិវោហារកុសលតា។ វិសេសេន បន មាគធិកេ កោសល្លំ។ អាគមោ នាម អន្តមសោ ឱបម្មវគ្គមត្តស្សាបិ ពុទ្ធវចនស្ស បរិយាបុណនំ។ បរិបុច្ឆា នាម ឯកគាថាយបិ អត្ថវិនិច្ឆយបុច្ឆនំ។ អធិគមោ នាម សោតាបន្នតា វា…បេ… អរហត្តំ វា។ គរុសន្និស្សយោ នាម សុតបដិភានពហុលានំ គរូនំ សន្តិកេ វាសោ។ មិត្តសម្បត្តិ នាម តថារូបានំយេវ មិត្តានំ បដិលាភោតិ។

តត្ថ ពុទ្ធា ច បច្ចេកពុទ្ធា ច បុព្ពយោគញ្ចេវ អធិគមញ្ច និស្សាយ បដិសម្ភិទា បាបុណន្តិ។ សាវកា សព្ពានិបិ ឯតានិ ការណានិ។ បដិសម្ភិទាបត្តិយា ច វិសុំ កម្មដ្ឋានភាវនានុយោគោ នាម នត្ថិ។ សេក្ខានំ បន សេក្ខផលវិមោក្ខន្តិកា។ អសេក្ខានំ អសេក្ខផលវិមោក្ខន្តិកាវ បដិសម្ភិទាបត្តិ ហោតិ។ តថាគតានំ ហិ ទសពលានិ វិយ អរិយានំ អរិយផលេនេវ បដិសម្ភិទា ឥជ្ឈន្តីតិ ឥមា បដិសម្ភិទា សន្ធាយ វុត្តំ ចតុបដិសម្ភិទាភេទេន ចតុព្ពិធាតិ។

បញ្ញាភូមិ-មូល-សរីរវវត្ថានំ

៤៣០។ កា បនស្សា ភាវនាតិ ឯត្ថ បន យស្មា ឥមាយ បញ្ញាយ ខន្ធាយតនធាតុឥន្ទ្រិយសច្ចបដិច្ចសមុប្បាទាទិភេទា ធម្មា ភូមិ។ សីលវិសុទ្ធិ ចេវ ចិត្តវិសុទ្ធិ ចាតិ ឥមា ទ្វេ វិសុទ្ធិយោ មូលំ។ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ, មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធីតិ ឥមា បញ្ច វិសុទ្ធិយោ សរីរំ។ តស្មា តេសុ ភូមិភូតេសុ ធម្មេសុ ឧគ្គហបរិបុច្ឆាវសេន ញាណបរិចយំ កត្វា មូលភូតា ទ្វេ វិសុទ្ធិយោ សម្បាទេត្វា សរីរភូតា បញ្ច វិសុទ្ធិយោ សម្បាទេន្តេន ភាវេតព្ពា។ អយមេត្ថ សង្ខេបោ។

៤៣១។ អយំ បន វិត្ថារោ, យំ តាវ វុត្តំ “ខន្ធាយតនធាតុឥន្ទ្រិយសច្ចបដិច្ចសមុប្បាទាទិភេទា ធម្មា ភូមី”តិ, ឯត្ថ ខន្ធាតិ បញ្ច ខន្ធា រូបក្ខន្ធោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ។

រូបក្ខន្ធកថា

៤៣២។ តត្ថ យំ កិញ្ចិ សីតាទីហិ រុប្បនលក្ខណំ ធម្មជាតំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា រូបក្ខន្ធោតិ វេទិតព្ពំ។

តទេតំ រុប្បនលក្ខណេន ឯកវិធម្បិ ភូតោបាទាយភេទតោ ទុវិធំ។

តត្ថ ភូតរូបំ ចតុព្វិធំ – បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ។ តាសំ លក្ខណរសបច្ចុបដ្ឋានានិ ចតុធាតុវវត្ថានេ វុត្តានិ។ បទដ្ឋានតោ បន តា សព្វាបិ អវសេសធាតុត្តយបទដ្ឋានា។

ឧបាទារូបំ ចតុវីសតិវិធំ – ចក្ខុ, សោតំ, ឃានំ, ជិវ្ហា, កាយោ, រូបំ, សទ្ទោ, គន្ធោ, រសោ, ឥត្ថិន្ទ្រិយំ, បុរិសិន្ទ្រិយំ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ, ហទយវត្ថុ, កាយវិញ្ញត្តិ, វចីវិញ្ញត្តិ, អាកាសធាតុ, រូបស្ស លហុតា, រូបស្ស មុទុតា , រូបស្ស កម្មញ្ញតា, រូបស្ស ឧបចយោ, រូបស្ស សន្តតិ, រូបស្ស ជរតា, រូបស្ស អនិច្ចតា, កពឡីការោ អាហារោតិ។

៣៧. តត្ថ រូបាភិឃាតារហភូតប្បសាទលក្ខណំ ទដ្ឋុកាមតានិទានកម្មសមុដ្ឋានភូតប្បសាទលក្ខណំ វា ចក្ខុ, រូបេសុ អាវិញ្ឆនរសំ, ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស អាធារភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, ទដ្ឋុកាមតានិទានកម្មជភូតបទដ្ឋានំ។

សទ្ទាភិឃាតារហភូតប្បសាទលក្ខណំ, សោតុកាមតានិទានកម្មសមុដ្ឋានភូតប្បសាទលក្ខណំ វា សោតំ, សទ្ទេសុ អាវិញ្ឆនរសំ, សោតវិញ្ញាណស្ស អាធារភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, សោតុកាមតានិទានកម្មជភូតបទដ្ឋានំ។

គន្ធាភិឃាតារហភូតប្បសាទលក្ខណំ, ឃាយិតុកាមតានិទានកម្មសមុដ្ឋានភូតប្បសាទលក្ខណំ វា ឃានំ, គន្ធេសុ អាវិញ្ឆនរសំ, ឃានវិញ្ញាណស្ស អាធារភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, ឃាយិតុកាមតានិទានកម្មជភូតបទដ្ឋានំ។

រសាភិឃាតារហភូតប្បសាទលក្ខណា, សាយិតុកាមតានិទានកម្មសមុដ្ឋានភូតប្បសាទលក្ខណា វា ជិវ្ហា, រសេសុ អាវិញ្ឆនរសា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស អាធារភាវបច្ចុបដ្ឋានា, សាយិតុកាមតានិទានកម្មជភូតបទដ្ឋានា។

ផោដ្ឋព្ពាភិឃាតារហភូតប្បសាទលក្ខណោ, ផុសិតុកាមតានិទានកម្មសមុដ្ឋានភូតប្បសាទលក្ខណោ វា កាយោ, ផោដ្ឋព្ពេសុ អាវិញ្ឆនរសោ, កាយវិញ្ញាណស្ស អាធារភាវបច្ចុបដ្ឋានោ, ផុសិតុកាមតានិទានកម្មជភូតបទដ្ឋានោ។

៣៨. កេចិ បន “តេជាធិកានំ ភូតានំ បសាទោ ចក្ខុ, វាយុបថវីអាបាធិកានំ ភូតានំ បសាទា សោតឃានជិវ្ហា, កាយោ សព្វេសំ”តិ វទន្តិ។ អបរេ “តេជាធិកានំ បសាទោ ចក្ខុ, វិវរវាយុអាបបថវាធិកានំ សោតឃានជិវ្ហាកាយា”តិ វទន្តិ។ តេ វត្តព្វា “សុត្តំ អាហរថា”តិ។ អទ្ធា សុត្តមេវ ន ទក្ខិស្សន្តិ។ កេចិ បនេត្ថ “តេជាទីនំ គុណេហិ រូបាទីហិ អនុគ្គយ្ហភាវតោ”តិ ការណំ ទស្សេន្តិ។ តេ វត្តព្វា “កោ បនេវមាហ រូបាទយោ តេជាទីនំ គុណា’តិ។ អវិនិព្ភោគវុត្តីសុ ហិ ភូតេសុ អយំ ឥមស្ស គុណោ អយំ ឥមស្ស គុណោតិ ន លព្ភា វត្តុ”ន្តិ។ អថាបិ វទេយ្យុំ “យថា តេសុ តេសុ សម្ភារេសុ តស្ស តស្ស ភូតស្ស អធិកតាយ បថវីអាទីនំ សន្ធារណាទីនិ កិច្ចានិ ឥច្ឆថ, ឯវំ តេជាទិអធិកេសុ សម្ភារេសុ រូបាទីនំ អធិកភាវទស្សនតោ ឥច្ឆេយ្យាថ រូបាទយោ តេសំ គុណា”តិ។ តេ វត្តព្វា “ឥច្ឆេយ្យាម, យទិ អាបាធិកស្ស អាសវស្ស គន្ធតោ បថវីអធិកេ កប្បាសេ គន្ធោ អធិកតរោ សិយា, តេជាធិកស្ស ច ឧណ្ហោទកស្ស វណ្ណតោ សីតុទកស្ស

ចណ្ណា បរិហារេយេច”៑ យន្ថា បនេតាំ ក្ដកយ្យេ តត្ថិ, តន្ថា បហារេយតំ ឲុពេតរំ តិស្សយក្ខតាតំ ចិនេយរកប្បេតំ, “យឆា អចិនេយនេបិ ឲកកលិរេប ក្ខតាតំ ទ្ធបទេសាគេឃា អន្ញាយញ្ញា ចិនឌិសា ទេហាត្តិ, ឲចំ ចក្ខុបសាគាគេឃា អចិឌ្ឍយាតេបិ អន្ញាន្និ ចិនេយសការេណា”តិ ការេហតញ្ញុរេយតំ៑

កិំ បត តំ យំ អន្ញាយញ្ញាស្ស អសាគារណំ? កយ្ទេយច តេរំ ចិនេយសការណំ៑ តន្ថា កយ្ទចិនេយសេតា ឲុពេតរំ ចិនេយនេសា, ត ក្ខតចិនេយសេតា៑ ក្ខតចិនេយនេយ ហិ សតិ បសារេគាច ត ក្ដប្បឌ្ឍតិ៑ សយាតាតពិព្យាបសារេគា, ត ចិនយាតាតត្តិ បេរិទាណា៑

១៦៣៑ ឲចំ កយ្ទចិនេយសេតា ចិនេយសចតេក្ខស្ទ ច ឲុពេតស្ទ ចក្ខុសោតាតិ អសយ្យត្តចិនឃកាហកាតិ, អត្តុតេតា តិស្សយំ អតល្លិតតិស្សេយ ឲច ចិនេយ ចិន្ញាណាហេតុត្តា៑ ឈាតឌិច្យាកាឃា សយ្យត្តចិនឃកាហកា, តិស្សយចេនេត ចេច, សយញ្ញា, អត្តុតេតា តិស្សយំ អល្លិតេយេច ចិនេយ ចិន្ញាណាហេតុត្តា៑

១៦៤៑ចក្ខុ ចេតុ យចេតំ ទេលិរេក តិលបកុយសយាកិណ្ណកណ្យក្កយណ្ឌលចិចិត្តំ តិលុប្បលឥលសត្តិកំ ចក្ខូតិ ទុច្ចតិ៑ តស្ស សសម្ភារចក្ខុសោ សេតយណ្ឌលបរិក្ខិត្តស្ស កណ្យយណ្ឌលស្ស យន្ឋេអភិមុខេ ឌិតាតំ សរីរសណ្ឋាតុប្បត្តិបទេសេ សត្តស្ទ បិចុបដលេស្ទ អាសិត្តតេលំ បិចុបដលានិ ចិយ សត្ត អក្ខិបដលានិព្យាបេត្វា ឆារណាត្យាបតយណ្ឌតពីជតកិច្ចាហិ ចតូហិ ឆាតីហិ លត្តិយកុយារេទា ចិយ សន្ធារណាពាន្ធតបរិបាចតសយុទិរណកិច្ចាហិ ចតូហិ ឆាតូហិ កតូបការំ ក្ដតុចិត្តាហារេទហិ ក្ដបត្ថម្ភិយយាតំ អាឃុតា អតុបាលិយយាតំ ចណ្ណាកន្ធរសាឌិហិ បរិចុតំ បយាណេតា ក្ដាកាសិរេយត្តំ ចក្ខុចិន្ញាណាឌិតំ យឆារហំ ចតុទ្វារកាចំ សាឆយយាតំ តិដ្ឋតិ៑ ទុត្តម្បិ ចេតំ ឆយ្ទេសតាបតិតា –

“យេត ចក្ខុបសាទេត, ទ្ធបានិ យតុបស្សតិ;

បរិត្តំ ស្ទុកុយំ ឲតំ, ក្ដាកាសិរេសយ្ទុបយ”ន្តិ៑

សសម្ភារសោតពិលស្ស អន្តោ តតុតយ្ឌលេយាចិទេត អត្កុលិទេចឆកសណ្ឋាតេ បទេសេ សោតំ ទុត្តប្បការាហិ ឆាតូហិ កតូបការំ ក្ដតុចិត្តាហារេទហិ ក្ដបត្ថម្ភិយយាតំ អាឃុតា អតុបាលិយយាតំ ចណ្ណាឌិហិ បរិចុតំ សោតចិន្ញាណាឌិតំ យឆារហំ ចតុទ្វារកាចំ សាឆយយាតំ តិដ្ឋតិ៑

សសម្ភារឈាតពិលស្ស អន្តោ អជបទសណ្ឋាតេ បទេសេ ឈាតំ យឆាទុត្តប្បការុបការុបត្ថម្ភតាតុបាលតបរិចារំ ឈាតចិន្ញាណាឌិតំ យឆារហំ ចតុទ្វារកាចំ សាឆយយាតំ តិដ្ឋតិ៑

ររម្មារឌិច្បាមន្ត្យ ស្ថបរិ ស្ថប្បលឥលក្ករម្លារេត បរេតររ ឌិច្បា យធាទុត្តប្បការុបការុបត្តមុគ្គតាគុបិលតបរិចារា ឌិច្បាចិដ្ឋាលាឌីតិ យធារហ៍ ចត្តុស្គារកាចំ ររាឈយារាតា ពិស្គុពិ៍

ឃាចតា បត ព្ពុយស្ថិ ការេយ ស្ថបិឌិល្លាទ្ធបំ តាយ អត្តិ៍ រន្តាត្ត ការេយា កប្បាររបរេល រស្គូហា ចិយ ទុត្តប្បការុបការុបត្តមុគ្គតាគុបិលតបរិចារេរាច ហុត្តា កាយចិដ្ឋាលាឌីតិ យធារហ៍ ចត្តុស្គារកាចំ ររាឈយារេតា ពិស្គុពិ៍

ចម្ពិទិកាឥកាការកាយរិចចិកាខេប្លាតររេកាចរតិគ្គា ចិយ ច អហិរុរុយារបក្កិក្កុក្កុររិក្កាលិទ្ធបិឌិររេកាចរតិគ្គាច ៦ុរេត ចក្លាឥរេយាពិ ឥស្គុព្ពា៍

រ៦៣លិ៍ ពរេតា បរេរុ បត ទ្ធបិឌីរុ ចក្លុបឌិហតតលក្កាលំ ទ្ធបំ, ចក្លុចិដ្ឋាលាយ្យ ចិរយកាចរង់ , ពរេយ្យច រេកាចរបង្កុបស្គាតិ, ចត្តុយហាត្កុពបឥស្គាតិ៍ យធា រេចតំ ពធា រន្តាតិបិ ស្ថបិឌាទ្ធបិតិ៍ យត្តូ បត ចិររររេយា អត្តិ, ពត្តូ ចក្លាយ៍ ពយិឥំ គីលំ បឹពាកត្តិអាឌិចររេត អរេតាកចិឆំ៍

រេររាពបឌិហតតលក្ករេលា រខ្ពា, រេររាពចិដ្ឋាលាយ្យ ចិរយកាចររេយា, ពរេយ្យច រេកាចរបង្កុបស្គារេតា៍ រេគរិរខ្ពា យុតិក្ករខ្ពាពិអាឌិតា តរេយត អរេតាកចិរេឆា៍

ឈាតបឌិហតតលក្ករេលា កខ្លា, ឈាតចិដ្ឋាលាយ្យ ចិរយកាចររេយា, ពរេយ្យច រេកាចរបង្កុបស្គារេតា៍ យុលកខ្លា ររាកខ្លាពិអាឌិតា តរេយត អរេតាកចិរេឆា៍

ឌិច្បាបឌិហតតលក្ករេលា ររេរា, ឌិច្បាចិដ្ឋាលាយ្យ ចិរយកាចររេយា, ពរេយ្យច រេកាចរបង្កុបស្គារេតា៍ យុលររេរា លត្តូររេរាពិអាឌិតា តរេយត អរេតាកចិរេឆា៍

រ៦៣ប៉៍ ព្ពាត្តិកាចលក្កាលំ ព្ពាត្តិត្ត្រិយំ, ព្ពាត្តិពិ បការតរង់, ព្ពាត្តិលិក្កតិមិត្តាកុត្តាកប្បាតិ ការលកាចបង្កុបស្គាតិ៍ បុរិរកាចលក្កាលំ បុរិរិត្ត្រិយំ, បុរិរេរាពិ បការតរង់, បុរិរលិក្កតិមិត្តាកុត្តាកប្បាតិ ការលកាចបង្កុបស្គាតិ៍ ពទុកយម្បិ កាយប្បររាឥរា ចិយ រកាលររិរំ ញ្ញាបការេយច, ត ច កាយបររាឥត ឌិរេពាការេរ ឌិពត្តិ ចា អស្គិរេពាការេរ ឌិពត្តិ ចាពិ ចត្តុព្ពាពំ អាបឌ្ជពិ, ទ្ធបររាឥរេយា ចិយ អព្ពាមព្ពា រក្ករេរា តត្តិ៍

រ៦៣ឌ៍ រហឌទ្ធបិតុបិលតលក្កាលំ ឌីចិពិត្ត្រិយំ, រេពរំ បចត្តូតរង់, រេពររព្ពាច ឥបតបង្កុបស្គាតិ, ឃាបយិពព្ពាត្កុពបឥស្គាតិ៍ រត្តូបិ ច អគុបិលតលក្កលាឌិមិស្រិរាតេត អត្តិក្កលេរេយច ពំ រហឌទ្ធបិតិ អគុបិរេលពិ ស្ថឥកំ ចិយ ស្ថប្បលិឌីតិ៍ យធាររកំ បង្កុយុប្បរេត្តូបិ ច ឥរេម្ហ

បាលេតិ ធាតិ វិយ កុមារំ, សយំ បវត្តិតធម្មសម្ពន្ធេនេវ ច បវត្តតិ និយាមកោ វិយ។ ន ភង្គតោ ឧទ្ធំ បវត្តតិ, អត្តនោ ច បវត្តយិតព្ពានញ្ច អភាវា។ ន ភង្គក្ខណេ ឋបេតិ, សយំ ភិជ្ជមានត្តា។ ខីយមានោ វិយ វដ្ដិស្នេហោ ទីបសិខំ។ ន ច អនុបាលនបវត្តនដ្ឋបនានុភាវវិរហិតំ, យថាវុត្តក្ខណេ តស្ស តស្ស សាធនតោតិ ទដ្ឋព្ពំ។

៣៣០. មនោធាតុមនោវិញ្ញាណធាតូនំ និស្សយលក្ខណំ ហទយវត្ថុ, តាសញ្ញេវ ធាតូនំ អាធារណរសំ, ឧព្ពហនបច្ចុបដ្ឋានំ។ ហទយស្ស អន្តោ កាយគតាសតិកថាយំ វុត្តប្បការំ លោហិតំ និស្សាយ សន្ធារណាទិកិច្ចេហិ ភូតេហិ កតូបការំ ឧតុចិត្តាហារេហិ ឧបត្ថម្ភិយមានំ អាយុនា អនុបាលិយមានំ មនោធាតុមនោវិញ្ញាណធាតូនញ្ចេវ តំសម្បយុត្តធម្មានញ្ច វត្ថុភាវំ សាធយមានំ តិដ្ឋតិ។

៣៣១. អភិក្កមាទិបវត្តកចិត្តសមុដ្ឋានវាយោធាតុយា សហជរូបកាយថម្ភនសន្ធារណចលនស្ស បច្ចយោ អាការវិការោ កាយវិញ្ញត្តិ, អធិប្បាយបកាសនរសា, កាយវិប្ផន្ទនហេតុភាវបច្ចុបដ្ឋានា, ចិត្តសមុដ្ឋានវាយោធាតុបទដ្ឋានា។ សា បនេសា កាយវិប្ផន្ទនេន អធិប្បាយវិញ្ញាបនហេតុត្តា, សយញ្ច តេន កាយវិប្ផន្ទនសង្ខាតេន កាយេន វិញ្ញេយ្យត្តា "កាយវិញ្ញត្តី"តិ វុច្ចតិ។ តាយ ច បន ចលិតេហិ ចិត្តជរូបេហិ អភិសម្ពន្ធានំ ឧតុជាទីនម្បិ ចលនតោ អភិក្កមាទយោ បវត្តន្តីតិ វេទិតព្ពា។

វចីភេទបវត្តកចិត្តសមុដ្ឋានបថវីធាតុយា ឧបាទិន្នឃដ្ដនស្ស បច្ចយោ អាការវិការោ វចីវិញ្ញត្តិ, អធិប្បាយប្បកាសនរសា, វចីឃោសហេតុភាវបច្ចុបដ្ឋានា, ចិត្តសមុដ្ឋានបថវីធាតុបទដ្ឋានា។ សា បនេសា វចីឃោសេន អធិប្បាយវិញ្ញាបនហេតុត្តា, សយញ្ច តាយ វចីឃោសសង្ខាតាយ វាចាយ វិញ្ញេយ្យត្តា "វចីវិញ្ញត្តី"តិ វុច្ចតិ។ យថា ហិ អរញ្ញេ ឧស្សាបេត្វា ពន្ធគោសីសាទិឧទកនិមិត្តំ ទិស្វា ឧទកមេត្ថ អត្ថីតិ វិញ្ញាយតិ, ឯវំ កាយវិប្ផន្ទនញ្ចេវ វចីឃោសញ្ច គហេត្វា កាយវចីវិញ្ញត្តិយោបិ វិញ្ញាយន្តិ។

៣៣២. រូបបរិច្ឆេទលក្ខណា អាកាសធាតុ, រូបបរិយន្តប្បកាសនរសា, រូបមរិយាទាបច្ចុបដ្ឋានា, អសម្ផុដ្ឋភាវច្ឆិទ្ទវិវរភាវបច្ចុបដ្ឋានា វា, បរិច្ឆិន្នរូបបទដ្ឋានា។ យាយ បរិច្ឆិន្នេសុ រូបេសុ ឥទមិតោ ឧទ្ធមធោ តិរិយន្តិ ច ហោតិ។

៣៣៣. អទន្ធតាលក្ខណា រូបស្ស លហុតា, រូបានំ គរុភាវវិនោទនរសា, លហុបរិវត្តិតាបច្ចុបដ្ឋានា, លហុរូបបទដ្ឋានា។ អថទ្ធតាលក្ខណា រូបស្ស មុទុតា, រូបានំ ថទ្ធភាវវិនោទនរសា, សព្ពកិរិយាសុ អវិរោធិតាបច្ចុបដ្ឋានា, មុទុរូបបទដ្ឋានា។ សរីរកិរិយានុកូលកម្មញ្ញភាវលក្ខណា រូបស្ស កម្មញ្ញតា, អកម្មញ្ញតាវិនោទនរសា, អទុព្ពលភាវបច្ចុបដ្ឋានា, កម្មញ្ញរូបបទដ្ឋានា។

ឯតា បន តិស្សោ ន អញ្ញមញ្ញំ វិជហន្តិ, ឯវំ សន្តេបិ យោ អរោគិនោ វិយ រូបានំ លហុភាវោ អទន្ធតា លហុបរិវត្តិប្បការោ រូបទន្ធត្តករធាតុក្ខោភបដិបក្ខបច្ចយសមុដ្ឋានោ, សោ រូបវិការោ រូបស្ស លហុតា។ យោ បន សុបរិមទ្ទិតចម្មស្សេវ រូបានំ មុទុភាវោ សព្ពកិរិយាវិសេសេសុ វសវត្តនភាវមទ្ទវប្បការោ រូបត្ថទ្ធត្តករធាតុក្ខោភបដិបក្ខបច្ចយសមុដ្ឋានោ, សោ រូបវិការោ រូបស្ស មុទុតា។

ᨿᩮᩣ ᨷᨶ ᩈᩩᨴᨶ᩠ᨲᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᩔᩮᩅ ᩁᩪᨷᩣᨶᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨬᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩈᩁᩦᩁᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩩᨠᩪᩃᨽᩣᩅᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᩣ ᩈᩁᩦᩁᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩋᨶᨶᩩᨠᩪᩃᨠᩁᨵᩣᨲᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣᨽᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᨷᨧ᩠ᨧᨿᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᩁᩪᨷᩅᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᨠᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨬᨲᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩮᨲᩣᩈᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

᪔᪔᪔᪨ ᩋᩣᨧᨿᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ, ᨷᩩᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩁᩪᨷᩣᨶᩴ ᩏᨾ᩠ᨾᩩᨩ᩠ᨩᩣᨷᨶᩁᩈᩮᩣ, ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨲᨶᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᨽᩣᩅᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩅᩣ, ᩏᨷᨧᩥᨲᩁᩪᨷᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ᪨ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥ, ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨷᨻᨶ᩠ᨵᨶᩁᩈᩣ, ᩋᨶᩩᨷᨧ᩠ᨨᩮᨴᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨷᨻᨶ᩠ᨵᨠᩁᩪᨷᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ᪨ ᩏᨽᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᨩᩣᨲᩥᩁᩪᨷᩔᩮᩅᩣᨵᩥᩅᨧᨶᩴ, ᩋᩣᨠᩣᩁᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᨷᨶ ᩅᩮᨶᩮᨿ᩠ᨿᩅᩈᩮᨶ ᨧ “ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦ”ᨲᩥ ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᨴᩮᩈᨶᩣ ᨠᨲᩣ᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩍᨾᩮᩈᩴ ᨷᨴᩣᨶᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ “ᨿᩮᩣ ᩋᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩴ ᩋᩣᨧᨿᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ᪨ ᨿᩮᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ, ᩈᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪖᪔᪑-᪖᪔᪒) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᨾ᩠ᨷᩥ “ᩋᩣᨧᨿᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ, ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩅᨯ᩠ᨰᩥ, ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥ ᨶᩣᨾ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪖᪔᪑) ᩅᨲ᩠ᩅᩣ “ᨶᨴᩦᨲᩦᩁᩮ ᨡᨲᨠᩪᨷᨾ᩠ᩉᩥ ᩏᨴᨠᩩᨣ᩠ᨣᨾᨶᨠᩣᩃᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩋᩣᨧᨿᩮᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ, ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᨠᩣᩃᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ ᩅᨯ᩠ᨰᩥ, ᩋᨩ᩠ᨫᩮᩣᨲ᩠ᨳᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨾᨶᨠᩣᩃᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪖᪔᪑) ᩏᨷᨾᩣ ᨠᨲᩣ᪨

ᩏᨷᨾᩣᩅᩈᩣᨶᩮ ᨧ “ᩑᩅᩴ ᨠᩥᩴ ᨠᨳᩥᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ? ᩋᩣᨿᨲᨶᩮᨶ ᩋᩣᨧᨿᩮᩣ ᨠᨳᩥᨲᩮᩣ, ᩋᩣᨧᨿᩮᨶ ᩋᩣᨿᨲᨶᩴ ᨠᨳᩥᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨿᩣ ᩁᩪᨷᩣᨶᩴ ᨷᨮᨾᩣᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ, ᩈᩣ ᩋᩣᨧᨿᩮᩣ᪨ ᨿᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᩏᨷᩁᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ, ᩈᩣ ᩅᨯ᩠ᨰᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩏᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩮᩣ ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ᪨ ᨿᩣ ᨲᩮᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᩏᨷᩁᩥ ᨷᩩᨶᨷ᩠ᨷᩩᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ, ᩈᩣ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨷᨻᨶ᩠ᨵᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩏᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᨧ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨧ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᩁᩪᨷᨷᩁᩥᨷᩣᨠᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᨩᩁᨲᩣ, ᩏᨷᨶᨿᨶᩁᩈᩣ, ᩈᨽᩣᩅᩣᨶᨷᨣᨾᩮᨷᩥ ᨶᩅᨽᩣᩅᩣᨷᨣᨾᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩅᩦᩉᩥᨷᩩᩁᩣᨱᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩥᨿ, ᨷᩁᩥᨷᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩁᩪᨷᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ᪨ ᨡᨱ᩠ᨯᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩦᩉᩥ ᩅᩥᨠᩣᩁᨴᩔᨶᨲᩮᩣ ᨴᨶ᩠ᨲᩣᨴᩦᩈᩩ ᨷᩣᨠᨭᨩᩁᩣ ᨶᩣᨾ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨷᨶ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨶᨩᩁᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩔᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨿᩣ ᨧ ᨷᨳᩅᩦᩏᨴᨠᨷᨻ᩠ᨻᨲᨧᨶ᩠ᨴᩥᨾᩈᩪᩁᩥᨿᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᩅᩦᨧᩥᨩᩁᩣ ᨶᩣᨾ᪨

ᨷᩁᩥᨽᩮᨴᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᩁᩪᨷᩔ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣ, ᩈᩴᩈᩦᨴᨶᩁᩈᩣ, ᨡᨿᩅᨿᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᨷᩁᩥᨽᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩁᩪᨷᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ᪨

᪔᪔᪕᪨ ᩒᨩᩣᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᨠᨻᩊᩦᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ, ᩁᩪᨷᩣᩉᩁᨱᩁᩈᩮᩣ, ᩏᨷᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨶᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᨠᨻᩊᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩅᨲ᩠ᨳᩩᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ᪨ ᨿᩣᨿ ᩒᨩᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨿᩣᨷᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩔᩣ ᩑᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ᪨

᪔᪔᪖᪨ ᩍᨾᩣᨶᩥ ᨲᩣᩅ ᨷᩣᩊᩥᨿᩴ ᩋᩣᨣᨲᩁᩪᨷᩣᨶᩮᩅ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᨷᨶ ᨻᩃᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᩁᩪᨷᩴ ᨩᩣᨲᩥᩁᩪᨷᩴ ᩁᩮᩣᨣᩁᩪᨷᩴ ᩑᨠᨧ᩠ᨧᩣᨶᩴ ᨾᨲᩮᨶ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩁᩪᨷᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨶᩥᨷᩥ ᩁᩪᨷᩣᨶᩥ ᩋᩣᩉᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᨴ᩠ᨵᩣ ᨾᩩᨶᩦᩈᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣ, ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᩣ ᨲᩅᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᨶᩥ (ᩈᩩ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪕᪔᪖) ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩁᩪᨷᩴ ᨲᩣᩅ ᨶᨲ᩠ᨳᩥᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩍᨲᩁᩮᩈᩩ ᩁᩮᩣᨣᩁᩪᨷᩴ ᨩᩁᨲᩣᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨾᩮᩅ, ᨩᩣᨲᩥᩁᩪᨷᩴ ᩏᨷᨧᨿᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ, ᩈᨾ᩠ᨽᩅᩁᩪᨷᩴ ᩋᩣᨷᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ, ᨻᩃᩁᩪᨷᩴ ᩅᩣᨿᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨾᩮᩅ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩮᩈᩩ ᩑᨠᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩈᨶ᩠ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨠᨲᩴ᪨

ឥតិ ឥទំ ចតុវីសតិវិធំ ឧបាទារូបំ បុរេ វុត្តំ ចតុព្ពិធំ ភូតរូបញ្ចាតិ អដ្ឋវីសតិវិធំ រូបំ ហោតិ អត្ថនយនិកំ។

៣៣. តំ សព្ពម្បិ ន ហេតុ អហេតុកំ ហេតុវិប្បយុត្តំ សប្បច្ចយំ លោកិយំ សាសវមេវាតិអាទិនា នយេន ឯកវិធំ។

អជ្ឈត្តិកំ ពាហិរំ, ឱឡារិកំ សុខុមំ, ទូរេ សន្តិកេ, និប្ផន្នំ អនិប្ផន្នំ, បសាទរូបំ នបសាទរូបំ, ឥន្ទ្រិយំ អនិន្ទ្រិយំ, ឧបាទិន្នំ អនុបាទិន្នន្តិអាទិនា នយេន ទុវិធំ។

តត្ថ ចក្ខាទិបញ្ចវិធំ អត្តភាវំ អធិកិច្ច បវត្តត្តា អជ្ឈត្តិកំ, សេសំ តតោ ពាហិរត្តា ពាហិរំ។ ចក្ខាទីនិ នវ អាបោធាតុវជ្ជិតា តិស្សោ ធាតុយោ ចាតិ ទ្វាទសវិធំ ឃដ្ដនវសេន គហេតព្ពតោ ឱឡារិកំ, សេសំ តតោ វិបរីតត្តា សុខុមំ។ យំ សុខុមំ តទេវ ទុប្បដិវិជ្ឈសភាវត្តា ទូរេ, ឥតរំ សុប្បដិវិជ្ឈសភាវត្តា សន្តិកេ។ ចតស្សោ ធាតុយោ, ចក្ខាទីនិ តេរស, កពឡីការាហារោ ចាតិ អដ្ឋារសវិធំ រូបំ បរិច្ឆេទវិការលក្ខណភាវំ អតិក្កមិត្វា សភាវេនេវ បរិគ្គហេតព្ពតោ និប្ផន្នំ, សេសំ តព្ពិបរីតតាយ អនិប្ផន្នំ។ ចក្ខាទិបញ្ចវិធំ រូបាទីនំ គហណបច្ចយភាវេន អាទាសតលំ វិយ វិប្បសន្នត្តា បសាទរូបំ, ឥតរំ តតោ វិបរីតត្តា នបសាទរូបំ។ បសាទរូបមេវ ឥត្ថិន្ទ្រិយាទិត្តយេន សទ្ធិំ អធិបតិយដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ, សេសំ តតោ វិបរីតត្តា អនិន្ទ្រិយំ។ យំ កម្មជន្តិ បរតោ វក្ខាម, តំ កម្មុនា ឧបាទិន្នត្តា ឧបាទិន្នំ, សេសំ តតោ វិបរីតត្តា អនុបាទិន្នំ។

៣៤. បុន សព្ពម្បិ រូបំ សនិទស្សនកម្មជាទីនំ តិកានំ វសេន តិវិធំ ហោតិ។ តត្ថ ឱឡារិកេ រូបំ សនិទស្សនសប្បដិឃំ, សេសំ អនិទស្សនសប្បដិឃំ, សព្ពម្បិ សុខុមំ អនិទស្សនអប្បដិឃំ។ ឯវំ តាវ សនិទស្សនត្តិកវសេន តិវិធំ។ កម្មជាទិត្តិកវសេន បន កម្មតោ ជាតំ កម្មជំ, តទញ្ញបច្ចយជាតំ អកម្មជំ, នកុតោចិជាតំ នេវ កម្មជំ នាកម្មជំ។ ចិត្តតោ ជាតំ ចិត្តជំ, តទញ្ញបច្ចយជាតំ អចិត្តជំ, នកុតោចិជាតំ នេវ ចិត្តជំ នាចិត្តជំ, អាហារតោ ជាតំ អាហារជំ, តទញ្ញបច្ចយជាតំ អនាហារជំ, នកុតោចិជាតំ នេវ អាហារជំ នានាហារជំ។ ឧតុតោ ជាតំ ឧតុជំ, តទញ្ញបច្ចយជាតំ អនុតុជំ, នកុតោចិជាតំ នេវ ឧតុជំ នានុតុជន្តិ ឯវំ កម្មជាទិត្តិកវសេន តិវិធំ។

៣៥. បុន ទិដ្ឋាទិរូបរូបាទិចតុក្កវសេន ចតុព្ពិធំ។ តត្ថ រូបាយតនំ ទិដ្ឋំ នាម ទស្សនវិសយត្តា, សទ្ទាយតនំ សុតំ នាម សវនវិសយត្តា, គន្ធរសផោដ្ឋព្ពត្តយំ មុតំ នាម សម្បត្តគាហកិន្ទ្រិយវិសយត្តា, សេសំ វិញ្ញាតំ នាម វិញ្ញាណស្សេវ វិសយត្តាតិ ឯវំ តាវ ទិដ្ឋាទិចតុក្កវសេន ចតុព្ពិធំ។

និប្ផន្នរូបំ បនេត្ថ រូបរូបំ នាម, អាកាសធាតុ បរិច្ឆេទរូបំ នាម, កាយវិញ្ញត្តិអាទិ កម្មញ្ញតាបរិយន្តំ វិការរូបំ នាម, ជាតិជរាភង្គា លក្ខណរូបំ នាមាតិ ឯវំ រូបរូបាទិចតុក្កវសេន ចតុព្ពិធំ។

យំ បនេត្ថ ហទយរូបំ នាម, តំ វត្ថុ ន ទ្វារំ។ វិញ្ញត្តិទ្វយំ ទ្វារំ ន វត្ថុ។ បសាទរូបំ វត្ថុ ចេវ ទ្វារញ្ច។ សេសំ នេវ វត្ថុ ន ទ្វារន្តិ ឯវំ

ចត្វាទិចតុក្កវសេន ចតុព្វិធំ។

៤៥០។ បុន ឯកជំ, ទ្វិជំ, តិជំ, ចតុជំ, នកុតោចិជាតន្តិ បញ្ចវិធំ។ តត្ថ កម្មជមេវ ចិត្តជមេវ ច ឯកជំ នាម។ តេសុ សទ្ធិំ ហទយវត្ថុនា ឥន្ទ្រិយរូបំ កម្មជមេវ, វិញ្ញត្តិទ្វយំ ចិត្តជមេវ។ យំ បន ចិត្តតោ ច ឧតុតោ ច ជាតំ, តំ ទ្វិជំ នាម, តំ សទ្ទាយតនមេវ។ យំ ឧតុចិត្តាហារេហិ ជាតំ, តំ តិជំ នាម, តំ បន លហុតាទិត្តយមេវ។ យំ ចតូហិបិ កម្មាទីហិ ជាតំ, តំ ចតុជំ នាម, តំ លក្ខណរូបវជ្ជំ អវសេសំ ហោតិ។ លក្ខណរូបំ បន នកុតោចិជាតំ។ កស្មា? ន ហិ ឧប្បាទស្ស ឧប្បាទោ អត្ថិ, ឧប្បន្នស្ស ច បរិបាកភេទមត្តំ ឥតរទ្វយំ។ យម្បិ “រូបាយតនំ សទ្ទាយតនំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ អាកាសធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស លហុតា, រូបស្ស មុទុតា, រូបស្ស កម្មញ្ញតា, រូបស្ស ឧបចយោ, រូបស្ស សន្តតិ, កពឡីការោ អាហារោ, ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានា”តិអាទីសុ (ធ។ ស។ ១២០១) ជាតិយា កុតោចិជាតត្តំ អនុញ្ញាតំ, តំ បន រូបជនកបច្ចយានំ កិច្ចានុភាវក្ខណេ ទិដ្ឋត្តាតិ វេទិតព្វំ។

ឥទំ តាវ រូបក្ខន្ធេ វិត្ថារកថាមុខំ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធកថា

៤៥១។ ឥតរេសុ បន យំ កិញ្ចិ វេទយិតលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា វេទនាក្ខន្ធោ; យំ កិញ្ចិ សញ្ជាននលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា សញ្ញាក្ខន្ធោ; យំ កិញ្ចិ អភិសង្ខរណលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា សង្ខារក្ខន្ធោ; យំ កិញ្ចិ វិជាននលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធោ វេទិតព្វោ។ តត្ថ យស្មា វិញ្ញាណក្ខន្ធេ វិញ្ញាតេ ឥតរេ សុវិញ្ញេយ្យា ហោន្តិ, តស្មា វិញ្ញាណក្ខន្ធំ អាទិំ កត្វា វណ្ណនំ ករិស្សាម។

យំ កិញ្ចិ វិជាននលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឯកតោ កត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធោ វេទិតព្វោតិ ហិ វុត្តំ។ កិញ្ច វិជាននលក្ខណំ វិញ្ញាណំ? យថាហ “វិជានាតិ វិជានាតីតិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតី”តិ (ម។ និ។ ១។៤៤៩)។ វិញ្ញាណំ ចិត្តំ មនោតិ អត្ថតោ ឯកំ។ តទេតំ វិជាននលក្ខណេន សភាវតោ ឯកវិធម្បិ ជាតិវសេន តិវិធំ កុសលំ, អកុសលំ, អព្យាកតញ្ច។

៤៥២។ តត្ថ កុសលំ ភូមិភេទតោ ចតុព្វិធំ កាមាវចរំ រូបាវចរំ អរូបាវចរំ លោកុត្តរញ្ច។ តត្ថ កាមាវចរំ សោមនស្សុបេក្ខាញាណសង្ខារភេទតោ អដ្ឋវិធំ។ សេយ្យថិទំ – សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ អសង្ខារំ សសង្ខារញ្ច, តថា ញាណវិប្បយុត្តំ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ អសង្ខារំ សសង្ខារញ្ច, តថា ញាណវិប្បយុត្តំ។

យទា ហិ ទេយ្យធម្មបដិគ្គាហកាទិសម្បត្តិំ អញ្ញំ វា សោមនស្សហេតុំ អាគម្ម ហដ្ឋបហដ្ឋោ “អត្ថិ ទិន្ន”ន្តិអាទិនយប្បវត្តំ (ម។ និ។ ១។៤៤១) សម្មាទិដ្ឋិំ បុរក្ខត្វា អសំសីទន្តោ អនុស្សាហិតោ បរេហិ ទានាទីនិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តទាស្ស សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ចិត្តំ

អសង្ខារំ ហោតិ។ យទា បន វុត្តនយេន ហដ្ឋតុដ្ឋោ សម្មាទិដ្ឋិំ បុរក្ខត្វា អមុត្តចាគតាទិវសេន សំសីទមានោ វា បរេហិ វា ឧស្សាហិតោ ករោតិ, តទាស្ស តទេវ ចិត្តំ សសង្ខារំ ហោតិ។ ឥមស្មិញ្ហិ អត្ថេ សង្ខារោតិ ឯតំ អត្តនោ វា បរេសំ វា វសេន បវត្តស្ស បុព្វបយោគស្សាធិវចនំ។ យទា បន ញាតិជនស្ស បដិបត្តិទស្សនេន ជាតបរិចយា ពាលទារកា ភិក្ខូ ទិស្វា សោមនស្សជាតា សហសា កិញ្ចិទេវ ហត្ថគតំ ទទន្តិ វា វន្ទន្តិ វា, តទា តតិយំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ យទា បន “ទេថ វន្ទថាតិ” ញាតីហិ ឧស្សាហិតា ឯវំ បដិបជ្ជន្តិ, តទា ចតុត្ថំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ យទា បន ទេយ្យធម្មបដិគ្គាហកាទីនំ អសម្បត្តិំ អញ្ញេសំ វា សោមនស្សហេតូនំ អភាវំ អាគម្ម ចតូសុបិ វិកប្បេសុ សោមនស្សរហិតា ហោន្តិ, តទា សេសានិ ចត្តារិ ឧបេក្ខាសហគតានិ ឧប្បជ្ជន្តីតិ។ ឯវំ សោមនស្សុបេក្ខាញាណសង្ខារភេទតោ អដ្ឋវិធំ កាមាវចរកុសលំ វេទិតព្វំ។

រូបាវចរំ បន ឈានង្គយោគភេទតោ បញ្ចវិធំ ហោតិ។ សេយ្យថិទំ, វិតក្កវិចារបីតិសុខសមាធិយុត្តំ បឋមំ, អតិក្កន្តវិតក្កំ ទុតិយំ, តតោ អតិក្កន្តវិចារំ តតិយំ, តតោ វិរត្តបីតិកំ ចតុត្ថំ, អត្ថង្គតសុខំ ឧបេក្ខាសមាធិយុត្តំ បញ្ចមន្តិ។

អរូបាវចរំ ចតុន្នំ អារុប្បានំ យោគវសេន ចតុព្វិធំ។ វុត្តប្បការេន ហិ អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានេន សម្បយុត្តំ បឋមំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនាទីហិ ទុតិយតតិយចតុត្ថានិ។ លោកុត្តរំ ចតុមគ្គសម្បយោគតោ ចតុព្វិធន្តិ ឯវំ តាវ កុសលវិញ្ញាណមេវ ឯកវីសតិវិធំ ហោតិ។

៣៥។ អកុសលំ បន ភូមិតោ ឯកវិធំ កាមាវចរមេវ, មូលតោ តិវិធំ លោភមូលំ ទោសមូលំ មោហមូលញ្ច។

តត្ថ លោភមូលំ សោមនស្សុបេក្ខាទិដ្ឋិគតសង្ខារភេទតោ អដ្ឋវិធំ។ សេយ្យថិទំ, សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ អសង្ខារំ សសង្ខារញ្ច, តថា ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ អសង្ខារំ សសង្ខារញ្ច, តថា ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ។

យទា ហិ “នត្ថិ កាមេសុ អាទីនវោ”តិ (ម។ និ។ ១។៣៩៨) អាទិនា នយេន មិច្ឆាទិដ្ឋិំ បុរក្ខត្វា ហដ្ឋតុដ្ឋោ កាមេ វា បរិភុញ្ជតិ, ទិដ្ឋមង្គលាទីនិ វា សារតោ បច្ចេតិ សភាវតិក្ខេនេវ អនុស្សាហិតេន ចិត្តេន, តទា បឋមំ អកុសលចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ យទា មន្ទេន សមុស្សាហិតេន ចិត្តេន, តទា ទុតិយំ។ យទា មិច្ឆាទិដ្ឋិំ អបុរក្ខត្វា កេវលំ ហដ្ឋតុដ្ឋោ មេថុនំ វា សេវតិ, បរសម្បត្តិំ វា អភិជ្ឈាយតិ, បរភណ្ឌំ វា ហរតិ សភាវតិក្ខេនេវ អនុស្សាហិតេន ចិត្តេន, តទា តតិយំ។ យទា មន្ទេន សមុស្សាហិតេន ចិត្តេន, តទា ចតុត្ថំ។ យទា បន កាមានំ វា អសម្បត្តិំ អាគម្ម អញ្ញេសំ វា សោមនស្សហេតូនំ អភាវេន ចតូសុបិ វិកប្បេសុ សោមនស្សរហិតា ហោន្តិ, តទា សេសានិ ចត្តារិ ឧបេក្ខាសហគតានិ ឧប្បជ្ជន្តីតិ ឯវំ សោមនស្សុបេក្ខាទិដ្ឋិគតសង្ខារភេទតោ អដ្ឋវិធំ លោភមូលំ វេទិតព្វំ។

ទោសមូលំ បន ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសម្បយុត្តំ អសង្ខារំ សសង្ខារន្តិ ទុវិធមេវ ហោតិ, តស្ស បាណាតិបាតាទីសុ តិក្ខមន្ទប្បវត្តិកាលេ បវត្តិ វេទិតព្វា។

មោហមូលំ ឧបេក្ខាសហគតំ វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តំ ឧទ្ធច្ចសម្បយុត្តញ្ចាតិ ទុវិធំ។ តស្ស សន្និដ្ឋានវិក្ខេបការេន បវត្តិ ភេទិតព្ពាតិ ឥទំ អកុសលចិត្តានំ ទ្វាទសវិធំ ហោតិ។

៣៣. អព្យាកតំ ជាតិភេទតោ ទុវិធំ វិបាកំ កិរិយញ្ចា។ តត្ថ វិបាកំ ភូមិតោ ចតុព្ពិធំ កាមាវចរំ រូបាវចរំ អរូបាវចរំ លោកុត្តរញ្ចា។ តត្ថ កាមាវចរំ ទុវិធំ កុសលវិបាកំ អកុសលវិបាកញ្ចា។ កុសលវិបាកម្បិ ទុវិធំ អហេតុកំ សហេតុកញ្ចា។

តត្ថ អលោភាទិវិបាកហេតុវិរហិតំ អហេតុកំ, តំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, សោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណំ , សម្បដិច្ឆនកិច្ចា មនោធាតុ, សន្តីរណាទិកិច្ចា ទ្វេ មនោវិញ្ញាណធាតុយោ ចាតិ អដ្ឋវិធំ។

តត្ថ ចក្ខុសន្និស្សិតរូបវិជាននលក្ខណំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, រូបមត្តារម្មណរសំ, រូបាភិមុខភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, រូបារម្មណាយ កិរិយមនោធាតុយា អបគមបទដ្ឋានំ។ សោតាទិសន្និស្សិតសទ្ទាទិវិជាននលក្ខណានិ សោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណានិ, សទ្ទាទិមត្តារម្មណរសានិ, សទ្ទាទិអភិមុខភាវបច្ចុបដ្ឋានានិ, សទ្ទារម្មណាទីនំ កិរិយមនោធាតូនំ អបគមបទដ្ឋានានិ។

ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ អនន្តរំ រូបាទិវិជាននលក្ខណា មនោធាតុ, រូបាទិសម្បដិច្ឆនរសា, តថាភាវបច្ចុបដ្ឋានា, ចក្ខុវិញ្ញាណាទិអបគមបទដ្ឋានា។

អហេតុកវិបាកា សឡារម្មណវិជាននលក្ខណា ទុវិធាបិ សន្តីរណាទិកិច្ចា មនោវិញ្ញាណធាតុ, សន្តីរណាទិរសា, តថាភាវបច្ចុបដ្ឋានា, ហទយវត្ថុបទដ្ឋានា។ សោមនស្សុបេក្ខាយោគតោ បន ទ្វិបញ្ចដ្ឋានភេទតោ ច តស្សា ភេទោ។ ឯតាសុ ហិ ឯកា ឯកន្តមិដ្ឋារម្មណេ បវត្តិសព្ភាវតោ សោមនស្សសម្បយុត្តា ហុត្វា សន្តីរណតទារម្មណវសេន បញ្ចទ្វារេ ចេវ ជវនាវសានេ ច បវត្តនតោ ទ្វិដ្ឋានា ហោតិ។ ឯកា ឥដ្ឋមជ្ឈត្តារម្មណេ បវត្តិសព្ភាវតោ ឧបេក្ខាសម្បយុត្តា ហុត្វា សន្តីរណតទារម្មណបដិសន្ធិភវង្គចុតិវសេន បវត្តនតោ បញ្ចដ្ឋានា ហោតិ។

អដ្ឋវិធម្បិ ចេតំ អហេតុកវិបាកវិញ្ញាណំ និយតានិយតារម្មណត្តា ទុវិធំ។ ឧបេក្ខាសុខសោមនស្សភេទតោ តិវិធំ។ វិញ្ញាណបញ្ចកំ ហេត្ថ និយតារម្មណំ យថាក្កមំ រូបាទីសុយេវ បវត្តិតោ, សេសំ អនិយតារម្មណំ។ តត្រ ហិ មនោធាតុ បញ្ចសុបិ រូបាទីសុ បវត្តតិ, មនោវិញ្ញាណធាតុទ្វយំ លព្ភតិ។ កាយវិញ្ញាណំ បនេត្ថ សុខយុត្តំ, ទ្វិដ្ឋានា មនោវិញ្ញាណធាតុ សោមនស្សយុត្តា, សេសំ ឧបេក្ខាយុត្តន្តិ ឥទំ តាវ កុសលវិបាកាហេតុកំ អដ្ឋវិធំ វេទិតព្ពំ។

អលោភាទិវិបាកហេតុសម្បយុត្តំ បន សហេតុកំ, តំ កាមាវចរកុសលំ វិយ សោមនស្សាទិភេទតោ អដ្ឋវិធំ។ យថា បន កុសលំ

ងាតាឌិចនេត លេស្ុ អារម្ម៉ណេហ្ុ បចត្តតិ, ត ឰគំ ពឆា៉ ឰគញ៊្យាបដិសន្ធិកចក្ខុតិពគារម្ម៉ណចនេត បរិត្តឆម្ម៉បរិយាបន្នេស្ុនេយច លេស្ុ អារម្ម៉ណេហ្ុ បចត្តតិ ៉ សន្តារាសន្តារការេចា បនេត្ថ អាកយតាឌិចនេត ទេចឌិពន្តោ៉ សម្យយុត្តឆម្ម៉ាតន្ថោ ចិនេសនេស អសពិបិ

អាឌាសពលិឌឹស្ុ យុលតិមិត្តំ ចិយ តិរុឃ្យាហំ ចិបិកំ, យុលំ ចិយ ទិសាឃ្យាហំ ក្យុសលត្តិ ទេចឌិពន្តោ៉

ទេកចលំ ហិ អក្យុសលចិបិកំ អនេហត្យកនេយច, ពំ ចក្ខុចិញ្ញាណំ, នេសាពឈាតឌិច្ឆ្យាកាយចិញ្ញាណំ, សម្យដិច្ឆកតិច្ឆា យនោតាធាត្យ, សត្តិរណាឌិកិច្ឆា បញ្ចដ្ឋាតា យនោតាចិញ្ញាណធាត្យតិ សត្តចិធំ៉ ពំ លក្ខណាឌិនេតា ក្យុសលនេហត្យកចិបិនេកា ទុត្តនេយនេច ទេចឌិពន្តោ៉

ទេកចលញ៊្យាក្យុសលចិបិកាតិ ឰទិដ្ឋដ្ឋម្ម៉ប្បារម្ម៉ណាតិ, ឰយាតិ អតិដ្ឋអតិដ្ឋម្ម៉ប្បារម្ម៉ណាតិ៉ ពាតិ ច ដ្ឋនេបក្ខាសុលនេសាយតស្សនេកឌនេតា

ពិចិធាតិ, ឰយាតិ ទុទិក្ខានេបក្ខាចនេត ទុចិធាតិ៉ ៧ត្ថ ហិ កាយចិញ្ញាណំ ទុក្ខសហកពនេយច, នេសសាតិ ដ្ឋនេបក្ខាសហកពាតិ៉ សា ច ទេពស្ុ ដ្ឋនេបក្ខា ហិតា ទុក្ខំ ចិយ តាតិតិលិណា, ឰពនេស្ុ ដ្ឋនេបក្ខា បណិតា សុលំ ចិយ តាតិតិលិណា៉ ឰតិ ឰនេយសំ សត្តន្នំ អក្យុសលចិបិកានំ

បុរិយាតន្ថោ នេសាត្យអសន្តំ ក្យុសលចិបិកានំ ចនេត កាយាចចរំ ចិបិកចិញ្ញាណំ ទេពឌឹសពិចិធំ៉

ទុបិចចរំ បត ក្យុសលំ ចិយ បញ្ចចិធំ៉ ក្យុសលំ បត សយាបត្តិចនេត ឌចតចិមិយំ បចត្តតិ៉ ឰគំ ដ្ឋបបត្តិយំ បដិសន្ធិកចក្ខុតិចនេត៉ យឆា ច ទុបិចចរំ, ៧ចំ អទុបិចចរម្យិ ក្យុសលំ ចិយ ចត្យត្តិធំ៉ បចត្តិនេកឌោបិឃ្យ ទុបិចចនេរ ទុត្តនេយា ៧ច៉ ទេលិក្យុត្តរចិបិកំ ចត្យមក្កយុត្តចិត្តផលត្តា ចត្យត្តិធំ, ពំ មក្កចិមិចនេត ទេចច សយាបត្តិចនេត ច ឌ្វិធា បចត្តតិ៉ ៧ចំ សព្វម្បិ ចត្យស្ុ ភ្យូមិស្ុ លេឆ្តិំសចិធំ ចិបិកចិញ្ញាណំ ទេហាតិ៉

កិរិយំ បត ភ្យូមិនេកឌនេតា ពិចិធំ កាយាចចរំ ទុបិចចរំ អទុបិចចរន្ថោ៉ ពត្ថ កាយាចចរំ ទុចិធំ អនេហត្យកំ សនេហត្យកន្ថោ៉ ពត្ថ អនេលិកាឌិកិរិយនេហត្យចិរហិតំ អនេហត្យកំ, ពំ យនោតាធាត្យមនោតាចិញ្ញាណធាត្យនេកឌនេតា ទុចិធំ៉

ពត្ថ ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិប្បុរេចចរទុបិឌិចិឌាតតលក្ខណា យនោតាធាត្យ, អាចជ្ជនរសា, ទុបិឌិអភិមុខកាចបច្ចុបដ្ឋាតា, តចក្ខុចិច្ឆេឌបឌដ្ឋាតា, សា ដ្ឋនេបក្ខាយុត្តាច ទេហាតិ៉

យនោតាចិញ្ញាណធាត្យ បត ទុចិធា សាធារណា អសាធារណា ច៉ ពត្ថ សាធារណា ដ្ឋនេបក្ខាសហកពានេហត្យកកិរិយា សព្វអារម្ម៉ណចិឌាតតលក្ខណា, កិច្ចចនេត បញ្ចទ្វារយនោទ្វានេរស្ុ ទេចាដ្ឋព្ពតាចជ្ជនរសា, ពឆាកាចបច្ចុបដ្ឋាតា, អនេហត្យកចិបិកយនោតាចិញ្ញាណធាត្យ កចក្កាតំ អញ្ញពរាបកយបឌដ្ឋាតា៉

អសាធារណា នេសាយតស្សសហកពានេហត្យកកិរិយា សព្វអារម្ម៉ណចិឌាតតលក្ខណា, កិច្ចចនេត អរហតំ អត្យអាទេរស្ុ ចត្ថុស្ុ ហសិត្យប្បាឌតរសា, ពឆាកាចបច្ចុបដ្ឋាតា, ៧កន្តតោ ហឌយចត្ថុបឌដ្ឋាតាតិ៉ ឰតិ កាយាចចរកិរិយំ អនេហត្យកំ ពិចិធំ៉

សហេតុកំ បត សោមតស្សាឌិភេឌតោ កុសលំ ចិយ អដ្ឋចិធំ៑ ពោចលព្យាកុសលំ សេក្ខបុថុជ្ជតាតំ ឧប្បជ្ជតិ, ខ្ទតំ អរហតំយេចាតិ អយមេត្ថ ចិសេសោ៑ ឯចំ តាច កាមាចចរំ ឯកាឌសចិធំ៑

រូបាចចរំ បត អរូបាចចរញ្ច កុសលំ ចិយ បញ្ចចិធំ ចតុព្ពិធញ្ច ហោតិ៑ អរហតំ ឧប្បត្តិចសេតេច ចស្ស កុសលតោ ចិសេសោ ចេឌិតព្ពោតិ៑ ឯចំ សព្ពម្បិ តីសុ ភូមីសុ ចីសតិចិធំ កិរិយចិញ្ញាណំ ហោតិ៑

៲៲៲៑ ខ្ទតិ ឯកចីសតិ កុសលាតិ ទ្វាឌសាកុសលាតិ ឆត្តិំស ចិបាកាតិ ចីសតិ កិរិយាតីតិ សព្ពាតិបិ ឯកូតតចុតិ ចិញ្ញាណាតិ ហោត្តិ៑ យាតិ បដិសត្ថិភចង្គាចជ្ជតឝស្សតសចតឃាយតសាយតផុសតសម្បដិច្ឆតសត្តីរណចោដ្ឋព្ពតជចតតឝារម្មណចុតិចសេត ចុទ្ទសហិ អាកាមេហិ បចត្តត្តិ៑

កថំ? យឝា ហិ អដ្ឋត្តំ កាមាចចរកុសលាតំ អាតុភាចេត ឝេចមតុស្សេសុ សត្តា តិព្ពត្តត្តិ, តឝា តេសំ មរណកាលេ បច្ចុបដ្ឋិតំ កម្មកម្មតិមិត្តគតិតិមិត្តាតំ អញ្ញាតរំ អារម្មណំ កត្វា អដ្ឋ សហេតុកកាមាចចរចិបាកាតិ, មតុស្សេសុ បណ្ឌកាឌីតាចំ អាបជ្ជមាតាតំ ទុព្ពលទ្វិហេតុកកុសលចិបាកំ ឧបេក្ខាសហគតាហេតុកចិបាកមតោចិញ្ញាណធាតុ ចាតិ បដិសត្ថិចសេត តច ចិបាកចិត្តាតិ បចត្តត្តិ៑ យឝា រូបាចចរារូបាចចរកុសលាតុភាចេត រូបារូបភចេសុ តិព្ពត្តត្តិ , តឝា តេសំ មរណកាលេ បច្ចុបដ្ឋិតំ កម្មតិមិត្តមេច អារម្មណំ កត្វា តច រូបារូបាចចរចិបាកាតិ បដិសត្ថិចសេត បចត្តត្តិ៑

យឝា បត អកុសលាតុភាចេត អបាយេ តិព្ពត្តត្តិ, តឝា តេសំ មរណកាលេ បច្ចុបដ្ឋិតំ កម្មកម្មតិមិត្តគតិតិមិត្តាតំ អញ្ញាតរំ អារម្មណំ កត្វា ឯកា អកុសលចិបាកាហេតុកមតោចិញ្ញាណធាតុ បដិសត្ថិចសេត បចត្តតីតិ ឯចំ តាចេត្ថ ឯកូតចីសតិយា ចិបាកចិញ្ញាណាតំ បដិសត្ថិចសេត បចត្តិ ចេឌិតព្ពា៑

បដិសត្ថិចិញ្ញាណេ បត តិរុទ្ធេ តំ តំ បដិសត្ថិចិញ្ញាណមតុពត្ធមាតំ តស្ស តស្សេច កម្មស្ស ចិបាកភូតំ តស្មិញ្ញេច អារម្មណេ តាឌិសមេច ភចង្គចិញ្ញាណំ តាម បចត្តតិ, បុតបិ តាឌិសត្តិ ឯចំ អសតិ សត្តាតចិតិចត្តកេ អញ្ញាស្មិំ ចិត្តុប្បាឝេ តឌីសោតំ ចិយ សុបិតំ អបស្សតោ តិទ្ទោក្កមតកាលាឌីសុ អបរិមាណសង្ខ្យម្បិ បចត្តតិយេចាតិ ឯចំ តេសញ្ញេច ចិញ្ញាណាតំ ភចង្គចសេតាបិ បចត្តិ ចេឌិតព្ពា៑

ឯចំ បចត្តេ បត ភចង្គសត្តាតេ យឝា សត្តាតំ ខ្ទត្រិយាតិ អារម្មណគហណក្ខមាតិ ហោត្តិ, តឝា ចក្ខុស្សាបាថគតេ រូបេ រូបំ បដិច្ច ចក្ខុបសាឝស្ស ឃដ្ដតា ហោតិ, តតោ ឃដ្ដតាតុភាចេត ភចង្គចលតំ ហោតិ, អថ តិរុទ្ធេ ភចង្គេ តឝេច រូបំ អារម្មណំ កត្វា ភចង្គំ ចិច្ឆិត្ទមាតា ចិយ អាចជ្ជតកិច្ចំ សាធយមាតា កិរិយមតោធាតុ ឧប្បជ្ជតិ៑ សោតទ្វារាឌីសុបិ ឯសេច តយោ៑ មតោទ្វារេ បត ឆព្ពិធេបិ អារម្មណេ អាបាថគតេ ភចង្គចលតាតត្តរំ ភចង្គំ ចិច្ឆិត្ទមាតា ចិយ អាចជ្ជតកិច្ចំ សាធយមាតា អហេតុកកិរិយមតោចិញ្ញាណធាតុ

ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខាសហគតាតិ ឯវំ ទ្វិន្នំ កិរិយវិញ្ញាណានំ អាវជ្ជនវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

អាវជ្ជនានន្តរំ បន ចក្ខុទ្វារេ តាវ ទស្សនកិច្ចំ សាធយមានំ ចក្ខុបសាទវត្ថុកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, សោតាទិទ្វារេសុ សវនាទិកិច្ចំ សាធយមានានិ សោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណានិ បវត្តន្តិ. តានិ ឥដ្ឋឥដ្ឋមជ្ឈត្តេសុ វិសយេសុ កុសលវិបាកានិ, អនិដ្ឋអនិដ្ឋមជ្ឈត្តេសុ វិសយេសុ អកុសលវិបាកានីតិ ឯវំ ទសន្នំ វិបាកវិញ្ញាណានំ ទស្សនសវនឃាយនសាយនផុសនវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

“ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា ឧប្បជ្ជិត្វា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មានសំ តជ្ជា មនោធាតុ”តិអាទិវចនតោ (វិភ. ១៨៤) បន ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ អនន្តរា តេសំយេវ វិសយំ សម្បដិច្ឆមានា កុសលវិបាកានន្តរំ កុសលវិបាកា, អកុសលវិបាកានន្តរំ អកុសលវិបាកា មនោធាតុ ឧប្បជ្ជតិ. ឯវំ ទ្វិន្នំ វិបាកវិញ្ញាណានំ សម្បដិច្ឆនវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

“មនោធាតុយាបិ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មានសំ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ”តិ (វិភ. ១៨៤) វចនតោ បន មនោធាតុយា សម្បដិច្ឆិតមេវ វិសយំ សន្តីរយមានា អកុសលវិបាកមនោធាតុយា អនន្តរា អកុសលវិបាកា, កុសលវិបាកាយ អនន្តរា ឥដ្ឋារម្មណេ សោមនស្សសហគតា, ឥដ្ឋមជ្ឈត្តេ ឧបេក្ខាសហគតា ឧប្បជ្ជតិ វិបាកាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតូតិ ឯវំ តិណ្ណំ វិបាកវិញ្ញាណានំ សន្តីរណវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

សន្តីរណានន្តរំ បន តមេវ វិសយំ វវត្ថាបយមានា ឧប្បជ្ជតិ កិរិយាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ឧបេក្ខាសហគតាតិ ឯវំ ឯកស្សេវ កិរិយវិញ្ញាណស្ស វោដ្ឋព្វនវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

វោដ្ឋព្វនានន្តរំ បន សចេ មហន្តំ ហោតិ រូបាទិអារម្មណំ, អថ យថាវវត្ថិតេ វិសយេ អដ្ឋន្នំ វា កាមាវចរកុសលានំ ទ្វាទសន្នំ វា អកុសលានំ នវន្នំ វា អវសេសកាមាវចរកិរិយានំ អញ្ញតរវសេន ឆ សត្ត វា ជវនានិ ជវន្តិ, ឯសោ តាវ បញ្ចទ្វារេ នយោ.

មនោទ្វារេ បន មនោទ្វារាវជ្ជនានន្តរំ តានិយេវ. គោត្រភុតោ ឧទ្ធំ រូបាវចរតោ បញ្ច កុសលានិ បញ្ច កិរិយានិ, អរូបាវចរតោ ចត្តារិ កុសលានិ ចត្តារិ កិរិយានិ, លោកុត្តរតោ ចត្តារិ មគ្គចិត្តានិ ចត្តារិ ផលចិត្តានីតិ ឥមេសុ យំ យំ លទ្ធបច្ចយំ ហោតិ, តំ តំ ជវតីតិ ឯវំ បញ្ចបញ្ញាសាយ កុសលាកុសលកិរិយវិបាកវិញ្ញាណានំ ជវនវសេន បវត្តិ វេទិតព្វា.

ជវនាវសានេ បន សចេ បញ្ចទ្វារេ អតិមហន្តំ, មនោទ្វារេ ច វិភូតមារម្មណំ ហោតិ, អថ កាមាវចរសត្តានំ កាមាវចរជវនាវសានេ ឥដ្ឋារម្មណាទីនំ បុរិមកម្មជវនចិត្តាទីនញ្ច វសេន យោ យោ បច្ចយោ លទ្ធោ ហោតិ, តស្ស តស្ស វសេន អដ្ឋសុ សហេតុកកាមាវចរវិបាកេសុ តីសុ វិបាកាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតូសុ ច អញ្ញតរំ បដិសោតគតំ នាវំ អនុពន្ធមានំ កិញ្ចិ អន្តរំ ឧទកមិវ ភវង្គស្សារម្មណតោ អញ្ញស្មិំ អារម្មណេ ជវិតំ ជវនមនុពន្ធំ ទ្វិក្ខត្តុំ សកិំ វា វិបាកវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ. តទេតំ ជវនាវសានេ

កចក្ខុស្ស អារម្មណេ បចត្តការហំ សមានំ តស្ស ឌចកស្ស អារម្មណំ អារម្មណំ កត្វា បចត្តត្តា តការម្មណត្តិ ចុទ្ធតិ។ ឲចំ ឲកាឌសត្ថិ ចិបាកចិញ្ញាណានំ តការម្មណចសេត បចត្តិ ទេចឌិតព្ពា។

តការម្មណាចសានេ បត បុត កចក្កុខេច បចត្តតិ, កចនេក្ខុ ចិន្ធិតេក្ខ បុត អាចឌ្ជនាឌីតិតិ ឲចំ លច្ចបច្ចយចិត្តុសត្តានំ កចក្កាតត្ថទ អាចឌ្ជនំ អាចឌ្ជនាតត្ថទ ឥស្សនាឌីតិតិ ចិត្តនិយមចសេនេច បុតប្បុនំ តាច បចត្តតិ, យាច ឲកាស្មិំ កចេច កចក្កុស្ស បរិក្ខយោ។ ឲកាស្មិំ ហិ កចេច យំ សព្ពុបច្ឆិមំ កចក្កចិត្តំ, តំ តចោ ចចតត្តា ចុតិតិ ចុទ្ធតិ។ តស្មា តម្បិ ឲក្កតឌិសតិចិឌចខេច ទោហតិ។ ឲចំ ឲក្កតឌិសតិយា ចិបាកចិញ្ញាណានំ ចុតិចសេត បចត្តិ ទេចឌិតព្ពា។

ចុតិតោ បត បុត បដិសន្ធិ, បដិសន្ធិតោ បុត កចក្កន្តិ ឲចំ កចកាតិឌិតិតិចាសេប្បុ សំសទេមានានំ សត្តានំ អចិច្ឆិន្នំ ចិត្តុសត្តានំ បចត្តតិយេច។ យោ បនេត្ថ អរហត្តំ បាបុណាតិ, តស្ស ចុតិចិត្តេ តិរុទ្ធេ តិរុទ្ធមេច ទោហតីតិ។

ឥទំ ចិញ្ញាណក្ខន្ធេ ចិត្ថារកថាមុខំ។

ចេទនាក្ខន្ធកថា

៤៥៦។ ឥទានិ យំ ចុត្តំ "យំកិញ្ចិ ចេទយិតលក្ខណំ, សព្ពំ តំ ឲកតោ កត្វា ចេទនាក្ខន្ធោ ចេទិតព្ពោ"តិ, ឲត្ថាបិ ចេទយិតលក្ខណំ នាម ចេទនាច។ យថាហ – "ចេទយតិ ចេទយតីតិ ខោ អាចុសោ, តស្មា ចេទនាតិ ចុទ្ធតី"តិ (ម។ និ។ ១។៤៥០)។ សា បត ចេទយិតលក្ខណេណ សភាចតោ ឲកចិធាបិ ឌាតិចសេត តិចិធា ទោហតិ កុសលា, អកុសលា, អព្យាកតា ចាតិ។

តត្ថ កាមាចចរំ សោមនស្សុបេក្ខាញាណសម្បយោគេកេនតោ អដ្ឋចិធត្ថិមាឌិតា តសេត ចុទ្ធតេ កុសលចិញ្ញាណេត សម្បយុត្តា កុសលា, អកុសលេត សម្បយុត្តា អកុសលា, អព្យាកតេត សម្បយុត្តា អព្យាកតាតិ ចេទិតព្ពា។ សា សភាចភេទតោ បញ្ចចិធា ទោហតិ – សុខំ ទុក្ខំ សោមនស្សំ ទោមនស្សំ ឧបេក្ខាតិ។

តត្ថ កុសលចិបាកេត កាយចិញ្ញាណេត សម្បយុត្តំ សុខំ។ អកុសលចិបាកេត ទុក្ខំ។ កាមាចចរេត ចត្ហិ កុសលេហិ, ចត្ហិ សហេតុកចិបាកេហិ, ឲកេត អហេតុកចិបាកេត, ចត្ហិ សហេតុកកិរិយេហិ, ឲកេត អហេតុកកិរិយេត, ចត្ហិ អកុសលេហិ, ទ្វបិចចរេតោ ឌបេត្វា បញ្ចមជ្ឈានចិញ្ញាណំ ចត្ហិ កុសលេហិ, ចត្ហិ ចិបាកេហិ, ចត្ហិ កិរិយេហិ, លោកុត្តរំ បត យស្មា អឈានិកំ តាម តត្ថិ, តស្មា អដ្ឋ លោកុត្តរាតិ បញ្ចន្ន ឈានានំ ចសេត ចត្តាលីសំ ទោហន្តិ។ តេសុ ឌបេត្វា អដ្ឋ បញ្ចមជ្ឈានិកានិ សេសេហិ ទ្វត្តិសាយ កុសលចិបាកេហីតិ ឲចំ សោមនស្សំ ទ្វាសដ្ឋិយា ចិញ្ញាណេហិ សម្បយុត្តំ។ ទោមនស្សំ ទ្វីហិ អកុសលេហិ។ ឧបេក្ខា អចសេសបញ្ចបញ្ញាសាយ ចិញ្ញាណេហិ សម្បយុត្តា។

ตตฺถ อิฏฺฐโผฏฺฐพฺพานุภวนลกฺขณํ สุขํ, สมฺปยุตฺตานํ อุปพฺรูหนรสํ, กายิกอสฺสาทปจฺจุปฏฺฐานํ, กายินฺทฺริยปทฏฺฐานํ.

อนิฏฺฐโผฏฺฐพฺพานุภวนลกฺขณํ ทุกฺขํ, สมฺปยุตฺตานํ มิลาปนรสํ, กายิกาพาธปจฺจุปฏฺฐานํ, กายินฺทฺริยปทฏฺฐานํ.

อิฏฺฐารมฺมณานุภวนลกฺขณํ โสมนสฺสํ, ยถา ตถา วา อิฏฺฐาการสมฺโภครสํ, เจตสิกอสฺสาทปจฺจุปฏฺฐานํ, ปสฺสทฺธิปทฏฺฐานํ.

อนิฏฺฐารมฺมณานุภวนลกฺขณํ โทมนสฺสํ, ยถา ตถา วา อนิฏฺฐาการสมฺโภครสํ, เจตสิกาพาธปจฺจุปฏฺฐานํ, เอกนฺเตเนว หทยวตฺถุปทฏฺฐานํ.

มชฺฌตฺตเวทยิตลกฺขณา อุเปกฺขา, สมฺปยุตฺตานํ นาติอุปพฺรูหนมิลาปนรสา, สนฺตภาวปจฺจุปฏฺฐานา, นิปฺปีติกจิตฺตปทฏฺฐานาติ.

อิทํ เวทนากฺขนฺเธ วิตฺถารกถามุขํ.

สญฺญากฺขนฺธกถา

๔๕๖. อิทานิ ยํ วุตฺตํ "ยํกิญฺจิ สญฺชานนลกฺขณํ, สพฺพํ ตํ เอกโต กตฺวา สญฺญากฺขนฺโธ เวทิตพฺโพ"ติ, เอตฺถาปิ สญฺชานนลกฺขณํ นาม สญฺญาว. ยถาห – "สญฺชานาติ สญฺชานาตีติ โข, อาวุโส, ตสฺมา สญฺญาติ วุจฺจตี"ติ (ม. นิ. ๑.๔๕๐). สา ปเนสา สญฺชานนลกฺขเณน สภาวโต เอกวิธาปิ ชาติเภเทน ติวิธา โหติ กุสลา, อกุสลา, อพฺยากตา จ.

ตตฺถ กุสลวิญฺญาณสมฺปยุตฺตา กุสลา, อกุสลสมฺปยุตฺตา อกุสลา, อพฺยากตสมฺปยุตฺตา อพฺยากตา. น หิ ตํ วิญฺญาณํ อตฺถิ, ยํ สญฺญาย วิปฺปยุตฺตํ, ตสฺมา ยตฺตโก วิญฺญาณสฺส เภโท, ตตฺตโก สญฺญายาติ.

สา ปเนสา เอวํ วิญฺญาเณน สมปฺปเภทาปิ ลกฺขณาทิโต สพฺพาว สญฺชานนลกฺขณา, ตเทเวตนฺติ ปุน สญฺชานนปจฺจยนิมิตฺตกรณรสา ทารุอาทีสุ ตจฺฉกาทโย วิย, ยถาคหิตนิมิตฺตวเสน อภินิเวสกรณปจฺจุปฏฺฐานา หตฺถิทสฺสกอนฺธา (อุทา. ๕๔) วิย, ยถาอุปฏฺฐิตวิสยปทฏฺฐานา ติณปุริสเกสุ มิคโปตกานํ ปุริสาติ อุปฺปนฺนสญฺญา วิยาติ.

อิทํ สญฺญากฺขนฺเธ วิตฺถารกถามุขํ.

໔໕໔· ຍໍ ປນ ວຸຕ຺ຕໍ “ຍໍກິຎ຺ຈິ ອຠິສງ຺ຂາຣລກ຺ຂຓໍ, ສພ຺ພໍ ຕໍ ເອກໂຕ ກຕ຺ວາ ສງ຺ຂາຣກ຺ຂນ຺ໂຘ ເວທິຕພ຺ໂພ”ຕິ, ເອຕ຺ຖ ອຠິສງ຺ຂາຣລກ຺ຂຓໍ ນາມ ຣາສິກຣຓລກ຺ຂຓໍ· ກິໍ ປນ ຕນ຺ຕິ, ສງ຺ຂາຣາ ເອວ· ຍຖາຫ – “ສງ຺ຂຕມຠິສງ຺ຂໂຣນ຺ຕີຕິ ໂຂ, ຠິກ຺ຂເວ, ຕສ຺ມາ ສງ຺ຂາຣາຕິ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕີ”ຕິ (ສໍ· ນິ· ໓·໗໙)· ເຕ ອຠິສງ຺ຂາຣລກ຺ຂຓາ, ອາຍູຫນຣສາ, ວິປ຺ຜາຣປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ, ເສສກ຺ຂນ຺ຘຕ຺ຕຍປທຏ຺ຐານາ·

ເຕ ລກ຺ຂຓາທິໂຕ ເອກວິຘາປິ ຈ ຊາຕິວເສນ ຕິວິຘາ ກຸສລາ, ອກຸສລາ, ອພ຺ຍາກຕາຕິ· ເຕສຸ ກຸສລວິຎ຺ຎາຓສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ກຸສລາ· ອກຸສລສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ອກຸສລາ· ອພ຺ຍາກຕສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ອພ຺ຍາກຕາ·

ຕຕ຺ຖ ກາມາວຈຣປຐມກຸສລວິຎ຺ຎາຓສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ຕາວ ນິຍຕາ ສຣູເປນ ອາຄຕາ ສຕ຺ຕວີສຕິ, ເຍວາປນກາ ຈຕ຺ຕາໂຣ, ອນິຍຕາ ປຎ຺ຈາຕິ ປຎ຺ຈຕິໍສ· ຕຕ຺ຖ ຜສ຺ໂສ, ເຈຕນາ, ວິຕກ຺ໂກ, ວິຈາໂຣ, ປີຕິ, ວີຣິຍໍ, ຊີວິຕໍ, ສມາຘິ, ສທ຺ຘາ, ສຕິ, ຫິຣີ, ໂອຕ຺ຕປ຺ປໍ, ອໂລໂຠ, ອໂທໂສ, ອໂມໂຫ, ກາຍປສ຺ສທ຺ຘິ, ຈິຕ຺ຕປສ຺ສທ຺ຘິ, ກາຍລຫຸຕາ, ຈິຕ຺ຕລຫຸຕາ, ກາຍມຸທຸຕາ, ຈິຕ຺ຕມຸທຸຕາ, ກາຍກມ຺ມຎ຺ຎຕາ, ຈິຕ຺ຕກມ຺ມຎ຺ຎຕາ, ກາຍປາຄຸຎ຺ຎຕາ, ຈິຕ຺ຕປາຄຸຎ຺ຎຕາ, ກາຍຸຊຸກຕາ, ຈິຕ຺ຕຸຊຸກຕາຕິ ອິເມ ນິຍຕາ ສຣູເປນ ອາຄຕາ ສຕ຺ຕວີສຕິ (ຘ· ສ· ໑; ຘ· ສ· ອຏ຺ຐ· ໑ ເຍວາປນກວຓ຺ຓນາ)· ຉນ຺ໂທ, ອຘິໂມກ຺ໂຂ, ມນສິກາໂຣ, ຕຕ຺ຣມຊ຺ຌຕ຺ຕຕາຕິ ອິເມ ເຍວາປນກາ ຈຕ຺ຕາໂຣ (ຘ· ສ· ອຏ຺ຐ· ໑ ເຍວາປນກວຓ຺ຓນາ)· ກຣຸຓາ, ມຸທິຕາ, ກາຍທຸຈ຺ຈຣິຕວິຣຕິ, ວຈີທຸຈ຺ຈຣິຕວິຣຕິ, ມິຈ຺ຉາຊີວວິຣຕີຕິ ອິເມ ອນິຍຕາ ປຎ຺ຈ· ເອເຕ ຫິ ກທາຈິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕິ, ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານາປິ ຈ ນ ເອກໂຕ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕິ·

໔໕໗· ຕຕ຺ຖ ຜຸສຕີຕິ ຜສ຺ໂສ· ສ຺ວາຍໍ ຜຸສນລກ຺ຂໂຓ, ສງ຺ຆຏ຺ຏນຣໂສ, ສນ຺ນິປາຕປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐາໂນ, ອາປາຖຄຕວິສຍປທຏ຺ຐາໂນ· ອຍຎ຺ຫິ ອຣູປຘມ຺ໂມປິ ສມາໂນ ອາຣມ຺ມເຓ ຜຸສນາກາເຣເນວ ປວຕ຺ຕຕີຕິ· ເອກເທເສນ ຈ ອນລ຺ລີຍມາໂນປິ ຣູປໍ ວິຍ ຈກ຺ຂຸ, ສທ຺ໂທ ວິຍ ຈ ໂສຕໍ ຈິຕ຺ຕໍ ອາຣມ຺ມຓຎ຺ຈ ສງ຺ຆຏ຺ເຏຕິ, ຕິກສນ຺ນິປາຕສງ຺ຂາຕສ຺ສ ອຕ຺ຕໂນ ກາຣຓສ຺ສ ວເສນ ປເວທິຕຕ຺ຕາ ສນ຺ນິປາຕປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐາໂນ· ຕຊ຺ຊາສມນ຺ນາຫາເຣນ ເຈວ ອິນ຺ທ຺ຣິເຍນ ຈ ປຣິກ຺ຂເຕ ວິສເຍ ອນນ຺ຕຣາເຍເນວ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນໂຕ ອາປາຖຄຕວິສຍປທຏ຺ຐາໂນຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ· ເວທນາຘິຏ຺ຐານຠາວໂຕ ປນ ນິຈ຺ຈມ຺ມາຄາວີ (ສໍ· ນິ· ໒·໖໓) ວິຍ ທຏ຺ຐພ຺ໂພ·

໔໖໐· ເຈຕຍຕີຕິ ເຈຕນາ· ອຠິສນ຺ທຫຕີຕິ ອຕ຺ໂຖ· ສາ ເຈຕຍິຕລກ຺ຂຓາ, ອາຍູຫນຣສາ, ສໍວິທຫນປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ ສກິຈ຺ຈປຣກິຈ຺ຈສາຘິກາ ເຊຏ຺ຐສິສ຺ສມຫາວຑ຺ຒກີອາທໂຍ ວິຍ· ອຈ຺ຈາຍິກກມ຺ມານຸສ຺ສຣຓາທີສຸ ຈ ປນາຍໍ ສມ຺ປຍຸຕ຺ຕານໍ ອຸສ຺ສາຫນຠາເວນ ປວຕ຺ຕມານາ ປາກຏາ ໂຫຕີຕິ·

ວິຕກ຺ກວິຈາຣປີຕີສຸ ຍໍ ວຕ຺ຕພ຺ພໍ ສິຍາ, ຕໍ ສພ຺ພໍ ປຐມຊ຺ຌານວຓ຺ຓນາຍໍ (ວິສຸທ຺ຘິ· ໑·໗໑) ວຸຕ຺ຕເມວ·

᪄᪆᪁᪨ ᩅᩦᩁᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩦᩁᩥᨿᩴ᪨ ᨲᩴ ᩏᩈ᩠ᩈᩉᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨶᩴ ᩏᨷᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨶᩁᩈᩴ, ᩋᩈᩴᩈᩦᨴᨶᨽᩣᩅᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ “ᩈᩴᩅᩥᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᨷᨴᩉᨲᩦ”ᨲᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪄᪨᪁᪁᪃) ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᩈᩴᩅᩮᨣᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩅᩦᩁᩥᨿᩣᩁᨾ᩠ᨽᩅᨲ᩠ᨳᩩᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩅᩣ, ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᩋᩣᩁᨴ᩠ᨵᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩦᨶᩴ ᨾᩪᩃᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

᪄᪆᪂᪨ ᨩᩦᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᨶ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᨩᩦᩅᨲᩥ, ᨩᩦᩅᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨩᩦᩅᩥᨲᩴ᪨ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨴᩦᨶᩥ ᨷᨶᩔ ᩁᩪᨷᨩᩦᩅᩥᨲᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩮᩅ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ᪨ ᨲᨬ᩠ᩉᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨩᩦᩅᩥᨲᩴ, ᩍᨵ ᩋᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩍᨴᩴ ᨶᩣᨶᩣᨠᩁᨱᩴ᪨

᪄᪆᪃᪨ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨾᩴ ᩋᩣᨵᩥᨿᨲᩥ, ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ ᩋᩣᨵᩥᨿᨲᩥ, ᩈᨾᩣᨵᩣᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᩑᩈ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔᩣᨲᩥ ᩈᨾᩣᨵᩥ᪨ ᩈᩮᩣ ᩋᩅᩥᩈᩣᩁᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ, ᩋᩅᩥᨠ᩠ᨡᩮᨷᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᩅᩣ, ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨶᩴ ᩈᨾ᩠ᨷᩥᨱ᩠ᨯᨶᩁᩈᩮᩣ ᨶ᩠ᩉᩣᨶᩥᨿᨧᩩᨱ᩠ᨱᩣᨶᩴ ᩏᨴᨠᩴ ᩅᩥᨿ, ᩏᨷᩈᨾᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩮᩣ ᩈᩩᨡᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᨶᩥᩅᩣᨲᩮ ᨷᨴᩦᨷᨧ᩠ᨧᩦᨶᩴ ᨮᩥᨲᩥ ᩅᩥᨿ ᨧᩮᨲᩈᩮᩣ ᨮᩥᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

᪄᪆᪄᪨ ᩈᨴ᩠ᨴᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩣᨿ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩉᨲᩥ, ᩈᨴ᩠ᨴᩉᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᩑᩈᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣ᪨ ᩈᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩉᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ, ᩒᨠᨷ᩠ᨷᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᩅᩣ, ᨷᩈᩣᨴᨶᩁᩈᩣ ᩏᨴᨠᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᨠᨾᨱᩥ ᩅᩥᨿ, ᨷᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨴᨶᩁᩈᩣ ᩅᩣ ᩒᨥᩩᨲ᩠ᨲᩁᨱᩮᩣ ᩅᩥᨿ, ᩋᨠᩣᩃᩩᩔᩥᨿᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᩋᨵᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩅᩣ, ᩈᨴ᩠ᨵᩮᨿ᩠ᨿᩅᨲ᩠ᨳᩩᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᩈᨴ᩠ᨵᨾ᩠ᨾᩔᩅᨶᩣᨴᩥᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩘ᩠ᨣ(ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪃᪨᪃᪁᪁; ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪅᪨᪁᪀᪀᪁) ᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩅᩣ, ᩉᨲ᩠ᨳᩅᩥᨲ᩠ᨲᨻᩦᨩᩣᨶᩥ ᩅᩥᨿ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨

᪄᪆᪅᪨ ᩈᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩣᨿ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᩈᩁᨲᩥ ᩈᩁᨱᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᩑᩈᩣᨲᩥ ᩈᨲᩥ᪨ ᩈᩣ ᩋᨷᩥᩃᩣᨷᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ, ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩈᩁᩈᩣ, ᩋᩣᩁᨠ᩠ᨡᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᩅᩥᩈᨿᩣᨽᩥᨾᩩᨡᨽᩣᩅᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩅᩣ, ᨳᩥᩁᩈᨬ᩠ᨬᩣᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ, ᨠᩣᨿᩣᨴᩥᩈᨲᩥᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩅᩣ᪨ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨴᩊ᩠ᩉᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨶ ᩑᩈᩥᨠᩣ ᩅᩥᨿ, ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨴᩥᩁᨠ᩠ᨡᨱᨲᩮᩣ ᨴᩮᩣᩅᩣᩁᩥᨠᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨧ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨

᪄᪆᪆᪨ ᨠᩣᨿᨴᩩᨧ᩠ᨧᩁᩥᨲᩣᨴᩦᩉᩥ ᩉᩥᩁᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᩉᩥᩁᩦ᪨ ᩃᨩ᩠ᨩᩣᨿᩮᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ᪨ ᨲᩮᩉᩥᨿᩮᩅ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᨲᩦᨲᩥ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ᪨ ᨷᩣᨷᨲᩮᩣ ᩏᨻ᩠ᨻᩮᨣᩔᩮᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᩣᨷᨲᩮᩣ ᨩᩥᨣᩩᨧ᩠ᨨᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᩉᩥᩁᩦ᪨ ᩏᨲ᩠ᨲᩣᩈᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ᪨ ᩃᨩ᩠ᨩᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᩣᨷᩣᨶᩴ ᩋᨠᩁᨱᩁᩈᩣ ᩉᩥᩁᩦ᪨ ᩏᨲ᩠ᨲᩣᩈᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᨶᩮᩅ ᨧ ᨷᩣᨷᨲᩮᩣ ᩈᩘ᩠ᨠᩮᩣᨧᨶᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩑᨲᩣ, ᩋᨲ᩠ᨲᨣᩣᩁᩅᨷᩁᨣᩣᩁᩅᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨣᩁᩩᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩉᩥᩁᩥᨿᩣ ᨷᩣᨷᩴ ᨩᩉᩣᨲᩥ ᨠᩩᩃᩅᨵᩪ ᩅᩥᨿ᪨ ᨷᩁᩴ ᨣᩁᩩᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩮᨶ ᨷᩣᨷᩴ ᨩᩉᩣᨲᩥ ᩅᩮᩈᩥᨿᩣ ᩅᩥᨿ᪨ ᩍᨾᩮ ᨧ ᨷᨶ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩃᩮᩣᨠᨷᩣᩃᨠᩣᨲᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪙) ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨

᪄᪆᪇᪨ ᨶ ᩃᩩᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᨶ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᨶ ᩃᩩᨻ᩠ᨽᨲᩥ, ᩋᩃᩩᨻ᩠ᨽᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩃᩮᩣᨽᩮᩣ᪨ ᩋᨴᩮᩣᩈᩣᨾᩮᩣᩉᩮᩈᩩᨷᩥ ᩑᩈᩮᩅ ᨶᨿᩮᩣ᪨ ᨲᩮᩈᩩ ᩋᩃᩮᩣᨽᩮᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨣᩮᨵᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ, ᩋᩃᨣ᩠ᨣᨽᩣᩅᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᩅᩣ ᨠᨾᩃᨴᩃᩮ ᨩᩃᨻᩥᨶ᩠ᨴᩩ ᩅᩥᨿ, ᩋᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩉᩁᩈᩮᩣ ᨾᩩᨲ᩠ᨲᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᩅᩥᨿ, ᩋᨶᩃ᩠ᩃᩦᨶᨽᩣᩅᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩋᩈᩩᨧᩥᨾ᩠ᩉᩥ ᨷᨲᩥᨲᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩅᩥᨿ᪨

᪄᪆᪈᪨ ᩋᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᩋᨧᨱ᩠ᨯᩥᨠ᩠ᨠᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ, ᩋᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᩅᩣ ᩋᨶᩩᨠᩪᩃᨾᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ, ᩋᩣᨥᩣᨲᩅᩥᨶᨿᩁᩈᩮᩣ, ᨷᩁᩥᩊᩣᩉᩅᩥᨶᨿᩁᩈᩮᩣ ᩅᩣ ᨧᨶ᩠ᨴᨶᩴ ᩅᩥᨿ, ᩈᩮᩣᨾ᩠ᨾᨽᩣᩅᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᨷᩩᨱ᩠ᨱᨧᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩥᨿ᪨

᭑᭓᭙᭞ ᬅᬫᭀᬳᭀ ᬬᬣᬵᬲᬪᬵᬯᬧᬝᬶᬯᬾᬥᬮᬓ᭄ᬔᬡᭀ, ᬅᬓ᭄ᬔᬮᬶᬢᬧᬝᬶᬯᬾᬥᬮᬓ᭄ᬔᬡᭀ ᬯᬵ ᬓᬸᬲᬮᬶᬲ᭄ᬲᬵᬲᬔᬶᬢ᭄ᬢᬉᬲᬸᬧᬝᬶᬯᬾᬥᭀ ᬯᬶᬬ, ᬯᬶᬲᬬᭀᬪᬵᬲᬦᬭᬲᭀ ᬧᬤᬷᬧᭀ ᬯᬶᬬ᭞ ᬅᬲᬫ᭄ᬫᭀᬳᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᭀ ᬅᬭᬜ᭄ᬜᬕᬢᬲᬸᬤᬾᬲᬓᭀ ᬯᬶᬬ᭞ ᬢᬬᭀᬧᬶ ᬘᬾᬢᬾ ᬲᬩ᭄ᬩᬓᬸᬲᬮᬵᬦᬂ ᬫᬹᬮᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

᭑᭔᭐᭞ ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬧᬲ᭄ᬲᬫ᭄ᬪᬦᬂ ᬓᬵᬬᬧᬲ᭄ᬲᬤ᭄ᬥᬶ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬧᬲ᭄ᬲᬫ᭄ᬪᬦᬂ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬲ᭄ᬲᬤ᭄ᬥᬶ᭞ ᬓᬵᬬᭀᬢᬶ ᬘᬾᬢ᭄ᬣ ᬯᬾᬤᬦᬵᬤᬬᭀ ᬢᬬᭀ ᬔᬦ᭄ᬥᬵ᭞ ᬉᬪᭀᬧᬶ ᬧᬦᬾᬢᬵ ᬏᬓᬢᭀ ᬓᬢ᭄ᬯᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬤᬭᬣᬯᬹᬧᬲᬫᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬲ᭄ᬲᬤ᭄ᬥᬶᬬᭀ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬤᬭᬣᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬅᬧᬭᬶᬧ᭄ᬨᬦ᭄ᬤᬲᬷᬢᬶᬪᬵᬯᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬅᬯᬹᬧᬲᬫᬓᬭᬉᬤ᭄ᬥᬘ᭄ᬘᬵᬤᬶᬓᬶᬮᬾᬲᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬮᬳᬸᬪᬵᬯᭀ ᬓᬵᬬᬮᬳᬸᬢᬵ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬮᬳᬸᬪᬵᬯᭀ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬮᬳᬸᬢᬵ᭞ ᬢᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬕᬭᬸᬪᬵᬯᬯᬹᬧᬲᬫᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬕᬭᬸᬪᬵᬯᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬅᬤᬦ᭄ᬥᬢᬵᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬕᬭᬸᬪᬵᬯᬓᬭᬣᬶᬦᬫᬶᬤ᭄ᬥᬵᬤᬶᬓᬶᬮᬾᬲᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬫᬸᬤᬸᬪᬵᬯᭀ ᬓᬵᬬᬫᬸᬤᬸᬢᬵ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬫᬸᬤᬸᬪᬵᬯᭀ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬫᬸᬤᬸᬢᬵ᭞ ᬢᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬣᬤ᭄ᬥᬪᬵᬯᬯᬹᬧᬲᬫᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ , ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬣᬤ᭄ᬥᬪᬵᬯᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬅᬧ᭄ᬧᬝᬶᬖᬵᬢᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬣᬤ᭄ᬥᬪᬵᬯᬓᬭᬤᬶᬝ᭄ᬞᬶᬫᬵᬦᬵᬤᬶᬓᬶᬮᬾᬲᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᭀ ᬓᬵᬬᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬢᬵ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᭀ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬢᬵ᭞ ᬢᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᬯᬹᬧᬲᬫᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬆᬭᬫ᭄ᬫᬡᬓᬭᬡᬲᬫ᭄ᬧᬢ᭄ᬢᬶᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬅᬓᬫ᭄ᬫᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᬓᬭᬵᬯᬲᬾᬲᬦᬷᬯᬭᬡᬵᬤᬶᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵ, ᬧᬲᬵᬤᬦᬷᬬᬯᬢ᭄ᬣᬹᬲᬸ ᬧᬲᬵᬤᬵᬯᬳᬵ, ᬳᬶᬢᬓᬶᬭᬶᬬᬵᬲᬸ ᬯᬶᬦᬶᬬᭀᬕᬓ᭄ᬔᬫᬪᬵᬯᬵᬯᬳᬵ ᬲᬸᬯᬡ᭄ᬡᬯᬶᬲᬸᬤ᭄ᬥᬶ ᬯᬶᬬᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬧᬵᬕᬸᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᭀ ᬓᬵᬬᬧᬵᬕᬸᬜ᭄ᬜᬢᬵ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬧᬵᬕᬸᬜ᭄ᬜᬪᬵᬯᭀ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬵᬕᬸᬜ᭄ᬜᬢᬵ᭞ ᬢᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬅᬕᬾᬮᬜ᭄ᬜᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬕᬾᬮᬜ᭄ᬜᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬦᬶᬭᬵᬤᬷᬦᬯᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬕᬾᬮᬜ᭄ᬜᬓᬭᬅᬲ᭄ᬲᬤ᭄ᬥᬶᬬᬵᬤᬶᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

ᬓᬵᬬᬲ᭄ᬲ ᬉᬚᬸᬓᬪᬵᬯᭀ ᬓᬵᬬᬸᬚᬸᬓᬢᬵ᭞ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬲ᭄ᬲ ᬉᬚᬸᬓᬪᬵᬯᭀ ᬘᬶᬢ᭄ᬢᬸᬚᬸᬓᬢᬵ᭞ ᬢᬵ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬅᬚ᭄ᬚᬯᬮᬓ᭄ᬔᬡᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬓᬸᬝᬶᬮᬪᬵᬯᬦᬶᬫ᭄ᬫᬤ᭄ᬤᬦᬭᬲᬵ, ᬅᬚ᭄ᬚᬶᬫ᭄ᬳᬢᬵᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ, ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬵ᭞ ᬓᬵᬬᬘᬶᬢ᭄ᬢᬵᬦᬂ ᬓᬸᬝᬶᬮᬪᬵᬯᬓᬭᬫᬵᬬᬵᬲᬵᬞᬾᬬ᭄ᬬᬵᬤᬶᬧᬝᬶᬧᬓ᭄ᬔᬪᬹᬢᬵᬢᬶ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᬵ᭞

᭑᭔᭑᭞ ᬙᬦ᭄ᬤᭀᬢᬶ ᬓᬢ᭄ᬢᬸᬓᬵᬫᬢᬵᬬᬾᬢᬂ ᬅᬥᬶᬯᬘᬦᬂ᭞ ᬢᬲ᭄ᬫᬵ ᬲᭀ ᬓᬢ᭄ᬢᬸᬓᬵᬫᬢᬵᬮᬓ᭄ᬔᬡᭀ ᬙᬦ᭄ᬤᭀ, ᬆᬭᬫ᭄ᬫᬡᬧᬭᬶᬬᬾᬲᬦᬭᬲᭀ, ᬆᬭᬫ᭄ᬫᬡᬾᬦ ᬅᬢ᭄ᬣᬶᬓᬢᬵᬧᬘ᭄ᬘᬸᬧᬝ᭄ᬞᬵᬦᭀ, ᬢᬤᬾᬯᬲ᭄ᬲ ᬧᬤᬝ᭄ᬞᬵᬦᬂ᭞ ᬆᬭᬫ᭄ᬫᬡᬕ᭄ᬕᬳᬡᬾ ᬅᬬᬂ ᬘᬾᬢᬲᭀ ᬳᬢ᭄ᬣᬧ᭄ᬧᬲᬵᬭᬡᬂ ᬯᬶᬬ ᬤᬝ᭄ᬞᬩ᭄ᬩᭀ᭞

៤៦១។ អធិមុច្ចនំ អធិមោក្ខោ។ សោ សន្និដ្ឋានលក្ខណោ, អសំសប្បនរសោ, និច្ឆយបច្ចុបដ្ឋានោ, សន្និដ្ឋាតព្ពធម្មបទដ្ឋានោ, អារម្មណេ និច្ចលភាវេន ឥន្ទខីលោ វិយ ទដ្ឋព្ពោ។

៤៦២។ កិរិយា ការោ។ មនម្ហិ ការោ មនសិការោ។ បុរិមមនតោ វិសទិសំ មនំ ករោតីតិបិ មនសិការោ។ ស្វាយំ អារម្មណបដិបាទកោ, វីថិបដិបាទកោ, ជវនបដិបាទកោតិ តិប្បការោ។

តត្ថ អារម្មណបដិបាទកោ មនម្ហិ ការោតិ មនសិការោ។ សោ សារណលក្ខណោ, សម្បយុត្តានំ អារម្មណេ សំយោជនរសោ, អារម្មណាភិមុខភាវបច្ចុបដ្ឋានោ, អារម្មណបទដ្ឋានោ។ សង្ខារក្ខន្ធបរិយាបន្នោ, អារម្មណបដិបាទកត្តេន សម្បយុត្តានំ សារថិ វិយ ទដ្ឋព្ពោ។ វីថិបដិបាទកោតិ បន បញ្ចទ្វារាវជ្ជនស្សេតំ អធិវចនំ។ ជវនបដិបាទកោតិ មនោទ្វារាវជ្ជនស្សេតំ អធិវចនំ។ ន តេ ឥធ អធិប្បេតា។

៤៦៣។ តេសុ ធម្មេសុ មជ្ឈត្តតា តត្រមជ្ឈត្តតា។ សា ចិត្តចេតសិកានំ សមវាហិតលក្ខណា, ឩនាធិកតានិវារណរសា, បក្ខបាតុបច្ឆេទនរសា វា, មជ្ឈត្តភាវបច្ចុបដ្ឋានា, ចិត្តចេតសិកានំ អជ្ឈុបេក្ខនភាវេន សមប្បវត្តានំ អាជានីយានំ អជ្ឈុបេក្ខកសារថិ វិយ ទដ្ឋព្ពា។

ករុណាមុទិតា ច ព្រហ្មវិហារនិទ្ទេសេ (វិសុទ្ធិ. ១.២៥១) វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពា។ កេវលញ្ហិ តា អប្បនាប្បត្តា រូបាវចរា, ឥធ កាមាវចរាតិ អយមេវ វិសេសោ។

កេចិ បន មេត្តុបេក្ខាយោបិ អនិយតេសុ ឥច្ឆន្តិ, តំ ន គហេតព្ពំ។ អត្ថតោ ហិ អទោសោយេវ មេត្តា, តត្រមជ្ឈត្តុបេក្ខាយេវ ឧបេក្ខាតិ។

៤៦៤។ កាយទុច្ចរិតតោ វិរតិ កាយទុច្ចរិតវិរតិ។ ឯស នយោ សេសាសុបិ។ លក្ខណាទិតោ បនេតា តិស្សោបិ កាយទុច្ចរិតាទិវត្ថូនំ អវីតិក្កមលក្ខណា, អមទ្ទនលក្ខណាតិ វុត្តំ ហោតិ។ កាយទុច្ចរិតាទិវត្ថុតោ សង្កោចនរសា, អកិរិយបច្ចុបដ្ឋានា, សទ្ធាហិរោត្តប្បអប្បិច្ឆតាទិគុណបទដ្ឋានា, បាបកិរិយតោ ចិត្តស្ស វិមុខភាវភូតាតិ ទដ្ឋព្ពា។

៤៦៥។ ឥតិ ឥមេ ច ឆត្តិំស សង្ខារា បឋមេន កាមាវចរកុសលវិញ្ញាណេន សម្បយោគំ គច្ឆន្តីតិ វេទិតព្ពា។ យថា ច បឋមេន, ឯវំ ទុតិយេនាបិ។ សសង្ខារភាវមត្តមេវ ហេត្ថ វិសេសោ។

តតិយេន បន ឋបេត្វា អមោហំ អវសេសា វេទិតព្ពា។ តថា ចតុត្ថេន។ សសង្ខារភាវមត្តមេវ ហេត្ថ វិសេសោ។

ᨷᨮᨾᩮ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨷᨶ ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩦᨲᩥᩴ ᩋᩅᩈᩮᩈᩣ ᨷᨬ᩠ᨧᨾᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩮᩣᨣᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨷᨬ᩠ᨧᨾᩮᨶ, ᩑᩅᩴ ᨨᨭ᩠ᨮᩮᨶᩣᨷᩥ᩺ ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ᩺ ᩈᨲ᩠ᨲᨾᩮᨶ ᨧ ᨷᨶ ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨾᩮᩣᩉᩴ ᩋᩅᩈᩮᩈᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᩺ ᨲᨳᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᨾᩮᨶ᩺ ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ᩺

ᨷᨮᨾᩮ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᩁᨲᩥᨲ᩠ᨲᨿᩴ ᩈᩮᩈᩣ ᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ ᨷᨮᨾᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩮᩣᨣᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩅᨩ᩠ᨩᩣ᩺ ᨲᨲᩥᨿᩮᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩥᨧᩣᩁᩅᨩ᩠ᨩᩣ᩺ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩦᨲᩥᩅᨩ᩠ᨩᩣ᩺ ᨷᨬ᩠ᨧᨾᩮᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᩋᨶᩥᨿᨲᩮᩈᩩ ᨠᩁᩩᨱᩣᨾᩩᨴᩥᨲᩣᩅᨩ᩠ᨩᩣ᩺ ᨲᨳᩮᩅ ᨧᨲᩪᩈᩩ ᩋᩣᩁᩩᨷ᩠ᨷᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ᩺ ᩋᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩅ ᩉᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ᩺

ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩮᩈᩩ ᨷᨮᨾᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩮ ᨲᩣᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮ ᨷᨮᨾᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ, ᨴᩩᨲᩥᨿᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩣᨴᩥᨽᩮᨴᩮ ᨴᩩᨲᩥᨿᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩮᩅ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᩺ ᨠᩁᩩᨱᩣᨾᩩᨴᩥᨲᩣᨶᩴ ᨷᨶ ᩋᨽᩣᩅᩮᩣ, ᨶᩥᨿᨲᩅᩥᩁᨲᩥᨲᩣ , ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨲᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ᩺ ᩑᩅᩴ ᨲᩣᩅ ᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᩺

᪃᪈᪈᩺ ᩋᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ ᩃᩮᩣᨽᨾᩪᩃᩮ ᨷᨮᨾᩣᨠᩩᩈᩃᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩣᩅ ᨶᩥᨿᨲᩣ ᩈᩁᩪᨷᩮᨶ ᩋᩣᨣᨲᩣ ᨲᩮᩁᩈ, ᨿᩮᩅᩣᨷᨶᨠᩣ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩁᩈ᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨹᩔᩮᩣ, ᨧᩮᨲᨶᩣ, ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩮᩣ, ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᩣ, ᨷᩦᨲᩥ, ᩅᩦᩁᩥᨿᩴ, ᨩᩦᩅᩥᨲᩴ, ᩈᨾᩣᨵᩥ, ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ, ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ, ᩃᩮᩣᨽᩮᩣ, ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨲᩥ ᩍᨾᩮ ᩈᩁᩪᨷᩮᨶ ᩋᩣᨣᨲᩣ ᨲᩮᩁᩈ (ᨵ᩺ ᩈ᩺ ᪓᪖᪕; ᨵ᩺ ᩈ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪓᪖᪕)᩺ ᨨᨶ᩠ᨴᩮᩣ, ᩋᨵᩥᨾᩮᩣᨠ᩠ᨡᩮᩣ, ᩏᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩴ, ᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩍᨾᩮ ᨿᩮᩅᩣᨷᨶᨠᩣ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ (ᨵ᩺ ᩈ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪓᪖᪕)᩺

᪃᪈᪉᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶ ᩉᩥᩁᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩮᩣ᩺ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩔ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ᩺ ᨶ ᩒᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᨲᩦᨲᩥ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ᩺ ᨲᩮᩈᩩ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ ᨠᩣᨿᨴᩩᨧ᩠ᨧᩁᩥᨲᩣᨴᩦᩉᩥ ᩋᨩᩥᨣᩩᨧ᩠ᨨᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩋᩃᨩ᩠ᨩᩣᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩅᩣ᩺ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩴ ᨲᩮᩉᩮᩅ ᩋᩈᩣᩁᨩ᩠ᨩᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩋᨶᩩᨲ᩠ᨲᩣᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩅᩣ᩺ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩮᩣ᩺ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᩣ ᨷᨶ ᩉᩥᩁᩮᩣᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩣᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺

᪃᪈᪇᩺ ᩃᩩᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᨶ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᩃᩩᨻ᩠ᨽᨲᩥ, ᩃᩩᨻ᩠ᨽᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᩮᩣᨽᩮᩣ᩺ ᨾᩩᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᨶ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᨾᩩᨿ᩠ᩉᨲᩥ, ᨾᩩᨿ᩠ᩉᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩣ ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ᩺ ᨲᩮᩈᩩ ᩃᩮᩣᨽᩮᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨣ᩠ᨣᩉᨱᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᨾᨠ᩠ᨠᨭᩣᩃᩮᨷᩮᩣ ᩅᩥᨿ, ᩋᨽᩥᩈᨦ᩠ᨣᩁᩈᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨲᨠᨷᩣᩃᩮ ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨾᩴᩈᨷᩮᩈᩥ ᩅᩥᨿ᩺ ᩋᨷᩁᩥᨧ᩠ᨧᩣᨣᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᨲᩮᩃᨬ᩠ᨩᨶᩁᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿ᩺ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᩋᩔᩣᨴᨴᩔᨶᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ᩺ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨶᨴᩦᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᨯ᩠ᨰᨾᩣᨶᩮᩣ ᩈᩦᨥᩈᩮᩣᨲᩣ ᨶᨴᩦ ᩅᩥᨿ ᨾᩉᩣᩈᨾᩩᨴ᩠ᨴᩴ ᩋᨷᩣᨿᨾᩮᩅ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺

᪃᪉᪀᩺ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨶ᩠ᨵᨽᩣᩅᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ, ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᩅᩣ, ᩋᩈᨾ᩠ᨷᨭᩥᩅᩮᨵᩁᩈᩮᩣ, ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩈᨽᩣᩅᨧ᩠ᨨᩣᨴᨶᩁᩈᩮᩣ ᩅᩣ, ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᩋᨶ᩠ᨵᨠᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩅᩣ, ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ, ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᨾᩪᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺

᪃᪉᪁᩺ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣ ᨷᩔᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩣᨿ, ᩈᨿᩴ ᩅᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣ ᨷᩔᨲᩥ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩔᨶᨾᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩣ ᩑᩈᩣᨲᩥ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ᩺ ᩈᩣ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ,

បរាមាសរសា, មិច្ឆាភិនិវេសបច្ចុបដ្ឋានា, អរិយានំ អទស្សនកាមតាទិបទដ្ឋានា, បរមំ វជ្ជន្តិ ទដ្ឋព្វា។

៤៧២។ ឧទ្ធតភាវោ ឧទ្ធច្ចំ។ តំ អវូបសមលក្ខណំ វាតាភិឃាតចលជលំ វិយ, អនវដ្ឋានរសំ វាតាភិឃាតចលធជបដាកា វិយ, ភន្តត្តបច្ចុបដ្ឋានំ បាសាណាភិឃាតសមុទ្ធតភស្មំ វិយ, ចេតសោ អវូបសមេ អយោនិសោមនសិការបទដ្ឋានំ, ចិត្តវិក្ខេបោតិ ទដ្ឋព្វំ។ សេសា កុសលេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វា។ អកុសលភាវោយេវ ហិ អកុសលភាវេន ច លាមកត្តំ ឯតេសំ តេហិ វិសេសោ។

៤៧៣។ ឥតិ ឥមេ សត្តរស សង្ខារា បឋមេន អកុសលចិត្តេន សម្បយោគំ គច្ឆន្តីតិ វេទិតព្វា។ យថា ច បឋមេន, ឯវំ ទុតិយេនាបិ។ សសង្ខារតា បនេត្ថ ថិនមិទ្ធស្ស ច អនិយតតា វិសេសោ។

តត្ថ ថិនតា ថិនំ។ មិទ្ធនតា មិទ្ធំ។ អនុស្សាហសំហននតា អសត្តិវិឃាតតា ចាតិ អត្ថោ។ ថិនញ្ច មិទ្ធញ្ច ថិនមិទ្ធំ។ តត្ថ ថិនំ អនុស្សាហលក្ខណំ, វីរិយវិនោទនរសំ, សំសីទនបច្ចុបដ្ឋានំ។ មិទ្ធំ អកម្មញ្ញតាលក្ខណំ, ឱនហនរសំ, លីនតាបច្ចុបដ្ឋានំ, បចលាយិកានិទ្ទាបច្ចុបដ្ឋានំ វា។ ឧភយម្បិ អរតិវិជម្ភិកាទីសុ អយោនិសោមនសិការបទដ្ឋានំ។

តតិយេន បឋមេ វុត្តេសុ ឋបេត្វា មិច្ឆាទិដ្ឋិំ អវសេសា វេទិតព្វា។ មានោ បនេត្ថ អនិយតោ ហោតិ។ អយំ វិសេសោ, សោ ឧន្នតិលក្ខណោ, សម្បគ្គហរសោ, កេតុកម្យតាបច្ចុបដ្ឋានោ, ទិដ្ឋិវិប្បយុត្តលោភបទដ្ឋានោ, ឧម្មាទោ វិយ ទដ្ឋព្វោ។

ចតុត្ថេន ទុតិយេ វុត្តេសុ ឋបេត្វា មិច្ឆាទិដ្ឋិំ អវសេសា វេទិតព្វា។ ឯត្ថាបិ ច មានោ អនិយតេសុ ហោតិយេវ។ បឋមេ វុត្តេសុ បន ឋបេត្វា បីតិំ អវសេសា បញ្ចមេន សម្បយោគំ គច្ឆន្តិ។ យថា ច បញ្ចមេន, ឯវំ ឆដ្ឋេនាបិ។ សសង្ខារតា បនេត្ថ ថិនមិទ្ធស្ស ច អនិយតភាវោ វិសេសោ។ សត្តមេន បញ្ចមេ វុត្តេសុ ឋបេត្វា ទិដ្ឋិំ អវសេសា វេទិតព្វា។ មានោ បនេត្ថ អនិយតោ ហោតិ។ អដ្ឋមេន ឆដ្ឋេ វុត្តេសុ ឋបេត្វា ទិដ្ឋិំ អវសេសា វេទិតព្វា។ ឯត្ថាបិ ច មានោ អនិយតេសុ ហោតិយេវាតិ។

៤៧៤។ ទោសមូលេសុ បន ទ្វីសុ បឋមសម្បយុត្តា តាវ និយតា សរូបេន អាគតា ឯកាទស, យេវាបនកា ចត្តារោ, អនិយតា តយោតិ អដ្ឋារស។ តត្ថ ផស្សោ, ចេតនា, វិតក្កោ, វិចារោ, វីរិយំ, ជីវិតំ, សមាធិ, អហិរិកំ, អនោត្តប្បំ, ទោសោ, មោហោតិ ឥមេ សរូបេន អាគតា ឯកាទស (ធ. ស. ៤១៣; ធ. ស. អដ្ឋ. ៤១៣)។ ឆន្ទោ, អធិមោក្ខោ, ឧទ្ធច្ចំ, មនសិការោតិ ឥមេ យេវាបនកា ចត្តារោ (ធ. ស. អដ្ឋ. ៤១៣)។ ឥស្សា, មច្ឆរិយំ, កុក្កុច្ចន្តិ ឥមេ អនិយតា តយោ (ធ. ស. អដ្ឋ. ៤១៣)។

៤៧៥។ តត្ថ ទុស្សន្តិ តេន, សយំ វា ទុស្សតិ, ទុស្សនមត្តមេវ វា តន្តិ ទោសោ។ សោ ចណ្ឌិក្កលក្ខណោ បហដាសីវិសោ វិយ, វិសប្បនរសោ វិសនិបាតោ វិយ, អត្តនោ និស្សយទហនរសោ វា ទាវគ្គិ វិយ។ ទុស្សនបច្ចុបដ្ឋានោ លទ្ធោកាសោ វិយ សបត្តោ, អាឃាតវត្ថុបទដ្ឋានោ, វិសសំសដ្ឋបូតិមុត្តំ វិយ ទដ្ឋព្វោ។

໔໘໖. ອິສ຺ສາຍນາ ອິສ຺ສາ. ສາ ປຣສມ຺ປຕ຺ຕີນໍ ອຸສູຍນລກ຺ຂຓາ. ຕເຕ຺ຖວ ອນຠິຣຕິຣສາ, ຕເຕາ ວິມຸຂຠາວປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ, ປຣສມ຺ປຕ຺ຕິປທຏ຺ຐານາ, ສໍເຍາຊນນ຺ຕິ ທຏ຺ຐພ຺ພາ.

໔໘໗. ມເຈ຺ຉຣຠາເວາ ມຈ຺ຉຣິຍໍ. ຕໍ ລທ຺ຘານໍ ວາ ລຠິຕພ຺ພານໍ ວາ ອຕ຺ຕເນາ ສມ຺ປຕ຺ຕີນໍ ນິຄູຫນລກ຺ຂຓໍ, ຕາສໍເຍວ ປເຣຫິ ສາຘາຣຓຠາວອກ຺ຂມນຣສໍ, ສງ຺ເກາຈນປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ, ກຏຸກຎ຺ຈຸກຕາປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ ວາ, ອຕ຺ຕສມ຺ປຕ຺ຕິປທຏ຺ຐານໍ, ເຈຕເສາ ວິຣູປຠາເວາຕິ ທຏ຺ຐພ຺ພໍ.

໔໘໘. ກຸຈ຺ຉິຕໍ ກຕໍ ກຸກຕໍ. ຕສ຺ສ ຠາເວາ ກຸກ຺ກຸຈ຺ຈໍ. ຕໍ ປຈ຺ຉານຸຕາປລກ຺ຂຓໍ, ກຕາກຕານຸເສາຈນຣສໍ, ວິປ຺ປຏິສາຣປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ, ກຕາກຕປທຏ຺ຐານໍ, ທາສພ຺ຍມິວ ທຏ຺ຐພ຺ພໍ. ເສສາ ວຸຕ຺ຕປ຺ປກາຣາເຍວາຕິ.

ອິຕິ ອິເມ ອຏ຺ຐາຣສ ສງ຺ຂາຣາ ປຐເມ ເລາຠມູເລ ສມ຺ປເຍາຄໍ ຄຈ຺ຉນ຺ຕີຕິ ເວທິຕພ຺ພາ. ຍຖາ ຈ ປຐເມ, ເອວໍ ທຸຕິເຍປິ. ສສງ຺ຂາຣຕາ ປນ ອຕິຍເຕສຸ ຈ ຖິນມິທ຺ຘສມ຺ປເຍາເຄ ວິເສເສາ.

໔໘໙. ເມາຫມູເລສຸ ທ຺ວີສຸ ວິຈິກິຈ຺ຉາສມ຺ປຍຸເຕ຺ຕ ຕາວ ຜເສ຺ສາ, ເຈຕນາ, ວິຕເກ຺ກາ, ວິຈາເຣາ, ວີຣິຍໍ, ຊີວິຕໍ, ຈິຕ຺ຕຏ຺ຐິຕິ, ອຫິຣິກໍ, ອເນາຕ຺ຕປ຺ປໍ , ເມາເຫາ, ວິຈິກິຈ຺ຉາຕິ ປາຬິຍໍ ອາຄຕາ ເອກາທສ (ຘ. ສ. ໔໒໒; ຘ. ສ. ອຏ຺ຐ. ໔໒໒), ອຸທ຺ຘຈ຺ຈໍ, ມນສິກາເຣາຕິ ເຍວາປນກາ ທ຺ເວ ຈາຕິ ເຕຣສ.

໔໙໐. ຕຕ຺ຖ ຈິຕ຺ຕຏ຺ຐິຕີຕິ ປວຕ຺ຕິຏ຺ຐິຕິມເຕ຺ຕາ ທຸພ຺ພເລາ ສມາຘິ. ວິຄຕາ ຈິກິຈ຺ຉາຕິ ວິຈິກິຈ຺ຉາ. ສາ ສໍສຍລກ຺ຂຓາ, ກມ຺ປນຣສາ, ອນິຈ຺ຉຍປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ, ອເນກໍສຄາຫປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ ວາ, ວິຈິກິຈ຺ຉາຍໍ ອເຍານິເສາມນສິກາຣປທຏ຺ຐານາ, ປຏິປຕ຺ຕິອນ຺ຕຣາຍກຣາຕິ ທຏ຺ຐພ຺ພາ. ເສສາ ວຸຕ຺ຕປ຺ປກາຣາເຍວ.

ອຸທ຺ຘຈ຺ຈສມ຺ປຍຸເຕ຺ຕ ວິຈິກິຈ຺ຉາສມ຺ປຍຸເຕ຺ຕ ວຸເຕ຺ຕສຸ ຐເປຕ຺ວາ ວິຈິກິຈ຺ຉໍ ເສສາ ທ຺ວາທສ. ວິຈິກິຈ຺ຉາຍ ອຠາເວນ ປເນຕ຺ຖ ອຘິເມາກ຺ເຂາ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ. ເຕນ ສທ຺ຘິໍ ເຕຣເສວ, ອຘິເມາກ຺ຂສພ຺ຠາວເຕາ ຈ ພລວຕເຣາ ສມາຘິ ເຫາຕິ. ຍເຎ຺ຈຕ຺ຖ ອຸທ຺ຘຈ຺ຈໍ, ຕໍ ສຣູເປເນວ ອາຄຕໍ. ອຘິເມາກ຺ຂມນສິກາຣາ ເຍວາປນກວເສນາຕິ ເອວໍ ອກຸສລສງ຺ຂາຣາ ເວທິຕພ຺ພາ.

໔໙໑. ອພ຺ຍາກເຕສຸ ວິປາກາພ຺ຍາກຕາ ຕາວ ອເຫຕຸກສເຫຕຸກເຠທເຕາ ທຸວິຘາ. ເຕສຸ ອເຫຕຸກວິປາກວິຎ຺ຎາຓສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ອເຫຕຸກາ. ຕຕ຺ຖ ກຸສລາກຸສລວິປາກຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ ຕາວ ຜເສ຺ສາ, ເຈຕນາ, ຊີວິຕໍ, ຈິຕ຺ຕຏ຺ຐິຕີຕິ ປາຬິຍໍ ອາຄຕາ ຈຕ຺ຕາເຣາ (ຘ. ສ. ໔໒໑; ຘ. ສ. ອຏ຺ຐ. ໔໒໑), ເຍວາປນເກາ ມນສິກາເຣາເຍວາຕິ ປຎ຺ຈ. ເສາຕຆານຊິວ຺ຫາກາຍວິຎ຺ຎາຓສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາປິ ເອເຕເຍວ. ອຸຠຍວິປາກມເນາຘາຕຸຍາ ເອເຕ ເຈວ ວິຕກ຺ກວິຈາຣາຘິເມາກ຺ຂາ ຈາຕິ ອຏ຺ຐ, ຕຖາ ຕິວິຘາຍປິ ອເຫຕຸກມເນາວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸຍາ. ຍາ

បនេត្ថ សោមនស្សសហគតា, តាយ សទ្ធឹ បីតិ អធិកា ហោតីតិ វេទិតព្វា។

សហេតុកវិបាកវិញ្ញាណសម្បយុត្តា បន សហេតុកា។ តេសុ អដ្ឋកាមាវចរវិបាកសម្បយុត្តា តាវ អដ្ឋហិ កាមាវចរកុសលេហិ សម្បយុត្តសង្ខារសទិសាយេវ។ យា បន តា អនិយតេសុ ករុណាមុទិតា, តា សត្តារម្មណត្តា វិបាកេសុ ន សន្តិ។ ឯកន្តបរិត្តារម្មណា ហិ កាមាវចរវិបាកា។ ន កេវលញ្ច ករុណាមុទិតា, វិរតិយោបិ វិបាកេសុ ន សន្តិ។ “បញ្ច សិក្ខាបទា កុសលាយេវា”តិ ហិ វុត្តំ។

រូបាវចរារូបាវចរលោកុត្តរវិបាកវិញ្ញាណសម្បយុត្តា បន តេសំ កុសលវិញ្ញាណសម្បយុត្តសង្ខារេហិ សទិសា ឯវ។

៤៩២។ កិរិយាព្យាកតាបិ អហេតុកសហេតុកភេទតោ ទុវិធា។ តេសុ អហេតុកកិរិយវិញ្ញាណសម្បយុត្តា អហេតុកា។ តេ ច កុសលវិបាកមនោធាតុអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុទ្វយយុត្តេហិ សមានា។ មនោវិញ្ញាណធាតុទ្វយេ បន វីរិយំ អធិកំ។ វីរិយសព្ភាវតោ ពលប្បត្តោ សមាធិ ហោតិ។ អយមេត្ថ វិសេសោ។

សហេតុកកិរិយវិញ្ញាណសម្បយុត្តា បន សហេតុកា។ តេសុ អដ្ឋកាមាវចរកិរិយវិញ្ញាណសម្បយុត្តា តាវ ឋបេត្វា វិរតិយោ អដ្ឋហិ កាមាវចរកុសលេហិ សម្បយុត្តសង្ខារសទិសា។ រូបាវចរារូបាវចរកិរិយសម្បយុត្តា បន សព្វាការេនបិ តេសំ កុសលវិញ្ញាណសម្បយុត្តសទិសាយេវាតិ ឯវំ អព្យាកតាបិ សង្ខារា វេទិតព្វាតិ។

ឥទំ សង្ខារក្ខន្ធេ វិត្ថារកថាមុខំ។

ឥទំ តាវ អភិធម្មេ បទភាជនីយនយេន ខន្ធេសុ វិត្ថារកថាមុខំ។

អតីតាទិវិភាគកថា

៤៩៣។ ភគវតា បន –

“យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, តទេកជ្ឈំ អភិសំយូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា អយំ វុច្ចតិ រូបក្ខន្ធោ។ យា កាចិ វេទនា... យា កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ...បេ... អភិសង្ខិបិត្វា អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ”តិ (វិភ។ ២,២៦) –

ឯវំ ខន្ធា វិត្ថារិតា។

ຕຕ຺ຖ ຍໍກິຎ຺ຈີຕິ ອນວເສສປຣິຍາທານໍ. ຣູປນ຺ຕິ ອຕິປ຺ປສງ຺ຄນິຍມນໍ. ເອວໍ ປທທ຺ວເຍນາປິ ຣູປສ຺ສ ອນວເສສປຣິຄ຺ຄໂຫ ກໂຕ ໂຫຕິ. ອຖສ຺ສ ອຕີຕາທິນາ ວິພາຄໍ ອາຣພຕິ. ຕຕ຺ຖ ກິຎ຺ຈິ ອຕີຕໍ, ກິຎ຺ຈິ ອນາຄຕາທິເພທນ຺ຕິ. ເອສ ນໂຍ ເວທນາທີສຸ.

໓໖໓. ຕຕ຺ຖ ຣູປໍ ຕາວ ອທ຺ຘາສນ຺ຕຕິສມຍຂຓວເສນ ຈຕຸຘາ ອຕີຕໍ ນາມ ໂຫຕິ. ຕຖາ ອນາຄຕປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ.

ຕຕ຺ຖ ອທ຺ຘາວເສນ ຕາວ ເອກສ຺ສ ເອກສ຺ມິໍ ພເວ ປຏິສນ຺ຘິໂຕ ປຸພ຺ເພ ອຕີຕໍ, ຈຸຕິໂຕ ອຸທ຺ຘໍ ອນາຄຕໍ, ອຸພິນ຺ນມນ຺ຕເຣ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ.

ສນ຺ຕຕິວເສນ ສພາຄເອກອຸຕຸສມຸຏ຺ຐານໍ ເອກາຫາຣສມຸຏ຺ຐານຎ຺ຈ ປຸພ຺ພາປຣິຍວເສນ ວຕ຺ຕມານມ຺ປິ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ວິສພາຄອຸຕຸອາຫາຣສມຸຏ຺ຐານໍ ອຕີຕໍ, ປຈ຺ຉາ ອນາຄຕໍ. ຈິຕ຺ຕຊໍ ເອກວີຖິເອກຊວນເອກສມາປຕ຺ຕິສມຸຏ຺ຐານໍ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອຕີຕໍ, ປຈ຺ຉາ ອນາຄຕໍ. ກມ຺ມສມຸຏ຺ຐານສ຺ສ ປາຏິເຍກ຺ກໍ ສນ຺ຕຕິວເສນ ອຕີຕາທິເພໂທ ນຕ຺ຖິ, ເຕສໍເຍວ ປນ ອຸຕຸອາຫາຣຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານານໍ ອຸປຖ຺ຖມ຺ພກວເສນ ຕສ຺ສ ອຕີຕາທິພາໂວ ເວທິຕພ຺ໂພ.

ສມຍວເສນ ເອກມຸຫຸຕ຺ຕປຸພ຺ພຓ຺ຫສາຍນ຺ຫຣຕ຺ຕິນ຺ທິວາທີສຸ ສມເຍສຸ ສນ຺ຕານວເສນ ປວຕ຺ຕມານໍ ຕໍ ຕໍ ສມຍໍ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ ນາມ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອຕີຕໍ, ປຈ຺ຉາ ອນາຄຕໍ.

ຂຓວເສນ ອຸປ຺ປາທາທິຂຓຕ຺ຕຍປຣິຍາປນ຺ນໍ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອນາຄຕໍ, ປຈ຺ຉາ ອຕີຕໍ. ອປິຈ ອຕິກ຺ກນ຺ຕເຫຕຸປຈ຺ຈຍກິຈ຺ຈໍ ອຕີຕໍ, ນິຏ຺ຐິຕເຫຕຸກິຈ຺ຈໍ ອນິຏ຺ຐິຕປຈ຺ຈຍກິຈ຺ຈໍ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ, ອຸພຍກິຈ຺ຈໍ ອສມ຺ປຕ຺ຕໍ ອນາຄຕໍ. ສກິຈ຺ຈກ຺ຂເຓ ວາ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອນາຄຕໍ, ປຈ຺ຉາ ອຕີຕໍ. ເອຕ຺ຖ ຈ ຂຓາທິກຖາວ ນິປ຺ປຣິຍາຍາ. ເສສາ ສປຣິຍາຍາ.

໓໖໔. ອຊ຺ຌຕ຺ຕພຫິທ຺ຘາເພໂທ ວຸຕ຺ຕນໂຍວ. ອປິຈ ອິທ ນິຍກຊ຺ຌຕ຺ຕມ຺ປິ ອຊ຺ຌຕ຺ຕໍ, ປຣປຸຄ຺ຄລິກມ຺ປິ ຈ ພຫິທ຺ຘາຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ.
ໂອຬາຣິກສຸຂຸມເພໂທ ວຸຕ຺ຕນໂຍວ.

໓໖໕. ຫີນປຓີຕເພໂທ ທຸວິໂຘ ປຣິຍາຍໂຕ ນິປ຺ປຣິຍາຍໂຕ ຈ. ຕຕ຺ຖ ອກນິຏ຺ຐານໍ ຣູປໂຕ ສຸທສ຺ສີນໍ ຣູປໍ ຫີນໍ. ຕເທວ ສຸທສ຺ສານໍ ຣູປໂຕ ປຓີຕໍ. ເອວໍ ຍາວ ນຣກສຕ຺ຕານໍ ຣູປໍ, ຕາວ ປຣິຍາຍໂຕ ຫີນປຓີຕຕາ ເວທິຕພ຺ພາ. ນິປ຺ປຣິຍາຍໂຕ ປນ ຍຕ຺ຖ ອກຸສລວິປາກໍ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ, ຕໍ ຫີນໍ. ຍຕ຺ຖ ກຸສລວິປາກໍ, ຕໍ ປຓີຕໍ.

ຍໍ ທູເຣ ສນ຺ຕິເກຕິ ອິທມ຺ປິ ວຸຕ຺ຕນຍເມວ. ອປິຈ ໂອກາສໂຕເປຕ຺ຖ ອຸປາທາຍຸປາທາຍ ທູຣສນ຺ຕິກຕາ ເວທິຕພ຺ພາ.

໓໙໗.ຕເທກຊ຺ຌໍ ອຠິສໍຍູຫິຕ຺ວາ ອຠິສງ຺ຂິປິຕ຺ວາຕິ ຕໍ ອຕີຕາທີຫິ ປເທຫິ ວິສຸໍ ວິສຸໍ ນິທ຺ທິຏ຺ຐໍ ຣູປໍ ສພ຺ພໍ ຣຸປ຺ປນລກ຺ຂຓສງ຺ຂາເຕ ເອກວິທຠາເວ ປຎ຺ຎາຍ ຣາສິໍ ກຕ຺ວາ ຣູປກ຺ຂນ຺ໂທຕິ ວຸຈ຺ຈຕີຕິ ອຍເມຕ຺ຖ ອຕ຺ໂຖ. ເອເຕນ ສພ຺ພມ຺ປິ ຣູປໍ ຣຸປ຺ປນລກ຺ຂເຓ ຣາສິຠາວູປຄມເນນ ຣູປກ຺ຂນ຺ໂທຕິ ທສ຺ເສຕິ. ນ ຫິ ຣູປໂຕ ອຎ຺ໂຎ ຣູປກ຺ຂນ຺ໂທ ນາມ ອຕ຺ຖິ.

໓໙໘. ຍຖາ ຈ ຣູປໍ, ເອວໍ ເວທນາທໂຍປິ ເວທຍິຕລກ຺ຂຓາທີສຸ ຣາສິຠາວູປຄມເນນ. ນ ຫິ ເວທນາທີຫິ ອຎ຺ເຎ ເວທນາກ຺ຂນ຺ທາທໂຍ ນາມ ອຕ຺ຖິ.

ອຕີຕາທິວິຠາເຄ ປເນຕ຺ຖ ສນ຺ຕຕິວເສນ ຂຓາທິວເສນ ຈ ເວທນາຍ ອຕີຕານາຄຕປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນຠາໂວ ເວທິຕພ຺ໂພ. ຕຕ຺ຖ ສນ຺ຕຕິວເສນ ເອກວີຖິເອກຊວນເອກສມາປຕ຺ຕິປຣິຍາປນ຺ນາ ເອກວິທວິສຍສມາໂຍຄປ຺ປວຕ຺ຕາ ຈ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນາ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອຕີຕາ, ປຈ຺ຉາ ອນາຄຕາ. ຂຓາທິວເສນ ຂຓຕ຺ຕຍປຣິຍາປນ຺ນາ ປຸພ຺ພນ຺ຕາປຣນ຺ຕມຊ຺ຌຄຕາ ສກິຈ຺ຈຎ຺ຈ ກຸຣຸມານາ ເວທນາ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນາ, ຕໂຕ ປຸພ຺ເພ ອຕີຕາ, ປຈ຺ຉາ ອນາຄຕາ. ອຊ຺ຌຕ຺ຕາທິເຠໂທ ນິຍກຊ຺ຌຕ຺ຕວເສນ ເວທິຕພ຺ໂພ.

໓໙໙. ໂອຬາຣິກສຸຂຸມເຠໂທ “ອກຸສລາ ເວທນາ ໂອຬາຣິກາ, ກຸສລາພ຺ຍາກຕາ ເວທນາ ສຸຂຸມາ”ຕິອາທິນາ (ວິຠ. ໑໑) ນເຍນ ວິຠງ຺ເຄ ວຸຕ຺ເຕນ ຊາຕິສຠາວປຸຄ຺ຄລໂລກິຍໂລກຸຕ຺ຕຣວເສນ ເວທິຕພ຺ໂພ. ຊາຕິວເສນ ຕາວ ອກຸສລາ ເວທນາ ສາວຊ຺ຊກິຣິຍເຫຕຸໂຕ, ກິເລສສນ຺ຕາປຠາວໂຕ ຈ ອວູປສນ຺ຕວຸຕ຺ຕີຕິ ກຸສລເວທນາຍ ໂອຬາຣິກາ, ສພ຺ຍາປາຣໂຕ, ສອຸສ຺ສາຫໂຕ, ສວິປາກໂຕ, ກິເລສສນ຺ຕາປຠາວໂຕ, ສາວຊ຺ຊໂຕ ຈ ວິປາກາພ຺ຍາກຕາຍ ໂອຬາຣິກາ, ສວິປາກໂຕ, ກິເລສສນ຺ຕາປຠາວໂຕ, ສພ຺ຍາພຊ຺ຌໂຕ, ສາວຊ຺ຊໂຕ ຈ ກິຣິຍາພ຺ຍາກຕາຍ ໂອຬາຣິກາ. ກຸສລາພ຺ຍາກຕາ ປນ ວຸຕ຺ຕວິປຣິຍາຍໂຕ ອກຸສລາຍ ສຸຂຸມາ. ເທ຺ວປິ ກຸສລາກຸສລເວທນາ ສພ຺ຍາປາຣໂຕ, ສອຸສ຺ສາຫໂຕ, ສວິປາກໂຕ ຈ ຍຖາໂຍຄໍ ທຸວິທາຍປິ ອພ຺ຍາກຕາຍ ໂອຬາຣິກາ , ວຸຕ຺ຕວິປຣິຍາເຍນ ທຸວິທາປິ ອພ຺ຍາກຕາ ຕາຫິ ສຸຂຸມາ. ເອວໍ ຕາວ ຊາຕິວເສນ ໂອຬາຣິກສຸຂຸມຕາ ເວທິຕພ຺ພາ.

໔໐໐. ສຠາວວເສນ ປນ ທຸກ຺ຂາ ເວທນາ ນິຣສ຺ສາທໂຕ, ສວິປ຺ຜາຣໂຕ, ໂຂຠກຣຓໂຕ, ອຸພ຺ເພຊນີຍໂຕ, ອຠິຠວນໂຕ ຈ ອິຕຣາຫິ ທ຺ວີຫິ ໂອຬາຣິກາ, ອິຕຣາ ປນ ເທ຺ວ ສາຕໂຕ, ສນ຺ຕໂຕ, ປຓີຕໂຕ, ມນາປໂຕ, ມຊ຺ຌຕ຺ຕໂຕ ຈ ຍຖາໂຍຄໍ ທຸກ຺ຂາຍ ສຸຂຸມາ. ອຸໂຠ ປນ ສຸຂທຸກ຺ຂາ ສວິປ຺ຜາຣໂຕ, ໂຂຠກຣຓໂຕ, ປາກຏໂຕ ຈ ອທຸກ຺ຂມສຸຂາຍ ໂອຬາຣິກາ, ສາ ວຸຕ຺ຕວິປຣິຍາເຍນ ຕທຸຠຍໂຕ ສຸຂຸມາ. ເອວໍ ສຠາວວເສນ ໂອຬາຣິກສຸຂຸມຕາ ເວທິຕພ຺ພາ.

໔໐໑. ປຸຄ຺ຄລວເສນ ປນ ອສມາປນ຺ນສ຺ສ ເວທນາ ນານາຣມ຺ມເຓ ວິກ຺ຂິຕ຺ຕຠາວໂຕ ສມາປນ຺ນສ຺ສ ເວທນາຍ ໂອຬາຣິກາ, ວິປຣິຍາເຍນ ອິຕຣາ ສຸຂຸມາ. ເອວໍ ປຸຄ຺ຄລວເສນ ໂອຬາຣິກສຸຂຸມຕາ ເວທິຕພ຺ພາ.

ໂລກິຍໂລກຸຕ຺ຕຣວເສນ ປນ ສາສວາ ເວທນາ ໂລກິຍາ, ສາ ອາສວຸປ຺ປຕ຺ຕິເຫຕຸໂຕ, ໂອຆນິຍໂຕ, ໂຍຄນິຍໂຕ, ຄນ຺ຖນິຍໂຕ,

ᨶᩦᩅᩁᨱᩥᨿᨲᩮᩣ, ᩏᨸᩤᨴᩤᨶᩥᨿᨲᩮᩣ, ᩈᩴᨠᩥᩃᩮᩈᩥᨠᨲᩮᩣ, ᨸᩩᨳᩩᨩ᩠ᨩᨶᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲᩮᩣ ᨧ ᩋᨶᩣᩈᩅᩣᨿ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩈᩣ ᩅᩥᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᩈᩣᩈᩅᩣᨿ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩍᨲᩥ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩅᩈᩮᨶ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩈᩩᨡᩩᨾᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

᪓᪐᪒᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩮᨴᩮᩣ ᨸᩁᩥᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩋᨠᩩᩈᩃᩅᩥᨸᩣᨠᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᨩᩣᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣᨸᩥ ᩈᨾᩣᨶᩣ ᩈᨽᩣᩅᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩮᨲᩴ “ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩔ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩋᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩔ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩈᩣᩈᩅᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩋᨶᩣᩈᩅᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ”ᨲᩥ (ᩅᩥᨽ᪨ ᪑᪑)᪨ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ, ᩑᩅᩴ ᩈᩩᨡᩣᨴᨿᩮᩣᨸᩥ ᨩᩣᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ ᩈᨽᩣᩅᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨿᨳᩣ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩮᨴᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᨳᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩈᩩᨡᩩᨾᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩥᨴᩴ – ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣ ᨩᩣᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩣᩉᩥ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨶ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩣ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣ? ᨠᩥᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ? ᨠᩥᩴ ᩈᩩᨡᩣ? ᨠᩥᩴ ᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩔ? ᨠᩥᩴ ᩋᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩔ? ᨠᩥᩴ ᩈᩣᩈᩅᩣ ? ᨠᩥᩴ ᩋᨶᩣᩈᩅᩣᨲᩥ? ᩑᩅᩴ ᩈᨽᩣᩅᩣᨴᩥᨽᩮᨴᩮᩣ ᨶ ᨸᩁᩣᨾᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ᪨

ᩋᨸᩥᨧ ᨲᩴ ᨲᩴ ᩅᩤ ᨸᨶ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩏᨸᩤᨴᩤᨿᩩᨸᩤᨴᩤᨿ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩈᩩᨡᩩᨾᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᩈᩩᨸᩥ ᩃᩮᩣᨽᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᨴᩮᩣᩈᩈᩉᨣᨲᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩋᨣ᩠ᨣᩥ ᩅᩥᨿ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨶᩥᩔᨿᨴᩉᨶᨲᩮᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩃᩮᩣᨽᩈᩉᨣᨲᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨴᩮᩣᩈᩈᩉᨣᨲᩣᨸᩥ ᨶᩥᨿᨲᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩋᨶᩥᨿᨲᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨶᩥᨿᨲᩣᨸᩥ ᨠᨸ᩠ᨸᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩍᨲᩁᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨠᨸ᩠ᨸᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨠᩣᩈᩩᨸᩥ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩍᨲᩁᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩃᩮᩣᨽᩈᩉᨣᨲᩣ ᨸᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩍᨲᩁᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩈᩣᨸᩥ ᨶᩥᨿᨲᩣ ᨠᨸ᩠ᨸᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨠᩣ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩍᨲᩁᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᨧ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣ ᨻᩉᩩᩅᩥᨸᩣᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩋᨸ᩠ᨸᩅᩥᨸᩣᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨸᨶ ᩋᨸ᩠ᨸᩅᩥᨸᩣᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᨻᩉᩩᩅᩥᨸᩣᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨

ᩋᨸᩥᨧ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᨠᩩᩈᩃᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᩋᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣ᪨ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩣ ᨴᩤᨶᨾᨿᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩈᩦᩃᨾᨿᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᩣ᪨ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᩣᨸᩥ ᨴᩩᩉᩮᨲᩩᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨠᩣᨸᩥ ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣ ᨧ ᨸᨮᨾᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ...ᨸᩮ... ᨸᨬ᩠ᨧᨾᨩ᩠ᨫᩣᨶᩥᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨ ᩋᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣ ᨧ ᩋᩣᨠᩣᩈᩣᨶᨬ᩠ᨧᩣᨿᨲᨶᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ...ᨸᩮ... ᨶᩮᩅᩈᨬ᩠ᨬᩣᨶᩣᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᨶᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣᩅ᪨ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣ ᨧ ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨾᨣ᩠ᨣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ...ᨸᩮ... ᩋᩁᩉᨲ᩠ᨲᨾᨣ᩠ᨣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣᩅ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᨲᩴ ᨲᩴ ᨽᩪᨾᩥᩅᩥᨸᩣᨠᨠᩥᩁᩥᨿᩅᩮᨴᨶᩣᩈᩩ ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩋᩈᨾᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨴᩥᩈᩣᩈᩅᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᩮᨴᨶᩣᩈᩩ ᨧ᪨

ᩒᨠᩣᩈᩅᩈᩮᨶ ᨧᩣᨸᩥ ᨶᩥᩁᨿᩮ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ᪨ ᨲᩥᩁᨧ᩠ᨨᩣᨶᨿᩮᩣᨶᩥᨿᩴ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ...ᨸᩮ... ᨸᩁᨶᩥᨾ᩠ᨾᩥᨲᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᩦᩈᩩ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣᩅ᪨ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ, ᩑᩅᩴ ᩈᩩᨡᩣᨸᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᨿᨳᩣᨶᩩᩁᩪᨸᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩅᩈᩮᨶ ᨧᩣᨸᩥ ᩉᩦᨶᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣ ᨿᩣ ᨠᩣᨧᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᨸᨱᩦᨲᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ᪨

ᩉᩦᨶᨸᨱᩦᨲᨽᩮᨴᩮ ᨿᩣ ᩒᩊᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩈᩣ ᩉᩦᨶᩣ᪨ ᨿᩣ ᨧ ᩈᩩᨡᩩᨾᩣ, ᩈᩣ ᨸᨱᩦᨲᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨

៦០៣. ទូរបទំ បន “អកុសលា ចេតនា កុសលាព្យាកតាហិ ចេតនាហិ ទូរេ”. សន្តិកេបទំ “អកុសលា ចេតនា អកុសលាយ ចេតនាយ សន្តិកេ”តិអាទិនា នយេន វិភង្គេ វិភត្តំ. តស្មា អកុសលា ចេតនា វិសភាគតោ, អសំសដ្ឋតោ, អសរិក្ខតោ ច កុសលាព្យាកតាហិ ទូរេ, តថា កុសលាព្យាកតា អកុសលាយ. ឯស នយោ សព្ពវារេសុ. អកុសលា បន ចេតនា សភាគតោ, សរិក្ខតោ ច អកុសលាយ សន្តិកេតិ. ឥទំ ចេតនាក្ខន្ធស្ស អតីតាទិវិភាគេ វិត្ថារកថាមុខំ. តំតំចេតនាសម្បយុត្តានំ បន សង្ខារានម្បិ ឯវមេវ វេទិតព្ពំ.

កមាទិវិនិច្ឆយកថា

៦០៤. ឯវំ វិទិត្វា ច បុន ឯតេស្វេវ –

ខន្ធេសុ ញាណភេទត្ថំ, កមតោថ វិសេសតោ;

អនូនាធិកតោ ចេវ, ឧបមាតោ តថេវ ច.

ទដ្ឋព្ពតោ ទ្វិធា ឯវំ, បស្សន្តស្សត្ថសិទ្ធិតោ;

វិនិច្ឆយនយោ សម្មា, វិញ្ញាតព្ពោ វិភាវិនា.

តត្ថ កមតោតិ ឥធ ឧប្បត្តិក្កមោ, បហានក្កមោ, បដិបត្តិក្កមោ, ភូមិក្កមោ, ទេសនាក្កមោតិ ពហុវិធោ កមោ.

តត្ថ “បឋមំ កលលំ ហោតិ, កលលា ហោតិ អព្ពុទ”ន្តិ (សំ. និ. ១.២៣៥) ឯវមាទិ ឧប្បត្តិក្កមោ. “ទស្សនេន បហាតព្ពា ធម្មា, ភាវនាយ បហាតព្ពា ធម្មា”តិ (ធ. ស. តិកមាតិកា ៨) ឯវមាទិ បហានក្កមោ. “សីលវិសុទ្ធិ, ចិត្តវិសុទ្ធី”តិ (ម. និ. ១.២៥៩; បដិ. ម. ៣.៤១) ឯវមាទិ បដិបត្តិក្កមោ. “កាមាវចរា, រូបាវចរា”តិ (ធ. ស. ៩៨៧) ឯវមាទិ ភូមិក្កមោ. “ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា”តិ (ទី. និ. ៣.១៤៥) វា, “ទានកថំ, សីលកថ”ន្តិ (ទី. និ. ១.២៩៨) វា ឯវមាទិ ទេសនាក្កមោ. តេសុ ឥធ ឧប្បត្តិក្កមោ តាវ ន យុជ្ជតិ, កលលាទីនំ វិយ ខន្ធានំ បុព្ពាបរិយវវត្ថានេន អនុប្បត្តិតោ. ន បហានក្កមោ, កុសលាព្យាកតានំ អប្បហាតព្ពតោ. ន បដិបត្តិក្កមោ, អកុសលានំ អប្បដិបជ្ជនីយតោ. ន ភូមិក្កមោ, វេទនាទីនំ ចតុភូមិបរិយាបន្នត្តា. ទេសនាក្កមោ បន យុជ្ជតិ.

អភេទេន ហិ បញ្ចសុ ខន្ធេសុ អត្តគ្គាហបតិតំ វេនេយ្យជនំ សមូហឃនវិនិព្ភោគទស្សនេន អត្តគ្គាហតោ មោចេតុកាមោ ភគវា ហិតកាមោ តស្ស តស្ស ជនស្ស សុខគ្គហណត្ថំ ចក្ខុអាទីនម្បិ វិសយភូតំ ឱឡារិកំ បឋមំ រូបក្ខន្ធំ ទេសេសិ. តតោ ឥដ្ឋានិដ្ឋរូបសំវេទិកំ

ເວທນໍ. “ຢໍ ເວທຢຕິ, ຕໍ ສຍ຺ຊານາຕີ”ຕິ ເອວໍ ເວທນາວິສຢສ຺ສ ອາກາຣຄາຫິກໍ ສຍ຺ຍໍ. ສຍ຺ຍາວເສນ ອຠິສງ຺ຂາຣເກ ສງ຺ຂາເຣ. ເຕສໍ ເວທນາທີນໍ ນິສ຺ສຢໍ ອຘິປຕິຠູຕຍ຺ຈ ເນສໍ ວິຍ຺ຍາຓນ຺ຕິ ເອວໍ ຕາວ ກມເຕາ ວິນິຈ຺ຉເຢາ ວິຍ຺ຍາຕເພ຺ພາ.

໕໐໕. ວິເສສເຕາຕິ ຂນ຺ຘານຍ຺ຈ ອຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘານຍ຺ຈ ວິເສສເຕາ. ເກາ ປນ ເນສໍ ວິເສເສາ, ຂນ຺ຘາ ຕາວ ອວິເສສເຕາ ວຸຕ຺ຕາ. ອຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘາ ສາສວຸປາທານິຢຠາເວນ ວິເສເສຕ຺ວາ. ຢຖາຫ –

“ປຍ຺ຈ ເວວ ເວາ, ຠິກ຺ຂເວ, ຂເນ຺ຘ ເທເສສ຺ສາມິ ປຍ຺ຈຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘ ຈ, ຕໍ ສຸຓາຖ. ກຕເມ ຈ, ຠິກ຺ຂເວ, ປຍ຺ຈກ຺ຂນ຺ຘາ, ຢໍກິຍ຺ຈິ, ຠິກ຺ຂເວ, ຣູປໍ ອຕີຕານາຄຕປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນໍ...ເປ... ສນ຺ຕິເກ ວາ, ອຢໍ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ຣູປກ຺ຂເນ຺ຘາ. ຢາ ກາຈິ ເວທນາ...ເປ... ຢໍກິຍ຺ຈິ ວິຍ຺ຍາຓໍ...ເປ... ສນ຺ຕິເກ ວາ, ອຢໍ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ວິຍ຺ຍາຓກ຺ຂເນ຺ຘາ. ອິເມ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ປຍ຺ຈກ຺ຂນ຺ຘາ. ກຕເມ ຈ, ຠິກ຺ຂເວ, ປຍ຺ຈຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘາ. ຢໍກິຍ຺ຈິ, ຠິກ຺ຂເວ, ຣູປໍ...ເປ... ສນ຺ຕິເກ ວາ ສາສວໍ ອຸປາທານິຢໍ, ອຢໍ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ຣູປຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘາ. ຢາ ກາຈິ ເວທນາ...ເປ... ຢໍກິຍ຺ຈິ ວິຍ຺ຍາຓໍ...ເປ... ສນ຺ຕິເກ ວາ ສາສວໍ ອຸປາທານິຢໍ, ອຢໍ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ວິຍ຺ຍາຓຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘາ. ອິເມ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ປຍ຺ຈຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘາ”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໓.໔໘).

ເອຕ຺ຖ ຈ ຢຖາ ເວທນາທເຢາ ອນາສວາປິ ອຕ຺ຖິ, ນ ເອວໍ ຣູປໍ. ຢສ຺ມາ ປນສ຺ສ ຣາສເຏ຺ຐນ ຂນ຺ຘຠາເວາ ຢຸຊ຺ຊຕິ, ຕສ຺ມາ ຂເນ຺ຘສຸ ວຸຕ຺ຕໍ. ຢສ຺ມາ ຣາສເຏ຺ຐນ ຈ ສາສວເຏ຺ຐນ ຈ ອຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘຠາເວາ ຢຸຊ຺ຊຕິ, ຕສ຺ມາ ອຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘສຸ ວຸຕ຺ຕໍ. ເວທນາທເຢາ ປນ ອນາສວາວ ຂເນ຺ຘສຸ ວຸຕ຺ຕາ. ສາສວາ ອຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘສຸ. ອຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘາຕິ ເອຕ຺ຖ ຈ ອຸປາທານເຄາຈຣາ ຂນ຺ຘາ ອຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘາຕິ ເອວມເຕ຺ຖາ ທຏ຺ຐເພ຺ພາ. ອິຘ ປນ ສເພ຺ພເປເຕ ເອກຊ຺ຌໍ ກຕ຺ວາ ຂນ຺ຘາຕິ ອຘິເປ຺ປຕາ.

໕໐໖. ອນູນາຘິກເຕາຕິ ກສ຺ມາ ປນ ຠຄວຕາ ປເຍ຺ຈວ ຂນ຺ຘາ ວຸຕ຺ຕາ ອນູນາ ອນຘິກາຕິ. ສພ຺ພສງ຺ຂຕສຠາເຄກສງ຺ຄຫເຕາ ອຕ຺ຕຕ຺ຕນິຢຄາຫວຕ຺ຖຸສ຺ສ ເອຕປຣມເຕາ ອເຍ຺ຍສຍ຺ຈ ຕທວເຣາຘເຕາ. ອເນກປ຺ປເຠເທສຸ ຫິ ສງ຺ຂຕຘເມ຺ມສຸ ສຠາຄວເສນ ສງ຺ຄຢ຺ຫມາເນສຸ ຣູປມ຺ປິ ຣູປສຠາຄສງ຺ຄຫວເສນ ເອເກາ ຂເນ຺ຘາ ເຫາຕິ. ເວທນາ ເວທນາສຠາຄສງ຺ຄຫວເສນ ເອເກາ ຂເນ຺ຘາ ເຫາຕິ. ເອສ ນເຢາ ສຍ຺ຍາທີສຸ. ຕສ຺ມາ ສພ຺ພສງ຺ຂຕສຠາເຄກສງ຺ຄຫເຕາ ປເຍ຺ຈວ ວຸຕ຺ຕາ. ເອຕປຣມເຍ຺ຈຕໍ ອຕ຺ຕຕ຺ຕນິຢຄາຫວຕ຺ຖຸ ຢທິທໍ ຣູປາທເຢາ ປຍ຺ຈ. ວຸຕ຺ຕເຍ຺ຫຕໍ “ຣູເປ ເຂາ, ຠິກ຺ຂເວ, ສຕິ ຣູປໍ ອຸປາທາຢ ຣູປໍ ອຠິນິວິສ຺ສ ເອວໍ ທິຏ຺ຐິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ ‘ເອຕໍ ມມ, ເອເສາຫມສ຺ມິ, ເອເສາ ເມ ອຕ຺ຕາ’ຕິ. ເວທນາຢ, ສຍ຺ຍາຢ, ສງ຺ຂາເຣສຸ, ວິຍ຺ຍາເຓ ສຕິ ວິຍ຺ຍາຓໍ ອຸປາທາຢ ວິຍ຺ຍາຓໍ ອຠິນິວິສ຺ສ ເອວໍ ທິຏ຺ຐິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ ‘ເອຕໍ ມມ, ເອເສາຫມສ຺ມິ, ເອເສາ ເມ ອຕ຺ຕາ”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໓.໒໐໗). ຕສ຺ມາ ອຕ຺ຕຕ຺ຕນິຢຄາຫວຕ຺ຖຸສ຺ສ ເອຕປຣມເຕາປິ ປເຍ຺ຈວ ວຸຕ຺ຕາ. ເຢປິ ຈເຍ຺ຍ ສີລາທເຢາ ປຍ຺ຈ ຘມ຺ມກ຺ຂນ຺ຘາ ວຸຕ຺ຕາ, ເຕປິ ສງ຺ຂາຣກ຺ຂເນ຺ຘ ປຣິຢາປນ຺ນຕ຺ຕາ ເອເຕ຺ຖວ ອວເຣາຘໍ ຄຈ຺ຉນ຺ຕິ. ຕສ຺ມາ ອເຍ຺ຍສໍ ຕທວເຣາຘເຕາປິ ປເຍ຺ຈວ ວຸຕ຺ຕາຕິ ເອວໍ ອນູນາຘິກເຕາ ວິນິຈ຺ຉເຢາ ວິຍ຺ຍາຕເພ຺ພາ.

໕໐໗. ອຸປມາເຕາຕິ ເອຕ຺ຖ ຫິ ຄິລານສາລູປເມາ ຣູປຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘາ, ຄິລານູປມສ຺ສ ວິຍ຺ຍາຓຸປາທານກ຺ຂນ຺ຘສ຺ສ ວຕ຺ຖຸທ຺ວາຣາຣມ຺ມຓວເສນ ນິວາສຏ຺ຐານເຕາ. ເຄລຍ຺ຍູປເມາ ເວທນຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘາ, ອາພາຘກຕ຺ຕາ. ເຄລຍ຺ຍສມຸຏ຺ຐານູປເມາ ສຍ຺ຍຸປາທານກ຺ຂເນ຺ຘາ, ກາມສຍ຺ຍາທິວເສນ

រាគាទិសម្បយុត្តវេទនាសម្ភវា។ អសប្បាយសេវនូបមោ សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនាគេលញ្ញស្ស និទានត្តា។ “វេទនំ វេទនត្តាយ អភិសង្ខរោន្តី”តិ (សំ។ និ។ ៣។៧៩) ហិ វុត្តំ។ តថា “អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទុក្ខសហគត”ន្តិ (ធ។ ស។ ៥៥៦)។ គិលានូបមោ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនាគេលញ្ញេន អបរិមុត្តត្តា។ អបិច ចារកការណអបរាធការណការកអបរាធិកូបមា ឯតេ ភាជនភោជនព្យញ្ជនបរិវេសកភុញ្ជកូបមា ចាតិ ឯវំ ឧបមាតោ វិនិច្ឆយោ វិញ្ញាតព្ពោ។

៥០៨. ទដ្ឋព្ពតោ ទ្វិធាតិ សង្ខេបតោ វិត្ថារតោ ចាតិ ឯវំ ទ្វិធា ទដ្ឋព្ពតោបេត្ថ វិនិច្ឆយោ វិញ្ញាតព្ពោ។ សង្ខេបតោ ហិ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា អាសីវិសូបមេ (សំ។ និ។ ៤។២៣៨) វុត្តនយេន ឧក្ខិត្តាសិកបច្ចត្ថិកតោ, ភារសុត្តវសេន (សំ។ និ។ ៣។២២) ភារតោ, ខជ្ជនីយបរិយាយវសេន (សំ។ និ។ ៣។៧៩) ខាទកតោ, យមកសុត្តវសេន (សំ។ និ។ ៣។៨៥) អនិច្ចទុក្ខានត្តសង្ខតវធកតោ ទដ្ឋព្ពា។ វិត្ថារតោ បនេត្ថ ផេណបិណ្ឌោ វិយ រូបំ ទដ្ឋព្ពំ, បរិមទ្ទនាសហនតោ។ ឧទកបុព្ពុឡំ វិយ វេទនា, មុហុត្តរមណីយតោ។ មរីចិកា វិយ សញ្ញា, វិប្បលម្ភនតោ។ កទលិក្ខន្ធោ វិយ សង្ខារា, អសារកតោ។ មាយា វិយ វិញ្ញាណំ, វញ្ចកតោ។ វិសេសតោ ច ឧឡារោបិ អជ្ឈត្តិកំ រូបំ អសុភន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ វេទនា តីហិ ទុក្ខតាហិ អវិនិមុត្តតោ ទុក្ខាតិ។ សញ្ញាសង្ខារា អវិធេយ្យតោ អនត្តាតិ។ វិញ្ញាណំ ឧទយព្ពយធម្មតោ អនិច្ចន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

៥០៩. ឯវំ បស្សន្តស្សត្ថសិទ្ធិតោតិ ឯវញ្ច សង្ខេបវិត្ថារវសេន ទ្វេធា បស្សតោ យា អត្ថសិទ្ធិ ហោតិ, តតោបិ វិនិច្ឆយោ វិញ្ញាតព្ពោ។ សេយ្យថិទំ – សង្ខេបតោ តាវ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធេ ឧក្ខិត្តាសិកបច្ចត្ថិកាទិភាវេន បស្សន្តោ ខន្ធេហិ ន វិហញ្ញតិ។ វិត្ថារតោ បន រូបាទីនិ ផេណបិណ្ឌាទិសទិសភាវេន បស្សន្តោ ន អសារេសុ សារទស្សី ហោតិ។

វិសេសតោ ច អជ្ឈត្តិករូបំ អសុភតោ បស្សន្តោ កពឡីការាហារំ បរិជានាតិ, អសុភេ សុភន្តិ វិបល្លាសំ បជហតិ, កាមោឃំ ឧត្តរតិ, កាមយោគេន វិសំយុជ្ជតិ, កាមាសវេន អនាសវោ ហោតិ, អភិជ្ឈាកាយគន្ថំ ភិន្ទតិ, កាមុបាទានំ ន ឧបាទិយតិ។

វេទនំ ទុក្ខតោ បស្សន្តោ ផស្សាហារំ បរិជានាតិ, ទុក្ខេ សុខន្តិ វិបល្លាសំ បជហតិ, ភវោឃំ ឧត្តរតិ, ភវយោគេន វិសំយុជ្ជតិ, ភវាសវេន អនាសវោ ហោតិ, ព្យាបាទកាយគន្ថំ ភិន្ទតិ, សីលព្ពតុបាទានំ ន ឧបាទិយតិ។

សញ្ញំ សង្ខារេ ច អនត្តតោ បស្សន្តោ មនោសញ្ចេតនាហារំ បរិជានាតិ, អនត្តនិ អត្តាតិ វិបល្លាសំ បជហតិ, ទិដ្ឋោឃំ ឧត្តរតិ, ទិដ្ឋិយោគេន វិសំយុជ្ជតិ, ទិដ្ឋាសវេន អនាសវោ ហោតិ, ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថំ ភិន្ទតិ, អត្តវាទុបាទានំ ន ឧបាទិយតិ។

វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ វិញ្ញាណាហារំ បរិជានាតិ, អនិច្ចេ និច្ចន្តិ វិបល្លាសំ បជហតិ, អវិជ្ជោឃំ ឧត្តរតិ, អវិជ្ជាយោគេន វិសំយុជ្ជតិ, អវិជ្ជាសវេន អនាសវោ ហោតិ, សីលព្ពតបរាមាសកាយគន្ថំ ភិន្ទតិ, ទិដ្ឋុបាទានំ ន ឧបាទិយតិ។

ឲចំ យហាតិសំសំ, ចឆកាឌិចនេយត ងស្សតំ ឃដ្ឋា;

ពដ្ឋា ឍេត្ថ ឆឹនេរា, ចឆកាឌិចនេយត បស្សេយ្យាតិ៍

ញ្ញតិ ឃាស្ទុតបរិយោឌ្ឌ១ាឃ កេព ចិស្ថិ្ដយក្ក

បញ្ញាកាចតាឆិកានេ

ឍត្ថតិខ្គេឃា តាយ

ក្ខុឃយោ បរិខ្លុតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៥។ អាយតនធាតុនិទ្ទេសោ

អាយតនវិត្ថារកថា

៥១០។ អាយតនានីតិ ទ្វាទសាយតនានិ – ចក្ខាយតនំ, រូបាយតនំ, សោតាយតនំ, សទ្ទាយតនំ, ឃានាយតនំ, គន្ធាយតនំ, ជិវ្ហាយតនំ, រសាយតនំ, កាយាយតនំ, ផោដ្ឋព្ពាយតនំ, មនាយតនំ, ធម្មាយតនន្តិ។ តត្ថ –

អត្ថ លក្ខណ តាវត្វ, កម សង្ខេប វិត្ថារា;

តថា ទដ្ឋព្ពតោ ចេវ, វិញ្ញាតព្ពោ វិនិច្ឆយោ។

តត្ថ វិសេសតោ តាវ ចក្ខតីតិ ចក្ខុ, រូបំ អស្សាទេតិ វិភាវេតិ ចាតិ អត្ថោ។ រូបយតីតិ រូបំ, វណ្ណវិការំ អាបជ្ជមានំ ហទយង្គតភាវំ បកាសេតីតិ អត្ថោ។ សុណាតីតិ សោតំ។ សប្បតីតិ សទ្ទោ, ឧទាហរិយតីតិ អត្ថោ។ ឃាយតីតិ ឃានំ។ គន្ធយតីតិ គន្ធោ។ អត្តនោ វត្ថុំ សូចយតីតិ អត្ថោ។ ជីវិតំ អវ្ហាយតីតិ ជិវ្ហា។ រសន្តិ តំ សត្តាតិ រសោ, អស្សាទេន្តីតិ អត្ថោ។ កុច្ឆិតានំ សាសវធម្មានំ អាយោតិ កាយោ។ អាយោតិ ឧប្បត្តិទេសោ។ ផុសិយតីតិ ផោដ្ឋព្ពំ។ មុនាតីតិ មនោ។ អត្តនោ លក្ខណំ ធារេន្តីតិ ធម្មា។

៥១១។ អវិសេសេន បន អាយតនតោ, អាយានំ តននតោ, អាយតស្ស ច នយនតោ អាយតនន្តិ វេទិតព្ពំ។ ចក្ខុរូបាទីសុ ហិ តំតំទ្វារារម្មណា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា សេន សេន អនុភវនាទិនា កិច្ចេន អាយតន្តិ ឧដ្ឋហន្តិ ឃដន្តិ, វាយមន្តីតិ វុត្តំ ហោតិ។ តេ ច អាយភូតេ ធម្មេ ឯតានិ តនោន្តិ, វិត្ថារេន្តីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឥទញ្ច អនមតគ្គេ សំសារេ បវត្តំ អតីវ អាយតំ សំសារទុក្ខំ យាវ ន និវត្តតិ, តាវ នយន្តេវ, បវត្តយន្តីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឥតិ សព្ពេបិមេ ធម្មា អាយតនតោ, អាយានំ តននតោ, អាយតស្ស ច នយនតោ អាយតនំ អាយតនន្តិ វុច្ចន្តិ។

៥១២។ អបិច និវាសដ្ឋានដ្ឋេន អាករដ្ឋេន សមោសរណដ្ឋានដ្ឋេន សញ្ជាតិទេសដ្ឋេន ការណដ្ឋេន ច អាយតនំ វេទិតព្ពំ។ តថា ហិ លោកេ “ឥស្សរាយតនំ វាសុទេវាយតន”ន្តិអាទីសុ និវាសដ្ឋានំ អាយតនន្តិ វុច្ចតិ។ “សុវណ្ណាយតនំ រជតាយតន”ន្តិអាទីសុ អាករោ។ សាសនេ បន “មនោរមេ អាយតនេ សេវន្តិ នំ វិហង្គមា”តិអាទីសុ (អ។ និ។ ៥។៣៨) សមោសរណដ្ឋានំ។ “ទក្ខិណាបថោ គុន្នំ អាយតន”ន្តិអាទីសុ សញ្ជាតិទេសោ។ “តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្វតំ បាបុណាតិ សតិ សតិអាយតនេ”តិអាទីសុ (អ។ និ។ ៣។១០២) ការណំ។

ចក្ខុអាទីសុ ចាបិ តេ តេ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា និវសន្តិ តទាយត្តវុត្តិតាយាតិ ចក្ខាទយោ ច នេសំ និវាសដ្ឋានំ។ ចក្ខាទីសុ ច តេ

អាកិណ្ណា តន្និស្សិតត្តា តទារម្មណត្តា ចាតិ ចក្ខាទយោ តេសំ អាករោ។ ចក្ខាទយោ ច តេសំ សមោសរណដ្ឋានំ, តត្ថ តត្ថ ចតុទ្វារារម្មណវសេន សមោសរណតោ។ ចក្ខាទយោ ច តេសំ សញ្ជាតិទេសោ, តន្និស្សយារម្មណភាវេន តត្ថេវ ឧប្បត្តិតោ។ ចក្ខាទយោ ច តេសំ ការណំ, តេសំ អភាវេ អភាវតោតិ។ ឥតិ និវាសដ្ឋានដ្ឋេន, អាករដ្ឋេន, សមោសរណដ្ឋានដ្ឋេន, សញ្ជាតិទេសដ្ឋេន, ការណដ្ឋេនាតិ ឥមេហិបិ ការណេហិ ឯតេ ធម្មា អាយតនំ អាយតនន្តិ វុច្ចន្តិ។

តស្មា យថាវុត្តេន អត្ថេន ចក្ខុ ច តំ អាយតនញ្ចាតិ ចក្ខាយតនំ...បេ... ធម្មា ច តេ អាយតនញ្ចាតិ ធម្មាយតនន្តិ ឯវំ តាវេត្ថ អត្ថតោ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥១៣. លក្ខណាទិតោតិ ចក្ខាទីនំ លក្ខណតោបេត្ថ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។ តានិ ច បន តេសំ លក្ខណានិ ខន្ធនិទ្ទេសេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វានិ។

តាវត្វតោតិ តាវភាវតោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – ចក្ខាទយោបិ ហិ ធម្មា ឯវ, ឯវំ សតិ ធម្មាយតនមិច្ចេវ អវត្វា កស្មា ទ្វាទសាយតនានីតិ វុត្តានីតិ ចេ។ ឆវិញ្ញាណកាយុប្បត្តិទ្វារារម្មណវវត្ថានតោ ឥធ ឆន្នំ វិញ្ញាណកាយានំ ទ្វារភាវេន អារម្មណភាវេន ច វវត្ថានតោ អយមេតេសំ ភេទោ ហោតីតិ ទ្វាទស វុត្តានិ, ចក្ខុវិញ្ញាណវីថិបរិយាបន្នស្ស ហិ វិញ្ញាណកាយស្ស ចក្ខាយតនមេវ ឧប្បត្តិទ្វារំ, រូបាយតនមេវ ចារម្មណំ, តថា ឥតរានិ ឥតរេសំ។ ឆដ្ឋស្ស បន ភវង្គមនសង្ខាតោ មនាយតនេកទេសោវ ឧប្បត្តិទ្វារំ, អសាធារណញ្ច ធម្មាយតនំ អារម្មណន្តិ។ ឥតិ ឆន្នំ វិញ្ញាណកាយានំ ឧប្បត្តិទ្វារារម្មណវវត្ថានតោ ទ្វាទស វុត្តានីតិ ឯវមេត្ថ តាវត្វតោ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥១៤. កមតោតិ ឥធាបិ បុព្ពេ វុត្តេសុ ឧប្បត្តិក្កមាទីសុ ទេសនាក្កមោវ យុជ្ជតិ។ អជ្ឈត្តិកេសុ ហិ អាយតនេសុ សនិទស្សនសប្បដិឃវិសយត្តា ចក្ខាយតនំ បាកដន្តិ បឋមំ ទេសិតំ, តតោ អនិទស្សនសប្បដិឃវិសយានិ សោតាយតនាទីនិ។ អថ វា ទស្សនានុត្តរិយសវនានុត្តរិយហេតុភាវេន ពហូបការត្តា អជ្ឈត្តិកេសុ ចក្ខាយតនសោតាយតនានិ បឋមំ ទេសិតានិ, តតោ ឃានាយតនាទីនិ តីណិ, បញ្ចន្នម្បិ គោចរវិសយត្តា អន្តេ មនាយតនំ, ចក្ខាយតនាទីនំ បន គោចរត្តា តស្ស តស្ស អនន្តរានិ ពាហិរេសុ រូបាយតនាទីនិ។ អបិច វិញ្ញាណុប្បត្តិការណវវត្ថានតោបិ អយមេតេសំ កមោ វេទិតព្វោ។ វុត្តញ្ហេតំ "ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ...បេ... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណ"ន្តិ (ម. និ. ៣.៤២១; សំ. និ. ២.៤៣)។ ឯវំ កមតោបេត្ថ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥១៥. សង្ខេបវិត្ថារាតិ សង្ខេបតោ ហិ មនាយតនស្ស ចេវ ធម្មាយតនេកទេសស្ស ច នាមេន តទវសេសានញ្ច អាយតនានំ រូបេន សង្គហិតត្តា ទ្វាទសាបិ អាយតនានិ នាមរូបមត្តមេវ ហោន្តិ។ វិត្ថារតោ បន អជ្ឈត្តិកេសុ តាវ ចក្ខាយតនំ ជាតិវសេន ចក្ខុបសាទមត្តមេវ, បច្ចយគតិនិកាយបុគ្គលភេទតោ បន អនន្តប្បភេទំ។ តថា សោតាយតនាទីនិ ចត្តារិ។ មនាយតនំ

ກຸສລາກຸສລວິປາກກິຣິຍວິຎ຺ຎາຓເຠເທນ ເອກູນນວຸຕິປ຺ປເຠທໍ ເອກວີສຸຕ຺ຕຣສຕປ຺ປເຠທຎ຺ຈ. ວຕ຺ຖຸປຏິປທາທິເຠທເຕາ ປນ ອນນ຺ຕປ຺ປເຠທໍ. ຣູປສທ຺ທຄນ຺ຘຣສາຍຕນານິ ວິສຠາຄປ຺ປຈ຺ຈຍາທິເຠທເຕາ ອນນ຺ຕປ຺ປເຠທານິ. ເຜາຏ຺ຐພ຺ພາຍຕນໍ ປຐວີຘາຕຸເຕເຊາຘາຕຸວາເຍາຘາຕຸວເສນ ຕິປ຺ປເຠທໍ. ປຈ຺ຈຍາທິເຠທເຕາ ອເນກປ຺ປເຠທໍ. ຘມ຺ມາຍຕນໍ ເວທນາສຎ຺ຎາສງ຺ຂາຣກ຺ຂນ຺ຘສຸຂຸມຣູປນິພ຺ພານານໍ ສຠາວນານຕ຺ຕເຠທເຕາ ອເນກປ຺ປເຠທນ຺ຕິ. ເອວໍ ສງ຺ເຂປວິຕ຺ຖາຣາ ວິຎ຺ຎາຕພ຺ເພາ ວິນິຈ຺ຉເຍາ.

໕໑໖. ທຏ຺ຐພ຺ພເຕາຕິ ເອຕ຺ຖ ປນ ສພ຺ພາເນວ ສງ຺ຂຕານິ ອາຍຕນານິ ອນາຄມນເຕາ ອນິຄ຺ຄມນເຕາ ຈ ທຏ຺ຐພ຺ພານິ. ນ ຫິ ຕານິ ປຸພ຺ເພ ອຸທຍາ ກຸເຕາຈິ ອາຄຈ຺ຉນ຺ຕິ, ນປິ ອຸທ຺ຘໍ ວຍາ ກຸຫິຎ຺ຈິ ຄຈ຺ຉນ຺ຕິ, ອຖ ເຂາ ປຸພ຺ເພ ອຸທຍາ ອປ຺ປຏິລທ຺ຘສຠາວານິ , ອຸທ຺ຘ ໍວຍາ ປຣິຠິນ຺ນສຠາວານິ, ປຸພ຺ພນ຺ຕາປຣນ຺ຕເວມຊ຺ເຌປຈ຺ຈຍາຍຕ຺ຕວຸຕ຺ຕິຕາຍ ອວສານິ ປວຕ຺ຕນ຺ຕິ. ຕສ຺ມາ ອນາຄມນເຕາ ອນິຄ຺ຄມນເຕາ ຈ ທຏ຺ຐພ຺ພານິ. ຕຖາ ນິຣີຫກເຕາ ອພ຺ຍາປາຣເຕາ ຈ. ນ ຫິ ຈກ຺ຂຸຣູປາທີນໍ ເອວໍ ເຫາຕິ “ອເຫາ ວຕ ອມ຺ຫາກໍ ສາມຄ຺ຄິຍໍ ວິຎ຺ຎາຓໍ ນາມ ອຸປ຺ປຊ຺ເຊຍ຺ຍາ”ຕິ, ນ ຈ ຕານິ ວິຎ຺ຎາຓຸປ຺ປາທນຕ຺ຖໍ ທ຺ວາຣຠາເວນ ວຕ຺ຖຸຠາເວນ ອາຣມ຺ມຓຠາເວນ ວາ ອີຫນ຺ຕິ, ນ ພ຺ຍາປາຣມາປຊ຺ຊນ຺ຕິ, ອຖ ເຂາ ຘມ຺ມຕາເວສາ, ຍໍ ຈກ຺ຂຸຣູປາທິສາມຄ຺ຄິຍໍ ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓາທີນິ ສມ຺ຠວນ຺ຕີຕິ. ຕສ຺ມາ ນິຣີຫກເຕາ ອພ຺ຍາປາຣເຕາ ຈ ທຏ຺ຐພ຺ພານິ. ອປິຈ ອຊ຺ຌຕ຺ຕິການິ ສຸຎ຺ຎຄາເມາ ວິຍ ທຏ຺ຐພ຺ພານິ, ຘຸວສຸຠສຸຂຕ຺ຕຠາວວິຣຫິຕຕ຺ຕາ. ພາຫິຣານິ ຄາມຆາຕກເຈາຣາ ວິຍ, ອຊ຺ຌຕ຺ຕິກາຠິຆາຕກຕ຺ຕາ. ວຸຕ຺ຕຎ຺ເຈຕໍ “ຈກ຺ຂຸ, ຠິກ຺ຂເວ, ຫຎ຺ຎຕິ ມນາປາມນາເປຫິ ຣູເປຫີ”ຕິ ວິຕ຺ຖາເຣາ. ອປິຈ ອຊ຺ຌຕ຺ຕິການິ ຉ ປາຓກາ ວິຍ ທຏ຺ຐພ຺ພານິ, ພາຫິຣານິ ເຕສໍ ເຄາຈຣາ ວິຍາຕິ. ເອວເມຕ຺ຖ ທຏ຺ຐພ຺ພເຕາ ວິຎ຺ຎາຕພ຺ເພາ ວິນິຈ຺ຉເຍາ.

ອິທໍ ຕາວ ອາຍຕນານໍ ວິຕ຺ຖາຣກຖາມຸຂໍ.

ຘາຕຸວິຕ຺ຖາຣກຖາ

໕໑໗. ອິຕຣານິ ປນ ຘາຕຸເຍາຕິ ອຏ຺ຐາຣສ ຘາຕຸເຍາ – ຈກ຺ຂຸຘາຕຸ, ຣູປຘາຕຸ, ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ, ເສາຕຘາຕຸ, ສທ຺ທຘາຕຸ, ເສາຕວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ, ຆານຘາຕຸ, ຄນ຺ຘຘາຕຸ, ຆານວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ, ຊິວ຺ຫາຘາຕຸ, ຣສຘາຕຸ, ຊິວ຺ຫາວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ, ກາຍຘາຕຸ, ເຜາຏ຺ຐພ຺ພຘາຕຸ, ກາຍວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ, ມເນາຘາຕຸ, ຘມ຺ມຘາຕຸ, ມເນາວິຎ຺ຎາຓຘາຕູຕິ. ຕຕ຺ຖ –

ອຕ຺ຖເຕາ ລກ຺ຂຓາທີຫິ, ກມ ຕາວຕ຺ວສງ຺ຂເຕາ;

ປຈ຺ຈຍາ ອຖ ທຏ຺ຐພ຺ພາ, ເວທິຕພ຺ເພາ ວິນິຈ຺ຉເຍາ.

ຕຕ຺ຖ ອຕ຺ຖເຕາຕິ ຈກ຺ຂຕີຕິ ຈກ຺ຂຸ. ຣູປຍຕີຕິ ຣູປໍ. ຈກ຺ຂຸສ຺ສ ວິຎ຺ຎາຓໍ ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓນ຺ຕິ ເອວມາທິນາ ຕາວ ນເຍນ ຈກ຺ຂາທີນໍ ວິເສສຕ຺ຖເຕາ ເວທິຕພ຺ເພາ ວິນິຈ຺ຉເຍາ. ອວິເສເສນ ປນ ວິທຫຕິ, ຘ ີຍເຕ, ວິທານໍ, ວິຘີຍເຕ ເອເຕນ, ເອຕ຺ຖ ວາ ຘີຍຕີຕິ ຘາຕຸ. ເລາກິຍາ ຫິ

ធាតុយោ ការណការេន វវត្ថិតា ហុត្វា សុវណ្ណរជតាទិធាតុយោ វិយ សុវណ្ណរជតាទិំ, អនេកប្បការំ សំសារទុក្ខំ វិទហន្តិ។ ភារហារេហិ ច ភារោ វិយ, សត្តេហិ ធីយន្តេ, ធារីយន្តីតិ អត្ថោ។ ទុក្ខវិធានមត្តមេវ ចេសា, អវសវត្តនតោ។ ឯតាហិ ច ការណភូតាហិ សំសារទុក្ខំ សត្តេហិ អនុវិធីយតិ។ តថាវិហិតញ្ច តំ ឯតាហេវ ធីយតិ, ឋបីយតីតិ អត្ថោ។ ឥតិ ចក្ខាទីសុ ឯកេកោ ធម្មោ យថាសម្ភវំ វិទហតិ, ធីយតីតិអាទិនា អត្ថវសេន ធាតូតិ វុច្ចតិ។

៥១៨។ អបិ ច យថា តិត្ថិយានំ អត្តា នាម សភាវតោ នត្ថិ, ន ឯវមេតា, ឯតា បន អត្តនោ សភាវំ ធារេន្តីតិ ធាតុយោ។ យថា ច លោកេ វិចិត្តា ហរិតាលមនោសិលាទយោ សេលាវយវា ធាតុយោតិ វុច្ចន្តិ, ឯវមេតាបិ ធាតុយោ វិយ ធាតុយោ។ វិចិត្តា ហេតេ ញាណញេយ្យាវយវាតិ។ យថា វា សរីរសង្ខាតស្ស សមុទាយស្ស អវយវភូតេសុ រសសោណិតាទីសុ អញ្ញមញ្ញវិសភាគលក្ខណបរិច្ឆិន្នេសុ ធាតុសមញ្ញា, ឯវមេតេសុបិ បញ្ចក្ខន្ធសង្ខាតស្ស អត្តភាវស្ស អវយវេសុ ធាតុសមញ្ញា វេទិតព្វា។ អញ្ញមញ្ញវិសភាគលក្ខណបរិច្ឆិន្នា ហេតេ ចក្ខាទយោតិ។ អបិ ច ធាតូតិ និជ្ជីវមត្តស្សេតំ អធិវចនំ។ តថា ហិ ភគវា “ឆធាតុរោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោ”តិអាទីសុ (ម. និ. ៣.៣៤៣) ជីវសញ្ញាសមូហនត្ថំ ធាតុទេសនំ អកាសីតិ។

តស្មា យថាវុត្តេន អត្ថេន ចក្ខុ ច តំ ធាតុ ច ចក្ខុធាតុ...បេ... មនោវិញ្ញាណញ្ច តំ ធាតុ ច មនោវិញ្ញាណធាតូតិ។ ឯវំ តាវេត្ថ អត្ថតោ វេទិតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥១៩។ លក្ខណាទិតោតិ ចក្ខាទីនំ លក្ខណាទិតោបេត្ថ វេទិតព្វោ វិនិច្ឆយោ។ តានិ ច បន នេសំ លក្ខណាទីនិ ខន្ធនិទ្ទេសេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វានិ។

កមតោតិ ឥធាបិ បុព្វេ វុត្តេសុ ឧប្បត្តិក្កមាទីសុ ទេសនាក្កមោវ យុជ្ជតិ។ សោ ច បនាយំ ហេតុផលានុបុព្វវវត្ថានវសេន វុត្តោ។ ចក្ខុធាតុ រូបធាតូតិ ហិ ឥទំ ទ្វយំ ហេតុ, ចក្ខុវិញ្ញាណធាតូតិ ផលំ។ ឯវំ សព្វត្ថ។

៥២០។ តាវត្វតោតិ តាវភាវតោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – តេសុ តេសុ ហិ សុត្តាភិធម្មប្បទេសេសុ “អាភាធាតុ, សុភធាតុ, អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ” (សំ. និ. ២.៩៥), “កាមធាតុ, ព្យាបាទធាតុ, វិហិំសាធាតុ, នេក្ខម្មធាតុ, អព្យាបាទធាតុ, អវិហិំសាធាតុ” (វិភ. ១៨២; ទី. និ. ៣.៣០៥; ម. និ. ៣.១២៥), “សុខធាតុ, ទុក្ខធាតុ, សោមនស្សធាតុ, ទោមនស្សធាតុ, ឧបេក្ខាធាតុ, អវិជ្ជាធាតុ” (វិភ. ១៨០; ម. និ. ៣.១២៥), “អារម្ភធាតុ, និក្កមធាតុ, បរក្កមធាតុ” (សំ. និ. ៥.១៨៣), “ហីនធាតុ, មជ្ឈិមធាតុ, បណីតធាតុ” (ទី. និ. ៣.៣០៥), “បថវីធាតុ, អាបោធាតុ, តេជោធាតុ, វាយោធាតុ (ទី. និ. ៣.៣១១), អាកាសធាតុ, វិញ្ញាណធាតុ” (ម. និ. ៣.១២៥; វិភ. ១៧២), “សង្ខតធាតុ, អសង្ខតធាតុ” (ម. និ. ៣.១២៥), “អនេកធាតុ នានាធាតុ លោកោ”តិ (ទី. និ. ២.៣៦៦; ម. និ. ១.១៤៨) ឯវមាទយោ អញ្ញាបិ ធាតុយោ ទិស្សន្តិ។ ឯវំ សតិ សព្វាសំ វសេន បរិច្ឆេទំ អកត្វា កស្មា អដ្ឋារសាតិ អយមេវ បរិច្ឆេទោ កតោតិ

៦៧។ សភាវតោ វិជ្ជមានានំ សព្ពធាតូនំ តទន្តោគធត្តា

រូបធាតុយេវ ហិ អាភាធាតុ, សុភធាតុ បន រូបាទិបដិពទ្ធា។ កស្មា, សុភនិមិត្តត្តា។ សុភនិមិត្តញ្ហិ សុភធាតុ។ តញ្ច រូបាទិវិនិមុត្តំ ន វិជ្ជតិ។ កុសលវិបាការម្មណា វា រូបាទយោ ឯវ សុភធាតូតិ រូបាទិមត្តមេវ ហោតិ។ អាកាសានញ្ចាយតនធាតុអាទីសុ ចិត្តំ មនោវិញ្ញាណធាតុយេវ, សេសា ធម្មធាតុ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ បន សភាវតោ នត្ថិ។ ធាតុទ្វយនិរោធមត្តមេវ ហិ សា។

កាមធាតុ ធម្មធាតុមត្តំ វា ហោតិ។ យថាហ – “តត្ថ កតមា កាមធាតុ? កាមបដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ មិច្ឆាសង្កប្បោ”តិ (វិភ។ ១៨២)។ អដ្ឋារសាបិ វា ធាតុយោ។ យថាហ – “ហេដ្ឋតោ អវីចិនិរយំ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវេ អន្តោករិត្វា យំ ឯតស្មិំ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា ខន្ធធាតុអាយតនា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ, អយំ វុច្ចតិ កាមធាតូ”តិ (វិភ។ ១៨២)។

នេក្ខម្មធាតុ ធម្មធាតុ ឯវ, “សព្ពេបិ កុសលា ធម្មា នេក្ខម្មធាតូ”តិ (វិភ។ ១៨២) វចនតោ មនោវិញ្ញាណធាតុបិ ហោតិយេវ។ ព្យាបាទវិហិំសា-អព្យាបាទ-អវិហិំសាសុខ-ទុក្ខ-សោមនស្ស-ទោមនស្សុបេក្ខា-អវិជ្ជាអារម្ភ-និក្កម-បរក្កមធាតុយោ ធម្មធាតុយេវ។

ហីនមជ្ឈិមបណីតធាតុយោ អដ្ឋារស ធាតុមត្តមេវ។ ហីនា ហិ ចក្ខាទយោ ហីនា ធាតុ, មជ្ឈិមបណីតា មជ្ឈិមា ចេវ បណីតា ច។ និប្បរិយាយេន បន អកុសលា ធម្មធាតុមនោវិញ្ញាណធាតុយោ ហីនធាតុ, លោកិយា កុសលាព្យាកតា ឧភោបិ ចក្ខុធាតុអាទយោ ច មជ្ឈិមធាតុ, លោកុត្តរា បន ធម្មធាតុមនោវិញ្ញាណធាតុយោ បណីតធាតុ។

បឋវីតេជោវាយោធាតុយោ ផោដ្ឋព្ពធាតុយេវ, អាបោធាតុ អាកាសធាតុ ច ធម្មធាតុយេវ។ វិញ្ញាណធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណាទិសត្តវិញ្ញាណធាតុសង្ខេបោយេវ។

សត្តរស ធាតុយោ ធម្មធាតុឯកទេសោ ច សង្ខតធាតុ, អសង្ខតា បន ធាតុ ធម្មធាតុឯកទេសោវ។ អនេកធាតុនានាធាតុលោកោ បន អដ្ឋារស ធាតុប្បភេទមត្តមេវាតិ។ ឥតិ សភាវតោ វិជ្ជមានានំ សព្ពធាតូនំ តទន្តោគធត្តា អដ្ឋារសេវ វុត្តាតិ។

៣២១។ អបិច វិជាននសភាវេ វិញ្ញាណេ ជីវសញ្ញីនំ សញ្ញាសមុគ្ឃាតត្ថម្បិ អដ្ឋារសេវ វុត្តា។ សន្តិ ហិ សត្តា វិជាននសភាវេ វិញ្ញាណេ ជីវសញ្ញិនោ, តេសំ ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយមនោធាតុមនោវិញ្ញាណធាតុភេទេន តស្សា អនេកត្តំ ចក្ខុរូបាទិបច្ចយាយត្តវុត្តិតាយ អនិច្ចតញ្ច បកាសេត្វា ទីឃរត្តានុសយិតំ ជីវសញ្ញំ សមុគ្ឃាតេតុកាមេន ភគវតា អដ្ឋារស ធាតុយោ បកាសិតា។ កិញ្ច ភិយ្យោ តថា វេនេយ្យជ្ឈាសយវសេន ច។ យេ ច ឥមាយ អនតិសង្ខេបវិត្ថារាយ ទេសនាយ វេនេយ្យា សត្តា, តទជ្ឈាសយវសេន ច អដ្ឋារសេវ បកាសិតា។

សង្ខេបវិត្ថារនយេន តថា តថា ហិ,

ធម្មំ បកាសយតិ ឯស យថា យថាស្ស;

សទ្ធម្មតេជវិហតំ វិលយំ ខណេន,

វេនេយ្យសត្តហទយេសុ តមោ បយាតីតិ។

ឯវមេត្ថ តាវត្វតោ វេទិតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥២២។ សង្ខតោតិ ចក្ខុធាតុ តាវ ជាតិតោ ឯកោ ធម្មោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ ចក្ខុបសាទវសេន, តថា សោតឃានជិវ្ហាកាយរូបសទ្ទគន្ធរសធាតុយោ សោតប្បសាទាទិវសេន, ផោដ្ឋព្វធាតុ បន បថវីតេជោវាយោវសេន តយោ ធម្មាតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ កុសលាកុសលវិបាកវសេន ទ្វេ ធម្មាតិ សង្ខំ គច្ឆតិ, តថា សោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណធាតុយោ។ មនោធាតុ បន បញ្ចទ្វារាវជ្ជនកុសលាកុសលវិបាកសម្បដិច្ឆនវសេន តយោ ធម្មាតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ធម្មធាតុ តិណ្ណំ អរូបក្ខន្ធានំ សោឡសន្នំ សុខុមរូបានំ អសង្ខតាយ ច ធាតុយា វសេន វីសតិ ធម្មាតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ សេសកុសលាកុសលាព្យាកតវិញ្ញាណវសេន ឆសត្តតិ ធម្មាតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវមេត្ថ សង្ខតោបិ វេទិតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥២៣។ បច្ចយាតិ ឯត្ថ ច ចក្ខុធាតុ តាវ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា វិប្បយុត្តបុរេជាតអត្ថិអវិគតនិស្សយិន្ទ្រិយបច្ចយានំ វសេន ឆហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ, រូបធាតុ បុរេជាតអត្ថិអវិគតារម្មណបច្ចយានំ វសេន ចតូហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ។ ឯវំ សោតវិញ្ញាណធាតុអាទីនំ សោតធាតុសទ្ទធាតុអាទយោ។ បញ្ចន្នំ បន តេសំ អាវជ្ជនមនោធាតុ អនន្តរសមនន្តរនត្ថិវិគតានន្តរូបនិស្សយវសេន បញ្ចហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ, តា ច បញ្ចាបិ សម្បដិច្ឆនមនោធាតុយា។ តថា សម្បដិច្ឆនមនោធាតុ សន្តីរណមនោវិញ្ញាណធាតុយា, សា ច វោដ្ឋព្វនមនោវិញ្ញាណធាតុយា, វោដ្ឋព្វនមនោវិញ្ញាណធាតុ ច ជវនមនោវិញ្ញាណធាតុយា។ ជវនមនោវិញ្ញាណធាតុ បន អនន្តរាយ ជវនមនោវិញ្ញាណធាតុយា តេហិ ចេវ បញ្ចហិ អាសេវនបច្ចយេន ចាតិ ឆហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ។ ឯស តាវ បញ្ចទ្វារេ នយោ។

មនោទ្វារេ បន ភវង្គមនោវិញ្ញាណធាតុ អាវជ្ជនមនោវិញ្ញាណធាតុយា។ អាវជ្ជនមនោវិញ្ញាណធាតុ ច ជវនមនោវិញ្ញាណធាតុយា បុរិមេហិ បញ្ចហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ។ ធម្មធាតុ បន សត្តន្នម្បិ វិញ្ញាណធាតូនំ

សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអវិគតាទីហិ ពហុធា បច្ចយោ ហោតិ។ ចក្ខុធាតុអាទយោ បន ឯកច្ចា ច ធម្មធាតុ ឯកច្ចាយ មនោវិញ្ញាណធាតុយា អារម្មណបច្ចយាទីហិបិ បច្ចយា ហោន្តិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុអាទីនញ្ច ន កេវលំ ចក្ខុរូបាទយោ បច្ចយា ហោន្តិ, អថ ខោ អាលោកាទយោបិ។ តេនាហុ បុព្ពាចរិយា –

“ចក្ខុរូបាលោកមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ សោតសទ្ទវិវរមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ។ ឃានគន្ធវាយុមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណំ។ ជិវ្ហារសអាបមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ។ កាយផោដ្ឋព្ពបថវីមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ។ ភវង្គមនធម្មមនសិការេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណ”ន្តិ។

អយមេត្ថ សង្ខេបោ។ វិត្ថារតោ បន បច្ចយប្បភេទោ បដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេសេ អាវិភវិស្សតីតិ ឯវមេត្ថ បច្ចយតោបិ វេទិតព្ពោ វិនិច្ឆយោ។

៣៩៣។ ទដ្ឋព្ពតោតិ ទដ្ឋព្ពតោបេត្ថ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោតិ អត្ថោ។ សព្ពា ឯវ ហិ សង្ខតធាតុយោ បុព្ពន្តាបរន្តវិវិត្តតោ ធុវសុភសុខត្តភាវសុញ្ញតោ បច្ចយាយត្តវុត្តិតោ ច ទដ្ឋព្ពា។

វិសេសតោ បនេត្ថ ភេរីតលំ វិយ ចក្ខុធាតុ ទដ្ឋព្ពា, ទណ្ឌោ វិយ រូបធាតុ, សទ្ទោ វិយ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ។ តថា អាទាសតលំ វិយ ចក្ខុធាតុ, មុខំ វិយ រូបធាតុ, មុខនិមិត្តំ វិយ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ។ អថ វា ឧច្ឆុតិលា វិយ ចក្ខុធាតុ, យន្តចក្កយដ្ឋិ វិយ រូបធាតុ, ឧច្ឆុរសតេលានិ វិយ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ។ តថា អធរារណី វិយ ចក្ខុធាតុ, ឧត្តរារណី វិយ រូបធាតុ, អគ្គិ វិយ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ។ ឯស នយោ សោតធាតុអាទីសុ។

មនោធាតុ បន យថាសម្ភវតោ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុអាទីនំ បុរេចរានុចរា វិយ ទដ្ឋព្ពា។

ធម្មធាតុយា វេទនាក្ខន្ធោ សល្លមិវ សូលមិវ ច ទដ្ឋព្ពោ។ សញ្ញាសង្ខារក្ខន្ធា វេទនាសល្លសូលយោគា អាតុរា វិយ, បុថុជ្ជនានំ វា សញ្ញា អាសាទុក្ខជននតោ រិត្តមុដ្ឋិ វិយ។ អយថាភុច្ចនិមិត្តគាហកតោ វនមិគោ វិយ។ សង្ខារា បដិសន្ធិយំ បក្ខិបនតោ អង្គារកាសុយំ ខិបនកបុរិសា វិយ។ ជាតិទុក្ខានុពន្ធតោ រាជបុរិសានុពន្ធចោរា វិយ។ សព្ពានត្ថាវហស្ស ខន្ធសន្តានស្ស ហេតុតោ វិសរុក្ខពីជានិ វិយ។ រូបំ នានាវិធុបទ្ទវនិមិត្តតោ ខុរចក្កំ វិយ ទដ្ឋព្ពំ។ អសង្ខតា បន ធាតុ អមតតោ សន្តតោ ខេមតោ ច ទដ្ឋព្ពា។ កស្មា? សព្ពានត្ថាវហស្ស បដិបក្ខភូតត្តា។

មនោវិញ្ញាណធាតុ អារម្មណេសុ វវត្ថានាភាវតោ អរញ្ញមក្កដោ វិយ, ទុទ្ទមតោ អស្សខឡុង្កោ វិយ, យត្ថកាមនិបាតិតោ វេហាសក្ខិត្តទណ្ឌោ វិយ, លោភទោសាទិនានប្បការកិលេសវេសយោគតោ រង្គនដោ វិយ ទដ្ឋព្ពាតិ។

ញាតិ សាឆុះតបរិយោដ្ឋញ្ញាយ ពេព ចិរស្ថិយេក្កុ

បញ្ញាកាចភាឥការេទ

អាឃតភឈាត្យតិដ្ឋេសា ភាយ

បត្តុទសេយា បរិច្ឆេទោ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៦។ ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេសោ

ឥន្ទ្រិយវិត្ថារកថា

៥២៣។ ធាតូនំ អនន្តរំ ឧទ្ទិដ្ឋានិ បន ឥន្ទ្រិយានីតិ ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ – ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សុខិន្ទ្រិយំ ទុក្ខិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយន្តិ។ តត្ថ –

អត្ថតោ លក្ខណាទីហិ, កមតោ ច វិជានិយា;

ភេទាភេទា តថា កិច្ចា, ភូមិតោ ច វិនិច្ឆយំ។

តត្ថ ចក្ខាទីនំ តាវ ចក្ខតីតិ ចក្ខូតិអាទិនា នយេន អត្ថោ បកាសិតោ។ បច្ឆិមេសុ បន តីសុ បឋមំ បុព្ពភាគេ អនញ្ញាតំ អមតំ បទំ ចតុសច្ចធម្មំ វា ជានិស្សាមីតិ ឯវំ បដិបន្នស្ស ឧប្បជ្ជនតោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋសម្ភវតោ ច អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយន្តិ វុត្តំ។ ទុតិយំ អាជាននតោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋសម្ភវតោ ច អញ្ញិន្ទ្រិយំ។ តតិយំ អញ្ញាតាវិនោ ចតូសុ សច្ចេសុ និដ្ឋិតញ្ញាណកិច្ចស្ស ខីណាសវស្ស ឧប្បជ្ជនតោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋសម្ភវតោ ច អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ។

កោ បន នេសំ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ នាមាតិ? ឥន្ទលិង្គដ្ឋោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ។ ឥន្ទទេសិតដ្ឋោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ។ ឥន្ទទិដ្ឋដ្ឋោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ។ ឥន្ទសិដ្ឋដ្ឋោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ។ ឥន្ទជុដ្ឋដ្ឋោ ឥន្ទ្រិយដ្ឋោ។ សោ សព្ពោបិ ឥធ យថាយោគំ យុជ្ជតិ។ ភគវា ហិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បរមិស្សរិយភាវតោ ឥន្ទោ។ កុសលាកុសលញ្ច កម្មំ, កម្មេសុ កស្សចិ ឥស្សរិយាភាវតោ។ តេនេវេត្ថ កម្មសញ្ជនិតានិ តាវ ឥន្ទ្រិយានិ កុសលាកុសលកម្មំ ឧល្លិង្គេន្តិ។ តេន ច សិដ្ឋានីតិ ឥន្ទលិង្គដ្ឋេន ឥន្ទសិដ្ឋដ្ឋេន ច ឥន្ទ្រិយានិ។ សព្ពានេវ បនេតានិ ភគវតា យថាភូតតោ បកាសិតានិ អភិសម្ពុទ្ធានិ ចាតិ ឥន្ទទេសិតដ្ឋេន ឥន្ទទិដ្ឋដ្ឋេន ច ឥន្ទ្រិយានិ។ តេនេវ ភគវតា មុនិន្ទេន កានិចិ គោចរាសេវនាយ កានិចិ ភាវនាសេវនាយ សេវិតានីតិ ឥន្ទជុដ្ឋដ្ឋេនាបិ ឥន្ទ្រិយានិ។

អបិច អាធិបច្ចសង្ខាតេន ឥស្សរិយដ្ឋេនាបិ ឯតានិ ឥន្ទ្រិយានិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណាទិប្បវត្តិយញ្ហិ ចក្ខាទីនំ សិទ្ធំ អាធិបច្ចំ, តស្មិំ តិក្ខេ តិក្ខត្តា មន្ទេ ច មន្ទត្តាតិ។ អយំ តាវេត្ថ អត្ថតោ វិនិច្ឆយោ។

លក្ខណាទីហីតិ លក្ខណរសបច្ចុបដ្ឋានបទដ្ឋានេហិបិ ចក្ខាទីនំ វិនិច្ឆយំ វិជានិយាតិ អត្ថោ។ តានិ ច នេសំ លក្ខណាទីនិ ខន្ធនិទ្ទេសេ

វុត្តានេវ។ បញ្ញិន្ទ្រិយាទីនិ ហិ ចត្តារិ អត្ថតោ អមោហោយេវ។ សេសានិ តត្ថ សរូបេនេវ អាគតានិ។

៥២៤។ កមតោតិ អយម្បិ ទេសនាក្កមោវ។ តត្ថ អជ្ឈត្តធម្មេ បរិញ្ញាយ អរិយភូមិបដិលាភោ ហោតីតិ អត្តភាវបរិយាបន្នានិ ចក្ខុន្ទ្រិយាទីនិ បឋមំ ទេសិតានិ។ សោ បន អត្តភាវោ យំ ធម្មំ ឧបាទាយ ឥត្ថីតិ វា បុរិសោតិ វា សង្ខំ គច្ឆតិ, អយំ សោតិ និទស្សនត្ថំ តតោ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយញ្ច។ សោ ទុវិធោបិ ជីវិតិន្ទ្រិយបដិពទ្ធវុត្តីតិ ញាបនត្ថំ តតោ ជីវិតិន្ទ្រិយំ។ យាវ តស្ស បវត្តិ, តាវ ឯតេសំ វេទយិតានំ អនិវត្តិ។ យញ្ច កិញ្ចិ វេទយិតំ, សព្ពំ តំ ទុក្ខន្តិ ញាបនត្ថំ តតោ សុខិន្ទ្រិយាទីនិ។ តំនិរោធត្ថំ បន ឯតេ ធម្មា ភាវេតព្ពាតិ បដិបត្តិទស្សនត្ថំ តតោ សទ្ធាទីនិ។ ឥមាយ បដិបត្តិយា ឯស ធម្មោ បឋមំ អត្តនិ បាតុភវតីតិ បដិបត្តិយា អមោឃភាវទស្សនត្ថំ តតោ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ។ តស្សេវ ផលត្តា តតោ អនន្តរំ ភាវេតព្ពត្តា ច តតោ អញ្ញិន្ទ្រិយំ។ តតោ បរំ ភាវនាយ ឥមស្ស អធិគមោ, អធិគតេ ច បន ឥមស្មិំ នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយន្តិ ញាបនត្ថំ អន្តេ បរមស្សាសភូតំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ទេសិតន្តិ អយមេត្ថ កមោ។

ភេទាភេទាតិ ជីវិតិន្ទ្រិយស្សេវ ចេត្ថ ភេទោ។ តញ្ហិ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ អរូបជីវិតិន្ទ្រិយន្តិ ទុវិធំ ហោតិ។ សេសានំ អភេទោតិ ឯវមេត្ថ ភេទាភេទតោ វិនិច្ឆយំ វិជានិយា។

៥២៥។ កិច្ចាតិ កិំ ឥន្ទ្រិយានំ កិច្ចន្តិ ចេ។ ចក្ខុន្ទ្រិយស្ស តាវ “ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ វចនតោ យំ តំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយភាវេន សាធេតព្ពំ អត្តនោ តិក្ខមន្ទាទិភាវេន ចក្ខុវិញ្ញាណាទិធម្មានំ តិក្ខមន្ទាទិសង្ខាតំ អត្តាការានុវត្តាបនំ, ឥទំ កិច្ចំ។ ឯវំ សោតឃានជិវ្ហាកាយានំ។ មនស្ស បន សហជាតធម្មានំ អត្តនោ វសវត្តាបនំ។ ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស សហជាតធម្មានុបាលនំ។ ឥត្ថិន្ទ្រិយបុរិសិន្ទ្រិយានំ ឥត្ថិបុរិសលិង្គនិមិត្តកុត្តាកប្បាការានុវិធានំ។ សុខទុក្ខសោមនស្សទោមនស្សិន្ទ្រិយានំ សហជាតធម្មេ អភិភវិត្វា យថាសកំ ឱឡារិកាការានុបាបនំ។ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយស្ស សន្តបណីតមជ្ឈត្តាការានុបាបនំ។ សទ្ធាទីនំ បដិបក្ខាភិភវនំ សម្បយុត្តធម្មានញ្ច បសន្នាការាទិភាវសម្បាបនំ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស សំយោជនត្តយប្បហានញ្ចេវ សម្បយុត្តានញ្ច តប្បហានាភិមុខភាវករណំ។ អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស កាមរាគព្យាបាទាទិតនុករណបហានញ្ចេវ សហជាតានញ្ច អត្តនោ វសានុវត្តាបនំ។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស សព្ពកិច្ចេសុ ឧស្សុក្កប្បហានញ្ចេវ អមតាភិមុខភាវបច្ចយតា ច សម្បយុត្តានន្តិ ឯវំ កិច្ចតោ វិនិច្ឆយំ វិជានិយា។

៥២៦។ ភូមិតោតិ ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយឥត្ថិបុរិសសុខទុក្ខទោមនស្សិន្ទ្រិយានិ ចេត្ថ កាមាវចរានេវ។ មនិន្ទ្រិយជីវិតិន្ទ្រិយឧបេក្ខិន្ទ្រិយានិ សទ្ធាទីនិ ច បញ្ចាតិ នវិន្ទ្រិយានិ ចតុភូមិបរិយាបន្នានិ។ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ កាមាវចររូបាវចរលោកុត្តរវសេន ភូមិត្តយបរិយាបន្នំ។ អវសានេ តីណិ លោកុត្តរានេវាតិ ឯវំ ភូមិតោបិ វិនិច្ឆយំ វិជានេយ្យ។ ឯវំ ហិ វិជានន្តោ –

សំវេគពហុលោ ភិក្ខុ, ឋិតោ ឥន្ទ្រិយសំវរេ;

ឥន្ទ្រិយានិ បរិញ្ញាយ, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សតីតិ។

ឥទំ ឥន្ទ្រិយានំ វិត្ថារកថាមុខំ។

សច្ចវិត្ថារកថា

៣១។ តទនន្តរានិ បន សច្ចានីតិ ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ – ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ, ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ, ទុក្ខនិរោធោ អរិយសច្ចំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចន្តិ។ តត្ថ –

វិភាគតោ និព្ពចន, លក្ខណាទិប្បភេទតោ;

អត្ថត្ថុទ្ធារតោ ចេវ, អនូនាធិកតោ តថា។

កមតោ ជាតិអាទីនំ, និច្ឆយា ញាណកិច្ចតោ;

អន្តោគព្ភប្បភេទា ច, ឧបមាតោ ចតុក្កតោ។

សុញ្ញតេកវិធាទីហិ, សភាគវិសភាគតោ;

វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោ, វិញ្ញុនា សាសនក្កមេ។

តត្ថ វិភាគតោតិ ទុក្ខាទីនំ ហិ ចត្តារោ ចត្តារោ អត្ថា វិភត្តា តថា អវិតថា អនញ្ញថា, យេ ទុក្ខាទីនិ អភិសមេន្តេហិ អភិសមេតព្ពា។ យថាហ – “ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ សង្ខតដ្ឋោ សន្តាបដ្ឋោ វិបរិណាមដ្ឋោ, ឥមេ ចត្តារោ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ និទានដ្ឋោ សំយោគដ្ឋោ បលិពោធដ្ឋោ។ និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ វិវេកដ្ឋោ អសង្ខតដ្ឋោ អមតដ្ឋោ។ មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ ហេតុដ្ឋោ ទស្សនដ្ឋោ អធិបតេយ្យដ្ឋោ។ ឥមេ ចត្តារោ មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា”តិ (បដិ។ ម។ ២។ ៨)។ តថា “ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ សង្ខតដ្ឋោ សន្តាបដ្ឋោ វិបរិណាមដ្ឋោ អភិសមយដ្ឋោ”តិ (បដិ។ ម។ ២។១១) ឯវមាទិ។ ឥតិ ឯវំ វិភត្តានំ ចតុន្នំ ចតុន្នំ អត្ថានំ វសេន ទុក្ខាទីនិ វេទិតព្ពានីតិ។ អយំ តាវេត្ថ វិភាគតោ វិនិច្ឆយោ។

໕໓໐. ນິທ຺ເທສລກ຺ຂຓາທິປ຺ປເຠທໂຕຕິ ເອຕ຺ຖ ປນ ນິທ຺ເທສໂຕ ຕາວ ອິຘ ທຸ-ອິຕິ ອຍໍ ສທ຺ໂທ ກຸຈ຺ຉິເຕ ທິສ຺ສຕິ. ກຸຈ຺ຉິຕໍ ຫິ ປຸຕ຺ຕໍ ທຸປ຺ປຸຕ຺ໂຕຕິ ວທນ຺ຕິ. ຂໍ-ສທ຺ໂທ ປນ ຕຸຈ຺ເຉ. ຕຸຈ຺ຉໍ ຫິ ອາກາສໍ “ຂ”ນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ. ອິທຎ຺ຈ ປຐມສຈ຺ຈໍ ກຸຈ຺ຉິຕໍ ອເນກຸປທ຺ທວາຘິຏ຺ຐານໂຕ. ຕຸຈ຺ຉໍ ພາລຊນປຣິກປ຺ປິຕຘຸວສຸຠສຸຂຕ຺ຕຠາວວິຣຫິຕໂຕ. ຕສ຺ມາ ກຸຈ຺ຉິຕຕ຺ຕາ ຕຸຈ຺ຉຕ຺ຕາ ຈ ທຸກ຺ຂນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ.

ສໍ-ອິຕິ ຈ ອຍໍ ສທ຺ໂທ “ສມາຄໂມ ສເມຕ”ນ຺ຕິອາທີສຸ (ທີ. ນິ. ໒.໓໙໖; ວິຠ. ໑໙໙) ສໍໂຍຄໍ ທີເປຕິ. ອຸ-ອິຕິ ອຍໍ “ອຸປ຺ປນ຺ນໍ ອຸທິຕ”ນ຺ຕິອາທີສຸ (ຘ. ສ. ໑; ຍມກ. ໘໕) ອຸປ຺ປຕ຺ຕິໍ. ອຍ-ສທ຺ໂທ ການຣໍ ທີເປຕິ. ອິທຎ຺ຈາປິ ທຸຕິຍສຈ຺ຈໍ ອວເສສປຈ຺ຈຍສມາໂຍເຄ ສຕິ ທຸກ຺ຂສ຺ສຸປ຺ປຕ຺ຕິການຣໍ. ອິຕິ ທຸກ຺ຂສ຺ສ ສໍໂຍເຄ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິການຣຕ຺ຕາ ທຸກ຺ຂສມຸທຍນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ.

ຕຕິຍສຈ຺ຈໍ ປນ ຍສ຺ມາ ນິ-ສທ຺ໂທ ອຠາວໍ, ໂຣຘ-ສທ຺ໂທ ຈ ຈາຣກໍ ທີເປຕິ, ຕສ຺ມາ ອຠາໂວ ເອຕ຺ຖ ສໍສາຣຈາຣກສງ຺ຂາຕສ຺ສ ທຸກ຺ຂໂຣຘສ຺ສ ສພ຺ພຄຕິສຸຎ຺ຎຕ຺ຕາ, ສມຘິຄເຕ ວາ ຕສ຺ມິໍ ສໍສາຣຈາຣກສງ຺ຂາຕສ຺ສ ທຸກ຺ຂໂຣຘສ຺ສ ອຠາໂວ ໂຫຕິ, ຕປ຺ປຏິປກ຺ຂຕ຺ຕາຕິປິ ທຸກ຺ຂນິໂຣຘນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ. ທຸກ຺ຂສ຺ສ ວາ ອນຸປ຺ປາທນິໂຣຘປຈ຺ຈຍຕ຺ຕາ ທຸກ຺ຂນິໂຣຘນ຺ຕິ.

ຈຕຸຕ຺ຖສຈ຺ຈໍ ປນ ຍສ຺ມາ ເອຕໍ ທຸກ຺ຂນິໂຣຘໍ ຄຈ຺ຉຕິ ອາຣມ຺ມຓວເສນ ຕທຠິມຸຂີຠູຕຕ຺ຕາ, ປຏິປທາ ຈ ໂຫຕິ ທຸກ຺ຂນິໂຣຘປ຺ປຕ຺ຕິຍາ. ຕສ຺ມາ ທຸກ຺ຂນິໂຣຘຄາມິນີ ປຏິປທາຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ.

໕໓໑. ຍສ຺ມາ ປເນຕານິ ພຸທ຺ທາທໂຍ ອຣິຍາ ປຏິວິຊ຺ຌນ຺ຕິ, ຕສ຺ມາ ອຣິຍສຈ຺ຈານີຕິ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕິ. ຍຖາຫ “ຈຕ຺ຕາຣິມານິ, ຠິກ຺ຂເວ, ອຣິຍສຈ຺ຈານິ. ກຕມານິ...ເປ... ອິມານິ ໂຂ, ຠິກ຺ຂເວ, ຈຕ຺ຕາຣິ ອຣິຍສຈ຺ຈານິ. ອຣິຍາ ອິມານິ ປຏິວິຊ຺ຌນ຺ຕິ, ຕສ຺ມາ ອຣິຍສຈ຺ຈານີຕິ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕີ”ຕິ. ອປິຈ ອຣິຍສ຺ສ ສຈ຺ຈານີຕິປິ ອຣິຍສຈ຺ຈານິ. ຍຖາຫ “ສເທວເກ, ຠິກ຺ຂເວ, ໂລເກ...ເປ... ສເທວມນຸສ຺ສາຍ ຕຖາຄໂຕ ອຣິໂຍ, ຕສ຺ມາ ອຣິຍສຈ຺ຈານີຕິ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕີ”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໕.໑໐໙໘). ອຖ ວາ ເອເຕສໍ ອຠິສມ຺ພຸທ຺ຘຕ຺ຕາ ອຣິຍຠາວສິທ຺ຘິໂຕປິ ອຣິຍສຈ຺ຈານິ. ຍຖາຫ – “ອິເມສໍ ໂຂ, ຠິກ຺ຂເວ, ຈຕຸນ຺ນໍ ອຣິຍສຈ຺ຈານໍ ຍຖາຠູຕໍ ອຠິສມ຺ພຸທ຺ຘຕ຺ຕາ ຕຖາຄໂຕ ອຣຫໍ ສມ຺ມາສມ຺ພຸທ຺ໂຘ ອຣິໂຍຕິ ວຸຈ຺ຈຕີ”ຕິ. ອປິຈ ໂຂ ປນ ອຣິຍານິ ສຈ຺ຈານີຕິປິ ອຣິຍສຈ຺ຈານິ. ອຣິຍານີຕິ ຕຖານິ ອວິຕຖານິ ອວິສໍວາທການີຕິ ອຕ຺ໂຖ. ຍຖາຫ – “ອິມານິ ໂຂ, ຠິກ຺ຂເວ, ຈຕ຺ຕາຣິ ອຣິຍສຈ຺ຈານິ ຕຖານິ ອວິຕຖານິ ອນຎ຺ຎຖານິ, ຕສ຺ມາ ອຣິຍສຈ຺ຈານີຕິ ວຸຈ຺ຈນ຺ຕີ”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໕.໑໐໙໗). ເອວເມຕ຺ຖ ນິທ຺ເທສໂຕ ວິນິຈ຺ເຉໂຍ ເວທິຕພ຺ໂພ.

໕໓໒. ກຖໍ ລກ຺ຂຓາທິປ຺ປເຠທໂຕ? ເອຕ຺ຖ ຫິ ພາຘນລກ຺ຂຓໍ ທຸກ຺ຂສຈ຺ຈໍ, ສນ຺ຕາປນຣສໍ, ປວຕ຺ຕິປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ. ປຠວລກ຺ຂຓໍ ສມຸທຍສຈ຺ຈໍ, ອນຸປຈ຺ເຉທກຣຓຣສໍ, ປລິໂພຘປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ. ສນ຺ຕິລກ຺ຂຓໍ ນິໂຣຘສຈ຺ຈໍ, ອຈ຺ຈຸຕິຣສໍ, ອນິມິຕ຺ຕປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ. ນິຍ຺ຍານລກ຺ຂຓໍ ມຄ຺ຄສຈ຺ຈໍ, ກິເລສປ຺ປຫານກຣສໍ, ວຸຏ຺ຐານປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານໍ. ອປິຈ ປວຕ຺ຕິປວຕ຺ຕກນິວຕ຺ຕິນິວຕ຺ຕກລກ຺ຂຓານິ ປຏິປາຏິຍາ. ຕຖາ ສງ຺ຂຕຕຓ຺ຫາອສງ຺ຂຕທສ຺ສນລກ຺ຂຓານິ ຈາຕິ ເອວເມຕ຺ຖ ລກ຺ຂຓາທິປ຺ປເຠທໂຕ ວິນິຈ຺ເຉໂຍ ເວທິຕພ຺ໂພ.

໕໒໓. ອຕ຺ຖຕ຺ຖຸທ຺ຘາຣໂຕເຈວາຕິ ເອຕ຺ຖ ປນ ອຕ຺ຖໂຕ ຕາວ ໂກ ສຈ຺ຈຏ຺ໂຐຕິ ເຈ? ໂຍ ປຎ຺ຎາຈກ຺ຂຸນາ ອຸປປຣິກ຺ຂມານານໍ ມາຍາວ ວິປຣີໂຕ, ມຣີຈີວ ວິສໍວາທໂກ, ຕິຕ຺ຖິຍານໍ ອຕ຺ຕາວ ອນຸປລພ຺ຠສຠາໂວ ຈ ນ ໂຫຕິ, ອຖ ໂຂ ພາຘນປ຺ປຠວສນ຺ຕິນິຍ຺ຍານປ຺ປກາເຣນ ຕຈ຺ຉາວິປຣີຕຠູຕຠາເວນ ອຣິຍຎາຓສ຺ສ ໂຄຈໂຣ ໂຫຕິເຍວ. ເອສ ອຄ຺ຄິລກ຺ຂຓໍ ວິຍ, ໂລກປກຕິ ວິຍ ຈ ຕຈ຺ຉາວິປຣີຕຠູຕຠາໂວ ສຈ຺ຈຏ຺ໂຐຕິ ເວທິຕພ຺ໂພ. ຍຖາຫ – “ອິທໍ ທຸກ຺ຂນ຺ຕິ, ຠິກ຺ຂເວ, ຕຖເມຕໍ ອວິຕຖເມຕໍ ອນຎ຺ຎຖເມຕນ຺”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໕.໑໐໙໐) ວິຕ຺ຖາໂຣ. ອປິຈ –

ນາພາຘກໍ ຍໂຕ ທຸກ຺ຂໍ, ທຸກ຺ຂາ ອຎ຺ຎໍ ນ ພາຘກໍ;

ພາຘກຕ຺ຕນິຍາເມນ, ຕໂຕ ສຈ຺ຈມິທໍ ມຕໍ.

ຕໍ ວິນາ ນາຎ຺ຎໂຕ ທຸກ຺ຂໍ, ນ ໂຫຕິ ນ ຈ ຕໍ ຕໂຕ;

ທຸກ຺ຂເຫຕຸນິຍາເມນ, ອິຕິ ສຈ຺ຈໍ ວິສຕ຺ຕິກາ.

ນາຎ຺ຎາ ນິພ຺ພານໂຕ ສນ຺ຕິ, ສນ຺ຕໍ ນ ຈ ນ ຕໍ ຍໂຕ;

ສນ຺ຕຠາວນິຍາເມນ, ຕໂຕ ສຈ຺ຈມິທໍ ມຕໍ.

ມຄ຺ຄາ ອຎ຺ຎໍ ນ ນິຍ຺ຍານໍ, ອນິຍ຺ຍາໂນ ນ ຈາປິ ໂສ;

ຕຈ຺ຉນິຍ຺ຍານຠາວຕ຺ຕາ, ອິຕິ ໂສ ສຈ຺ຈສມ຺ມໂຕ.

ອິຕິ ຕຈ຺ຉາວິປລ຺ລາສ, ຠູຕຠາວໍ ຈຕູສ຺ວປິ;

ທຸກ຺ຂາທີສ຺ວວິເສເສນ, ສຈ຺ຈຏ຺ຐໍ ອາຫຸ ປຓ຺ຑິຕາ.

ເອວໍ ອຕ຺ຖໂຕ ວິນິຈ຺ຉໂຍ ເວທິຕພ຺ໂພ.

໕໒໔. ກຖໍ ອຕ຺ຖຸທ຺ຘາຣໂຕ? ອິຘາຍໍ ສຈ຺ຈ-ສທ຺ໂທ ອເນເກສຸ ອຕ຺ເຖສຸ ທິສ຺ສຕິ. ເສຍ຺ຍຖິທໍ – “ສຈ຺ຈໍ ຠເຓ ນ ກຸຊ຺ເຌຍ຺ຍາ”ຕິອາທີສຸ (ຘ. ປ. ໒໒໔) ວາຈາສຈ຺ເຈ. “ສຈ຺ເຈ ຐິຕາ ສມຓພ຺ຣາຫ຺ມຓາ ຈາ”ຕິອາທີສຸ (ຊາ. ໒.໒໑.໔໓໓) ວິຣຕິສຈ຺ເຈ. “ກສ຺ມາ ນຸ ສຈ຺ຈານິ ວທນ຺ຕິ ນານາ ປວາທິຍາເສ

ក្យសលិចនាភា”តិអាឌីឞុ (ឞុ៑ តិ៑ ប័៨១) ឌីខ្ញីសេច្ចេ៑ “ខុគំ ហិ សច្ចំ ត ទុតិយ”ន្តិអាឌីឞុ (ឞុ៑ តិ៑ ប័៨០) បរេយត្ថសេច្ចេ តិន្ថានេត ខេច យេក្កុ ច៑ “ចតុន្ត អរិយសច្ចានំ ពតិ ក្យសលិ”តិអាឌីឞុ (ចិក៑ ១១៥) អរិយសច្ចេ៑ ប្លាយយិធាបិ អរិយសច្ចេ ចត្តតីតិ ខុចរេយត្ថ អត្ថុន្ទារេតាបិ ចិតិន្ថរេយា ខេចឌិតខ្ញោ៑

វ៉ឲ្យ៓៑អត្ថុតាឌិពរេតាតិ ពល្វា បត ចត្តារេច អរិយសច្ចានិ ទុត្ថានិ អត្ថុតានិ អតឌិពាតីតិ ខេ? អន្ណាឈ្យាយស្គុចរេតា អន្ណាតរេឞ្យ ច អបរេតឈ្យាភាចរេតា៑ ត ហិ ខុរេតហិ អន្ណា អឌិពំ ចា, ខុរេតរំ ចា ខុពយ្យិ អបរេតតត្ថា សស្គុនាតិ៑ យធាហ – “ន្តឆ, ភិក្ខុខេ, អាពេន្ធេឈ្យ សយរេណា ចា ច្រាហ្វូរេណា ចា ‘នេតំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ, អន្ណំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ៑ អហរេយតំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ធរេបត្វា អន្ណំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ បន្ណាបេឞ្យាយី’តិ នេតំ ធានំ ចិន្ជូតី”តិអាឌិ៑ យធា ចាហ – “យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខុខេ, សយរេណា ចា ច្រាហ្វូរេណា ចា ខុចំ ចរេឈ្យ ‘នេតំ ទុក្ខំ បធមំ អរិយសច្ចំ យំ សយរេណាត គោតរេយត ខេសិតំ, អហរេយតំ ទុក្ខំ បធមំ អរិយសច្ចំ បច្ចក្ខាយ អន្ណំ ទុក្ខំ បធមំ អរិយសច្ចំ បន្ណាបេឞ្យាយី’តិ នេតំ ធានំ ចិន្ជូតី”តិអាឌិ (សំ៑ តិ៑ ៓៑១០ប័៥)៑

អបិច បចត្តិយាឌិក្ខុន្តា ភពចា សរេហតុគំ អាឌិក្ខិ, តិចត្តិន្ថា រិសាបរិយំ៑ ន្តតិ បចត្តិតិចត្តិតត្ថុភយរេហតុតំ ខុតាបរេយតា ចត្តារេច ទុក្ខានិ៑ តធា បរិនេន្ណាយ្យបហាតន្ឋាសន្ថិកាតន្ឋាភាវេចតន្ឋានំ, តណ្ហាចត្ថុតណ្ហាតណ្ហាតិទោធតណ្ហាតិទោធុបិយានំ, អាលយអាលយារាយតាអាលយសមុគ្ឃាតអាលយសមុគ្ឃាតុបិយានគ្នា ចរេសតាបិ ចត្តារេច ទុក្ខាតីតិ ខុចរេយត្ថ អត្ថុតាឌិពរេតា ចិតិន្ថរេយា ខេចឌិតខ្ញោ៑

វ៉ឲ្យ៥៑ពយរេតាតិ អយយ្យិ ខេសតាក្កយោច៑ ខុត្ថ ច ខូត្យអារិពត្ថា, សន្ណសត្ថសាធារណត្ថា ច ឞុចិនេន្ណាឈ្យត្តិ ទុក្ខសច្ចំ បធមំ ទុត្តំ៑ តេឞ្យេច រេហតុឞ្យតត្ថំ តឌតន្តរំ សមុទយសច្ចំ៑ រេហតុតិទោធា ចលតិទោធោតិ ញាបតត្ថំ តរេតា តិទោធសច្ចំ៑ តឌឌិពយុបិយឞ្យតត្ថំ អន្តេ យក្កសច្ចំ៑ ភចឞុខស្សាឌគឌិតានំ ចា សត្តានំ សំខេគជតតត្ថំ បធមំ ទុក្ខមាហ៑ តំ នេច អពតំ អាពន្ធតិ , ត ន្តឞ្យទតិយូតាតិរេតា រេហាតិ, ន្តរេតា បត រេហាតីតិ ញាបតត្ថំ តឌតន្តរំ សមុទយំ៑ តរេតា សរេហតុរេពត ទុរេក្ខត អភិភូតត្តា សំចិគ្គយាតសាតំ ទុក្ខតិឞ្យរណាពេចសិតំ តិឞ្យរណឞ្យនេត អឞ្យាសជតត្ថំ តិទោធំ៑ តរេតា តិទោធាឌិពយត្ថំ តិទោធសម្បាបកំ យក្កន្តិ ខុចរេយត្ថ ពយរេតា ចិតិន្ថរេយា ខេចឌិតខ្ញោ៑

វ៉ឲ្យស៑ជាតិអាឌីតំ តិន្ថយាតិ រេយ រេត អរិយសច្ចានិ តិឌ្ឌិសន្តេន ភពចតា “ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, យរណម្បិ ទុក្ខំ, ខេរាកបរិខេចទុក្ខទោយនស្សុបិយាសាបិ ទុក្ខា, អប្បិយេហិ សម្បរេយាគោ ទុក្ខោ, បិយេហិ ចិប្បរេយាគោ ទុក្ខោ, យម្បិច្ឆំ ត លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ, សំខិត្តេត បញ្ចុបាទាតក្ខន្ធា ទុក្ខា”តិ (ចិភ៑ ១៨០) ទុក្ខតិខ្ទេសេ ន្ថាឆស ធម្មា, “យាយំ តណ្ហា បោតភ្ភចិកា តន្ទីរាគសហកតា តត្រតត្រាភិតន្ទិតី៑ សេយ្យធិធំ, កាមតណ្ហា, ភចតណ្ហា, ចិភចតណ្ហា”តិ (ចិភ៑ ១០១) សមុទយតិខ្ទេសេ តិចិធា តណ្ហា, “យោ តឞ្យាេយច តណ្ហាយ អរេសសចិរាកតិទោធោ ចារេកា បដិតិឞ្យកេ្កា មុត្តិ អតាលយោ”តិ (ចិភ៑ ១០៣) ខុចំ តិទោធតិខ្ទេសេ អត្ថរេតា ខុពរេយច តិន្ថានំ, “ពតយំ ទុក្ខតិទោធកាយិតីបដិបទា អរិយសច្ចំ, អយរេយច អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ យេក្កោ៑ សេយ្យធិធំ – សម្មាឌិដ្ឋិ…រេប… សម្មាសយាធី”តិ (ចិភ៑ ១០៥) ខុចំ យក្កតិខ្ទេសេ អដ្ឋ ធម្មាតិ ន្តតិ ចតុន្ត សច្ចានំ តិខ្ទេសេ ជាតិអាឌរេយា ធម្មា ទុក្ខា, រេតរំ ជាតិអាឌីតំ

និដ្ឋាយាបិ ឯត្ថ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោ.

ទុក្ខនិទ្ទេសកថា

ជាតិនិទ្ទេសោ

សេយ្យថិទំ, អយញ្ហិ ជាតិ-សទ្ទោ អនេកត្ថោ. តថា ហេស "ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ"តិ (ទី. និ. ១.២៤៤; បារា. ១២) ឯត្ថ ភវេ អាគតោ. "អត្ថិ, វិសាខេ, និគណ្ឋា នាម សមណជាតី"តិ (អ. និ. ៣.៧១) ឯត្ថ និកាយេ. "ជាតិ ទ្វីហិ ខន្ធេហិ សង្គហិតា"តិ (ធាតុ. ៧១) ឯត្ថ សង្ខតលក្ខណេ. "យំ មាតុកុច្ឆិស្មិំ បឋមំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ, បឋមំ វិញ្ញាណំ បាតុភូតំ, តទុបាទាយ សាវស្ស ជាតី"តិ (មហាវ. ១២៦) ឯត្ថ បដិសន្ធិយំ. "សម្បតិជាតោ, អានន្ទ, ពោធិសត្តោ"តិ (ម. និ. ៣.២០៧) ឯត្ថ បសូតិយំ. "អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេនា"តិ (ទី. និ. ១.៣៣១) ឯត្ថ កុលេ. "យតោហំ, ភគិនិ, អរិយាយ ជាតិយា ជាតោ"តិ (ម. និ. ២.៣៥១) ឯត្ថ អរិយសីលេ.

៥២៨. ឥធ បនាយំ គព្ភសេយ្យកានំ បដិសន្ធិតោ បដ្ឋាយ យាវ មាតុកុច្ឆិម្ហា និក្ខមនំ, តាវ បវត្តក្ខន្ធេសុ, ឥតរេសំ បដិសន្ធិក្ខន្ធេស្វេវាតិ ទដ្ឋព្ពា. អយម្បិ ច បរិយាយកថាវ. និប្បរិយាយតោ បន តត្ថ តត្ថ និព្ពត្តមានានំ សត្តានំ យេ យេ ខន្ធា បាតុភវន្តិ, តេសំ តេសំ បឋមបាតុភាវោ ជាតិ នាម.

សា បនេសា តត្ថ តត្ថ ភវេ បឋមាភិនិព្ពត្តិលក្ខណា, និយ្យាតនរសា, អតីតភវតោ ឥធ ឧម្មុជ្ជនបច្ចុបដ្ឋានា, ទុក្ខវិចិត្តតាបច្ចុបដ្ឋានា វា.

៥២៩. កស្មា បនេសា ទុក្ខាតិ ចេ? អនេកេសំ ទុក្ខានំ វត្ថុភាវតោ. អនេកានិ ហិ ទុក្ខានិ. សេយ្យថិទំ – ទុក្ខទុក្ខំ, វិបរិណាមទុក្ខំ, សង្ខារទុក្ខំ, បដិច្ឆន្នទុក្ខំ, អប្បដិច្ឆន្នទុក្ខំ, បរិយាយទុក្ខំ, និប្បរិយាយទុក្ខន្តិ.

តត្ថ កាយិកចេតសិកា ទុក្ខា វេទនា សភាវតោ ច នាមតោ ច ទុក្ខត្តា ទុក្ខទុក្ខន្តិ វុច្ចតិ.

សុខា វេទនា វិបរិណាមេន ទុក្ខុប្បត្តិហេតុតោ វិបរិណាមទុក្ខំ.

ឧបេក្ខា វេទនា ចេវ អវសេសា ច តេភូមកា សង្ខារា ឧទយព្ពយប្បដិបីឡិតត្តា សង្ខារទុក្ខំ. កណ្ណសូលទន្តសូលរាគជបរិឡាហទោសជបរិឡាហាទិ កាយិកចេតសិកោ អាពាធោ បុច្ឆិត្វា ជានិតព្ពតោ ឧបក្កមស្ស ច អបាកដភាវតោ បដិច្ឆន្នទុក្ខំ នាម. អបាកដទុក្ខន្តិបិ វុច្ចតិ.

ທ຺ວຕ຺ຕິໍສກມ຺ມກາຣຓາທິສມຸຏ຺ຐາໂນ ອາພາໂຘ ອປຸຈ຺ຉິຕ຺ວາວ ຊານິຕພ຺ພໂຕ ອຸປກ຺ກມສ຺ສ ຈ ປາກຏຠາວໂຕ ອປ຺ປຏິຈ຺ຉນ຺ນທຸກ຺ຂໍ ນາມ. ປາກຏທຸກ຺ຂນ຺ຕິປິ ວຸຈ຺ຈຕິ.

ຐເປຕ຺ວາ ທຸກ຺ຂທຸກ຺ຂໍ ເສສໍ ທຸກ຺ຂສຈ຺ຈວິຠງ຺ເຄ ອາຄຕໍ ຊາຕິອາທິ ສພ຺ພມ຺ປິ ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ທຸກ຺ຂສ຺ສ ວຕ຺ຖຸຠາວໂຕ ປຣິຍາຍທຸກ຺ຂໍ. ທຸກ຺ຂທຸກ຺ຂໍ ປນ ນິປ຺ປຣິຍາຍທຸກ຺ຂນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ.

ຕຕ຺ຣາຍໍ ຊາຕິ ຍໍ ຕໍ ພາລປຓ຺ຑິຕສຸຕ຺ຕາທີສຸ (ມ. ນິ. ໓.໒໔໖ ອາທໂຍ) ຠຄວຕາປິ ອຸປມາວເສນ ປກາສິຕໍ ອາປາຍິກໍ ທຸກ຺ຂໍ, ຍຎ຺ຈ ສຸຄຕິຍມ຺ປິ ມນຸສ຺ສໂລເກ ຄພ຺ໂຠກ຺ກນ຺ຕິມູລກາທິເຠທໍ ທຸກ຺ຂໍ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ, ຕສ຺ສ ວຕ຺ຖຸຠາວໂຕ ທຸກ຺ຂາ.

໕໔໐. ຕຕ຺ຣິທໍ ຄພ຺ໂຠກ຺ກນ຺ຕິມູລກາທິເຠທໍ ທຸກ຺ຂໍ – ອຍໍ ຫິ ສຕ຺ໂຕ ມາຕຸກຸຈ຺ຉິມ຺ຫິ ນິພ຺ພຕ຺ຕມາໂນ ນ ອຸປ຺ປລປທຸມປຸຓ຺ຑຣີກາທີສຸ ນິພ຺ພຕ຺ຕຕິ, ອຖ ໂຂ ເຫຏ຺ຐາ ອາມາສຍສ຺ສ ອຸປຣິ ປກ຺ກາສຍສ຺ສ ອຸທຣປຏລປິຏ຺ຐິກຓ຺ຏການໍ ເວມຊ຺ເຌ ປຣມສມ຺ພາເຘ
ຕິພ຺ພນ຺ຘກາເຣ ນານາກຸຓປຄນ຺ຘປຣິຠາວິຕປຣມທຸຄ຺ຄນ຺ຘປວນວິຈຣິເຕ ອທິມຕ຺ຕເຊຄຸຈ຺ເຉ ກຸຈ຺ຉິປ຺ປເທເສ ປູຕິມຈ຺ຉປູຕິກຸມ຺ມາສຈນ຺ທນິກາທີສຸ ກິມິ ວິຍ ນິພ຺ພຕ຺ຕຕິ. ໂສ ຕຕ຺ຖ ນິພ຺ພຕ຺ໂຕ ທສ ມາເສ ມາຕຸກຸຈ຺ຉິສ຺ມິໍ ເສທເກນ ປຈ຺ຈິຍມາໂນ ປິຏ຺ຐປິຓ຺ຑິ ວິຍ ເສທີຍມາໂນ ສມິຎ຺ຊນປສາຣຓາທິຣຫິໂຕ ອທິມຕ຺ຕໍ ທຸກ຺ຂໍ ປຈ຺ຈນຸໂຠຕີຕິ, ອິທໍ ຕາວ ຄພ຺ໂຠກ຺ກນ຺ຕິມູລກໍ ທຸກ຺ຂໍ.

ຍໍ ປນ ໂສ ມາຕຸ ສຫສາ ອຸປກ຺ຂລນຄມນນິສີທນຸຏ຺ຐານປຣິວຕ຺ຕນາທີສຸ ສຸຣາທຸຕ຺ຕຫຕ຺ຖຄໂຕ ເອຬໂກ ວິຍ ອຫິຕຸຓ຺ຑິກຫຕ຺ຖຄໂຕ ສປ຺ປໂປຕໂກ ວິຍ ຈ ອາກຑ຺ຒນປຣິກຑ຺ຒນໂອຘູນນນິທ຺ຘູນນາທິນາ ອຸປກ຺ກເມນ ອທິມຕ຺ຕໍ ທຸກ຺ຂມນຸຠວຕິ, ຍຎ຺ຈ ມາຕຸ ສີຕຸທກປານກາເລ ສີຕນຣກຸປປນ຺ໂນ ວິຍ, ອຸຓ຺ຫຍາຄຸຠຕ຺ຕາທິອຊ຺ໂຌຫຣຓກາເລ ອງ຺ຄາຣວຸຏ຺ຐິສມ຺ປຣິກິຓ຺ໂຓ ວິຍ, ໂລຓມ຺ພິລາທິອຊ຺ໂຌຫຣຓກາເລ ຂາຣາປຕິຈ຺ຉກາທິກມ຺ມກາຣຓປ຺ປຕ຺ໂຕ ວິຍ ຕິພ຺ພໍ ທຸກ຺ຂມນຸໂຠຕິ, ອິທໍ ຄພ຺ຠປຣິຫຣຓມູລກໍ ທຸກ຺ຂໍ.

ຍໍ ປນສ຺ສ ມູຬ຺ຫຄພ຺ຠາຍ ມາຕຸຍາ ມິຕ຺ຕາມຈ຺ຈສຸຫຊ຺ຊາທີຫິປິ ອທສ຺ສນາຣເຫ ທຸກ຺ຂຸປ຺ປຕ຺ຕິຏ຺ຐາເນ ເຉທນຜາລນາທີຫິ ທຸກ຺ຂໍ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ, ອິທໍ ຄພ຺ຠວິປຕ຺ຕິມູລກໍ ທຸກ຺ຂໍ.

ຍໍ ວິຊາຍມານາຍ ມາຕຸຍາ ກມ຺ມເຊຫິ ວາເຕຫິ ປຣິວຕ຺ເຕຕ຺ວາ ນຣກປປາຕໍ ວິຍ ອຕິຠຍານກໍ ໂຍນິມຄ຺ຄໍ ປຏິປາຕິຍມານສ຺ສ ປຣມສມ຺ພາເຘນ ໂຍນິມຸເຂນ ຕາຬຈ຺ຉິຄ຺ຄເຬນ ວິຍ ນິກ຺ກຑ຺ຒິຍມານສ຺ສ ມຫານາຄສ຺ສ ນຣກສຕ຺ຕສ຺ສ ວິຍ ຈ ສງ຺ຆາຕປພ຺ພເຕຫິ ວິຈຸຓ຺ຓິຍມານສ຺ສ ທຸກ຺ຂໍ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ, ອິທໍ ວິຊາຍນມູລກໍ ທຸກ຺ຂໍ.

ຍໍ ປນ ຊາຕສ຺ສ ຕຣຸຓວຓສທິສສຸກຸມາຣສຣີຣສ຺ສ ຫຕ຺ຖຄຫຓນ຺ຫາປນໂຘວນໂຈຬປຣິມຊ຺ຊນາທິກາເລ ສູຈິມຸຂຂຸຣຘາຣາຫິ

វិជ្ឈនផាលនសទិសំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជតិ, ឥទំ មាតុកុច្ឆិតោ ពហិនិក្ខមនមូលកំ ទុក្ខំ។

យំ តតោ បរំ បវត្តិយំ អត្តនាវ អត្តានំ វធេន្តស្ស អចេលកវតាទិវសេន អាតាបនបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តស្ស, កោធវសេន អភុញ្ជន្តស្ស, ឧព្ពន្ធន្តស្ស ច ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជតិ, ឥទំ អត្តុបក្កមមូលកំ ទុក្ខំ។ យំ បន បរតោ វធពន្ធនាទីនិ អនុភវន្តស្ស ឧប្បជ្ជតិ, ឥទំ បរូបក្កមមូលកំ ទុក្ខន្តិ។

ឥតិ ឥមស្ស សព្ពស្សាបិ ទុក្ខស្ស អយំ ជាតិ វត្ថុមេវ ហោតិ។

៥៣៨។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

ជាយេថ នោ ចេ នរកេសុ សត្តោ,

តត្ថគ្គិទាហាទិកមប្បសយ្ហំ។

លភេថ ទុក្ខំ នុ កុហិំ បតិដ្ឋំ,

ឥច្ចាហ ទុក្ខាតិ មុនីធ ជាតិំ។

ទុក្ខំ តិរច្ឆេសុ កសាបតោទ-

ទណ្ឌាភិឃាតាទិភវំ អនេកំ;

យំ តំ កថំ តត្ថ ភវេយ្យ ជាតិំ,

វិនា តហិំ ជាតិ តតោបិ ទុក្ខា។

បេតេសុ ទុក្ខំ បន ខុប្បិបាសា-

វាតាតបាទិប្បភវំ វិចិត្តំ;

ឃស្មា អជាតស្ស ន ពត្ថ អត្ថិ,

តស្មាបិ ទុក្ខំ យុតិ ជាតិយាហ៍

តិដ្ឋាគ្គការេន ច អរយឃ្សិតេ,

លោកត្ថនេ ឃំ អស្សុនេស្សុ ទុក្ខំ;

ន ចំ ករេច ពត្ថ ន ចស្ស ជាតិ,

ឃតោ អឃំ ជាតិ តតោបិ ទុក្ខា៍

ឃញ្ញាបិ ក្ខេតនេក ចិឃ យាត្យាគ្គេ,

ឋតេ្តា ចរំ ចិនយតោ ពាហិ តិក្ខយញ្ញា;

បតេប្យាតិ ទុក្ខយតិឈោនយិចយ្យិ តត្ថិ,

ជាតិ៍ ចិតា ថ្កតិបិ ជាតិ អឃញ្ញាទុក្ខា៍

កិ៍ ការសិតេតត ពាហុតា តត្ យំ ក្យហិញ្ញា,

អត្ថិឆ កិញ្ញាចបិ ទុក្ខយិចំ គចាធិ;

តេចត្ថិ ជាតិចិនេហេត ឃតោ យតេហសិ,

ទុក្ខាតិ ឋគ្គាបចយំ ថ្កយយាហ ជាតិត្ថិ៍

អយំ តាច ឌាតិយំ ចិតិច្ឆយោ៉

ឌនាតិទ្ទេសោ

៥៣៦៉ ឌនាបិ ទុក្ខាតិ ឲត្ថ ទុចិធា ឌនា សង្ខតលក្ខណប្បា, ពល្លិច្ឆាឌិសមុទោ សត្តិតិយំ ឲពកចបរិយាបត្តពត្តបុរាណការចោ ច, សា ត្ថុឆ អឆិបេ្យតា៉ សា បនេសា ឌនា ពត្ថបរិបិពលក្ខណា, យនល្អបតយតនសា, យោគ្គតចិតាសបច្ចុបដ្ឋោតា៉ ទុក្ខា សង្ខារទុក្ខកាចទោ ចេច ទុក្ខចត្តុទោ ច ៉ យំ ហិ
អក្កបច្ចក្កសិធិលឹកាទិចត្ថ្រិយចិការចិទ្ធបតារយោគ្គតចិតាសពលឬបឈាតសតិយតិចិប្បចាសបរបរិកចាឌិអតេកបច្ចយំ កាយិកចេតសិកទុក្ខំ ព្ឋប្បជ្ជតិ, ឌនា តស្ស ចត្តុ៉ ទេតតេតំ ទុច្ចតិ –

“អក្កានំ សិធិលីភាចា, ត្ថុត្រិយានំ ចិការតោ;

យោគ្គតស្ស ចិតាសេន, ពលស្ស ឧបឈាតតោ៉

“ចិប្បចាសា សតាឌិនំ, បុត្តឌារេហិ អត្តតោ;

អបសាឌនីយតោ ចេច, ភិយ្យោ ពាលត្តបត្តិយា៉

“បប្បោតិ ទុក្ខំ យំ មច្ចោ, កាយិកំ មានសំ តថា;

សព្ពមេតំ ឌនាហេតុ, យស្មា តស្មា ឌនា ទុខា”តិ៉

អយំ ឌនាយំ ចិតិច្ឆយោ៉

មរណតិទ្ទេសោ

៥៣៧៉ មរណម្បិ ទុក្ខន្តិ ឲត្ថាបិ ទុចិធំ មរណំ សង្ខតលក្ខណប្បា, យំ សន្ធាយ ចុត្តំ “ឌរាមរណំ ខ្វិហិ ពន្ធេហិ សង្គហិត”ន្តិ (ធាតុ៉ ៧១)៉ ឲពកចបរិយាបត្តឌីចិតិត្រិយបច្ឆេទចិច្ឆេទោ ច, យំ សន្ធាយ ចុត្តំ “តិច្ចំ មរណតោ ភយ”ន្តិ (សុ៉ និ៉ ៥៨១)៉ តំ ត្ថុឆ អឆិបេ្បតំ៉
ឌាតិបច្ចយា មរណំ ឧបក្កមមរណំ សរសមរណំ អាយុក្ខយមរណំ បុញ្ញក្ខយមរណន្តិបិ តស្សេច តាមំ៉ តយិទំ ចុតិលក្ខណំ, ចិយោគរសំ,

គតិវិប្បវាសបច្ចុបដ្ឋានំ។ ទុក្ខស្ស បន វត្ថុភាវតោ ទុក្ខន្តិ វេទិតព្ពំ។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

“បាបស្ស បាបកម្មាទិ-និមិត្តមនុបស្សតោ;

ភទ្ទស្សាបសហន្តស្ស, វិយោគំ បិយវត្ថុកំ;

មីយមានស្ស យំ ទុក្ខំ, មានសំ អវិសេសតោ។

សព្ពេសញ្ចាបិ យំ សន្ធិ-ពន្ធនច្ឆេទនាទិកំ;

វិតុជ្ជមានមម្មានំ, ហោតិ ទុក្ខំ សរីរជំ។

អសយ្ហមប្បតិការំ, ទុក្ខស្សេតស្សិទំ យតោ;

មរណំ វត្ថុ តេនេតំ, ទុក្ខមិច្ចេវ ភាសិត”ន្តិ។

អយំ មរណេ វិនិច្ឆយោ។

សោកាទិនិទ្ទេសោ

៥៣៣។ សោកាទីសុ សោកោ តាវ ញាតិព្យសនាទីហិ ផុដ្ឋស្ស ចិត្តសន្តាបោ។ សោ កិញ្ចាបិ អត្ថតោ ទោមនស្សមេវ ហោតិ។ ឯវំ សន្តេបិ អន្តោនិជ្ឈានលក្ខណោ, ចេតសោ បរិជ្ឈាបនរសោ, អនុសោចនបច្ចុបដ្ឋានោ។ ទុក្ខោ បន ទុក្ខទុក្ខតោ ទុក្ខវត្ថុតោ ច។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

“សត្តានំ ហទយំ សោកោ, វិសសល្លោវ តុជ្ជតិ;

អគ្គិតត្តោវ នារាចោ, ភុសំវ ទហតេ បុន។

“សមាវហតិ ច ព្យាធិ-ជរាមរណភេទនំ;

ក្លយ្បិ ចិចិង្គ ឃន្ថា, ពន្ថា ក្សេក្លាតិ ច្ចតី”តិ

អយំ សោគេ ចិត្តនយោ

បរិច្ឆេទោ

៥៥៥ បរិច្ឆេទោ តាយ ទោតិញ្ញសតាតីហិ ម្ភេស្ស ចតីបលិទេបិ សោ លិលប្បតលក្លេលោ, ក្យលខោសកិត្តភទសោ, សព្ភយបក្ខបដ្ឋានោ ក្សេក្លា បត សង្គាសក្លកាចទោ ក្លចត្តុទោ ច ទោទតំ ច្ចតិ –

“យំ សោគសល្លចិហទោ បរិច្ឆេចយាទោ,

គេល្លាដ្ឋ តាលុតលសោសឌយប្បសយ្យា

កិឃ្យាឆិយត្តយឆិកច្ឆតិឃេច ក្លុ,

ក្សេក្លាតិ ទោត កកចា បរិច្ឆេចយាហា”តិ

អយំ បរិច្ឆេចេ ចិត្តនយោ

ក្លុ

៥៥៦ ក្លុ តាយ កាឃិកំ ក្លុ, តំ កាឃបីញ្ញអតលក្លលំ, ក្សប្បញ្ញាតំ ទោយតស្សកទលាទសំ, កាឃិកាធាងបក្ខបដ្ឋាតំ ក្លុ បត ក្លក្លទោ យាតសក្លាចហតទោ ច ទោទតំ ច្ចតិ –

“បីញ្ញធតិ កាឃិកយិជំ, ក្លុញ្ញា យាតសំ កិឃ្យា;

ឌតឃតិ ឃន្ថា ពន្ថា, ក្លត្តិ ចិសេសទោ ច្ចត”ត្តិ

អយំ ក្សេក្ល ចិត្តនយោ

ᨴᩮᩣᨾᨶᩔ

᪃᪃᪇. ᨴᩮᩣᨾᨶᩔᩴ ᨶᩣᨾ ᨾᩣᨶᩈᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ. ᨲᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᩦᩊᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨥᩣᨲᩁᩈᩴ, ᨾᩣᨶᩈᨻ᩠ᨿᩣᨵᩥᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ. ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨷᨶ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩮᩣ ᨠᩣᨿᩥᨠᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩅᩉᨶᨲᩮᩣ ᨧ. ᨧᩮᨲᩮᩣᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨾᨷ᩠ᨷᩥᨲᩣ ᩉᩥ ᨠᩮᩈᩮ ᨷᨠᩥᩁᩥᨿ ᨠᨶ᩠ᨴᨲᩥ, ᩏᩁᩣᨶᩥ ᨷᨭᩥᨷᩥᩴᩈᨲᩥ, ᩋᩣᩅᨭ᩠ᨭᨲᩥ, ᩅᩥᩅᨭ᩠ᨭᨲᩥ, ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨷᩣᨲᩴ ᨷᨷᨲᨲᩥ, ᩈᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᩣᩉᩁᨲᩥ, ᩅᩥᩈᩴ ᨡᩣᨴᨲᩥ, ᩁᨩ᩠ᨩᩩᨿᩣ ᩏᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᨲᩥ, ᩋᨣ᩠ᨣᩥᩴ ᨷᩅᩥᩈᨲᩦᨲᩥ ᨲᩴ ᨶᩣᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᨠᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨾᨶᩩᨽᩅᨲᩥ. ᨲᩮᨶᩮᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

“ᨷᩦᩊᩮᨲᩥ ᨿᨲᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨠᩣᨿᩔ ᨧ ᨷᩦᩊᨶᩴ ᩈᨾᩣᩅᩉᨲᩥ;

ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩮᩣᨾᨶᩔᩴ, ᩅᩥᨴᩮᩣᨾᨶᩔᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉᩩ”ᨲᩥ.

ᩋᨿᩴ ᨴᩮᩣᨾᨶᩔ ᩅᩥᨶᩥᨧ᩠ᨨᨿᩮᩣ.

ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩮᩣ

᪃᪃᪈. ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨬᩣᨲᩥᨻ᩠ᨿᩈᨶᩣᨴᩦᩉᩥ ᨹᩩᨭ᩠ᨮᩔ ᩋᨵᩥᨾᨲ᩠ᨲᨧᩮᨲᩮᩣᨴᩩᨠ᩠ᨡᨷ᩠ᨷᨽᩣᩅᩥᨲᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣᨿᩮᩅ. ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᨷᩁᩥᨿᩣᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᩑᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣᨲᩥ ᩑᨠᩮ. ᩈᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᩁᩥᨴᩉᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ, ᨶᩥᨲ᩠ᨳᩩᨶᨶᩁᩈᩮᩣ, ᩅᩥᩈᩣᨴᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ. ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᨷᨶ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨴᩩᨠ᩠ᨡᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᩁᩥᨴᩉᨶᨲᩮᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᩈᩣᨴᨶᨲᩮᩣ ᨧ. ᨲᩮᨶᩮᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

“ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨧ ᨷᩁᩥᨴᩉᨶᩣ, ᨠᩣᨿᩔ ᩅᩥᩈᩣᨴᨶᩣ ᨧ ᩋᨵᩥᨾᨲ᩠ᨲᩴ;

ᨿᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨾᩩᨷᩣᨿᩣᩈᩮᩣ, ᨩᨶᩮᨲᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥ.

ᩋᨿᩴ ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩮ ᩅᩥᨶᩥᨧ᩠ᨨᨿᩮᩣ.

ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨾᨶ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩥᨿᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨽᩣᨩᨶᩮ ᨷᩣᨠᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩈᩮᩣᨠᩮᩣ, ᨲᩥᨠ᩠ᨡᨣ᩠ᨣᩥᨿᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩔ ᨽᩣᨩᨶᨲᩮᩣ ᨻᩉᩥ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨾᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨷᩁᩥᨴᩮᩅᩮᩣ, ᨻᩉᩥ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩣᩅᩈᩮᩈᩔ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨾᩥᨲᩩᩴ ᩋᨷ᩠ᨷᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩔ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨽᩣᨩᨶᩮᨿᩮᩅ ᨿᩣᩅ ᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᨿᩣ ᨷᩣᨠᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ.

ᩋᨷ᩠ᨷᩥᨿᩈᨾ᩠ᨷᨿᩮᩣᨣᩮᩣ

៥៤៩. អប្បិយសម្បយោគោ តាវ អមនាបេហិ សត្តសង្ខារេហិ សមោធានំ. សោ អនិដ្ឋសមោធានលក្ខណោ, ចិត្តវិឃាតករណរសោ, អនត្ថភាវបច្ចុបដ្ឋានោ. ទុក្ខោ បន ទុក្ខវត្ថុតោ. តេនេតំ វុច្ចតិ –

“ទិស្វាវ អប្បិយេ ទុក្ខំ, បឋមំ ហោតិ ចេតសិ;

តទុបក្កមសម្ភូត-មថកាយេ យតោ ឥធ.

“តតោ ទុក្ខទ្វយស្សាបិ, វត្ថុតោ សោ មហេសិនា;

ទុក្ខោ វុត្តោតិ វិញ្ញេយ្យោ, អប្បិយេហិ សមាគមោ”តិ.

អយំ អប្បិយសម្បយោគេ វិនិច្ឆយោ.

បិយវិប្បយោគោ

៥៥០. បិយវិប្បយោគោ តាវ បិយេហិ សត្តសង្ខារេហិ វិនាភាវោ. សោ ឥដ្ឋវត្ថុវិយោគលក្ខណោ , សោកុប្បាទនរសោ, ព្យសនបច្ចុបដ្ឋានោ. ទុក្ខោ បន សោកទុក្ខស្ស វត្ថុតោ. តេនេតំ វុច្ចតិ –

“ញាតិធនាទិវិយោគា,

សោកសរសមប្បិតា វិតុទន្តិ;

បាលា យតោ តតោ យំ,

ទុក្ខោតិ មតោ បិយវិប្បយោគោ”តិ.

អយំ បិយវិប្បយោគេ វិនិច្ឆយោ.

ឥច្ឆិតាលាភោ

៥៥០. យម្បិច្ឆំ ន លភតីតិ ឯត្ថ “អហោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា អស្សាមា”តិអាទីសុ (ទី. និ. ២.៣៩៨; វិភ. ២០១) អលព្ភនេយ្យវត្ថូសុ ឥច្ឆាវ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ, តម្បិ ទុក្ខន្តិ វុត្តា. សា អលព្ភនេយ្យវត្ថុឥច្ឆនលក្ខណា, តប្បរិយេសនរសា, តេសំ អប្បត្តិបច្ចុបដ្ឋានា. ទុក្ខា បន ទុក្ខវត្ថុតោ. តេនេតំ វុច្ចតិ –

“តំ តំ បត្ថយមានានំ, តស្ស តស្ស អលាភតោ;

យំ វិឃាតមយំ ទុក្ខំ, សត្តានំ ឥធ ជាយតិ.

“អលព្ភនេយ្យវត្ថូនំ, បត្ថនា តស្ស ការណំ;

យស្មា តស្មា ជិនោ ទុក្ខំ, ឥច្ឆិតាលាភមព្រវី”តិ.

អយំ ឥច្ឆិតាលាភេ វិនិច្ឆយោ.

បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា

៥៥១. សំខិត្តេនបញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខាតិ ឯត្ថ បន –

ជាតិប្បភុតិកំ ទុក្ខំ, យំ វុត្តមិធ តាទិនា;

អវុត្តំ យញ្ច តំ សព្វំ, វិនា ឯតេ ន វិជ្ជតិ.

យស្មា តស្មា ឧបាទាន-ក្ខន្ធា សង្ខេបតោ ឥមេ;

ទុក្ខាតិ វុត្តា ទុក្ខន្ត-ទេសកេន មហេសិនា.

តថា ហិ ឥន្ធនមិវ បាវកោ, លក្ខមិវ បហរណានិ, គោរូបំ វិយ ឌំសមកសាទយោ, ខេត្តមិវ លាយកា, គាមំ វិយ គាមឃាតកា

ឧបាទានក្ខន្ធេយេវ ជាតិអាទយោ នានប្បការេហិ វិពាធេន្តា តិណលតាទីនិ វិយ ភូមិយំ, បុប្ផផលបល្លវានិ វិយ រុក្ខេសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុយេវ និព្ពត្តន្តិ។ ឧបាទានក្ខន្ធានញ្ច អាទិទុក្ខំ ជាតិ, មជ្ឈេទុក្ខំ ជរា, បរិយោសានទុក្ខំ មរណំ, មារណន្តិកទុក្ខាភិឃាតេន បរិឌយ្ហនទុក្ខំ សោកោ, តទសហនតោ លាលប្បនទុក្ខំ បរិទេវោ, តតោ ធាតុក្ខោភសង្ខាតអនិដ្ឋផោដ្ឋព្ពសមាយោគតោ កាយស្ស អាពាធនទុក្ខំ ទុក្ខំ, តេន អាពាធិយមានានំ បុថុជ្ជនានំ តត្ថ បដិឃុប្បត្តិតោ ចេតោពាធនទុក្ខំ ទោមនស្សំ, សោកាទិវុឌ្ឍិយា ជនិតវិសាទានំ អនុត្ថុននទុក្ខំ ឧបាយាសោ, មនោរថវិឃាតប្បត្តានំ ឥច្ឆាវិឃាតទុក្ខំ ឥច្ឆិតាលាភោតិ ឯវំ នានប្បការតោ ឧបបរិក្ខិយមានា ឧបាទានក្ខន្ធាវ ទុក្ខាតិ។ យញ្ចេតំ ឯកមេកំ ទស្សេត្វា វុច្ចមានំ អនេកេហិបិ កប្បេហិ ន សក្កា អសេសតោ វត្តុំ, តស្មា តំ សព្ពម្បិ ទុក្ខំ ឯកជលពិន្ទុម្ហិ សកលសមុទ្ទជលរសំ វិយ យេសុ កេសុចិ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ សំខិបិត្វា ទស្សេតុំ “សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា”តិ ភគវតា វុត្តន្តិ។ អយំ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ វិនិច្ឆយោ។

អយំ តាវ ទុក្ខនិទ្ទេសេ នយោ។

សមុទយនិទ្ទេសកថា

៥៥២។ សមុទយនិទ្ទេសេ បន យាយំ តណ្ហាតិ យា អយំ តណ្ហា។ បោនោព្ភវិកាតិ បុនព្ភវករណំ បុនោព្ភវោ, បុនោព្ភវោ សីលមស្សាតិ បោនោព្ភវិកា។ នន្ទីរាគេន សហគតាតិ នន្ទីរាគសហគតា, នន្ទីរាគេន សទ្ធិំ អត្ថតោ ឯកត្តមេវ គតាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តត្រតត្រាភិនន្ទិនីតិ យត្រ យត្រ អត្តភាវោ, តត្រ តត្រាភិនន្ទិនី។ សេយ្យថិទន្តិ និបាតោ , តស្ស សា កតមាតិ ចេតិ អត្ថោ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហាតិ ឥទានិ វត្តព្ពា បដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេសេ អាវិភវិស្សន្តិ។ ឥធ បនាយំ តិវិធាបិ ទុក្ខសច្ចស្ស និព្ពត្តកដ្ឋេន ឯកត្តំ ឧបនេត្វា ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចន្តិ វុត្តាតិ វេទិតព្ពា។

អយំ សមុទយនិទ្ទេសេ នយោ។

និរោធនិទ្ទេសកថា

៥៥៣។ ទុក្ខនិរោធនិទ្ទេសេ យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយាតិអាទិនា នយេន សមុទយនិរោធោ វុត្តោ, សោ កស្មាតិ ចេ? សមុទយនិរោធេន ទុក្ខនិរោធោ។ សមុទយនិរោធេន ហិ ទុក្ខំ និរុជ្ឈតិ, ន អញ្ញថា។ តេនាហ –

“យថាបិ មូលេ អនុបទ្ទវេ ទឡ្ហេ,

ឆិន្នោបិ រុក្ខោ បុនរេវ រូហតិ;

ឯវម្បិ តណ្ហានុសយេ អនុហតេ,

និព្ពត្តតី ទុក្ខមិទំ បុនប្បុន”ន្តិ។ (ធ។ ប។ ៣៣៨);

ឥតិ យស្មា សមុទយនិរោធេនេវ ទុក្ខំ និរុជ្ឈតិ, តស្មា ភគវា ទុក្ខនិរោធំ ទេសេន្តោ សមុទយនិរោធេនេវ ទេសេសិ។ សីហសមានវុត្តិនោ ហិ តថាគតា។ តេ ទុក្ខំ និរោធេន្តា ទុក្ខនិរោធញ្ច ទេសេន្តា ហេតុម្ហិ បដិបជ្ជន្តិ, ន ផលេ។ សុវានវុត្តិនោ បន តិត្ថិយា។ តេ ទុក្ខំ និរោធេន្តា ទុក្ខនិរោធញ្ច ទេសេន្តា អត្តកិលមថានុយោគទេសនាទីហិ ផលេ បដិបជ្ជន្តិ, ន ហេតុម្ហីតិ។ ឯវំ តាវ ទុក្ខនិរោធស្ស សមុទយនិរោធវសេន ទេសនាយ បយោជនំ វេទិតព្ពំ។

៥៥៥។ អយំ បនេត្ថ – តស្សាយេវ តណ្ហាយាតិ តស្សា “បោនោព្ភវិកា”តិ វត្វា កាមតណ្ហាទិវសេន វិភត្តតណ្ហាយ។ វិរាគោ វុច្ចតិ មគ្គោ។ “វិរាគា វិមុច្ចតី”តិ (ម។ និ។ ១.២៤៥; សំ។ និ។ ៣.១៤) ហិ វុត្តំ។ វិរាគេន និរោធោ វិរាគនិរោធោ។ អនុសយសមុគ្ឃាតតោ អសេសោ វិរាគនិរោធោ អសេសវិរាគនិរោធោ។ អថ វា វិរាគោតិ បហានំ វុច្ចតិ, តស្មា អសេសោ វិរាគោ អសេសោ និរោធោតិ ឯវម្បេត្ថ យោជនា ទដ្ឋព្ពា។ អត្ថតោ បន សព្ពានេវ ឯតានិ និព្ពានស្ស វេវចនានិ។ បរមត្ថតោ ហិ ទុក្ខនិរោធោ អរិយសច្ចន្តិ និព្ពានំ វុច្ចតិ។ យស្មា បន តំ អាគម្ម តណ្ហា វិរជ្ជតិ ចេវ និរុជ្ឈតិ ច, តស្មា វិរាគោតិ ច និរោធោតិ ច វុច្ចតិ។ យស្មា ច តទេវ អាគម្ម តស្សា ចាគាទយោ ហោន្តិ, កាមគុណាលយេសុ ចេត្ថ ឯកោបិ អាលយោ នត្ថិ, តស្មា “ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ”តិ វុច្ចតិ។

៥៥៦។ តយិទំ សន្តិលក្ខណំ, អច្ចុតិរសំ, អស្សាសករណរសំ វា, អនិមិត្តបច្ចុបដ្ឋានំ, និប្បបញ្ចបច្ចុបដ្ឋានំ វា។

និព្ពានកថា

៥៥៧។ នត្ថេវ និព្ពានំ, សសវិសាណំ វិយ អនុបលព្ភនីយតោតិ ចេ? ន, ឧបាយេន ឧបលព្ភនីយតោ។ ឧបលព្ភតិ ហិ តំ តទនុរូបបដិបត្តិសង្ខាតេន ឧបាយេន, ចេតោបរិយញាណេន បរេសំ លោកុត្តរចិត្តំ វិយ, តស្មា “អនុបលព្ភនីយតោ នត្ថី”តិ ន វត្តព្ពំ។ ន ហិ “យំ ពាលបុថុជ្ជនា ន ឧបលភន្តិ, តំ នត្ថី”តិ វត្តព្ពំ។

៥៥៨។ អបិច និព្ពានំ នត្ថីតិ ន វត្តព្ពំ, កស្មា? បដិបត្តិយា វញ្ឈភាវាបជ្ជនតោ។ អសតិ ហិ និព្ពានេ សម្មាទិដ្ឋិបុរេជវាយ សីលាទិខន្ធត្តយសង្គហាយ សម្មាបដិបត្តិយា វញ្ឈភាវោ អាបជ្ជតិ។ ន ចាយំ វញ្ឈា, និព្ពានបាបនតោតិ។ ន បដិបត្តិយា វញ្ឈភាវាបត្តិ, អភាវបាបកត្តាតិ ចេ។ ន, អតីតានាគតាភាវេបិ និព្ពានបត្តិយា អភាវតោ។ វត្តមានានម្បិ អភាវោ និព្ពានន្តិ ចេ។ ន, តេសំ

អកាចារប្ផុចតោ, អកាចេ ច អចត្តុយាតកាចាបដ្ឋតតោ, ចត្តុយាតក្លត្តិកិស្សិតយក្កក្លលោ ច សោបាលិឥសេរសតិគ្គាតឆាត្យប្បត្តិយា អកាចចោរសតោ៉ តឆា កិលេសាតំ អចត្តុយាតត្តា ត ចោរសោតិ ចេ៉ ត, អទិយយក្កុស្ស តិទត្តុកកាចាបដ្ឋតតោ៉ ឲចតិក្យាសតិ អទិយយក្កក្លលាតោ បុទគ្គបិ កិលេសា ត សត្តិតិ អទិយយក្កុស្ស តិទត្តុកកាចោ អាបដ្ឋតិ៉ តស្មា អកាទលាយេតិ៉

៍៍៨៉ “យោ តោ, អាចុសោ, ទាកក្លយោ”តិអាឌិចចតតោ (ស៉ តិ៉ ៣៉១៨៩) “លយោ តិគ្គាត”ត្តិ ចេ៉ ត, អទហត្តុស្សាបិ លយយត្តាបដ្ឋតតោ៉ តយ្យិ ហិ “យោ តោ, អាចុសោ , ទាកក្លយោ”តិអាឌិតា (ស៉ តិ៉ ៣៉១៨៩) តយេត តិគ្គិដ្ឋិ៉ កិច្ចា កិយ្យា តិគ្គាតស្ស ឧត្តុទកាលឥប្បត្តិចោរសតោ៉ ឲចតិក្យាសតិ តិគ្គាតំ ឧត្តុទកាលំ, សក្លតលក្ខលំ, សយ្ងាចាយាយតិទបេក្លាឌិកយតិយកាចច្ឆា អាបដ្ឋតិ៉ សក្លតលក្ខលាត្តាយេច ច សក្លតបទិយាបត្តំ, សក្លតបទិយាបត្តា ទាកាឌីហិ អក្កីហិ អាឌិត្តំ, អាឌិត្តត្តា ឧក្ខុច្ចាតិបិ អាបដ្ឋតិ៉ យស្មា លយា បដ្ឋាយ ត កិយ្យា បចត្តិ តាយ ហោតិ, តស្ស តិគ្គាតកាចតោ ត ចោរសោតិ ចេ៉ ត, តាឌិសស្ស លយស្ស អកាចតោ៉ កាចេបិ ចស្ស ចុត្តុប្បកាទចោរសាតតិចត្តុតតោ, អទិយយក្កុស្ស ច តិគ្គាតកាចាបដ្ឋតតោ៉ អទិយយក្កេ ហិ ចោរេស លិចលតិ, តស្មា លយោតិ ចុច្ចតិ៉ តតោ ច បដ្ឋាយ ត កិយ្យា ចោរសាតំ បចត្តិតិ៉

អត្ថប្បត្តិតិទោឆសក្លាតស្ស បត លយស្ស បទិយាយេត ដ្ឋបតិស្សយត្តា, យស្ស ដ្ឋបតិស្សយោ ហោតិ តឲុបចាទេត “លយោ”តិ ចុត្តំ៉ សទ្ទុបេតេច កស្មា ត ចុត្តត្តិ ចេ៉ អតិច្ចុលុយត្តា៉ អតិច្ចុលុយតា ចស្ស កាចតោ អប្បោស្សុក្កកាចាចហតតោ, អទិយេត ចក្ខុតា បស្សិតត្តតោ ច សិទ្ធាតិ៉

៍៩០៉ តយិជំ យក្កសយក្កិតា បត្តុគ្គតោ អសាឆាទលំ, ចុទិយកោដិយា អកាចតោ អប្បកចិ៉ យក្កកាចេ កាចតោ ត អប្បកចត្តិ ចេ៉ ត, យក្កេត អត្ថប្បាឌតិយតោ៉ បត្តុគ្គយេច ហោតិ យក្កេត, ត ដ្ឋប្បាចេតគ្គំ៉ តស្មា អប្បកចយេច៉ អប្បកចត្តា អឌទាយទលំ៉ បតចឌទាយទលាតំ អកាចតោ តិច្ចំ៉

តិគ្គាតស្សេច អលុអាឌិតយ្យិ តិច្ចកាចាបត្តិតិ ចេ៉ ត, ហេតុតោ អកាចា៉ តិគ្គាតស្ស តិច្ចត្តា តេ តិច្ចាតិ ចេ៉ ត, ហេតុលក្ខលស្ស អត្ថុបបត្តិតោ៉ តិច្ចា ដ្ឋប្បាឌាឌិតំ អកាចតោ តិគ្គាតំ ឧិយាតិ ចេ៉ ត, អលុអាឌិតំ អសិទ្ធត្តា៉

៍៩១៉ យឆាចុត្តុយុត្តិសក្កាចតោ បត ឧកចយេច តិច្ចំ, ទុបសកាចាតិក្លយតោ អទុបំ៉ ឌុដ្ឋាឌិតំ តិដ្ឋាយ ចិសេសាកាចតោ ឲកាច តិដ្ឋា៉ យេត កាចតាយ បត្តំ, តស្ស កិលេសត្ថុបសំ, ដ្ឋបិឌិសេសច្ចា ដ្ឋបិឌាយ បគ្គាបតិយត្តា សហ ដ្ឋបិឌិសេសេត បគ្គាបិយតីតិ ឥសាបិឌិសេសំ៉ យោ ចស្ស សយុឌយប្បហាតេត ដ្ឋបហតាយតិកយ្យុចលស្ស ចទិយចិត្តតោ ច ដ្ឋត្តិ បចត្តិលត្តាតំ អត្ថប្បាឌតតោ, ដ្ឋប្បត្តាតច្ចា អត្តទឆាតតោ ដ្ឋបិឌិសេសាកាចោ , តំ ដ្ឋបិឌាយ បគ្គាបតិយតោ តត្ថិ ឲត្ថ ដ្ឋបិឌិសេសោតិ អត្ថបិឌិសេសំ៉

អសិឌិលបទក្កយសិទ្ធេត ចាកាលចិសេសេត អឆិកយតិយតោ, សគ្គាគ្ក្យុចចតតោ ច បទយត្តុត សកាចតោ តិគ្គាតំ តាចិដ្ឋយាតំ៉ ចុត្តតេយ្យាតំ

“អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខត”ន្តិ។

ឥទំ ទុក្ខនិរោធនិទ្ទេសេ វិនិច្ឆយកថាមុខំ។

មគ្គនិទ្ទេសកថា

៥៤៧។ ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទានិទ្ទេសេ វុត្តា បន អដ្ឋ ធម្មា កាមំ មគ្គនិទ្ទេសេបិ អត្ថតោ បកាសិតាយេវ, ឥធ បន តេសំ ឯកក្ខណេ បវត្តមានានំ វិសេសាវពោធនត្ថំ វទាម។ សង្ខេបតោ ហិ ចតុសច្ចបដិវេធាយ បដិបន្នស្ស យោគិនោ និព្វានារម្មណំ អវិជ្ជានុសយសមុគ្ឃាតកំ បញ្ញាចក្ខុ សម្មាទិដ្ឋិ។ សា សម្មា ទស្សនលក្ខណា, ធាតុប្បកាសនរសា, អវិជ្ជន្ធការវិទ្ធំសនបច្ចុបដ្ឋានា។ តថា សម្បន្នទិដ្ឋិនោ តំសម្បយុត្តោ មិច្ឆាសង្កប្បនិឃាតកោ ចេតសោ និព្វានបទាភិនិរោបនោ សម្មាសង្កប្បោ។ សោ សម្មា ចិត្តាភិនិរោបនលក្ខណោ, អប្បនារសោ, មិច្ឆាសង្កប្បប្បហានបច្ចុបដ្ឋានោ។

តថា បស្សតោ វិតក្កយតោ ច តំសម្បយុត្តាវ វចីទុច្ចរិតសមុគ្ឃាតិកា មិច្ឆាវាចាយ វិរតិ សម្មាវាចា នាម។ សា បរិគ្គហលក្ខណា, វិរមណរសា, មិច្ឆាវាចាប្បហានបច្ចុបដ្ឋានា។ តថា វិរមតោ តំសម្បយុត្តាវ មិច្ឆាកម្មន្តសមុច្ឆេទិកា បាណាតិបាតាទិវិរតិ សម្មាកម្មន្តោ នាម។ សោ សមុដ្ឋាបនលក្ខណោ, វិរមណរសោ, មិច្ឆាកម្មន្តប្បហានបច្ចុបដ្ឋានោ។ យា បនស្ស តេសំ សម្មាវាចាកម្មន្តានំ វិសុទ្ធិភូតា តំសម្បយុត្តាវ កុហនាទិឧបច្ឆេទិកា មិច្ឆាជីវវិរតិ, សោ សម្មាអាជីវោ នាម។ សោ វោទានលក្ខណោ, ញាយាជីវបវត្តិរសោ, មិច្ឆាជីវប្បហានបច្ចុបដ្ឋានោ។

អថស្ស យោ តស្សា សម្មាវាចាកម្មន្តាជីវសង្ខាតាយ សីលភូមិយំ បតិដ្ឋិតស្ស តទនុរូបោ តំសម្បយុត្តោវ កោសជ្ជសមុច្ឆេទកោ វីរិយារម្ភោ, ឯស សម្មាវាយាមោ នាម។ សោ បគ្គហលក្ខណោ, អនុប្បន្នអកុសលានុប្បាទនាទិរសោ, មិច្ឆាវាយាមប្បហានបច្ចុបដ្ឋានោ។ តស្សេវំ វាយមតោ តំសម្បយុត្តោវ មិច្ឆាសតិវិនិទ្ធុនកោ ចេតសោ អសម្មោសោ សម្មាសតិ នាម។ សា ឧបដ្ឋានលក្ខណា, អសម្មុស្សនរសា, មិច្ឆាសតិប្បហានបច្ចុបដ្ឋានា។ ឯវំ អនុត្តរាយ សតិយា សំរក្ខិយមានចិត្តស្ស តំសម្បយុត្តាវ មិច្ឆាសមាធិវិទ្ធំសិកា ចិត្តេកគ្គតា សម្មាសមាធិ នាម។ សោ អវិក្ខេបលក្ខណោ, សមាធានរសោ, មិច្ឆាសមាធិប្បហានបច្ចុបដ្ឋានោតិ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទានិទ្ទេសេ នយោ។ ឯវមេត្ថ ជាតិអាទីនំ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។

៥៤៨។ ញាណកិច្ចតោតិ សច្ចញាណស្ស កិច្ចតោបិ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។ ទុវិធំ ហិ សច្ចញាណំ – អនុពោធញាណំ បដិវេធញាណញ្ច។ តត្ថ អនុពោធញាណំ លោកិយំ អនុស្សវាទិវសេន និរោធេ មគ្គេ ច បវត្តតិ។ បដិវេធញាណំ លោកុត្តរំ និរោធមារម្មណំ កត្វា កិច្ចតោ ចត្តារិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ។ យថាហ – “យោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ បស្សតិ, ទុក្ខសមុទយម្បិ សោ បស្សតិ, ទុក្ខនិរោធម្បិ បស្សតិ, ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទម្បិ បស្សតី”តិ (សំ។ និ។ ៥។១១០០) សព្វំ វត្តព្វំ។ តំ បនស្ស កិច្ចំ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិយំ អាវិភវិស្សតិ។

ឃំ បនេតចំា លោកិយំ, តត្ថ ទុក្ខញាណំ បរិយុដ្ឋានាភិភវនវសេន បវត្តមានំ សក្កាយទិដ្ឋិំ និវត្តេតិ។ សមុទយញាណំ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិំ។ និរោធញាណំ សស្សតទិដ្ឋិំ។ មគ្គញាណំ អកិរិយទិដ្ឋិំ។ ទុក្ខញាណំ វា ធុវសុភសុខត្តភាវវិរហិតេសុ ខន្ធេសុ ធុវសុភសុខត្តភាវសញ្ញាសង្ខាតំ ផលេ វិប្បដិបត្តិំ។ សមុទយញាណំ ឥស្សរបធានកាលសភាវាទីហិ លោកោ បវត្តតីតិ អការណេ ការណាភិមានប្បវត្តំ ហេតុម្ហិ វិប្បដិបត្តិំ។ និរោធញាណំ អរូបលោកលោកថូបិកាទីសុ អបវគ្គគាហភូតំ និរោធេ វិប្បដិបត្តិំ។ មគ្គញាណំ កាមសុខល្លិកអត្តកិលមថានុយោគប្បភេទេ អវិសុទ្ធិមគ្គេ វិសុទ្ធិមគ្គគាហវសេន បវត្តំ ឧបាយេ វិប្បដិបត្តិំ និវត្តេតិ។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

“លោកេ លោកប្បភវេ, លោកត្ថគមេ សិវេ ច តទុបាយេ;

សម្មុយ្ហតិ តាវ នរោ, ន វិជានាតិ យាវ សច្ចានី”តិ។

ឯវមេត្ថ ញាណកិច្ចតោបិ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។

៦៩៣. អន្តោគធានំ បភេទាតិ ទុក្ខសច្ចស្មិំ ហិ ឋបេត្វា តណ្ហញ្ចេវ អនាសវធម្មេ ច សេសា សព្ពធម្មា អន្តោគធា។ សមុទយសច្ចេ ឆត្តិំស តណ្ហាវិចរិតានិ។ និរោធសច្ចំ អសម្មិស្សំ។ មគ្គសច្ចេ សម្មាទិដ្ឋិមុខេន វីមំសិទ្ធិបាទបញ្ញិន្ទ្រិយបញ្ញាពលធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គានិ។ សម្មាសង្កប្បាបទេសេន តយោ នេក្ខម្មវិតក្កាទយោ។ សម្មាវាចាបទេសេន ចត្តារិ វចីសុចរិតានិ។ សម្មាកម្មន្តាបទេសេន តីណិ កាយសុចរិតានិ។ សម្មាអាជីវមុខេន អប្បិច្ឆតា សន្តុដ្ឋិតា ច។ សព្ពេសំយេវ វា ឯតេសំ សម្មាវាចាកម្មន្តាជីវានំ អរិយកន្តសីលត្តា អរិយកន្តសីលស្ស ច សទ្ធាហត្ថេន បដិគ្គហេតព្ពត្តា តេសំ អត្ថិតាយ អត្ថិភាវតោ សទ្ធិន្ទ្រិយសទ្ធាពលឆន្ទិទ្ធិបាទា។ សម្មាវាយាមាបទេសេន ចតុព្ពិធសម្មប្បធានវីរិយិន្ទ្រិយវីរិយពលវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គានិ។ សម្មាសតិអបទេសេន ចតុព្ពិធសតិបដ្ឋានសតិន្ទ្រិយសតិពលសតិសម្ពោជ្ឈង្គានិ។ សម្មាសមាធិអបទេសេន សវិតក្កសវិចារាទយោ តយោ សមាធី ចិត្តសមាធិ សមាធិន្ទ្រិយសមាធិពលបីតិបស្សទ្ធិសមាធិឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គានិ អន្តោគធានីតិ ឯវមេត្ថ អន្តោគធានំ បភេទតោបិ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។

៦៩៤. ឧបមាតោតិ ភារោ វិយ ហិ ទុក្ខសច្ចំ ទដ្ឋព្ពំ, ភារាទានមិវ សមុទយសច្ចំ, ភារនិក្ខេបនមិវ និរោធសច្ចំ, ភារនិក្ខេបនុបាយោ វិយ មគ្គសច្ចំ។ រោគោ វិយ ច ទុក្ខសច្ចំ, រោគនិទានមិវ សមុទយសច្ចំ, រោគវូបសមោ វិយ និរោធសច្ចំ, ភេសជ្ជមិវ មគ្គសច្ចំ។ ទុព្ភិក្ខមិវ វា ទុក្ខសច្ចំ, ទុព្ពុដ្ឋិ វិយ សមុទយសច្ចំ, សុភិក្ខមិវ និរោធសច្ចំ, សុវុដ្ឋិ វិយ មគ្គសច្ចំ។ អបិច វេរី-វេរមូល-វេរសមុគ្ឃាត-វេរសមុគ្ឃាតុបាយេហិ, វិសរុក្ខ-រុក្ខមូល-មូលុបច្ឆេទ-តទុបច្ឆេទុបាយេហិ, ភយ-ភយមូល-និព្ភយ-តទធិគមុបាយេហិ, ឱរិមតីរ-មហោឃបារិមតីរ-តំសម្បាបកវាយាមេហិ ច យោជេត្វាបេតានិ ឧបមាតោ វេទិតព្វានីតិ ឯវមេត្ថ ឧបមាតោ វិនិច្ឆយោ

វេទិតព្វោ។

៥៩៩. ចតុក្កតោតិ អត្ថិ ចេត្ថ ទុក្ខំ ន អរិយសច្ចំ, អត្ថិ អរិយសច្ចំ ន ទុក្ខំ, អត្ថិ ទុក្ខញ្ចេវ អរិយសច្ចញ្ច, អត្ថិ នេវ ទុក្ខំ ន អរិយសច្ចំ។ ឯស នយោ សមុទយាទីសុ។ តត្ថ មគ្គសម្បយុត្តា ធម្មា សាមញ្ញផលានិ ច “យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខ”ន្តិ (សំ. និ. ៣.១៥) វចនតោ សង្ខារទុក្ខតាយ ទុក្ខំ, ន អរិយសច្ចំ។ និរោធោ អរិយសច្ចំ, ន ទុក្ខំ។ ឥតរំ បន អរិយសច្ចទ្វយំ សិយា ទុក្ខំ អនិច្ចតោ, ន បន យស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តថត្តេន។ សព្វាការេន បន ឧបាទានក្ខន្ធបញ្ចកំ ទុក្ខញ្ចេវ អរិយសច្ចញ្ច អញ្ញត្រ តណ្ហាយ។ មគ្គសម្បយុត្តា ធម្មា សាមញ្ញផលានិ ច យស្ស បរិញ្ញត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តថត្តេន នេវ ទុក្ខំ ន អរិយសច្ចំ។ ឯវំ សមុទយាទីសុបិ យថាយោគំ យោជេត្វា ចតុក្កតោបេត្ថ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។

៦០០. សុញ្ញតេកវិធាទីហីតិ ឯត្ថ សុញ្ញតោ តាវ បរមត្ថេន ហិ សព្វានេវ សច្ចានិ វេទកការកនិព្វុតគមកាភាវតោ សុញ្ញានីតិ វេទិតព្វានិ។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

“ទុក្ខមេវ ហិ, ន កោចិ ទុក្ខិតោ;

ការកោ ន, កិរិយាវ វិជ្ជតិ។

អត្ថិ និព្វុតិ, ន និព្វុតោ បុមា;

មគ្គមត្ថិ, គមកោ ន វិជ្ជតី”តិ។

អថ វា,

ធុវសុភសុខត្តសុញ្ញំ, បុរិមទ្វយមត្តសុញ្ញមមតបទំ;

ធុវសុខអត្តវិរហិតោ, មគ្គោ ឥតិ សុញ្ញតា តេសុ។

និរោធសុញ្ញានិ វា តីណិ, និរោធោ ច សេសត្តយសុញ្ញោ។ ផលសុញ្ញោ វា ឯត្ថ ហេតុ សមុទយេ ទុក្ខស្សាភាវតោ, មគ្គេ ច និរោធស្ស, ន ផលេន សគព្ភោ បកតិវាទីនំ បកតិ វិយ។ ហេតុសុញ្ញញ្ច ផលំ ទុក្ខសមុទយានំ និរោធមគ្គានញ្ច អសមវាយា, ន ហេតុសមវេតំ ហេតុផលំ សមវាយវាទីនំ ទ្វិអណុកាទិ វិយ។ តេនេតំ វុច្ចតិ –

“ពាឃបិឆ តិខេទាឆឃុទ្ធា, ពខេឃត ខេពតាបិ តិទ្ធុពិ ឃុទ្ធា;

ឃុខេទ្ធា ឋខេលត ខេហតុ, ឋលឃ្បិ ព៌ខេហតុតា ឃុទ្ធា”ត្តិ៝

ឧចំ ពាច ឃុទ្ធាខេពា ចិតិច្ឆខេឃា ខេចឌិពខេទ្ធា៝

ឧកចិឆាឌិចិតិច្ឆយកថា

ឪ៩ឋ៝ ឧកចិឆាឌីហិពិ ឃទ្ធខេបច ខេចត្ថ ក្យក្លិ ឧកចិឆំ បចត្តិកាចខេពា៝ ក្យចិឆំ តាយទ្ធបខេពា៝ ពិចិឆំ កាយទ្ធបិទ្ធប្លបបត្តិកចខេកឆខេពា៝ ចតុត្ថិឆំ ចតុអាហារខេកឆខេពា៝ បញ្ចចិឆំ បញ្ចាបិចោតក្លត្ថខេកឆខេពា៝

ឃបុកខេឃាបិ ឧកចិខេឆា បចត្តកកាចខេពា៝ ក្យចិខេឆា ឌិដ្ឋិឃបុឃុត្តាឃបុឃុត្តខេពា៝ ពិចិខេឆា កាយកចចិកចពញ្ញខេកឆខេពា៝ ចតុត្ថិខេឆា ចតុបក្កបុខេហឃ្យខេពា៝ បញ្ចចិខេឆា ទ្ធបិកិតត្កតាឌិខេកឆខេពា៝ ឈត្តិខេឆា ឈពញ្ញកាឃខេកឆខេពា៝

តិខេទាខេឆាបិ ឧកចិខេឆា អឃគ្គពឆាតុកាចខេពា៝ បរិឃាខេឃត បត ក្យចិខេឆា ទិឃាបិឌិខេឃឃអតុបិឌិខេឃឃខេកឆខេពា៝ ពិចិខេឆា កចត្តឃច្ឆបឃយខេពា៝ ចតុត្ថិខេឆា ចតុបក្កាឆិកបតឹឃខេពា៝ បញ្ចចិខេឆា បញ្ចាកិតត្កតច្ឆបឃយខេពា៝ ឈត្តិខេឆា ឈពញ្ញកាឃក្លឃខេកឆខេពា៝

យខេក្កាបិ ឧកចិខេឆា កាខេចពទ្ធខេពា៝ ក្យចិខេឆា ឃបឆចិបឃ្សតាខេកឆខេពា, ឥឃ្សតកាចតាខេកឆខេពា ចា៝ ពិចិខេឆា ឈត្តុឃខេកឆខេពា៝ អឃពីា ឃប្យខេឆឃត្តា តកទ៉ ចិឃ ទខេឌ្ឌត តិប្យខេឆខេឃហិ ពីហិ ឈខេត្តហិ ឃក្កហិខេពា៝ ឃឆាហ –

“ត ខេលា, អាចុខេឃា ចិឃាឈ, អទិខេឃត អដ្ឋក្កិខេកត យខេក្កត ពខេឃា ឈត្ត ឃក្កហិតា, ពីហិ ច ខេលា, អាចុខេឃា ចិឃាឈ, ឈខេត្តហិ អទិខេឃា អដ្ឋក្កិខេកា យខេក្កា ឃក្កហិខេពា៝ ឃា ចាចុខេឃា ចិឃាឈ, ឃឲ្យាចាចា, ខេឃា ច ឃឲ្យាកឲ្យខេត្តា, ខេឃា ច ឃឲ្យាអាឌីខេចា, ទ្ធខេយ ឆឲ្យា ឃីលក្លខេត្ត ឃក្កហិតា៝ ខេឃា ច ឃឲ្យាចាឃាខេយា, ឃា ច ឃឲ្យាឃពិ, ខេឃា ច ឃឲ្យាឃយាឆិ, ទ្ធខេយ ឆឲ្យា ឃយាឆិក្លខេត្ត ឃក្កហិតា៝ ឃា ច ឃឲ្យាឌិដ្ឋិ, ខេឃា ច ឃឲ្យាឃក្កខេប្យា, ទ្ធខេយ ឆឲ្យា បញ្ញាក្លខេត្ត ឃក្កហិតា”ពិ (យ៝ តិ៝ ១៝៣៩៧)៝

ឧត្ថ ហិ ឃឲ្យាចាចាឥខេឃា ពខេឃា ឃីលខេបច, ពឃ្ឲា ខេព ឃជាពិខេពា ឃីលក្លខេត្តត ឃក្កហិតា៝ កិញ្ចាបិ ហិ បិញ្ញទ្ធឃំ ឃីលក្លខេត្តពិ ក្យខេឲ្យត តិខេទ្ធខេឃា កខេពា, អខេត្ថ បត កទលចខេឃខេតច ខេចឌិពខេទ្ធា៝ ឃឲ្យាចាឃាយាឌីឃុ បត ពីឃុ ឃយាឆិ អត្តខេតា ឆឲ្យពាឃ អាទឲ្យខេលា ឧកក្កកាខេចត អខេប្យពុំ ត ឃខេក្កាពិ, ឌីទិខេឃ បត បក្កហកិច្ចំ ឃាខេឆខេត្ត ឃពិឃា ច អបិលិបតកិច្ចំ ឃាខេឆត្តិឃា លក្ខបកាខេទា ហុត្វា

សក្កោតិ។

តត្រាយំ ឧបមា – យថា ហិ នក្ខត្តំ កីឡិស្សាមាតិ ឧយ្យានំ បវិដ្ឋេសុ តីសុ សហាយេសុ ឯកោ សុបុប្ផិតំ ចម្បកគុម្ពំ ទិស្វា ហត្ថំ ឧក្ខិបិត្វា គហេតុម្បិ ន សក្កុណេយ្យ។ អថស្ស ទុតិយោ ឱនមិត្វា បិដ្ឋិំ ទទេយ្យ, សោ តស្ស បិដ្ឋិយំ ឋត្វាបិ កម្បមានោ គហេតុំ ន សក្កុណេយ្យ។ អថស្ស ឥតរោ អំសកូដំ ឧបនាមេយ្យ។ សោ ឯកស្ស បិដ្ឋិយំ ឋត្វា ឯកស្ស អំសកូដំ ឱលុព្ភ យថារុចិ បុប្ផានិ ឱចិនិត្វា បិឡន្ធិត្វា នក្ខត្តំ កីឡេយ្យ។ ឯវំសម្បទមិទំ ទដ្ឋព្វំ។

ឯកតោ ឧយ្យានំ បវិដ្ឋា តយោ សហាយា វិយ ហិ ឯកតោ ជាតា សម្មាវាយាមាទយោ តយោ ធម្មា។ សុបុប្ផិតចម្បកោ វិយ អារម្មណំ។ ហត្ថំ ឧក្ខិបិត្វាបិ គហេតុំ អសក្កោន្តោ វិយ អត្តនោ ធម្មតាយ អារម្មណេ ឯកគ្គភាវេន អប្បេតុំ អសក្កោន្តោ សមាធិ។ បិដ្ឋិំ ទត្វា ឱនតសហាយោ វិយ វាយាមោ។ អំសកូដំ ទត្វា ឋិតសហាយោ វិយ សតិ។ យថា តេសុ ឯកស្ស បិដ្ឋិយំ ឋត្វា ឯកស្ស អំសកូដំ ឱលុព្ភ ឥតរោ យថារុចិ បុប្ផំ គហេតុំ សក្កោតិ, ឯវមេវ វីរិយេ បគ្គហកិច្ចំ សាធេន្តេ សតិយា ច អបិលាបនកិច្ចំ សាធេន្តិយា លទ្ធុបការោ សមាធិ សក្កោតិ អារម្មណេ ឯកគ្គភាវេន អប្បេតុំ។ តស្មា សមាធិយេវេត្ថ សជាតិតោ សមាធិក្ខន្ធេន សង្គហិតោ, វាយាមសតិយោ បន កិរិយតោ សង្គហិតា ហោន្តិ។

សម្មាទិដ្ឋិសម្មាសង្កប្បេសុបិ បញ្ញា អត្តនោ ធម្មតាយ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តាតិ អារម្មណំ និច្ឆេតុំ ន សក្កោតិ។ វិតក្កេ បន អាកោដេត្វា អាកោដេត្វា ទេន្តេ សក្កោតិ។ កថំ? យថា ហិ ហេរញ្ញិកោ កហាបណំ ហត្ថេ ឋបេត្វា សព្ពភាគេសុ ឱលោកេតុកាមោ សមានោបិ ន ចក្ខុតលេនេវ បរិវត្តេតុំ សក្កោតិ។ អង្គុលិបព្ពេហិ បន បរិវត្តេត្វា បរិវត្តេត្វា ឥតោ ចិតោ ច ឱលោកេតុំ សក្កោតិ, ឯវមេវ ន បញ្ញា អត្តនោ ធម្មតាយ អនិច្ចាទិវសេន អារម្មណំ និច្ឆេតុំ សក្កោតិ។ អភិនិរោបនលក្ខណេន បន អាហននបរិយាហននរសេន វិតក្កេន អាកោដេន្តេន វិយ បរិវត្តេន្តេន វិយ ច អាទាយាទាយ ទិន្នមេវ និច្ឆេតុំ សក្កោតិ។ តស្មា ឥធាបិ សម្មាទិដ្ឋិយេវ សជាតិតោ បញ្ញាក្ខន្ធេន សង្គហិតា, សម្មាសង្កប្បោ បន កិរិយវសេន សង្គហិតោ ហោតិ។

ឥតិ ឥមេហិ តីហិ ខន្ធេហិ មគ្គោ សង្គហំ គច្ឆតិ។ តេន វុត្តំ “តិវិធោ ខន្ធត្តយសង្គហោ”តិ។ ចតុព្ពិធោ សោតាបត្តិមគ្គាទិវសេនេវ។

អបិច សព្ពានេវ សច្ចានិ ឯកវិធានិ អវិតថត្តា, អភិញ្ញេយ្យត្តា វា។ ទុវិធានិ លោកិយលោកុត្តរត្តា, សង្ខតាសង្ខតត្តា វា។ តិវិធានិ ទស្សន-ភាវនាហិ បហាតព្ពត្តា, អប្បហាតព្ពត្តា ច។ ចតុព្ពិធានិ បរិញ្ញេយ្យាទិភេទតោតិ ឯវមេត្ថ ឯកវិធាទីហិ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោ។

៥៦៥. សភាគវិសភាគតោតិ សព្ពានេវ សច្ចានិ អញ្ញមញ្ញំ សភាគានិ អវិតថតោ អត្តសុញ្ញតោ ទុក្ករបដិវេធតោ ច។ យថាហ –

“ᨲᩴ ᨠᩥᩴ ᨾᨬ᩠ᨬᩈᩥ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᨠᨲᨾᩴ ᨶᩩ ᨡᩮᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨲᩁᩴ ᩅᩤ ᨴᩩᩁᨽᩥᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩁᩴ ᩅᩤ, ᨿᩮᩣ ᩅᩤ ᨴᩪᩁᨲᩮᩣᩅ ᩈᩩᨡᩩᨾᩮᨶ ᨲᩣᩊᨧ᩠ᨨᩥᨣ᩠ᨣᩊᩮᨶ ᩋᩈᨶᩴ ᩋᨲᩥᨸᩣᨲᩮᨿ᩠ᨿ ᨸᩮᩣᨦ᩠ᨡᩣᨶᩩᨸᩮᩣᨦ᩠ᨡᩴ ᩋᩅᩥᩁᩣᨵᩥᨲᩴ, ᨿᩮᩣ ᩅᩤ ᩈᨲ᩠ᨲᨵᩤ ᨽᩥᨶ᩠ᨶᩔ ᩅᩣᩃᩔ ᨠᩮᩣᨭᩥᨿᩤ ᨠᩮᩣᨭᩥᩴ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ? ᩑᨲᨴᩮᩅ, ᨽᨶ᩠ᨲᩮ, ᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨲᩁᨬ᩠ᨧᩮᩅ ᨴᩩᩁᨽᩥᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩁᨬ᩠ᨧ, ᨿᩮᩣ ᩅᩤ ᩈᨲ᩠ᨲᨵᩤ ᨽᩥᨶ᩠ᨶᩔ ᩅᩣᩃᩔ ᨠᩮᩣᨭᩥᨿᩤ ᨠᩮᩣᨭᩥᩴ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᨡᩮᩣ ᨲᩮ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᨴᩩᨸ᩠ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨲᩁᩴ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᩮ ᩍᨴᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩴ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨶ᩠ᨲᩥ...ᨸᩮ... ᩋᨿᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨣᩤᨾᩥᨶᩦ ᨸᨭᩥᨸᨴᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩴ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪅᪨᪁᪁᪁᪅)᪨

ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᨲᩮᩣ᪨ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣᨶᩥ ᨧ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᨴᩩᩁᩅᨣᩤᩉᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨲ᩠ᨲᩣ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩣᩈᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᨹᩃᩉᩮᨲᩩᨽᩮᨴᨲᩮᩣ ᨸᩁᩥᨬ᩠ᨬᩮᨿ᩠ᨿᨸ᩠ᨸᩉᩤᨲᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᨧ᪨ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣᨶᩥᨸᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨴᩩᩁᩅᨣᩤᩉᨲ᩠ᨲᩣ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨶᩣᩈᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩅᩥᩈᨿᩅᩥᩈᨿᩦᨽᩮᨴᨲᩮᩣ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᨽᩣᩅᩮᨲᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣ ᨧ᪨ ᨸᨮᨾᨲᨲᩥᨿᩣᨶᩥ ᨧᩣᨸᩥ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᨹᩃᩣᨸᨴᩮᩈᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᩣᩈᨦ᩠ᨡᨲᨲᩮᩣ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩣᨶᩥ ᨧᩣᨸᩥ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩉᩮᨲᩩᩋᨸᨴᩮᩈᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩑᨠᨶ᩠ᨲᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨲᩮᩣ᪨ ᨸᨮᨾᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩣᨶᩥ ᨧᩣᨸᩥ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨲᩮᩣ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᨲᨲᩥᨿᩣᨶᩥ ᨧᩣᨸᩥ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᨶᩮᩅᩈᩮᨠ᩠ᨡᨶᩣᩈᩮᨠ᩠ᨡᨽᩣᩅᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ ᩈᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨶᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩮᩣ᪨

ᩍᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨸᨠᩣᩁᩮᩉᩥ, ᨶᨿᩮᩉᩥ ᨧ ᩅᩥᨧᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ;

ᩅᩥᨩᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᩁᩥᨿᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩴ, ᩈᨽᩣᨣᩅᩥᩈᨽᩣᨣᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᩍᨲᩥ ᩈᩣᨵᩩᨩᨶᨸᩣᨾᩮᩣᨩ᩠ᨩᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨠᨲᩮ ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨾᨣ᩠ᨣᩮ

ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨽᩣᩅᨶᩣᨵᩥᨠᩣᩁᩮ

ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩈᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᨶᩣᨾ

ᩈᩮᩣᩊᩈᨾᩮᩣ ᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩮᩣ᪨

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៧. បញ្ញាភូមិនិទ្ទេសោ

បដិច្ចសមុប្បាទកថា

៥៧០. ឥទានិ “ខន្ធាយតនធាតុឥន្ទ្រិយសច្ចបដិច្ចសមុប្បាទាទិភេទា ធម្មា ភូមី”តិ ឯវំ វុត្តេសុ ឥមិស្សា បញ្ញាយ ភូមិភូតេសុ ធម្មេសុ យស្មា បដិច្ចសមុប្បាទោ ចេវ, អាទិសទ្ទេន សង្គហិតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា ច អវសេសា ហោន្តិ, តស្មា តេសំ វណ្ណនាក្កមោ អនុប្បត្តោ.

តត្ថ អវិជ្ជាទយោ តាវ ធម្មា បដិច្ចសមុប្បាទោតិ វេទិតព្វា. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ? អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ”តិ (សំ. និ. ២.១).

ជរាមរណាទយោ បន បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មាតិ វេទិតព្វា. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា –

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា? ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មំ. ជាតិ, ភិក្ខវេ…បេ… ភវោ… ឧបាទានំ… តណ្ហា… វេទនា… ផស្សោ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារា… អវិជ្ជា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា. ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា”តិ (សំ. និ. ២.២០).

៥៧១. អយំ បនេត្ថ សង្ខេបោ. បដិច្ចសមុប្បាទោតិ បច្ចយធម្មា វេទិតព្វា. បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មាតិ តេហិ តេហិ បច្ចយេហិ និព្ពត្តធម្មា. កថមិទំ ជានិតព្វន្តិ ចេ? ភគវតោ វចនេន. ភគវតា ហិ បដិច្ចសមុប្បាទបដិច្ចសមុប្បន្នធម្មទេសនាសុត្តេ –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ? ជាតិបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ, ឧប្បាទា វា តថាគតានំ អនុប្បាទា វា តថាគតានំ ឋិតាវ សា ធាតុ ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ឥទប្បច្ចយតា. តំ តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ, អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា អភិសមេត្វា អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ, បស្សថាតិ ចាហ. ជាតិបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ. ភវបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជាតិ…បេ… អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា ឧប្បាទា វា តថាគតានំ…បេ… ឧត្តានីករោតិ បស្សថាតិ ចាហ. អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ,

សង្ខារា។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, យា តត្រ តថតា អវិតថតា អនញ្ញថតា ឥទប្បច្ចយតា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ (សំ· និ· ២·២០)។

វិសុ២។ ឯវំ បដិច្ចសមុប្បាទំ ទេសេន្តេន តថតាទីហិ វចនេហិ បច្ចយធម្មោវ បដិច្ចសមុប្បាទោតិ វុត្តោ។ តស្មា ជរាមរណាទីនំ ធម្មានំ បច្ចយលក្ខណោ បដិច្ចសមុប្បាទោ, ទុក្ខានុពន្ធនរសោ, កុម្មគ្គបច្ចុបដ្ឋានោតិ វេទិតព្វោ។

សោ បនាយំ តេហិ តេហិ បច្ចយេហិ អនូនាធិកេហេវ តស្ស តស្ស ធម្មស្ស សម្ភវតោ តថតាតិ, សាមគ្គិំ ឧបគតេសុ បច្ចយេសុ មុហុត្តម្បិ តតោ និព្វត្តធម្មានំ អសម្ភវាភាវតោ អវិតថតាតិ, អញ្ញធម្មបច្ចយេហិ អញ្ញធម្មានុប្បត្តិតោ អនញ្ញថតាតិ, យថាវុត្តានំ ឯតេសំ ជរាមរណាទីនំ បច្ចយតោ វា បច្ចយសមូហតោ វា ឥទប្បច្ចយតាតិ វុត្តោ។

វិសុ១។ តត្រាយំ វចនត្ថោ, ឥមេសំ បច្ចយា ឥទប្បច្ចយា។ ឥទប្បច្ចយា ឯវ ឥទប្បច្ចយតា។ ឥទប្បច្ចយានំ វា សមូហោ ឥទប្បច្ចយតា។ លក្ខណំ បនេត្ថ សទ្ទសត្ថតោ បរិយេសិតព្វំ។

វិសុ៣។ កេចិ បន បដិច្ច សម្មា ច តិត្ថិយបរិកប្បិតបកតិបុរិសាទិការណនិរបេក្ខោ ឧប្បាទោ បដិច្ចសមុប្បាទោតិ ឯវំ ឧប្បាទមត្តំ បដិច្ចសមុប្បាទោតិ វទន្តិ , តំ ន យុជ្ជតិ។ កស្មា? សុត្តាភាវតោ, សុត្តវិរោធតោ, គម្ភីរនយាសម្ភវតោ, សទ្ទភេទតោ ច។ "ឧប្បាទមត្តំ បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ ហិ សុត្តំ នត្ថិ។ តំ "បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ ច វទន្តស្ស បទេសវិហារសុត្តវិរោធោ អាបជ្ជតិ។ កថំ? ភគវតោ ហិ "អថ ខោ ភគវា រត្តិយា បឋមំ យាមំ បដិច្ចសមុប្បាទំ អនុលោមបដិលោមំ មនសាកាសី"តិ (មហាវ· ១) អាទិវចនតោ បដិច្ចសមុប្បាទមនសិការោ បឋមាភិសម្ពុទ្ធវិហារោ, បទេសវិហារោ ច តស្សេកទេសវិហារោ។ យថាហ "យេន ស្វាហំ, ភិក្ខវេ, វិហារេន បឋមាភិសម្ពុទ្ធោ វិហរាមិ, តស្ស បទេសេន វិហាសិ"ន្តិ (សំ· និ· ៥·១១)។ តត្រ ច បច្ចយាការទស្សនេន វិហាសិ, ន ឧប្បាទមត្តទស្សនេនាតិ។ យថាហ "សោ ឯវំ បជានាមិ មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, មិច្ឆាសង្កប្បបច្ចយាបិ វេទយិត"ន្តិ (សំ· និ· ៥·១១) សព្ពំ វិត្ថារេតព្ពំ។ ឯវំ ឧប្បាទមត្តំ "បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ វទន្តស្ស បទេសវិហារសុត្តវិរោធោ អាបជ្ជតិ។ តថា កច្ចានសុត្តវិរោធោ។

កច្ចានសុត្តេបិ ហិ "លោកសមុទយំ ខោ, កច្ចាន, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា លោកេ នត្ថិតា, សា ន ហោតី"តិ (សំ· និ· ២·១៥) អនុលោមបដិច្ចសមុប្បាទោ លោកបច្ចយតោ "លោកសមុទយោ"តិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិសមុគ្ឃាតត្ថំ បកាសិតោ, ន ឧប្បាទមត្តំ។ ន ហិ ឧប្បាទមត្តគ្គហណេន ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា សមុគ្ឃាតោ ហោតិ។ បច្ចយានុបរមទស្សនេន បន ហោតិ។ បច្ចយានុបរមេ ផលានុបរមតោតិ។ ឯវំ ឧប្បាទមត្តំ "បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ វទន្តស្ស កច្ចានសុត្តវិរោធោបិ អាបជ្ជតិ។

គម្ភីរនយាសម្ភវតោតិ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា "គម្ភីរោ ចាយំ, អានន្ទ, បដិច្ចសមុប្បាទោ គម្ភីរាវភាសោ ចា"តិ (ទី· និ· ២·៩៥; សំ·

ᨶᩦ᪨ ᪂᪨᪙᪐)᪨ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᨲᩣᨿ ᨴᩮᩈᨶᩣᨿᩴ, ᨲᩴ ᨸᨶᩮᨲᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣᩅᩥᩃᩣᩈᩴ᪨ ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨿᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ᪨ ᨴᩮᩈᨶᩣᩅᩥᩃᩣᩈᨸᨧ᩠ᨧᨿᨭ᩠ᨮᩥᨲᩮᩣ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩴ ᨴᩮᩈᨶᨲ᩠ᨳᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩥ ᨲᨳᩣᨴᩮᩈᩥᨲᩮ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨿᨶ᩠ᨲᩮ ᨲᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨽᩣᩅᩈᨾ᩠ᨽᩪᨲᩮᩣᨸᩥ ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ᪨

᪅᪇᪅᪨ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶᩮᩅᩣᨲᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨧ ᨸᨶᩣᨿᩴ ᩈᨾᩣᨶᩮ ᨠᨲ᩠ᨲᩁᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨠᩣᩃᩮ ᨸᨿᩩᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩈᩥᨴ᩠ᨵᩥᨠᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩥᨴᩴ, "ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨬ᩠ᨧ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩁᩪᨸᩮ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱ"ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪄᪃)᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨸᨶ ᨽᩣᩅᩈᩣᨵᨶᩮᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨸᨿᩩᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᩈᨾᩣᨶᩔ ᨠᨲ᩠ᨲᩩ ᩋᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩁᩴ ᨠᨦ᩠ᨡᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᩣᨵᩮᨲᩦᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶᩣᨸᩥ ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨲᩥ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩥᨿᩣ – "ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨿ 'ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦ'ᨲᩥ", ᨲᩴ ᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ? ᨿᩮᩣᨣᩣᨿᩮᩣᨣᨲᩮᩣ ᨧᩮᩅ, ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩔ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩃᨲᩮᩣ᪨ "ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩴ ᩅᩮᩣ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨴᩮᩈᩮᩔᩣᨾᩥ᪨ ᨠᨲᨾᩮᩣ ᨧ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ...ᨸᩮ... ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ"ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪁)᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩉᩥ ᨸᨴᩮᩈᩩ ᩑᨠᩮᨶᩣᨸᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨿᩮᩣᨣᩴ ᨶ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᨧᩮ ᨠᩁᩮᨿ᩠ᨿ, ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩔᩣᨸᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ ᨸᩣᨸᩩᨱᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ᪨

᪅᪇᪆᪨ ᨿᩮᨸᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ "ᨻᩉᩩᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᨠᩣᩁᨠᩣ ᨻᩉᩩᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ, ᨠᩣᩁᨠᩣ ᨧ ᨲᩣᨿ ᩑᩅ ᩋᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩣᨴᩥᩅᩥᨸᩣᨠᩣᨶᩴ ᩉᩮᨲᩩ, ᩈᩮᩣ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩅᩥᨠᩣᩁᩮ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩈᨬ᩠ᨬᩣ"ᨲᩥ, ᨲᩮᩈᩴ ᨲᩴ ᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ? ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᩉᩮᨲᩩᩅᨧᨶᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ "ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥᩉ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᩑᩈᩮᩅ ᩉᩮᨲᩩ, ᩑᨲᩴ ᨶᩥᨴᩣᨶᩴ, ᩑᩈ ᩈᨾᩩᨴᨿᩮᩣ, ᩑᩈ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩔ ᨿᨴᩥᨴᩴ ᨩᩣᨲᩥ...ᨸᩮ... ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ, ᨿᨴᩥᨴᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ"ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪙᪘ ᩋᩣᨴᨿᩮᩣ) ᩑᩅᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᨿᩮᩣ ᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨶ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᨠᩣᩁᩮᩣ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ "ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ"ᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᨿᩴ ᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

᪅᪇᪇᪨ ᨿᩣ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ "ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ"ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩅ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨧ᩠ᨨᩣᨿᩣᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣᩅᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩈᩣ ᩍᨾᩔ ᨸᨴᩔ ᩑᩅᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ,

ᨴ᩠ᩅᩮᨵᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ, ᨵᨾ᩠ᨾᩈᨾᩪᩉᩮ ᨿᨲᩮᩣ ᩍᨴᩴ ᩅᨧᨶᩴ;

ᨲᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨲᨲᩮᩣᨿᩴ, ᨹᩃᩮᩣᨸᨧᩣᩁᩮᨶ ᩍᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨

ᨿᩮᩣ ᩉᩥ ᩋᨿᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨿ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩈᨾᩪᩉᩮᩣ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᩅᨧᨶᩴ ᩁᩪᩊ᩠ᩉᩴ᪨ ᩈᩮᩣ ᩉᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨭᩦᨿᨾᩣᨶᩮᩣ ᩉᩥᨲᩣᨿ ᩈᩩᨡᩣᨿ ᨧ ᩈᩴᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᩮᨲᩩᨾᩁᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩴ ᨸᨱ᩠ᨯᩥᨲᩣᨲᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩮᩣ᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨧ ᩈᩉ ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶ ᩑᨠᩮᨠᨲᩮᩣ, ᨶᩣᨸᩥ ᩋᩉᩮᨲᩩᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ᪨ ᩑᩅᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩮᩣ ᨧ ᩈᩮᩣ ᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ᪨ ᩋᨸᩥᨧ ᩈᩉ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ, ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩈᩣᨾᨣ᩠ᨣᩥᩴ ᨸᨶ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩋᨸᨧ᩠ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ᪨ ᨲᩔ ᨧᩣᨿᩴ ᩉᩮᨲᩩᩈᨾᩪᩉᩮᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᨲᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨿᨾ᩠ᨸᩥ, ᨿᨳᩣ

លោកេ សេម្ហស្ស បច្ចយោ គុឡោ សេម្ហោគុឡោតិ វុច្ចតិ, យថា ច សាសនេ សុខប្បច្ចយោ ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ “សុខោ ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ”តិ វុច្ចតិ, តថា បដិច្ចសមុប្បាទោ បច្ចេ ច ផលវោហារេន វុត្តោតិ វេទិតព្វោ។

៦៤៥។ អថ វា,

បដិមុខមិតោតិ វុត្តោ, ហេតុសមូហោ អយំ បដិច្ចោតិ;

សហិតេ ឧប្បាទេតិ ច, ឥតិ វុត្តោ សោ សមុប្បាទោ។

យោ ហិ ឯស សង្ខារាទីនំ បច្ចយាការោ អវិជ្ជាទិឯកេកហេតុសីសេន និទ្ទិដ្ឋោ ហេតុសមូហោ, សោ សាធារណផលនិប្ផាទកដ្ឋេន អវេកល្លដ្ឋេន ច សាមគ្គិអង្គានំ អញ្ញមញ្ញេន បដិមុខំ ឥតោ គតោតិ កត្វា បដិច្ចោតិ វុច្ចតិ។ ស្វាយំ សហិតេយេវ អញ្ញមញ្ញំ អវិនិព្ភោគវុត្តិធម្មេ ឧប្បាទេតីតិ សមុប្បាទោតិបិ វុត្តោ។ ឯវម្បិ បដិច្ចោ ច សោ សមុប្បាទោ ចាតិ បដិច្ចសមុប្បាទោ។

៦៤៩។ អបរោ នយោ –

បច្ចយតា អញ្ញោញ្ញំ, បដិច្ច យស្មា សមំ សហ ច ធម្មេ;

អយមុប្បាទេតិ តតោបិ, ឯវមិធ ភាសិតា មុនិនា។

អវិជ្ជាទិសីសេន និទ្ទិដ្ឋបច្ចយេសុ ហិ យេ បច្ចយា យំ សង្ខារាទិកំ ធម្មំ ឧប្បាទេន្តិ, ន តេ អញ្ញមញ្ញំ អបដិច្ច អញ្ញមញ្ញវេកល្លេ សតិ ឧប្បាទេតុំ សមត្ថាតិ។ តស្មា បដិច្ច សមំ សហ ច ន ឯកេកទេសំ, នាបិ បុព្វាបរភាវេន អយំ បច្ចយតា ធម្មេ ឧប្បាទេតីតិ អត្ថានុសារវោហារកុសលេន មុនិនា ឯវមិធ ភាសិតា, បដិច្ចសមុប្បាទោត្វេវ ភាសិតាតិ អត្ថោ។

៦៥០។ ឯវំ ភាសមានេន ច,

បុរិមេន សស្សតាទីន, មភាវោ បច្ឆិមេន ច បទេន;

ឧច្ឆេទាទិវិឃាតោ, ទ្វយេន បរិទីបិតោ ញាយោ។

បុរិមេនាតិ បច្ចយសាមគ្គិបរិទីបនេន បដិច្ចបទេន បវត្តិធម្មានំ បច្ចយសាមគ្គិំ អាយត្តវុត្តិត្តា សស្សតាហេតុវិសមហេតុវសវត្តិវាទប្បភេទានំ សស្សតាទីនំ អភាវោ បរិទីបិតោ ហោតិ? កិំ ហិ សស្សតានំ, អហេតុអាទីនំ វា បវត្តានំ បច្ចយសាមគ្គិយាតិ? បច្ឆិមេន ច បទេនាតិ ធម្មានំ ឧប្បាទបរិទីបនេន សមុប្បាទបទេន បច្ចយសាមគ្គិយំ ធម្មានំ ឧប្បត្តិតោ វិហតា ឧច្ឆេទនត្ថិកអកិរិយវាទាតិ ឧច្ឆេទាទិវិឃាតោ បរិទីបិតោ ហោតិ។ បុរិមបុរិមបច្ចយវសេន ហិ បុនប្បុនំ ឧប្បជ្ជមានេសុ ធម្មេសុ កុតោ ឧច្ឆេទោ, នត្ថិកាកិរិយវាទា វាតិ។ ឧភយេនាតិ សកលេន បដិច្ចសមុប្បាទវចនេន តស្សា តស្សា បច្ចយសាមគ្គិយា សន្តតិំ អវិច្ឆិន្ទិត្វា តេសំ តេសំ ធម្មានំ សម្ភវតោ មជ្ឈិមា បដិបទា, “សោ ករោតិ សោ បដិសំវេទេតិ, អញ្ញោ ករោតិ អញ្ញោ បដិសំវេទេតី”តិ វាទប្បហានំ, ជនបទនិរុត្តិយា អនភិនិវេសោ, សមញ្ញាយ អនតិធាវនន្តិ អយំ ញាយោ បរិទីបិតោ ហោតីតិ អយំ តាវ បដិច្ចសមុប្បាទោតិ វចនត្ថមត្តស្ស អត្ថោ។

៥៨១. យា បនាយំ ភគវតា បដិច្ចសមុប្បាទំ ទេសេន្តេន “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិអាទិនា នយេន និក្ខិត្តា តន្តិ, តស្សា អត្ថសំវណ្ណនំ ករោន្តេន វិភជ្ជវាទិមណ្ឌលំ ឱតរិត្វា អាចរិយេ អនព្ភាចិក្ខន្តេន សកសមយំ អវោក្កមន្តេន បរសមយំ អនាយូហន្តេន សុត្តំ អប្បដិពាហន្តេន វិនយំ អនុលោមេន្តេន មហាបទេសេ ឱលោកេន្តេន ធម្មំ ទីបេន្តេន អត្ថំ សង្គាហេន្តេន តមេវត្ថំ បុនរាវត្តេត្វា អបរេហិបិ បរិយាយន្តរេហិ និទ្ទិសន្តេន ច យស្មា អត្ថសំវណ្ណនា កាតព្ពា ហោតិ, បកតិយាបិ ច ទុក្ករាវ បដិច្ចសមុប្បាទស្ស អត្ថវណ្ណនា។ យថាហុ បោរាណា –

“សច្ចំ សត្តោ បដិសន្ធិ, បច្ចយាការមេវ ច;

ទុទ្ទសា ចតុរោ ធម្មា, ទេសេតុញ្ច សុទុក្ករា”តិ។

តស្មា អញ្ញត្រ អាគមាធិគមប្បត្តេហិ ន សុករា បដិច្ចសមុប្បាទស្សត្ថវណ្ណនាតិ បរិតុលយិត្វា,

វត្តុកាមោ អហំ អជ្ជ, បច្ចយាការវណ្ណនំ;

បតិដ្ឋំ នាធិគច្ឆាមិ, អជ្ឈោគាឡ្ហោវ សាគរំ។

សាសនំ បនិទំ នានា, ទេសនានយមណ្ឌិតំ;

បុព្ពាចរិយមគ្គោ ច, អព្ពោច្ឆិន្នោ បវត្តតិ។

យស្មា តស្មា តទុភយំ, សន្និស្សាយត្ថវណ្ណនំ;

អារភិស្សាមិ ឯតស្ស, តំ សុណាថ សមាហិតា។

វុត្តញ្ហេតំ បុព្ពាចរិយេហិ –

“យោ កោចិ មំ អដ្ឋិកត្វា សុណេយ្យ,

លភេថ បុព្ពាបរិយំ វិសេសំ;

លទ្ធាន បុព្ពាបរិយំ វិសេសំ,

អទស្សនំ មច្ចុរាជស្ស គច្ឆេ”តិ។

៦៥២។ ឥតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិអាទីសុ ហិ អាទិតោយេវ តាវ,

ទេសនាភេទតោ អត្ថ, លក្ខណេកវិធាទិតោ។ អង្គានញ្ច វវត្ថានា, វិញ្ញាតព្ពោ វិនិច្ឆយោ។

តត្ថ ទេសនាភេទតោតិ ភគវតោ ហិ វល្លិហារកានំ ចតុន្នំ បុរិសានំ វល្លិគហណំ វិយ អាទិតោ វា មជ្ឈតោ វា បដ្ឋាយ យាវ បរិយោសានំ, តថា បរិយោសានតោ វា មជ្ឈតោ វា បដ្ឋាយ យាវ អាទិំតិ ចតុព្ពិធា បដិច្ចសមុប្បាទទេសនា។

យថា ហិ វល្លិហារកេសុ ចតូសុ បុរិសេសុ ឯកោ វល្លិយា មូលមេវ បឋមំ បស្សតិ, សោ តំ មូលេ ឆេត្វា សព្ពំ អាកឌ្ឍិត្វា អាទាយ កម្មេ ឧបនេតិ, ឯវំ ភគវា “ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា…បេ… ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ”ន្តិ (ម។ និ។ ១។៤០២; សំ។ និ។ ២។២) អាទិតោ បដ្ឋាយ យាវ បរិយោសានាបិ បដិច្ចសមុប្បាទំ ទេសេតិ។

យថា បន តេសុ បុរិសេសុ ឯកោ វល្លិយា មជ្ឈំ បឋមំ បស្សតិ, សោ មជ្ឈេ ឆិន្ទិត្វា ឧបរិភាគញ្ញេវ អាកឌ្ឍិត្វា អាទាយ កម្មេ ឧបនេតិ, ឯវំ ភគវា “តស្ស តំ វេទនំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ យា វេទនាសុ នន្ទី, តទុបាទានំ។ តស្សុបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតី”តិ (ម។ និ។ ១។៤០៨; សំ។ និ។ ២។៦) មជ្ឈតោ បដ្ឋាយ យាវ បរិយោសានាបិ ទេសេតិ។

ຍຖາ ຈ ເຕສຸ ປຸຣິເສສຸ ເອໂກ ວລ຺ລິຍາ ອຄ຺ຄໍ ປຖມໍ ປສ຺ສຕິ, ໂສ ອເຄ຺ຄ ຄເຫຕ຺ວາ ອຄ຺ຄານຸສາເຣນ ຍາວ ມູລໍ ສພ຺ພໍ ອາທາຍ ກມ຺ມໍ ອຸປເນຕິ, ເອວໍ ພຄວາ “ຊາຕິປຈ຺ຈຍາ ຊຣາມຣຓນ຺ຕິ ອິຕິ ໂຂ ປເນຕໍ ວຸຕ຺ຕໍ, ຊາຕິປຈ຺ຈຍາ ນຸ ໂຂ, ພິກ຺ຂເວ, ຊຣາມຣຓໍ ໂນ ວາ ກຖໍ ໂວ ເອຕ຺ຖ ໂຫຕີຕິ? ຊາຕິປຈ຺ຈຍາ, ພນ຺ເຕ, ຊຣາມຣຓໍ· ເອວໍ ໂນ ເອຕ຺ຖ ໂຫຕິ ຊາຕິປຈ຺ຈຍາ ຊຣາມຣຓນ຺ຕິ· ພວປຈ຺ຈຍາ ຊາຕິ...ເປ... ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ສງ຺ຂາຣາຕິ ອິຕິ ໂຂ ປເນຕໍ ວຸຕ຺ຕໍ, ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ນຸ ໂຂ, ພິກ຺ຂເວ, ສງ຺ຂາຣາ ໂນ ວາ ກຖໍ ໂວ ເອຕ຺ຖ ໂຫຕີ”ຕິ (ມ· ນິ· ໑· ໔໐໒) ປຣິໂຍສານໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ຍາວ ອາທິໂຕປິ ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປາທໍ ເທເສຕິ·

ຍຖາ ປເນເຕສຸ ປຸຣິເສສຸ ເອໂກ ວລ຺ລິຍາ ມຊ຺ເຊ ປຖມໍ ປສ຺ສຕິ, ໂສ ມຊ຺ເຊ ຈິນ຺ທິຕ຺ວາ ເຫຏ຺ຐາ ໂອຕຣນ຺ໂຕ ຍາວ ມູລໍ ອາທາຍ ກມ຺ມໍ ອຸປເນຕິ, ເອວໍ ພຄວາ “ອິເມ ຈ, ພິກ຺ຂເວ, ຈຕ຺ຕາໂຣ ອາຫາຣາ ກິໍນິທານາ, ກິໍສມຸທຍາ, ກິໍຊາຕິກາ, ກິໍປພວາ? ອິເມ ຈຕ຺ຕາໂຣ ອາຫາຣາ ຕຓ຺ຫານິທານາ, ຕຓ຺ຫາສມຸທຍາ, ຕຓ຺ຫາຊາຕິກາ, ຕຓ຺ຫາປພວາ· ຕຓ຺ຫາ ກິໍນິທານາ... ເວທນາ... ຜສ຺ໂສ... ສຬາຍຕນໍ... ນາມຣູປໍ... ວິຎ຺ຎາຓໍ... ສງ຺ຂາຣາ ກິໍນິທານາ...ເປ... ສງ຺ຂາຣາ ອວິຊ຺ຊານິທານາ...ເປ... ອວິຊ຺ຊາປພວາ”ຕິ (ສໍ· ນິ· ໒·໑໑) ມຊ຺ຊໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ຍາວ ອາທິໂຕ ເທເສຕິ·

ວິປັ໒· ກສ຺ມາ ປເນວໍ ເທເສຕີຕິ? ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປາທສ຺ສ ສມນ຺ຕພທ຺ທກຕ຺ຕາ ສຍຎ຺ຈ ເທສນາວິລາສປ຺ປຕ຺ຕຕ຺ຕາ· ສມນ຺ຕພທ຺ທໂກ ຫິ ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປາໂທ, ຕໂຕ ຕໂຕ ຎາຍປຏິເວທາຍ ສໍວຕ຺ຕຕິເຍວ· ເທສນາວິລາສປ຺ປຕ຺ໂຕ ຈ ພຄວາ ຈຕຸເວສາຣຊ຺ຊປຏິສມ຺ພິທາໂຍເຄນ ຈຕຸພ຺ພິທຄມ຺ພີຣພາວປ຺ປຕ຺ຕິຍາ ຈ· ໂສ ເທສນາວິລາສປ຺ປຕ຺ຕຕ຺ຕາ ນານານເຍເຫວ ທມ຺ມໍ ເທເສຕິ·

ວິເສສໂຕ ປນສ຺ສ ຍາ ອາທິໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ອນຸໂລມເທສນາ, ສາ ປວຕ຺ຕິການຣວິພາຄສມ຺ມູຬ຺ຫໍ ຊນໍ ສມນຸປສ຺ສໂຕ ຍຖາສເກຫິ ການເຣຫິ ປວຕ຺ຕິສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖໍ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິກ຺ກມສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖຎ຺ຈ ປວຕ຺ຕາຕິ ວິຎ຺ຎາຕພ຺ພາ· ຍາ ປຣິໂຍສານໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ປຏິໂລມເທສນາ, ສາ “ກິຈ຺ຉໍ ວຕາຍໍ ໂລໂກ ອາປນ຺ໂນ ຊາຍຕິ ຈ ຊີຍຕິ ຈ ມີຍຕິ ຈ ຈວຕິ ຈ ອຸປປ຺ຊ຺ຊຕິ ຈາ”ຕິອາທິນາ (ທີ· ນິ· ໒· ໕໗; ສໍ· ນິ· ໒·໔) ນເຍນ ກິຈ຺ຉາປນ຺ນໍ ໂລກໍ ອນຸວິໂລກຍໂຕ ປຸພ຺ພພາຄປຏິເວທານຸສາເຣນ ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ຊຣາມຣຓາທິກສ຺ສ ທຸກ຺ຂສ຺ສ ອຕ຺ຕນາ ອທິຄຕການຣສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖໍ· ຍາ ມຊ຺ຊໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ຍາວ ອາທິ ປວຕ຺ຕາ, ສາ ອາຫາຣນິທານວວຕ຺ຖາປນານຸສາເຣນ ຍາວ ອຕີຕໍ ອທ຺ທານໍ ອຕິຫຣິຕ຺ວາ ປຸນ ອຕີຕທ຺ທໂຕ ປພຸຕິ ເຫຕຸຜລປຏິປາຏິສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖໍ· ຍາ ປນ ມຊ຺ຊໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ຍາວ ປຣິໂຍສານໍ ປວຕ຺ຕາ, ສາ ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ເນ ອທ຺ທາເນ ອນາຄຕທ຺ທເຫຕຸສມຸຏ຺ຐານໂຕ ປພຸຕິ ອນາຄຕທ຺ທສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖໍ· ຕາສຸ ຍາ ປວຕ຺ຕິການຣສມ຺ມູຬ຺ຫສ຺ສ ຊນສ຺ສ ຍຖາສເກຫິ ການເຣຫິ ປວຕ຺ຕິສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖໍ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິກ຺ກມສນ຺ທສ຺ສນຕ຺ຖຎ຺ຈ ອາທິໂຕ ປຏ຺ຐາຍ ອນຸໂລມເທສນາ ວຸຕ຺ຕາ, ສາ ອິທ ນິກ຺ຂິຕ຺ຕາຕິ ເວທິຕພ຺ພາ·

ວິປັ໔· ກສ຺ມາ ປເນຕ຺ຖ ອວິຊ຺ຊາ ອາທິໂຕ ວຸຕ຺ຕາ, ກິໍ ປກຕິວາທີນໍ ປກຕິ ວິຍ ອວິຊ຺ຊາປິ ອການຣໍ ມູລການຣໍ ໂລກສ຺ສາຕິ? ນ ອການຣໍ· “ອາສວສມຸທຍາ ອວິຊ຺ຊາສມຸທໂຍ”ຕິ (ມ· ນິ· ໑·໑໐໒) ຫິ ອວິຊ຺ຊາຍ ການຣໍ ວຸຕ຺ຕໍ· ອຕ຺ຖິ ປນ ປຣິຍາໂຍ ເຍນ ມູລການຣໍ ສິຍາ, ໂກ ປນ ໂສຕິ? ວຏ຺ຏກຖາຍ ສີສພາໂວ·

ករចា ហិ ចរ្ក្កាទំ ពរេឆត្តោ រេខ្ល ឆរេបុ្ខ សឹរ៉ំ ពត្វា ពរេឆតិ, អចិន្ជ៉ ចា៑ យឆាហ – “បុរិយា, កិក្ខុរេច, រេកាដិ ត បព្ញាយតិ អចិន្ជាយ ‘ព្ញុរេតា បុរេព្ត អចិន្ជា តារេហាសិ, អឆ បច្ឆា សយកចី’តិ, ឲចរេច្ចាតំ, កិក្ខុរេច, ចុច្ចតិ, អឆ ច បត បព្ញាយតិ ព្ញុឥប្បច្ចយា អចិន្ជា”តិ (អ៑ តិ៑ ១០៑៩១)៑ កចតណ្ហាចា៑ យឆាហ – “បុរិយា, កិក្ខុរេច, រេកាដិ ត បព្ញាយតិ កចតណ្ហាយ ‘ព្ញុរេតា បុរេព្ត កចតណ្ហា តារេហាសិ, អឆ បច្ឆា សយកចី’តិ, ឲចរេច្ចាតំ, កិក្ខុរេច, ចុច្ចតិ, អឆ ច បត បព្ញាយតិ ព្ញុឥប្បច្ចយា កចតណ្ហា”តិ (អ៑ តិ៑ ១០៑៩១)៑

៣៥៣៑ ពស្មា បត ករចា ចរ្ក្កាទំ ពរេឆត្តោ ព្ញុរេប រេខ្ល ឆរេបុ្ខ សឹរ៉ំ ពត្វា ពរេឆតីតិ? ឬកតិគុក្ខតិកាយិរេតា ពយុ្ខស្ស ចិរេសរេហតុភុតត្តា៑ គុក្ខតិកាយិរេតា ហិ ពយុ្ខស្ស ចិរេសរេហតុ អចិន្ជា៑ ពស្មា? យស្មា អចិន្ជាកិភុរេតា បុថុជ្ជរេតា អក្កិសត្តាបលក្យ្វអាកិឈាតបរិស្សយាកិភុតា ចព្ញាចី តាយ បរិស្សយាតុរេតាយ តិរេស្សាគយិ អត្តរេតា អតត្ថាចហយិ ច ប្តរេណ្ហាគកបរិត់ ចិយ កិរេលសសត្តាបរេតា តិរេស្សាគយិ គុក្ខតិគិបាតតរេតា ច អត្តរេតា អតត្ថាចហយិ បិណាតិបាតាឌិ អរេគកប្បការំ គុក្ខតិកាយិកយ្ទំ អារេកតិ៑ ឬកតិកាយិរេតា បត ពយុ្ខស្ស ចិរេសរេហតុ កចតណ្ហា៑ ពស្មា? យស្មា កចតណ្ហាកិភុរេតា បុថុជ្ជរេតា សា ចុត្តប្បការា កាចី សឹត្វគកតណ្ហាយ សអស្សាគំ អត្តរេតា បរិស្សយចិរេតាគតច្ចា សឹត្វគកបរិត់ ចិយ កិរេលសសត្តាបចិរេហរេតា សអស្សាគំ ឬកតិសយាបរេតត អត្តរេតា គុក្ខតិគុក្ខបរិស្សយចិរេតាគតច្ចា បិណាតិបិតា រេចរេយណិអាឌិ អរេគកប្បការំ ឬកតិកាយិកយ្ទំ អារេកតិ៑

៣៥៤៑ ឲរេតស្ស បត ចរ្ក្កាទាយ សឹសភុរេតស្ស ឆរេបុ្ខស្ស ពត្ថចិ ករចា ឲកឆយុ្ខលិកំ រេគសតំ រេគរេសតិ៑ រេសឃ្យចិទំ, “ព្ញុតិ រេលា, កិក្ខុរេច, អចិន្ជបតិសា សង្ខារា, សង្ខារុបតិសំ ចិព្ញាណ”ត្តិអាឌិ (សំ៑ តិ៑ ១៑១១)៑ តឆា “ប្តបិគាតិរេយស្ស, កិក្ខុរេច, ឆរេបុ្ខស្ស អស្សាគាតុបស្សិរេតា ចិហរេតា តណ្ហា បចឌ្ឍតិ, តណ្ហាបច្ចយា ប្តបិគាត”ត្តិអាឌិ (សំ៑ តិ៑ ១៑៣១)៑ ពត្ថចិ ប្តកយុ្ខលិកយិ៑ រេសឃ្យចិទំ, “អចិន្ជាតីចរេលស្ស, កិក្ខុរេច, ពាលស្ស តណ្ហាយ សយុ្ខុត្តស្ស ឲចយំ ការេយា សមុគាករេតា៑ ព្ញុតិ អយរេច្ចាច ការេយា ពាហិទ្ធា ច តាមរុបំ ព្ញុរេត្តំ ខ្វយំ៑ ខ្វយំ បដិច្ច ឆរេស្សា សឡាយតតាតិ, រេយហិ ផុរេដ្ឋា ពាលរេលា ឬខុក្ខុ បដិសំរេចរេគតី”តិអាឌិ (សំ៑ តិ៑ ១៑១៨)៑ តាសុ រេគសតាសុ “អចិន្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ អយមិឆ អចិន្ជាចរេសត ឲកឆយុ្ខលិកា រេគសតាតិ រេចឌិតព្ញា៑ ឲចំ តារេចត្វ រេគសតារេកឌរេតា ចិព្ញាតរេព្ញា ចិតិច្ឆរេយា៑

៣៥៥៑ អត្ថរេតាតិ អចិន្ជាឌីតំ បគាតំ អត្ថរេតា៑ រេសឃ្យចិទំ, បុរេទតុំ អយុត្តរេដ្ឋត កាយគុច្ចរិតាឌិ អចិន្ទិយំ តាម, អលទ្ធព្ញត្តិ អរេត្ថា៑ តំ អចិន្ទិយំ ចិន្ទតីតិ អចិន្ជា៑ តព្វិបរីតរេតា កាយសុចរិតាឌិ ចិន្ទិយំ តាម, តំ ចិន្ទិយំ ត ចិន្ទតីតិ អចិន្ជា៑ ឍន្ធាតំ រាសដ្ឋំ, អាយតតាតំ អាយតតដ្ឋំ, ឆាតុតំ សុព្ញដ្ឋំ, ព្ញុន្ទ្រិយាតំ អធិបតិយដ្ឋំ, សច្ចាតំ តថដ្ឋំ អចិឌិតំ ពរេរាតីតិបិ អចិន្ជា៑ គុក្ខាឌីតំ បីឡអតាឌិចរេសត ចុត្តំ ចតុព្វិធំ អត្ថំ អចិឌិតំ ពរេរាតីតិបិ អចិន្ជា៑ អត្តចិរហិរេត សំសារេ សព្ញរេយាតិកាតិកចចិព្ញាណដ្ឋិតិសត្តាចាររេសសុ សរេត្ត ឌចារេបតីតិ អចិន្ជា៑ បរេមត្ថរេតា អចិន្ជមាតរេសុ ព្ញុត្ថិបុរិសាឌីសុ ឌចតិ, ចិន្ជមាតរេសុបិ ឍន្ធាឌីសុ ត ឌចតីតិ អចិន្ជា៑ អបិច ចក្ខុចិព្ញាណាឌីតំ ចត្ថារម្មណាតំ បដិច្ចសមុប្បាគបដិច្ចសមុប្បត្តាតច្ចា ឆរេម្មាតំ ឈាគតរេតាបិ អចិន្ជា៑

យំ បដិច្ច ឋលរេមតិ, រេសា បច្ចរេយា៑ បដិច្ចាតិ ត ចិតា អបច្ចក្ខត្វាតិ អរេត្ថា៑ ឲតីតិ ប្តប្បជ្ជតិ រេចច បចត្តតិ ចាតិ អរេត្ថា៑ អបិច

ອຸປກາຣກເຏ຺ຐາ ປຈ຺ຈຍເຏ຺ຐາ. ອວິຊ຺ຊາ ຈ ສາ ປຈ຺ຈເຍາ ຈາຕິ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈເຍາ. ຕສ຺ມາ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ.

ສງ຺ຂຕມຠິສງ຺ຂເຣານ຺ຕີຕິ ສງ຺ຂາຣາ. ອປິຈ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ສງ຺ຂາຣາ, ສງ຺ຂາຣສເທ຺ທນ ອາຄຕສງ຺ຂາຣາຕິ ທຸວິຘາ ສງ຺ຂາຣາ. ຕຕ຺ຖ ປຸຎ຺ຎາປຸຎ຺ຎາເນຎ຺ຊາຠິສງ຺ຂາຣາ ຕເຍາ, ກາຍວຈີຈິຕ຺ຕສງ຺ຂາຣາ ຕເຍາຕິ ອິເມ ຉ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ສງ຺ຂາຣາ. ເຕ ສເພ຺ພປິ ເລາກິຍກຸສລາກຸສລເຈຕນາມຕ຺ຕເມວ ເຫານ຺ຕິ.

ສງ຺ຂຕສງ຺ຂາເຣາ, ອຠິສງ຺ຂຕສງ຺ຂາເຣາ, ອຠິສງ຺ຂຣຓກສງ຺ຂາເຣາ, ປເຍາຄາຠິສງ຺ຂາເຣາຕິ ອິເມ ປນ ຈຕ຺ຕາເຣາ ສງ຺ຂາຣ-ສເທ຺ທນ ອາຄຕສງ຺ຂາຣາ. ຕຕ຺ຖ "ອນິຈ຺ຈາ ວຕ ສງ຺ຂາຣາ"ຕິອາທີສຸ (ທີ. ນິ. ໒.໒໒໑, ໒໗໒; ສໍ. ນິ. ໑.໑໘໖) ວຸຕ຺ຕາ ສເພ຺ພປິ ສປ຺ປຈ຺ຈຍາ ຘມ຺ມາ ສງ຺ຂຕສງ຺ຂາຣາ ນາມ. ກມ຺ມນິພ຺ພຕ຺ຕາ ເຕຠູມກາ ຣູປາຣູປຘມ຺ມາ ອຠິສງ຺ຂຕສງ຺ຂາຣາຕິ ອຏ຺ຐກຖາສຸ ວຸຕ຺ຕາ, ເຕປິ "ອນິຈ຺ຈາ ວຕ ສງ຺ຂາຣາ"ຕິ (ທີ. ນິ. ໒.໒໒໑; ໒໗໒; ສໍ. ນິ. ໑.໑໘໖) ເອຕ຺ເຖວ ສງ຺ຄຫໍ ຄຈ຺ຉນ຺ຕິ. ວິສຸໍ ປນ ເນສໍ ອາຄຕຏ຺ຐານໍ ນ ປຎ຺ຎາຍຕິ. ເຕຠູມິກກຸສລາກຸສລເຈຕນາ ປນ ອຠິສງ຺ຂຣຓກສງ຺ຂາເຣາຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຕສ຺ສ "ອວິຊ຺ຊາຄເຕາຍໍ, ຠິກ຺ຂເວ, ປຸຣິສປຸຄ຺ຄເລາ ປຸຎ຺ຎໍ ເຈວ ສງ຺ຂາຣໍ ອຠິສງ຺ຂເຣາຕີ"ຕິອາທີສຸ (ສໍ. ນິ. ໒.໕໑) ອາຄຕຏ຺ຐານໍ ປຎ຺ຎາຍຕິ. ກາຍິກເຈຕສິກໍ ປນ ວີຣິຍໍ ປເຍາຄາຠິສງ຺ຂາເຣາຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ເສາ "ຍາວຕິກາ ອຠິສງ຺ຂາຣສ຺ສ ຄຕິ, ຕາວຕິກາ ຄນ຺ຕ຺ວາ ອກ຺ຂາຫຕໍ ມເຎ຺ຎ ອຏ຺ຐາສີ"ຕິອາທີສຸ (ອ. ນິ. ໓.໑໕) ອາຄເຕາ.

ນ ເກວລຎ຺ຈ ເອເຕເຍວ, ອເຎ຺ຎປິ "ສເຎ຺ຎາເວທຍິຕນິເຣາຘໍ ສມາປຊ຺ຊນ຺ຕສ຺ສ ເຂາ, ອາວຸເສາ ວິສາຂ, ປຐມໍ ນິຣຸຊ຺ຌຕິ ວຈີສງ຺ຂາເຣາ, ຕເຕາ ກາຍສງ຺ຂາເຣາ, ຕເຕາ ຈິຕ຺ຕສງ຺ຂາເຣາ"ຕິອາທິນາ (ມ. ນິ. ໑.໔໖໔) ນເຍນ ສງ຺ຂາຣ-ສເທ຺ທນ ອາຄຕາ ອເນເກ ສງ຺ຂາຣາ. ເຕສຸ ນຕ຺ຖິ ເສາ ສງ຺ຂາເຣາ, ເຍາ ສງ຺ຂຕສງ຺ຂາເຣຫິ ສງ຺ຄຫໍ ນ ຄເຈ຺ຉຍ຺ຍ, ອິເຕາ ປຣໍ ສງ຺ຂາຣປຈ຺ຈຍາ ວິຎ຺ຎາຓນ຺ຕິອາທີສຸ ວຸຕ຺ຕໍ ວຸຕ຺ຕນເຍເນວ ເວທິຕພ຺ພໍ.

ອວຸເຕ຺ຕ ປນ ວິຊານາຕີຕິ ວິຎ຺ຎາຓໍ. ນມຕີຕິ ນາມໍ. ຣຸປ຺ປຕີຕິ ຣູປໍ. ອາເຍ ຕເນາຕິ ອາຍຕຎ຺ຈ ນຍຕີຕິ ອາຍຕນໍ. ຜຸສຕີຕິ ຜເສ຺ສາ. ເວທຍຕີຕິ ເວທນາ. ປຣິຕສ຺ສຕີຕິ ຕຓ຺ຫາ. ອຸປາທິຍຕີຕິ ອຸປາທານໍ. ຠວຕິ ຠາວຍຕິ ຈາຕິ ຠເວາ. ຊນນໍ ຊາຕິ. ຊີຣຓໍ ຊຣາ. ມຣນ຺ຕິ ເອເຕນາຕິ ມຣຓໍ. ເສາຈນໍ ເສາເກາ. ປຣິເທວນໍ ປຣິເທເວາ. ທຸກ຺ຂຍຕີຕິ ທຸກ຺ຂໍ, ອຸປ຺ປາທຏ຺ຐິຕິວເສນ ວາ ທ຺ວິຘາ ຂຓຕີຕິປິ ທຸກ຺ຂໍ. ທຸມ຺ມນຠາເວາ ເທາມນສ຺ສໍ. ຠຸເສາ ອາຍາເສາ ອຸປາຍາເສາ.

ສມ຺ຠວນ຺ຕີຕິ ອຠິນິພ຺ພຕ຺ຕນ຺ຕິ. ນ ເກວລຎ຺ຈ ເສາກາທີເຫວ, ອຖ ເຂາ ສພ຺ພປເທຫິ ສມ຺ຠວນ຺ຕິ-ສທ຺ທສ຺ສ ເຍາຊນາ ກາຕພ຺ພາ. ອິຕຣຖາ ຫິ "ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ສງ຺ຂາຣາ"ຕິ ວຸເຕ຺ຕ ກິໍ ກເຣານ຺ຕີຕິ ນ ປຎ຺ຎາເຍຍ຺ຍ, ສມ຺ຠວນ຺ຕີຕິ ປນ ເຍາຊນາຍ ສຕິ ອວິຊ຺ຊາ ຈ ສາ ປຈ຺ຈເຍາ ຈາຕິ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈເຍາ. ຕສ຺ມາ ອວິຊ຺ຊາປຈ຺ຈຍາ ສງ຺ຂາຣາ ສມ຺ຠວນ຺ຕີຕິ ປຈ຺ຈຍປຈ຺ຈຍຸປ຺ປນ຺ນວວຕ຺ຖານໍ ກຕໍ ເຫາຕິ. ເອສ ນເຍາ ສພ຺ພຕ຺ຖ.

ເອວນ຺ຕິ ນິທ຺ທິຏ຺ຐນຍນິທສ຺ສນໍ. ເຕນ ອວິຊ຺ຊາທີເຫວ ກາຣເຓຫິ, ນ ອິສ຺ສຣນິມ຺ມານາທີຫີຕິ ທເສ຺ສຕິ. ເອຕສ຺ສາຕິ ຍຖາວຸຕ຺ຕສ຺ສ. ເກວລສ຺ສາຕິ ອສມ຺ມິສ຺ສສ຺ສ, ສກລສ຺ສ ວາ. ທຸກ຺ຂກ຺ຂນ຺ຘສ຺ສາຕິ ທຸກ຺ຂສມູຫສ຺ສ, ນ ສຕ຺ຕສ຺ສ, ນ ສຸຠສຸຂາທີນໍ. ສມຸທເຍາຕິ ນິພ຺ພຕ຺ຕິ. ເຫາຕີຕິ ສມ຺ຠວຕິ. ເອວເມຕ຺ຖ

អត្ថតោ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៩៥៥។ លក្ខណាទិតោតិ អវិជ្ជាទីនំ លក្ខណាទិតោ។ សេយ្យថិទំ – អញ្ញាណលក្ខណា អវិជ្ជា, សម្មោហនរសា, ឆាទនបច្ចុបដ្ឋានា, អាសវបទដ្ឋានា។ អភិសង្ខរណលក្ខណា សង្ខារា, អាយូហនរសា, ចេតនាបច្ចុបដ្ឋានា, អវិជ្ជាបទដ្ឋានា។ វិជាននលក្ខណំ វិញ្ញាណំ, បុព្វង្គមរសំ, បដិសន្ធិបច្ចុបដ្ឋានំ, សង្ខារបទដ្ឋានំ, វត្ថារម្មណបទដ្ឋានំ វា។ នមនលក្ខណំ នាមំ, សម្បយោគរសំ, អវិនិព្ភោគបច្ចុបដ្ឋានំ, វិញ្ញាណបទដ្ឋានំ។ រុប្បនលក្ខណំ រូបំ, វិកិរណរសំ, អព្យាកតបច្ចុបដ្ឋានំ, វិញ្ញាណបទដ្ឋានំ។ អាយតនលក្ខណំ សឡាយតនំ, ទស្សនាទិរសំ, វត្ថុទ្វារភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, នាមរូបបទដ្ឋានំ។ ផុសនលក្ខណោ ផស្សោ, សង្ឃដ្ដនរសោ, សង្គតិបច្ចុបដ្ឋានោ, សឡាយតនបទដ្ឋានោ។ អនុភវនលក្ខណា វេទនា, វិសយរសសម្ភោគរសា, សុខទុក្ខបច្ចុបដ្ឋានា, ផស្សបទដ្ឋានា។ ហេតុលក្ខណា តណ្ហា, អភិនន្ទនរសា, អតិត្តភាវបច្ចុបដ្ឋានា, វេទនាបទដ្ឋានា។ គហណលក្ខណំ ឧបាទានំ, អមុញ្ចនរសំ, តណ្ហាទឡ្ហត្តទិដ្ឋិបច្ចុបដ្ឋានំ, តណ្ហាបទដ្ឋានំ។ កម្មកម្មផលលក្ខណោ ភវោ, ភាវនភវនរសោ, កុសលាកុសលាព្យាកតបច្ចុបដ្ឋានោ, ឧបាទានបទដ្ឋានោ។ ជាតិអាទីនំ លក្ខណាទីនិ សច្ចនិទ្ទេសេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វានិ។ ឯវមេត្ថ លក្ខណាទិតោបិ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៩៥៦។ ឯកវិធាទិតោតិ ឯត្ថ អវិជ្ជា អញ្ញាណាទស្សនមោហាទិភាវតោ ឯកវិធា។ អប្បដិបត្តិមិច្ឆាបដិបត្តិតោ ទុវិធា។ តថា សង្ខារាសង្ខារតោ។ វេទនត្តយសម្បយោគតោ តិវិធា។ ចតុសច្ចបដិវេធតោ ចតុព្វិធា។ គតិបញ្ចកាទីនវច្ឆាទនតោ បញ្ចវិធា។ ទ្វារារម្មណតោ បន សព្វេសុបិ អរូបធម្មេសុ ឆព្វិធតា វេទិតព្វា។

សង្ខារា សាសវវិបាកធម្មធម្មាទិភាវតោ ឯកវិធា។ កុសលាកុសលតោ ទុវិធា។ តថា បរិត្តមហគ្គតហីនមជ្ឈិមមិច្ឆត្តនិយតានិយតតោ។ តិវិធា បុញ្ញាភិសង្ខារាទិភាវតោ។ ចតុព្វិធា ចតុយោនិសំវត្តនតោ។ បញ្ចវិធា បញ្ចគតិគាមិតោ។

វិញ្ញាណំ លោកិយវិបាកាទិភាវតោ ឯកវិធំ។ សហេតុកាហេតុកាទិតោ ទុវិធំ។ ភវត្តយបរិយាបន្នតោ, វេទនត្តយសម្បយោគតោ, អហេតុកទ្វិហេតុកតិហេតុកតោ ច តិវិធំ។ យោនិគតិវសេន ចតុព្វិធំ, បញ្ចវិធញ្ច។

នាមរូបំ វិញ្ញាណសន្និស្សយតោ កម្មបច្ចយតោ ច ឯកវិធំ។ សារម្មណានារម្មណតោ ទុវិធំ។ អតីតាទិតោ តិវិធំ។ យោនិគតិវសេន ចតុព្វិធំ, បញ្ចវិធញ្ច។

សឡាយតនំ សញ្ជាតិសមោសរណដ្ឋានតោ ឯកវិធំ។ ភូតប្បសាទវិញ្ញាណាទិតោ ទុវិធំ។ សម្បត្តាសម្បត្តនោភយគោចរតោ តិវិធំ។ យោនិគតិបរិយាបន្នតោ ចតុព្វិធំ បញ្ចវិធន្តិ ឥមិនា នយេន ផស្សាទីនម្បិ ឯកវិធាទិភាវោ វេទិតព្វោតិ ឯវមេត្ថ ឯកវិធាទិតោបិ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

៥៨០. អង្គានញ្ច វវត្ថានាតិ សោកាទយោ ចេត្ថ ភវចក្កស្ស អវិច្ឆេទទស្សនត្ថំ វុត្តា. ជរាមរណព្ភាហតស្ស ហិ ពាលស្ស តេ សម្ភវន្តិ. យថាហ – “អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ សារីរិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ សម្មោហមាបជ្ជតី”តិ (សំ. និ. ៤.២៥២). យាវ ច តេសំ បវត្តិ, តាវ អវិជ្ជាយាតិ បុនបិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ សម្ពន្ធមេវ ហោតិ ភវចក្កំ. តស្មា តេសំ ជរាមរណេនេវ ឯកសង្ខេបំ កត្វា ទ្វាទសេវ បដិច្ចសមុប្បាទង្គានីតិ វេទិតព្ពានិ. ឯវមេត្ថ អង្គានំ វវត្ថានតោបិ វិញ្ញាតព្ពោ វិនិច្ឆយោ.

អយំ តាវេត្ថ សង្ខេបកថា.

អវិជ្ជាបច្ចយាសង្ខារបទកថា

៥៦១. អយំ បន វិត្ថារនយោ – អវិជ្ជាតិ សុត្តន្តបរិយាយេន ទុក្ខាទីសុ ចតូសុ ឋានេសុ អញ្ញាណំ, អភិធម្មបរិយាយេន បុព្ពន្តាទីហិ សទ្ធិំ អដ្ឋសុ. វុត្តញ្ហេតំ “តត្ថ កតមា អវិជ្ជា, ទុក្ខេ អញ្ញាណំ...បេ... ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ, បុព្ពន្តេ អញ្ញាណំ, អបរន្តេ, បុព្ពន្តាបរន្តេ, ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណ”ន្តិ (ធ. ស. ១១០៦). តត្ថ កិញ្ចាបិ ឋបេត្វា លោកុត្តរំ សច្ចទ្វយំ សេសដ្ឋានេសុ អារម្មណវសេន អវិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ, ឯវំ សន្តេបិ បដិច្ឆាទនវសេនេវ ឥធ អធិប្បេតា. សា ហិ ឧប្បន្នា ទុក្ខសច្ចំ បដិច្ឆាទេត្វា តិដ្ឋតិ, យាថាវសរសលក្ខណំ បដិវិជ្ឈិតុំ ន ទេតិ, តថា សមុទយំ, និរោធំ, មគ្គំ, បុព្ពន្តសង្ខាតំ អតីតំ ខន្ធបញ្ចកំ, អបរន្តសង្ខាតំ អនាគតំ ខន្ធបញ្ចកំ, បុព្ពន្តាបរន្តសង្ខាតំ តទុភយំ, ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នធម្មសង្ខាតំ ឥទប្បច្ចយតញ្ចេវ បដិច្ចសមុប្បន្នធម្មេ ច បដិច្ឆាទេត្វា តិដ្ឋតិ. “អយំ អវិជ្ជា, ឥមេ សង្ខារា”តិ ឯវំ យាថាវសរសលក្ខណមេត្ថ បដិវិជ្ឈិតុំ ន ទេតិ. តស្មា ទុក្ខេ អញ្ញាណំ...បេ... ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណន្តិ វុច្ចតិ.

៥៨២. សង្ខារាតិ បុញ្ញាទយោ តយោ កាយសង្ខារាទយោ តយោតិ ឯវំ បុព្ពេ សង្ខេបតោ វុត្តា ឆ, វិត្ថារតោ បនេត្ថ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ទានសីលាទិវសេន បវត្តា អដ្ឋ កាមាវចរកុសលចេតនា ចេវ ភាវនាវសេន បវត្តា បញ្ច រូបាវចរកុសលចេតនា ចាតិ តេរស ចេតនា ហោន្តិ. អបុញ្ញាភិសង្ខារោ បាណាតិបាតាទិវសេន បវត្តា ទ្វាទស អកុសលចេតនា. អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ភាវនាវសេនេវ បវត្តា ចតស្សោ អរូបាវចរកុសលចេតនា ចាតិ តយោបិ សង្ខារា ឯកូនតិំស ចេតនា ហោន្តិ.

ឥតរេសុ បន តីសុ កាយសញ្ចេតនា កាយសង្ខារោ, វចីសញ្ចេតនា វចីសង្ខារោ, មនោសញ្ចេតនា ចិត្តសង្ខារោ. អយំ តិកោ កម្មាយូហនក្ខណេ បុញ្ញាភិសង្ខារាទីនំ ទ្វារតោ បវត្តិទស្សនត្ថំ វុត្តោ. កាយវិញ្ញត្តិំ សមុដ្ឋាបេត្វា ហិ កាយទ្វារតោ បវត្តា អដ្ឋ កាមាវចរកុសលចេតនា, ទ្វាទស អកុសលចេតនាតិ សមវីសតិ ចេតនា កាយសង្ខារោ នាម. តា ឯវ វចីវិញ្ញត្តិំ សមុដ្ឋាបេត្វា វចីទ្វារតោ បវត្តា វចីសង្ខារោ នាម. អភិញ្ញាចេតនា បនេត្ថ បរតោ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ន ហោតីតិ ន គហិតា. យថា ច អភិញ្ញាចេតនា, ឯវំ ឧទ្ធច្ចចេតនាបិ ន ហោតិ. តស្មា សាបិ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយភាវេ អបនេតព្ពា, អវិជ្ជាបច្ចយា បន សព្ពាបេតា

ហោន្តិ។ ឧភោបិ វិញ្ញត្តិយោ អសមុដ្ឋាបេត្វា មនោទ្វារេ ឧប្បន្នា បន សព្វាបិ ឯកូនតិំសតិ ចេតនា ចិត្តសង្ខារោតិ។ ឥតិ អយំ តិកោ បុរិមត្តិកមេវ បវិសតីតិ អត្ថតោ បុញ្ញាភិសង្ខារាទីនំយេវ វសេន អវិជ្ជាយ បច្ចយភាវោ វេទិតព្វោ។

៥៨៤។ តត្ថ សិយា – កិំ បនេតំ ជានិតព្វំ “ឥមេ សង្ខារា អវិជ្ជា បច្ចយា ហោន្តី”តិ? អវិជ្ជាភាវេ ភាវតោ។ យស្ស ហិ ទុក្ខាទីសុ អវិជ្ជាសង្ខាតំ អញ្ញាណំ អប្បហីនំ ហោតិ, សោ ទុក្ខេ តាវ បុព្វន្តាទីសុ ច អញ្ញាណេន សំសារទុក្ខំ សុខសញ្ញាយ គហេត្វា តស្សេវ ហេតុភូតេ តិវិធេបិ សង្ខារេ អារភតិ។ សមុទយេ អញ្ញាណេន ទុក្ខហេតុភូតេបិ តណ្ហាបរិក្ខារេ សង្ខារេ សុខហេតុតោ មញ្ញមានោ អារភតិ។ និរោធេ បន មគ្គេ ច អញ្ញាណេន ទុក្ខស្ស អនិរោធភូតេបិ គតិវិសេសេ ទុក្ខនិរោធសញ្ញី ហុត្វា និរោធស្ស ច អមគ្គភូតេសុបិ យញ្ញាមរតបាទីសុ និរោធមគ្គសញ្ញី ហុត្វា ទុក្ខនិរោធំ បត្ថយមានោ យញ្ញាមរតបាទិមុខេន តិវិធេបិ សង្ខារេ អារភតិ។

អបិច សោ តាយ ចតូសុ សច្ចេសុ អប្បហីនាវិជ្ជតាយ វិសេសតោ ជាតិជរារោគមរណាទិអនេកាទីនវវោកិណ្ណម្បិ បុញ្ញផលសង្ខាតំ ទុក្ខំ ទុក្ខតោ អជានន្តោ តស្ស អធិគមាយ កាយវចីចិត្តសង្ខារភេទំ បុញ្ញាភិសង្ខារំ អារភតិ ទេវច្ឆរកាមកោ វិយ មរុប្បបាតំ។ សុខសម្មតស្សាបិ ច តស្ស បុញ្ញផលស្ស អន្តេ មហាបរិឡាហជនិកំ វិបរិណាមទុក្ខតំ អប្បស្សាទតញ្ច អបស្សន្តោបិ តប្បច្ចយំ វុត្តប្បការមេវ បុញ្ញាភិសង្ខារំ អារភតិ សលភោ វិយ ទីបសិខាភិនិបាតំ, មធុពិន្ទុគិទ្ធោ វិយ ច មធុលិត្តសត្ថធារាលេហនំ។ កាមុបសេវនាទីសុ ច សវិបាកេសុ អាទីនវំ អបស្សន្តោ សុខសញ្ញាយ ចេវ កិលេសាភិភូតតាយ ច ទ្វារត្តយប្បវត្តម្បិ អបុញ្ញាភិសង្ខារំ អារភតិ, ពាលោ វិយ គូថកីឡនំ, មរិតុកាមោ វិយ ច វិសខាទនំ។ អារុប្បវិបាកេសុ ចាបិ សង្ខារវិបរិណាមទុក្ខតំ អនវពុជ្ឈមានោ សស្សតាទិវិបល្លាសេន ចិត្តសង្ខារភូតំ អានេញ្ជាភិសង្ខារំ អារភតិ, ទិសាមូឡ្ហោ វិយ បិសាចនគរាភិមុខមគ្គគមនំ។

ឯវំ យស្មា អវិជ្ជាភាវតោវ សង្ខារភាវោ, ន អភាវតោ។ តស្មា ជានិតព្វមេតំ “ឥមេ សង្ខារា អវិជ្ជាបច្ចយា ហោន្តី”តិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ “អវិទ្វា, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាគតោ បុញ្ញាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតិ, អបុញ្ញាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតិ, អានេញ្ជាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីនា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា; សោ អវិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា នេវ បុញ្ញាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរោតី”តិ។

បដ្ឋានបច្ចយកថា

៥៨៥។ ឯត្ថាហ – គណ្ហាម តាវ ឯតំ អវិជ្ជា សង្ខារានំ បច្ចយោតិ, ឥទំ បន វត្តព្វំ កតមេសំ សង្ខារានំ កថំ បច្ចយោ ហោតីតិ? តត្រិទំ វុច្ចតិ, ភគវតា ហិ “ហេតុបច្ចយោ, អារម្មណបច្ចយោ, អធិបតិបច្ចយោ, អនន្តរបច្ចយោ, សមនន្តរបច្ចយោ, សហជាតបច្ចយោ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយោ, និស្សយបច្ចយោ, ឧបនិស្សយបច្ចយោ, បុរេជាតបច្ចយោ, បច្ឆាជាតបច្ចយោ, អាសេវនបច្ចយោ, កម្មបច្ចយោ, វិបាកបច្ចយោ, អាហារបច្ចយោ, ឥន្ទ្រិយបច្ចយោ, ឈានបច្ចយោ, មគ្គបច្ចយោ, សម្បយុត្តបច្ចយោ, វិប្បយុត្តបច្ចយោ, អត្ថិបច្ចយោ, នត្ថិបច្ចយោ, វិគតបច្ចយោ, អវិគតបច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។បច្ចយុទ្ទេស) ចតុវីសតិ បច្ចយា វុត្តា។

តត្ថ ហេតុ ច សោ បច្ចយោ ចាតិ ហេតុបច្ចយោ, ហេតុ ហុត្វា បច្ចយោ, ហេតុភាវេន បច្ចយោតិ វុត្តំ ហោតិ។ អារម្មណបច្ចយាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។

៥៩៥។ តត្ថ ហេតូតិ វចនាវយវការណមូលានមេតំ អធិវចនំ។ “បដិញ្ញា, ហេតូ”តិអាទីសុ ហិ លោកេ វចនាវយវោ ហេតូតិ វុច្ចតិ។ សាសនេ បន “យេ ធម្មា ហេតុប្បភវា”តិអាទីសុ (មហាវ។ ៦០) ការណំ។ “តយោ កុសលហេតូ, តយោ អកុសលហេតូ”តិអាទីសុ (ធ។ ស។ ១០៥៩) មូលំ ហេតូតិ វុច្ចតិ, តំ ឥធ អធិប្បេតំ។ បច្ចយោតិ ឯត្ថ បន អយំ វចនត្ថោ, បដិច្ច ឯតស្មា ឯតីតិ បច្ចយោ។ អបច្ចក្ខាយ នំ វត្តតីតិ អត្ថោ។ យោ ហិ ធម្មោ យំ ធម្មំ អបច្ចក្ខាយ តិដ្ឋតិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា, សោ តស្ស បច្ចយោតិ វុត្តំ ហោតិ។ លក្ខណតោ បន ឧបការកលក្ខណោ បច្ចយោ។ យោ ហិ ធម្មោ យស្ស ធម្មស្ស ឋិតិយា វា ឧប្បត្តិយា វា ឧបការកោ ហោតិ, សោ តស្ស បច្ចយោតិ វុច្ចតិ។ បច្ចយោ, ហេតុ, ការណំ, និទានំ, សម្ភវោ, បភវោតិអាទិ អត្ថតោ ឯកំ, ព្យញ្ជនតោ នានំ។ ឥតិ មូលដ្ឋេន ហេតុ, ឧបការកដ្ឋេន បច្ចយោតិ សង្ខេបតោ មូលដ្ឋេន ឧបការកោ ធម្មោ ហេតុបច្ចយោ។

សោ សាលិអាទីនំ សាលិពីជាទីនិ វិយ, មណិបភាទីនំ វិយ ច មណិវណ្ណាទយោ កុសលាទីនំ កុសលាទិភាវសាធកោតិ អាចរិយានំ អធិប្បាយោ។ ឯវំ សន្តេ បន តំសមុដ្ឋានរូបេសុ ហេតុបច្ចយតា ន សម្បជ្ជតិ។ ន ហិ សោ តេសំ កុសលាទិភាវំ សាធេតិ, ន ច បច្ចយោ ន ហោតិ។ វុត្តញ្ហេតំ “ហេតូ ហេតុសម្បយុត្តកានំ ធម្មានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១)។ អហេតុកចិត្តានញ្ច វិនា ឯតេន អព្យាកតភាវោ សិទ្ធោ, សហេតុកានម្បិ ច យោនិសោមនសិការាទិបដិពទ្ធោ កុសលាទិភាវោ, ន សម្បយុត្តហេតុបដិពទ្ធោ។ យទិ ច សម្បយុត្តហេតូសុ សភាវតោវ កុសលាទិភាវោ សិយា, សម្បយុត្តេសុ ហេតុបដិពទ្ធោ អលោភោ កុសលោ វា សិយា អព្យាកតោ វា។ យស្មា បន ឧភយថាបិ ហោតិ, តស្មា យថា សម្បយុត្តេសុ, ឯវំ ហេតូសុបិ កុសលាទិតា បរិយេសិតព្ពា។

កុសលាទិភាវសាធនវសេន បន ហេតូនំ មូលដ្ឋំ អគ្គហេត្វា សុប្បតិដ្ឋិតភាវសាធនវសេន គយ្ហមានេ ន កិញ្ចិ វិរុជ្ឈតិ។ លទ្ធហេតុបច្ចយា ហិ ធម្មា វិរូឡ្ហមូលា វិយ បាទបា ថិរា ហោន្តិ សុប្បតិដ្ឋិតា, អហេតុកា តិលពីជកាទិសេវាលា វិយ ន សុប្បតិដ្ឋិតា។ ឥតិ មូលដ្ឋេន ឧបការកោតិ សុប្បតិដ្ឋិតភាវសាធនេន ឧបការកោ ធម្មោ ហេតុបច្ចយោតិ វេទិតព្ពោ។

៥៩៦។ តតោ បរេសុ អារម្មណភាវេន ឧបការកោ ធម្មោ អារម្មណបច្ចយោ។ សោ “រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។២) អារភិត្វាបិ “យំ យំ ធម្មំ អារព្ភ យេ យេ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា, តេ តេ ធម្មា តេសំ តេសំ ធម្មានំ អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។២) ឱសាបិតត្តា ន កោចិ ធម្មោ ន ហោតិ។ យថា ហិ ទុព្ពលោ បុរិសោ ទណ្ឌំ វា រជ្ជុំ វា អាលម្ពិត្វាវ ឧដ្ឋហតិ ចេវ តិដ្ឋតិ ច, ឯវំ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា រូបាទិអារម្មណំ អារព្ភេវ ឧប្បជ្ជន្តិ ចេវ តិដ្ឋន្តិ ច។ តស្មា សព្ពេបិ ចិត្តចេតសិកានំ អារម្មណភូតា ធម្មា អារម្មណបច្ចយោតិ វេទិតព្ពា។

໘໙໗. ເຊຏ຺ຐກເຏ຺ຐນ ອຸປກາຣເກາ ຘມ຺ເມາ ອຘິປຕິປຈ຺ຈເຍາ, ເສາ ສຫຊາຕາຣມ຺ມຓວເສນ ທຸວິເຘາ. ຕຕ຺ຖ “ຉນ຺ທາຘິປຕິ ຉນ຺ທສມ຺ປຍຸຕ຺ຕການໍ ຘມ຺ມານໍ ຕໍສມຸຏ຺ຐານານຎ຺ຈ ຣູປານໍ ອຘິປຕິປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິອາທິວຈນເຕາ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໓.໓) ຉນ຺ທວີຣິຍຈິຕ຺ຕວີມໍສາສງ຺ຂາຕາ ຈຕ຺ຕາເຣາ ຘມ຺ມາ ອຘິປຕິປຈ຺ຈເຍາຕິ ເວທິຕພ຺ພາ, ເນາ ຈ ເຂາ ເອກເຕາ. ຍທາ ຫິ ຉນ຺ທໍ ຘຸຣໍ ຉນ຺ທໍ ເຊຏ຺ຐກໍ ກຕ຺ວາ ຈິຕ຺ຕໍ ປວຕ຺ຕຕິ, ຕທາ ຉນ຺ເທາວ ອຘິປຕິ, ນ ອິຕເຣ. ເອສ ນເຍາ ເສເສສຸປິ.

ຍໍ ປນ ຘມ຺ມໍ ຄຣຸໍ ກຕ຺ວາ ອຣູປຘມ຺ມາ ປວຕ຺ຕນ຺ຕິ, ເສາ ເນສໍ ອາຣມ຺ມຓາຘິປຕິ. ເຕນ ວຸຕ຺ຕໍ “ຍໍ ຍໍ ຘມ຺ມໍ ຄຣຸໍ ກຕ຺ວາ ເຍ ເຍ ຘມ຺ມາ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕິ ຈິຕ຺ຕເຈຕສິກາ ຘມ຺ມາ, ເຕ ເຕ ຘມ຺ມາ ເຕສໍ ເຕສໍ ຘມ຺ມານໍ ອຘິປຕິປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໑.໓).

໘໙໘. ອນນ຺ຕຣຠາເວນ ອຸປກາຣເກາ ຘມ຺ເມາ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ. ສມນນ຺ຕຣຠາເວນ ອຸປກາຣເກາ ຘມ຺ເມາ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ. ອິທຎ຺ຈ ປຈ຺ຈຍທ຺ວຍໍ ພຫຸຘາ ປປຎ຺ຈຍນ຺ຕິ. ອຍໍ ປເນຕ຺ຖ ສາເຣາ, ເຍາ ຫິ ເອສ ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓານນ຺ຕຣາ ມເນາຘາຕຸ, ມເນາຘາຕຸອນນ຺ຕຣາ ມເນາວິຎ຺ຎາຓຘາຕູຕິອາທິ ຈິຕ຺ຕນິຍເມາ, ເສາ ຍສ຺ມາ ປຸຣິມປຸຣິມຈິຕ຺ຕວເສເນວ ອິຌ຺ຌຕິ, ນ ອຎ຺ຎຖາ, ຕສ຺ມາ ອຕ຺ຕເນາ ອຕ຺ຕເນາ ອນນ຺ຕຣໍ ອນຸຣູປສ຺ສ ຈິຕ຺ຕຸປ຺ປາທສ຺ສ ອຸປ຺ປາທນສມຕ຺ເຖາ ຘມ຺ເມາ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ. ເຕເນວາຫ – “ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາຕິ ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸ ຕໍສມ຺ປຍຸຕ຺ຕກາ ຈ ຘມ຺ມາ ມເນາຘາຕຸຍາ ຕໍສມ຺ປຍຸຕ຺ຕການຎ຺ຈ ຘມ຺ມານໍ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິອາທິ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໑.໔). ເຍາ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ, ສ຺ເວວ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ. ພ຺ຍຎ຺ຊນມຕ຺ຕເມວ ເຫຕ຺ຖ ນານໍ, ອຸປຈຍສນ຺ຕຕີສຸ ວິຍ ອຘິວຈນນິຣຸຕ຺ຕິທຸກາທີສຸ ວິຍ ຈ. ອຕ຺ຖເຕາ ປນ ນານໍ ນຕ຺ຖິ.

ຍມ຺ປິ “ອຕ຺ຖານນ຺ຕຣຕາຍ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ, ກາລານນ຺ຕຣຕາຍ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ”ຕິ ອາຈຣິຍານໍ ມຕໍ, ຕໍ “ນິເຣາຘາ ວຸຏ຺ຐຫນ຺ຕສ຺ສ ເນວສຎ຺ຎານາສຎ຺ຎາຍຕນກຸສລໍ ຜລສມາປຕ຺ຕິຍາ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິອາທີຫິ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໑.໔໑໘) ວິຣຸຌ຺ຌຕິ. ຍມ຺ປິ ຕຕ຺ຖ ວທນ຺ຕິ “ຘມ຺ມານໍ ສມຸຏ຺ຐາປນສມຕ຺ຖຕາ ນ ປຣິຫາຍຕິ, ຠາວນາພເລນ ປນ ວາຣິຕຕ຺ຕາ ຘມ຺ມາ ສມນນ຺ຕຣາ ນຸປ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕີ”ຕິ, ຕມ຺ປິ ກາລານນ຺ຕຣຕາຍ ອຠາວເມວ ສາເຘຕິ. ຠາວນາພເລນ ຫິ ຕຕ຺ຖ ກາລານນ຺ຕຣຕາ ນຕ຺ຖີຕິ, ມຍມ຺ປິ ເອຕເທວ ວທາມ. ຍສ຺ມາ ຈ ກາລານນ຺ຕຣຕາ ນຕ຺ຖິ, ຕສ຺ມາ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈຍຕາ ນ ຍຸຊ຺ຊຕິ. ກາລານນ຺ຕຣຕາຍ ຫິ ເຕສໍ ສມນນ຺ຕຣປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕີຕິ ລທ຺ຘິ. ຕສ຺ມາ ອຠິນິເວສໍ ອກຕ຺ວາ ພ຺ຍຎ຺ຊນມຕ຺ຕເຕາເວຕ຺ຖ ນານາກຣຓໍ ປຈ຺ເຈຕພ຺ພໍ, ນ ອຕ຺ຖເຕາ. ກຖໍ? ນຕ຺ຖິ ເອເຕສໍ ອນ຺ຕຣນ຺ຕິ ຫິ ອນນ຺ຕຣາ. ສຓ຺ຐານາຠາວເຕາ ສຸຏ຺ຐຸ ອນນ຺ຕຣາຕິ ສມນນ຺ຕຣາ.

໘໙໙. ອຸປ຺ປຊ຺ຊມາເນາວ ສຫ ອຸປ຺ປາທນຠາເວນ ອຸປກາຣເກາ ຘມ຺ເມາ ສຫຊາຕປຈ຺ຈເຍາ ປກາສສ຺ສ ປທີເປາ ວິຍ. ເສາ ອຣູປກ຺ຂນ຺ຘາທິວເສນ ຉພ຺ພິເຘາ ເຫາຕິ. ຍຖາຫ – “ຈຕ຺ຕາເຣາ ຂນ຺ຘາ ອຣູປິເນາ ອຎ຺ຎມຎ຺ຎໍ ສຫຊາຕປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ. ຈຕ຺ຕາເຣາ ມຫາຠູຕາ ອຎ຺ຎມຎ຺ຎໍ, ເອາກ຺ກນ຺ຕິກ຺ຂເຓ ນາມຣູປໍ ອຎ຺ຎມຎ຺ຎໍ, ຈິຕ຺ຕເຈຕສິກາ ຘມ຺ມາ ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານານໍ ຣູປານໍ, ມຫາຠູຕາ ອຸປາທາຣູປານໍ, ຣູປິເນາ ຘມ຺ມາ ອຣູປີນໍ ຘມ຺ມານໍ ກິຎ຺ຈິກາເລ ສຫຊາຕປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ, ກິຎ຺ຈິກາເລ ນ ສຫຊາຕປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໑.໖). ອິທໍ ຫທຍວຕ຺ຖຸເມວ ສນ຺ຘາຍ ວຸຕ຺ຕໍ.

໙໐໐. ອຎ຺ຎມຎ຺ຎໍ ອຸປ຺ປາທນຸປຕ຺ຖມ຺ຠນຠາເວນ ອຸປກາຣເກາ ຘມ຺ເມາ ອຎ຺ຎມຎ຺ຎປຈ຺ຈເຍາ ອຎ຺ຎມຎ຺ຎູປຕ຺ຖມ຺ຠກໍ ຕິທຓ຺ຑກໍ ວິຍ. ເສາ

ᩋᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᩅᩥᨵᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ – “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᩋᩁᩪᨸᩥᨶᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ᪨ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣ ᩒᨠ᩠ᨠᨶ᩠ᨲᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪇)᪨

᪁᪀᪁᪨ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨶᩥᩔᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨧ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨲᩁᩩᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠᨾ᩠ᨾᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨳᩅᩦᨸᨭᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ᪨ ᩈᩮᩣ “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᩋᩁᩪᨸᩥᨶᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩴ ᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩮᩅ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨨᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᩮᩣ “ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩᨿᩣ...ᨸᩮ... ᩈᩮᩣᨲ... ᨥᩣᨶ... ᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣ... ᨠᩣᨿᩣᨿᨲᨶᩴ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ᪨ ᨿᩴ ᩁᩪᨸᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᨧ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩ ᨧ ᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩴ ᩁᩪᨸᩴ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨧ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨧ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪈) ᩑᩅᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

᪁᪀᪂᪨ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸᨶ ᩋᨿᩴ ᩅᨧᨶᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨲᨴᨵᩦᨶᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣᨿ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨹᩃᩮᨶ ᨶᩥᩔᩥᨲᩮᩣ ᨶ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᨸᨶ ᨽᩩᩈᩮᩣ ᩋᩣᨿᩣᩈᩮᩣ ᩏᨸᩣᨿᩣᩈᩮᩣ, ᩑᩅᩴ ᨽᩩᩈᩮᩣ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ, ᨻᩃᩅᨠᩣᩁᨱᩔᩮᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨻᩃᩅᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

ᩈᩮᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨸᨠᨲᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᨲᩥᩅᩥᨵᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᨴᩣᨶᩴ ᨴᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩦᩃᩴ ᩈᨾᩣᨴᩥᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩏᨸᩮᩣᩈᨳᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨲᩥ, ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᩈᩩᨧᩥᨱ᩠ᨱᩣᨶᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨲᩥ, ᨫᩣᨶᩣ ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨫᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨲᩥ, ᩈᩮᨠ᩠ᨡᩣ ᨣᩮᩣᨲ᩠ᩁᨽᩩᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥ, ᩅᩮᩣᨴᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥ, ᩈᩮᨠ᩠ᨡᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᩣ ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪄᪂᪃) ᩑᩅᨾᩣᨴᩥᨶᩣ ᨶᨿᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨲᩣᩅ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨵᩥᨸᨲᩥᨶᩣ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨣᩁᩩᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩴ ᨶᩥᨿᨾᨲᩮᩣ ᨲᩮᩈᩩ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᩈᩩ ᨻᩃᩅᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩍᨲᩥ ᨣᩁᩩᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᨾᨲ᩠ᨲᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨵᩥᨸᨲᩥ, ᨻᩃᩅᨠᩣᩁᨱᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩮᨲᩮᩈᩴ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨸᩥ “ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣᨶᩴ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪉) ᨶᨿᩮᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨾᩣᨲᩥᨠᩣᨶᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮ ᨸᨶ ᨶᩮᩈᩴ “ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣ ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪄) ᨶᨿᩮᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩔ, “ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣᨶᩴ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪉) ᨶᨿᩮᨶ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩔ ᩋᩣᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ᪨ ᩈᩮᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩑᨠᩦᨽᩣᩅᨾᩮᩅ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩮᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩋᨶᩩᩁᩪᨸᩔ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩔ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨶᩈᨾᨲ᩠ᨳᨲᩣᨿ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨲᩣ, ᨸᩩᩁᩥᨾᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩮ ᨻᩃᩅᨲᩣᨿ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨴᩦᩈᩩ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᩅᩥᨶᩣᨸᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶ ᩑᩅᩴ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨶᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩣᨾ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨻᩃᩅᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩍᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩋᨶᩩᩁᩪᨸᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ, ᨻᩃᩅᨠᩣᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩮᨲᩮᩈᩴ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

បកតូបនិស្សយោ បន បកតោ ឧបនិស្សយោ បកតូបនិស្សយោ។ បកតោ នាម អត្តនោ សន្តានេ និប្ផាទិតោ វា សទ្ធាសីលាទិ ឧបសេវិតោ វា ឧតុភោជនាទិ។ បកតិយា ឯវ វា ឧបនិស្សយោ បកតូបនិស្សយោ, អារម្មណានន្តរេហិ អសម្មិស្សោតិ អត្ថោ។ តស្ស បកតូបនិស្សយោ "សទ្ធំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ, សីលំ សមាទិយតិ, ឧបោសថកម្មំ ករោតិ, ឈានំ ឧប្បាទេតិ, វិបស្សនំ ឧប្បាទេតិ, មគ្គំ ឧប្បាទេតិ, អភិញ្ញំ ឧប្បាទេតិ, សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ។ សីលំ, សុតំ, ចាគំ, បញ្ញំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ...បេ... សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ។ សទ្ធា, សីលំ, សុតំ, ចាគោ, បញ្ញា សទ្ធាយ, សីលស្ស, សុតស្ស, ចាគស្ស, បញ្ញាយ, ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ"តិអាទិនា (បដ្ឋា· ១·១·៣២៣) អនេកប្បការតោ បភេទោ វេទិតព្វោ។ ឥតិ ឥមេ សទ្ធាទយោ បកតា ចេវ ពលវការណដ្ឋេន ឧបនិស្សយា ចាតិ បកតូបនិស្សយាតិ។

៥០២។ បឋមតរំ ឧប្បជ្ជិត្វា វត្តមានភាវេន ឧបការកោ ធម្មោ បុរេជាតបច្ចយោ។ សោ បញ្ចទ្វារេ វត្ថារម្មណហទយវត្ថុវសេន ឯកាទសវិធោ ហោតិ។ យថាហ – "ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ។ សោត...បេ... ឃាន, ជិវ្ហា, កាយាយតនំ, រូប, សទ្ទ, គន្ធ, រស, ផោដ្ឋព្ពាយតនំ កាយវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ។ រូប, សទ្ទ, គន្ធ, រស, ផោដ្ឋព្ពាយតនំ មនោធាតុយា។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោធាតុ ច មនោវិញ្ញាណធាតុ ច វត្តន្តិ, តំ រូបំ មនោធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ។ មនោវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ កិញ្ចិកាលេ បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ។ កិញ្ចិកាលេ ន បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា· ១·១·១០)។

៥០៣។ បុរេជាតានំ រូបធម្មានំ ឧបត្ថម្ភកត្តេន ឧបការកោ អរូបធម្មោ បច្ឆាជាតបច្ចយោ គិជ្ឈបោតកសរីរានំ អាហារាសាចេតនា វិយ។ តេន វុត្តំ "បច្ឆាជាតា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា· ១·១·១១)។

៥០៤។ អាសេវនដ្ឋេន អនន្តរានំ បគុណពលវភាវាយ ឧបការកោ ធម្មោ អាសេវនបច្ចយោ គន្ថាទីសុ បុរិមបុរិមាភិយោគោ វិយ។ សោ កុសលាកុសលកិរិយជវនវសេន តិវិធោ ហោតិ។ យថាហ – "បុរិមា បុរិមា កុសលា ធម្មា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ កុសលានំ ធម្មានំ អាសេវនបច្ចយេន បច្ចយោ។ បុរិមា បុរិមា អកុសលា...បេ... កិរិយាព្យាកតា ធម្មា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ កិរិយាព្យាកតានំ ធម្មានំ អាសេវនបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា· ១·១·១២)។

៥០៥។ ចិត្តបយោគសង្ខាតេន កិរិយភាវេន ឧបការកោ ធម្មោ កម្មបច្ចយោ។ សោ នានាក្ខណិកាយ ចេវ កុសលាកុសលចេតនាយ សហជាតាយ ច សព្ពាយបិ ចេតនាយ វសេន ទុវិធោ ហោតិ។ យថាហ – "កុសលាកុសលំ កម្មំ វិបាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មបច្ចយេន បច្ចយោ។ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ធម្មានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា· ១·១·១៣)។

៥០៦។ និរុស្សាហសន្តភាវេន និរុស្សាហសន្តភាវាយ ឧបការកោ វិបាកធម្មោ វិបាកបច្ចយោ។ សោ បវត្តេ តំសមុដ្ឋានានំ, បដិសន្ធិយំ

កដត្តា ច រូបានំ, សព្ពត្ថ ច សម្បយុត្តខន្ធានំ បច្ចយោ ហោតិ។ យថាហ –“វិបាកាព្យាកតោ ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ វិបាកបច្ចយេន បច្ចយោ…បេ… បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតោ ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ។ តយោ ខន្ធា ឯកស្ស ខន្ធស្ស។ ទ្វេ ខន្ធា ទ្វិន្នំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ វិបាកបច្ចយេន បច្ចយោ។ ខន្ធា វត្ថុស្ស វិបាកបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ។

៦០៨។ រូបារូបានំ ឧបត្ថម្ភកដ្ឋេន ឧបការកា ចត្តារោ អាហារា អាហារបច្ចយោ។ យថាហ –“កពឡីការោ អាហារោ ឥមស្ស កាយស្ស អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ។ អរូបិនោ អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៥)។ បញ្ហាវារេ បន “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតា អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ”តិបិ (បដ្ឋា។ ១។១។៣១៩) វុត្តំ។

៦០៩។ អធិបតិយដ្ឋេន ឧបការកា ឥត្ថិន្ទ្រិយបុរិសិន្ទ្រិយវជ្ជា វីសតិន្ទ្រិយា ឥន្ទ្រិយបច្ចយោ។ តត្ថ ចក្ខុន្ទ្រិយាទយោ អរូបធម្មានំយេវ, សេសា រូបារូបានំ បច្ចយា ហោន្តិ។ យថាហ – “ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា…បេ… សោត… ឃាន… ជិវ្ហា… កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ។ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ កដត្តារូបានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ។ អរូបិនោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៦)។ បញ្ហាវារេ បន “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតា ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិបិ (បដ្ឋា។ ១។១។៣២០) វុត្តំ។

៦១០។ ឧបនិជ្ឈាយនដ្ឋេន ឧបការកានិ ឋបេត្វា ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណេ សុខទុក្ខវេទនាទ្វយំ សព្ពានិបិ កុសលាទិភេទានិ សត្ត ឈានង្គានិ ឈានបច្ចយោ។ យថាហ –“ឈានង្គានិ ឈានសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ឈានបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៧)។ បញ្ហាវារេ បន “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតានិ ឈានង្គានិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ ឈានបច្ចយេន បច្ចយោ”តិបិ (បដ្ឋា។ ១។១។៣២១) វុត្តំ។

៦១១។ យតោ តតោ វា និយ្យានដ្ឋេន ឧបការកានិ កុសលាទិភេទានិ ទ្វាទស មគ្គង្គានិ មគ្គបច្ចយោ។ យថាហ – “មគ្គង្គានិ មគ្គសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ មគ្គបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៨)។ បញ្ហាវារេ បន “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតានិ មគ្គង្គានិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ មគ្គបច្ចយេន បច្ចយោ”តិបិ (បដ្ឋា។ ១។១។៣២២) វុត្តំ។ ឯតេ បន ទ្វេបិ ឈានមគ្គបច្ចយា ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណាហេតុកចិត្តេសុ ន លព្ភន្តីតិ វេទិតព្ពា។

៦១២។ ឯកវត្ថុកឯការម្មណឯកុប្បាទេកនិរោធសង្ខាតេន សម្បយុត្តភាវេន ឧបការកា អរូបធម្មា សម្បយុត្តបច្ចយោ។ យថាហ – “ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ អញ្ញមញ្ញំ សម្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៩)។

៥១២។ ឯកវត្ថុកាទិភាវានុបគមេន ឧបការកា រូបិនោ ធម្មា អរូបីនំ ធម្មានំ, អរូបិនោបិ រូបីនំ វិប្បយុត្តបច្ចយោ។ សោ សហជាតបច្ឆាជាតបុរេជាតវសេន តិវិធោ ហោតិ។ វុត្តញ្ហេតំ “សហជាតា កុសលា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ។ បច្ឆាជាតា កុសលា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៣២៣)។ អព្យាកតបទស្ស បន សហជាតវិភង្គេ “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតា ខន្ធា កដត្តារូបានំ វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ។ ខន្ធា វត្ថុស្ស។ វត្ថុ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ”តិបិ (បដ្ឋា. ១.១.៣២៣) វុត្តំ។ បុរេជាតំ បន ចក្ខុន្ទ្រិយាទិវត្ថុវសេនេវ វេទិតព្ពំ។ យថាហ – “បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស...បេ... កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ។ វត្ថុ វិបាកាព្យាកតានំ កិរិយាព្យាកតានំ ខន្ធានំ...បេ... វត្ថុ កុសលានំ ខន្ធានំ...បេ... វត្ថុ អកុសលានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៣២៣)។

៥១៣។ បច្ចុប្បន្នលក្ខណេន អត្ថិភាវេន តាទិសស្សេវ ធម្មស្ស ឧបត្ថម្ភកត្តេន ឧបការកោ ធម្មោ អត្ថិបច្ចយោ។ តស្ស អរូបក្ខន្ធមហាភូតនាមរូបចិត្តចេតសិកមហាភូតអាយតនវត្ថុវសេន សត្តធា មាតិកា និក្ខិត្តា។ យថាហ –“ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ អញ្ញមញ្ញំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ, ចត្តារោ មហាភូតា, ឱក្កន្តិក្ខណេ នាមរូបំ អញ្ញមញ្ញំ។ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ។ មហាភូតា ឧបាទារូបានំ។ ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា...បេ... កាយាយតនំ...បេ... រូបាយតនំ...បេ... ផោដ្ឋព្ពាយតនំ កាយវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ។ រូបាយតនំ...បេ... ផោដ្ឋព្ពាយតនំ មនោធាតុយា តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោធាតុ ច មនោវិញ្ញាណធាតុ ច វត្តន្តិ, តំ រូបំ មនោធាតុយា ច មនោវិញ្ញាណធាតុយា ច តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.២១)។

បញ្ហាវារេ បន សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយន្តិបិ និក្ខិបិត្វា សហជាតេ តាវ “ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ”តិអាទិនា (បដ្ឋា. ១.១.៣២៤) នយេន និទ្ទេសោ កតោ, បុរេជាតេ បុរេជាតានំ ចក្ខាទីនំ វសេន និទ្ទេសោ កតោ។ បច្ឆាជាតេ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតា ចិត្តចេតសិកា បច្ចយវសេន និទ្ទេសោ កតោ។ អាហារិន្ទ្រិយេសុ “កពឡីការោ អាហារោ ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ។ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ កដត្តារូបានំ អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៣២៤) ឯវំ និទ្ទេសោ កតោតិ។

៥១៤។ អត្តនោ អនន្តរា ឧប្បជ្ជមានានំ អរូបធម្មានំ បវត្តិឱកាសទានេន ឧបការកា សមនន្តរនិរុទ្ធា អរូបធម្មា នត្ថិបច្ចយោ។ យថាហ –“សមនន្តរនិរុទ្ធា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា បដុប្បន្នានំ ចិត្តចេតសិកានំ ធម្មានំ នត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ។

តេ ឯវ វិគតភាវេន ឧបការកត្តា វិគតបច្ចយោ។ យថាហ – “សមនន្តរវិគតា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា បដុប្បន្នានំ ចិត្តចេតសិកានំ ធម្មានំ វិគតបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ។

អត្ថិ បច្ចយធម្មា ឯវ ច អវិគតភាវេន ឧបការកត្តា អវិគតបច្ចយោតិ វេទិតព្វា។ ទេសនាវិលាសេន បន តថា វិនេតព្វវេនេយ្យវសេន វា អយំ ទុកោ វុត្តោ, អហេតុកទុកំ វត្វាបិ ហេតុវិប្បយុត្តទុកោ វិយាតិ។

អវិជ្ជាបច្ចយាសង្ខារបទវិត្ថារកថា

៦១៧។ ឯវមេតេសុ ចតុវីសតិយា បច្ចយេសុ អយំ អវិជ្ជា,

បច្ចយោ ហោតិ បុញ្ញានំ, ទុវិធានេកធា បន;

បរេសំ បច្ឆិមានំ សោ, ឯកធា បច្ចយោ មតោតិ។

តត្ថ បុញ្ញានំ ទុវិធាតិ អារម្មណបច្ចយេន ច ឧបនិស្សយបច្ចយេន ចាតិ ទ្វេធា បច្ចយោ ហោតិ។ សា ហិ អវិជ្ជំ ខយតោ វយតោ សម្មសនកាលេ កាមាវចរានំ បុញ្ញាភិសង្ខារានំ អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ ហោតិ។ អភិញ្ញាចិត្តេន សមោហចិត្តំ ជាននកាលេ រូបាវចរានំ។ អវិជ្ជាសមតិក្កមត្ថាយ បន ទានាទីនិ ចេវ កាមាវចរបុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ បូរេន្តស្ស, រូបាវចរជ្ឈានានិ ច ឧប្បាទេន្តស្ស ទ្វិន្នម្បិ តេសំ ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ ហោតិ។ តថា អវិជ្ជាសម្មូឡ្ហត្តា កាមភវរូបភវសម្បត្តិយោ បត្ថេត្វា តានេវ បុញ្ញានិ ករោន្តស្ស។

អនេកធា បន បរេសន្តិ អបុញ្ញាភិសង្ខារានំ អនេកធា បច្ចយោ ហោតិ។ កថំ? ឯសា ហិ អវិជ្ជំ អារព្ភ រាគាទីនំ ឧប្បជ្ជនកាលេ អារម្មណបច្ចយេន, គរុំ កត្វា អស្សាទនកាលេ អារម្មណាធិបតិអារម្មណូបនិស្សយេហិ, អវិជ្ជាសម្មូឡ្ហស្ស អនាទីនវទស្សាវិនោ បាណាតិបាតាទីនិ ករោន្តស្ស ឧបនិស្សយបច្ចយេន, ទុតិយជវនាទីនំ អនន្តរសមនន្តរអនន្តរូបនិស្សយាសេវននត្ថិវិគតបច្ចយេហិ, យំកិញ្ចិ អកុសលំ ករោន្តស្ស ហេតុ សហជាត អញ្ញមញ្ញ និស្សយ សម្បយុត្ត អត្ថិ អវិគតបច្ចយេហីតិ អនេកធា បច្ចយោ ហោតិ។

បច្ឆិមានំ សោ ឯកធា បច្ចយោ មតោតិ អានេញ្ជាភិសង្ខារានំ ឧបនិស្សយបច្ចយេនេវ ឯកធា បច្ចយោ មតោ។ សោ បនស្ស ឧបនិស្សយភាវោ បុញ្ញាភិសង្ខារេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោតិ។

៦១៨។ ឯត្ថាហ – កិំ បនាយមេកាវ អវិជ្ជា សង្ខារានំ បច្ចយោ, ឧទាហុ អញ្ញេបិ បច្ចយា សន្តីតិ? កិំ បនេត្ថ, យទិ តាវ ឯកាវ, ឯកការណវាទោ អាបជ្ជតិ។ អថញ្ញេបិ សន្តិ, "អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា"តិ ឯកការណនិទ្ទេសោ នុបបជ្ជតីតិ? ន នុបបជ្ជតិ។ កស្មា? យស្មា –

ឯកំ ន ឯកតោ ឥធ, នានេកមនេកតោបិ នោ ឯកំ;

ផលមត្ថិ អត្ថិ បន ឯក-ហេតុផលទីបនេ អត្ថោ។

ឯកតោ ហិ ការណតោ ន ឥធ កិញ្ចិ ឯកំ ផលមត្ថិ, ន អនេកំ។ នាបិ អនេកេហិ ការណេហិ ឯកំ។ អនេកេហិ បន ការណេហិ អនេកមេវ ហោតិ។ តថា ហិ អនេកេហិ ឧតុបថវីពីជសលិលសង្ខាតេហិ ការណេហិ អនេកមេវ រូបគន្ធរសាទិកំ អង្កុរសង្ខាតំ ផលំ ឧប្បជ្ជមានំ ទិស្សតិ។ យំ បនេតំ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ”ន្តិ ឯកេកហេតុផលទីបនំ កតំ, តត្ថ អត្ថោ អត្ថិ, បយោជនំ វិជ្ជតិ។

ភគវា ហិ កត្ថចិ បធានត្តា, កត្ថចិ បាកដត្តា, កត្ថចិ អសាធារណត្តា ទេសនាវិលាសស្ស ច វេនេយ្យានញ្ច អនុរូបតោ ឯកមេវ ហេតុំ វា ផលំ វា ទីបេតិ។ “ផស្សបច្ចយា វេទនា”តិ ហិ បធានត្តា ឯកមេវ ហេតុផលមាហ។ ផស្សោ ហិ វេទនាយ បធានហេតុ យថាផស្សំ វេទនាវវត្ថានតោ។ វេទនា ច ផស្សស្ស បធានផលំ យថាវេទនំ ផស្សវវត្ថានតោ។ “សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា”តិ (អ។ និ។ ១០។៦០) បាកដត្តា ឯកំ ហេតុមាហ។ បាកដោ ហិ ឯត្ថ សេម្ហោ, ន កម្មាទយោ។ “យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, អកុសលា ធម្មា, សព្វេ តេ អយោនិសោមនសិការមូលកា”តិ អសាធារណត្តា ឯកំ ហេតុមាហ។ អសាធារណោ ហិ អយោនិសោមនសិការោ អកុសលានំ, សាធារណានិ វត្ថារម្មណាទីនីតិ។ តស្មា អយមិធ អវិជ្ជា វិជ្ជមានេសុបិ អញ្ញេសុ វត្ថារម្មណសហជាតធម្មាទីសុ សង្ខារការណេសុ “អស្សាទានុបស្សិនោ តណ្ហា បវឌ្ឍតី”តិ (សំ។ និ។ ២។៥២) ច “អវិជ្ជាសមុទយា អាសវសមុទយោ”តិ (ម។ និ។ ១។១០៣) ច វចនតោ អញ្ញេសម្បិ តណ្ហាទីនំ សង្ខារហេតូនំ ហេតូតិ បធានត្តា, “អវិទ្វា, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាគតោ បុញ្ញាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតី”តិ បាកដត្តា, អសាធារណត្តា ច សង្ខារានំ ហេតុភាវេន ទីបិតាតិ វេទិតព្វា។ ឯតេនេវ ច ឯកេកហេតុផលទីបនបរិហារវចនេន សព្វត្ថ ឯកេកហេតុផលទីបនេ បយោជនំ វេទិតព្វន្តិ។

៦១៦។ ឯត្ថាហ – ឯវំ សន្តេបិ ឯកន្តានិដ្ឋផលាយ សាវជ្ជាយ អវិជ្ជាយ កថំ បុញ្ញានេញ្ជាភិសង្ខារបច្ចយត្តំ យុជ្ជតិ? ន ហិ និម្ពពីជតោ ឧច្ឆុ ឧប្បជ្ជតីតិ។ កថំ ន យុជ្ជិស្សតិ? លោកស្មិញ្ហិ –

វិរុទ្ធោ ចាវិរុទ្ធោ ច, សទិសាសទិសោ តថា;

ធម្មានំ បច្ចយោ សិទ្ធោ, វិបាកា ឯវ តេ ច ន។

ធម្មានញ្ហិ ឋានសភាវកិច្ចាទិវិរុទ្ធោ ចាវិរុទ្ធោ ច បច្ចយោ លោកេ សិទ្ធោ។ បុរិមចិត្តញ្ហិ អបរចិត្តស្ស ឋានវិរុទ្ធោ បច្ចយោ,

ປຸຣິຍນິປ຺ຢາຂີນິກ຺ລາ ຈ ປຊ຺ຈາ ປຈຕ຺ຕຍາກາຕ໌ ນິປ຺ຢາຂີກິຣິຍາກ໌ ກຍ຺ຍ ຣູປສ຺ສ ນກາຈຈິຣຸເຊ຺ຊາ ປຈ຺ຈເຍາ, ຕີຣາຂີຕິ ຈ ຂລິອາຂີກ໌ ອາເລິເກາ ຈກ຺ຂຸຈິຍ຺ຍາຕາສ຺ສ ກິຈ຺ຈຈິຣຸເຊ຺ຊາ, ຄຸຍ຺ອາຂເຍາ ຈ ອານຈາຂີກ໌ ຈກ຺ຂຸບປາຂເຍາ ປຕ ຈກ຺ຂຸຈິຍ຺ຍາຕາຂີກ໌ ຜາຕາຈິຣຸຊ຺ຊາ ປຈ຺ຈຍາ໌ ປຸຣິຍຂຈກາຂເຍາ ປຊ຺ຊິຍຂຈກາຂີກ໌ ນກາຈາຈິຣຸຊ຺ຊາ ກິຈ຺ຈາຈິຣຸຊ຺ຊາ ຈ໌

ຍຜາ ຈ ຈິຣຸຊ຺ຊາຈິຣຸຊ຺ຊາ ປຈ຺ຈຍາ ນິຊ຺ຊາ, ໑ຈໍ ນຂິນານຂິນາປິ໌ ນຂິນເຍຈ ຫິ ຽຕຸອາຫາຣນຊ຺ຊາຕໍ ຣູປໍ ຣູປສ຺ສ ປຈ຺ຈເຍາ, ນາລິຕີຂາຂີຕິ ຈ ນາລິຜລິຂີກ໌ ອນຂິນຍິ ຣູປໍ ອຣູປສ຺ສ, ອຣູປຍ຺ຍາ ຣູປສ຺ສ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕິ, ເກາເລິຍາຈິເລິຍ-ຈິນາຕ-ຂລິຕິລປິຊ຺ຊາຂີຕິ ຈ ຄຸຍ຺ຍາ-ນຣກຸຕິຕກາຂີກ໌ ເຍນຍ຺ຍາ ຂຍ຺ຍາກ໌ ເຕ ຈິຣຸຊ຺ຊາຈິຣຸຊ຺ຊນຂິນານຂິນປຈ຺ຈຍາ, ກ ເຕ ຂຍ຺ຍາ ເຕນໍ ຂຍ຺ຍາກ໌ ຈິປາກາ ໑ຈ໌

ຍຸຕິ ອຍໍ ອຈິຊ຺ຊາ ຈິປາກຈເນກ ໑ກກ຺ຕາກິຊ຺ຜລິ, ນກາຈຈເນກ ຈ ນາຈຊ຺ຊາປິ ນຍາກາ ນເຊ຺ຊນຍິ ໑ເຕນໍ ປຸຍ຺ຍາກິນຊ຺ຊາຣາຂີກ໌ ຍຜາຕຸຣູປໍ ຜາກກິຈ຺ຈນກາຈຈິຣຸຊ຺ຊາຈິຣຸຊ຺ຊປຈ຺ຈຍຈເນກ, ນຂິນານຂິນປຈ຺ຈຍຈເນກ ຈ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕີຕິ ເຈຂິຕຍ຺ຍາ໌ ເນາ ຈສ຺ສາ ປຈ຺ຈຍກາເຈາ "ຍສ຺ສ ຫິ ຄຸຊ຺ຊາຂີສຸ ອຈິຊ຺ຊານຊ຺ຊາຕໍ ອຍ຺ຍາຕໍ ອປ຺ຫີກໍ ເຫາຕິ, ເນາ ຄຸເຊ຺ຊ ຕາຈ ປຸຍ຺ຍາກ຺ຕາຂີສຸ ຈ ອຍ຺ຍາເຕກ ນໍນາຣຄຸຊ຺ຊ ນຸຕນຍ຺ຍາຍ ກເຫຕ຺ວາ ຕສ຺ສ ເຫຕຸກູເຕ ຕິຈິເຂປິ ນຊ຺ຊາເຣ ອາຣກຕີ"ຕິອາຂີກາ ກເຍກ ຄຸເຕ຺ຕາ ໑ຈ໌

໙໑໔໌ ອປິຈ ອຍໍ ອເຍ຺ຍາປິ ປຣິຍາເຍາ –

ຄຸຕຸປປິເຕ ນໍນາເຣ, ນຊ຺ຊາຣາກຍ຺ຍາ ລກ຺ຂເຕ;

ເຍາ ປຂິຈ຺ຈນຍຸປ຺ປກ຺-ຂເຍຸສຸ ຈ ຈິຍຸຍ຺ຍຕີ໌

ອກິນຊ຺ຊເຣາຕິ ເນາ ໑ເຕ, ນຊ຺ຊາເຣ ຕິຈິເຂ ຍເຕາ;

ອຈິຊ຺ຊາ ປຈ຺ຈເຍາ ເຕນໍ, ຕິຈິຂາກຍ຺ຍໍ ຕເຕາຕິ໌

ກຈໍ ປກ ເຍາ ໑ເຕສຸ ຈິຍຸຍ຺ຍຕີ, ເນາ ຕິຈິເຂປເຕ ນຊ຺ຊາເຣ ກເຣາຕີຕິ ເຈ໌ ຄຸຕິຍາ ຕາຈ ຈິຍຸຍ຺ຍເຫາ "ນຍ຺ຍຕຸ ຕກ຺ຊາກ໌ ເກເຂາ ຍເຣຕ"ກ຺ຕິ ຄຸຕີ ອກາຕຸປກ຺ຕາ "ນເຕ຺ຕາ ຍເຣຕິ, ນຕ຺ຕສ຺ສ ເຂຫກ຺ຕນຊ຺ຍຕ"ກ຺ຕິອາຂີຕິ ຈິເກປ຺ຍຕີ໌

ຽປປິເຕ ຈິຍຸຍ຺ຍເຫາ "ນຍ຺ຍຕຸ ຕກ຺ຊາກ໌ ປິຕຸກາເຈາ ຂາຕີ"ຕິ ຽປປິຕໍ ອກາຕຸປກ຺ຕາ "ນເຕ຺ຕາ ຽປປຊ຺ຊຕິ, ນຕ຺ຕສ຺ສ ກຈນຣີຣປິຕຸກາເຈາ"ຕິອາຂີຕິ ຈິເກປ຺ຍຕີ໌

សំសារេ វិមូឡ្ហោ យោ ឯស,

“ខន្ធានញ្ច បដិបាដិ, ធាតុអាយតនាន ច;

អព្ពោច្ឆិន្នំ វត្តមានា, សំសារោតិ បវុច្ចតី”តិ –

ឯវំ វណ្ណិតោ សំសារោ, តំ ឯវំ អគណ្ហិត្វា “អយំ សត្តោ អស្មា លោកា បរំ លោកំ គច្ឆតិ, បរស្មា លោកា ឥមំ លោកំ អាគច្ឆតី”តិអាទិនា វិកប្បេតិ។

សង្ខារានំ លក្ខណេ វិមូឡ្ហោ សង្ខារានំ សភាវលក្ខណំ សាមញ្ញលក្ខណញ្ច អគណ្ហិត្វា សង្ខារេ អត្តតោ អត្តនិយតោ ធុវតោ សុភតោ សុខតោ វិកប្បេតិ។

បដិច្ចសមុប្បន្នធម្មេសុ វិមូឡ្ហោ អវិជ្ជាទីហិ សង្ខារាទីនំ បវត្តិំ អគណ្ហិត្វា “អត្តា ជានាតិ វា ន ជានាតិ វា, សោ ឯវ ករោតិ ច ការេតិ ច។ សោ បដិសន្ធិយំ ឧបបជ្ជតិ, តស្ស អណុឥស្សរាទយោ កលលាទិភាវេន សរីរំ សណ្ឋបេន្តា ឥន្ទ្រិយានិ សម្បាទេន្តិ។ សោ ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ ផុសតិ, វេទិយតិ, តណ្ហីយតិ, ឧបាទិយតិ, ឃដិយតិ។ សោ បុន ភវន្តរេ ភវតី”តិ វា, “សព្ពេ សត្តា និយតិសង្គតិភាវបរិណតា”តិ (ទី॰ និ॰ ១.១៦៨) វា វិកប្បេតិ។

សោ អវិជ្ជាយ អន្ធីកតោ ឯវំ វិកប្បេន្តោ យថា នាម អន្ធោ បថវិយំ វិចរន្តោ មគ្គេបិ អមគ្គេបិ ថលេបិ និន្នេបិ សមេបិ វិសមេបិ បដិបជ្ជតិ, ឯវំ បុញ្ញម្បិ អបុញ្ញម្បិ អានេញ្ជាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតីតិ។

តេនេតំ វុច្ចតិ –

“យថាបិ នាម ជច្ចន្ធោ, នរោ អបរិណាយកោ;

ឯកទា យាតិ មគ្គេន, ឧម្មគ្គេនាបិ ឯកទា។

“សំសារេ សំសរំ ពាលោ, តថា អបរិណាយកោ;

ករោតិ ឯកទា បុញ្ញំ, អបុញ្ញមបិ ឯកទា។

“យទា ច ញត្វា សោ ធម្មំ, សច្ចានិ អភិសមេស្សតិ;

តទា អវិជ្ជូបសមា, ឧបសន្តោ ចរិស្សតី”តិ។

អយំ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ បទស្មិំ វិត្ថារកថា។

សង្ខារបច្ចយាវិញ្ញាណបទវិត្ថារកថា

៦១០។ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណបទេ – វិញ្ញាណន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណាទិ ឆព្ពិធំ។ តត្ថ ចក្ខុវិញ្ញាណំ កុសលវិបាកំ អកុសលវិបាកន្តិ ទុវិធំ ហោតិ។ តថា សោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណានិ។ មនោវិញ្ញាណំ កុសលាកុសលវិបាកា ទ្វេ មនោធាតុយោ, តិស្សោ អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុយោ, អដ្ឋ សហេតុកានិ កាមាវចរវិបាកចិត្តានិ, បញ្ច រូបាវចរានិ, ចត្តារិ អរូបាវចរានីតិ ពាវីសតិវិធំ ហោតិ។ ឥតិ ឥមេហិ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ សព្ពានិបិ ពាត្តិំស លោកិយវិបាកវិញ្ញាណានិ សង្គហិតានិ ហោន្តិ។ លោកុត្តរានិ បន វដ្ដកថាយ ន យុជ្ជន្តីតិ ន គហិតានិ។

តត្ថ សិយា “កថំ បនេតំ ជានិតព្ពំ ឥទំ វុត្តប្បការំ វិញ្ញាណំ សង្ខារបច្ចយា ហោតី”តិ? ឧបចិតកម្មាភាវេ វិបាកាភាវតោ។ វិបាកំ ហេតំ, វិបាកញ្ច ន ឧបចិតកម្មាភាវេ ឧប្បជ្ជតិ។ យទិ ឧប្បជ្ជេយ្យ សព្ពេសំ សព្ពវិបាកានិ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ, ន ច ឧប្បជ្ជន្តីតិ ជានិតព្ពមេតំ សង្ខារបច្ចយា ឥទំ វិញ្ញាណំ ហោតីតិ។

កតរសង្ខារបច្ចយា កតរំ វិញ្ញាណន្តិ ចេ។ កាមាវចរបុញ្ញាភិសង្ខារបច្ចយា តាវ កុសលវិបាកានិ បញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនិ, មនោវិញ្ញាណេ ឯកា មនោធាតុ, ទ្វេ មនោវិញ្ញាណធាតុយោ, អដ្ឋ កាមាវចរមហាវិបាកានីតិ សោឡស។ យថាហ –

“កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ... សោត... ឃាន... ជិវ្ហា... កាយវិញ្ញាណំ ... វិបាកា មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ។ សោមនស្សសហគតា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ។ ឧបេក្ខាសហគតា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេនា”តិ (ធ។ ស។ ៤៣១, ៤៩៨)។

ទ្វិបិចចេទបុញ្ញាភិសង្ខារបច្ចយា បន បច្ចា ទ្វិបិចចេទចិបាកានិ៑ យថាហ –

“តស្សេវ ទ្វិបិចចេទស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ចិបាកំ ចិចិច្ចេច ការេយហិ បធមំ ឝាតំ...បេ... បញ្ចមំ ឝាតំ ឧបសម្បជ្ជ ចិហរតី”តិ (ឆ៑ ស៑ ៦៥៥)៑ ឯចំ បុញ្ញាភិសង្ខារបច្ចយា ឯកចីសតិចិធំ ចិញ្ញាណំ ហោតិ៑

អបុញ្ញាភិសង្ខារបច្ចយា បន អកុសលចិបាកានិ បច្ចា ចក្ខុចិញ្ញាណាទីនិ, ឯកា មនោធាតុ, ឯកា មនោចិញ្ញាណធាតូតិ ឯចំ សត្តចិធំ ចិញ្ញាណំ ហោតិ៑ យថាហ –

“អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ចិបាកំ ចក្ខុចិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ... សោត... ឃាន... ជិច្ហា... កាយចិញ្ញាណំ... ចិបាកា មនោធាតុ ចិបាកា មនោចិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតី”តិ (ឆ៑ ស៑ ៥៥៩)៑

អានេញ្ជាភិសង្ខារបច្ចយា បន ចត្តារិ អរូបចិបាកានីតិ ឯចំ ចតុព្ពិធំ ចិញ្ញាណំ ហោតិ៑ យថាហ –

“តស្សេវ អរូបាចចេទស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ចិបាកំ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាសហគតំ...បេ... ចិញ្ញាណញ្ចា...បេ... អាកិញ្ចញ្ញា...បេ... នេចសញ្ញានាសញ្ញាយតនសហគតំ សុខស្ស ច ទុក្ខស្ស ច បហានា ចតុត្ថំ ឝាតំ ឧបសម្បជ្ជ ចិហរតី”តិ (ឆ៑ ស៑ ៥០១)៑

៩៦១៑ ឯចំ យំ សង្ខារបច្ចយា យំ ចិញ្ញាណំ ហោតិ, តំ ញាត្វា ឥទានិស្ស ឯចំ បចត្តិ ចេទិតព្ពា – សព្ពមេច ហិ ឥទំ បចត្តិបដិសន្ធិចសេន ទ្វេធា បចត្តតិ៑ តត្ថ ទ្វេ បច្ចចិញ្ញាណានិ, ទ្វេ មនោធាតុយោ, សោមនស្សសហគតា អហេតុកមនោចិញ្ញាណធាតូតិ ឥមានិ តេរស បច្ចវោការភវេ បចត្តិយញ្ញេវ បចត្តន្តិ៑ សេសានិ ឯកូនចីសតិ តីសុ ភវេសុ យថានុរូបំ បចត្តិយម្បិ បដិសន្ធិយម្បិ បចត្តន្តិ៑

កថំ? កុសលចិបាកានិ តាច ចក្ខុចិញ្ញាណាទីនិ បច្ចា កុសលចិបាកេន អកុសលចិបាកេន ចា និព្ពត្តស្ស យថាក្កមំ បរិបាកំ ឧបាគតិន្ទ្រិយស្ស ចក្ខាទីនំ អាបាថគតំ ឥដ្ឋំ ឥដ្ឋមជ្ឈត្តំ ចា ទ្វិបិឝអារម្មណំ អារព្ភ ចក្ខាទិបសាទំ និស្សាយ ទស្សនសចនឃាយនសាយនផុសនកិច្ចំ សាធយមានានិ បចត្តន្តិ៑ តថា អកុសលចិបាកានិ បច្ចា៑ កេចលញ្ហិ តេសំ អនិដ្ឋំ អនិដ្ឋមជ្ឈត្តំ ចា អារម្មណំ ហោតិ៑ អយមេច ចិសេសោ៑ ទសបិ ចេតានិ និយតទ្វារារម្មណចត្ថុដ្ឋានានិ និយតកិច្ចានេច ច ភចន្តិ៑

តតោ កុសលចិបាកានំ ចក្ខុចិញ្ញាណាទីនំ អនន្តរា កុសលចិបាកា មនោធាតុ តេសំយេច អារម្មណំ អារព្ភ ហទយចត្ថុំ និស្សាយ សម្បដិច្ឆនកិច្ចំ សាធយមានា បចត្តតិ៑ តថា អកុសលចិបាកានំ អនន្តរា អកុសលចិបាកា៑ ឥទញ្ច បន ទ្វយំ អនិយតទ្វារារម្មណំ និយតចត្ថុដ្ឋានំ និយតកិច្ចញ្ច ហោតិ៑

សោមនស្សសហគតា បន អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ កុសលវិបាកមនោធាតុយា អនន្តរា តស្សា ឯវ អារម្មណំ អារព្ភ ហទយវត្ថុំ និស្សាយ សន្តីរណកិច្ចំ សាធយមានា ឆសុ ទ្វារេសុ ពលវារម្មណេ កាមាវចរសត្តានំ យេភុយ្យេន លោភសម្បយុត្តជវនាវសានេ ភវង្គវីថិំ បច្ឆិន្ទិត្វា ជវនេន គហិតារម្មណេ តទារម្មណវសេន ច សកិំ វា ទ្វិក្ខត្តុំ វា បវត្តតីតិ មជ្ឈិមដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។ អភិធម្មដ្ឋកថាយំ បន តទារម្មណេ ទ្វេ ចិត្តវារា អាគតា។ ឥទំ បន ចិត្តំ តទារម្មណន្តិ ច បិដ្ឋិភវង្គន្តិ ចាតិ ទ្វេ នាមានិ លភតិ។ អនិយតទ្វារារម្មណំ និយតវត្ថុកំ អនិយតដ្ឋានកិច្ចញ្ច ហោតីតិ។ ឯវំ តាវ តេរស បញ្ចវោការភវេ បវត្តិយញ្ញេវ បវត្តន្តីតិ វេទិតព្ពានិ។

សេសេសុ ឯកូនវីសតិយា ន កិញ្ចិ អត្តនោ អនុរូបាយ បដិសន្ធិយា ន បវត្តតិ។ បវត្តិយំ បន កុសលាកុសលវិបាកា តាវ ទ្វេ អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុយោ បញ្ចទ្វារេ កុសលាកុសលវិបាកមនោធាតូនំ អនន្តរា សន្តីរណកិច្ចំ, ឆសុ ទ្វារេសុ បុព្ពេ វុត្តនយេនេវ តទារម្មណកិច្ចំ, អត្តនា ទិន្នបដិសន្ធិតោ ឧទ្ធំ អសតិ ភវង្គុបច្ឆេទកេ ចិត្តុប្បាទេ ភវង្គកិច្ចំ, អន្តេ ចុតិកិច្ចញ្ចាតិ ចត្តារិ កិច្ចានិ សាធយមានា និយតវត្ថុកា អនិយតទ្វារារម្មណដ្ឋានកិច្ចា ហុត្វា បវត្តន្តិ។

អដ្ឋ កាមាវចរសហេតុកចិត្តានិ វុត្តនយេនេវ ឆសុ ទ្វារេសុ តទារម្មណកិច្ចំ, អត្តនា ទិន្នបដិសន្ធិតោ ឧទ្ធំ អសតិ ភវង្គុបច្ឆេទកេ ចិត្តុប្បាទេ ភវង្គកិច្ចំ, អន្តេ ចុតិកិច្ចញ្ចាតិ តីណិ កិច្ចានិ សាធយមានានិ និយតវត្ថុកានិ អនិយតទ្វារារម្មណដ្ឋានកិច្ចានិ ហុត្វា បវត្តន្តិ។

បញ្ច រូបាវចរានិ ចត្តារិ ច អារុប្បានិ អត្តនា ទិន្នបដិសន្ធិតោ ឧទ្ធំ អសតិ ភវង្គុបច្ឆេទកេ ចិត្តុប្បាទេ ភវង្គកិច្ចំ, អន្តេ ចុតិកិច្ចញ្ចាតិ កិច្ចទ្វយំ សាធយមានានិ បវត្តន្តិ។ តេសុ រូបាវចរានិ និយតវត្ថារម្មណានិ អនិយតដ្ឋានកិច្ចានិ, ឥតរានិ និយតវត្ថុកានិ និយតារម្មណានិ អនិយតដ្ឋានកិច្ចានិ ហុត្វា បវត្តន្តីតិ ឯវំ តាវ ទ្វត្តិំសវិធម្បិ វិញ្ញាណំ បវត្តិយំ សង្ខារបច្ចយា បវត្តតិ។ តត្រាស្ស តេ តេ សង្ខារា កម្មបច្ចយេន ច ឧបនិស្សយបច្ចយេន ច បច្ចយា ហោន្តិ។

៤១១។ យំ បន វុត្តំ “សេសេសុ ឯកូនវីសតិយា ន កិញ្ចិ អត្តនោ អនុរូបាយ បដិសន្ធិយា ន បវត្តតី”តិ, តំ អតិសំខិត្តត្តា ទុព្ពិជានំ។ តេនស្ស វិត្ថារនយទស្សនត្ថំ វុច្ចតិ – កតិ បដិសន្ធិយោ, កតិ បដិសន្ធិចិត្តានិ, កេន កត្ថ បដិសន្ធិ ហោតិ, កិំ បដិសន្ធិយា អារម្មណន្តិ?

អសញ្ញបដិសន្ធិយា សទ្ធិំ វីសតិ បដិសន្ធិយោ។ វុត្តប្បការានេវ ឯកូនវីសតិ បដិសន្ធិចិត្តានិ។ តត្ថ អកុសលវិបាកាយ អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុយា អបាយេសុ បដិសន្ធិ ហោតិ។ កុសលវិបាកាយ មនុស្សលោកេ ជច្ចន្ធជាតិពធិរជាតិឧម្មត្តកជាតិឯឡមូគនបុំសកាទីនំ។ អដ្ឋហិ សហេតុកកាមាវចរវិបាកេហិ កាមាវចរទេវេសុ ចេវ មនុស្សេសុ ច បុញ្ញវន្តានំ បដិសន្ធិ ហោតិ។ បញ្ចហិ រូបាវចរវិបាកេហិ រូបីព្រហ្មលោកេ។ ចតូហិ អរូបាវចរវិបាកេហិ អរូបលោកេតិ។ យេន ច យត្ថ បដិសន្ធិ ហោតិ , សា ឯវ តស្ស អនុរូបា បដិសន្ធិ នាម។ សង្ខេបតោ បន បដិសន្ធិយា តីណិ អារម្មណានិ ហោន្តិ អតីតំ បច្ចុប្បន្នំ នវត្តព្ពញ្ច។ អសញ្ញា បដិសន្ធិ អនារម្មណាតិ។

តត្ថ ចិញ្ញោកាលព្យាយតកគេចរញ្ញោតាយញ្ញោយតកបដិបត្តិតំ អតីតយេច អារម្មណ៍ ចរន្តិ កាយាចចរានំ អតីតំ ចា បច្ចុប្បន្នំ ចា៉ រេររានំ តចត្តព្ពយេច៉ ឲចំ តឹស្ុ អារម្មណេស្ុ បចត្តយាតា បត បដិបត្តិ យថ្ថា អតីតារម្មណស្ស ចា តចត្តព្ពារម្មណស្ស ចា ចុតិចិត្តស្ស អតត្តរយេច បចត្តតិ៉ បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ បត ចុតិចិត្តំ តាយ តត្ថិ៉ តថ្ថា ទ្ធិស្ុ អារម្មណេស្ុ អញ្ញាតរារម្មណាយ ចុតិយា អតត្តរា តឹស្ុ អារម្មណេស្ុ អញ្ញាតរារម្មណាយ បដិបត្តិយា ស្ុកតិច្ចុតិចរេត បចត្តតាការេរា រេចដិតព្ពោ៉

៤១៧៉ រេឃ្យធិជំ – កាយាចចរស្ុកតិឃំ តាច ជិតស្ស បិបកម្មិតោ បុក្កលស្ស “តាតិស្ស តស្មិំ ររយេយ ខ្លលព្ពត្តិ”តិអាជិចចតតោ (ម៉ តិ៉ ១៉១៨ប័) យរណាយព្ពោ តិបត្តស្ស យធុបចិតំ បិបកម្មំ ចា កម្មតិមិត្តំ ចា យតោធ្វារេ អាបាថមាកច្ឆតិ៉ តំ អារព្ភ ឧប្បន្នាយ តជារម្មណបរិយោសាតាយ ជចតចឹធិយា អតត្តរំ កចក្កចិរឃំ អារម្មណ៍ កត្វា ចុតិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ៉ តស្មិំ តិរុទ្ធេ តរេច អាបាថកតំ កម្មំ ចា កម្មតិមិត្តំ ចា អារព្ភ អតុបច្ឆិន្នកិលេសពលចិតាយិតំ ចុក្កតិបរិយាបន្នំ បដិបត្តិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ៉ អយំ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អតត្តរា អតីតារម្មណា បដិបត្តិ៉

អបរស្ស យរណាសយេយ ចុត្តប្បការកម្មចរេត តរកាជីស្ុ អក្កិជាលចណ្ណាជិកំ ចុក្កតិតិមិត្តំ យតោធ្វារេ អាបាថមាកច្ឆតិ, តស្ស ទ្វិក្ខត្តុំ កចក្កេ ឧប្បជ្ជិត្វា តិរុទ្ធេ តំ អារម្មណ៍ អារព្ភ ឲកំ អាចជ្ជតំ, យរណស្ស អាសត្តការេចត យត្តិក្ខតរេចកត្តា បព្វា ជចតាតិ, ទ្វេ តជារម្មណាតីតិ តឹណិ ចិធិចិត្តាតិ ឧប្បជ្ជត្តិ៉ តតោ កចក្កចិរឃំ អារម្មណ៍ កត្វា ឲកំ ចុតិចិត្តំ៉ ឲត្តាចតា ឲកាទស ចិត្តក្ខណា អតីតា ហោត្តិ៉ អថស្ស អចរេសបព្វាចិត្តក្ខណាយុកេ តស្មិំយេវ អារម្មណេ បដិបត្តិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ៉ អយំ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អតត្តរា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិបត្តិ៉

អបរស្ស យរណាសយេយ បព្វាត្តំ ទ្វារាតំ អញ្ញាតរស្មិំ រាកាជិហេតុភូតំ ហីតយារម្មណ៍ អាបាថមាកច្ឆតិ៉ តស្ស យថាក្កមេត ឧប្បរេត្តេ រេចាដ្ឋព្ពតាចរារេត យរណស្ស អាសត្តការេចត យត្តិក្ខតរេចកត្តា បព្វា ជចតាតិ, ទ្វេ តជារម្មណាតិ ច ឧប្បជ្ជត្តិ៉ តតោ កចក្កចិរឃំ អារម្មណ៍ កត្វា ឲកំ ចុតិចិត្តំ៉ ឲត្តាចតា ច ទ្វេ កចក្កាតិ, អាចជ្ជតំ, ទស្សតំ, សម្បដិច្ឆតំ, សត្តីរណំ, រេចាដ្ឋព្ពតំ, បព្វា ជចតាតិ, ទ្វេ តជារម្មណាតិ, ឲកំ ចុតិចិត្តត្តិ បព្វាទស ចិត្តក្ខណា អតីតា ហោត្តិ៉ អថាចរេសឲកចិត្តក្ខណាយុកេ តស្មិំយេវ អារម្មណេ បដិបត្តិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ៉ អយម្បិ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អតត្តរា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិបត្តិ៉ ឲស តាច អតីតារម្មណាយ ស្ុកតិចុតិយា អតត្តរា អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណាយ ចុក្កតិបដិបត្តិយា បចត្តតាការេរា៉

៤១៨៉ ចុក្កតិឃំ ជិតស្ស បត ឧបចិតាតចជ្ជកម្មស្ស ចុត្តតរេយតេច តំ អតចជ្ជកម្មំ ចា កម្មតិមិត្តំ ចា យតោធ្វារេ អាបាថមាកច្ឆតីតិ កណ្ហបក្ខេ ស្ុក្កបក្ខំ ឋបេត្វា សព្ពំ បុរិមតរេយតេច រេចដិតព្ពំ៉ អយំ អតីតារម្មណាយ ចុក្កតិចុតិយា អតត្តរា អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណាយ ស្ុកតិបដិបត្តិយា បចត្តតាការេរា៉

៤៥៦។ សុគតិយំ ឋិតស្ស បន ឧបដ្ឋិតានវជ្ជកម្មស្ស “តានិស្ស តស្មិំ សមយេ ឱលម្ពន្តី”តិអាទិវចនតោ មរណមញ្ចេ និបន្នស្ស យថូបដ្ឋិតំ អនវជ្ជកម្មំ វា កម្មនិមិត្តំ វា មនោទ្វារេ អាបាថមាគច្ឆតិ។ តញ្ច ខោ ឧបដ្ឋិតកាមាវចរានវជ្ជកម្មស្សេវ។ ឧបដ្ឋិតមហគ្គតកម្មស្ស បន កម្មនិមិត្តមេវ អាបាថមាគច្ឆតិ។ តំ អារព្ភ ឧប្បន្នាយ តទារម្មណបរិយោសានាយ សុទ្ធាយ វា ជវនវីថិយា អនន្តរំ ភវង្គវិសយំ អារម្មណំ កត្វា ចុតិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ តស្មិំ និរុទ្ធេ តមេវ អាបាថគតំ កម្មំ វា កម្មនិមិត្តំ វា អារព្ភ អនុបច្ឆិន្នកិលេសពលវិនាមិតំ សុគតិបរិយាបន្នំ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ អយំ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អនន្តរា អតីតារម្មណា វា នវត្តព្ពារម្មណា វា បដិសន្ធិ។

អបរស្ស មរណសមយេ កាមាវចរអនវជ្ជកម្មវសេន មនុស្សលោកេ មាតុកុច្ឆិវណ្ណសង្ខាតំ វា ទេវលោកេ ឧយ្យានវិមានកប្បរុក្ខាទិវណ្ណសង្ខាតំ វា សុគតិនិមិត្តំ មនោទ្វារេ អាបាថមាគច្ឆតិ, តស្ស ទុគ្គតិនិមិត្តេ ទស្សិតានុក្កមេនេវ ចុតិចិត្តានន្តរំ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ អយំ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អនន្តរា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិសន្ធិ។

អបរស្ស មរណសមយេ ញាតកា “អយំ តាត តវត្ថាយ ពុទ្ធបូជា ករីយតិ ចិត្តំ បសាទេហី”តិ វត្វា បុប្ផទាមបដាកាទិវសេន រូបារម្មណំ វា, ធម្មស្សវនតុរិយបូជាទិវសេន សទ្ទារម្មណំ វា, ធូមវាសគន្ធាទិវសេន គន្ធារម្មណំ វា, “ឥទំ តាត សាយស្សុ តវត្ថាយ ទាតព្ពទេយ្យធម្ម”ន្តិ វត្វា មធុផាណិតាទិវសេន រសារម្មណំ វា, “ឥទំ តាត ផុសស្សុ តវត្ថាយ ទាតព្ពទេយ្យធម្ម”ន្តិ វត្វា ចីនបដសោមារបដាទិវសេន ផោដ្ឋព្ពារម្មណំ វា បញ្ចទ្វារេ ឧបសំហរន្តិ, តស្ស តស្មិំ អាបាថគតេ រូបាទិអារម្មណេ យថាក្កមេន ឧប្បន្នវោដ្ឋព្ពនបរិយោសានេ មរណស្ស អាសន្នភាវេន មន្ទីភូតវេគត្តា បញ្ច ជវនានិ, ទ្វេ តទារម្មណានិ ច ឧប្បជ្ជន្តិ។ តតោ ភវង្គវិសយំ អារម្មណំ កត្វា ឯកំ ចុតិចិត្តំ, តទវសានេ តស្មិំយេវ ឯកចិត្តក្ខណដ្ឋិតិកេ អារម្មណេ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ អយម្បិ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា អនន្តរា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិសន្ធិ។

៤៥៧។ អបរស្ស បន បថវីកសិណជ្ឈានាទិវសេន បដិលទ្ធមហគ្គតស្ស សុគតិយំ ឋិតស្ស មរណសមយេ កាមាវចរកុសលកម្ម-កម្មនិមិត្ត-គតិនិមិត្តានំ វា អញ្ញតរំ, បថវីកសិណាទិកំ វា និមិត្តំ, មហគ្គតចិត្តំ វា មនោទ្វារេ អាបាថមាគច្ឆតិ, ចក្ខុសោតានំ វា អញ្ញតរស្មិំ កុសលុប្បត្តិហេតុភូតំ បណីតមារម្មណំ អាបាថមាគច្ឆតិ, តស្ស យថាក្កមេន ឧប្បន្នវោដ្ឋព្ពនបរិយោសានេ មរណស្ស អាសន្នភាវេន មន្ទីភូតវេគត្តា បញ្ច ជវនានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ មហគ្គតគតិកានំ បន តទារម្មណំ នត្ថិ, តស្មា ជវនានន្តរំយេវ ភវង្គវិសយំ អារម្មណំ កត្វា ឯកំ ចុតិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ តស្សាវសានេ កាមាវចរមហគ្គតសុគតីនំ អញ្ញតរសុគតិបរិយាបន្នា យថូបដ្ឋិតេសុ អារម្មណេសុ អញ្ញតរារម្មណំ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ អយំ នវត្តព្ពារម្មណាយ សុគតិចុតិយា អនន្តរា អតីតបច្ចុប្បន្ននវត្តព្ពារម្មណានំ អញ្ញតរារម្មណា បដិសន្ធិ។

ឯតេនានុសារេន អារុប្បចុតិយាបិ អនន្តរា បដិសន្ធិ វេទិតព្ពា។ អយំ អតីតនវត្តព្ពារម្មណាយ សុគតិចុតិយា អនន្តរា អតីតនវត្តព្ពបច្ចុប្បន្នារម្មណាយ បដិសន្ធិយា បវត្តាការោ។

៤៥៨។ ទុគ្គតិយំ ឋិតស្ស បន បាបកម្មិនោ វុត្តនយេនេវ តំ កម្មំ កម្មនិមិត្តំ គតិនិមិត្តំ វា មនោទ្វារេ។ បញ្ចទ្វារេ វា បន អកុសលុប្បត្តិ

ហេតុកំ អារម្មណំ អាបាថមាគច្ឆតិ, អថស្ស យថាក្កមេន ចុតិចិត្តាវសានេ ឧក្កតិបរិយាបន្នំ តេសុ អារម្មណេសុ អញ្ញតរារម្មណំ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ អយំ អតីតារម្មណាយ ឧក្កតិក្ខតិយា អនន្តរា អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណាយ បដិសន្ធិយា បវត្តនាការោតិ។ ឯត្តាវតា ឯកូនវីសតិវិធស្សាបិ វិញ្ញាណស្ស បដិសន្ធិវសេន បវត្តិ ទីបិតា ហោតិ។

១២៧។ តយិទំ សញ្ញាម្ហិ ឯវំ,

បច្ចយានំ សន្ធិម្ហិ ចេតនា កម្មេន វត្តតិ;

មិស្សាទីហិ ច ភេទេហិ, ភេទស្ស ទុវិធាទិកោ។

ឥនទិ្យា ឯកូនវីសតិវិធម្បិ វិបាកវិញ្ញាណំ បដិសន្ធិម្ហិ បច្ចយានា ចេតនា កម្មេន វត្តតិ។ យថាសកញ្ញាតកស្ស ជនកកម្មំ នានាក្ខណិកកម្មបច្ចយេន ចេវ ឧបនិស្សយបច្ចយេន ច បច្ចយោ ហោតិ។ វុត្តញ្ហេតំ "កុសលាកុសលំ កម្មំ វិបាកស្ស ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា. ១.១.៤២៣)។ ឯវំ វត្តមានស្ស បនស្ស មិស្សាទីហិ ភេទេហិ ទុវិធាទិកោបិ ភេទោ វេទិតព្វោ។

សេយ្យថិទំ – ឥនទិ្យាបដិសន្ធិវសេន ឯកធា បច្ចយានម្បិ រូបេន សហ មិស្សាមិស្សភេទតោ ទុវិធំ។ កាមរូបារូបភេទតោ តិវិធំ។ អណ្ឌជជលាពុជ-សំសេទជ-ឱបបាតិកយោនិវសេន ចតុព្ពិធំ។ គតិវសេន បញ្ចវិធំ។ វិញ្ញាណដ្ឋិតិវសេន សត្តវិធំ។ សត្តាវាសវសេន អដ្ឋវិធំ ហោតិ។

១២៨។ តត្ថ,

មិស្សំ ទ្វិធា ភាវតោ, សភាវំ តត្ថ ច ទ្វិធា;

ទ្វេ វា តយោ វា ទសកា, ឱមតោ អាទិនា សហ។

មិស្សំ ទ្វិធា ភាវតោតិ យំ ហេតំ ឯត្ថ អញ្ញត្រ អរូបតោ រូបមិស្សំ បដិសន្ធិវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ រូបភវេ ឥត្ថិន្ទ្រិយបុរិសិន្ទ្រិយាភាវតោ ភាវេន វិនា ឧប្បត្តិតោ។ កាមភវេ អញ្ញត្រ ជាតិបណ្ឌកបដិសន្ធិយា ភាវេន សហ ឧប្បត្តិតោ ស-ភាវំ, អ-ភាវន្តិ ទុវិធំ ហោតិ។

សភាវំ តត្ថ ច ទ្វិធាតិ តត្រាបិ ច យំ ស-ភាវំ, តំ ឥត្ថិបុរិសភាវានំ អញ្ញតរេន សហ ឧប្បត្តិតោ ទុវិធេវ ហោតិ។

ᨴ᩠ᩅᩮ ᨧ ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᨴᩈᨠᩣ ᩏᨽᨿᨲᩮᩣ ᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩈᩉᩣᨲᩥ ᨿᩴ ᩉᩮᨲᩮᨿᨲ᩠ᨲ “ᨿᩥᩔᩴ ᩋᨿᩥᩔᩴ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩣᨴᩥᨠ᩠ᨾᩴ ᩁᩪᨸᨿᩥᩔᩴ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ, ᨲᩮᨶ ᩈᩉ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨿᨴᩈᨠᩅᩈᩮᨶ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨧ, ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨿᨽᩣᩅᨴᩈᨠᩅᩈᩮᨶ ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᨴᩈᨠᩣ ᩏᨽᨿᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᩮᨲᩣ ᨸᨴᩮ ᩁᩪᨸᨸᩁᩥᩉᩣᨶᩦᨲᩥ᪉ ᨲᩴ ᨸᨶᩮᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨿᩣᨶᩴ ᩋᨱ᩠ᨯᨩᨩᩃᩣᨻᩩᨩᩣᨶᩴ ᨶᩴᩈᩩ ᨿᩮᩣᨶᩦᩈᩩ ᨩᩣᨲᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩴᩈᩩᨲᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩅᩈᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨶᩴ ᨠᩃᩃᨲ᩠ᨳᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩈᨱ᩠ᨮ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪉ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᩮᩣᨶᩦᨶᩴ ᨣᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨽᩮᨴᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪉

᪑᪙᪐᪉ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᩈᩩ ᩉᩥ,

ᨶᩥᩁᨿᩮ ᨽᩩᨾ᩠ᨾᩅᨩ᩠ᨩᩮᩈᩩ, ᨴᩮᩅᩮᩈᩩ ᨧ ᨶ ᨿᩮᩣᨶᩥᨿᩮᩣ;

ᨲᩥᩔᩮᩣ ᨸᩩᩁᩥᨾᩥᨠᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨧᨲᩔᩮᩣᨸᩥ ᨣᨲᩥᨲ᩠ᨲᨿᩮ᪉

ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩮᩅᩮᩈᩩ ᨧᩣᨲᩥ ᨧᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨿᨳᩣ ᨶᩥᩁᨿᩮ ᨧ ᨽᩩᨾ᩠ᨾᩅᨩ᩠ᨩᩮᩈᩩ ᨧ ᨴᩮᩅᩮᩈᩩ, ᩑᩅᩴ ᨶᩥᨩ᩠ᨫᩣᨾᨲᨱ᩠ᩉᩥᨠᨸᩮᨲᩮᩈᩩ ᨧ ᨸᩩᩁᩥᨾᩥᨠᩣ ᨲᩥᩔᩮᩣ ᨿᩮᩣᨶᩥᨿᩮᩣ ᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪉ ᩒᨸᨸᩣᨲᩥᨠᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨲᩮ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪉ ᩈᩮᩈᩮ ᨸᨶ ᨲᩥᩁᨧ᩠ᨨᩣᨶᨸᩮᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᩈᨿᨾᨶᩩᩔᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮ ᨣᨲᩥᨲ᩠ᨲᨿᩮ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨽᩩᨾ᩠ᨾᨴᩮᩅᩮᩈᩩ ᨧ ᨧᨲᩔᩮᩣᨸᩥ ᨿᩮᩣᨶᩥᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪉ ᨲᨲ᩠ᨳ,

ᨲᩥᩴᩈ ᨶᩅ ᩅᩮᩅ ᩁᩪᨸᩦᩈᩩ, ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᩏᨠ᩠ᨠᩴᩈᨲᩮᩣᩅ ᩁᩪᨸᩣᨶᩥ;

ᩈᩴᩈᩮᨴᩮᩣᨸᨸᩣᨲᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩩ, ᩋᨳ ᩅᩣ ᩋᩅᨠᩴᩈᨲᩮᩣ ᨲᩥᩴᩈ᪉

ᩁᩪᨸᩦᨻᩕᩉ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᨲᩣᩅ ᩒᨸᨸᩣᨲᩥᨠᨿᩮᩣᨶᩥᨠᩮᩈᩩ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᩮᩣᨲᩅᨲ᩠ᨳᩩᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨶᩴ ᨴ᩠ᩅᩮᨷᩥᨲᨲᩥᨿᩣᨶᩴ ᨩᩦᩅᩥᨲᨶᩅᨠᩔ ᨧᩣᨲᩥ ᨧᨲᩩᨶ᩠ᨶᩴ ᨠᩃᩣᨸᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᩴᩈ ᨧ ᨶᩅ ᨧ ᨶᩅ ᨧ ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩴ ᨲᩥᨲᨲᩥᨿᩣ ᨣᩥᩁᩥᩔᩣ ᨶᩅᨲ ᩅᩮᩅ ᨲᩥᨲ᩠ᨲᩣᨽᩣᩅᩣᩈᩩ ᨲᩥᩴᩈ᪉ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨴᩈᨠᨷᩁᩥᨿᩣᨶᩥ ᩁᩪᨸᨷᩩᩁᩮ ᨴᩈᨠᩈᨱ᩠ᨮᩣ ᨠᩣᨿ᪉ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ ᨣᩈᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪉ ᩋᩅᨠᩴᩈᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᨩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨵᨻᨵᩥᩁᩋᨥᩣᨶᨠᨶᨷᩩᩴᩈᨠᩔ ᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣᨠᩣᨿᨽᩣᩅᩅᨲ᩠ᨳᩩᨴᩈᨠᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᩴᩈ ᩁᩪᨸᩣᨶᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ᪉ ᩏᨠ᩠ᨠᩴᩈᩣᩅᨠᩴᩈᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩮ ᩋᨶᩩᩁᩪᨸᨲᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷ᩠ᨿᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪉

᪑᪙᪑᪉ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩩᨶ,

ᨣᨶ᩠ᨵᩁᩈᩣᩉᩣᩁᩅᩥᩉᩦᨶᩣ-ᩈᩮᩈᩈᨲ᩠ᨲᩣᨸᩦᨲᩥᨲᩥᨲᨠ᩠ᨠᨲᩥᨲᩣᨵᩁᩮᩉᩥ;

កេងាកេងចិសេសោ, ចុតិសន្ធិំ បរិឡ្ញោយ្យោ។

យា ហេសា យិស្សាយិស្សតោ ចុចិសា បដិសន្ធិ, យា ចស្សា អតីតាភត្តរា ចុតិ, តាសំ ព្វយេហិ ពន្ធាឌីហិ កេងាកេងចិសេសោ ញាតព្វាតិ អត្ថោ។

កថំ? ឯកាយ ហិ ចេតនាយ អារុប្បចុតិយា អនន្តរា ចេតនាយ អារម្មណតោបិ អគ្គិ បដិសន្ធិ ហោតិ។ ឯកាយ អយហក្កតឥហិន្ទារម្មណាយ យហក្កតអជ្ឈត្តារម្មណា។ អយំ តាច អរូបភូមិសុយេវ ភយោ។ ឯកាយ បភ ចេតនាយ អរូបចុតិយា អនន្តរា បញ្ចក្ខន្ធា កាមាវចរបដិសន្ធិ។ ឯកាយ បញ្ចក្ខន្ធាយ កាមាវចរចុតិយា រូបាវចរចុតិយា ចា អនន្តរា ចេតនា អរូបបដិសន្ធិ។ ឯវំ អតីតារម្មណាយ ចុតិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិសន្ធិ។ ឯកច្ចសុគតិចុតិយា ឯកច្ចទុគ្គតិបដិសន្ធិ។ អហេតុកចុតិយា សហេតុកបដិសន្ធិ។ ទុហេតុកចុតិយា តិហេតុកបដិសន្ធិ។ ឧបេក្ខាសហគតចុតិយា សោមនស្សសហគតបដិសន្ធិ។ អប្បីតិកចុតិយា សប្បីតិកបដិសន្ធិ។ អវិតក្កចុតិយា សវិតក្កបដិសន្ធិ។ អវិចារចុតិយា សវិចារបដិសន្ធិ។ អវិតក្កាវិចារចុតិយា សវិតក្កសវិចារបដិសន្ធីតិ តស្ស តស្ស វិបរីតតោ ច យថាយោគំ យោជេតព្វំ។

១៦៧។

លទ្ធបច្ចយមិតិ ធម្មមត្តមេតំ ភវន្តរមុបេតិ;

នាស្ស តតោ សង្កន្តិ, ន តតោ ហេតុំ វិនា ហោតិ។

ឥតិ ហេតំ លទ្ធបច្ចយំ រូបារូបធម្មមត្តំ ឧប្បជ្ជមានំ ភវន្តរមុបេតីតិ វុច្ចតិ, ន សត្តោ, ន ជីវោ។ តស្ស ច នាបិ អតីតភវតោ ឥធ សង្កន្តិ អត្ថិ។ នាបិ តតោ ហេតុំ វិនា ឥធ បាតុភាវោ។ តយិទំ បាកដេន មនុស្សចុតិបដិសន្ធិក្កមេន បកាសយិស្សាម។

អតីតភវស្មិំ ហិ សរសេន ឧបក្កមេន វា សមាសន្នមរណស្ស អសយ្ហានំ សព្វង្គបច្ចង្គសន្ធិពន្ធនច្ឆេទកានំ មារណន្តិកវេទនាសត្ថានំ សន្និបាតំ អសហន្តស្ស អាតបេ បក្ខិត្តហរិតតាលបណ្ណមិវ កមេន ឧបសុស្សមានេ សរីរេ និរុទ្ធេសុ ចក្ខាទីសុ ឥន្ទ្រិយេសុ ហទយវត្ថុមត្តេ បតិដ្ឋិតេសុ កាយិន្ទ្រិយមនិន្ទ្រិយជីវិតិន្ទ្រិយេសុ តង្ខណាវសេសហទយវត្ថុសន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ គរុកសមាសេវិតាសន្នបុព្វកតានំ អញ្ញតរំ លទ្ធាវសេសបច្ចយសង្ខារសង្ខាតំ កម្មំ, តទុបដ្ឋាបិតំ វា កម្មនិមិត្តគតិនិមិត្តសង្ខាតំ វិសយំ អារព្ភ បវត្តតិ។ តទេវំ បវត្តមានំ តណ្ហាវិជ្ជានំ អប្បហីនត្តា អវិជ្ជាបដិច្ឆាទិតាទីនវេ តស្មិំ វិសយេ តណ្ហា នាមេតិ, សហជាតសង្ខារា ខិបន្តិ។ តំ សន្តតិវសេន តណ្ហាយ នាមិយមានំ សង្ខារេហិ ខិប្បមានំ ឱរិមតីររុក្ខវិនិពទ្ធរជ្ជុមាលម្ពិត្វា មាតិកាតិក្កមកោ វិយ បុរិមញ្ច និស្សាយំ ជហតិ, អបរញ្ច

កម្មសមុដ្ឋាបិតំ និស្សយំ អស្សាទយមានំ វា អនស្សាទយមានំ វា អារម្មណាទីហិយេវ បច្ចយេហិ បវត្តតីតិ។

ឯត្ថ ច បុរិមំ ចវនតោ ចុតិ។ បច្ឆិមំ ភវន្តរាទិបដិសន្ធានតោ បដិសន្ធីតិ វុច្ចតិ ។ តទេតំ នាបិ បុរិមភវា ឥធាគតំ, នាបិ តតោ កម្មសង្ខារនតិវិសយាទិហេតុំ វិនា បាតុភូតន្តិ វេទិតព្វំ។

១៦៦។

សិយុំ និទស្សនានេត្ថ, បដិឃោសាទិកា អថ;

សន្តានពន្ធតោ នត្ថិ, ឯកតា នាបិ នានតា។

ឯត្ថ ចេតស្ស វិញ្ញាណស្ស បុរិមភវតោ ឥធ អនាគមនេ, អតីតភវបរិយាបន្នហេតូហិ ច ឧប្បាទេ បដិឃោស-បទីប-មុទ្ទា-បដិពិម្ពប្បការា សិយុំ និទស្សនានិ។ យថា ហិ បដិឃោស-បទីប-មុទ្ទា-ឆាយា សទ្ទាទិហេតុកា ហោន្តិ អញ្ញត្រ អគន្ត្វា ឯវមេវ ឥទំ ចិត្តំ។

ឯត្ថ ច សន្តានពន្ធតោ នត្ថិ ឯកតា នាបិ នានតា។ យទិ ហិ សន្តានពន្ធេ សតិ ឯកន្តមេកតា ភវេយ្យ, ន ខីរតោ ទធិ សម្ភូតំ សិយា។ អថាបិ ឯកន្តនានតា ភវេយ្យ, ន ខីរស្សាធីនោ ទធិ សិយា។ ឯស នយោ សព្ពហេតុហេតុសមុប្បន្នេសុ។ ឯវញ្ច សតិ សព្ពលោកវោហារលោបោ សិយា, សោ ច អនិដ្ឋោ។ តស្មា ឯត្ថ ន ឯកន្តមេកតា វា នានតា វា ឧបគន្តព្វាតិ។

១៦៧។ ឯត្ថាហ – ននុ ឯវំ អសង្កន្តិបាតុភាវេ សតិ យេ ឥមស្មិំ មនុស្សត្តភាវេ ខន្ធា, តេសំ និរុទ្ធត្តា, ផលបច្ចយស្ស ច កម្មស្ស តត្ថ អគមនតោ អញ្ញស្ស អញ្ញតោ ច តំ ផលំ សិយា, ឧបភុញ្ជកេ ច អសតិ កស្ស តំ ផលំ សិយា, តស្មា ន សុន្ទរមិទំ វិធានន្តិ។ តត្រិទំ វុច្ចតិ –

សន្តានេ យំ ផលំ ឯតំ, នាញ្ញស្ស ន ច អញ្ញតោ;

ពីជានំ អភិសង្ខារោ, ឯតស្សត្ថស្ស សាធកោ។

ឯកសន្តានស្មិញ្ហិ ផលំ ឧប្បជ្ជមានំ តត្ថ ឯកន្តំ អញ្ញត្តានញ្ញត្តានំ បដិសិទ្ធត្តា អញ្ញស្សាតិ វា អញ្ញតោតិ វា ន ហោតិ។ ឯតស្ស ច បនត្ថស្ស ពីជានំ អភិសង្ខារោ សាធកោ។ អម្ពពីជាទីនញ្ហិ អភិសង្ខារេសុ កតេសុ តស្ស ពីជស្ស សន្តានេ លទ្ធបច្ចយោ កាលន្តរេ ផលវិសេសោ ឧប្បជ្ជមានោ ន អញ្ញពីជានំ, នាបិ អញ្ញាភិសង្ខារបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ , ន ច តានិ ពីជានិ, តេ អភិសង្ខារា វា ផលដ្ឋានំ បាបុណន្តិ, ឯវំ

ສມ຺ປທມິທໍ ເວທິຕພ຺ພໍ. ວິຊ຺ຊາສິປ຺ໂປສທາທີຫິ ຈາປິ ພາລສຣີເຣ ອຸປຍຸຕ຺ເຕຫິ ກາລນ຺ຕເຣ ວຸທ຺ຒສຣີຣາທີສຸ ຜລເທຫິ ອຍມຕ຺ໂຖ ເວທິຕພ຺ໂພ.

ຍມ຺ປິ ວຸຕ຺ຕໍ “ອຸປພຸຍ຺ຊເກ ຈ ອສຕິ ກສ຺ສ ຕໍ ຜລໍ ສິຍາ”ຕິ, ຕຕ຺ຖ,

ຜລສ຺ສຸປ຺ປຕ຺ຕິຍາ ເອວ, ສິທ຺ທາ ພຸຍ຺ຊກສມ຺ມຸຕິ;

ຜລຸປ຺ປາເທນ ຣຸກ຺ຂສ຺ສ, ຍຖາ ຜລຕິ ສມ຺ມຸຕິ.

ຍຖາ ຫິ ຣຸກ຺ຂສງ຺ຂາຕານໍ ທມ຺ມານໍ ເອກເທສພູຕສ຺ສ ຣຸກ຺ຂຜລສ຺ສ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິຍາ ເອວ ຣຸກ຺ໂຂ ຜລຕີຕິ ວາ ຜລິໂຕຕິ ວາ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຕຖາ ເທວມນຸສ຺ສສງ຺ຂາຕານໍ ຂນ຺ທານໍ ເອກເທສພູຕສ຺ສ ອຸປໂພຄສງ຺ຂາຕສ຺ສ ສຸຂທຸກ຺ຂຜລສ຺ສ ອຸປ຺ປາເທເນວ ເທໂວ ວາ ມນຸສ຺ໂສ ວາ ອຸປພຸຍ຺ຊຕີຕິ ວາ, ສຸຂິໂຕ, ທຸກ຺ຂິໂຕຕິ ວາ ວຸຈ຺ຈຕິ. ຕສ຺ມາ ນ ເອຕ຺ຖ ອຍ຺ເຍນ ອຸປພຸຍ຺ຊເກນ ນາມ ໂກຈິ ອຕ຺ໂຖ ອຕ຺ຖີຕິ.

໑໗໘. ໂຍປິ ວເທຍ຺ຍ “ເອວໍ ສນ຺ເຕປິ ເອເຕ ສງ຺ຂາຣາ ວິຊ຺ຊມານາ ວາ ຜລສ຺ສ ປຈ຺ຈຍາ ສິຍုໍ, ອວິຊ຺ຊມານາ ວາ, ຍທິ ຈ ວິຊ຺ຊມານາ ປວຕ຺ຕິກ຺ຂເຓເຍວ ເນສໍ ວິປາເກນ ພວິຕພ຺ພໍ, ອຖ ອວິຊ຺ຊມານາ ປວຕ຺ຕິໂຕ ປຸພ຺ເພ ປຈ຺ຉາ ຈ ນິຈ຺ຈໍ ຜລາວຫາ ສິຍຸ”ນ຺ຕິ, ໂສ ເອວໍ ວຕ຺ຕພ຺ໂພ –

ກຕຕ຺ຕາ ປຈ຺ຈຍາ ເອເຕ, ນ ຈ ນິຈ຺ຈໍ ຜລາວຫາ;

ປາຏິໂພຄາທິກໍ ຕຕ຺ຖ, ເວທິຕພ຺ພໍ ນິທສ຺ສນໍ.

ກຕຕ຺ຕາເຍວ ຫິ ສງ຺ຂາຣາ ອຕ຺ຕໂນ ຜລສ຺ສ ປຈ຺ຈຍາ ໂຫນ຺ຕິ, ນ ວິຊ຺ຊມານຕ຺ຕາ, ອວິຊ຺ຊມານຕ຺ຕາ ວາ. ຍຖາຫ – “ກາມາວຈຣສ຺ສ ກຸສລສ຺ສ ກມ຺ມສ຺ສ ກຕຕ຺ຕາ ອຸປຈິຕຕ຺ຕາ ວິປາກໍ ຈກ຺ຂຸວິຍ຺ຍາຓໍ ອຸປ຺ປນ຺ນໍ ໂຫຕີ”ຕິອາທິ (ຘ. ສ. ໔໓໑). ຍຖາຣຫສ຺ສ ຈ ອຕ຺ຕໂນ ຜລສ຺ສ ປຈ຺ຈຍາ ຫຸຕ຺ວາ ນ ປຸນ ຜລາວຫາ ໂຫນ຺ຕິ ວິປາກຕ຺ຕາ. ເອຕສ຺ສ ຈຕ຺ຖສ຺ສ ວິພາວເນ ອິທໍ ປາຏິໂພຄາທິກໍ ນິທສ຺ສນໍ ເວທິຕພ຺ພໍ. ຍຖາ ຫິ ໂລເກ ໂຍ ກສ຺ສຈິ ອຕ຺ຖສ຺ສ ນິຍ຺ຍາຕນຕ຺ຖໍ ປາຏິໂພໂຄ ໂຫຕິ, ພຓ຺ຑໍ ວາ ກິຓາຕິ, ອິຓໍ ວາ ຄຓ຺ຫາຕິ, ຕສ຺ສ ຕໍ ກິຣິຍາກຣຓມຕ຺ຕເມວ ຕໍນິຍ຺ຍາຕນາທິອຕ຺ຖສິທ຺ທິຍາ ປຈ຺ຈໂຍ ໂຫຕິ, ນ ກິຣິຍາຍ ວິຊ຺ຊມານຕ຺ຕໍ, ອວິຊ຺ຊມານຕ຺ຕໍ ວາ, ນ ຈ ຕໍນິຍ຺ຍາຕນາທິໂຕ ປຣໍ ຘາຣໂກວ ໂຫຕິ. ກສ຺ມາ? ນິຍ຺ຍາຕນາທີນໍ ກຕຕ຺ຕາ. ເອວໍ ກຕຕ຺ຕາວ ສງ຺ຂາຣາປິ ອຕ຺ຕໂນ ຜລສ຺ສ ປຈ຺ຈຍາ ໂຫນ຺ຕິ, ນ ຈ ຍຖາຣຫໍ ຜລທານໂຕ ປຣໍ ຜລາວຫາ ໂຫນ຺ຕີຕິ. ເອຕ຺ຕາວຕາ ມິສ຺ສາມິສ຺ສນເຍນ ທ຺ເວຘາປິ ປວຕ຺ຕມານສ຺ສ ປຏິສນ຺ຘິວິຍ຺ຍາຓສ຺ສ ສງ຺ຂາຣປຈ຺ຈຍາ ປວຕ຺ຕິ ທີປິຕາ ໂຫຕິ.

໑໗໙. ອິທານິ ສພ຺ເພສ຺ເວວ ເຕສຸ ທ຺ວຕ຺ຕິໍສວິປາກວິຍ຺ຍາເຓສຸ ສມ຺ໂມຫວິຄາຕຕ຺ຖໍ,

ປຏິສນ຺ຘິປວຕ຺ຕີນໍ, ວເສເນເຕ ຠວາທິສຸ;

ວິຊານິຕພ຺ພາ ສງ຺ຂາຣາ, ຍຖາ ເຍສຎ຺ຈ ປຈ຺ຈຍາ.

ຕຕ຺ຖ ຕເຍາ ຠວາ, ຈຕເສ຺ສາ ເຍານິເຍາ, ປຎ຺ຈ ຄຕິເຍາ, ສຕ຺ຕ ວິຎ຺ຎາຓຏ຺ຐິຕິເຍາ, ນວ ສຕ຺ຕາວາສາຕິ ເອເຕສຸ ຠວາທີສຸ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ ປວເຕ຺ຕ ຈ ເອເຕ ເຍສໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ປຈ຺ຈຍາ, ຍຖາ ຈ ປຈ຺ຈຍາ ເຫານ຺ຕິ, ຕຖາ ວິຊານິຕພ຺ພາຕິ ອຕ຺ເຖາ.

ຕຕ຺ຖ ປຸຎ຺ຎາຠິສງ຺ຂາເຣ ຕາວ ກາມາວຈຣອຏ຺ຐເຈຕນາເພເທາ ປຸຎ຺ຎາຠິສງ຺ຂາເຣາ ອວິເສເສນ ກາມຠເວ ສຸຄຕິຍໍ ນວນ຺ນໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ ນານາກ຺ຂຓິກກມ຺ມປຈ຺ຈເຍນ ເຈວ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈເຍນ ຈາຕິ ເທ຺ວຘາ ປຈ຺ຈເຍາ. ຣູປາວຈຣກຸສລເຈຕນາເພເທາ ປຸຎ຺ຎາຠິສງ຺ຂາເຣາ ຣູປຠເວ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ ເອວ ປຎ຺ຈນ຺ນໍ.

ວຸຕ຺ຕປ຺ປເຠທກາມາວຈເຣາ ປນ ກາມຠເວ ສຸຄຕິຍໍ ອຸເປກ຺ຂາສຫຄຕາເຫຕຸກມເນາວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸວຊ຺ຊານໍ ສຕ຺ຕນ຺ນໍ ປຣິຕ຺ຕວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ວຸຕ຺ຕນເຍເນວ ເທ຺ວຘາ ປວເຕ຺ຕ ປຈ຺ຈເຍາ, ນ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ເສ຺ວວ ຣູປຠເວ ປຎ຺ຈນ຺ນໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປວເຕ຺ຕ ປຈ຺ຈເຍາ, ນ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ກາມຠເວ ປນ ທຸຄ຺ຄຕິຍໍ ອຏ຺ຐນ຺ນມ຺ປິ ປຣິຕ຺ຕວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປວເຕ຺ຕ ປຈ຺ຈເຍາ, ນ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ຕຕ຺ຖ ນິຣເຍ ຕາວ ມຫາເມາຄ຺ຄລ຺ລານເຕ຺ຖຣສ຺ສ ນຣກຈາຣິກາທີສຸ ກຸສລວິປາກຸປ຺ປຕ຺ຕິກາເລ ເສາ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕິ, ຕິຣຈ຺ຉາເນສຸ ປນ ເປຕມຫິທ຺ຘິເກສຸ ຈ ກຸສລວິປາກຸປ຺ປຕ຺ຕິ ລພ຺ຠຕິເຍວ.

ເສ຺ວວ ກາມຠເວ ສຸຄຕິຍໍ ເສາຬສນ຺ນມ຺ປິ ກຸສລວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປວເຕ຺ຕ ຈ ປຏິສນ຺ຘິຍຎ຺ຈ. ອວິເສເສນ ປນ ປຸຎ຺ຎາຠິສງ຺ຂາເຣາ ຣູປຠເວ ທສນ຺ນໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປວເຕ຺ຕ ຈ ປຏິສນ຺ຘິຍຎ຺ຈ.

ທ຺ວາທສາກຸສລເຈຕນາເພເທາ ອປຸຎ຺ຎາຠິສງ຺ຂາເຣາ ກາມຠເວ ທຸຄ຺ຄຕິຍໍ ເອກສ຺ສ ວິຎ຺ຎາຓສ຺ສ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ, ເນາ ປວເຕ຺ຕ. ຉນ຺ນໍ ປວເຕ຺ຕ, ເນາ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ສຕ຺ຕນ຺ນມ຺ປິ ອກຸສລວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ປວເຕ຺ຕ ຈ ປຏິສນ຺ຘິຍຎ຺ຈ.

ກາມຠເວ ປນ ສຸຄຕິຍໍ ເຕສໍເຍວ ສຕ຺ຕນ຺ນໍ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປວເຕ຺ຕ, ເນາ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ຣູປຠເວ ຈຕຸນ຺ນໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປວເຕ຺ຕ, ເນາ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ. ເສາ ຈ ເຂາ ກາມາວຈເຣ ອນິຏ຺ຐຣູປທສ຺ສນສວນາທິວເສນ, ພ຺ຣຫ຺ມເລາເກ ປນ ອນິຏ຺ຐຣູປາທເຍາ ຕຕ຺ຖ ນຕ຺ຖິ. ຕຖາ ກາມາວຈຣເທວເລາເກປິ.

ອາເນຎ຺ຊາຠິສງ຺ຂາເຣາ ອຣູປຠເວ ຈຕຸນ຺ນໍ ວິປາກວິຎ຺ຎາຓານໍ ຕເຖວ ປຈ຺ຈເຍາ ປວເຕ຺ຕ ຈ ປຏິສນ຺ຘິຍຎ຺ຈ.

ឲចំ តាច កេចស្ស បដិសន្ធិបចត្តិតំ ចសេត ឲតេ សង្ខារា ឃេសំ បច្ចឃា, ឃថា ច បច្ចឃា ហោន្តិ, តថា ចិជានិតព្វា។ ឲតេតេច តឃេត ឃោតិអាឌីស្វបិ ចេឌិតព្វា។

៩៦លិ៍ តព្រិធំ អាឌិតោ បដ្ឋាឃ ឃុលឃត្តបកាសតំ – ព្ថាឃេស្ស ហិ សង្ខារេស្ស ឃស្មា បុញ្ញាភិសង្ខារោ តាច ច្ចិស្ស កេចស្ស បដិសន្ធិ ឥត្វា សព្ទឃត្តតោ ចិបាកំ ឌេតតិ។ តថា អល្ហខាឌីស្ស ចត្សុស្ស ឃោតិស្ស, ឌេចឃតុស្សសង្ខាតាស្ស ច្ចិស្ស កតិស្ស, តាភត្តកាឃតាភត្តសត្តិតាភត្តកាឃឲកត្តសត្តិ-ឲកត្តកាឃតាភត្តសត្តិ-ឲកត្តកាឃឲកត្តសត្តិសង្ខាតាស្ស ចត្សុស្ស ចិញ្ញាណដ្ឋិតិស្ស។ អសញ្ញាសត្តាចាសេ បចេស រូបឃត្តឃេចាភិសង្ខរោតីតិ ចត្សុស្សេឃច សត្តាចាសេស្ស ច បដិសន្ធិ ឥត្វា សព្ទឃត្តតោ ចិបាកំ ឌេតតិ។ តស្មា ឲស ឲតេស្ស ច្ចិស្ស កេចស្ស, ចត្សុស្ស ឃោតិស្ស, ច្ចិស្ស កតិស្ស, ចត្សុស្ស ចិញ្ញាណដ្ឋិតិស្ស, ចត្សុស្ស សត្តាចាសេស្ស ច ឲកចិសតិឃា ចិបាកចិញ្ញាណាតំ ចុត្តតឃេតេច បច្ចឃោ ហោតិ ឃថាសម្ភចំ បដិសន្ធិឃំ បចត្តេ ច។

អបុញ្ញាភិសង្ខារោ បត ឃស្មា ឲកស្មិំឃេច កាឃកេច ចត្សុស្ស ឃោតិស្ស, អចសេសតាស្ស តិស្ស កតិស្ស , តាភត្តកាឃឲកត្តសត្តិសង្ខាតាឃ ឲកិស្សា ចិញ្ញាណដ្ឋិតិឃា, តាឌិសេឃេច ច ឲកស្មិំ សត្តាចាសេ បដិសន្ធិចសេត ចិបច្ចតិ, តស្មា ឲស ឲកស្មិំ កេច, ចត្សុស្ស ឃោតិស្ស, តិស្ស កតិស្ស, ឲកិស្សា ចិញ្ញាណដ្ឋិតិឃា, ឲកឃិដ្ឋេ សត្តាចាសេ សត្តត្ថំ ចិបាកចិញ្ញាណាតំ ចុត្តតឃេតេច បច្ចឃោ បដិសន្ធិឃំ បចត្តេ ច។

អាតេញ្ជាភិសង្ខារោ បត ឃស្មា ឲកស្មិំឃេច អរូបកេច, ឲកិស្សា ឱបបាតិកឃោតិឃា, ឲកិស្សា ឌេចកតិឃា, អាកាសាតញ្ចាឃតតាឌិកាស្ស តិស្ស ចិញ្ញាណដ្ឋិតិស្ស, អាកាសាតញ្ចាឃតតាឌិកេស្ស ច ចត្សុស្ស សត្តាចាសេស្ស បដិសន្ធិចសេត ចិបច្ចតិ, តស្មា ឲស ឲកស្មិំ កេច, ឲកិស្សា ឃោតិឃា, ឲកិស្សា កតិឃា, តិស្ស ចិញ្ញាណដ្ឋិតិស្ស, ចត្សុស្ស សត្តាចាសេស្ស ចតុន្នំ ចិញ្ញាណាតំ ចុត្តតឃេតេច បច្ចឃោ ហោតិ បដិសន្ធិឃំ បចត្តេ ចាតិ។ ឲចំ,

បដិសន្ធិបចត្តិតំ , ចសេតេតេ កចាឌិស្ស;

ចិជានិតព្វា សង្ខារា, ឃថា ឃេសញ្ច បច្ចឃាតិ។

អឃំ “សង្ខារបច្ចឃា ចិញ្ញាណ”ន្តិ បឌស្មិំ ចិត្ថារកថា។

ចិញ្ញាណបច្ចឃានាមរូបបឌចិត្ថារកថា

៩៦បំ៍ ចិញ្ញាណបច្ចឃា នាមរូបបឌេ –

ᩅᩥᨠᩣᩁᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ, ᨠᩅᩣᨯᩦᩈᩩ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ;

ᩈᨬ᩠ᨩᩣᨲᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲᨿᩣ, ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨲ᩠ᨳᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ᪨

ᩅᩥᨠᩣᩁᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᨠᩣᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᩥᨠᩣᨶᩴ ᨠᨿᨠᨲᩮᩣ ᨧᩮᨲᨶᩣᨴᨿᩮᩣ ᨲᨿᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣ, ᩁᩪᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨶᩴ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩁᩪᨷᩴ᪨ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩥᨠᩮᩣᩈᩮ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᩣᨿᨴᩤᨲᩦ᪨ ᩑᩅᩴ ᨲᩣᨲᩮᩅ ᩅᩥᨠᩣᩁᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨲ᩠ᨳᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ᪨

ᨠᩅᩣᨯᩦᩈᩩ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨠᩣᨿᩴ ᩑᨠᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩣᨶᩴ ᨶᩮᨷᨲ᩠ᨳᩣ ᩈᨲ᩠ᨳᨠᨧᩮᨿᩣᨲᩥᨠᨲᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᩈᩮᩈᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩣᨶᩮᩈᩩ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᩁᩪᨷᩴ ᨮᩦᩈᩩ ᨠᨧᩮᩈᩩ, ᨧᨲ᩠ᨲᩩᩈᩩ ᨿᩮᩣᨲᩦᩈᩩ, ᨷᨬ᩠ᨧᩈᩩ ᨣᨲᩦᩈᩩ, ᩈᨲ᩠ᨲᩈᩩ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨭ᩠ᨮᩥᨲᩦᩈᩩ, ᨷᨬ᩠ᨧᩈᩩ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩣᨶᩮᩈᩩ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ᪨

ᩑᩅᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮ ᨧ ᩑᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨽᩥᨠ᩠ᨠᨾᩣᨴᩥᩈᩩ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᩩ ᨠᩩᩈᩃᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩮᨶ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠᨩᩈᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩈᩩᨡᩩᨾᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨲᩥ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩁᩪᨷᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᨲᩥ ᨶᨿᩣ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩑᩅᩅᩥᩈᨲᩥ ᨶᨿᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨷᨶ ᩑᨠᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᨲᩮᩣ ᨶᩅ ᩁᩪᨷᨶᨿᩣ ᩋᨷᩁᩮᨶ ᨶᩅᨠᩴ᪨ ᩈᨾᩣᨵᩥᨠᩣᨶᩴ ᨠᩣᨶᨶᩈᨠᩴ ᨷᨠ᩠ᨡᩥᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩮᩅᩦᩈ, ᨲᩮᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᨧ᩠ᨧᨿᨲᩮᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᩁᩈ ᩁᩪᨷᨶᨿᩣ ᩋᨷᩁᩮᨶ ᨷᨬ᩠ᨧᩈ᪨

ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨧ ᩏᨷᨷᨲ᩠ᨲᩥᨠᩈᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᨠᩣᨿᩥᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᩮᩣᨲᨥᩣᨶᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣᨠᩣᨿᩅᨲ᩠ᨳᩩᨷᩫᨧᨠᩣᨶᩴ, ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨴᩈᨠᩣᨶᩴ ᨧ ᩅᩈᩮᨶ ᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᨲᩥ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩁᩪᨷᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩑᨠᩪᨶᨧᨲ᩠ᨲᩣᩃᩦᩈ ᨶᨿᩣ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨴ᩠ᩅᩤᨧᨲ᩠ᨲᩣᩃᩦᩈ ᨶᨿᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨷᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᨲ᩠ᨲᨿᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩅᩦᩈᨲᩥ ᨶᨿᩣ ᩋᨷᩁᩮᨶ ᨷᨬ᩠ᨧᩈ᪨

ᨠᩣᨾᨽᩅᩮ ᨷᨶ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩴᩈᩮᨴᨩᩪᨷᨷᩣᨲᩥᨠᩣᨶᩴ, ᩋᩴᩈᩮᨴᨩᩣᨶᩴ ᩅᩤ ᩈᨾᩣᨵᩥᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩴ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲ ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᨲᩥ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩁᩪᨷᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᨶᨿᩣ, ᨲᨿᩮᩣ ᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩑᨠᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᨶᨿᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨷᨶ ᩁᩪᨷᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲᩮᩣ ᨧᨲᩩᨷᨬ᩠ᨬᩣᩈ ᨶᨿᩣ ᩋᨷᩁᩮᨶ ᩑᨠᩪᨶᩅᩦᩈᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩮᩈᩩ ᩋᨶᩮᨠᩮᩈᩩ ᨷᨶ ᨲᩴᨲᩴᩁᩪᨷᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥᩅᩥᩈᩅᩥᨠᩣᩁᨲᩣ ᨲᩔ ᨲᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᩉᩣᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩉᩣᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩴᨡᩮᨷᨲᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᨧ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᩋᩁᩪᨷᩦᨶᩴ ᨷᨶ ᨲᨿᩮᩣᨧ ᩋᨴ᩠ᨵᩥᨠᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᩣ᪨ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩦᨶᩴ ᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨴᩈᨠᨿᩮᩅᩣᨲᩦ᪨ ᩑᩈ ᨲᩣᩅ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩴ ᨶᨿᩮᩣ᪨

ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩮ ᨷᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᩁᩪᨷᨷᩕᩅᨲ᩠ᨲᩥᨴᩮᩈᩮ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩅᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨮᩥᨲᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᩉ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᨲᩮᩣ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᨭ᩠ᨮᨠᩴ ᨷᩣᨲᩩᨽᩅᨲᩥ᪨

បដិសន្ធិចិត្តំ បន រូបំ ន សមុដ្ឋាបេតិ។ តញ្ហិ យថា បបាតេ បតិតបុរិសោ បរស្ស បច្ចយោ ហោតុំ ន សក្កោតិ, ឯវំ វត្ថុទុព្ពលតាយ ទុព្ពលត្តា រូបំ សមុដ្ឋាបេតុំ ន សក្កោតិ។ បដិសន្ធិចិត្តតោ បន ឧទ្ធំ បឋមភវង្គតោ បភុតិ ចិត្តសមុដ្ឋានំ សុទ្ធដ្ឋកំ, សទ្ទបាតុភាវកាលេ បដិសន្ធិក្ខណតោ ឧទ្ធំ បវត្តឧតុតោ ចេវ ចិត្តតោ ច សទ្ទនវកំ, យេ បន កពឡីការាហារូបជីវិនោ គព្ភសេយ្យកសត្តា, តេសំ,

“យញ្ចស្ស ភុញ្ជតិ មាតា, អន្នំ បានញ្ច ភោជនំ;

តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, មាតុកុច្ឆិគតោ នរោ”តិ –

វចនតោ មាតរា អជ្ឈោហរិតាហារេន អនុគតេ សរីរេ, ឱបបាតិកានំ សព្វបឋមំ អត្តនោ មុខគតំ ខេឡំ អជ្ឈោហរណកាលេ អាហារសមុដ្ឋានំ សុទ្ធដ្ឋកន្តិ ឯវំ អាហារសមុដ្ឋានស្ស សុទ្ធដ្ឋកស្ស, ឧតុចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច ឧក្កំសតោ ទ្វិន្នំ នវកានំ វសេន ឆព្វីសតិវិធំ, បុព្វេ ឯកេកចិត្តក្ខណេ តិក្ខត្តុំ ឧប្បជ្ជមានំ វុត្តំ កម្មសមុដ្ឋានញ្ច សត្តតិវិធន្តិ ឆន្នវុតិវិធំ រូបំ, តយោ ច អរូបិនោ ខន្ធាតិ សមាសតោ នវនវុតិ ធម្មា។ យស្មា វា សទ្ទោ អនិយតោ កទាចិទេវ បាតុភាវតោ, តស្មា ទុវិធម្បិ តំ អបនេត្វា ឥមេ សត្តនវុតិ ធម្មា យថាសម្ភវំ សព្វសត្តានំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ វេទិតព្វា។ តេសញ្ហិ សុត្តានម្បិ បមត្តានម្បិ ចរន្តានម្បិ ខាទន្តានម្បិ បិវន្តានម្បិ ទិវា ច រត្តិញ្ច ឯតេ វិញ្ញាណបច្ចយា បវត្តន្តិ។ តញ្ច នេសំ វិញ្ញាណបច្ចយភាវំ បរតោ វណ្ណយិស្សាម។

យម្បនេត្ថ កម្មជរូបំ, តំ ភវយោនិគតិឋិតិសត្តាវាសេសុ សព្វបឋមំ បតិដ្ឋហន្តម្បិ តិសមុដ្ឋានិករូបេន អនុបត្ថទ្ធំ ន សក្កោតិ សណ្ឋាតុំ, នាបិ តិសមុដ្ឋានិកំ តេន អនុបត្ថទ្ធំ។ អថ ខោ វាតព្ភាហតាបិ ចតុទ្ទិសា វវត្ថាបិតា នឡកលាបិយោ វិយ, ឩមិវេគព្ភាហតាបិ មហាសមុទ្ទេ កត្ថចិ លទ្ធបតិដ្ឋា ភិន្នវាហនិកា វិយ ច អញ្ញមញ្ញូបត្ថទ្ធានេវេតានិ អបតមានានិ សណ្ឋហិត្វា ឯកម្បិ វស្សំ ទ្វេបិ វស្សានិ…បេ… វស្សសតម្បិ យាវ តេសំ សត្តានំ អាយុក្ខយោ វា បុញ្ញក្ខយោ វា, តាវ បវត្តន្តីតិ។ ឯវំ ភវាទីសុ បវត្តិតោបេត្ថ វិញ្ញាតព្វោ វិនិច្ឆយោ។

១៦៨។ សង្គហាតិ ឯត្ថ ច យំ អារុប្បេ បវត្តិបដិសន្ធីសុ, បញ្ចវោការភវេ ច បវត្តិយំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមមេវ, យញ្ច អសញ្ញេសុ សព្វត្ថ, បញ្ចវោការភវេ ច បវត្តិយំ វិញ្ញាណបច្ចយា រូបមេវ, យញ្ច បញ្ចវោការភវេ សព្វត្ថ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, តំ សព្វំ នាមញ្ច រូបញ្ច នាមរូបញ្ច នាមរូបន្តិ ឯវំ ឯកទេសសរូបេកសេសនយេន សង្គហេត្វា វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ វេទិតព្វំ។

អសញ្ញេសុ វិញ្ញាណាភាវា អយុត្តន្តិ ចេ, នាយុត្តំ។ ឥទញ្ហិ,

នាមរូបស្ស យំ ហេតុ, វិញ្ញាណំ តំ ទ្វិធា មតំ;

វិបាកាវិបាកញ្ច, យុត្តមេវ យតោ វុត្តំ។

យស្មា កាយរូបស្ស ហេតុ វិញ្ញាណំ, តំ វិបាកាវិបាកភេទតោ ទ្វេធា មតំ។ វុត្តញ្ច អសញ្ញសត្តេសុ កម្មសមុដ្ឋានត្តា បញ្ចវោការភវេ បវត្តេ អភិសង្ខារវិញ្ញាណបច្ចយា រូបំ។ តថា បញ្ចវោការេ បវត្តិយំ កុសលាទិចិត្តក្ខណេ កម្មសមុដ្ឋានត្តិ យុត្តមេវ វុត្តំ។ ឯវំ សង្គហេតាវេបត្វា វិញ្ញាណភេទា វិភត្តយោ។

១៣០។ បច្ចយត្ថាតិ ឯត្ថ ហិ,

កាយស្ស បាកវិញ្ញាណំ, នវធា ហោតិ បច្ចយោ;

វត្ថុរូបស្ស នវធា, សេសរូបស្ស អដ្ឋធា។

អភិសង្ខារវិញ្ញាណំ, ហោតិ រូបស្ស ឯកធា;

តទញ្ញំ បន វិញ្ញាណំ, តស្ស តស្ស យថារហំ។

យេសំ បដិសន្ធិយំ បវត្តិយំ ច វិបាកសង្ខាតំ កាយំ, តស្ស រូបិនស្ស ច អរូបិនស្ស ច បដិសន្ធិក្ខណេ ច អញ្ញត្ថ ច វិបាកវិញ្ញាណំ សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តវិបាកាហារិន្ទ្រិយអត្ថិអវិគតបច្ចយេហិ នវធា បច្ចយោ ហោតិ។

វត្ថុរូបស្ស បដិសន្ធិយំ សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយវិបាកាហារិន្ទ្រិយវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតបច្ចយេហិ នវធា បច្ចយោ ហោតិ។ បវត្តេ បន វត្ថុរូបំ សេសរូបស្ស វិយ តស្ស អញ្ញមញ្ញបច្ចយំ អបនេត្វា សេសេហិ អដ្ឋហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ។

អភិសង្ខារវិញ្ញាណំ បន អសញ្ញសត្តរូបស្ស ច បញ្ចវោការភវេ ច កម្មជស្ស រូបស្ស សុត្តន្តិកបរិយាយតោ ឧបនិស្សយវសេន ឯកធាវ បច្ចយោ ហោតិ។ អវសេសំ បឋមចក្ខុតោ បភុតិ សព្វម្បិ វិញ្ញាណំ តស្ស តស្ស កាយរូបស្ស យថារហំ បច្ចយោ ហោតីតិ វេទិតព្វំ។ វិត្ថារតោ បន តស្ស បច្ចយភាវោ ធម្មយមកេ វុត្តាបិ បដ្ឋានកថា វិត្ថារេតព្វា ហោតីតិ ន តំ អារភាម។

តត្ថ សិយា – កថំ បនេតំ ជានិតព្វំ “បដិសន្ធិកាយរូបំ វិញ្ញាណបច្ចយា ហោតី”តិ? សុត្តតោ យុត្តិតោ ច។ សុត្តេ ហិ “ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ធម្មា”តិអាទិនា (ធ. ស. ទុកមាតិកា ៦២) នយេន ពហុធា ចេតសិកានំ វិញ្ញាណបច្ចយតា សិទ្ធា។ យុត្តិតោ បន,

ចិត្តជេន ហិ រូបេន, ញាយ និវេទ្ទន សិទ្ធិតិ;

អនិន្ទ្រិយស្សាបិ រូបស្ស, វិញ្ញាណំ បច្ចយោ ញតិ។

ចិត្តេ ហិ បវត្តេ អប្បវត្តេ ចា តងត្ថុរូបានិ រូបានិ ឧប្បជ្ជមានានិ និន្ទ្រានិ។ និវេទ្ទន ច អនិន្ទ្រិយស្ស អត្ថយាតំ ហោតីតិ ញាយិតា ញាយ និវេទ្ទន ចិត្តជរូបេន អនិន្ទ្រិយស្សាបិ បដិសន្ធិរូបស្ស វិញ្ញាណំ បច្ចយោ ហោតីតិ ញាតិតព្វមេតំ។ កម្មសមុដ្ឋានស្សាបិ ហិ តស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានស្សេវ វិញ្ញាណបច្ចយតា បដ្ឋានេ អាគតាតិ។ ឯវំ បច្ចយភេទតោ បេត្ថ វិញ្ញាណេ វិភត្តិ វេទិតព្វា ចិត្តិច្ចយោតិ។

អយំ "វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប"ន្តិ បទស្មិំ វិត្ថារកថា។

នាមរូបបច្ចយាសឡាយតនបទវិត្ថារកថា

៤៣៨។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនបទេ –

នាមំ ខន្ធត្តយំ រូបំ, ភូតចត្តារិកំ មតំ;

កតេកទេសំ តំ តស្ស, តាទិសស្សេវ បច្ចយោ។

យមេតំ សឡាយតនស្សេវ បច្ចយភូតំ នាមរូបំ, តត្ថ នាមន្តិ វេទនាទិក្ខន្ធត្តយំ, រូបំ បន សសន្តតិបរិយាបន្នំ និយមតោ ចត្តារិ ភូតានិ ឆ ចត្តុតិ ជីវិតិន្ទ្រិយន្តិ ឯវំ ភូតចត្តារិកំ មតន្តិ វេទិតព្វំ។ តំ បន នាមញ្ច រូបញ្ច នាមរូបញ្ច នាមរូបន្តិ ឯវំ កតេកទេសំ ឆដ្ឋាយតនញ្ច សឡាយតនញ្ច សឡាយតនន្តិ ឯវំ កតេកទេសសស្សេវ សឡាយតនស្ស បច្ចយោតិ វេទិតព្វំ។ កស្មា? យស្មា អារុប្បេ នាមមេវ បច្ចយោ, តញ្ច ឆដ្ឋាយតនស្សេវ ន អញ្ញស្ស។ "នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតន"ន្តិ (វិភ។ ១១១) ហិ វិភង្គេ វុត្តំ។

តត្ថ សិយា – កថំ បនេតំ ជានិតព្វំ "នាមរូបំ សឡាយតនស្ស បច្ចយោ"តិ? នាមរូបភាវេ ភាវតោ។ តស្ស តស្ស ហិ នាមស្ស រូបស្ស ច ភាវេ តំ តំ អាយតនំ ហោតិ, ន អញ្ញថា។ សា បនស្ស តព្ភាវភាវិតា បច្ចយនយស្មិំ យេវ អាវិភវិស្សតិ។ តស្មា,

បដិសន្ធិយា បវត្តេ វា, ហោតិ យំ យស្ស បច្ចយោ;

យថា ច បច្ចយោ ហោតិ, តថា នេយ្យំ វិភាវិនា។

តត្រាយមត្ថទីបនា –

នាមមេវ ហិ អារុប្បេ, បដិសន្ធិបវត្តិសុ;

បច្ចយោ សត្តធា ឆធា, ហោតិ តំ អវកដ្ឋតោ។

កថំ? បដិសន្ធិយំ តាវ អវកដ្ឋតោ សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តវិបាកអត្ថិអវិគតបច្ចយេហិ សត្តធា នាមំ ឆដ្ឋាយតនស្ស បច្ចយោ ហោតិ។ កិញ្ចិ បនេត្ថ ហេតុបច្ចយេន, កិញ្ចិ អាហារបច្ចយេនាតិ ឯវំ អញ្ញថាបិ បច្ចយោ ហោតិ, តស្ស វសេន ឧក្កំសាវកំសោ វេទិតព្វោ។

បវត្តេបិ វិបាកំ វុត្តនយេនេវ បច្ចយោ ហោតិ, ឥតរំ បន អវកដ្ឋតោ វុត្តប្បការេសុ បច្ចយេសុ វិបាកបច្ចយវជ្ជេហិ ឆហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ។ កិញ្ចិ បនេត្ថ ហេតុបច្ចយេន, កិញ្ចិ អាហារបច្ចយេនាតិ ឯវំ អញ្ញថាបិ បច្ចយោ ហោតិ, តស្ស វសេន ឧក្កំសាវកំសោ វេទិតព្វោ។

អញ្ញស្មិម្បិ ភវេ នាមំ, តថេវ បដិសន្ធិយំ;

ឆដ្ឋស្ស ឥតរេសំ តំ, ឆហាការេហិ បច្ចយោ។

អារុប្បតោ ហិ អញ្ញស្មិម្បិ បញ្ចវោការភវេ តំ វិបាកនាមំ ហទយវត្ថុនោ សហាយំ ហុត្វា ឆដ្ឋស្ស មនាយតនស្ស យថា អារុប្បេ វុត្តំ, តថេវ អវកដ្ឋតោ សត្តធា បច្ចយោ ហោតិ។ ឥតរេសំ បន តំ បញ្ចន្នំ ចក្ខាយតនាទីនំ ចតុមហាភូតសហាយំ ហុត្វា សហជាតនិស្សយវិបាកវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន ឆហាការេហិ បច្ចយោ ហោតិ។ កិញ្ចិ បនេត្ថ ហេតុបច្ចយេន, កិញ្ចិ អាហារបច្ចយេនាតិ ឯវំ អញ្ញថាបិ បច្ចយោ ហោតិ, តស្ស វសេន ឧក្កំសាវកំសោ វេទិតព្វោ។

បវត្តេបិ តថា ហោតិ, បាកំ បាកស្ស បច្ចយោ;

អបាកំ អវិបាកស្ស, ឆធា ឆដ្ឋស្ស បច្ចយោ។

បវត្តេបិ ហិ បញ្ចវោការេ យថា បដិសន្ធិយំ, តថេវ វិបាកនាមំ វិបាកស្ស ឆដ្ឋាយតនស្ស អវកដ្ឋតោ សត្តធា បច្ចយោ ហោតិ។

អចិបាកំ បត អចិបាកស្ស ឈដ្ឋស្ស អចក៌សទោច តទោ ចិបាកបច្ចយំ អបតេត្វា ឈធា បច្ចយោ ហោតិ៑ ទុត្តតយេតេច បតេត្វ
ក្ខក្កិឃាចក៌សោ ចេឌិតព្វា៑

តេត្វច សេឃបញ្ចត្តុ, ចិបាកំ បច្ចយោ កេច;

ចតុធា អចិបាកស្សិ, ឲចេយច បកាសិតំ៑

តេត្វច ហិ បចេត្ត សេឃាតំ ចក្ខាយតតាឌីតំ បញ្ចត្តុ ចក្ខុបឃាឌាឌិចត្តុកំ ព្ពតេស្សិ ចិបាកតាយំ បច្ឆាឌាតចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកាតបច្ចយេហិ
ចតុធា បច្ចយោ ហោតិ៑ យធា ច ចិបាកំ, អចិបាកស្សិ ឲចេយច បកាសិតំ៑ តស្វា ក្បលិឌិកេឌស្សិ តេតំ ចតុធា បច្ចយោ ហោតីតិ
ចេឌិតព្វំ៑ ឲចំ តាច តាយេយច បដិឃត្តិយំ បចេត្ត ចា យស្ស យស្ស អាយតតស្ស បច្ចយោ ហោតិ, យធា ច បច្ចយោ ហោតិ, តធា
ចេឌិតព្វំ៑

ទ្វបំ បតេត្វ អារុបេប្យ, កេច កចតិ បច្ចយោ;

ត ឲកាយតតស្សាបិ, បញ្ចាក្ខត្តកេច បត៑

ទ្វបតោ ឃត្តិយំ ចត្តុ, ឈធា ឈដ្ឋស្ស បច្ចយោ;

ក្ខតាតំ ចតុធា ហោត្តិ, បញ្ចត្តុ អចិសេឃតោ៑

ទ្វបតោ ហិ បដិឃត្តិយំ ចត្តុទ្វបំ ឈដ្ឋស្ស យតាយតតស្ស ឃហឌាតអញ្ញាយញ្ញាតិស្សយចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកាតបច្ចយេហិ ឈធា បច្ចយោ ហោតិ៑
ចត្តារិ បត ក្ខតាតិ អចិសេឃតោ បដិឃត្តិយំ បចេត្ត ច យំ យំ អាយតតំ ក្កប្បជ្ជតិ, តស្ស តស្ស ចសេត បញ្ចត្តស្សិ ចក្ខាយតតាឌីតំ
ឃហឌាតតិស្សយអត្ថិអចិកាតបច្ចយេហិ ចតុធា បច្ចយា ហោត្តិ៑

តិធា ឌីចិតទេយតេតំ, អាហារោ ច បចត្តិយំ;

តាទេតច ឈធា ឈដ្ឋស្ស, ចត្តុ តស្សេច បញ្ចធា៑

ឲតេតំ បត ចក្ខាឌីតំ បញ្ចត្តុ បដិឃត្តិយំ បចេត្ត ច អត្ថិ អចិកាទិតក្រិយចសេត ទ្វបឌីចិតំ តិធា បច្ចយោ ហោតិ៑ អាហារោ ច

អត្ថិអវិគតាហារវសេន តិវិធា បច្ចយោ ហោតិ, សោ ច ខោ យេ សត្តា អាហារូបជីវិនោ, តេសំ អាហារានុគតេ កាយេ បវត្តិយំយេវ, នោ បដិសន្ធិយំ។ តានិ បន បញ្ច ចក្ខាយតនាទីនិ ឆដ្ឋស្ស ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណសង្ខាតស្ស មនាយតនស្ស និស្សយបុរេជាតិន្ទ្រិយវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន ឆហាការេហិ បច្ចយា ហោន្តិ បវត្តេ, នោ បដិសន្ធិយំ។ ឋបេត្វា បន បញ្ចវិញ្ញាណានិ សេសស្ស ច អវសេសមនាយតនស្ស វត្ថុរូបំ និស្សយបុរេជាតវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន បញ្ចធា បច្ចយោ ហោតិ បវត្តេយេវ, នោ បដិសន្ធិយំ។ ឥទំ រូបយេវ បដិសន្ធិយំ បវត្តេ វា យស្ស យស្ស អាយតនស្ស បច្ចយោ ហោតិ, យថា ច បច្ចយោ ហោតិ, តថា វេទិតព្វំ។

នាមរូបំ បត្កយំ, ហោតិ យំ យស្ស បច្ចយោ;

យថា ច តម្បិ វត្តព្វំ, វិញ្ញាតព្វំ វិភាវិនា។

សេយ្យថិទំ – បដិសន្ធិយំ តាវ បញ្ចវោការភវេ ខន្ធត្តយវត្ថុរូបសង្ខាតំ នាមរូបំ ឆដ្ឋាយតនស្ស សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយវិបាកសម្បយុត្តវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតបច្ចយាទីហិ បច្ចយោ ហោតីតិ។ អយមេត្ថ មុខមត្តំ។ វុត្តនយានុសារេន បន សក្កា សព្វំ យោជេតុំ ន ឥធ វិត្ថារោ ទស្សិតោតិ។

អយំ “នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ បទស្មិំ វិត្ថារកថា។

សឡាយតនបច្ចយាផស្សបទវិត្ថារកថា

៦៣១។ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សបទេ –

ឆឡេវ ផស្សា សង្ខេបា, ចក្ខុសម្ផស្សអាទយោ;

វិញ្ញាណមិវ ពាត្តិំស, វិត្ថារេន ភវន្តិ តេ។

សង្ខេបតោ ហិ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ, សោតសម្ផស្សោ, ឃានសម្ផស្សោ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ, កាយសម្ផស្សោ, មនោសម្ផស្សោតិ ឥមេ ចក្ខុសម្ផស្សាទយោ ឆ ឯវ ផស្សា ភវន្តិ។ វិត្ថារេន បន ចក្ខុសម្ផស្សាទយោ បញ្ច កុសលវិបាកា, បញ្ច អកុសលវិបាកាតិ ទស, សេសា ពាវីសតិ-លោកិយវិបាកវិញ្ញាណសម្បយុត្តា ច ពាវីសតីតិ ឯវំ សព្វេបិ សង្ខារបច្ចយា វុត្តវិញ្ញាណមិវ ពាត្តិំស ហោន្តិ។

ຍໍ ປເນຕສ຺ສ ພາຕ຺ຕິໍສວິທສ຺ສາປິ ຜສ຺ສສ຺ສ ປຈ຺ຈໂຍ ສຬາຍຕນໍ, ຕຕ຺ຖ,

ຉເຏ຺ຐນ ສຫ ອຊ຺ຌຕ຺ຕໍ, ຈກ຺ຂາທິໍ ພາຫິເຣຫິປິ;

ສຬາຍຕນມິຈ຺ຉນ຺ຕິ, ຉຫິ ສທ຺ທິໍ ວິຈກ຺ຂຓາ.

ຕຕ຺ຖ ເຍ ຕາວ “ອຸປາທິນ຺ນກປວຕ຺ຕິກຖາ ອຍ”ນ຺ຕິ ສກສນ຺ຕຕິປຣິຍາປນ຺ນເມວ ປຈ຺ຈຍໍ ປຈ຺ຈຍຸປ຺ປນ຺ນຎ຺ຈ ທີເປນ຺ຕິ, ເຕ “ຉຏ຺ຐາຍຕນປຈ຺ຈຍາ ຜສ຺ໂສ”ຕິ (ວິພ. ໑໑໑) ປາຬິອນຸສາຣໂຕ ອາຣູເປ ຉຏ຺ຐາຍຕນໍ, ອຎ຺ຎຕ຺ຖ ສພ຺ພສງ຺ຄຫໂຕ ສຬາຍຕນໍ ຜສ຺ສສ຺ສ ປຈ຺ຈໂຍຕິ ເອກເທສສຣູເປກເສສໍ ກຕ຺ວາ ຉເຏ຺ຐນ ສຫ ອຊ຺ຌຕ຺ຕໍ ຈກ຺ຂາທິໍ ສຬາຍຕນນ຺ຕິ ອິຈ຺ຉນ຺ຕິ. ຕສ຺ມາ ຉຏ຺ຐາຍຕນຎ຺ຈ ສຬາຍຕນຎ຺ຈ ສຬາຍຕນເນ຺ຕວ ສງ຺ຄຫນ຺ຕິ.

ເຍ ປນ ປຈ຺ຈຍຸປ຺ປນ຺ນເມວ ເອກສນ຺ຕຕິປຣິຍາປນ຺ນໍ ທີເປນ຺ຕິ, ປຈ຺ຈຍໍ ປນ ພິນ຺ນສນ຺ຕານິກມ຺ປິ, ເຕ ຍໍ ຍໍ ອາຍຕນໍ ຜສ຺ສສ຺ສ ປຈ຺ຈໂຍ ໂຫຕິ, ຕໍ ສພ຺ພມ຺ປິ ທີເປນ຺ຕາ ພາຫິຣມ຺ປິ ປຣິຄ຺ຄເຫຕ຺ວາ ຕເທວ ຉເຏ຺ຐນ ສຫ ອຊ຺ຌຕ຺ຕໍ ພາຫິເຣຫິປິ ຣູປາຍຕນາທີຫິ ສທ຺ທິໍ ສຬາຍຕນນ຺ຕິ ອິຈ຺ຉນ຺ຕິ. ຕມ຺ປິ ຫິ ຉຏ຺ຐາຍຕນຎ຺ຈ ສຬາຍຕນຎ຺ຈ ສຬາຍຕນນ຺ຕິ ເອເຕນ ເອກເສເສ ກເຕ ສຬາຍຕນເນ຺ຕວ ສງ຺ຄຫນ຺ຕິ.

ເອຕ຺ຖາຫ – ນ ສພ຺ພາຍຕເນຫິ ເອໂກ ຜສ຺ໂສ ສມ຺ພວຕິ, ນາປິ ເອກມ຺ຫາ ອາຍຕນາ ສພ຺ເພ ຜສ຺ສາ, ອຍຎ຺ຈ ສຬາຍຕນປຈ຺ຈຍາ ຜສ຺ໂສຕິ ເອໂກວ ວຸຕ຺ໂຕ, ໂສ ກສ຺ມາຕິ. ຕຕ຺ຣິທໍ ວິສ຺ສຊ຺ຊນໍ – ສຈ຺ຈເມຕໍ, ສພ຺ເພຫິ ເອໂກ, ເອກມ຺ຫາ ວາ ສພ຺ເພ ນ ສມ຺ພວນ຺ຕິ, ສມ຺ພວຕິ ປນ ອເນເກຫິ ເອໂກ. ຍຖາ ຈກ຺ຂຸສມ຺ຜສ຺ໂສ ຈກ຺ຂາຍຕນາ ຣູປາຍຕນາ ຈກ຺ຂຸວິຎ຺ຎາຓສງ຺ຂາຕາ ມນາຍຕນາ ອວເສສສມ຺ປຍຸຕ຺ຕທ຺ຖມ຺ມາຍຕນາ ຈາຕິ ເອວໍ ສພ຺ພຕ຺ຖ ຍຖານຸຣູປໍ ໂຍເຊຕພ຺ພໍ. ຕສ຺ມາ ເອວ ຫິ,

ເອໂກ ປເນກາຍຕນປ຺ປໂພ ອິຕິ ທີປິໂຕ;

ຜສ຺ສາຍໍ ເອກວຈນນິທ຺ເທເສນ ຕາທິສາ.

ເອກວຈນນິທ຺ເທເສນາຕິ ສຬາຍຕນປຈ຺ຈຍາ ຜສ຺ໂສຕິ ອິມິນາ ເອກວຈນນິທ຺ເທເສນ ອເນເກຫິ ອາຍຕເນຫິ ເອໂກ ຜສ຺ໂສ ໂຫຕີຕິ ຕາທິສາ ທີປິໂຕຕິ ອຕ຺ໂຖ. ອາຍຕເນສຸ ປນ,

ຉທາ ປຎ຺ຈ ຕໂຕ ເອກໍ, ນວທາ ພາຫິຣານິ ຉ;

ឃឆាឧប្បន្នេយតស្ស, បច្ចយេត្ត ចិកាចយេ៉

ធព្រាឃំ ចិកាចតា – ចក្ខ្លាឃតតាឌឹតិ ធាច បញ្ចា ចក្ខុនយ្យស្សាឌិកេឥតា បញ្ចាចិឆស្ស ឋស្សស្ស តិស្សឃបុរេឌាធិត្រ្ទឹឃចិប្យឃុត្តអត្ថិអចិកាធចេនេត ៧ឆា បច្ចឃា ហោត្តិ៉ ធេតា បទំ ៦កំ ចិបិកយតាឃធតំ អេតកេកឥស្ស ចិបិកយតោនយ្យស្សស្ស នហឌាធអញ្ញាយញ្ញាតិស្សឃចិបិកាហាទិ៍ត្រ្ទឹឃនយ្យឃុត្តអត្ថិអចិកាធចេនេត តចឆា បច្ចយោ ហោតិ៉ ធាហិរេនុ បត ទ្វបិឃធតំ ចក្ខុនយ្យស្សស្ស អារេម្មលាបុរេឌាធអត្ថិអចិកាធចេនេត ចធុឆា បច្ចយោ ហោតិ៉ ធឆា នក្ខាឃតតាឌឹតិ នេាធនយ្យស្សាឌឹតំ៉ យតោនយ្យស្សស្ស បត ធាតិ ច ឆម្ពាឃតតញ្ចា ធឆា ច អារេម្មលាបច្ចឃយេត្តតេច ចាធិ ៦ចំ ធាហិទាតិ ៧ ឃឆាឧប្បន្នេយតស្ស បច្ចយេត្ត ចិកាចយេតិ៉

អឃំ “នឡអាឃតតបច្ចឃា ឋេស្សា”ធិ បឥស្មិំ ចិត្តារកធា៉

ឋស្សបច្ចឃារេចឥតាបឥចិត្តារកធា

៤៣១៉ ឋស្សបច្ចឃា ចេឥតាបឥ –

ក្ខារេតា ចេឥតា ចុត្តា, ចក្ខុនយ្យស្សឌាឌិកា;

នឡ៦ច ធា បកេឥត, ៦ក្បុតតចុធឹ យធា៉

៦ធស្សបិ បឥស្ស ចិកេក្ក “ចក្ខុនយ្យស្សឌា ចេឥតា៉ នេាធ... ឈាត... ឌិច្បា... កាឃ... យតោនយ្យស្សឌា ចេឥតា”ធិ (ចិក៉ ១៦១) ៦ចំ ក្ខារេតា នឡ៦ច ចេឥតា ចុត្តា, ធា បត បកេឥត ៦ក្បុតតចុធិឃា ចិតេត្តហិ នយ្យឃុត្តត្តា ៦ក្បុតតចុធិ យធា៉

ចេឥតាស្ុ បតេធាស្ុ, ត្តូឆ ធាត្តិំន ចេឥតា;

ចិបិកចិត្តឃុត្តាច, អឆិយ្យធាធិ កាសិធា៉

អដ្ឋឆា ធត្ត បញ្ចាត្តំ, បញ្ចាក្ខារបិ្បបច្ចយោ;

ᩈᩮᩈᩣᨶᩴ ᩑᨠᨵᩣ ᨹᩔᩮᩣ, ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨷᩥ ᩈᩮᩣ ᨲᨳᩣ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᨷᨬ᩠ᨧᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨷᩈᩣᨴᩣᨴᩥᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣᨶᩴ ᨷᨬ᩠ᨧᨶ᩠ᨶᩴ ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᨹᩔᩮᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨶᩥᩔᨿᩅᩥᨷᩣᨠᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩋᨲ᩠ᨳᩥᩋᩅᩥᨣᨲᩅᩈᩮᨶ ᩋᨭ᩠ᨮᨵᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩈᩣᨶᩴ ᨷᨶ ᩑᨠᩮᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮ ᩈᨾ᩠ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶᩈᨶ᩠ᨲᩦᩁᨱᨲᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩅᩥᨷᩣᨠᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᩈᩮᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᨹᩔᩮᩣ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᩅᩈᩮᨶ ᩑᨠᨵᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨷᩥ ᩈᩮᩣ ᨲᨳᩣᨲᩥ ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨷᩥ ᩉᩥ ᨲᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩅᩥᨷᩣᨠᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᩈᩮᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᨾᨶᩮᩣᩈᨾ᩠ᨹᩔᩮᩣ ᨲᨳᩮᩅ ᩋᨭ᩠ᨮᨵᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨽᩅᨦ᩠ᨣᨧᩩᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨲᩮᨽᩪᨾᨠᩅᩥᨷᩣᨠᩅᩮᨴᨶᩣᨶᨾ᩠ᨷᩥ᪨ ᨿᩣ ᨷᨶ ᨲᩣ ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮ ᨲᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩅᩮᨴᨶᩣ, ᨲᩣᩈᩴ ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨾᨶᩮᩣᩈᨾ᩠ᨹᩔᩮᩣ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᩅᩈᩮᨶ ᩑᨠᨵᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨

ᩋᨿᩴ “ᨹᩔᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ”ᨲᩥ ᨷᨴᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨠᨳᩣ᪨

ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᨱ᩠ᩉᩣᨷᨴᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨠᨳᩣ

᪂᪃᪃᪨ ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨷᨴᩮ –

ᩁᩪᨷᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩥᨽᩮᨴᩮᨶ, ᨨ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩍᨵ ᨴᩦᨷᩥᨲᩣ;

ᩑᨠᩮᨠᩣ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ, ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᨾᨲᩣ᪨

ᩍᨾᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩉᩥ ᨷᨴᩮ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩥᨷᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨻᩕᩣᩉ᩠ᨾᨱᨷᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨷᩥᨲᩥᨲᩮᩣ ᨶᩣᨾᩅᩈᩮᨶ ᨷᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ “ᩁᩪᨷᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩈᨴ᩠ᨴ… ᨣᨶ᩠ᨵ… ᩁᩈ… ᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻ… ᨵᨾ᩠ᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣ”ᨲᩥ (ᩅᩥᨽ᪨ ᪒᪓᪒) ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩮᩣ ᨶᩣᨾᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮ ᨨ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨴᩦᨷᩥᨲᩣ᪨

ᨲᩣᩈᩩ ᨷᨶ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᩈᩩ ᩑᨠᩮᨠᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᨠᩣᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣ, ᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣ, ᩅᩥᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣ ᨾᨲᩣ᪨ ᩁᩪᨷᨲᨱ᩠ᩉᩣᩅ ᩉᩥ ᨿᨴᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩔ ᩋᩣᨷᩣᨳᨾᩣᨣᨲᩴ ᩁᩪᨷᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᩣᨾᩔᩣᨴᩅᩈᩮᨶ ᩋᩔᩣᨴᨿᨾᩣᨶᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᨴᩣ ᨠᩣᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᨴᩣ ᨲᨴᩮᩅᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ “ᨵᩩᩅᩴ ᩈᩔᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᨴᩣ ᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩉᨣᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᩁᩣᨣᩮᩣ ᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᨿᨴᩣ ᨷᨶ ᨲᨴᩮᩅᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ “ᩏᨧ᩠ᨨᩥᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩅᩥᨶᩔᨲᩦ”ᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᨴᩣ ᩅᩥᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩉᨣᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᩁᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩦᩈᩩᨷᩦᨲᩥ᪨ ᩑᨲᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᩁᩈ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨲᩣ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩁᩪᨷᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᩁᩈ, ᨻᩉᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᩁᩈᩣᨲᩥ ᨨᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈ᪨ ᩍᨲᩥ ᩋᨲᩦᨲᩣ ᨨᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈ, ᩋᨶᩣᨣᨲᩣ ᨨᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈ, ᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨨᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈᩣᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᨲᩴ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩣ ᨷᩩᨶ ᩈᩘᨡᩮᨷ᩠ᨷᨿᩣᨣᨲᩣ ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᨨ, ᨠᩣᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨲᩥᩔᩮᩣᩅ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨶᩥᨾᩮ ᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩔᩣᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨾᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨵᩣᨲᩥᨿᩣ ᩅᩥᨿ ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩴ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩋᩔᩣᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨾᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨴᩣᨿᨠᩣᨶᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠᩣᩁ-ᨣᨶ᩠ᨵᨻ᩠ᨻ-ᨣᨶ᩠ᨵᩥᨠ-ᩈᩪᨴ-ᨲᨶ᩠ᨲᩅᩣᨿᩁᩈᩣᨿᨶᩅᩥᨵᩣᨿᨠᩅᩮᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᨾᩉᩣᩈᨠ᩠ᨠᩣᩁᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨷᩮᩈᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᩣ, ᩅᩥᨷᩣᨠᩈᩩᨡᩅᩮᨴᨶᩣ;

ᩑᨠᩣᩅ ᩑᨠᨵᩣᩅᩮᩈᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ᪨

ᩑᨠᨵᩣᨲᩥ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶᩮᩅ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨧ,

ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩦ ᩈᩩᨡᩴ ᨷᨲ᩠ᨳᨿᨲᩥ, ᩈᩩᨡᩦ ᨽᩥᨿ᩠ᨿᩮᩣᨷᩥ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩥ;

ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣ ᨷᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᩈᩩᨡᨾᩥᨧ᩠ᨧᩮᩅ ᨽᩣᩈᩥᨲᩣ᪨

ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ, ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩥᩔᩮᩣᨷᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣ;

ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ, ᩍᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩉᩮᩈᩥᨶᩣ᪨

ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨧᩣᨷᩥ, ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨶᩣᨶᩩᩈᨿᩴ ᩅᩥᨶᩣ;

ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨶ ᩈᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨻᩕᩣᩉ᩠ᨾᨱᩔ ᩅᩩᩈᩦᨾᨲᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩋᨿᩴ “ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ”ᨲᩥ ᨷᨴᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨠᨳᩣ᪨

ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨷᨴᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨠᨳᩣ

᪒᪓᪓᪨ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨷᨴᩮ –

ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᩣᨶᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ, ᨲᩣᨶᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᨽᩣᨣᨲᩮᩣ;

ᨵᨾ᩠ᨾᩈᩘᨡᩮᨷᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩣ, ᨠᨾᨲᩮᩣ ᨧ ᩅᩥᨽᩣᩅᨿᩮ᪨

ᨲᨲᩕᩣᨿᩴ ᩅᩥᨽᩣᩅᨶᩣ – ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ, ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ, ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ, ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩣᨶᩥ ᨲᩣᩅ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᩣᨶᩥ᪨ ᨲᩮᩈᩴ ᩋᨿᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᨽᩣᨣᩮᩣ – ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩈᩘᨡᩣᨲᩴ ᨠᩣᨾᩴ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ, ᨠᩣᨾᩮᩣ ᨧ ᩈᩮᩣ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥᨷᩥ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩊ᩠ᩉᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ᪨ ᨴᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩉᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩏᨷᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩏᨷᨠᨭ᩠ᨮᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ᪨ ᨲᨳᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨧ ᩈᩣ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᩅᩤ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ "ᩈᩔᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ ᨧᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁.᪃᪁) ᩉᩥ ᨷᩩᩁᩥᨾᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᩏᨲ᩠ᨲᩁᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᨬ᩠ᨧ ᨲᩴ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥᨷᩥ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨣᩮᩣᩈᩦᩃᨣᩮᩣᩅᨲᩣᨴᩦᨶᩥ ᩉᩥ "ᩑᩅᩴ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩦ"ᨲᩥ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᨲᩮᩣ ᩈᨿᨾᩮᩅ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᩣᨶᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩤᨴᩮᩣ᪨ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨠᩥᩴ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩤ? ᩋᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩤ ᩋᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩏᨷᩤᨴᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᩋᨿᩴ ᨲᩣᩅ ᨲᩮᩈᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᨽᩣᨣᩮᩣ᪨

ᨵᨾ᩠ᨾᩈᩘᨡᩮᨷᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮ ᨷᨶ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ ᨲᩣᩅ "ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ? ᨿᩮᩣ ᨠᩣᨾᩮᩈᩩ ᨠᩣᨾᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᩣ ᨠᩣᨾᨶᨶ᩠ᨴᩦ ᨠᩣᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨠᩣᨾᩈ᩠ᨶᩮᩉᩮᩣ ᨠᩣᨾᨷᩁᩥᩊᩣᩉᩮᩣ ᨠᩣᨾᨾᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᨠᩣᨾᨩ᩠ᨫᩮᩣᩈᩣᨶᩴ, ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪁᪂᪂᪀; ᩅᩥᨽ᪨ ᪙᪓᪘) ᩋᩣᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩘᨡᩮᨷᨲᩮᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨾ ᨷᩩᩁᩥᨾᨲᨱ᩠ᩉᩣᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩉᩥ ᨴᩊ᩠ᩉᩈᨾ᩠ᨽᩪᨲᩣ ᩏᨲ᩠ᨲᩁᨲᨱ᩠ᩉᩣᩅ᪨ ᨠᩮᨧᩥ ᨷᨶᩣᩉᩩ "ᩋᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩅᩥᩈᨿᨷᨲ᩠ᨳᨶᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩋᨶ᩠ᨵᨠᩣᩁᩮ ᨧᩮᩣᩁᩔ ᩉᨲ᩠ᨳᨷ᩠ᨷᩈᩣᩁᨱᩴ ᩅᩥᨿ, ᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩅᩥᩈᨿᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩏᨷᩤᨴᩤᨶᩴ ᨲᩔᩮᩅ ᨽᨱ᩠ᨯᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩅᩥᨿ᪨ ᩋᨷ᩠ᨷᩥᨧ᩠ᨨᨲᩣᩈᨶ᩠ᨲᩩᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᩣ ᨧ ᨲᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ᪨ ᨲᨳᩣ ᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨶᩣᩁᨠ᩠ᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨾᩪᩃᩣ"ᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩈᩩᨷᩤᨴᩤᨶᨲ᩠ᨲᨿᩴ ᨷᨶ ᩈᩘᨡᩮᨷᨲᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ᪨

ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨲᩮᩣ ᨷᨶ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᩁᩪᨷᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᨲᨷ᩠ᨷᨽᩮᨴᩣᨿᨷᩥ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨴᩊ᩠ᩉᨽᩣᩅᩮᩣ ᨠᩣᨾᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨴᩈᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨿᨳᩣᩉ – "ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ? ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨴᩥᨶ᩠ᨶᩴ, ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨿᩥᨭ᩠ᨮᩴ...ᨷᩮ... ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩅᩮᨴᩮᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨿᩣ ᩑᩅᩁᩪᨷᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ...ᨷᩮ... ᩅᩥᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨣ᩠ᨣᩣᩉᩮᩣ᪨ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨷᩤᨴᩤᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪁᪂᪂᪁; ᩅᩥᨽ᪨ ᪙᪓᪘)᪨ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩮᩉᩥ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᨷᩁᩣᨾᩈᨶᩴ ᨷᨶ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨿᨳᩣᩉ – "ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ? ᩈᩦᩃᩮᨶ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥ, ᩅᨲᩮᨶ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥ, ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩮᨶ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᨿᩣ ᩑᩅᩁᩪᨷᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ...ᨷᩮ... ᩅᩥᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨣ᩠ᨣᩣᩉᩮᩣ᪨ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩈᩦᩃᨻ᩠ᨻᨲᩩᨷᩤᨴᩤᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪁᪂᪂᪂; ᩅᩥᨽ᪨ ᪙᪓᪘)᪨ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣ ᩈᨠ᩠ᨠᩣᨿᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ᪨ ᨿᨳᩣᩉ – "ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶᩴ? ᩍᨵ ᩋᩔᩩᨲᩅᩤ ᨷᩩᨳᩩᨩ᩠ᨩᨶᩮᩣ...ᨷᩮ... ᩈᨷ᩠ᨷᩩᩁᩥᩈᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᩋᩅᩥᨶᩦᨲᩮᩣ ᩁᩪᨷᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩈᨾᨶᩩᨷᩔᨲᩥ...ᨷᩮ... ᩅᩥᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨣ᩠ᨣᩣᩉᩮᩣ, ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᩅᩤᨴᩩᨷᩤᨴᩤᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪁᪂᪂᪃; ᩅᩥᨽ᪨ ᪙᪓᪘)᪨ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᨵᨾ᩠ᨾᩈᩘᨡᩮᨷᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᩣ᪨

កាយតោតិ ឯត្ថ បន តិចិរេឆា កាយោ ឥន្ទ្រិយក្កយោ បហាតក្កយោ ចេសតាក្កយោ ច៎ តត្ថ អភយតក្កេ និសាទេ ខ្ពុយស្ស បចេយំ ឥន្ទ្រិយត្តីតិ អកាចតោ កិលេសានំ តិប្បរិយាយេន ឥន្ទ្រិយក្កយោ ន ចុច្ចតិ៎ បរិយាយេន បន យេភុយ្យេន ឯកស្មិំ ករេច អត្តក្កាហបុញ្ញក្កយោ

សស្សាបុច្ឆេតាកិតិចេសា, តតោ "សស្សតោ អយំ អត្តា"តិ កណ្ហតោ អត្តចិសុទ្ធត្តំ ឃិលក្ខាតុបិតោតំ, "ឥច្ឆិជ្ជតី"តិ កណ្ហតោ

បរលោកតិរបេក្ខស្ស កាយុបិតោតត្តិ ឯចំ បចេយំ អត្តចាក្កបិតោតំ, តតោ ជិច្ឆិឃិលក្ខាតកាយុបិតោតាតីតិ អយយេតនំ ឯកស្មិំ ករេច ឥន្ទ្រិយក្កយោ៎

ជិច្ឆិបិតោតាតីតិ ចេត្ត បចេយំ បហីយត្តិ សោតាបត្តិមក្កចេញ្ញាតា៎ កាយុបិតោតំ បច្ឆា, អរហត្តមក្កចេញ្ញាតាតិ អយយេតនំ បហាតក្កយោ៎

យហាចិសយត្តា បន បិកដត្តា ច ឯតេសុ កាយុបិតោតំ បចេយំ ចេសិតំ៎ យហាចិសយំ ហិ តំ អជ្ជិចិត្តសយ្យយោកា, អប្បចិសយាតិ ខ្ពុតទាតិ ចតុចិត្តសយ្យយោកា, យេភុយ្យេន ច អាលយរាយត្តា បជាយ បិកដំ កាយុបិតោតំ, ន ខ្ពុតទាតិ៎ កាយុបិតោត ចា កាយាតំ សយឌិកយត្តំ កោតុហលយក្កលិឌិពាហុលេវ ហោតិ, សាស្ស ជិច្ឆីតិ តជតត្ថទំ ជិច្ឆិបិតោតំ, តំ បកិជ្ជយាតំ ឃិលក្ខាតអត្តចាក្កបិតោតចេសេន ភុចិឆំ ហោតិ៎ តស្មិំ ច្ចេយ កោកិទិយំ ក្កក្កទកិទិយំ ចា ជិប្ចាបិ ចេជិតក្ខតោ ខ្លូឡអាទិកត្តិ ឃិលក្ខាតុបិតោតំ បចេយំ ចេសិតំ៎ ស្ចុលុយត្តា អចេត្តា អត្តចាក្កបិតោតត្តិ អយយេតនំ ចេសតាក្កយោ៎

តណ្ហា ច បុរិមេស្សេត្ត, ឯកធា ហោតិ បច្ចយោ;

សត្តធា អជ្ជធា ចាបិ, ហោតិ សេសត្តយស្ស សា៎

ឯត្ថ ច ឯចំ ចេសិតេ ឥបិតោតចតុក្កេ បុរិមស្ស កាយុបិតោតស្ស កាយតណ្ហា ឥបតិស្សយចេសេន ឯកធាច បច្ចយោ ហោតិ, តណ្ហាកិតត្តិតេសុ ចិសយេសុ ឥន្ទ្រិយតោ៎ សេសត្តយស្ស បន សហជាតអញ្ញមញ្ញតិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអចិកតហេតុចេសេន សត្តធា ចា, ឥបតិស្សយេន សហ អជ្ជធា ចាបិ បច្ចយោ ហោតិ៎ យធា ច សា ឥបតិស្សយចេសេន បច្ចយោ ហោតិ, តធា អសហជាតាច ហោតីតិ៎

អយំ "តណ្ហាបច្ចយា ឥបិតោត"ន្តិ បទស្មិំ ចិត្ថារកថា៎

ឥបិតោតបច្ចយាកចបទចិត្ថារកថា

៩៣៩៎ ឥបិតោតបច្ចយា កចបទេច –

អត្ថេតា ឆព្វេតា ខេច, ឃាត្វេតា ខេកឌសក្កហា;

ឃំ ឃស្ស បច្ចុេឃា ខេច, ចិញ្ញាតេញ្ញា ចិតិច្ឆេឃា៓

តត្ថ កចតីតិ កេចា៓ េឃា ពព្វកេចា ក្អបបត្តិកេចា ចាតិ ក្ញចិេឆា េហាតិ៓ ឃធាហ – “កេចា ក្ញចិេឆត អត្ថិ ពព្វកេចា, អត្ថិ ក្អបបត្តិកេចា”តិ (ចិក៓ ១៦៣)៓ តត្ថ ពព្វេយច កេចា ពព្វកេចា, តធា ក្អបបត្តិេឃច កេចា ក្អបបត្តិកេចា៓ ឲត្ថ ច ក្អបបត្តិ កចតីតិ កេចា៓ ពព្វំ បត ឃធា ឃុឍការេលត្តា “ឃុេលា ញុក្ខាត៑ ក្អប្បាេធា”តិ (ឆ៓ ប៓ ១៥៣) ក្ញេត្តា, ឲចំ កចការេលត្តា ឋលេចាហារេត កេចាតិ េចឌិតញ្ញត្តិ៓ ឲចំ តារេចត្ថ អត្ថេតា ចិញ្ញាតេញ្ញា ចិតិច្ឆេឃា៓

៤៣លិ៓ឆព្វេតា បត ពព្វកេចា តាច ឃេក្ខបេតា េចតតា េចច េចតតាឃប្បយុត្តា ច អកិញ្ញាឌេឃា ពព្វឃក្ខាតា ឆព្វា៓ ឃធាហ – “តត្ថ ពតេយា ពព្វកេចា? បុញ្ញាកិឃក្ខារេរា អបុញ្ញាកិឃក្ខារេរា អារេតញ្ញាកិឃក្ខារេរា (ចិក៓ ១៦៣) បរិត្តក្ញុយេកា ចា យហាក្ញុយេកា ចា, អឃំ ក្ញច្ចុតិ ពព្វកេចា៓ ឃព្វាប្បិ កចកាយិកព្វំ ពព្វកេចា”តិ (ចិក៓ ១៦៣)៓ ឲត្ថ ហិ បុញ្ញាកិឃក្ខារេរាតិ េតរឃ េចតតា៓ អបុញ្ញាកិឃក្ខារេរាតិ ក្ខាឌឃ៓ អារេតញ្ញាកិឃក្ខារេរាតិ ចតេឃ្សា េចតតា៓ ឲចំ បរិត្តក្ញុយេកា ចា យហាក្ញុយេកា ចាតិ ឲេតត តារេឃច េចតតាត៑ យក្ខពាហុចិបិពតា ក្ញត្តា៓ ឃព្វាប្បិ កចកាយិកព្វត្តិ ព្ពយិតា បត េចតតាឃប្បយុត្តា អកិញ្ញាឌេឃា ក្ញត្តា៓

ក្អបបត្តិកេចា បត ឃេក្ខបេតា ពព្វាកិតិញ្ញត្តា លក្ខ, បេកឌេតា តចចិេឆា េហាតិ៓ ឃធាហ – “តត្ថ ពតេយា ក្អបបត្តិកេចា? ពាយកេចា ក្ញុបកេចា អក្ញុបកេចា ឃញ្ញាកេចា អឃញ្ញាកេចា េតចឃញ្ញាតាឃញ្ញាកេចា, ឲពេចាពារកេចា ចត្យេចាពារកេចា បច្ចុេចាពារកេចា, អឃំ ក្ញច្ចុតិ ក្អបបត្តិកេចា”តិ (ចិក៓ ១៦៣)៓ តត្ថ ពាយឃក្ខារេតា កេចា ពាយកេចា៓ ឲឃ តេឃា ក្ញុបិក្ញុបកេចឃុ៓ ឃញ្ញាចត៑ កេចា, ឃញ្ញា ចា ឲត្ថ កេច អត្ថីតិ ឃញ្ញាកេចា៓ ចិបរិឃារេឃត អឃញ្ញាកេចា៓ ឰព្យអារិកាឃ ឃញ្ញាឃ អកាចា ឃុក្យុយាឃ ច កាចា េតចឃញ្ញា, តាឃញ្ញា អឃ្ថិ កេចតិ េតចឃញ្ញាតាឃញ្ញាកេចា៓ ឲេពត ក្ញុបក្ខេក្ខត េចាកិេណ្ណា កេចា ឲពេចាពារកេចា៓ ឲេកា ចា េចាពារេរា អឃ្ស កចឃ្សាតិ ឲពេចាពារកេចា៓ ឲឃ តេឃា ចត្យេចាពារបច្ចុេចាពារកេចឃុ៓ តត្ថ ពាយកេចា បច្ចុ ក្អបិឌិណ្ណក្ខក្ខា៓ តធា ក្ញុបកេចា៓ អក្ញុបកេចា ចត្តារេរា , ឃញ្ញាកេចា បច្ចុ៓ អឃញ្ញាកេចា ឲេកា ក្អបិឌិណ្ណក្ខេក្ខា៓ េតចឃញ្ញាតាឃញ្ញាកេចា ចត្តារេរា៓ ឲពេចាពារកចាឌេឃា ឲពចត្យបច្ចុក្ខក្ខា ក្អបិឌិណ្ណក្ខេក្ខហីតិ ឲចេយត្ថ ឆព្វេតាបិ ចិញ្ញាតេញ្ញា ចិតិច្ឆេឃា៓

៤៣ប៉៓ឃាត្វេតាតិ ឃធា ច កចតិេក្ខេឃ, តេឆច ពាយំ ឃក្ខារតិេក្ខេឃបិ បុញ្ញាកិឃក្ខារាឌេឃាច ក្ញត្តា, ឲចំ ឃេត្តបិ បុរិេយ អតីតពព្វចេឃត ព្ពឆ បដិឃន្តិឃា បច្ចុឃត្តា, ព្ពេយ បច្ចុប្បន្នពព្វចេឃត អាឃតិ៍ បដិឃន្តិឃា បច្ចុឃត្តាតិ បុតចចត៑ ឃាត្វពេយច, បុេញ្ញា ចា “តត្ថ ពតេយា បុញ្ញាកិឃក្ខារេរា? ក្យុឃលិ េចតតា ពាយាចចរា”តិ (ចិក៓ ១៦៤) ឲចយាឌិតា តេឃត េចតតាច ឃក្ខារាតិ ក្ញត្តា៓ ព្ពឆ បត “ឃព្វាប្បិ កចកាយិកព្វ”ត្តិ (ចិក៓ ១៦៣) ចចតេតា េចតតាឃប្បយុត្តាបិ៓ បុេញ្ញា ច ចិញ្ញាណបច្ចុឃេយច ពព្វំ “ឃក្ខារា”តិ ក្ញត្តិ៓

ពុធាតិ អសញ្ញាកចតិដ្ឋត្តកឃ្យិ៍ កិ ចា ពាហុតា, “អចិន្ដាបច្ចឃា សង្ខារា”តិ ឲត្ថ បុញ្ញាភិសង្ខារាទេឃាច ក្សលាក្សលា ឆយ្យា ទុត្តា៍ “ក្ខបិកាតបច្ចឃា កចា”តិ ពុឆ បត ក្ខបបត្តិកចស្សាបិ សក្កហិតត្តា ក្សលាក្សលាញ្ញាកតា ឆយ្យា ទុត្តា៍ តស្មា សន្តុធាបិ សាត្ថុកេយចិចំ បុតចចតត្តិ ឲចចេយត្ថ សាត្ថុតោាបិ ចិន្តាតេន្ថា ចិតិន្ថុយោ៍

៩៤៨៍ទេគសក្កហាតិ ក្ខបិកាតបច្ចឃា កចស្ស ទេគតោា ចេច សក្កហតោា ច៍ ឃតាក្រោកាយុបិកាតបច្ចឃា កាយកចតិដ្ឋត្តកំ កយ៉ុ កទិឃតិ, ទេសា កយ្យុកចោ៍ តគកិតិដ្ឋត្តា ឈត្តា ក្ខបបត្តិកចោ៍ ឲស តចោឃា ទ្វបិទ្វបកចេយុ៍ ឲចំ កាយុបិកាតបច្ចឃា ឆេ្ត កាយកចា, តគទេត្តាកឆា ច សញ្ញាកចបច្ចុចេចាកាទកចា, ឆេ្ត ទ្វបកចា, តគទេត្តាកឆា ច សញ្ញាកចអសញ្ញាកចឲកចេចាកាទកចបច្ចុចេចាកាទកចា, ឆេ្ត អទ្វបកចា, តគទេត្តាកឆា ច សញ្ញាកចទេតចសញ្ញាតាសញ្ញាកចចតុចេចាកាទកចាតិ សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ឈ កចា៍ ឃចា ច កាយុបិកាតបច្ចឃា សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ឈ កចា៍ តចា ទេសុបិកាតបច្ចឃាបីតិ ឲចំ ក្ខបិកាតបច្ចឃា ទេគតោា សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ចតុចីសតិ កចា៍

សក្កហតោា បត កយ្យុកចំ ក្ខបបត្តិកចព្យា ឲកតោា កត្វា កាយុបិកាតបច្ចឃា សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ឲកោា កាយកចោ៍ តចា ទ្វបិទ្វបកចាតិ តឃោា កចា៍ តចា ទេសុបិកាតបច្ចឃា បីតិ៍ ឲចំ ក្ខបិកាតបច្ចឃា សក្កហតោា សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ក្ខាគស កចា៍ អបិច អចិទេសទេត ក្ខបិកាតបច្ចឃា កាយកទ្វបកំ កយ៉ុ កយ្យុកចោ៍ តគកិតិដ្ឋត្តា ឈត្តា ក្ខបបត្តិកចោ៍ ឲស តចោឃា ទ្វបិទ្វបកចេយុ៍ ឲចំ ក្ខបិកាតបច្ចឃា សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ ឆេ្ត កាយកចា, ឆេ្ត ទ្វបកចា, ឆេ្ត អទ្វបកចាតិ អបទេត បរិឃាទេឃត សក្កហតោា ឈ កចា៍ កយ្យុកចិចាបបត្តិកចទេគំ ចា អតុបាកយុ សង្គិ អទេត្តាកេឆហិ កាយកចាឌិចទេសត តឃោា កចា ទេហាត្តិ៍ កាយកចាឌិទេគឃ្យិ អតុបាកយុ កយ្យុកចិចាបបត្តិកចចទេសត ឆេ្ត កចា ទេហាត្តិ៍ កយ្យុបបត្តិទេគព្យាបិ អតុបាកយុ ក្ខបិកាតបច្ចឃា កទេចាតិ កចចទេសត ឲកោាច កចា ទេហាតីតិ ឲចទេយត្ថ ក្ខបិកាតបច្ចឃស្ស កចស្ស ទេគសក្កហាបិ ចិន្តាតេន្ថា ចិតិន្ថុយោ៍

៩៤៩៍ឃំ ឃស្ស បច្ចយោ ទេចចាតិ ឃទេព្វត្ថ ក្ខបិកាតំ ឃស្ស បច្ចយោ ទេហាតិ, តទេតាបិ ចិន្តាតេន្ថា ចិតិន្ថុយោតិ អទេត្វា៍ កិ បទេតត្ថ កស្ស បច្ចយោ ទេហាតិ? ឃំកិញ្ចិ ឃស្ស កស្សចិ បច្ចយោ ទេហាតិទេឃច៍ ក្ខយ្យត្តទេកាា ចិឃ ហិ បុធុជ្ជទេតា៍ ទេសា ពុធំ ឃុត្តំ ពុធំ អឃុត្តត្តិ អចិចាទេត្វា ឃស្ស កស្សចិ ក្ខបិកាតស្ស ចទេសត ឃំកិញ្ចិ កចំ បទេត្វត្វា ឃំកិញ្ចិ កយ៉ុ កទេរាតិទេឃច៍ តស្មា ឃទេចកទេន្ត សីលត្តុតុបិកាទេតត ទ្វបិទ្វបកចា ត ទេហាត្តីតិ ចគត្តិ, តំ ត កទេហតព្វំ៍ សទេព្វត បត សទេព្វា ទេហាតីតិ កទេហតព្វំ៍

ទេសយ្យមិចំ – ពុធឆកទេន្ធា អតុស្សចចទេសត ចា ឌិទេង្គាតុសាទេត ចា “កាឃា តាទេយទេព ឃតុស្សទេលាទេក ទេចច ឈត្តិឃយហាសាលក្សលិឌីសុ, ឈ កាឃាចចទេឆចទេលាទេក ច សមិន្ថា”តិ ចិតុត្តត្វា ទេតាសំ អឆិកាយត្តំ អសង្គយ្យស្សចតាឌីហិ ចញ្ចិទេតា “ពុឃិតា កទេយ្យុត កាឃា សយ្យជ្ជត្តិ”តិ ឃញ្ញាឃាទេតា កាយុបិកាតចទេសត កាឃគុច្ចិតាឌីតិបិ កទេរាតិ, ទេសា គុច្ចិតបិរិបុរិឃា អបិទេឃ ក្ខបបជ្ជតិ៍ សត្តិឌ្វិទេក ចា បត កាទេយ បត្តុឃយាទេតា បឌិលទេទ្ធ ច ទេកាបឃយាទេតា កាយុបិកាតចទេសត កាឃគុច្ចិតាឌីតិ កទេរាតិ, ទេសា គុច្ចិតបិរិបុរិឃា អបិទេឃ ក្ខបបជ្ជតិ៍ តព្រាស្ស ក្ខបបត្តិទេហតុកត្តំ កយ៉ុ កយ្យុកចោ៍ កយ្យាកិតិដ្ឋត្តា ឈត្តា ក្ខបបត្តិកចោ៍ សញ្ញាកចបច្ចុចេចាកាទកចា បត តគទេត្តាកឆា ឲច៍

អបរេរា បត សទ្ធេយ្យចតាឌឹហិ ៗបព្ទាហិតទោរលោ “ឰយិតា ពេយុត ពាយា សយ្យឌ្គិ”តិ យធ្លាយារតោ ពាយុបិចៅតចរសេត ពាឃយុចទិតាឌីតិ ពេទាតិ៍ រសា យុចទិតបិទិប្បទិឃា ឥឥចយុ ចា យតុរយ្យយុ ចា ៗបបឌ្ឌតិ៍ តព្រាយ្យ ៗបបត្តិរេហតុក្ខតំ ពយុំ ពយុតរចា៍ ពយុកិតិត្ថាត្វា លក្ខា ៗបបត្តិតរចា៍ សធ្លាកចបឡាខរចាពាទកចា បត តធរត្តាពធា ៤ច៍ ឰតិ ពាយុបិចាតំ សប្បរតធយ្យ សាតត្តាពធយ្យ ពាយកចយ្យ បច្ចយោ រេហាតិ៍

អបរេរា “ទ្វបិទ្វបកចយុ តតោ សយិន្ទតរា ពាយា”តិ យុត្វា បរិពេរប្បត្វា ចា ពាយុបិចាតចរសេតច ទ្វបិទ្វបសយាបត្តិរឃា តិត្ថរេត្វត្វា សយាបត្តិតលេត ទ្វបិទ្វបព្រាហូលិរោ ៗបបឌ្ឌតិ៍ តព្រាយ្យ ៗបបត្តិរេហតុក្ខតំ ពយុំ ពយុតរចា៍ ពយុកិតិត្ថាត្វា លក្ខា ៗបបត្តិតរចា៍ សធ្លា-អសធ្លា-តេចសធ្លាតាសធ្លា-៤ព-ចតុ-បឡាខរចាពាទកចា បត តធរត្តាពធា ៤ច៍ ឰតិ ពាយុបិចាតំ សប្បរតចាតំ សាតត្តាពធាតំ ទ្វបិទ្វបកចាតយិ បច្ចយោ រេហាតិ៍

អបរេរា “អយំ អត្វា តាយ ពាយាចចទសយ្យត្តិកច ចា ទ្វបិទ្វបកចាតំ ចា អធ្លាតទិ ៗច្ចិរត្ត យុច្ចិរត្ត រេហាតី”តិ ៗទច្ឆឌិជ្ជំ ៗបិចាឃ តទុបកំ ពយុំ ពេទាតិ, តយ្យ តំ ពយុំ ពយុតរចា៍ ពយុកិតិត្ថាត្វា លក្ខា ៗបបត្តិតរចា៍ សធ្លាកចាតរឃា បត តធរត្តាពធា ៤ច៍ ឰតិ ឌិដ្ឋបិចាតំ សប្បរតចាតំ សាតត្តាពធាតំ តិណ្ណយិ ពាយទ្វបិទ្វបកចាតំ បច្ចយោ រេហាតិ៍

អបរេរា “អយំ អត្វា តាយ ពាយាចចទសយ្យត្តិកច ចា ទ្វបិទ្វបកចាតំ ចា អធ្លាតទិ យុតិ រេហាតិ ចិពតបទិឡអារេហា”តិ អត្វចាតុបិចាតេត តទុបកំ ពយុំ ពេទាតិ, តយ្យ តំ ពយុំ ពយុតរចា៍ តធកិតិត្ថាត្វា លក្ខា ៗបបត្តិតរចា៍ សធ្លាកចាតរឃា បត តធរត្តាពធា ៤ច៍ ឰតិ អត្វចាតុបិចាតំ សប្បរតចាតំ សាតត្តាពធាតំ តិណ្ណ កចាតំ បច្ចយោ រេហាតិ៍

អបរេរា “ឰធំ យឹលព្វតំ តាយ ពាយាចចទសយ្យត្តិកច ចា ទ្វបិទ្វបកចាតំ ចា អធ្លាតទិ បរិបុទត្តយ្យ យុលំ បិទិប្បទិ ពច្ឆតី”តិ យឹលព្វតុបិចាតចរសេត តទុបកំ ពយុំ ពេទាតិ, តយ្យ តំ ពយុំ ពយុតរចា៍ តធកិតិត្ថាត្វា លក្ខា ៗបបត្តិតរចា៍ សធ្លាកចាតរឃា បត តធរត្តាពធា ៤ច៍ ឰតិ យឹលព្វតុបិចាតំ សប្បរតចាតំ សាតត្តាពធាតំ តិណ្ណ កចាតំ បច្ចយោ រេហាតិ៍ ៤ចរយត្វ ឃំ ឃយ្យ បច្ចយោ រេហាតិ, តតោបិ ចិធ្លាតព្វា ចិតិច្ចយោ៍

កិំ បតេត្វ ពយ្យ កចយ្យ ពធំ បច្ចយោ រេហាតីតិ រេច?

ទ្វបិទ្វបកចាតំ , ៗបតិយ្យឃបច្ចយោ ៗបិចាតំ;

សហឌាតាឌីហិបិ តំ, ពាយកចយ្យាតិ ចិរធ្លាឃ្យំ៍

រូបារូបភវានំ ហិ, កាមភវបរិយាបន្នស្ស ច កម្មភវេ កុសលកម្មស្សេវ, ឧបបត្តិភវស្ស ចេតំ ចតុព្ពិធម្បិ ឧបាទានំ ឧបនិស្សយបច្ចយេនេវ ឯកធាវ បច្ចយោ ហោតិ។ កាមភវេ អត្តនា សម្បយុត្តាកុសលកម្មស្ស សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអវិគតហេតុបច្ចយប្បភេទេហិ សហជាតាទីហិ បច្ចយោ ហោតិ។ វិប្បយុត្តស្ស បន ឧបនិស្សយបច្ចយេនេវាតិ។

អយំ “ឧបាទានបច្ចយា ភវោ”តិ បទស្មិំ វិត្ថារកថា។

ភវបច្ចយាជាតិអាទិវិត្ថារកថា

២៣៨. ភវបច្ចយា ជាតីតិអាទីសុ ជាតិអាទីនំ វិនិច្ឆយោ សច្ចវិភង្គេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ។ ភវោតិ បនេត្ថ កម្មភវោវ អធិប្បេតោ។ សោ ហិ ជាតិយា បច្ចយោ, ន ឧបបត្តិភវោ។ សោ ច បន កម្មបច្ចយឧបនិស្សយបច្ចយវសេន ទ្វេធា បច្ចយោ ហោតីតិ។

តត្ថ សិយា – កថំ បនេតំ ជានិតព្វំ ភវោ ជាតិយា បច្ចយោតិ ចេ? ពាហិរបច្ចយសមត្តេបិ ហីនបណីតតាទិវិសេសទស្សនតោ។ ពាហិរានំ ហិ ជនកជននីសុក្កសោណិតាហារាទីនំ បច្ចយានំ សមត្តេបិ សត្តានំ យមកានម្បិ សតំ ហីនបណីតតាទិវិសេសោ ទិស្សតិ។ សោ ច ន អហេតុកោ សព្វទា ច សព្វេសញ្ច អភាវតោ, ន កម្មតោ អញ្ញហេតុកោ តទភិនិព្វត្តកសត្តានំ អជ្ឈត្តសន្តានេ អញ្ញស្ស ការណស្ស អភាវតោតិ កម្មហេតុកោវ។ កម្មំ ហិ សត្តានំ ហីនបណីតតាទិវិសេសស្ស ហេតុ។ តេនាហ ភគវា “កម្មំ សត្តេ វិភជតិ យទិទំ ហីនប្បណីតតាយា”តិ (ម. និ. ៣.២៨៩)។ តស្មា ជានិតព្វមេតំ “ភវោ ជាតិយា បច្ចយោ”តិ។

យស្មា ច អសតិ ជាតិយា ជរាមរណំ នាម, សោកាទយោ ច ធម្មា ន ហោន្តិ។ ជាតិយា បន សតិ ជរាមរណញ្ចេវ, ជរាមរណសង្ខាតទុក្ខធម្មផុដ្ឋស្ស ច ពាលស្ស ជរាមរណាភិសម្ពន្ធា វា តេន តេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អនភិសម្ពន្ធា វា សោកាទយោ ច ធម្មា ហោន្តិ។ តស្មា អយម្បិ ជាតិ ជរាមរណស្ស ចេវ សោកាទីនញ្ច បច្ចយោ ហោតីតិ វេទិតព្វា។ សា បន ឧបនិស្សយកោដិយា ឯកធាវ បច្ចយោ ហោតីតិ។

អយំ “ភវបច្ចយា ជាតិ”តិអាទីសុ វិត្ថារកថា។

ភវចក្កកថា

២៣៩. យស្មា បនេត្ថ សោកាទយោ អវសានេ វុត្តា, តស្មា យា សា អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឯវមេតស្ស ភវចក្កស្ស អាទិម្ហិ វុត្តា, សា,

ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᩦᩉᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ, ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᨽᩅᨧᨠ᩠ᨠᨾᩅᩥᨴᩥᨲᩣᨴᩥᨾᩥᨴᩴ;

ᨠᩣᩁᨠᩅᩮᨴᨠᩁᩉᩥᨲᩴ, ᨴ᩠ᩅᩤᨴᩈᩅᩥᨵᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᩈᩩᨬ᩠ᨬᩴ᪨

ᩈᨲᨲᩴ ᩈᨾᩥᨲᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨠᨳᩴ ᨷᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᩦᩉᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ, ᨠᨳᨾᩥᨴᩴ ᨽᩅᨧᨠ᩠ᨠᩴ ᩋᩅᩥᨴᩥᨲᩣᨴᩥ, ᨠᨳᩴ ᨠᩣᩁᨠᩅᩮᨴᨠᩁᩉᩥᨲᩴ, ᨠᨳᩴ ᨴ᩠ᩅᩤᨴᩈᩅᩥᨵᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᩈᩩᨬ᩠ᨬᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᩮ? ᩑᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᩈᩮᩣᨠᨴᩮᩣᨾᨶᩔᩩᨷᩤᨿᩣᩈᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩋᩅᩥᨿᩮᩣᨣᩥᨶᩮᩣ, ᨷᩁᩥᨴᩮᩅᩮᩣ ᨧ ᨶᩣᨾ ᨾᩪᩊ᩠ᩉᩔᩣᨲᩥ ᨲᩮᩈᩩ ᨲᩣᩅ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩮᩈᩩ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ᪨ ᩋᨷᩥ ᨧ “ᩋᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᨾᩩᨴᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪁᪀᪃) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ ᨧᩮᨲᩮ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨠᨳᩴ? ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣᨾᩅᩥᨿᩮᩣᨣᩮ ᨲᩣᩅ ᩈᩮᩣᨠᩮᩣ ᨠᩣᨾᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ –

“ᨲᩔ ᨧᩮ ᨠᩣᨾᨿᩣᨶᩔ, ᨨᨶ᩠ᨴᨩᩣᨲᩔ ᨩᨶ᩠ᨲᩩᨶᩮᩣ;

ᨲᩮ ᨠᩣᨾᩣ ᨷᩁᩥᩉᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᩈᩃ᩠ᩃᩅᩥᨴ᩠ᨵᩮᩣᩅ ᩁᩩᨷ᩠ᨷᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ (ᩈᩩ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪇᪇᪃);

ᨿᨳᩣ ᨧᩣᩉ – “ᨠᩣᨾᨲᩮᩣ ᨩᩣᨿᨲᩦ ᩈᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ (ᨵ᪨ ᨷ᪨ ᪂᪁᪅)᪨

ᩈᨻ᩠ᨻᩮᨷᩥ ᨧᩮᨲᩮ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ –

“ᨲᩔ ‘ᩋᩉᩴ ᩁᩪᨷᩴ ᨾᨾ ᩁᩪᨷ’ᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᨭ᩠ᨮᩣᨿᩥᨶᩮᩣ ᩁᩪᨷᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᨬ᩠ᨬᨳᩣᨽᩣᩅᩤ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩮᩣᨠᨷᩁᩥᨴᩮᩅᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩮᩣᨾᨶᩔᩩᨷᩤᨿᩣᩈᩣ”ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪃᪨᪁)᪨

ᨿᨳᩣ ᨧ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ, ᩑᩅᩴ ᨽᩅᩤᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣᨷᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ –

“ᨿᩮᨷᩥ ᨲᩮ ᨴᩮᩅᩤ ᨴᩦᨥᩣᨿᩩᨠᩣ ᩅᨱ᩠ᨱᩅᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩈᩩᨡᨻᩉᩩᩃᩣ ᩏᨧ᩠ᨧᩮᩈᩩ ᩅᩥᨾᩣᨶᩮᩈᩩ ᨧᩥᩁᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨠᩣ, ᨲᩮᨷᩥ ᨲᨳᩣᨣᨲᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᨴᩮᩈᨶᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩤ ᨽᨿᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᩈᩴ ᩈᩴᩅᩮᨣᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪃᪨᪇᪈)᪨ ᨷᨬ᩠ᨧ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩤ ᨾᩁᨱᨽᨿᩮᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᨩ᩠ᨩᩥᨲᩣᨶᩴ ᨴᩮᩅᩤᨶᩴ ᩅᩥᨿ᪨

ᨿᨳᩣ ᨧ ᨽᩅᩤᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ, ᩑᩅᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣᨷᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ –

“ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ពាលោ តិវិធំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតី”តិ (ម· និ· ៣·២៤៦)។

ឥតិ យស្មា អាសវសមុទយា ឯតេ ធម្មា ហោន្តិ, តស្មា ឯតេ សិជ្ឈមានា អវិជ្ជាយ ហេតុភូតេ អាសវេ សាធេន្តិ។ អាសវេសុ ច សិទ្ធេសុ បច្ចយភាវេ ភាវតោ អវិជ្ជាបិ សិទ្ធាវ ហោតីតិ។ ឯវំ តាវេត្ថ សោកាទីហិ អវិជ្ជា សិទ្ធា ហោតីតិ វេទិតព្ពា។

យស្មា បន ឯវំ បច្ចយភាវេ ភាវតោ អវិជ្ជាយ សិទ្ធាយ បុន អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ ឯវំ ហេតុផលបរម្បរាយ បរិយោសានំ នត្ថិ។ តស្មា តំ ហេតុផលសម្ពន្ធវសេន បវត្តំ ទ្វាទសង្គំ ភវចក្កំ អវិទិតាទីតិ សិទ្ធំ ហោតិ។

ឯវំ សតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឥទំ អាទិមត្តកថនំ វិរុជ្ឈតីតិ ចេ។ នយិទំ អាទិមត្តកថនំ។ បធានធម្មកថនំ បនេតំ។ តិណ្ណន្នំ ហិ វដ្ដានំ អវិជ្ជា បធានា។ អវិជ្ជាគ្គហណេន ហិ អវសេសកិលេសវដ្ដញ្ច កម្មាទីនិ ច ពាលំ បលិពោធេន្តិ។ សប្បសិរគ្គហណេន សេសសប្បសរីរំ វិយ ពាហំ។ អវិជ្ជាសមុច្ឆេទេ បន កតេ តេហិ វិមោក្ខោ ហោតិ ។ សប្បសិរច្ឆេទេ កតេ បលិពោធិតពាហាវិមោក្ខោ វិយ។ យថាហ – “អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ”តិអាទិ (សំ· និ· ២·១; មហាវ· ១)។ ឥតិ យំ គណ្ហតោ ពន្ធោ, មុច្ចតោ ច មោក្ខោ ហោតិ, តស្ស បធានធម្មស្ស កថនមិទំ, ន អាទិមត្តកថនន្តិ។ ឯវមិទំ ភវចក្កំ អវិទិតាទីតិ វេទិតព្ពំ។

តយិទំ យស្មា អវិជ្ជាទីហិ ការណេហិ សង្ខារាទីនំ បវត្តិ, តស្មា តតោ អញ្ញេន “ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា សេដ្ឋោ សជិតា”តិ (ទី· និ· ១·៤២) ឯវំ បរិកប្បិតេន ព្រហ្មាទិនា វា សំសារស្ស ការកេន, “សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា វទោ វេទេយ្យោ”តិ ឯវំ បរិកប្បិតេន អត្តនា វា សុខទុក្ខានំ វេទកេន រហិតំ។ ឥតិ ការកវេទករហិតន្តិ វេទិតព្ពំ។

យស្មា បនេត្ថ អវិជ្ជា ឧទយព្ពយធម្មកត្តា ធុវភាវេន, សំកិលិដ្ឋត្តា សំកិលេសិកត្តា ច សុភភាវេន, ឧទយព្ពយបដិបីឡិតត្តា សុខភាវេន, បច្ចយាយត្តវុត្តិត្តា វសវត្តកភូតេន អត្តភាវេន ច សុញ្ញា។ តថា សង្ខារាទីនិបិ អង្គានិ។ យស្មា វា អវិជ្ជា ន អត្តា, ន អត្តនោ, ន អត្តនិ, ន អត្តវតី។ តថា សង្ខារាទីនិបិ អង្គានិ។ តស្មា ទ្វាទសវិធសុញ្ញតាសុញ្ញមេតំ ភវចក្កន្តិ វេទិតព្ពំ។

៦៥២។ ឯវញ្ច វិទិត្វា បុន,

តស្សាវិជ្ជាតណ្ហា, មូលមតីតាទយោ តយោ កាលា;

ទ្វេ អដ្ឋ ទ្វេ ឯវ ច, សរូបតោ តេសុ អង្គានិ។

ᨲᩔ ᨡᩮᩣ ᨸᨶᩮᨲᩔ ᨽᩅᨧᨠ᩠ᨠᩔ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨾᩪᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨲᨴᩮᨲᩴ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩣᩉᩁᨱᨲᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨾᩪᩃᩴ ᩅᩮᨴᨶᩣᩅᩈᩣᨶᩴ, ᩋᨸᩁᨶ᩠ᨲᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨲᩮᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨾᩪᩃᩴ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩣᩅᩈᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᩅᩥᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᩩᩁᩥᨾᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨧᩁᩥᨲᩅᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩴ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨧᩁᩥᨲᩅᩈᩮᨶ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨧᩁᩥᨲᩣᨶᩴ ᩉᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ, ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨧᩁᩥᨲᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩈᩴᩈᩣᩁᨶᩣᨿᩥᨠᩣ᪨ ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾᩩᨣ᩠ᨥᩣᨲᩣᨿ ᩅᩣ ᨸᨮᨾᩴ, ᨹᩃᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩉᩮᨲᩪᨶᩴ ᩋᨶᩩᨸᨧ᩠ᨨᩮᨴᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲᩮᩣ, ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾᩩᨣ᩠ᨥᩣᨲᩣᨿ ᨴᩩᨲᩥᨿᩴ, ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲᩮᩣ᪨ ᨣᨻ᩠ᨽᩈᩮᨿ᩠ᨿᨠᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨸᩩᩁᩥᨾᩴ, ᩋᨶᩩᨸᩩᨻ᩠ᨻᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨴᩦᨸᨶᨲᩮᩣ, ᩐᨸᨸᩣᨲᩥᨠᩅᩈᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩴ, ᩈᩉᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨴᩦᨸᨶᨲᩮᩣ᪨

ᩋᨲᩦᨲᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨶᩣᨣᨲᩣ ᨧᩔ ᨲᨿᩮᩣ ᨠᩣᩃᩣ᪨ ᨲᩮᩈᩩ ᨸᩣᩊᩥᨿᩴ ᩈᩁᩪᨸᨲᩮᩣ ᩋᩣᨣᨲᩅᩈᩮᨶ "ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ, ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᨧᩣ"ᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩋᨦ᩠ᨣᩣᨶᩥ ᩋᨲᩦᨲᨠᩣᩃᩥᨠᩣᨶᩥ᪨ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩥ ᨽᩅᩣᩅᩈᩣᨶᩣᨶᩥ ᩋᨭ᩠ᨮ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨠᩣᩃᩥᨠᩣᨶᩥ᪨ ᨩᩣᨲᩥ ᨧᩮᩅ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨬ᩠ᨧ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩋᨶᩣᨣᨲᨠᩣᩃᩥᨠᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ᪨

᪙᪓᪨ ᨸᩩᨶ ,

"ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᩉᩮᨲᩩᨸᩩᨻ᩠ᨻᨠ-ᨲᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨧᨲᩩᨽᩮᨴᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣᨸᩮᨲᩴ;

ᩅᩦᩈᨲᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩣᩁᩴ, ᨲᩥᩅᨭ᩠ᨭᨾᨶᩅᨭ᩠ᨮᩥᨲᩴ ᨽᨾᨲᩥ"᪨

ᩍᨲᩥᨸᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᨧ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩑᨠᩮᩣ ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᩈᨶ᩠ᨵᩥ ᨶᩣᨾ᪨ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨧ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨧ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩑᨠᩮᩣ ᨹᩃᩉᩮᨲᩩᩈᨶ᩠ᨵᩥ ᨶᩣᨾ᪨ ᨽᩅᩔ ᨧ ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᨧ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᩑᨠᩮᩣ ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᩈᨶ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᩑᩅᨾᩥᨴᩴ ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᩉᩮᨲᩩᨸᩩᨻ᩠ᨻᨠᨲᩥᩈᨶ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩈᨶ᩠ᨵᩦᨶᩴ ᩋᩣᨴᩥᨸᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᩅᩅᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣ ᨸᨶᩔ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩥᨴᩴ – ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᩑᨠᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣ᪨ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩈᩊᩣᨿᨲᨶᨹᩔᩅᩮᨴᨶᩣ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᩣ᪨ ᨲᨱ᩠ᩉᩩᨸᩣᨴᩣᨶᨽᩅᩣ ᨲᨲᩥᨿᩮᩣ᪨ ᨩᩣᨲᩥᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩴ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩑᩅᨾᩥᨴᩴ ᨧᨲᩩᨽᩮᨴᩈᨦ᩠ᨣᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩋᨲᩦᨲᩮ ᩉᩮᨲᩅᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᨧ, ᩍᨴᩣᨶᩥ ᨹᩃᨸᨬ᩠ᨧᨠᩴ;

ᩍᨴᩣᨶᩥ ᩉᩮᨲᩅᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᨧ, ᩋᩣᨿᨲᩥᩴ ᨹᩃᨸᨬ᩠ᨧᨠᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᩑᨲᩮᩉᩥ ᨸᨶ ᩅᩦᩈᨲᩥᨿᩣ ᩋᩣᨠᩣᩁᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩉᩥ ᩋᩁᩮᩉᩥ ᩅᩦᩈᨲᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩣᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᨲᩦᨲᩮ ᩉᩮᨲᩅᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᨧᩣᨲᩥ

ឃ្លុះយ តាច ខេ្វ ច្ចុត្តា ឧច៎ ឃម្ភា បត អចិត្វា បរិតឃ្សុតិ, បរិតឃ្សិះតា ស្ថបិឌិឃតិ, តឃ្សុបិតាតបច្ចឃា កះចា៎ តម្ភា តល្ហុបិតាតកចាបិ កហិតា ះហាត្តិ៎ ះតតាហ "បុរិមកម្មកចស្មិំ ះយាះហា អចិជ្ឈា, អាឃ្សុហតា សង្ហារា, តិកត្តិ តល្ហា, ស្ថបកាយតំ ស្ថបិតាតំ, ះចតតា កះចាតិ ឃ្លុះយ បច្ចា ឆម្ភា បុរិមកម្មកចស្មិំ ឃ្លុឆ បដិសន្ធិឃា បច្ចឃា"តិ (បដិ៎ ម៎ ១៎៣សិ)៎

តត្ថ បុរិមកម្មកចស្មិត្តិ បុរិះយ កម្មកះច, អតីតជាតិឃំ កម្មកះច ករិឃមាះតតិ អះត្ថោ៎ ះយាះហា អចិជ្ឈាតិ ះឃា តតា ក្លោ្វាឌិស្ម ះយាះហា, ះឃត ម្ហុឡ្ហះហា កម្មំ កះរាតិ, សា អចិជ្ឈា៎ អាឃ្សុហតា សង្ហារាតិ តំ កម្មំ កះរាះតា ឃា បុរិមះចតតាះឃា, ឃថា "តាតំ តស្សាមី"តិ ចិត្តំ ស្ថប្បាះឆត្វា មាសម្បិ សំចច្ឆរម្បិ តាតុបករណាតិ សះជ្ជត្តស្ស ស្ថប្បត្តា បុរិមះចតតាះឃា៎ បដិក្កាហកាតំ បត ហះត្ថ ឆក្លិលំ បតិដ្ឋាបឃះតា ះចតតា កះចាតិ ច្ចុច្ចតិ៎ ឧកាចជ្ជះតស្ម ចា លស្ម ជចះតស្ម ះចតតា អាឃ្សុហតា សង្ហារា តាម ៎ សត្តុះយ កះចា៎ ឃា កាថិ ចា បត ះចតតា កះចា៎ សម្បឃុត្តា អាឃ្សុហតា សង្ហារា តាម៎ តិកត្តិ តល្ហាតិ ឃា កម្មំ កះរាត្តស្ស ផះល ស្ថបបត្តិកះច តិកាមតា បត្ថតា, សា តល្ហា តាម៎ ស្ថបកាយតំ ស្ថបិតាតត្តិ ឃំ កម្មកចស្ស បច្ចឃត្ថំ "ឃ្លុជំ កត្វា អមុកស្មិំ តាម ជាះត កាះម ះសចិស្សាមិ ស្ថ្ពិជ្ជិស្សាមី"តិអាឌិតា តះឃត បចត្តំ ស្ថបកាយតំ កហលំ បរាមសតំ, ឃ្លុជំ ស្ថបិតាតំ តាម៎ ះចតតា កះចាតិ អាឃ្សុហតាចសាះត ច្ចុត្តា ះចតតា កះចាតិ ឧចមះត្ថា ះចឌិតះត្តា៎

ឃ្លុតាតិ ផលបច្ចាកត្តិ ចិញ្ញាណាឌិះចតតាចសាតំ បិត្យុឃ្លុឃំ អាកតះមថ៎ ឃថាហ – "ឃ្លុឆ បដិសន្ធិ ចិញ្ញាណំ, ឱក្កន្តិ តាមរុបំ, បសាះតា អាឃតតំ, ផុដ្ឋោ ផស្សោ, ះចឌឃិតំ ះចឌតា, ឃ្លុះយ បច្ចា ឆម្ភា ឃ្លុឆ្មបបត្តិកចស្មិំ បុះរកតស្ស កម្មស្ស បច្ចឃា"តិ (បដិ៎ ១៎៣សិ)៎ តត្ថ បដិសន្ធិ ចិញ្ញាណត្តិ ឃំ កចត្តរបដិសន្ធាតចះសត ស្ថប្បន្តត្តា បដិសន្ធីតិ ច្ចុច្ចតិ, តំ ចិញ្ញាណំ៎ ឱក្កន្តិ តាមរុបត្តិ ឃា កត្វុះ រុបិរុបឆម្ភាតំ ឱក្កន្តិ អាកន្ត្វា បចិសតំ ចិឃ, ឃ្លុជំ តាមរុបំ៎ បសាះតា អាឃតតត្តិ ឃ្លុជំ ចក្លោ្វាឌិបច្ចាឃតតចះសត ច្ចុត្តំ៎ ផុដ្ឋោ ផស្សោតិ ះឃា អារម្មំ ផុដ្ឋោ ផុសត្តោ ស្ថប្បត្តោ, អឃំ ផស្សោ៎ ះចឌឃិតំ ះចឌតាតិ ឃំ បដិសន្ធិចិញ្ញាះណត ចា សឡាអាឃតតបច្ចឃះឃត ចា ផស្សះត សហ ស្ថប្បន្តំ ចិបិកះចឌឃិតំ, សា ះចឌតាតិ ឧចមះត្ថា ះចឌិតះត្តា៎

ឃ្លុតាតិ ះហតះចា បច្ចាតិ តល្ហាឌះឃា បិត្យុឃ្លុឃំ អាកតា តល្ហុបិតាតកចា៎ កះច បត កហិះត តស្ស បុត្តុកាកា តំសម្បឃុត្តា ចា សង្ហារា កហិតាច ះហាត្តិ៎ តល្ហុបិតាតក្កហះណត ច តំសម្បឃុត្តា, ឃាឃ ចា ម្ហុឡ្ហះហា កម្មំ កះរាតិ, សា អចិជ្ឈា កហិតាច ះហាតីតិ៎ ឧចំ បច្ចា៎ ះតតាហ "ឃ្លុឆ បរិបក្កត្តា អាឃតតាតំ ះយាះហា អចិជ្ឈា, អាឃ្សុហតា សង្ហារា, តិកត្តិ តល្ហា, ស្ថបកាយតំ ស្ថបិតាតំ, ះចតតា កះចាតិ ឃ្លុះយ បច្ចា ឆម្ភា ឃ្លុឆ កម្មកចស្មិំ អាឃតិំ បដិសន្ធិឃា បច្ចឃា"តិ (បដិ៎ ម៎ ១៎៣សិ)៎ តត្ថ ឃ្លុឆ បរិបក្កត្តា អាឃតតាតត្តិ បរិបក្កាឃតតស្ស កម្មករណកាះល សម្មោះហា ឆស្សិះតា៎ ះសសំ ស្ថត្តាតត្ថះមច៎

អាឃតិ ផលបច្ចាកត្តិ ចិញ្ញាណាឌីតិ បច្ចា៎ តាតិ ជាតិក្កហះណត ច្ចុត្តាតិ៎ ជរាមរណំ បត ះតសំះឃច ជរាមរណំ៎ ះតតាហ – "អាឃតិំ បដិសន្ធិ ចិញ្ញាណំ , ឱក្កន្តិ តាមរុបំ, បសាះតា អាឃតតំ, ផុដ្ឋោ ផស្សោ, ះចឌឃិតំ ះចឌតា, ឃ្លុះយ បច្ចា ឆម្ភា អាឃតិំ ស្ថបបត្តិកចស្មិំ ឃ្លុឆ កតស្ស កម្មស្ស បច្ចឃា"តិ (បដិ៎ ម៎ ១៎៣សិ)៎ ឧចមិជំ ចិសតិ អាការរាជំ ះហាតិ៎

ពិចជ្ជយតចជ្ជិតំ កយតីតិ ៩ត្ត បត សង្ខារកចា គយ្ខចជ្ជំ, អចិជ្ជាតណ្ហុបាទានានិ កិលេសចជ្ជំ, ចិញ្ញាណនាមរូបសឡាយតនផស្សវេទនា ចិបាកចជ្ជន្តិ ត្ថេយហិ តីហិ ចជ្ជេហិ ពិចជ្ជយិទំ កចចក្កំ ឃាច កិលេសចជ្ជំ ន ឧបច្ឆិជ្ជតិ, តាច អនុបច្ឆិន្នបច្ចយត្តា អតចជ្ជិតំ បុនប្បុនំ បរិចត្តនតោ កយតិយេចាតិ ចេទិតព្ពំ។

៩៣៣។ ពឃិឥវេយចំ កយយានំ,

សង្ខេប្បកចតោ គិច្ចា, ចារណា ឧបយាហិ ច;

គប្ផិនតឃេកងា ច, ចិញ្ញាតព្ពំ យថារហំ។

តត្ថ ឃស្មា កុសលាកុសលំ គយ្ខំ អចិសេសេន សមុទយសច្ចន្តិ សច្ចចិភង្គេ ចុត្តំ, តស្មា អចិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ អចិជ្ជាឃ សង្ខារា ទុតិឃសច្ចប្បកចំ ទុតិឃសច្ចំ។ សង្ខារេហិ ចិញ្ញាណំ ទុតិឃសច្ចប្បកចំ បឋមសច្ចំ។ ចិញ្ញាណាទីហិ នាមរូបាទីនិ ចិបាកវេទនាបរិយោសានានិ បឋមសច្ចប្បកចំ បឋមសច្ចំ។ វេទនាឃ តណ្ហា បឋមសច្ចប្បកចំ ទុតិឃសច្ចំ។ តណ្ហាឃ ឧបាទានំ ទុតិឃសច្ចប្បកចំ ទុតិឃសច្ចំ។ ឧបាទានតោ កចោ ទុតិឃសច្ចប្បកចំ បឋមទុតិឃសច្ចទ្វយំ។ កចតោ ជាតិ ទុតិឃសច្ចប្បកចំ បឋមសច្ចំ។ ជាតិឃា ជរាមរណំ បឋមសច្ចប្បកចំ បឋមសច្ចន្តិ ៩ចំ តាចិទំ សង្ខេប្បកចតោ ចិញ្ញាតព្ពំ យថារហំ។

៩៣៩។ ឃស្មា បនេត្ថ អចិជ្ជា ចត្ថុសុ ច សតេ្ត សម្មោហេតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ សង្ខារានំ បាតុកាចាឃ។ តថា សង្ខារា សង្ខតញ្ច អភិសង្ខរោន្តិ, បច្ចយា ច ហោន្តិ ចិញ្ញាណស្ស។ ចិញ្ញាណម្បិ ចត្ថុញ្ច បដិចិជានាតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ នាមរូបស្ស។ នាមរូបម្បិ អញ្ញមញ្ញញ្ច ឧបត្ថម្ភេតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ សឡាយតនស្ស។ សឡាយតនម្បិ សចិសយេ ច បចត្តតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ ផស្សស្ស។ ផស្សោបិ អារម្មណញ្ច ផុសតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ វេទនាឃ។ វេទនាបិ អារម្មណរសញ្ច អនុកចតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ តណ្ហាឃ។ តណ្ហាបិ រជ្ជនីយេ ច ធម្មេ រជ្ជតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ ឧបាទានស្ស។ ឧបាទានម្បិ ឧបាទានីយេ ច ធម្មេ ឧបាទិយតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ កចស្ស។ កចោបិ នានាគតីសុ ច ចិក្ខិបតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ ជាតិឃា។ ជាតិបិ ខន្ធេ ច ជនេតិ តេសំ អភិនិព្ពត្តិភាវេន បចត្តត្តា, បច្ចយោ ច ហោតិ ជរាមរណស្ស។ ជរាមរណម្បិ ខន្ធានំ បាកភេទភាចញ្ច អធិតិដ្ឋតិ, បច្ចយោ ច ហោតិ កចន្តរបាតុកាចាឃ សោកាទីនំ អធិដ្ឋានត្តា។ តស្មា សព្ពបទេសុ ទ្វេធា បចត្តិកិច្ចតោបិ ឥទំ ចិញ្ញាតព្ពំ យថារហំ។

៩៣លិ។ ឃស្មា ចេត្ថ អចិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឥទំ ការកទស្សននិចារណំ។ សង្ខារបច្ចយា ចិញ្ញាណន្តិ អត្តសង្កន្តិទស្សននិចារណំ។ ចិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ “អត្តា”តិបរិកប្បិតចត្ថុភេទទស្សនតោ ឃនសញ្ញានិចារណំ។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិអាទិ អត្តា បស្សតិ…បេ… ចិជានាតិ, ផុសតិ, វេទយតិ, តណ្ហិឃតិ, ឧបាទិយតិ, កចតិ, ជាយតិ, ជីយតិ, មីយតីតិ៩ចមាទិទស្សននិចារណំ។ តស្មា

មិច្ឆាទស្សននិវារណតោបេតំ ភវចក្កំ វិញ្ញាតព្វំ យថារហំ។

៦៥៨។ យស្មា បនេត្ថ សលក្ខណសាមញ្ញលក្ខណវសេន ធម្មានំ អប្បដិវេធតោ អន្ធោ វិយ អវិជ្ជា។ អន្ធស្ស ឧបក្ខលនំ វិយ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា។ ឧបក្ខលិតស្ស បតនំ វិយ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ។ បតិតស្ស គណ្ឌបាតុភាវោ វិយ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ។ គណ្ឌភេទបីឡកា វិយ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ។ គណ្ឌបីឡកាឃដ្ដនំ វិយ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ។ ឃដ្ដនទុក្ខំ វិយ ផស្សបច្ចយា វេទនា, ទុក្ខស្ស បដិការាភិលាសោ វិយ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ បដិការាភិលាសេន អសប្បាយគ្គហណំ វិយ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ។ ឧបាទិន្នអសប្បាយាលេបនំ វិយ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ។ អសប្បាយាលេបនេន គណ្ឌវិការបាតុភាវោ វិយ ភវបច្ចយា ជាតិ។ គណ្ឌវិការតោ គណ្ឌភេទោ វិយ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ។ យស្មា វា បនេត្ថ អវិជ្ជា អប្បដិបត្តិមិច្ឆាបដិបត្តិភាវេន សត្តេ អភិភវតិ បដលំ វិយ អក្ខីនិ។ តទភិភូតោ ច ពាលោ បោនោព្ភវិកេហិ សង្ខារេហិ អត្តានំ វេឋេតិ កោសការកិមិ វិយ កោសប្បទេសេហិ។ សង្ខារបរិគ្គហិតំ វិញ្ញាណំ គតីសុ បតិដ្ឋំ លភតិ បរិណាយកបរិគ្គហិតោ វិយ រាជកុមារោ រជ្ជេ។ ឧបបត្តិនិមិត្តបរិកប្បនតោ វិញ្ញាណំ បដិសន្ធិយំ អនេកប្បការំ នាមរូបំ អភិនិព្វត្តេតិ មាយាការោ វិយ មាយំ។ នាមរូបេ បតិដ្ឋិតំ សឡាយតនំ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ បាបុណាតិ សុភូមិយំ បតិដ្ឋិតោ វនប្បគុម្ពោ វិយ។ អាយតនឃដ្ដនតោ ផស្សោ ជាយតិ អរណីសហិតាភិមទ្ទនតោ អគ្គិ វិយ។ ផស្សេន ផុដ្ឋស្ស វេទនា បាតុភវតិ អគ្គិនា ផុដ្ឋស្ស ទាហោ វិយ។ វេទយមានស្ស តណ្ហា បវឌ្ឍតិ លោណូទកំ បិវតោ បិបាសា វិយ។ តសិតោ ភវេសុ អភិលាសំ ករោតិ បិបាសិតោ វិយ បានីយេ។ តទស្សុបាទានំ, ឧបាទានេន ភវំ ឧបាទិយតិ អាមិសលោភេន មច្ឆោ ពឡិសំ វិយ។ ភវេ សតិ ជាតិ ហោតិ ពីជេ សតិ អង្កុរោ វិយ។ ជាតស្ស អវស្សំ ជរាមរណំ ឧប្បន្នស្ស រុក្ខស្ស បតនំ វិយ។ តស្មា ឯវំ ឧបមាហិបេតំ ភវចក្កំ វិញ្ញាតព្វំ យថារហំ។

៦៥៩។ យស្មា ច ភគវតា អត្ថតោបិ ធម្មតោបិ ទេសនតោបិ បដិវេធតោបិ គម្ភីរភាវំ សន្ធាយ “គម្ភីរោ ចាយំ, អានន្ទ, បដិច្ចសមុប្បាទោ គម្ភីរាវភាសោ ចា”តិ (ទី. និ. ២.៩៥; សំ. និ. ២.៦០) វុត្តំ, តស្មា គម្ភីរភេទតោបេតំ ភវចក្កំ វិញ្ញាតព្វំ យថារហំ។

តត្ថ យស្មា ន ជាតិតោ ជរាមរណំ ន ហោតិ, ន ច ជាតិំ វិនា អញ្ញតោ ហោតិ, ឥត្ថញ្ច ជាតិតោ សមុទាគច្ឆតីតិ ឯវំ ជាតិបច្ចយសមុទាគតដ្ឋស្ស ទុរវពោធនីយតោ ជរាមរណស្ស ជាតិបច្ចយសម្ភូតសមុទាគតដ្ឋោ គម្ភីរោ។ តថា ជាតិយា ភវបច្ចយ...បេ... សង្ខារានំ អវិជ្ជាបច្ចយសម្ភូតសមុទាគតដ្ឋោ គម្ភីរោ។ តស្មា ឥទំ ភវចក្កំ អត្ថគម្ភីរន្តិ អយំ តាវេត្ថ អត្ថគម្ភីរតា។ ហេតុផលញ្ហិ អត្ថោតិ វុច្ចតិ។ យថាហ – “ហេតុផលេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ. ៧២០)។

យស្មា បន យេនាការេន យទវត្ថា ច អវិជ្ជា តេសំ តេសំ សង្ខារានំ បច្ចយោ ហោតិ, តស្ស ទុរវពោធនីយតោ អវិជ្ជាយ សង្ខារានំ បច្ចយដ្ឋោ គម្ភីរោ។ តថា សង្ខារានំ...បេ... ជាតិយា ជរាមរណស្ស បច្ចយដ្ឋោ គម្ភីរោ, តស្មា ឥទំ ភវចក្កំ ធម្មគម្ភីរន្តិ អយមេត្ថ ធម្មគម្ភីរតា។ ហេតុនោ ហិ ធម្មោតិ នាមំ។ យថាហ – “ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ. ៧២០)។

ឃស្មា ចស្ស ទេត ទេត ការណេត តថា តថា បចទត្តតន្តត្តា ឥេឃតាបិ ពម្ពីទា, ត តត្ថ ឃន្តន្ញាតន្ញាណទោ អន្ញា ខាណាំ បតិដ្ឋំ លភតិ។ តទារេហតំ ពក្ខចិ ឃុទេត្ត អត្ថទលិយទោ, ពក្ខចិ បដិទលិយទោ, ពក្ខចិ អត្ថទលិយបដិទលិយទោ, ពក្ខចិ ទចយន្ទទោ បដ្ឋាឃ អត្ថទលិយទោ ចា បដិទលិយទោ ចា, ពក្ខចិ តិឃត្តិចត្យឃន្ទបំ, ពក្ខចិ ខ្ចិឃត្តិតិឃន្ទបំ, ពក្ខចិ ឲុពឃត្តិខ្ចិឃន្ទបំ ឥេឃិតំ, តស្មា ត្មាជំ កចចក្តិ ឥេឃតាពម្ពីទត្តិ អឃំ ឥេឃតាពម្ពីទទោ។

ឃស្មា ទេតត្ថ ឃោ ឃោ អចិន្ទាឌិតំ ឃការចោ, ទឃេត បដិចិទត្តេ អចិន្ទាឥឃោ ឃឃ្មា ឃលក្ខាណទោ បដិចិទ្ធា ទោហត្តិ, ឃោ ទ្យុបទិឃោកាហត្ថា ពម្ពីទា, តស្មា ត្មាជំ កចចក្តិ បដិទចឥពម្ពីទំ។ តថា ទោហត្ថ អចិន្ទាឃ អន្ញាណាឥស្សឥឃត្ថាឃបដិទចឥទ្ធោ ពម្ពីទា, ឃន្ទារាតំ អតិឃន្ទរណាឃុហឥឃរាពចិរាពទ្ធោ, ចិន្ញាណាឃ្ស ឃុន្ញាតអញ្ញាបិរអឃន្តត្តិបដិឃត្តិបិត្យកាចទ្ធោ, តាឃទ្ធបឃ្ស ឲុត្យប្បាឥចិតិខ្មូទាពាចិតិខ្មូទាពតឃតទ្ធប្យតទ្ធោ, ឃត្យអាឃតតស្ស អចិបតិទលិពក្ខាទទេតត្តចិឃឃិកាចទ្ធោ, ឋស្សឃ្ស ឋុឃតឃន្ទូតឃក្តតិឃត្តិបិតទ្ធោ, ទចឥតាឃ អារឃ្យណាទឃាត្យកចតឃុលព្ធូលឃន្ទូតាកាចតិខ្មូចទចឥឃិតទ្ធោ។ តណ្យាឃ អតិតត្តិតទ្ធ្យាឃាតឃទិតាលតាតឌិតណ្យាឃឃ្តទ្ធប្បុទទ្ធោ, ធ្លបិដាតស្ស អាដាតក្កហណាតិតិទចឃបរាឃាឃទ្ធទិត្តិឃទ្ធោ, កចស្ស អាឃុហតាតិឃន្ទរណាទឃាតិពតិឌិតិតិចាទឃឃុលិបតទ្ធោ, ខាតិឃា ខាតិ ឃន្ទាតិ ខ្ចុត្តិ តិឃ្មត្តិ បិត្យកាចទ្ធោ, ឥរាឃរណាឃ្ស ឃឃចឃទកឥចិបរិណាឃទ្ធោ ពម្ពីទាតិ អឃទេឃត្ថ បដិទចឥពម្ពីទទោ។

៩៩០។ ឃស្មា បទេត្ថ ឲុពត្តតទឃោ, តាតត្តតទឃោ, អញ្ញាបិរតទឃោ, ឲុចិឥឃុតាតទឃោតិ ចត្តារោ អត្ថតឃា ទោហត្តិ, តស្មា តឃទកឥទោរបតំ កចចក្តិ ចិន្ញាតត្ថំ ឃថារេហំ។

តត្ថ អចិន្ទាបច្ចយា ឃន្ទារា, ឃន្ទារបច្ចយា ចិន្ញាណត្តិ ឲុចំ តិឥស្ស អត្តាឌិការទចត ទ្ធក្តកាចប្បត្តិ ចិឃ ឃត្តាតាត្យបទន្ធឥោ ឲុពត្តតទឃោ តាឃ។ ឃំ ឃឃ្មា បស្សទេត្តា ទោហត្យឋលឃន្តុទត្តេ ឃត្តាតស្ស អត្យបទន្ធឥាចទទោឥទោ ធ្លទន្ធឥឌិដ្ឋំ បឥហតិ។ ឃិច្ឆា បស្សទេត្តា ទោហត្យឋលឃន្តុទត្តេ បចត្តឃាតស្ស ឃត្តាតាត្យបទន្ធឥស្ស ឲុពត្តពហណទោ ឃស្សតឌិដ្ឋំ ធ្លបិឌិឃតិ។

អចិន្ទាឌិតំ បត ឃថារឃកិលក្ខាណចត្តាតំ តាតត្តតទឃោ តាឃ។ ឃំ ឃឃ្មា បស្សទេត្តា តចតចាតំ ធ្លប្យាឥស្សតទោ ឃស្សតឌិដ្ឋំ បឥហតិ។ ឃិច្ឆា បស្សទេត្តា ឲុពឃត្តាតបតិតស្ស តិត្តឃត្តាតឃ្យុច តាតត្តពហណទោ ធ្លទន្ធឥឌិដ្ឋំ ធ្លបិឌិឃតិ។

អចិន្ទាឃ ឃន្ទារា ឃឃា ធ្លប្បាឥតត្ថា, ឃន្ទារាតំ ចា ចិន្ញាណាំ អទេយ្យាតិ ឲុចយាឌិញ្ញាបិរាការចោ អញ្ញាបិរតទឃោ តាឃ។ ឃំ ឃឃ្មា បស្សទេត្តា ការកស្ស អការចាចទោឥទោ អត្តឌិដ្ឋំ បឥហតិ។ ឃិច្ឆា បស្សទេត្តា ឃោ អឃតិបិ ញ្ញាបិរេ អចិន្ទាឌិតំ ឃការចតិឃឃិទ្ធោ ទោហត្យការចោ, តស្ស អក្កហណទោ អកិរិឃឌិដ្ឋំ ធ្លបិឌិឃតិ។

អចិន្ទាឌិហិ បត ការណេហិ ឃន្ទារាឌិតំឃេច ឃន្ទុចោ លិរាឌិហិ ឥឌិអាឌិតំ ចិឃ, ត អញ្ញោឃត្តិ អឃំ ឲុចិឥឃុតាតទឃោ តាឃ។ ឃំ ឃឃ្មា

បញ្ញត្តោ បច្ចយាត្ទុបតោ ចលិចតៀសា អហេត្យកឌ្ឌិ អកិរិយឌិដ្ឋិញ្ចា បឌហតិ៍ យិន្ធា បញ្ញត្តោ បច្ចយាត្ទុបំ ចលប្បចត្តិ អក្កហេត្វា

ឃតោ ក្យតោនិ ឃញ្ញ ពញ្ញនិ អឈប្ពុចក្កហណតោ អហេត្យកឌ្ឌិឌ្ឋោច តិឃតចាឝញ្ចា ច្ចបិឌិយតីតិ ៦ចយិឝ កចចក្កិ,

ឈច្ចប្បកចតោ កិច្ចា, ចារណាច្ចបយាហិ ច;

កម្មុិរតឃតកឆា ច, ចិញ្ញាតត្តាំ ឃចារហ៍

៩៩៧៍ ញ្ញឌញ្ញាអតិកម្មុិរតោ អកាឆិ៍ តាតាតឃកហតតោ ឝុទតិឃាត៍ ឆាណាឈិតា ឈយាឌិបចរឈិលិឃំ ឃុតិឈិតេត,

កចចក្កយបឆារលត្វា, អឈតិចិចក្កយិច តិច្ចតិឃ្ចចត៍;

ឈំឈារកឃយតីតោ, ត ពោនិ ឃុបិតត្តរប្បត្តិ៍

ទុត្តយ្យិ ហេតំ កកចតា – “កម្មុិទោ ចាឃំ, អាតត្ថ, បឌិច្ចឈយុប្បាឆា កម្មុិទាចកាលោ ច៍ ៦តញ្ញ ចាតត្ថ, ឆយ្ញុ អតតុតៀសា

អប្បឌិចឆា ៦ចយឃំ បឌា តត្តាក្យលពឌាតា ក្យលិកញ្ជិពឌាតា ឃុញ្ញបត្តឌក្ខតា អបិឃំ ទុក្កតិ ចិតិបិតំ ឈំឈារំ តាតិចត្តតី”តិ (ឃហាច៍

ឆង៉; ឈំ៍ តិ៍ ៧៍៩០)៍ តន្វា អត្តតោ ចា បតរឈំ ចា ហិតាឃ ច ឃុលាឃ ច បឌិបត្តោ អចឈោឈកិច្ចាតិ បហាឃ,

កម្មុិទ បច្ចយាពារប្បកឆ ញ្ញឆ បញ្ជិតោ;

ឃចា កាឆំ លកតចចយតុឃុញ្ញោ ឈឆា ឈតោតិ៍

ញ្ញតិ ឈាឝុឌតបិយោឌ្ឍត្វាឃ ពតេ ចិឃុជ្ជិយក្កោ

បញ្ញាកាចតាឆិការទ

បញ្ញាក្ទយិតិឌ្ឍោឈា តាឃ

ឈត្តរឈយោ បទិន្ធោឆា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៨។ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ

នាមរូបបរិគ្គហកថា

៦៦២។ ឥទានិ យា "ឥមេសុ ភូមិភូតេសុ ធម្មេសុ ឧគ្គហបរិបុច្ឆាវសេន ញាណបរិចយំ កត្វា 'សីលវិសុទ្ធិ ចេវ ចិត្តវិសុទ្ធិ ចា'តិ ទ្វេ មូលភូតា វិសុទ្ធិយោ សម្បាទេតព្វា"តិ វុត្តា។ តត្ថ សីលវិសុទ្ធិ នាម សុបរិសុទ្ធំ បាតិមោក្ខសំវរាទិចតុព្ពិធំ សីលំ, តញ្ច សីលនិទ្ទេសេ វិត្ថារិតមេវ។ ចិត្តវិសុទ្ធិ នាម សឧបចារា អដ្ឋ សមាបត្តិយោ, តាបិ ចិត្តសីសេន វុត្តសមាធិនិទ្ទេសេ សព្ពាការេន វិត្ថារិតា ឯវ។ តស្មា តា តត្ថ វិត្ថារិតនយេនេវ វេទិតព្វា។

យំ បន វុត្តំ "ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ, មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធីតិ ឥមា បន បញ្ច វិសុទ្ធិយោ សរីរ"ន្តិ, តត្ថ នាមរូបានំ យាថាវទស្សនំ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ នាម។

៦៦៣។ តំ សម្បាទេតុកាមេន សមថយានិកេន តាវ ឋបេត្វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ អវសេសរូបារូបាវចរជ្ឈានានំ អញ្ញតរតោ វុដ្ឋាយ វិតក្កាទីនិ ឈានង្គានិ, តំសម្បយុត្តា ច ធម្មា លក្ខណរសាទិវសេន បរិច្ឆិន្ទិតព្វា។ បរិច្ឆិន្ទិត្វា សព្ពម្បេតំ អារម្មណាភិមុខំ នមនតោ នមនដ្ឋេន នាមន្តិ វវត្ថបេតព្វំ។

តតោ យថា នាម បុរិសោ អន្តោគេហេ សប្បំ ទិស្វា តំ អនុពន្ធមានោ តស្ស អាសយំ បស្សតិ, ឯវមេវ អយម្បិ យោគាវចរោ តំ នាមំ ឧបបរិក្ខន្តោ "ឥទំ នាមំ កិំ និស្សាយ បវត្តតី"តិ បរិយេសមានោ តស្ស និស្សយំ ហទយរូបំ បស្សតិ។ តតោ ហទយរូបស្ស និស្សយភូតានិ, ភូតនិស្សិតានិ ច សេសុបាទារូបានីតិ រូបំ បរិគ្គណ្ហាតិ។ សោ សព្ពម្បេតំ រុប្បនតោ រូបន្តិ វវត្ថបេតិ។ តតោ នមនលក្ខណំ នាមំ, រុប្បនលក្ខណំ រូបន្តិ សង្ខេបតោ នាមរូបំ វវត្ថបេតិ។

៦៦៤។ សុទ្ធវិបស្សនាយានិកោ បន អយមេវ វា សមថយានិកោ ចតុធាតុវវត្ថានេ វុត្តានំ តេសំ តេសំ ធាតុបរិគ្គហមុខានំ អញ្ញតរមុខវសេន សង្ខេបតោ វា វិត្ថារតោ វា ចតស្សោ ធាតុយោ បរិគ្គណ្ហាតិ។ អថស្ស យាថាវសរសលក្ខណតោ អាវិភូតាសុ ធាតូសុ កម្មសមុដ្ឋានម្ហិ តាវ កេសេ "ចតស្សោ ធាតុយោ, វណ្ណោ, គន្ធោ, រសោ, ឱជា, ជីវិតំ, កាយប្បសាទោ"តិ ឯវំ កាយទសកវសេន ទស រូបានិ, តត្ថេវ ភាវស្ស អត្ថិតាយ ភាវទសកវសេន ទស, តត្ថេវ អាហារសមុដ្ឋានំ ឱជដ្ឋមកំ, ឧតុសមុដ្ឋានំ, ចិត្តសមុដ្ឋានន្តិ អបរានិបិ ចតុវីសតីតិ ឯវំ ចតុសមុដ្ឋានេសុ ចតុវីសតិកោដ្ឋាសេសុ ចតុចត្តាលីស ចតុចត្តាលីស រូបានិ, សេទោ, អស្សុ, ខេឡោ, សិង្ឃាណិកាតិ ឥមេសុ បន ចតូសុ ឧតុចិត្តសមុដ្ឋានេសុ ទ្វិន្នំ ឱជដ្ឋមកានំ វសេន សោឡស សោឡស រូបានិ, ឧទរិយំ, ករីសំ, បុព្ពោ, មុត្តន្តិ ឥមេសុ ចតូសុ ឧតុសមុដ្ឋានេសុ ឧតុសមុដ្ឋានស្សេវ ឱជដ្ឋមកស្ស វសេន អដ្ឋ អដ្ឋ រូបានិ បាកដានិ ហោន្តីតិ។ ឯស តាវ

ឆត្តិំសាការេ តេយាំ

យេ បត ទ្វយស្មិំ ឆត្តិំសាការេ អាចិក្ខេត អបរេ ធស អាការា អាចិកចត្តិំ តត្ថ អសិតាទិបរិបាចេក តាច កម្មជេ តេជោកោដ្ឋាសម្បិ ឧជ្ជេយកេទ្បាច ឌីចិតទ្បាតិ តច រូបាតិ, តថា ចិត្តជេ អស្សាសបស្សាសកោដ្ឋាសេសបិ ឧជ្ជេយកេទ្បាច សន្ធេ ធាតិ តច, សេសេសុ ចតុសមុដ្ឋានេតសុ អដ្ឋសុ ឌីចិតតចកេទ្បាច ពីសិ ធ ឧជ្ជេយកាតីតិ តេត្តិំស រូបាតិ បាកដាតិ ហោត្តិំ

តស្សេចំ ចិត្តាសេតោ ទ្វាចត្តាលីសាការេចសេត ទ្វេយសុ ក្ខតុបាទាយរូបេសុ បាកដេសុ ជាតេសុ ចតុទ្វារេចសេត បទ្បា ចក្ខុធសកាធេយា, ហធយចតុធសកទ្បាតិ អបរាតិបិ សដ្ឋិរូបាតិ បាកដាតិ ហោត្តិំ សោ សព្ពាតិបិ តាតិ រូប្បតលក្ខណេត ឯកតោ កត្វា "ឯតំ រូប"ត្តិំ បស្សតិំ

តស្សេចំ បរិគ្គហិតរូបស្ស ទ្វារេចសេត អរូបធម្មា បាកដា ហោត្តិំ សេយ្យថិទំ – ទ្វេបទ្បាចិញ្ញាណាតិ, តិស្សោ មតោធាតុយោ, អដ្ឋសដ្ឋិ មតោចិញ្ញាណធាតុយោតិ ឯកាសីតិ លោកិយចិត្តាតិ, អចិសេសេត ច តេហិ ចិត្តេហិ សហជាតោ ផស្សោ, វេចនា, សញ្ញា, ចេតតា, ឌីចិតំ, ចិត្តដ្ឋិតិ, មតសិការោតិ ទ្វេ សត្ត សត្ត ចេតសិកាតិំ លោកុត្តរចិត្តាតិ បត តេច សុទ្ធចិបស្សកស្ស, ត សមថយាតិកស្ស បរិគ្គហំ កច្ឆត្តិ អតធិកតត្តាតិំ សោ សព្ពេបិ តេ អរូបធម្មេ តមតលក្ខណេត ឯកតោ កត្វា "ឯតំ តាម"ត្តិំ បស្សតិំ ឯចមេសោ ចតុធាតុចចត្ថាតមុខេត ចិត្តារេតោ តាមរូបំ ចចត្ថេបតិំ

៩៩៣ំ អបរោ អដ្ឋារសធាតុចសេតំ កថំ? ឥធ ភិក្ខុ អត្ថិ ទ្វយស្មិំ អត្តភាវេ ចក្ខុធាតុ...បេ... មតោចិញ្ញាណធាតូតិ ធាតុយោ អាចជ្ជិត្វា ឃំ លោកោ សេតកណ្ហមណ្ឌលចិចិត្តំ អាយតចិត្ថតំ អក្ខិក្ខុបកេ ត្សារុសុត្តកេត អាពទ្ធំ ម៉ំសបិណ្ឌំ "ចក្ខុ"តិ សញ្ជាតាតិ, តំ អគ្គហេត្វា ឍន្ធកេន្ធេស ឧបាទារូបេសុ ចុត្តប្បការំ ចក្ខុបសាទំ "ចក្ខុធាតូ"តិ ចចត្ថេបតិំ

យាតិ បតស្ស តិស្សយក្ខតា ចតស្សោ ធាតុយោ, បរិចារកាតិ ចត្តារិ ចណ្ណ-គន្ធ-រស-ឱជា-រូបាតិ, អតុបាលកំ ឌីចិតិន្ទ្រិយត្តិ តច សហជាតរូបាតិ, តេត្តេច ចិតាតិ កាយធសកកាចធសកចសេត ចីសតិ កម្មជរូបាតិ, អាហារសមុដ្ឋាតាទីតំ តិណ្ណំ ឧជ្ជេយកាតំ ចសេត ចតុចីសតិ អតុបាទិត្តរូបាតីតិ ឯចំ សេសាតិ តេបណ្ណាស រូបាតិ ហោត្តិំ, ត តាតិ ធ "ចក្ខុធាតូ"តិ ចចត្ថេបតិំ ឯស តេយា សោតធាតុអាទីសុបិំ កាយធាតុយំ បត អចសេសសាតិ តេចត្តាលីស រូបាតិ ហោត្តិំ កេចិ បត ឧតុចិត្តសមុដ្ឋាតាតិ សន្ធេត សហ តច តច កត្វា បទ្បាចត្តាលីសាតិ ចធត្តិំ

ទ្វតិ ទ្វេយ បទ្បា បសាធា, តេសទ្បា ចិសយា រូបសទ្ធកន្ធរសផោដ្ឋព្ពា បទ្បាតិ ធស រូបាតិ ធស ធាតុយោ ហោត្តិំ អចសេសរូបាតិ ធម្មធាតុយេច ហោត្តិំ ចក្ខុំ បត តិស្សាយ រូបំ អារម្ម បចត្តំ ចិត្តំ ចក្ខុចិញ្ញាណធាតុ តាមាតិ ឯចំ ទ្វេបទ្បាចិញ្ញាណាតិ បទ្បា ចិញ្ញាណធាតុយោ ហោត្តិំ តីណិ មតោធាតុចិត្តាតិ ឯកា មតោធាតុ, អដ្ឋសដ្ឋិ មតោចិញ្ញាណធាតុចិត្តាតិ មតោចិញ្ញាណធាតូតិ សព្ពាតិបិ ឯកាសីតិ លោកិយចិត្តាតិ សត្ត ចិញ្ញាណធាតុយោំ តំសម្បយុត្តា ផស្សាធយោ ធម្មធាតូតិ ឯចមេត្ថ អឌ្ឍេកាធស ធាតុយោ

រូបំ, អឌ្ឍដ្ឋមា ធាតុយោ នាមន្តិ ឯវម្បិ អដ្ឋារសធាតុវសេន នាមរូបំ វវត្ថបេតិ។

៦៦៦· អបរោ ទ្វាទសាយតនវសេន។ កថំ? ចក្ខុធាតុយំ វុត្តនយេនេវ ឋបេត្វា តេបណ្ណាស រូបានិ ចក្ខុបសាទមត្តំ “ចក្ខាយតន”ន្តិ វវត្ថបេតិ។ តត្ថ វុត្តនយេនេវ ច សោតឃានជិវ្ហាកាយធាតុយោ “សោតឃានជិវ្ហាកាយាយតនានី”តិ, តេសំ វិសយភូតា បញ្ច ធាតុយោ “រូបសទ្ទគន្ធរសផោដ្ឋព្វាយតនានី”តិ , លោកិយសត្តវិញ្ញាណធាតុយោ “មនាយតន”ន្តិ, តំសម្បយុត្តា ផស្សាទយោ សេសរូបញ្ច “ធម្មាយតន”ន្តិ វវត្ថបេតិ។ ឯវមេត្ថ អឌ្ឍេកាទស អាយតនានិ រូបំ, ទិយឌ្ឍអាយតនានិ នាមន្តិ ឯវម្បិ ទ្វាទសាយតនវសេន នាមរូបំ វវត្ថបេតិ។

៦៦៧· អបរោ តតោ សំខិត្តតរំ ខន្ធវសេន វវត្ថបេតិ។ កថំ? ឥធ ភិក្ខុ ឥមស្មិំ សរីរេ ចតុសមុដ្ឋានា ចតស្សោ ធាតុយោ, តន្និស្សិតោ វណ្ណោ, គន្ធោ, រសោ, ឱជា, ចក្ខុបសាទាទយោ បញ្ច បសាទា, វត្ថុរូបំ, ភាវោ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ, ទ្វិសមុដ្ឋានោ សទ្ទោតិ ឥមានិ សត្តរស រូបានិ សម្មសនុបគានិ និប្ផន្នានិ រូបរូបានិ។ កាយវិញ្ញត្តិ, វចីវិញ្ញត្តិ, អាកាសធាតុ, រូបស្ស លហុតា, មុទុតា, កម្មញ្ញតា, ឧបចយោ, សន្តតិ, ជរតា, អនិច្ចតាតិ ឥមានិ បន ទស រូបានិ ន សម្មសនុបគានិ, អាការវិការអន្តរបរិច្ឆេទមត្តកានិ, ន និប្ផន្នរូបានិ, ន រូបរូបានិ។ អបិច ខោ រូបានំ អាការវិការអន្តរបរិច្ឆេទមត្តតោ រូបន្តិ សង្ខំ គតានិ។ ឥតិ សព្វានិបេតានិ សត្តវីសតិ រូបានិ រូបក្ខន្ធោ, ឯកាសីតិយា លោកិយចិត្តេហិ សទ្ធិំ ឧប្បន្នា វេទនា វេទនាក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តា សញ្ញា សញ្ញាក្ខន្ធោ, សង្ខារា សង្ខារក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ។ ឥតិ រូបក្ខន្ធោ រូបំ, ចត្តារោ អរូបិនោ ខន្ធា នាមន្តិ ឯវម្បិ បញ្ចក្ខន្ធវសេន នាមរូបំ វវត្ថបេតិ។

៦៦៨· អបរោ “យំកិញ្ចិ រូបំ សព្វំ រូបំ ចត្តារិ មហាភូតានិ ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូប”ន្តិ (ម· និ· ១·៣៤៧; អ· និ· ១១·១៧) ឯវំ សំខិត្តេនេវ ឥមស្មិំ អត្តភាវេ រូបំ បរិគ្គហេត្វា, តថា មនាយតនញ្ចេវ ធម្មាយតនេកទេសញ្ច នាមន្តិ បរិគ្គហេត្វា “ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ, ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូប”ន្តិ សង្ខេបតោ នាមរូបំ វវត្ថបេតិ។

៦៦៩· សចេ បនស្ស តេន តេន មុខេន រូបំ បរិគ្គហេត្វា អរូបំ បរិគ្គណ្ហតោ សុខុមត្តា អរូបំ ន ឧបដ្ឋាតិ, តេន ធុរនិក្ខេបំ អកត្វា រូបមេវ បុនប្បុនំ សម្មសិតព្វំ មនសិកាតព្វំ បរិគ្គហេតព្វំ វវត្ថបេតព្វំ។ យថា យថា ហិស្ស រូបំ សុវិក្ខាលិតំ ហោតិ និជ្ជដំ សុបរិសុទ្ធំ, តថា តថា តទារម្មណា អរូបធម្មា សយមេវ បាកដា ហោន្តិ។

យថា ហិ ចក្ខុមតោ បុរិសស្ស អបរិសុទ្ធេ អាទាសេ មុខនិមិត្តំ ឱលោកេន្តស្ស និមិត្តំ ន បញ្ញាយតិ, សោ “និមិត្តំ ន បញ្ញាយតី”តិ ន អាទាសំ ឆឌ្ឌេតិ, អថ ខោ នំ បុនប្បុនំ បរិមជ្ជតិ។ តស្ស បរិសុទ្ធេ អាទាសេ និមិត្តំ សយមេវ បាកដំ ហោតិ។ យថា ច តេលត្ថិកោ តិលបិដ្ឋំ ទោណិយំ អាកិរិត្វា ឧទកេន បរិប្ផោសេត្វា ឯកវារំ ទ្វេវារំ បីឡនមត្តេន តេលេ អនិក្ខមន្តេ ន តិលបិដ្ឋំ ឆឌ្ឌេតិ, អថ ខោ នំ បុនប្បុនំ ឧណ្ហោទកេន បរិប្ផោសេត្វា មទ្ទិត្វា បីឡេតិ។ តស្សេវំ ករោតោ វិប្បសន្នំ តិលតេលំ និក្ខមតិ។ យថា វា បន ឧទកំ បសាទេតុកាមោ កតកដ្ឋិំ គហេត្វា អន្តោឃដេ ហត្ថំ ឱតារេត្វា ឯកទ្វេវារេ ឃំសនមត្តេន ឧទកេ អវិប្បសីទន្តេ ន កតកដ្ឋិំ ឆឌ្ឌេតិ,

អថ ខោ តំ បុនប្បុនំ ឃំសតិ។ តស្សេវំ ករោន្តស្ស កលលកទ្ទមោ សន្និសីទតិ។ ឧទកំ អច្ឆំ ហោតិ វិប្បសន្នំ, ឯវមេវំ តេន ភិក្ខុនា ធុរនិក្ខេបំ អកត្វា រូបមេវ បុនប្បុនំ សម្មសិតព្វំ មនសិកាតព្វំ បរិគ្គហេតព្វំ វវត្ថបេតព្វំ។

យថា យថា ហិស្ស រូបំ សុវិក្ខាលិតំ ហោតិ និជ្ជដំ សុបរិសុទ្ធំ, តថា តថា តប្បច្ចនីកកិលេសា សន្និសីទន្តិ, កទ្ទមុបរិ ឧទកំ វិយ ចិត្តំ បសន្នំ ហោតិ។ តទារម្មណា អរូបធម្មា សយមេវ បាកដា ហោន្តិ។ ឯវំ អញ្ញាហិបិ ឧច្ឆុចោរគោណទធិមច្ឆាទីហិ ឧបមាហិ អយមត្ថោ បកាសេតព្វោ។

អរូបធម្មានំ ឧបដ្ឋានាការកថា

៦៩០. ឯវំ សុវិសុទ្ធរូបបរិគ្គហស្ស បនស្ស អរូបធម្មា តីហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋហន្តិ ផស្សវសេន វា វេទនាវសេន វា វិញ្ញាណវសេន វា។ កថំ? ឯកស្ស តាវ “បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិអាទិនា នយេន ធាតុយោ បរិគ្គណ្ហន្តស្ស បឋមាភិនិបាតោ ផស្សោ, តំសម្បយុត្តា វេទនា វេទនាក្ខន្ធោ, សញ្ញា សញ្ញាក្ខន្ធោ, សទ្ធិំ ផស្សេន ចេតនា សង្ខារក្ខន្ធោ, ចិត្តំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ តថា “កេសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា...បេ... អស្សាសបស្សាសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិ (វិសុទ្ធិ. ១.៣០៩) បឋមាភិនិបាតោ ផស្សោ, តំសម្បយុត្តា វេទនា វេទនាក្ខន្ធោ...បេ... ចិត្តំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ ឯវំ អរូបធម្មា ផស្សវសេន ឧបដ្ឋហន្តិ។

ឯកស្ស “បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិ តទារម្មណរសានុភវនកវេទនា វេទនាក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តា សញ្ញា សញ្ញាក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តោ ផស្សោ ច ចេតនា ច សង្ខារក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តំ ចិត្តំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ តថា “កេសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា ...បេ... អស្សាសបស្សាសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិ តទារម្មណរសានុភវនកវេទនា វេទនាក្ខន្ធោ...បេ... តំសម្បយុត្តំ ចិត្តំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ ឯវំ វេទនាវសេន អរូបធម្មា ឧបដ្ឋហន្តិ។

អបរស្ស “បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិ អារម្មណបដិវិជាននំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តា វេទនា វេទនាក្ខន្ធោ, សញ្ញា សញ្ញាក្ខន្ធោ, ផស្សោ ច ចេតនា ច សង្ខារក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ តថា “កេសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា...បេ... អស្សាសបស្សាសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិ អារម្មណបដិវិជាននំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ, តំសម្បយុត្តា វេទនា វេទនាក្ខន្ធោ, សញ្ញា សញ្ញាក្ខន្ធោ, ផស្សោ ច ចេតនា ច សង្ខារក្ខន្ធោតិ ឧបដ្ឋាតិ។ ឯវំ វិញ្ញាណវសេន អរូបធម្មា ឧបដ្ឋហន្តិ។

ឯតេនេវ ឧបាយេន “កម្មសមុដ្ឋានេ កេសេ បថវីធាតុ កក្ខឡលក្ខណា”តិអាទិនា នយេន ទ្វាចត្តាលីសាយ ធាតុកោដ្ឋាសេសុ ចតុន្នំ ចតុន្នំ ធាតូនំ វសេន, សេសេសុ ច ចក្ខុធាតុអាទីសុ រូបបរិគ្គហមុខេសុ សព្ពំ នយភេទំ អនុគន្ត្វា យោជនា កាតព្វា។

៦៩១. យស្មា ច ឯវំ សុវិសុទ្ធរូបបរិគ្គហស្សេវ តស្ស អរូបធម្មា តីហាការេហិ បាកដា ហោន្តិ។ តស្មា សុវិសុទ្ធរូបបរិគ្គហេនេវ

អរូបបរិគ្គហាយ យោគោ កាតព្ពោ, ន ធុរនិក្ខេបោ។ សចេ ហិ ឯកស្មិំ វា រូបធម្មេ ឧបដ្ឋិតេ ទ្វីសុ វា រូបំ បហាយ អរូបបរិគ្គហំ អារភតិ កម្មដ្ឋានតោ បរិហាយតិ, បថវីកសិណភាវនាយ វុត្តប្បការា បព្ពតេយ្យា គាវី វិយ។ សុវិសុទ្ធរូបបរិគ្គហស្ស បន អរូបបរិគ្គហាយ យោគំ ករោតោ កម្មដ្ឋានំ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ បាបុណាតិ។

សោ ឯវំ ផស្សាទីនំ វសេន ឧបដ្ឋិតេ ចត្តារោ អរូបិនោ ខន្ធេ នាមន្តិ, តេសំ អារម្មណភូតានិ ចត្តារិ មហាភូតានិ, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ រូបន្តិ វវត្ថបេតិ។ ឥតិ អដ្ឋារស ធាតុយោ ទ្វាទសាយតនានិ បញ្ចក្ខន្ធាតិ សព្ពេបិ តេភូមកេ ធម្មេ ខគ្គេន សមុគ្គំ វិវរមានោ វិយ យមកតាលកន្ទំ ផាលយមានោ វិយ ច នាមញ្ច រូបញ្ចាតិ ទ្វេធា វវត្ថបេតិ។ នាមរូបមត្តតោ ឧទ្ធំ អញ្ញោ សត្តោ វា បុគ្គលោ វា ទេវោ វា ព្រហ្មា វា នត្ថីតិ និដ្ឋំ គច្ឆតិ។

សម្ពហុលសុត្តន្តសំសន្ទនា

៦៧១។ សោ ឯវំ យាថាវសរសតោ នាមរូបំ វវត្ថបេត្វា សុដ្ឋុតរំ “សត្តោ បុគ្គលោ”តិ ឥមិស្សា លោកសមញ្ញាយ បហានត្ថាយ សត្តសម្មោហស្ស សមតិក្កមត្ថាយ អសម្មោហភូមិយំ ចិត្តំ ឋបនត្ថាយ សម្ពហុលសុត្តន្តវសេន “នាមរូបមត្តមេវិទំ, ន សត្តោ, ន បុគ្គលោ អត្ថី”តិ ឯតមត្ថំ សំសន្ទិត្វា វវត្ថបេតិ។ វុត្តញ្ហេតំ –

“យថាបិ អង្គសម្ភារា, ហោតិ សទ្ទោ រថោ ឥតិ;

ឯវំ ខន្ធេសុ សន្តេសុ, ហោតិ សត្តោតិ សម្មុតី”តិ។ (សំ។ និ។ ១។១៧១);

អបរម្បិ វុត្តំ, “សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កដ្ឋញ្ច បដិច្ច វល្លិញ្ច បដិច្ច មត្តិកញ្ច បដិច្ច តិណញ្ច បដិច្ច អាកាសោ បរិវារិតោ អគារន្ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ, ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អដ្ឋិញ្ច បដិច្ច ន្ហារុញ្ច បដិច្ច មំសញ្ច បដិច្ច ចម្មញ្ច បដិច្ច អាកាសោ បរិវារិតោ រូបន្ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតី”តិ (ម។ និ។ ១។៣០៦)។

អបរម្បិ វុត្តំ –

“ទុក្ខមេវ ហិ សម្ភោតិ, ទុក្ខំ តិដ្ឋតិ វេតិ ច;

នាញ្ញត្រ ទុក្ខា សម្ភោតិ, នាញ្ញំ ទុក្ខា និរុជ្ឈតី”តិ។ (សំ។ និ។ ១។១៧១);

ឧបមាហិ នាមរូបវិភាវនា

៦៨៣. ឯវំ អនេកសតេហិ សុត្តន្តេហិ នាមរូបមេវ ទីបិតំ, ន សត្តោ ន បុគ្គលោ។ តស្មា យថា អក្ខចក្កបញ្ជរឦសាទីសុ អង្គសម្ភារេសុ ឯកេនាការេន សណ្ឋិតេសុ រថោតិ វោហារមត្តំ ហោតិ, បរមត្ថតោ ឯកេកស្មឹ អង្គេ ឧបបរិក្ខិយមានេ រថោ នាម នត្ថិ។ យថា ច កដ្ឋាទីសុ គេហសម្ភារេសុ ឯកេនាការេន អាកាសំ បរិវារេត្វា ឋិតេសុ គេហន្តិ វោហារមត្តំ ហោតិ, បរមត្ថតោ គេហំ នាម នត្ថិ។ យថា ច អង្គុលិអង្គុដ្ឋាទីសុ ឯកេនាការេន ឋិតេសុ មុដ្ឋីតិ វោហារមត្តំ ហោតិ។ ទោណិតន្តិអាទីសុ វីណាតិ។ ហត្ថិអស្សាទីសុ សេនាតិ។ បាការគេហគោបុរាទីសុ នគរន្តិ។ ខន្ធសាខាបលាសាទីសុ ឯកេនាការេន ឋិតេសុ រុក្ខោតិ វោហារមត្តំ ហោតិ, បរមត្ថតោ ឯកេកស្មឹ អវយវេ ឧបបរិក្ខិយមានេ រុក្ខោ នាម នត្ថិ។ ឯវមេវំ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ សតិ "សត្តោ, បុគ្គលោ"តិ វោហារមត្តំ ហោតិ, បរមត្ថតោ ឯកេកស្មឹ ធម្មេ ឧបបរិក្ខិយមានេ "អស្មីតិ វា អហន្តិ វា"តិ គាហស្ស វត្ថុភូតោ សត្តោ នាម នត្ថិ។ បរមត្ថតោ បន នាមរូបមត្តមេវ អត្ថីតិ។ ឯវំ បស្សតោ ហិ ទស្សនំ យថាភូតទស្សនំ នាម ហោតិ។

៦៨៤. យោ បនេតំ យថាភូតទស្សនំ បហាយ "សត្តោ អត្ថី"តិ គណ្ហាតិ, សោ តស្ស វិនាសំ អនុជានេយ្យ អវិនាសំ វា។ អវិនាសំ អនុជានន្តោ សស្សតេ បតតិ។ វិនាសំ អនុជានន្តោ ឧច្ឆេទេ បតតិ។ កស្មា? ខីរន្វយស្ស ទធិ វិយ តទន្វយស្ស អញ្ញស្ស អភាវតោ។ សោ "សស្សតោ សត្តោ"តិ គណ្ហន្តោ ឱលីយតិ នាម។ "ឧច្ឆិជ្ជតី"តិ គណ្ហន្តោ អតិធាវតិ នាម។ តេនាហ ភគវា –

"ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា ទេវមនុស្សា ឱលីយន្តិ ឯកេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ, ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ? ភវារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា ភវរតា ភវសម្មុទិតា។ តេសំ ភវនិរោធាយ ធម្មេ ទេសិយមានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ? ភវេនេវ ខោ បនេកេ អដ្ដីយមានា ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ, យតោ កិរ ភោ អយំ អត្តា កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ, ន ហោតិ បរំមរណា, ឯតំ សន្តំ, ឯតំ បណីតំ, ឯតំ យាថាវន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ បស្សន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភូតំ ភូតតោ បស្សតិ, ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ បស្សន្តី"តិ (ឥតិវុ. ៤៩)។

៦៨៥. តស្មា យថា ទារុយន្តំ សុញ្ញំ និជ្ជីវំ និរីហកំ, អថ ច បន ទារុរជ្ជុកសមាយោគវសេន គច្ឆតិបិ តិដ្ឋតិបិ។ សឦហកំ សព្យាបារំ វិយ ខាយតិ, ឯវមិទំ នាមរូបម្បិ សុញ្ញំ និជ្ជីវំ និរីហកំ, អថ ច បន អញ្ញមញ្ញសមាយោគវសេន គច្ឆតិបិ តិដ្ឋតិបិ។ សឦហកំ សព្យាបារំ វិយ

ញាយតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តេនាហុ បោរាណា –

“នាមញ្ច រូបញ្ច ឥធត្ថិ សច្ចតោ,

ន ហេត្ថ សត្តោ មនុជោ ច វិជ្ជតិ;

សុញ្ញំ ឥទំ យន្តមិវាភិសង្ខតំ,

ទុក្ខស្ស បុញ្ជោ តិណកដ្ឋសាទិសោ”តិ។

ន កេវលញ្ចេត្ថ យន្តូបមាយ, អញ្ញាហិបិ នឡកលាបីអាទីហិ ឧបមាហិ វិភាវេតព្ពំ – យថា ហិ ទ្វីសុ នឡកលាបីសុ អញ្ញមញ្ញំ និស្សាយ ឋបិតាសុ ឯកា ឯកិស្សា ឧបត្ថម្ភោ ហោតិ, ឯកិស្សា បតមានាយ ឥតរាបិ បតតិ, ឯវមេវ បញ្ចវោការភវេ នាមរូបំ អញ្ញមញ្ញំ និស្សាយ បវត្តតិ, ឯកំ ឯកស្ស ឧបត្ថម្ភោ ហោតិ។ មរណវសេន ឯកស្មិំ បតមានេ ឥតរម្បិ បតតិ។ តេនាហុ បោរាណា –

“យមកំ នាមរូបញ្ច, ឧភោ អញ្ញោញ្ញនិស្សិតា;

ឯកស្មិំ ភិជ្ជមានស្មិំ, ឧភោ ភិជ្ជន្តិ បច្ចយា”តិ។

៦៧៦។ យថា ច ទណ្ឌាភិហតំ ភេរិំ និស្សាយ សទ្ទេ បវត្តមានេ អញ្ញា ភេរី, អញ្ញោ សទ្ទោ, ភេរិសទ្ទា អសម្មិស្សា, ភេរី សទ្ទេន សុញ្ញា, សទ្ទោ ភេរិយា សុញ្ញោ, ឯវមេវ វត្ថុទ្វារារម្មណសង្ខាតំ រូបំ និស្សាយ នាមេ បវត្តមានេ អញ្ញំ រូបំ, អញ្ញំ នាមំ, នាមរូបានិ អសម្មិស្សានិ, នាមំ រូបេន សុញ្ញំ, រូបំ នាមេន សុញ្ញំ, អបិច ខោ ភេរិំ បដិច្ច សទ្ទោ វិយ រូបំ បដិច្ច នាមំ បវត្តតីតិ។ តេនាហុ បោរាណា –

“ន ចក្ខុតោ ជាយរេ ផស្សបញ្ចមា,

ន រូបតោ នោ ច ឧភយន្តរា;

ហេតុំ បដិច្ចប្បភវន្តិ សង្ខតា,

យថាបិ សទ្ទោ បហដាយ ភេរិយា។

“ន សោតតោ ជាយរេ ផស្សបញ្ចមា,

ន សទ្ទតោ នោ ច ឧភិន្នមន្តរា...បេ...។

“ន ឃានតោ ជាយរេ ផស្សបញ្ចមា,

ន គន្ធតោ នោ ច ឧភិន្នមន្តរា...បេ...។

“ន ជិវ្ហាតោ ជាយរេ ផស្សបញ្ចមា,

ន រសតោ នោ ច ឧភិន្នមន្តរា...បេ...។

“ន កាយតោ ជាយរេ ផស្សបញ្ចមា,

ន ផស្សតោ នោ ច ឧភិន្នមន្តរា...បេ...។

“ន វត្ថុរូបិ បភវន្តិ សង្ខតា,

ន ចាបិ សញ្ញាយតនេហិ និម្មិតា;

ហេតុំ បដិច្ចប្បភវន្តិ សង្ខតា,

យថាបិ សទ្ទោ បហដាយ ភេរិយា”តិ។

១៨៨។ អបិចេត្ថ នាមំ និត្តេជំ ន សកេន តេជេន បវត្តិតុំ សក្កោតិ, ន ខាទតិ, ន បិវតិ, ន ព្យាហរតិ, ន ឥរិយាបថំ កប្បេតិ។ រូបម្បិ និត្តេជំ ន សកេន តេជេន បវត្តិតុំ សក្កោតិ។ ន ហិ តស្សា ខាទិតុកាមតា, នាបិ បិវិតុកាមតា, ន ព្យាហរិតុកាមតា, ន ឥរិយាបថំ កប្បេតុកាមតា, អថ ខោ នាមំ និស្សាយ រូបំ បវត្តតិ, រូបំ និស្សាយ នាមំ បវត្តតិ, នាមស្ស ខាទិតុកាមតាយ បិវិតុកាមតាយ ព្យាហរិតុកាមតាយ ឥរិយាបថំ កប្បេតុកាមតាយ សតិ រូបំ ខាទតិ, បិវតិ, ព្យាហរតិ, ឥរិយាបថំ កប្បេតិ។

ញ្ហយស្ស បតត្តស្ស ចិកាចតត្តាយ ញ្ហយំ ហ្គបយំ ហ្គកាហទត្តិ – យថា ឌច្ចត្តា ច បិធសប្បិ ច ជិសាបក្កយិត្យកាយា អស្ស្យ, ឌច្ចត្តា បិធសប្បិ ឲចយាហ “អហំ ខលា កខណ, សក្កោយិ បិខេហិ បិខកាទហិឃំ កាត្យំ, តត្តិ ច ខយ ចក្កុតិ ខឃហិ សយចិសយំ បស្សុយ្យ”ត្តិ៍ បិធសប្បិបិ ឌច្ចត្តិ ឲចយាហ “អហំ ខលា កខណ, សក្កោយិ ចក្កុតា ចក្កុកាទហិឃំ កាត្យំ, តត្តិ ច ខយ បិខាតិ ខឃហិ អកិក្កខយឃ្យំ ចា បដិក្កខយឃ្យំ ចា”តិ៍ ខសា ត្យុហខ្ទោ ឌច្ចត្តា បិធសប្បិ អំសក្កដំ អាខទាខបសិ៍ បិធសប្បិ ឌច្ចត្តស្ស អំសក្កខដ តិសិជិត្វា ឲចយាហ “ចាយំ យុត្តា ធក្កិលំ កល្យាធក្កិលំ យុត្តា ចាយំ កល្យា”តិ៍ ពត្ត ឌច្ចត្តាបិ តិខត្តខោ ត្យុត្តាខលិ ត សខាត ខពខឌត សខាត ពខលត កច្ឆតិ, បិធសប្បិបិ តិខត្តខោ ត្យុត្តាខលិ ត សខាត ខពខឌត សខាត ពខលត កច្ឆតិ, ត ច ខពសំ អញ្ញាយញ្ញា តិស្សាយ កយតំ តប្យចត្តតិ, ឲចខយចំ តាយយិ តិខត្តិំ ត សខាត ខពខឌត ហ្គប្យឌ្ឍតិ, ត ពាស្ម ពាស្ម កិរិយាស្ម បចត្តតិ៍ ទ្យុបយិ តិខត្តិំ ត សខាត ខពខឌត ហ្គប្យឌ្ឍតិ, ត ពាស្ម ពាស្ម កិរិយាស្ម បចត្តតិ, ត ច ខពសំ អញ្ញាយញ្ញា តិស្សាយ ហ្គប្យត្តិ ចា បចត្តិ ចា ត ខហាតិ៍ ខពខតពំ ទ្យុច្ចតិ –

“ត សខាត ពខលត ឌាយខទ,

ខតាបិ សខាត ពខលត ពិដ្ឋខទ;

បខឆយុចសាត្យចត្តិខតា,

ឌាយខទ សញ្ញតា អត្តត្យុត្តាលិ៍

“បខបច្ចយខតា ច ឌាយខទ,

បខអាខយុលខតា សយដ្ឋិតា;

អាខយុលបច្ចខយហិ ច,

បខឆខយុហិ ឌិខយ បកាចិតា៍

“យថាបិ តាចំ តិស្សាយ, យត្យស្សា យត្តិ អណ្ណខច;

ឲចខយច ទ្យុបំ តិស្សាយ, តាយកាខយា បចត្តតិ៍

“យថា ច មនុស្សេ និស្សាយ, នាវា គច្ឆតិ អណ្ណវេ;

ឯវមេវ នាមំ និស្សាយ, រូបកាយោ បវត្តតិ។

“ឧភោ និស្សាយ គច្ឆន្តិ, មនុស្សា នាវា ច អណ្ណវេ;

ឯវំ នាមញ្ច រូបញ្ច, ឧភោ អញ្ញោញ្ញនិស្សិតា”តិ។

ឯវំ នានានយេហិ នាមរូបំ វវត្ថាបយតោ សត្តសញ្ញំ អភិភវិត្វា អសម្មោហភូមិយំ ឋិតំ នាមរូបានំ យាថាវទស្សនំ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធីតិ វេទិតព្វំ។ នាមរូបវវត្ថានន្តិបិ សង្ខារបរិច្ឆេទោតិបិ ឯតស្សេវ អធិវចនំ។

ឥតិ សាធុជនបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ វិសុទ្ធិមគ្គេ

បញ្ញាភាវនាធិការេ

ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ នាម

អដ្ឋារសមោ បរិច្ឆេទោ។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៩។ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ

បច្ចយបរិគ្គហកថា

៦៧៨។ ឯតស្សេវ បន នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហណេន តីសុ អទ្ធាសុ កង្ខំ វិតរិត្វា ឋិតំ ញាណំ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ នាម។

តំ សម្បាទេតុកាមោ ភិក្ខុ យថា នាម កុសលោ ភិសក្កោ រោគំ ទិស្វា តស្ស សមុដ្ឋានំ បរិយេសតិ។ យថា វា បន អនុកម្បកោ បុរិសោ ទហរំ កុមារំ ឧត្តានសេយ្យកំ រថិកាយ និបន្នំ ទិស្វា “កស្ស នុ ខោ អយំ បុត្តកោ”តិ តស្ស មាតាបិតរោ អាវជ្ជតិ, ឯវមេវ តស្ស នាមរូបស្ស ហេតុបច្ចយបរិយេសនំ អាបជ្ជតិ។

សោ អាទិតោវ តាវ បដិសញ្ចិក្ខតិ “ន តាវិទំ នាមរូបំ អហេតុកំ, សព្វត្ថ សព្វទា សព្វេសញ្ច ឯកសទិសភាវាបត្តិតោ, ន ឥស្សរាទិហេតុកំ, នាមរូបតោ ឧទ្ធំ ឥស្សរាទីនំ អភាវតោ។ យេបិ នាមរូបមត្តមេវ ឥស្សរាទយោតិ វទន្តិ, តេសំ ឥស្សរាទិសង្ខាតនាមរូបស្ស អហេតុកភាវប្បត្តិតោ។ តស្មា ភវិតព្វមស្ស ហេតុបច្ចយេហិ, កេ នុ ខោ តេ”តិ។

៦៧៩។ សោ ឯវំ នាមរូបស្ស ហេតុបច្ចយេ អាវជ្ជេត្វា ឥមស្ស តាវ រូបកាយស្ស ឯវំ ហេតុបច្ចយេ បរិគ្គណ្ហាតិ – “អយំ កាយោ និព្វត្តមានោ នេវ ឧប្បលបទុមបុណ្ឌរីកសោគន្ធិកាទីនំ អព្ភន្តរេ និព្វត្តតិ, ន មណិមុត្តាហារាទីនំ, អថ ខោ អាមាសយបក្កាសយានំ អន្តរេ ឧទរបដលំ បច្ឆតោ បិដ្ឋិកណ្ដកំ បុរតោ កត្វា អន្តអន្តគុណបរិវារិតោ សយម្បិ ទុគ្គន្ធជេគុច្ឆបដិក្កូលោ ទុគ្គន្ធជេគុច្ឆបដិក្កូលេ បរមសម្ពាធេ ឱកាសេ បូតិមច្ឆបូតិកុម្មាសឱឡិគល្លចន្ទនិកាទីសុ កិមិ វិយ និព្វត្តតិ។ តស្សេវំ និព្វត្តមានស្ស ‘អវិជ្ជា តណ្ហា ឧបាទានំ កម្ម’ន្តិ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា និព្វត្តកត្តា ហេតុ, អាហារោ ឧបត្ថម្ភកត្តា បច្ចយោតិ បញ្ច ធម្មា ហេតុបច្ចយា ហោន្តិ។ តេសុបិ អវិជ្ជាទយោ តយោ ឥមស្ស កាយស្ស មាតា វិយ ទារកស្ស ឧបនិស្សយា ហោន្តិ។ កម្មំ បិតា វិយ បុត្តស្ស ជនកំ ។ អាហារោ ធាតិ វិយ ទារកស្ស សន្ធារកោ”តិ។ ឯវំ រូបកាយស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ កត្វា, បុន “ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណ”ន្តិអាទិនា (សំ។ និ។ ២។៤៣) នយេន នាមកាយស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ ករោតិ។

សោ ឯវំ បច្ចយតោ នាមរូបស្ស បវត្តិំ ទិស្វា យថា ឥទំ ឯតរហិ, ឯវំ អតីតេបិ អទ្ធានេ បច្ចយតោ បវត្តិត្ថ, អនាគតេបិ បច្ចយតោ បវត្តិស្សតីតិ សមនុបស្សតិ។

៦៨០។ តស្សេវំ សមនុបស្សតោ យា សា បុព្វន្តំ អារព្ភ “អហោសិំ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធានំ, ន នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ, កិំ នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ អហោសិំ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធាន”ន្តិ (ម។ និ។ ១។១៨; សំ។ និ។ ២។

២០) បញ្ចវិធា វិចិកិច្ឆា វុត្តា, យាបិ អបរន្តំ អារព្ភ “ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធានំ, ន នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ, កិំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធាន”ន្តិ បញ្ចវិធា វិចិកិច្ឆា វុត្តា, យាបិ បច្ចុប្បន្នំ អារព្ភ “ឯតរហិ វា បន បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ កថំកថី ហោតិ – អហំ នុ ខោស្មិ, នោ នុ ខោស្មិ, កិំ នុ ខោស្មិ, កថំ នុ ខោស្មិ, អយំ នុ ខោ សត្តោ កុតោ អាគតោ, សោ កុហិំ គាមី ភវិស្សតី”តិ (ម៓ និ៓ ១៓១៨) ឆព្ពិធា វិចិកិច្ឆា វុត្តា, សា សព្វាបិ បហីយតិ៓

៦៨១៓ អបរោ សាធារណាសាធារណវសេន ទុវិធំ នាមស្ស បច្ចយំ បស្សតិ, កម្មាទិវសេន ចតុព្ពិធំ រូបស្ស៓ ទុវិធោ ហិ នាមស្ស បច្ចយោ សាធារណោ អសាធារណោ ច៓ តត្ថ ចក្ខាទីនិ ឆ ទ្វារានិ, រូបាទីនិ ឆ អារម្មណានិ នាមស្ស សាធារណោ បច្ចយោ, កុសលាទិភេទតោ សព្វប្បការស្សាបិ តតោ បវត្តិតោ៓ មនសិការាទិកោ អសាធារណោ៓ យោនិសោ មនសិការសទ្ធម្មស្សវនាទិកោ ហិ កុសលស្សេវ ហោតិ, វិបរីតោ អកុសលស្ស, កម្មាទិកោ វិបាកស្ស, ភវង្គាទិកោ កិរិយស្សាតិ៓

រូបស្ស បន កម្មំ ចិត្តំ ឧតុ អាហារោតិ អយំ កម្មាទិកោ ចតុព្ពិធោ បច្ចយោ៓ តត្ថ កម្មំ អតីតមេវ កម្មសមុដ្ឋានស្ស រូបស្ស បច្ចយោ ហោតិ ៓ ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ឧប្បជ្ជមានំ៓ ឧតុអាហារា ឧតុអាហារសមុដ្ឋានស្ស ឋិតិក្ខណេ បច្ចយា ហោន្តីតិ៓ ឯវមេវេកោ នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ ករោតិ៓

សោ ឯវំ បច្ចយតោ នាមរូបស្ស បវត្តិំ ទិស្វា យថា ឥទំ ឯតរហិ, ឯវំ អតីតេបិ អទ្ធានេ បច្ចយតោ បវត្តិត្ថ, អនាគតេបិ បច្ចយតោ បវត្តិស្សតីតិ សមនុបស្សតិ៓ តស្សេវំ សមនុបស្សតោ វុត្តនយេនេវ តីសុបិ អទ្ធាសុ វិចិកិច្ឆា បហីយតិ៓

៦៨២៓ អបរោ តេសំយេវ នាមរូបសង្ខាតានំ សង្ខារានំ ជរាបត្តិំ ជិណ្ណានញ្ច ភង្គំ ទិស្វា ឥទំ សង្ខារានំ ជរាមរណំ នាម ជាតិយា សតិ ហោតិ, ជាតិ ភវេ សតិ, ភវោ ឧបាទានេ សតិ, ឧបាទានំ តណ្ហាយ សតិ, តណ្ហា វេទនាយ សតិ, វេទនា ផស្សេ សតិ, ផស្សោ សឡាយតនេ សតិ, សឡាយតនំ នាមរូបេ សតិ, នាមរូបំ វិញ្ញាណេ សតិ, វិញ្ញាណំ សង្ខារេសុ សតិ, សង្ខារា អវិជ្ជាយ សតីតិ ឯវំ បដិលោមបដិច្ចសមុប្បាទវសេន នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ ករោតិ៓ អថស្ស វុត្តនយេនេវ វិចិកិច្ឆា បហីយតិ៓

៦៨៣៓ អបរោ “ឥតិ ខោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ (សំ៓ និ៓ ២៓១) បុព្ពេ វិត្ថារេត្វា ទស្សិតអនុលោមបដិច្ចសមុប្បាទវសេនេវ នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ ករោតិ៓ អថស្ស វុត្តនយេនេវ កង្ខា បហីយតិ៓

៦៨៤៓ អបរោ “បុរិមកម្មភវស្មិំ មោហោ អវិជ្ជា, អាយូហនា សង្ខារា, និកន្តិ តណ្ហា, ឧបគមនំ ឧបាទានំ, ចេតនា ភវោតិ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បុរិមកម្មភវស្មិំ ឥធ បដិសន្ធិយា បច្ចយា, ឥធ បដិសន្ធិ វិញ្ញាណំ, ឱក្កន្តិ នាមរូបំ, បសាទោ អាយតនំ, ផុដ្ឋោ ផស្សោ, វេទយិតំ វេទនាតិ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ឥធូបបត្តិភវស្មិំ បុរេកតស្ស កម្មស្ស បច្ចយា៓ ឥធ បរិបក្កត្តា អាយតនានំ មោហោ អវិជ្ជា...បេ... ចេតនា

ករចាតិ ព្ពុទយ បញ្ចា ឆយ្ខា ព្ពុឆ កម្មកចយ្ចិ អាឃតិ បដិសន្ធិឃា បច្ចឃា”តិ (បដិ៍ ឋ៍ ១៍៣លិ) ឲចំ កម្មចដ្ឋចិបិាកចដ្ឋចរសត តាយទ្វបយ្យ បច្ចឃបរិក្កហំ ករទាតិ៍

៤ប៉ែ៍ ពត្ថ ចត្យព្ពិឆំ កម្មំ – ឌិដ្ឋុឆម្មចេចតីឃំ, ឧបបជ្ជចេចតីឃំ, អបរាបរិឃចេចតីឃំ, អរហោសិកម្មត្តិ៍ ពេសុ ឲកជចតចិចិឃំ សត្តសុ ចិតេ្តសុ កុសលិ ចា អកុសលិ ចា បថមជចតចេតតា ឌិដ្ឋិឆម្មចេចតីឃកម្មំ តាឃ៍ ពំ ព្ពុយស្មិំ ពេ្ពាច អត្តការេច ចិបិាកំ ទេតិ៍ ពថា អសក្កោន្តំ បត “អហោសិកម្មំ តាហោសិ កម្មចិបិាកោ, ត កចិយ្យតិ កម្មចិបិាកោ, តត្ថិ កម្មចិបិាកោ”តិ (បដិ៍ ឋ៍ ១៍១៦៣) ព្ពុយយ្យ តិកយ្យ ចរសត អហោសិកម្មំ តាឃ ហោតិ៍ អត្តសាឆិកា បត សត្តមជចតចេតតា ឧបបជ្ជចេចតីឃកម្មំ តាឃ៍ ពំ អតត្តរេ អត្តការេច ចិបិាកំ ទេតិ៍ ពថា អសក្កោន្តំ ទុត្តតឃេតេច អហោសិកម្មំ តាឃ ហោតិ៍ ឧភិន្នំ អត្តរេ បញ្ចា ជចតចេតតា អបរាបរិឃចេចតីឃកម្មំ តាឃ៍ ពំ អតាគតេ ឃថា ឱកាសំ លកតិ, ពថា ចិបិាកំ ទេតិ៍ សតិ សំសារប្បចត្តិឃា អហោសិកម្មំ តាឃ ត ហោតិ៍

៤ប៉ៃ៍ អបរម្បិ ចត្យព្ពិឆំ កម្មំ – ឃំ ករុកំ, ឃំ ពហុលំ, ឃទាសន្នំ, កដត្តា ចា បត កម្មត្តិ៍ ពត្ថ កុសលំ ចា ហោតុ អកុសលំ ចា, ករុកាករុកេសុ ឃំ ករុកំ មាតុឃាតាទិកម្មំ ចា មហគ្គតកម្មំ ចា, ពទេច បថមំ ចិបច្ចតិ៍ ពថា ពហុលាពហុលេសុបិ ឃំ ពហុលំ ហោតិ សុសីលំ ចា ទុស្សីលំ ចា, ពទេច បថមំ ចិបច្ចតិ៍ ឃទាសន្នំ តាឃ មរណកាលេ អនុស្សរិតកម្មំ៍ ឃញ្ហិអាសន្នមរណេ អនុស្សរិតុំ សក្កោតិ, ពេតេច ឧបបជ្ជតិ៍ ឲពេហិ បត តីហិ មុត្តំ បុនប្បុនំ លទ្ធាសេចនំ កដត្តា ចា បត កម្មំ តាឃ ហោតិ, ពេសំ អភាវេ ពំ បដិសន្ធិំ អាកឌ្ឍតិ៍

៤ប៉ំលិ៍ អបរម្បិ ចត្យព្ពិឆំ កម្មំ – ជតកំ, ឧបត្ថម្ភកំ, ឧបបីឡកំ, ឧបឃាតកន្តិ៍ ពត្ថ ជតកំ តាឃ កុសលម្បិ ហោតិ អកុសលម្បិ៍ ពំ បដិសន្ធិឃម្បិ បចត្តេបិ ទ្វបិទ្វបចិបិាកក្ខន្ធេ ជតេតិ៍ ឧបត្ថម្ភកំ បត ចិបិាកំ ជតេតុំ ត សក្កោតិ, អញ្ញេត កម្មេត ឌិន្នាឃ បដិសន្ធិឃា ជតិតេ ចិបិាកេ ឧប្បជ្ជមាតកសុខទុក្ខំ ឧបត្ថម្ភេតិ, អទ្ធានំ បចត្តេតិ៍ ឧបបីឡកំ អញ្ញេត កម្មេត ឌិន្នាឃ បដិសន្ធិឃា ជតិតេ ចិបិាកេ ឧប្បជ្ជមាតកសុខទុក្ខំ បីឡេតិ ពាឆតិ, អទ្ធានំ បចត្តិតុំ ត ទេតិ៍ ឧបឃាតកំ បត សយំ កុសលម្បិ អកុសលម្បិ សមានំ អញ្ញំ ទុព្ពលកម្មំ ឃាតេត្វា តស្ស ចិបិាកំ បដិពាហិត្វា អត្តនោ ចិបិាកស្ស ឱកាសំ ករោតិ៍ ឲចំ បត កម្មេត កតេ ឱកាសេ ពំ ចិបិាកំ ឧប្បន្នំ តាឃ ទុច្ចតិ៍

ព្ពុតិ ព្ពុយេសំ ទ្វាទសន្នំ កម្មានំ កម្មត្តរញ្ចេច ចិបិាកត្តរញ្ចា ពុទ្ធានំ កម្មចិបិាកញាណស្សេច ឃាថាចសរសតោ បាកដំ ហោតិ, អសាធារណំ សាចកេហិ៍ ចិបយ្យកេត បត កម្មត្តរញ្ចា ចិបិាកត្តរញ្ចា ឲកទេសតោ ជានិតព្ពំ៍ ពស្មា អយំ មុខមត្តទស្សនេត កម្មចិសេសោ បកាសិតោតិ៍

៤ប៉ប៉៍ ព្ពុតិ ព្ពុមំ ទ្វាទសចិធំ កម្មំ កម្មចដ្ឋេ បក្ខិបិត្វា ឲចំ ឲកោ កម្មចដ្ឋចិបិាកចដ្ឋចរសត តាយទ្វបយ្យ បច្ចឃបរិក្កហំ ករទាតិ៍ សោ ឲចំ កម្មចដ្ឋចិបិាកចដ្ឋចរសត បច្ចឃតោ តាយទ្វបយ្យ បចត្តិំ ឌិស្វា “ឃថា ព្ពុទំ ឲពរហិ, ឲចំ អតីតេបិ អទ្ធានេ កម្មចដ្ឋចិបិាកចដ្ឋចរសត បច្ចឃតោ បចត្តិត្ថ, អតាគតេបិ កម្មចដ្ឋចិបិាកចដ្ឋចរសេតេច បច្ចឃតោ បចត្តិស្សតី”តិ៍ ព្ពុតិ កម្មញ្ចេច កម្មចិបិាកោ ច, កម្មចដ្ឋញ្ចា ចិបិាកចដ្ឋញ្ចា, កម្មបចត្តញ្ចា ចិបិាកបចត្តញ្ចា, កម្មសត្តតិ ច ចិបិាកសត្តតិ ច, កិរិឃា ច កិរិឃាផលញ្ចា៍

កម្មា វិបាកា វត្តន្តិ, វិបាកោ កម្មសម្ភវោ;

កម្មា បុនព្ភវោ ហោតិ, ឯវំ លោកោ បវត្តតីតិ។ –

សមនុបស្សតិ។ តស្សេវំ សមនុបស្សតោ យា សា បុព្ពន្តាទយោ អារព្ភ “អហោសិំ នុ ខោ អហ”ន្តិអាទិនា នយេន វុត្តា សោឡសវិធា វិចិកិច្ឆា, សា សព្ពា បហីយតិ។ សព្ពភវយោនិគតិដ្ឋិតិនិវាសេសុ ហេតុផលសម្ពន្ធវសេន បវត្តមានំ នាមរូបមត្តមេវ ខាយតិ។ សោ នេវ ការណតោ ឧទ្ធំ ការកំ បស្សតិ, ន វិបាកប្បវត្តិតោ ឧទ្ធំ វិបាកបដិសំវេទកំ។ ការណេ បន សតិ “ការកោ”តិ, វិបាកប្បវត្តិយា សតិ “បដិសំវេទកោ”តិ សមញ្ញាមត្តេន បណ្ឌិតា វោហរន្តីច្ចេវស្ស សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ហោតិ។

៦៨៧។ តេនាហុ បោរាណា –

“កម្មស្ស ការកោ នត្ថិ, វិបាកស្ស ច វេទកោ;

សុទ្ធធម្មា បវត្តន្តិ, ឯវេតំ សម្មទស្សនំ។

“ឯវំ កម្មេ វិបាកេ ច, វត្តមានេ សហេតុកេ;

ពីជរុក្ខាទិកានំវ, បុព្ពា កោដិ ន ញាយតិ;

អនាគតេបិ សំសារេ, អប្បវត្តំ ន ទិស្សតិ។

“ឯតមត្ថំ អនញ្ញាយ, តិត្ថិយា អសយំវសី;

សត្តសញ្ញំ គហេត្វាន, សស្សតុច្ឆេទទស្សិនោ;

ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិំ គណ្ហន្តិ, អញ្ញមញ្ញវិរោធិតា។

“ទិដ្ឋិពន្ធនពទ្ធា តេ, តណ្ហាសោតេន វុយ្ហរេ;

តណ្ហាសោតេន វុយ្ហន្តា, ន តេ ទុក្ខា បមុច្ចរេ។

“ឯវមេតំ អភិញ្ញាយ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;

គម្ភីរំ និបុណំ សុញ្ញំ, បច្ចយំ បដិវិជ្ឈតិ។

“កម្មំ នត្ថិ វិបាកម្ហិ, បាកោ កម្មេ ន វិជ្ជតិ;

អញ្ញមញ្ញំ ឧភោ សុញ្ញា, ន ច កម្មំ វិនា ផលំ។

“យថា ន សូរិយេ អគ្គិ, ន មណិម្ហិ ន គោមយេ;

ន តេសំ ពហិ សោ អត្ថិ, សម្ភារេហិ ច ជាយតិ។

“តថា ន អន្តោ កម្មស្ស, វិបាកោ ឧបលព្ភតិ;

ពហិទ្ធាបិ ន កម្មស្ស, ន កម្មំ តត្ថ វិជ្ជតិ។

“ផលេន សុញ្ញំ តំ កម្មំ, ផលំ កម្មេ ន វិជ្ជតិ;

កម្មញ្ច ខោ ឧបាទាយ, តតោ និព្ពត្តតេ ផលំ។

“ន ហេត្ថ ទេវោ ព្រហ្មា វា, សំសារស្សត្ថិការកោ;

សុទ្ធធម្មា បវត្តន្តិ, ហេតុសម្ភារបច្ចយា”តិ។

៩៦០។ តស្សេវំ កម្មវដ្ដវិបាកវដ្ដវសេន នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហំ កត្វា តីសុ អទ្ធាសុ បហីនវិចិកិច្ឆស្ស សព្ពេ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នធម្មា ចុតិបដិសន្ធិវសេន វិទិតា ហោន្តិ, សាស្ស ហោតិ ញាតបរិញ្ញា។

ឯវំ ច បជានាតិ – យេ អតីតេ កម្មបច្ចយា និព្ពត្តា ខន្ធា, តេ តត្ថេវ និរុទ្ធា, អតីតកម្មបច្ចយា បន ឥមស្មិំ ភវេ អញ្ញេ និព្ពត្តា, អតីតភវតោ ឥមំ ភវំ អាគតោ ឯកធម្មោបិ នត្ថិ, ឥមស្មិម្បិ ភវេ កម្មបច្ចយេន និព្ពត្តា ខន្ធា និរុជ្ឈិស្សន្តិ, បុនព្ភវេ អញ្ញេ និព្ពត្តិស្សន្តិ, ឥមម្ហា ភវា បុនព្ភវំ ឯកធម្មោបិ ន គមិស្សតិ។ អបិច ខោ យថា ន អាចរិយមុខតោ សជ្ឈាយោ អន្តេវាសិកស្ស មុខំ បវិសតិ, ន ច តប្បច្ចយា តស្ស មុខេ សជ្ឈាយោ ន វត្តតិ, ន ទូតេន មន្តាគទំ បីតំ រោគិនោ ឧទរំ បវិសតិ, ន ច តស្ស តប្បច្ចយា រោគោ ន វូបសម្មតិ, ន មុខេ មណ្ឌនវិធានំ អាទាសតលាទីសុ មុខនិមិត្តំ គច្ឆតិ, ន ច តត្ថ តប្បច្ចយា មណ្ឌនវិធានំ ន បញ្ញាយតិ, ន ឯកិស្សា វដ្ដិយា ទីបសិខា អញ្ញំ វដ្ដិំ សង្កមតិ, ន ច តត្ថ តប្បច្ចយា ទីបសិខា ន និព្ពត្តតិ, ឯវមេវ ន អតីតភវតោ ឥមំ ភវំ, ឥតោ វា បុនព្ភវំ កោចិ ធម្មោ សង្កមតិ, ន ច អតីតភវេ ខន្ធាយតនធាតុបច្ចយា ឥធ, ឥធ វា ខន្ធាយតនធាតុបច្ចយា បុនព្ភវេ ខន្ធាយតនធាតុយោ ន និព្ពត្តន្តីតិ។

យថេវ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, មនោធាតុអនន្តរំ;

ន ចេវ អាគតំ នាបិ, ន និព្ពត្តំ អនន្តរំ។

តថេវ បដិសន្ធិម្ហិ, វត្តតេ ចិត្តសន្តតិ;

បុរិមំ ភិជ្ជតេ ចិត្តំ, បច្ឆិមំ ជាយតេ តតោ។

តេសំ អន្តរិកា នត្ថិ, វីចិ តេសំ ន វិជ្ជតិ;

ន ចិតោ គច្ឆតិ កិញ្ចិ, បដិសន្ធិ ច ជាយតីតិ។

៦៨១។ ឯវំ ចុតិបដិសន្ធិវសេន វិទិតសព្ពធម្មស្ស សព្ពាការេន នាមរូបស្ស បច្ចយបរិគ្គហញាណំ ថាមគតំ ហោតិ, សោឡសវិធា កង្ខា សុដ្ឋុតរំ បហីយតិ។ ន កេវលញ្ច សា ឯវ, "សត្ថរិ កង្ខតី"តិ (ធ. ស. ១០០៨) អាទិនយប្បវត្តា អដ្ឋវិធាបិ កង្ខា បហីយតិយេវ, ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ វិក្ខម្ភន្តិ។ ឯវំ នានានយេហិ នាមរូបបច្ចយបរិគ្គហណេន តីសុ អទ្ធាសុ កង្ខំ វិតរិត្វា ឋិតំ ញាណំ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធីតិ វេទិតព្ពំ។ ធម្មដ្ឋិតិញាណន្តិបិ យថាភូតញាណន្តិបិ សម្មាទស្សនន្តិបិ ឯតស្សេវាធិវចនំ។ វុត្តញ្ហេតំ –

"អវិជ្ជា បច្ចយោ, សង្ខារា បច្ចយសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណ"ន្តិ (បដិ. ម. ១.៣៦)។

“អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ, កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ, កថំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, កត្ថ កង្ខា បហីយតិ? ទុក្ខតោ…បេ… អនត្តតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ…បេ… កត្ថ កង្ខា បហីយតីតិ?

“អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ, តេន វុច្ចតិ សម្មាទស្សនំ។ ឯវំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បវត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ…បេ… អនត្តតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ, តេន វុច្ចតិ សម្មាទស្សនំ។ ឯវំ តទន្វយេន សព្វេ ធម្មា អនត្តតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ។

“យញ្ច យថាភូតញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យញ្ច យថាភូតញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នាន”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១។២២៧)។

ឥមិនា បន ញាណេន សមន្នាគតោ វិបស្សកោ ពុទ្ធសាសនេ លទ្ធស្សាសោ លទ្ធបតិដ្ឋោ និយតគតិកោ ចូឡសោតាបន្នោ នាម ហោតិ។

តស្មា ភិក្ខុ សទា សតោ, នាមរូបស្ស សព្វសោ;

បច្ចយេ បរិគ្គណ្ហេយ្យ, កង្ខាវិតរណត្ថិកោតិ។

ឥតិ សាធុជនបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ វិសុទ្ធិមគ្គេ

បញ្ញាភាវនាធិការេ

កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ នាម

ឯកូនវីសតិមោ បរិច្ឆេទោ។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

២០។ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ

សម្មសនញាណកថា

៦៩៣។ អយំ មគ្គោ, អយំ ន មគ្គោតិ ឯវំ មគ្គញ្ច អមគ្គញ្ច ញត្វា ឋិតំ ញាណំ បន មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ នាម។

តំ សម្បាទេតុកាមេន កលាបសម្មសនសង្ខាតេ នយេ តាវ យោគោ កាតព្ពោ។ កស្មា? អារទ្ធវិបស្សកស្ស ឱភាសាទិសម្ភវេ មគ្គាមគ្គញាណសម្ភវតោ។ អារទ្ធវិបស្សកស្ស ហិ ឱភាសាទីសុ សម្ភូតេសុ មគ្គាមគ្គញាណំ ហោតិ, វិបស្សនាយ ច កលាបសម្មសនំ អាទិ។ តស្មា ឯតំ កង្ខាវិតរណានន្តរំ ឧទ្ទិដ្ឋំ។ អបិច យស្មា តីរណបរិញ្ញាយ វត្តមានាយ មគ្គាមគ្គញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, តីរណបរិញ្ញា ច ញាតបរិញ្ញានន្តរា, តស្មាបិ តំ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិំ សម្បាទេតុកាមេន កលាបសម្មសនេ តាវ យោគោ កាតព្ពោ។

៦៩៤។ តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ – តិស្សោ ហិ លោកិយបរិញ្ញា ញាតបរិញ្ញា តីរណបរិញ្ញា បហានបរិញ្ញា ច។ យា សន្ធាយ វុត្តំ “អភិញ្ញាបញ្ញា ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បរិញ្ញាបញ្ញា តីរណដ្ឋេន ញាណំ, បហានបញ្ញា បរិច្ចាគដ្ឋេន ញាណ”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១។៧៥)។ តត្ថ “រុប្បនលក្ខណំ រូបំ, វេទយិតលក្ខណា វេទនា”តិ ឯវំ តេសំ តេសំ ធម្មានំ បច្ចត្តលក្ខណសល្លក្ខណវសេន បវត្តា បញ្ញា ញាតបរិញ្ញា នាម។ “រូបំ អនិច្ចំ, វេទនា អនិច្ចា”តិអាទិនា នយេន តេសំយេវ ធម្មានំ សាមញ្ញលក្ខណំ អារោបេត្វា បវត្តា លក្ខណារម្មណិកវិបស្សនា បញ្ញា តីរណបរិញ្ញា នាម។ តេសុយេវ បន ធម្មេសុ និច្ចសញ្ញាទិបហានវសេន បវត្តា លក្ខណារម្មណិកវិបស្សនា បញ្ញា បហានបរិញ្ញា នាម។

តត្ថ សង្ខារបរិច្ឆេទតោ បដ្ឋាយ យាវ បច្ចយបរិគ្គហា ញាតបរិញ្ញាយ ភូមិ។ ឯតស្មិញ្ហិ អន្តរេ ធម្មានំ បច្ចត្តលក្ខណបដិវេធស្សេវ អាធិបច្ចំ ហោតិ។ កលាបសម្មសនតោ បន បដ្ឋាយ យាវ ឧទយព្ពយានុបស្សនា តីរណបរិញ្ញាយ ភូមិ។ ឯតស្មិញ្ហិ អន្តរេ សាមញ្ញលក្ខណបដិវេធស្សេវ អាធិបច្ចំ ហោតិ។ ភង្គានុបស្សនំ អាទិំ កត្វា ឧបរិ បហានបរិញ្ញាយ ភូមិ។ តតោ បដ្ឋាយ ហិ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ, អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទិំ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ, និរោធេន្តោ សមុទយំ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតីតិ (បដិ។ ម។ ១។៥២) ឯវំ និច្ចសញ្ញាទិបហានសាធិកានំ សត្តន្នំ អនុបស្សនានំ អាធិបច្ចំ។ ឥតិ ឥមាសុ តីសុ បរិញ្ញាសុ សង្ខារបរិច្ឆេទស្ស ចេវ បច្ចយបរិគ្គហស្ស ច សាធិតត្តា ឥមិនា យោគិនា ញាតបរិញ្ញាវ អធិគតា ហោតិ, ឥតរា ច អធិគន្តព្ពា។ តេន វុត្តំ “យស្មា តីរណបរិញ្ញាយ វត្តមានាយ មគ្គាមគ្គញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, តីរណបរិញ្ញា ច ញាតបរិញ្ញានន្តរា, តស្មាបិ តំ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិំ សម្បាទេតុកាមេន កលាបសម្មសនេ តាវ យោគោ កាតព្ពោ”តិ។

៦៩៤។ តត្រាយំ បាឡិ –

“កថំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ? យំកិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា...បេ... យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។ ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។ អនត្តតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។ យា កាចិ វេទនា...បេ... យំកិញ្ចិ វិញ្ញាណំ...បេ... អនត្តតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។

“ចក្ខុ...បេ... ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វវត្ថេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។

“រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន, អនត្តា អសារកដ្ឋេនាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ វេទនំ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ...បេ... ជរាមរណំ...បេ... សម្មសនេ ញាណំ។

“រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ វេទនំ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ... ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ...បេ... និរោធធម្មន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។

“ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ, អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ ភវបច្ចយា ជាតិ...បេ... អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ, អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។

“តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ។ បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណ”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១។៤៨)។

ឯត្ថ ច ចក្ខុ...បេ... ជរាមរណន្តិ ឥមិនា បេយ្យាលេន ទ្វារារម្មណេហិ សទ្ធិំ ទ្វារប្បវត្តា ធម្មា, បញ្ចក្ខន្ធា, ឆ ទ្វារានិ, ឆ អារម្មណានិ, ឆ វិញ្ញាណានិ, ឆ ផស្សា, ឆ វេទនា, ឆ សញ្ញា, ឆ ចេតនា, ឆ តណ្ហា, ឆ វិតក្កា, ឆ វិចារា, ឆ ធាតុយោ, ទស កសិណានិ, ទ្វត្តិំសកោដ្ឋាសា, ទ្វាទសាយតនានិ, អដ្ឋារស ធាតុយោ, ពាវីសតិ ឥន្ទ្រិយានិ, តិស្សោ ធាតុយោ, នវ ភវា, ចត្តារិ ឈានានិ, ចតស្សោ អប្បមញ្ញា, ចតស្សោ សមាបត្តិយោ, ទ្វាទស បដិច្ចសមុប្បាទង្គានីតិ ឥមេ ធម្មរាសយោ និក្ខិត្តាតិ វេទិតព្ពា។

វុត្តំ ហេតំ អភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេសេ –

“សព្វំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្វំ អភិញ្ញេយ្យំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ។ រូបា... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សោ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោតំ...បេ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ អភិញ្ញេយ្យំ។

“រូបំ...បេ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ...បេ... មនោ... រូបា...បេ... ធម្មា... ចក្ខុវិញ្ញាណំ...បេ... មនោវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សោ...បេ... មនោសម្ផស្សោ...។

“ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា...បេ... មនោសម្ផស្សជា វេទនា... រូបសញ្ញា...បេ... ធម្មសញ្ញា... រូបសញ្ចេតនា...បេ... ធម្មសញ្ចេតនា... រូបតណ្ហា...បេ... ធម្មតណ្ហា... រូបវិតក្កោ...បេ... ធម្មវិតក្កោ... រូបវិចារោ...បេ... ធម្មវិចារោ...។

“បថវីធាតុ...បេ... វិញ្ញាណធាតុ... បថវីកសិណំ...បេ... វិញ្ញាណកសិណំ... កេសា...បេ... មត្ថលុង្គំ...។

“ចក្ខាយតនំ...បេ... ធម្មាយតនំ... ចក្ខុធាតុ...បេ... មនោធាតុ... មនោវិញ្ញាណធាតុ... ចក្ខុន្ទ្រិយំ...បេ... អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ...។

“កាមធាតុ... រូបធាតុ... អរូបធាតុ... កាមភវោ... រូបភវោ... អរូបភវោ... សញ្ញាភវោ... អសញ្ញាភវោ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវោ... ឯកវោការភវោ... ចតុវោការភវោ... បញ្ចវោការភវោ...។

“បឋមំ ឈានំ...បេ... ចតុត្ថំ ឈានំ... មេត្តាចេតោវិមុត្តិ...បេ... ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ... អវិជ្ជា អភិញ្ញេយ្យា...បេ... ជរាមរណំ អភិញ្ញេយ្យំ”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១.៣; សំ។ និ។ ៤.៤៦)។

តំ តត្ថ ឯវំ វិត្ថារេន វុត្តត្តា ឥធ សព្វំ បេយ្យាលេន សំខិត្តំ។ ឯវំ សំខិត្តេ បនេត្ថ យេ លោកុត្តរា ធម្មា អាគតា, តេ អសម្មសនុបគត្តា ឥមស្មិំ អធិការេ ន គហេតព្វា។ យេបិ ច សម្មសនុបគា , តេសុ យេ យស្ស បាកដា ហោន្តិ សុខេន បរិគ្គហំ គច្ឆន្តិ, តេសុ តេន សម្មសនំ អារភិតព្វំ។

៦៩៤។ តត្រាយំ ខន្ធវសេន អារព្ភវិធានយោជនា – យំកិញ្ចិ រូបំ...បេ... សព្វំ រូបំ អនិច្ចតោ វវត្ថបេតិ, ឯកំ សម្មសនំ។ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វវត្ថបេតិ, ឯកំ សម្មសនន្តិ។ ឯត្តាវតា អយំ ភិក្ខុ “យំកិញ្ចិ រូប”ន្តិ ឯវំ អនិយមនិទ្ទិដ្ឋំ សព្វម្បិ រូបំ អតីតត្តិកេន ចេវ ចតូហិ ច អជ្ឈត្តាទិទុកេហីតិ ឯកាទសហិ ឱកាសេហិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា សព្វំ រូបំ អនិច្ចតោ វវត្ថបេតិ, អនិច្ចន្តិ សម្មសតិ។

កថំ ? បរតោ ចតុក្កនយេន ចតុក្កញ្ញោតិ – “រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេនា”តិ (បដិ. ម. ១.៤៨)។

តស្មា ឯវ យំ អតីតំ រូបំ, តំ យស្មា អតីតេយេវ ខីណំ, នយិមំ ភវំ សម្បត្តន្តិ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន។

យំ អនាគតំ អនន្តរភវេ និព្ពត្តិស្សតិ, តម្បិ តត្ថេវ ខីយិស្សតិ, ន តតោ បរំ ភវំ គមិស្សតីតិ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន។

យំ បច្ចុប្បន្នំ រូបំ, តម្បិ ឥធេវ ខីយតិ, ន ឥតោ គច្ឆតីតិ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន។

យំ អជ្ឈត្តំ, តម្បិ អជ្ឈត្តមេវ ខីយតិ, ន ពហិទ្ធាភាវំ គច្ឆតីតិ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន។

យំ ពហិទ្ធា...បេ... ឱឡារិកំ...បេ... សុខុមំ...បេ... ហីនំ...បេ... បណីតំ...បេ... ទូរេ...បេ... សន្តិកេ, តម្បិ តត្ថេវ ខីយតិ, ន ទូរភាវំ គច្ឆតីតិ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេនាតិ សម្មសតិ។

ឥទំ សព្ពម្បិ “អនិច្ចំ ខយដ្ឋេនា”តិ ឯតស្ស វសេន ឯកំ សម្មសនំ។ ភេទតោ បន ឯកាទសវិធំ ហោតិ។

សព្ពមេវ ច តំ ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន។ ភយដ្ឋេនាតិ សប្បដិភយតាយ។ យញ្ហិ អនិច្ចំ, តំ ភយាវហំ ហោតិ សីហោបមសុត្តេ (សំ. និ. ៣.៧៨; អ. និ. ៤.៣៣) ទេវានំ វិយ។ ឥតិ ឥទម្បិ “ទុក្ខំ ភយដ្ឋេនា”តិ ឯតស្ស វសេន ឯកំ សម្មសនំ។ ភេទតោ បន ឯកាទសវិធំ ហោតិ។

យថា ច ទុក្ខំ, ឯវំ សព្ពម្បិ តំ អនត្តា អសារកដ្ឋេន។ អសារកដ្ឋេនាតិ “អត្តា និវាសី ការកោ វេទកោ សយំវសី”តិ ឯវំ បរិកប្បិតស្ស អត្តសារស្ស អភាវេន។ យញ្ហិ អនិច្ចំ, ទុក្ខំ, តំ អត្តនោបិ អនិច្ចតំ វា ឧទយព្ពយបីឡនំ វា វារេតុំ ន សក្កោតិ, កុតោ តស្ស ការកាទិភាវោ។ តេនាហ – “រូបញ្ច ហិទំ, ភិក្ខវេ, អត្តា អភវិស្ស។ នយិទំ រូបំ អាពាធាយ សំវត្តេយ្យា”តិអាទិ (សំ. និ. ៣.៥៩)។ ឥតិ ឥទម្បិ “អនត្តា អសារកដ្ឋេនា”តិ ឯតស្ស វសេន ឯកំ សម្មសនំ។ ភេទតោ បន ឯកាទសវិធំ ហោតិ។ ឯស នយោ វេទនាទីសុ។

៦៩៦. យំ បន អនិច្ចំ, តំ យស្មា និយមតោ សង្ខតាទិភេទំ ហោតិ។ តេនស្ស បរិយាយទស្សនត្ថំ, នានាការេហិ វា មនសិការប្បវត្តិទស្សនត្ថំ “រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្ម”ន្តិ បុន បាឡិ វុត្តា។ ឯស នយោ វេទនាទីសូតិ។

ចត្តារីសាការអនុបស្សនាកថា

៦៩៧. សោ តស្សេវ បញ្ចសុ ខន្ធេសុ អនិច្ចទុក្ខានត្តសម្មសនស្ស ថិរភាវត្ថាយ, យំ តំ ភគវតា “កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ, កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតី”តិ វុត្តស្ស វិភង្គេ –

“បញ្ចក្ខន្ធេ អនិច្ចតោ, ទុក្ខតោ, រោគតោ, គណ្ឌតោ, សល្លតោ, អឃតោ, អាពាធតោ, បរតោ, បលោកតោ, ឦតិតោ, ឧបទ្ទវតោ, ភយតោ, ឧបសគ្គតោ, ចលតោ, បភង្គុតោ, អទ្ធុវតោ, អតាណតោ, អលេណតោ, អសរណតោ, រិត្តតោ, តុច្ឆតោ, សុញ្ញតោ, អនត្តតោ, អាទីនវតោ, វិបរិណាមធម្មតោ, អសារកតោ, អឃមូលតោ, វធកតោ, វិភវតោ, សាសវតោ, សង្ខតតោ, មារាមិសតោ, ជាតិធម្មតោ, ជរាធម្មតោ, ព្យាធិធម្មតោ, មរណធម្មតោ , សោកធម្មតោ, បរិទេវធម្មតោ, ឧបាយាសធម្មតោ, សំកិលេសិកធម្មតោ”តិ (បដិ. ម. ៣.៣៧) –

ចត្តារីសាយ អាការេហិ,

“បញ្ចក្ខន្ធេ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ. បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ និច្ចំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតី”តិអាទិនា (បដិ. ម. ៣.៣៨) នយេន,

អនុលោមញាណំ វិភជន្តេន បភេទតោ អនិច្ចាទិសម្មសនំ វុត្តំ. តស្សាបិ វសេន ឯតេ បញ្ចក្ខន្ធេ សម្មសតិ.

៦៩៨. កថំ? សោ ហិ ឯកេកំ ខន្ធំ អនច្ចន្តិកតាយ, អាទិអន្តវន្តតាយ ច អនិច្ចតោ. ឧប្បាទវយបដិបីឡនតាយ, ទុក្ខវត្ថុតាយ ច ទុក្ខតោ. បច្ចយយាបនីយតាយ, រោគមូលតាយ ច រោគតោ. ទុក្ខតាសូលយោគិតាយ, កិលេសាសុចិបគ្ឃរណតាយ, ឧប្បាទជរាភង្គេហិ ឧទ្ធុមាតបរិបក្កបភិន្នតាយ ច គណ្ឌតោ. បីឡាជនកតាយ, អន្តោតុទនតាយ, ទុន្នីហរណីយតាយ ច សល្លតោ. វិគរហណីយតាយ, អវឌ្ឍិអាវហនតាយ, អឃវត្ថុតាយ ច អឃតោ. អសេរិភាវជនកតាយ, អាពាធបទដ្ឋានតាយ ច អាពាធតោ. អវសតាយ, អវិធេយ្យតាយ ច បរតោ. ព្យាធិជរាមរណេហិ បលុជ្ជនតាយ បលោកតោ. អនេកព្យសនាវហនតាយ ឦតិតោ. អវិទិតានំយេវ វិបុលានំ អនត្ថានំ អាវហនតោ, សព្ពុបទ្ទវវត្ថុតាយ ច ឧបទ្ទវតោ. សព្ពភយានំ អាករតាយ, ទុក្ខវូបសមសង្ខាតស្ស បរមស្សាសស្ស បដិបក្ខភូតតាយ ច ភយតោ. អនេកេហិ អនត្ថេហិ អនុពទ្ធតាយ, ទោសូបសដ្ឋតាយ, ឧបសគ្គោ វិយ អនធិវាសនារហតាយ ច ឧបសគ្គតោ. ព្យាធិជរាមរណេហិ ចេវ លាភាលាភាទីហិ ច លោកធម្មេហិ បចលិតតាយ ចលតោ. ឧបក្កមេន ចេវ សរសេន ច បភង្គុបគមនសីលតាយ បភង្គុតោ. សព្ពាវត្ថនិបាតិតាយ, ថិរភាវស្ស ច អភាវតាយ អទ្ធុវតោ. អតាយនតាយ ចេវ, អលព្ភនេយ្យខេមតាយ ច អតាណតោ. អល្លីយិតុំ អនរហតាយ, អល្លីនានម្បិ ច លេណកិច្ចាការិតាយ អលេណតោ. និស្សិតានំ ភយសារកត្តាភាវេន អសរណតោ. យថាបរិកប្បិតេហិ ធុវសុភសុខត្តភាវេហិ រិត្តតាយ រិត្តតោ. រិត្តតាយេវ តុច្ឆតោ អប្បកត្តា វា, អប្បកម្បិ ហិ លោកេ តុច្ឆន្តិ វុច្ចតិ. សាមិ-និវាសិ-ការក-វេទកាធិដ្ឋាយកវិរហិតតាយ សុញ្ញតោ. សយញ្ច អស្សាមិកភាវាទិតាយ អនត្តតោ. បវត្តិទុក្ខតាយ, ទុក្ខស្ស ច អាទីនវតាយ អាទីនវតោ, អថ វា អាទីនំ វាតិ គច្ឆតិ បវត្តតីតិ អាទីនវោ,

កបណមនុស្សស្សេតំ អធិវចនំ, ខន្ធាបិ ច កបណាយេវាតិ អាទីនវសទិសតាយ អាទីនវតោ។ ជរាយ ចេវ មរណេន ចាតិ ទ្វេធា បរិណាមបកតិតាយ វិបរិណាមធម្មតោ។ ទុព្ពលតាយ, ផេគ្គុ វិយ សុខភញ្ជនីយតាយ ច អសារកតោ។ អឃហេតុតាយ អឃមូលតោ។ មិត្តមុខសបត្តោ វិយ វិស្សាសឃាតិតាយ វធកតោ។ វិគតភវតាយ, វិភវសម្ភូតតាយ ច វិភវតោ។ អាសវបទដ្ឋានតាយ សាសវតោ។ ហេតុបច្ចយេហិ អភិសង្ខតតាយ សង្ខតតោ។ មច្ចុមារកិលេសមារានំ អាមិសភូតតាយ មារាមិសតោ។ ជាតិ-ជរា-ព្យាធិមរណបកតិតាយ ជាតិ-ជរា-ព្យាធិ-មរណធម្មតោ។ សោក-បរិទេវ-ឧបាយាសហេតុតាយ សោក-បរិទេវុបាយាសធម្មតោ។ តណ្ហាទិដ្ឋិទុច្ចរិតសំកិលេសានំ វិសយធម្មតាយ សំកិលេសិកធម្មតោតិ ឯវំ បភេទតោ វុត្តស្ស អនិច្ចាទិសម្មសនស្ស វសេន សម្មសតិ។

ឯត្ថ ហិ អនិច្ចតោ, បលោកតោ, ចលតោ, បភង្គុតោ, អទ្ធុវតោ, វិបរិណាមធម្មតោ, អសារកតោ, វិភវតោ, សង្ខតតោ, មរណធម្មតោតិ ឯកេកស្មិំ ខន្ធេ ទស ទស កត្វា បញ្ញាស អនិច្ចានុបស្សនានិ។ បរតោ, រិត្តតោ, តុច្ឆតោ, សុញ្ញតោ, អនត្តតោតិ ឯកេកស្មិំ ខន្ធេ បញ្ច បញ្ច កត្វា បញ្ចវីសតិ អនត្តានុបស្សនានិ។ សេសានិ ទុក្ខតោ, រោគតោតិអាទីនិ ឯកេកស្មិំ ខន្ធេ បញ្ចវីសតិ បញ្ចវីសតិ កត្វា បញ្ចវីសតិសតំ ទុក្ខានុបស្សនានីតិ។

ឥច្ចស្ស ឥមិនា ទ្វិសតភេទេន អនិច្ចាទិសម្មសនេន បញ្ចក្ខន្ធេ សម្មសតោ តំ នយវិបស្សនាសង្ខាតំ អនិច្ចទុក្ខានត្តសម្មសនំ ថិរំ ហោតិ។ ឥទំ តាវេត្ថ បាឡិនយានុសារេន សម្មសនវិធានំ។

ឥន្ទ្រិយតិក្ខការណនវកកថា

៦៩៩។ យស្ស បន ឯវំ នយវិបស្សនាយ យោគំ ករោតោបិ នយវិបស្សនា ន សម្បជ្ជតិ, តេន “នវហាការេហិ ឥន្ទ្រិយានិ តិក្ខានិ ភវន្តិ – ឧប្បន្នុប្បន្នានំ សង្ខារានំ ខយមេវ បស្សតិ, តត្ថ ច សក្កច្ចកិរិយាយ សម្បាទេតិ, សាតច្ចកិរិយាយ សម្បាទេតិ, សប្បាយកិរិយាយ សម្បាទេតិ, សមាធិស្ស ច និមិត្តគ្គាហេន, ពោជ្ឈង្គានំ អនុបវត្តនតាយ, កាយេ ច ជីវិតេ ច អនបេក្ខតំ ឧបដ្ឋាបេតិ, តត្ថ ច អភិភុយ្យ នេក្ខម្មេន, អន្តរា ច អព្យោសានេនា”តិ ឯវំ វុត្តានំ នវន្នំ អាការានំ វសេន ឥន្ទ្រិយានិ តិក្ខានិ កត្វា បឋវីកសិណនិទ្ទេសេ វុត្តនយេន សត្ត អសប្បាយានិ វជ្ជេត្វា សត្ត សប្បាយានិ សេវមានេន កាលេន រូបំ សម្មសិតព្ពំ, កាលេន អរូបំ។ រូបំ សម្មសន្តេន រូបស្ស និព្ពត្តិ បស្សិតព្ពា។

រូបនិព្ពត្តិបស្សនាការកថា

៧០០។ សេយ្យថិទំ – ឥទំ រូបំ នាម កម្មាទិវសេន ចតូហិ ការណេហិ និព្ពត្តតិ។ តត្ថ សព្ពេសំ បឋមំ រូបំ និព្ពត្តមានំ កម្មតោ និព្ពត្តតិ។ បដិសន្ធិក្ខណេយេវ ហិ គព្ភសេយ្យកានំ តាវ តិសន្តតិវសេន វត្ថុ-កាយ-ភាវទសកសង្ខាតានិ តិំស រូបានិ និព្ពត្តន្តិ, តានិ ច បន បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេយេវ។ យថា ច ឧប្បាទក្ខណេ, តថា ឋិតិក្ខណេបិ ភង្គក្ខណេបិ។

តត្ថ រូបំ ទន្ធនិរោធំ គរុបរិវត្តំ, ចិត្តំ ខិប្បនិរោធំ លហុបរិវត្តំ។ តេនាហ – “នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកធម្មម្បិ សមនុបស្សាមិ, យំ ឯវំ លហុបរិវត្តំ យថយិទំ, ភិក្ខវេ, ចិត្ត”ន្តិ (អ. និ. ១.៤៨)។ រូបេ ធរន្តេយេវ ហិ សោឡសវារេ ភវង្គចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈតិ។ ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេបិ ឋិតិក្ខណេបិ ភង្គក្ខណេបិ ឯកសទិសា។ រូបស្ស បន ឧប្បាទភង្គក្ខណាយេវ លហុកា, តេហិ សទិសា។ ឋិតិក្ខណោ បន មហា, យាវ សោឡស ចិត្តានិ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ, តាវ វត្តតិ។ បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ ឋានប្បត្តំ បុរេជាតំ វត្ថុំ និស្សាយ ទុតិយំ ភវង្គំ ឧប្បជ្ជតិ។ តេន សទ្ធិំ ឧប្បន្នំ ឋានប្បត្តំ បុរេជាតំ វត្ថុំ និស្សាយ តតិយំ ភវង្គំ ឧប្បជ្ជតិ។ ឥមិនា នយេន យាវតាយុកំ ចិត្តប្បវត្តិ វេទិតព្វា។ អាសន្នមរណស្ស បន ឯកមេវ ឋានប្បត្តំ បុរេជាតំ វត្ថុំ និស្សាយ សោឡស ចិត្តានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។

បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ រូបំ បដិសន្ធិចិត្តតោ ឧទ្ធំ សោឡសមេន ចិត្តេន សទ្ធិំ និរុជ្ឈតិ។ ឋានក្ខណេ ឧប្បន្នំ សត្តរសមស្ស ឧប្បាទក្ខណេន សទ្ធិំ និរុជ្ឈតិ។ ភង្គក្ខណេ ឧប្បន្នំ សត្តរសមស្ស ឋានក្ខណំ បត្វា និរុជ្ឈតិ។ យាវ បវត្តិ នាម អត្ថិ, ឯវមេវ បវត្តតិ។ ឱបបាតិកានម្បិ សត្តសត្តតិវសេន សត្តតិ រូបានិ ឯវមេវ បវត្តន្តិ។

៦០១. តត្ថ កម្មំ, កម្មសមុដ្ឋានំ, កម្មបច្ចយំ, កម្មបច្ចយចិត្តសមុដ្ឋានំ, កម្មបច្ចយអាហារសមុដ្ឋានំ, កម្មបច្ចយឧតុសមុដ្ឋានន្តិ ឯវំ វិភាគោ វេទិតព្វោ។ តត្ថ កម្មំ នាម កុសលាកុសលចេតនា។ កម្មសមុដ្ឋានំ នាម វិបាកក្ខន្ធា ច, ចក្ខុទសកាទិ សមសត្តតិរូបញ្ច។ កម្មបច្ចយំ នាម តទេវ, កម្មំ ហិ កម្មសមុដ្ឋានស្ស ឧបត្ថម្ភកបច្ចយោបិ ហោតិ។ កម្មបច្ចយចិត្តសមុដ្ឋានំ នាម វិបាកចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ។ កម្មបច្ចយអាហារសមុដ្ឋានំ នាម កម្មសមុដ្ឋានរូបេសុ ឋានប្បត្តា ឱជា អញ្ញំ ឱជដ្ឋមកំ សមុដ្ឋាបេតិ, តត្រាបិ ឱជា ឋានំ បត្វា អញ្ញន្តិ ឯវំ ចតស្សោ វា បញ្ច វា បវត្តិយោ ឃដេតិ។ កម្មបច្ចយឧតុសមុដ្ឋានំ នាម កម្មជតេជោធាតុ ឋានប្បត្តា ឧតុសមុដ្ឋានំ ឱជដ្ឋមកំ សមុដ្ឋាបេតិ, តត្រាបិ ឧតុ អញ្ញំ ឱជដ្ឋមកន្តិ ឯវំ ចតស្សោ វា បញ្ច វា បវត្តិយោ ឃដេតិ។ ឯវំ តាវ កម្មជរូបស្ស បវត្តិ វេទិតព្វា។

៦០២. ចិត្តជេសុបិ ចិត្តំ, ចិត្តសមុដ្ឋានំ, ចិត្តបច្ចយំ, ចិត្តបច្ចយអាហារសមុដ្ឋានំ, ចិត្តបច្ចយឧតុសមុដ្ឋានន្តិ ឯវំ វិភាគោ វេទិតព្វោ។ តត្ថ ចិត្តំ នាម ឯកូននវុតិចិត្តានិ។

តេសុ ទ្វត្តិំស ចិត្តានិ, ឆព្វីសេកូនវីសតិ;

សោឡស រូបិរិយាបថវិញ្ញត្តិជនកា មតា។

កាមាវចរតោ ហិ អដ្ឋ កុសលានិ, ទ្វាទសាកុសលានិ, មនោធាតុវជ្ជា ទស កិរិយា, កុសលកិរិយតោ ទ្វេ អភិញ្ញាចិត្តានីតិ ទ្វត្តិំស ចិត្តានិ រូបំ, ឥរិយាបថំ, វិញ្ញត្តិញ្ច ជនេន្តិ។ វិបាកវជ្ជានិ សេសទសរូបាវចរានិ, អដ្ឋ អរូបាវចរានិ, អដ្ឋ លោកុត្តរចិត្តានីតិ ឆព្វីសតិ ចិត្តានិ រូបំ, ឥរិយាបថញ្ច ជនយន្តិ, ន វិញ្ញត្តិំ។ កាមាវចរេសុ ទស ភវង្គចិត្តានិ, រូបាវចរេសុ បញ្ច, តិស្សោ មនោធាតុយោ, ឯកា

ᩅᩥᨷᩣᨠᩣᩉᩮᨲᩩᨠᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩈᩉᨣᨲᩣᨲᩥ ᩑᨠᩪᨶᩅᩦᩈᨲᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩁᩪᨷᨾᩮᩅ ᨩᨶᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᩍᩁᩥᨿᩣᨷᨳᩴ, ᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᩴ᪨ ᨴ᩠ᩅᩮᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩥ, ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨡᩦᨱᩣᩈᩅᩣᨶᩴ ᨧᩩᨲᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩋᩣᩁᩩᨷ᩠ᨷᩅᩥᨷᩣᨠᩣᨶᩦᨲᩥ ᩈᩮᩣᩊᩈ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᨶᩮᩅ ᩁᩪᨷᩴ ᨩᨶᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᩍᩁᩥᨿᩣᨷᨳᩴ, ᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᩴ᪨ ᨿᩣᨶᩥ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩁᩪᨷᩴ ᨩᨶᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩣᨶᩥ ᨶ ᨮᩥᨲᩥᨠ᩠ᨡᨱᩮ, ᨽᨦ᩠ᨣᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩅᩣ, ᨲᨴᩣ ᩉᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩩᨻ᩠ᨻᩃᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨷᨶ ᨻᩃᩅᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩴ ᨲᨴᩣ ᨷᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿ ᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ᪨

ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᨲᨿᩮᩣ ᩋᩁᩪᨷᩥᨶᩮᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ, "ᩈᨴ᩠ᨴᨶᩅᨠᩴ, ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ, ᩅᨧᩦᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ, ᩋᩣᨠᩣᩈᨵᩣᨲᩩ, ᩃᩉᩩᨲᩣ, ᨾᩩᨴᩩᨲᩣ, ᨠᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨬᨲᩣ, ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ, ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦ"ᨲᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩁᩈᩅᩥᨵᩴ ᩁᩪᨷᨬ᩠ᨧ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᨶᩣᨾ "ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨷᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩔ ᩍᨾᩔ ᨠᩣᨿᩔᩣ"ᨲᩥ (ᨷᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪁᪁) ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩁᩪᨷᩴ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩁᩪᨷᩮᩈᩩ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᨩᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨲᩥᩔᩮᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᨥᨭᩮᨲᩥ᪨ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩏᨲᩩ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨲᩥᩔᩮᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᨥᨭᩮᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨩᩁᩪᨷᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

᪆᪀᪇᪨ ᩋᩣᩉᩣᩁᨩᩮᨷᩥ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ, ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ, ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨽᩣᨣᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨠᨻᩊᩦᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ᪨ ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩏᨷᩣᨴᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᨩᩁᩪᨷᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᩒᨩᩣᨿ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩥᨲᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ, ᩋᩣᨠᩣᩈᨵᩣᨲᩩ, ᩃᩉᩩᨲᩣ, ᨾᩩᨴᩩᨲᩣ, ᨠᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨬᨲᩣ, ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ, ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᨧᩩᨴ᩠ᨴᩈᩅᩥᨵᩴ ᩁᩪᨷᩴ᪨ ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᨶᩣᨾ "ᨠᨻᩊᩦᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩍᨾᩔ ᨠᩣᨿᩔ ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ"ᨲᩥ (ᨷᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪁᪅) ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩁᩪᨷᩴ᪨ ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ ᩁᩪᨷᩮᩈᩩ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᨩᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᨲᨲᩕᩣᨷᩥ ᩒᨩᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨴᩈᨴ᩠ᩅᩣᨴᩈᩅᩣᩁᩮ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨥᨭᩮᨲᩥ᪨ ᩑᨠᨴᩥᩅᩈᩴ ᨷᩁᩥᨽᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᩉᨾ᩠ᨷᩥ ᩏᨷᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᩮᨲᩥ᪨ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᩣ ᨷᨶ ᩒᨩᩣ ᩑᨠᨾᩣᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᨴ᩠ᩅᩮᨾᩣᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᩏᨷᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᩮᨲᩥ᪨ ᨾᩣᨲᩁᩣ ᨷᩁᩥᨽᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩣᩁᩮᩣᨷᩥ ᨴᩣᩁᨠᩔ ᩈᩁᩦᩁᩴ ᨹᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ᪨ ᩈᩁᩦᩁᩮ ᨾᨠ᩠ᨡᩥᨲᩣᩉᩣᩁᩮᩣᨷᩥ ᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ᪨ ᨠᨾ᩠ᨾᨩᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩏᨷᩣᨴᩥᨱ᩠ᨱᨠᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᨶᩣᨾ᪨ ᩈᩮᩣᨷᩥ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᨲᨲᩕᩣᨷᩥ ᩒᨩᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨧᨲᩔᩮᩣ ᩅᩣ ᨷᨬ᩠ᨧ ᩅᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᨥᨭᩮᨲᩥ᪨ ᩋᩣᩉᩣᩁᨷᨧ᩠ᨧᨿᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᨲᩮᨩᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ᪨ ᨲᨲᩕᩣᨿᩴ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨶᩴ ᨩᨶᨠᩮᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩈᩮᩈᩣᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩋᨲ᩠ᨳᩥᩋᩅᩥᨣᨲᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩋᩣᩉᩣᩁᨩᩁᩪᨷᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

᪆᪀᪈᪨ ᩏᨲᩩᨩᩮᨷᩥ ᩏᨲᩩ, ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ, ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨽᩣᨣᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩏᨲᩩ ᨶᩣᨾ ᨧᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᨲᩮᨩᩮᩣᨵᩣᨲᩩ, ᩏᨱ᩠ᩉᩏᨲᩩ ᩈᩦᨲᩏᨲᩪᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨷᨶᩮᩈ ᨴᩩᩅᩥᨵᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᨧᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᩏᨲᩩ ᩏᨷᩣᨴᩥᨱ᩠ᨱᨠᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩈᩁᩦᩁᩮ ᩁᩪᨷᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ᪨ ᨲᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᨶᩅᨠᩴ, ᩋᩣᨠᩣᩈᨵᩣᨲᩩ , ᩃᩉᩩᨲᩣ, ᨾᩩᨴᩩᨲᩣ, ᨠᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨬᨲᩣ, ᩏᨷᨧᨿᩮᩣ, ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᨷᨶ᩠ᨶᩁᩈᩅᩥᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᨶᩣᨾ ᩏᨲᩩ ᨧᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩥᨠᩁᩪᨷᩣᨶᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨧ ᩅᩥᨶᩣᩈᩔ ᨧ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᨲᩮᨩᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᨲᨲᩕᩣᨷᩥ ᩏᨲᩩ ᩋᨬ᩠ᨬᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨴᩦᨥᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩋᨶᩩᨷᩣᨴᩥᨱ᩠ᨱᨷᨠ᩠ᨡᩮ ᨮᨲ᩠ᩅᩣᨷᩥ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥᨿᩮᩅ᪨ ᩏᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨶᩣᨾ ᩏᨲᩩᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᨮᩣᨶᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣ ᩒᨩᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩒᨩᨭ᩠ᨮᨾᨠᩴ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᨲᨲᩕᩣᨷᩥ ᩒᨩᩣ

អញ្ញាន្តិ ឯវំ ឥសង្ខាតសវារេ បវត្តិ ឃដេតិ។ តត្រាយំ ឧតុ ឧតុសមុដ្ឋានានំ ជនកោ ហុត្វា បច្ចយោ ហោតិ, សេសានំ និស្សយអត្ថិអវិគតវសេនាតិ ឯវំ ឧតុជរូបស្ស និព្ពត្តិ បស្សិតព្ពា។ ឯវញ្ហិ រូបស្ស និព្ពត្តិំ បស្សន្តោ កាលេន រូបំ សម្មសតិ នាម។

អរូបនិព្ពត្តិបស្សនាការកថា

៧២៣។ យថា ច រូបំ សម្មសន្តេន រូបស្ស, ឯវំ អរូបំ សម្មសន្តេនបិ អរូបស្ស និព្ពត្តិ បស្សិតព្ពា។ សា ច ខោ ឯកាសីតិលោកិយចិត្តុប្បាទវសេនេវ។

សេយ្យថិទំ – ឥទញ្ហិ អរូបំ នាម បុរិមភវេ អាយូហិតកម្មវសេន បដិសន្ធិយំ តាវ ឯកូនវីសតិចិត្តុប្បាទប្បភេទំ និព្ពត្តតិ។ និព្ពត្តនាការោ បនស្ស បដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេសេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពោ។ តទេវ បដិសន្ធិចិត្តស្ស អនន្តរចិត្តតោ បភុតិ ភវង្គវសេន, អាយុបរិយោសានេ ចុតិវសេន។ យំ តត្ថ កាមាវចរំ, តំ ឆសុ ទ្វារេសុ ពលវារម្មណេ តទារម្មណវសេន។

បវត្តេ បន អសម្ភិន្នត្តា ចក្ខុស្ស អាបាថគតត្តា រូបានំ អាលោកសន្និស្សិតំ មនសិការហេតុកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ និព្ពត្តតិ សទ្ធិំ សម្បយុត្តធម្មេហិ។ ចក្ខុបសាទស្ស ហិ ឋិតិក្ខណេ ឋិតិប្បត្តមេវ រូបំ ចក្ខុំ ឃដ្ដេតិ។ តស្មិំ ឃដ្ដិតេ ទ្វិក្ខត្តុំ ភវង្គំ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈតិ។ តតោ តស្មិំយេវ អារម្មណេ កិរិយមនោធាតុ អាវជ្ជនកិច្ចំ សាធយមានា ឧប្បជ្ជតិ។ តទនន្តរំ តទេវ រូបំ បស្សមានំ កុសលវិបាកំ អកុសលវិបាកំ វា ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តតោ តទេវ រូបំ សម្បដិច្ឆមានា វិបាកមនោធាតុ។ តតោ តទេវ រូបំ សន្តីរយមានា វិបាកាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ។ តតោ តទេវ រូបំ វវត្ថាបយមានា កិរិយាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ឧបេក្ខាសហគតា។ តតោ បរំ កាមាវចរកុសលាកុសលកិរិយចិត្តេសុ ឯកំ វា ឧបេក្ខាសហគតាហេតុកចិត្តំ វា បញ្ច សត្ត វា ជវនានិ។ តតោ កាមាវចរសត្តានំ ឯកាទសសុ តទារម្មណចិត្តេសុ ជវនានុរូបំ យំកិញ្ចិ តទារម្មណន្តិ។ ឯស នយោ សេសទ្វារេសុបិ។ មនោទ្វារេ បន មហគ្គតចិត្តានិបិ ឧប្បជ្ជន្តីតិ។ ឯវំ ឆសុ ទ្វារេសុ អរូបស្ស និព្ពត្តិ បស្សិតព្ពា។ ឯវញ្ហិ អរូបស្ស និព្ពត្តិំ បស្សន្តោ កាលេន អរូបំ សម្មសតិ នាម។

ឯវំ កាលេន រូបំ កាលេន អរូបំ សម្មសិត្វាបិ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា អនុក្កមេន បដិបជ្ជមានោ ឯកោ បញ្ញាភាវនំ សម្បាទេតិ។

រូបសត្តកសម្មសនកថា

៧២៤។ អបរោ រូបសត្តកអរូបសត្តកវសេន តិលក្ខណំ អារោបេត្វា វិបស្សនំ សម្មសតិ។ តត្ថ អាទាននិក្ខេបនតោ, វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមតោ, អាហារមយតោ, ឧតុមយតោ, កម្មជតោ, ចិត្តសមុដ្ឋានតោ, ធម្មតារូបតោតិ ឥមេហិ អាការេហិ អារោបេត្វា សម្មសន្តោ រូបសត្តកវសេន អារោបេត្វា សម្មសតិ នាម។ តេនាហុ បោរាណា –

"អាទាននិក្ខេបនតោ, វយោវុឌ្ឍត្ថគាមិតោ;

អាហារតោ ច ឧតុតោ, កម្មតោ ចាបិ ចិត្តតោ;

ធម្មតារូបតោ សត្ត, វិត្ថារេន វិបស្សតី"តិ។

តត្ថ អាទានន្តិ បដិសន្ធិ។ និក្ខេបនន្តិ ចុតិ។ ឥតិ យោគាវចរោ ឥមេហិ អាទាននិក្ខេបេហិ ឯកំ វស្សសតំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា សង្ខារេសុ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។ កថំ? ឯត្ថន្តរេ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា។ កស្មា? ឧប្បាទវយវត្តិតោ, វិបរិណាមតោ, តាវកាលិកតោ, និច្ចបដិក្ខេបតោ ច។ យស្មា បន ឧប្បន្នា សង្ខារា ឋិតិំ បាបុណន្តិ, ឋិតិយំ ជរាយ កិលមន្តិ, ជរំ បត្វា អវស្សំ ភិជ្ជន្តិ, តស្មា អភិណ្ហសម្បដិបីឡនតោ, ទុក្ខមតោ, ទុក្ខវត្ថុតោ, សុខបដិក្ខេបតោ ច ទុក្ខា។ យស្មា ច "ឧប្បន្នា សង្ខារា ឋិតិំ មា បាបុណន្តុ, ឋានប្បត្តា មា ជីរន្តុ, ជរប្បត្តា មា ភិជ្ជន្តូ"តិ ឥមេសុ តីសុ ឋានេសុ កស្សចិ វសវត្តិភាវោ នត្ថិ, សុញ្ញា តេន វសវត្តនាការេន, តស្មា សុញ្ញតោ, អស្សាមិកតោ, អវសវត្តិតោ, អត្តបដិក្ខេបតោ ច អនត្តាតិ។

៧០៧។ ឯវំ អាទាននិក្ខេបនតោ វស្សសតបរិច្ឆិន្នេ រូបេ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា តតោ បរំ វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមតោ អារោបេតិ។ តត្ថ វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមោ នាម វយវសេន វុឌ្ឍស្ស វឌ្ឍិតស្ស រូបស្ស អត្ថង្គមោ។ តស្ស វសេន តិលក្ខណំ អារោបេតីតិ អត្ថោ។

កថំ? សោ ហិ ឯកំ វស្សសតំ បឋមវយេន មជ្ឈិមវយេន បច្ឆិមវយេនាតិ តីហិ វយេហិ បរិច្ឆិន្ទតិ។ តត្ថ អាទិតោ តេត្តិំស វស្សានិ បឋមវយោ នាម។ តតោ ចតុត្តិំស មជ្ឈិមវយោ នាម។ តតោ តេត្តិំស បច្ឆិមវយោ នាមាតិ។ ឥតិ ឥមេហិ តីហិ វយេហិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា, "បឋមវយេ បវត្តំ រូបំ មជ្ឈិមវយំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ មជ្ឈិមវយេ បវត្តរូបម្បិ បច្ឆិមវយំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុជ្ឈតិ, តស្មា តម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា។ បច្ឆិមវយេ តេត្តិំស វស្សានិ បវត្តរូបម្បិ មរណតោ បរំ គមនសមត្ថំ នាម នត្ថិ, តស្មា តម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា"តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

៧០៨។ ឯវំ បឋមវយាទិវសេន វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមតោ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា បុន "មន្ទទសកំ, ខិឌ្ឌាទសកំ, វណ្ណទសកំ, ពលទសកំ, បញ្ញាទសកំ, ហានិទសកំ, បព្ភារទសកំ, វង្កទសកំ, មោមូហទសកំ, សយនទសក"ន្តិ ឥមេសំ ទសន្នំ ទសកានំ វសេន វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមតោ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

តត្ថ ទសកេសុ តាវ វស្សសតជីវិនោ បុគ្គលស្ស បឋមានិ ទស វស្សានិ មន្ទទសកំ នាម, តទា ហិ សោ មន្ទោ ហោតិ ចបលោ កុមារកោ។ តតោ បរានិ ទស ខិឌ្ឌាទសកំ នាម, តទា ហិ សោ ខិឌ្ឌារតិពហុលោ ហោតិ។ តតោ បរានិ ទស វណ្ណទសកំ នាម, តទា ហិស្ស វណ្ណាយតនំ វេបុល្លំ បាបុណាតិ។ តតោ បរានិ ទស ពលទសកំ នាម, តទា ហិស្ស ពលញ្ច ថាមោ ច វេបុល្លំ បាបុណាតិ។ តតោ បរានិ

ឯវ បញ្ញាឯវកំ តាយ, តទា ហិស្ស បញ្ញា ឬប្បតិដ្ឋិតា ហោតិ, បកតិយា កិរ ទុព្ពលបញ្ញាស្សាបិ តស្មិំ កាលេ អប្បមត្តកា បញ្ញា វុឍ្ឍិត្វាបិ ឋិតេយេវ។ តតោ បរាតិ ឯវ ហាតិឯវកំ តាយ, តទា ហិស្ស លិង្គវិតិចណ្ណតាលបញ្ញា បរិហាយន្តិ។ តតោ បរាតិ ឯវ បច្ឆារឯវកំ តាយ, តទា ហិស្ស អត្តភាវោ ឬរតោ បច្ឆារោ ហោតិ។ តតោ បរាតិ ឯវ ចក្កឯវកំ តាយ, តទា ហិស្ស អត្តភាវោ តក្កលកោដិ ចិយ ចក្កោ ហោតិ។ តតោ បរាតិ ឯវ មោមូហឯវកំ តាយ។ តទា ហិ សោ មោមូហោ ហោតិ, កតំ កតំ បមុស្សតិ។ តតោ បរាតិ ឯវ សយនឯវកំ តាយ, ចស្សវតិកោ ហិ សយនពាហុលោច ហោតិ។

តត្រាយំ យោគី ឯតេសំ ឯវកាគំ ចរេន ចយោចុទ្ទតុព្ពយតោ តិលក្ខណំ អារោបេតិ ឧកិ បដិសម្ភិក្ខតិ – “បឋមឯវកោ បចត្តរូបំ ទុតិយឯវកំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា។ ទុតិយឯវកោ…បេ… គចមឯវកោ បចត្តរូបំ ឯវមឯវកំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុជ្ឈតិ។ ឯវមឯវកោ បចត្តរូបំ បុគព្ភចំ អប្បត្វា ឥត្ថេច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តម្បិ អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា”តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

សំ០ជ៍។ ឯចំ ឯវកចរេន ចយោចុទ្ទតុព្ពយតោ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា បុន តតេច ចស្សវតំ បច្ចាបច្ចាចស្សចរេន ចិវតិកោដ្ឋាសេ កត្វា ចយោចុទ្ទតុព្ពយតោ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។ កថំ? សោ ហិ ឧកិ បដិសម្ភិក្ខតិ – “បឋមេ ចស្សបច្ចាកោ បចត្តរូបំ ទុតិយំ ចស្សបច្ចាកំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា។ ទុតិយេ ចស្សបច្ចាកោ បចត្តរូបំ តតិយំ…បេ… ឯកូតចិវតិមេ ចស្សបច្ចាកោ បចត្តរូបំ ចិវតិមំ ចស្សបច្ចាកំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុជ្ឈតិ។ ចិវតិមេ ចស្សបច្ចាកោ បចត្តរូបំ មរណតោ បរំ កមនតរមត្ថំ តាយ គត្តិ, តស្មា តម្បិ អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា”តិ។

ឯចំ ចិវតិកោដ្ឋាសចរេន ចយោចុទ្ទតុព្ពយតោ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា បុន បច្ចាចិវតិ កោដ្ឋាសេ កត្វា ចតុន្នំ ចតុន្នំ ចស្សានំ ចរេន អារោបេតិ។ តតោ តេត្តិំស កោដ្ឋាសេ កត្វា តិណ្ណំ តិណ្ណំ ចស្សានំ ចរេន, បញ្ញាស កោដ្ឋាសេ កត្វា ទ្វិន្នំ ទ្វិន្នំ ចស្សានំ ចរេន, សតំ កោដ្ឋាសេ កត្វា ឯកេកចស្សចរេន។ តតោ ឯកំ ចស្សំ តយោ កោដ្ឋាសេ កត្វា ចស្សានហេមន្តគិម្ហេសុ តីសុ វុតូសុ ឯកេកឧតុចរេន តស្មិំ ចយោចុទ្ទតុព្ពយរូបេ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

កថំ? “ចស្សានេ ចតុមាសំ បចត្តរូបំ ហេមន្តំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ។ ហេមន្តេ បចត្តរូបំ គិម្ហំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ។ គិម្ហេ បចត្តរូបំ បុន ចស្សានំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា”តិ។ ឯចំ អារោបេត្វា បុន ឯកំ ចស្សំ ឆ កោដ្ឋាសេ កត្វា – “ចស្សានេ ទ្វេមាសំ បចត្តរូបំ សរទំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ។ សរទេ បចត្តរូបំ ហេមន្តំ។ ហេមន្តេ បចត្តរូបំ សិសិរំ។ សិសិរេ បចត្តរូបំ ចសន្តំ។ ចសន្តេ បចត្តរូបំ គិម្ហំ។ គិម្ហេ បចត្តរូបំ បុន ចស្សានំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ, តស្មា អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា”តិ ឯចំ តស្មិំ ចយោចុទ្ទតុព្ពយរូបេ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

ឯចំ អារោបេត្វា តតោ កាឡជុណ្ហចរេន – “កាឡេ បចត្តរូបំ ជុណ្ហំ អប្បត្វា។ ជុណ្ហេ បចត្តរូបំ កាឡំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ, តស្មា អតិច្ចំ ទុក្ខមគត្តា”តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។ តតោ រត្តិន្ទិវចរេន – “រត្តិំ បចត្តរូបំ ទិចសំ អប្បត្វា តត្ថេច តិរុទ្ធំ។ ទិចសំ បចត្តរូបម្បិ រត្តិំ

អប្បត្វា តត្ថេវ និរុទ្ធំ, តស្មា អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។ តតោ តទេវ រត្តិន្ទិវំ បុព្វណ្ហាទិវសេន ឆ កោដ្ឋាសេ កត្វា – “បុព្វណ្ហេ បវត្តរូបំ មជ្ឈន្តិកំ អប្បត្វា។ មជ្ឈន្តិកេ បវត្តរូបំ សាយន្ហំ។ សាយន្ហេ បវត្តរូបំ បឋមយាមំ។ បឋមយាមេ បវត្តរូបំ មជ្ឈិមយាមំ។ មជ្ឈិមយាមេ បវត្តរូបំ បច្ឆិមយាមំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុទ្ធំ។ បច្ឆិមយាមេ បវត្តរូបំ បុន បុព្វណ្ហំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុទ្ធំ, តស្មា អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

៧១០។ ឯវំ អារោបេត្វា បុន តស្មិំយេវ រូបេ អភិក្កមបដិក្កមអាលោកនវិលោកនសមិញ្ជនបសារណវសេន – “អភិក្កមេ បវត្តរូបំ បដិក្កមំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុជ្ឈតិ។ បដិក្កមេ បវត្តរូបំ អាលោកនំ។ អាលោកនេ បវត្តរូបំ វិលោកនំ។ វិលោកនេ បវត្តរូបំ សមិញ្ជនំ។ សមិញ្ជនេ បវត្តរូបំ បសារណំ អប្បត្វា តត្ថេវ និរុជ្ឈតិ។ តស្មា អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

តតោ ឯកបទវារំ ឧទ្ធរណ អតិហរណវីតិហរណវោស្សជ្ជនសន្និក្ខេបនសន្និរុម្ភនវសេន ឆ កោដ្ឋាសេ ករោតិ។

តត្ថ ឧទ្ធរណំ នាម បាទស្ស ភូមិតោ ឧក្ខិបនំ។ អតិហរណំ នាម បុរតោ ហរណំ។ វីតិហរណំ នាម ខាណុកណ្ដកទីឃជាតិអាទីសុ កិញ្ចិ ទិស្វា ឥតោ ចិតោ ច បាទសញ្ចារណំ។ វោស្សជ្ជនំ នាម បាទស្ស ហេដ្ឋា ឱរោបនំ។ សន្និក្ខេបនំ នាម បថវីតលេ ឋបនំ។ សន្និរុម្ភនំ នាម បុន បាទុទ្ធរណកាលេ បាទស្ស បថវិយា សទ្ធិំ អភិនិប្បីឡនំ។ តត្ថ ឧទ្ធរណេ បថវីធាតុ អាបោធាតូតិ ទ្វេ ធាតុយោ ឱមត្តា ហោន្តិ មន្ទា, ឥតរា ទ្វេ អធិមត្តា ហោន្តិ ពលវតិយោ។ តថា អតិហរណវីតិហរណេសុ។ វោស្សជ្ជនេ តេជោធាតុ វាយោធាតូតិ ទ្វេ ធាតុយោ ឱមត្តា ហោន្តិ មន្ទា, ឥតរា ទ្វេ អធិមត្តា ហោន្តិ ពលវតិយោ។ តថា សន្និក្ខេបនសន្និរុម្ភនេសុ។ ឯវំ ឆ កោដ្ឋាសេ កត្វា តេសំ វសេន តស្មិំ វយោវុឌ្ឍត្ថង្គមរូបេ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

កថំ? សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – “យា ឧទ្ធរណេ បវត្តា ធាតុយោ, យានិ ច តទុបាទាយរូបានិ, សព្វេ តេ ធម្មា អតិហរណំ អប្បត្វា ឯត្ថេវ និរុជ្ឈន្តិ, តស្មា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា។ តថា អតិហរណេ បវត្តា វីតិហរណំ។ វីតិហរណេ បវត្តា វោស្សជ្ជនំ។ វោស្សជ្ជនេ បវត្តា សន្និក្ខេបនំ។ សន្និក្ខេបនេ បវត្តា សន្និរុម្ភនំ អប្បត្វា ឯត្ថេវ និរុជ្ឈន្តិ។ ឥតិ តត្ថ តត្ថ ឧប្បន្នា ឥតរំ ឥតរំ កោដ្ឋាសំ អប្បត្វា តត្ថ តត្ថេវ បព្វំ បព្វំ សន្ធិ សន្ធិ ឱធិ ឱធិ ហុត្វា តត្តកបាលេ បក្ខិត្តតិលា វិយ តដតដាយន្តា សង្ខារា ភិជ្ជន្តិ។ តស្មា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា”តិ។ តស្សេវំ បព្វបព្វគតេ សង្ខារេ វិបស្សតោ រូបសម្មសនំ សុខុមំ ហោតិ។

៧១១។ សុខុមត្តេ ច បនស្ស ឥទំ ឱបម្មំ។ ឯកោ កិរ ទារុតិណុក្កាទីសុ កតបរិចយោ អទិដ្ឋបុព្វបទីបោ បច្ចន្តវាសិកោ នគរមាគម្ម អន្តរាបណេ ជលមានំ បទីបំ ទិស្វា ឯកំ បុរិសំ បុច្ឆិ អម្ភោ “កិំ នាមេតំ ឯវំ មនាប”ន្តិ? តមេនំ សោ អាហ “កិមេត្ថ មនាបំ, បទីបោ នាមេស តេលក្ខយេន វដ្ដិក្ខយេន ច គតមគ្គោបិស្ស ន បញ្ញាយិស្សតី”តិ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ “ឥទំ ឱឡារិកំ, ឥមិស្សា ហិ វដ្ដិយា អនុបុព្វេន ឌយ្ហមានាយ តតិយភាគេ តតិយភាគេ ជាលា ឥតរីតរំ បទេសំ អប្បត្វាវ និរុជ្ឈិស្សតី”តិ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ “ឥទម្បិ ឱឡារិកំ, ឥមិស្សា ហិ អង្គុលង្គុលន្តរេ អឌ្ឍង្គុលឌ្ឍង្គុលន្តរេ តន្តុម្ហិ តន្តុម្ហិ អំសុម្ហិ អំសុម្ហិ ជាលា ឥតរីតរំ អំសុំ អប្បត្វាវ និរុជ្ឈិស្សតិ។ អំសុំ បន

យុត្ថិត្វា ត សក្កា ខាលំ បញ្ញាបេតុ”ត្តិ៍

តត្ថ “ទេវលក្ខណេន ចក្ខុក្ខណេន ច បឌីបស្ស ពតយក្កោបិ ត បញ្ញាយិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ អាគតាតនិក្កេបតទោតា ចស្សុរទោត បរិច្ឆិន្នរូបេ តិលក្ខណារោបតំ៍ “ចក្ខុ យា តតិយកាលេ តតិយកាលេ ខាលិ ឮតនីតទំ បទេនំ អប្បត្វាច តិរុជ្ឈិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ ចស្សុរតស្ស តតិយកោដ្ឋាសបរិច្ឆិន្នេ ចឈោចុទ្ធតូ្តយរូបេ តិលក្ខណារោបតំ៍ “អក្តុលក្តុលត្តទេ ខាលិ ឮតនីតទំ អប្បត្វាច តិរុជ្ឈិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ គសចស្ស បញ្ចស្ស ចតុចស្ស តិចស្ស ទ្វិចស្ស ឲកចស្ស បរិច្ឆិន្នេ រូបេ តិលក្ខណារោបតំ៍ “អដ្ឋុលដ្ឋុលត្តទេ ខាលិ ឮតនីតទំ អប្បត្វាច តិរុជ្ឈិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ ឲកោតិកាតុចទេសត ឲកំ ចស្សំ តិឆា, ឈឆា ច ចិកឌិត្វា ចតុយាស-ទ្វិយាសបរិច្ឆិន្នេ រូបេ តិលក្ខណារោបតំ៍ “តត្តុយិប្រត្តុយិប្រខាលិ ឮតនីតទំ អប្បត្វាច តិរុជ្ឈិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ កាត្យអដ្ឋុលាចទេសត, ទត្តិត្តិចទេសត, ឲកទត្តិត្តិចំ ឈ កោដ្ឋាសេ កត្វា បុព្ពណ្យាឌិចទេសត ច បរិច្ឆិន្នេ រូបេ តិលក្ខណារោបតំ៍ “អំបុយិប្រអំបុយិប្រខាលិ ឮតនីតទំ អប្បត្វាច តិរុជ្ឈិស្សតី”តិ បុរិសស្ស ខាលំ ចិយ ឈោគិតោ អតិក្កយាឌិចទេសត ទេច ឧទ្ធរណាឌីបុ ច ឲកោកកោដ្ឋាសចទេសត បរិច្ឆិន្នេ រូបេ តិលក្ខណារោបតត្តិ៍

លិ១៧៍ ទេសា ឲចំ ភាភាកាទេហិ ចឈោចុទ្ធតូ្តយរូបេ តិលក្ខណំ អារោបេត្វា បុត តទេឆច រូបំ ចិសជ្ជិត្វា អាហារេយមាឌិចទេសត ចត្តាទោ កោដ្ឋាសេ កត្វា ឲកេកកោដ្ឋាសេ តិលក្ខណំ អារោបេតិ៍ តត្រាស្ស អាហារេយមំ រូបំ ឈាតស្សុហិតចទេសត បាកដំ ហោតិ៍ ឈាតកាលេ សមុដ្ឋិតំ រូបំ ហិ ឥសត្តំ ហោតិ កិលត្តំ, ឥសាយឈាលុកោ ចិយ, អង្គារបច្ឆិយំ តិលីភកាលេកា ចិយ ច ទុព្ពណ្ណំ ទុស្សណ្ឋិតំ៍ ស្សុហិតកាលេ សមុដ្ឋិតំ ឆាតំ បីណិតំ មុទុ សិតិទ្ធំ ផស្សចត្តំ ហោតិ៍ ទេសា តំ បរិគ្គហេត្វា “ឈាតកាលេ បចត្តរូបំ ស្សុហិតកាលំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ៍ ស្សុហិតកាលេ សមុដ្ឋិតមិប្បិ ឈាតកាលំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខមតត្តា”តិ ឲចំ តត្ថ តិលក្ខណំ អារោបេតិ៍

លិ១៨៍ ឧតុមយំ សីតុណ្ហចទេសត បាកដំ ហោតិ៍ ឧណ្ហកាលេ សមុដ្ឋិតំ រូបំ ហិ ឥសត្តំ ហោតិ កិលត្តំ ទុព្ពណ្ណំ៍ សីតោតាតុភា សមុដ្ឋិតំ រូបំ ឆាតំ បីណិតំ សិតិទ្ធំ ហោតិ៍ ទេសា តំ បរិគ្គហេត្វា “ឧណ្ហកាលេ បចត្តរូបំ សីតកាលំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ៍ សីតកាលេ បចត្តរូបំ ឧណ្ហកាលំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខមតត្តា”តិ ឲចំ តត្ថ តិលក្ខណំ អារោបេតិ៍

លិ១៩៍ កម្មជំ អាយតតទ្វារចទេសត បាកដំ ហោតិ៍ ចក្ខុទ្វារស្មិំ ហិ ចក្ខុកាយភាចទសកចទេសត តិំស កម្មជរូបាតិ, ឧបត្ថម្ភកាតិ បត ទេសំ ឧតុចិត្តាហារសមុដ្ឋាតាតិ ចតុចីសតីតិ ចតុបណ្ណាស ហោត្តិ៍ តថា ទេសាតឃាតជិច្ហាទ្វារេសុ៍ កាយទ្វារេ កាយភាចទសកចទេសត ទេច ឧតុសមុដ្ឋាតាឌិចទេសត ច ចតុចត្តាលីស៍ មតោទ្វារេ ហទយចត្ថុកាយភាចទសកចទេសត ទេច ឧតុសមុដ្ឋាតាឌិចទេសត ច ចតុបណ្ណាសមេច៍

ទេសា សព្ពម្បិ តំ រូបំ បរិគ្គហេត្វា “ចក្ខុទ្វារេ បចត្តរូបំ ទេសាតទ្វារំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ៍ ទេសាតទ្វារេ បចត្តរូបំ ឃាតទ្វារំ៍ ឃាតទ្វារេ បចត្តរូបំ ជិច្ហាទ្វារំ៍ ជិច្ហាទ្វារេ បចត្តរូបំ កាយទ្វារំ៍ កាយទ្វារេ បចត្តរូបំ មតោទ្វារំ អប្បត្វា ឲទេត្ថច តិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ

អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ ឯវំ តត្ថ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

៧៨៩។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ សោមនស្សិតទោមនស្សិតវសេន បាកដំ ហោតិ, សោមនស្សិតកាលេ ឧប្បន្នំ ហិ រូបំ សិនិទ្ធំ មុទុ បីណិតំ ផស្សវន្តំ ហោតិ។ ទោមនស្សិតកាលេ ឧប្បន្នំ ឈត្តំ កិលន្តំ ទុព្ពណ្ណំ ហោតិ។ សោ តំ បរិគ្គហេត្វា “សោមនស្សិតកាលេ បវត្តរូបំ ទោមនស្សិតកាលំ អប្បត្វា ឯត្ថេវ និរុទ្ធំ។ ទោមនស្សិតកាលេ បវត្តរូបំ សោមនស្សិតកាលំ អប្បត្វា ឯត្ថេវ និរុទ្ធំ, តស្មា តំ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ ឯវំ តត្ថ តិលក្ខណំ អារោបេតិ។

តស្សេវំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ បរិគ្គហេត្វា តត្ថ តិលក្ខណំ អារោបយតោ អយមត្ថោ បាកដោ ហោតិ –

ជីវិតំ អត្តភាវោ ច, សុខទុក្ខា ច កេវលា;

ឯកចិត្តសមាយុត្តា, លហុសោ វត្តតេ ខណោ។

ចុល្លាសីតិ សហស្សានិ, កប្បំ តិដ្ឋន្តិ យេ មរូ;

ន ត្វេវ តេបិ តិដ្ឋន្តិ, ទ្វីហិ ចិត្តេហិ សមោហិតា។

យេ និរុទ្ធា មរន្តស្ស, តិដ្ឋមានស្ស វា ឥធ;

សព្ពេវ សទិសា ខន្ធា, គតា អប្បដិសន្ធិកា។

អនន្តរា ច យេ ភគ្គា, យេ ច ភគ្គា អនាគតេ;

តទន្តរា និរុទ្ធានំ, វេសមំ នត្ថិ លក្ខណេ។

អនិព្ពត្តេន ន ជាតោ, បច្ចុប្បន្នេន ជីវតិ;

ចិត្តភង្គា មតោ លោកោ, បញ្ញត្តិ បរមត្ថិយា។

អតិឆាតកាតា ភក្កា, បុនញ្ញា ភត្តិ អភាកនេ;

គិន្នត្តា នេឃបិ ឋិដ្ឋត្តិ, អានេក្ក សាសប្ទុបយា។

គិន្នត្តាភត្ថា ឆយុ្ហាគំ, កនេក្កា នេភសំ បុនក្លនេតា;

បនេលិកឆយុ្ហា ឋិដ្ឋត្តិ, បុនានេលាហិ អយិឃ្យិតា។

អឆស្សភនេតា អាឃត្តិ, កក្កា គន្ធត្តុឆស្សភំ;

ចិន្តុប្បាទេនាច អាកានេស, ឋប្បជ្ជត្តិ ចឃត្តិ ចាតិ។ (យហាតិ។ ១០);

លិ១៩។ ឲចំ អាហារេយឃាឌឹស្ម ឋិលក្លលំ អានេរានេបត្វា បុភ ឆយុ្តារូនេប ឋិលក្លលំ អានេរានេបតិ។ ឆយុ្តារូបំ ភាយ ឌាហិន្ទា អតិគ្រឹយឌាន្ទំ អឃនេលិហតិបុឌីសស្មចណ្ហនេឌតយុត្តាយលិំនេចញ្ញុរិឃសក្លសិលិបចាញអនេលិហិតក្កយសានេកល្លក្ខុយិបិសាលាបព្ឋាតពិលារុក្លលតាឌិនេកឌំ ចិចដ្ឋកប្បនេតា បដ្ឋាឃ ឋប្បជ្ជភករូបំ។ តឆស្ស អនេសាកក្ករាឌិចនេសភ បិកដំ នេហាតិ។

អនេសាកក្ករំ ហិ អាឌិនេតាច តក្ខុទត្តំ នេហាតិ, តនេតា ទ្វិហតីហច្ចនេឃភ ឈភទត្តំ, បុភ ទ្វិហតីហច្ចនេឃភ យក្ខុទត្តំ, តនេតា តក្ខុលាបល្លចចណ្ហំ, តនេតា បរិលាតបល្លចចណ្ហំ, តនេតា ហរិតបណ្ហចណ្ហំ។ តនេតា គីលបណ្ហចណ្ហំ។ តនេតា គីលបណ្ហចណ្ហកាលនេតា បដ្ឋាឃ សកាកុរូបសត្តតិយក្ខុប្បឌាត្ថាបឃយាគំ សំចន្ធុរយនេត្តភ បណ្ហុបលិសំ ហុត្វា ចល្ហុនេតា លិជ្ជិត្វា បតតិ។

នេសា តំ បរិក្កនេហត្វា “តក្ខុទត្តកានេល បចត្តរូបំ ឈភទត្តកាលំ អប្បត្វា គិរុជ្ឈតិ។ ឈភទត្តកានេល បចត្តរូបំ យក្ខុទត្តកាលំ។ យក្ខុទត្តកានេល បចត្តរូបំ តក្ខុលាបល្លចចណ្ហកាលំ។ តក្ខុលាបល្លចចណ្ហកានេល បចត្តំ បរិលាតបល្លចចណ្ហកាលំ។ បរិលាតបល្លចចណ្ហកានេល បចត្តំ ហរិតបណ្ហចណ្ហកាលំ ។ ហរិតបណ្ហកានេល បចត្តំ គីលបណ្ហចណ្ហកាលំ។ គីលបណ្ហចណ្ហកានេល បចត្តំ បណ្ហុបលិសកាលំ។ បណ្ហុបលិសកានេល បចត្តំ ចល្ហុនេតា លិជ្ជិត្វា បតភកាលំ អប្បត្វាច គិរុជ្ឈតិ, តស្មា តំ អតិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា”តិ ឋិលក្លលំ អានេរានេបតិ, ឲចំ តត្ថ ឋិលក្លលំ អានេរានេបត្វា ឋាយិតា ភនេឃភ សព្ពាប្បិ ឆយុ្តារូបំ សម្មសតិ។

ឲចំ តាច រូបសត្តកចនេសភ ឋិលក្លលំ អានេរានេបត្វា សក្លានេរ សម្មសតិ។

អរូបសត្តកសម្មសភកថា

លិ១លិ៍ ឈំ បត ទុត្តំ “អនុបស្សនាចតុក្កតា”តិ, តត្ថ អយំ យាតិកា – កលាបតោ, យមកតោ, ខណិកតោ, បដិបាដិតោ, ទិដ្ឋិឧគ្ឃាដនតោ, មានសមុគ្ឃាដនតោ, និកន្តិបរិយាទានតោតិ៍

តត្ថ កលាបតោតិ ឋយ្យបច្ចាយកា ធម្មា៍ កថំ កលាបតោ សម្មសតីតិ? ឰធ កិក្ខុ ឰតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – “ដោយ ឰដេយ ‘ចក្ខុ អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា’តិ សម្មសនេ ឬប្បន្នា ឋយ្យបច្ចាយកា ធម្មា, ដោយ ច ‘សោតា...បេ... យត្ថលុក្កំ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា’តិ សម្មសនេ ឬប្បន្នា ឋយ្យបច្ចាយកា ធម្មា, សព្ពេ តេ ឰតទីតថំ អប្បត្វា បព្វំបព្វំ ឱធិឱធិ ហុត្វា តត្តកបាលេ បក្ខិត្តតិលា ចិយ តដតដាយន្តា ចិនដ្ឋា, តម្ហា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា”តិ៍ អយំ តាច បិដ្ឋកថាយំ ននយោ៍

អរិយចំសកថាយំ បន “ដហដ្ឋា ទូបសត្តកេ សត្តសុ ធានេសុ ‘ទូបំ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា’តិ បចត្តំ ចិត្តំ អបទេន ចិត្តេន ‘អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា’តិ សម្មសន្តោ ‘កលាបតោ សម្មសតិ’តិ” ទុត្តំ, តំ យុត្តតរំ៍ តម្ហា សេសានិបិ តោនេច ននយេន ចិនិច្ឆាយ៍

លិ១ប៍ យមកតោតិ ឰធ កិក្ខុ អាទានតិក្ខេបទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តម្បិ ចិត្តំ អបទេន ចិត្តេន “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសតិ៍ ចយោចុឌ្ឍិគាមិទូបំ, អាហារមយំ, ឧតុមយំ, កម្មជំ, ចិត្តសមុដ្ឋានំ, ធម្មតាទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តម្បិ ចិត្តំ អបទេន ចិត្តេន “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសតិ៍ ឰចំ យមកតោ សម្មសតិ នាម៍

លិ១ឌ៍ ខណិកតោតិ ឰធ កិក្ខុ អាទានតិក្ខេបទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តំ បឋមចិត្តំ ទុតិយចិត្តេន, ទុតិយំ តតិយេន, តតិយំ ចតុត្ថេន, ចតុត្ថំ បញ្ចមេន “ឰតម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសតិ៍ ចយោចុឌ្ឍិគាមិទូបំ, អាហារមយំ, ឧតុមយំ, កម្មជំ, ចិត្តសមុដ្ឋានំ, ធម្មតាទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តំ បឋមចិត្តំ ទុតិយចិត្តេន, ទុតិយំ តតិយេន, តតិយំ ចតុត្ថេន, ចតុត្ថំ បញ្ចមេន “ឰតម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសតិ៍ ឰចំ ទូបបរិគ្គាហកចិត្តតោ បដ្ឋាយ ចត្តារិ ចត្តារិ ចិត្តានិ សម្មសន្តោ ខណិកតោ សម្មសតិ នាម៍

លិ១០៍ បដិបាដិតោតិ អាទានតិក្ខេបទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តំ បឋមចិត្តំ ទុតិយចិត្តេន, ទុតិយំ តតិយេន, តតិយំ ចតុត្ថេន...បេ... ធសមំ ឰកាធសមេន “ឰតម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសតិ៍ ចយោចុឌ្ឍិគាមិទូបំ, អាហារមយំ, ឧតុមយំ, កម្មជំ, ចិត្តសមុដ្ឋានំ, ធម្មតាទូបំ “អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ សម្មសិត្វា តំ បឋមចិត្តំ ទុតិយចិត្តេន, ទុតិយំ តតិយេន, តតិយំ ចតុត្ថេន...បេ... ធសមំ ឰកាធសមេន “ឰតម្បិ អនិច្ចំ ទុក្ខយនត្តា”តិ ឰចំ ចិបស្សនា បដិបាដិយា សកលម្បិ ទិចសភាគំ សម្មសិតុំ ចដ្ដេយ្យ៍ យាច ធសមចិត្តសម្មសនា បន ទូបកម្មដ្ឋានម្បិ អទូបកម្មដ្ឋានម្បិ បគុណំ ហោតិ៍ តម្ហា ធសមេយេច ឋបេតព្ពន្តិ ទុត្តំ៍ ឰចំ សម្មសន្តោ បដិបាដិតោ សម្មសតិ នាម៍

លិ១១៍ ទិដ្ឋិឧគ្ឃាដនតោ មានសមុគ្ឃាដនតោ និកន្តិបរិយាទានតោតិ ឰតេសុ តីសុ ចិសុំ សម្មសននយោ នាម នត្ថិ៍ ឈំ បនេតំ ដហដ្ឋា ទូបំ, ឰធ ច អទូបំ បរិគ្គហិតំ, តំ បស្សន្តោ ទូបាទូបតោ ឧទ្ធំ អញ្ញំ សត្តំ នាម ន បស្សតិ៍ សត្តស្ស អទស្សនតោ បដ្ឋាយ សត្តសញ្ញា ឧគ្ឃាដិតា

ហោតិ៍ សត្តសញ្ញា ក្លាដិតធិទេត្តត សន្លាទេ៖ បរិក្កុលា្យតា ឌិដ្ឋិ ត្បជ្ជតិ៍ ឌិដ្ឋិយា អត្បជ្ជយាតាយ ឌិដ្ឋិ ក្លាដិតា តាយ ហោតិ៍ ឌិដ្ឋិក្លាដិតធិទេត្តត សន្លាទេ៖ បរិក្កុលា្យតា យាទេតា ត្បជ្ជតិ៍ យាទេត អត្បជ្ជទេត្ត យាទេតា សយក្លាដិទេតា តាយ ហោតិ៍ យាតសយក្លាដិតធិទេត្តត សន្លាទេ៖ បរិក្កុលា្យតា តលា្យ ត្បជ្ជតិ៍ តលា្យយ អត្បជ្ជត្តិយា តិកត្តិ បរិយាឌិណ្ណា តាយ ហោតីតិ ខ្លង៌ តាច ចិស្សុទ្ធិកធាយំ ចុត្តា៍

អរិយចំសកធាយំ បត "ឌិដ្ឋិក្លាដតទេតា យាតសយក្លាដតទេតា តិកត្តិបរិយាឌាតទេតា"តិ យាតិកំ ជទេបត្វា អយំ តទេយា ឌស្សិទេតា៍

"អហំ ចិបស្សាមិ, យយ ចិបស្សតា"តិ កលា្យតា ហិ ឌិដ្ឋិសយក្លាដតំ តាយ ត ហោតិ៍ "សន្លាទាច សន្លាទេ៖ ចិបស្សត្តិ សម្មសត្តិ ចចត្វទេបត្តិ បរិក្កុលា្ហត្តិ បរិឌ្ឋិត្តត្តិ"តិ កលា្យតា បត ឌិដ្ឋិក្លាដតំ តាយ ហោតិ៍

"ស្លុដ្ឋ ចិបស្សាមិ, យតាបំ ចិបស្សាមី"តិ កលា្យតា យាតសយក្លាទេដា តាយ ត ហោតិ៍ "សន្លាទាច សន្លាទេ៖ ចិបស្សត្តិ សម្មសត្តិ ចចត្វទេបត្តិ បរិក្កុលា្ហត្តិ បរិឌ្ឋិត្តត្តិ"តិ កលា្យតា បត យាតសយក្លាទេដា តាយ ហោតិ៍

"ចិបស្សិតុំ សទេក្លាមី"តិ ចិបស្សតំ អស្សាទេឌត្តស្ស តិកត្តិបរិយាឌាតំ តាយ ត ហោតិ៍ "សន្លាទាច សន្លាទេ៖ ចិបស្សត្តិ សម្មសត្តិ ចចត្វទេបត្តិ បរិក្កុលា្ហត្តិ បរិឌ្ឋិត្តត្តិ"តិ កលា្យតា បត តិកត្តិបរិយាឌាតំ តាយ ហោតិ៍

សទេច សន្លាទា អត្តា កទេចយ្យុំ, អត្តាតិ កទេហតុំ ចទេដ្ឋយ្យុំ, អតត្តា ច បត អត្តាតិ កហិតា, តស្មា ទេត អចសចត្តតទេដ្ឋត អតត្តា, ហុត្វា អភាចទេដ្ឋត អតិច្ចា, ដ្ឋប្បាឌចយបដិបីឡអតទេដ្ឋត ឌុក្លាតិ បស្សទេតា ឌិដ្ឋិក្លាដតំ តាយ ហោតិ៍

សទេច សន្លាទា តិច្ចា កទេចយ្យុំ, តិច្ចាតិ កទេហតុំ ចទេដ្ឋយ្យុំ, អតិច្ចា ច បត តិច្ចាតិ កហិតា, តស្មា ទេត ហុត្វា អភាចទេដ្ឋត អតិច្ចា, ដ្ឋប្បាឌចយបដិបីឡអតទេដ្ឋត ឌុក្លា, អចសចត្តតទេដ្ឋត អតត្តាតិ បស្សទេតា យាតសយក្លាទេដា តាយ ហោតិ៍

សទេច សន្លាទា ស្លុលា កទេចយ្យុំ, ស្លុលាតិ កទេហតុំ ចទេដ្ឋយ្យុំ, ឌុក្លា ច បត ស្លុលាតិ កហិតា, តស្មា ទេត ដ្ឋប្បាឌចយបដិបីឡអតទេដ្ឋត ឌុក្លា, ហុត្វា អភាចទេដ្ឋត អតិច្ចា, អចសចត្តតទេដ្ឋត អតត្តាតិ បស្សទេតា តិកត្តិបរិយាឌាតំ តាយ ហោតិ៍

ឲចំ សន្លាទេ៖ អតត្តទេតា បស្សត្តស្ស ឌិដ្ឋិសយក្លាដតំ តាយ ហោតិ៍ អតិច្ចទេតា បស្សត្តស្ស យាតសយក្លាដតំ តាយ ហោតិ៍ ឌុក្លទេតា បស្សត្តស្ស តិកត្តិបរិយាឌាតំ តាយ ហោតិ៍ ខ្លតិ អយំ ចិបស្សតា អត្តទេតា អត្តទេតា ឌាទេតទេយច តិដ្ឋតីតិ៍

ឲចំ អទ្វបសត្តកចទេសតាបិ តិលក្លណំ អាទេទាបេត្វា សន្លាទេ៖ សម្មសតិ៍ ឲត្តាចតា បតស្ស ទ្វបកយ្ឋាតយ្បិ អទ្វបកយ្ឋាតយ្បិ បក្យណំ ហោតិ៍

លិ១៧១៎ នោ ឲចំ បក្យលាទ្វបិទ្វបកយ្ជជ្ជានេតា ឃា ែបរិ កក្កាតុបឃ្សេតតា បជ្ជាឃ បហាតបរិឌ្ឍាចនេត ឥខ្លាកានេតា បតុត្តា អជ្ជានេ យហាចិបឃ្សតា, តានំ ខ្លនេច តាច ឲកនេងំ បដិចិខ្ខត្តា តប្បដិបក្ខ ឆនេខុ បឌហតិ៎

អជ្ជានេ យហាចិបឃ្សតា តាយ អតិច្ចាតុបឃ្សតាឌិកា បញ្ញា៎ ឃាសុ អតិច្ចាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា តិច្ចឥខ្ញា បឌហតិ, ទុក្ខាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា សុលឥខ្ញា បឌហតិ, អតត្តាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អត្តឥខ្ញា បឌហតិ, តិត្តិដាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា តត្តិ បឌហតិ, ចិរាកាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា រាកំ បឌហតិ, តិនេរាឆាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា ឥមុងឃំ បឌហតិ, បដិតិឃ្សក្កាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អាដាតំ បឌហតិ, ពឃាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា ឈតឥខ្ញា បឌហតិ, ចឃាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អាឃូហតំ បឌហតិ, ចិបរិណាយាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា ទុចឥខ្ញា បឌហតិ, អតិមិត្តាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា តិមិត្ត បឌហតិ, អប្បលិហិតាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា បលិធិ បឌហតិ, សុញ្ញាតាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អកិតិនេចសំ បឌហតិ, អធិបញ្ញាឆខុចិបឃ្សតំ កានេចនេត្តា ឥារាដាតាកិតិនេចសំ បឌហតិ, ឃថាភូតញាណាងឃ្សតំ កានេចនេត្តា ឥនេខុហាកិតិនេចសំ បឌហតិ, អាឌីតចាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អាលឃាកិតិនេចសំ បឌហតិ, បដិឥខ្លាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា អប្បដិឥខ្លា បឌហតិ, ចិចដ្ដាតុបឃ្សតំ កានេចនេត្តា សំនេឃាកាកិតិនេចសំ បឌហតិ៎

តាសុ ឃស្មា ខ្លមិតា អតិច្ចាឌិលក្ខណត្តឃចនេត ឥខ្លារា ឌិដ្ឋា, តស្មា អតិច្ច-ទុក្ខ-អតត្តាតុបឃ្សតា បដិចិខ្ខា នេហាត្តិ៎ ឃស្មា ច “ឃា ច អតិច្ចាតុបឃ្សតា ឃា ច អតិមិត្តាតុបឃ្សតា, ខ្លនេម ឆខុា ឲកត្ថា, ព្យញ្ជតនេមច តាតំ”៎ តថា “ឃា ច ទុក្ខាតុបឃ្សតា ឃា ច អប្បលិហិតាតុបឃ្សតា, ខ្លនេម ឆខុា ឲកត្ថា, ព្យញ្ជតនេមច តាតំ”៎ “ឃា ច អតត្តាតុបឃ្សតា ឃា ច សុញ្ញាតាតុបឃ្សតា, ខ្លនេម ឆខុា ឲកត្ថា, ព្យញ្ជតនេមច តាត”ត្តិ (បដិ៎ យ៎ ០៎១១លិ) ទុត្តំ៎ តស្មា តាបិ បដិចិខ្ខា នេហាត្តិ៎

អធិបញ្ញាឆខុចិបឃ្សតា បត ឥខ្លាបិ ចិបឃ្សតា៎ ឃថាភូតញាណាងឃ្សតំ កខ្លាចិតរលាចិសុខ្ខឃា ឲច ឥក្កហិតំ៎ ខ្លតិ ខ្លងមិ ក្ខឃំ បដិចិខ្ខនេមច នេហាតិ៎ នេឥនេឥសុ ចិបឃ្សតាឌាានេលាសុ កិច្ចិ បដិចិខ្ខំ, កិច្ចិ អប្បដិចិខ្ខំ, នេតសំ ចិកាកំ បរនេតា អាចិកទិឃ្សាម៎

ឃនេងច ហិ បដិចិខ្ខំ, តំ ឥត្ថាឃ ខ្លងំ ទុត្តំ “ឲចំ បក្យលាទ្វបិទ្វបកយ្ជជ្ជានេតា ឃា ែបរិ កក្កាតុបឃ្សេតតា បជ្ជាឃ បហាតបរិឌ្ឍាចនេត ឥខ្លាកានេតា បតុត្តា អជ្ជានេ យហាចិបឃ្សតា៎ តានំ ខ្លនេច តាច ឲកនេងំ បដិចិខ្ខត្តា តប្បដិបក្ខ ឆនេខុ បឌហតី”តិ៎

ែងឃខ្លឃញាណកថា

លិ១៧១៎ នោ ឲចំ អតិច្ចាតុបឃ្សតាឌិបដិបក្ខាតំ តិច្ចឥខ្ញាឌីតំ បហានេតត ចិសុខ្ខញានេណា ឥខុឥតញាណឃ្ស បិទំ កត្ថា, ឃំ តំ ឥខុឥតញាណាតត្តទំ “បច្ចុប្បត្តាតំ ឆខុាតំ ចិបរិណាយាតុបឃ្សេត បញ្ញា ែងឃខ្លឃាតុបឃ្សេត ញាណ”ត្តិ (បដិ៎ យ៎ យាតិកា ០៎៩) ែងឃខ្លឃាតុបឃ្សតំ ទុត្តំ, តឃ្ស អធិកយាឃ នេឃាកំ អារកតិ៎ អារកយានេតា ច ឥនេក្ខបនេតា តាច អារកតិ៎ ត(តាឃំ បិព្វត្ត –

“កថំ បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ វិបរិណាមានុបស្សនេ បញ្ញា ឧទយព្ពយានុបស្សនេ ញាណំ? ជាតំ រូបំ បច្ចុប្បន្នំ, តស្ស និព្ពត្តិលក្ខណំ ឧទយោ, វិបរិណាមលក្ខណំ វយោ, អនុបស្សនា ញាណំ។ ជាតា វេទនា... សញ្ញា... សង្ខារា... វិញ្ញាណំ... ជាតំ ចក្ខុ...បេ... ជាតោ ភវោ បច្ចុប្បន្នោ, តស្ស និព្ពត្តិលក្ខណំ ឧទយោ, វិបរិណាមលក្ខណំ វយោ, អនុបស្សនា ញាណ”ន្តិ (បដិ. ម. ១.៤៩)។

ឯវំ បាឡិយា វុត្តនយេន ជាតស្ស នាមរូបស្ស និព្ពត្តិលក្ខណំ ជាតិំ ឧប្បាទំ អភិនវាការំ “ឧទយោ”តិ, វិបរិណាមលក្ខណំ ខយំ ភង្គំ “វយោ”តិ សមនុបស្សតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ “ឥមស្ស នាមរូបស្ស ឧប្បត្តិតោ បុព្ពេ អនុប្បន្នស្ស រាសិ វា និចយោ វា នត្ថិ, ឧប្បជ្ជមានស្សាបិ រាសិតោ វា និចយតោ វា អាគមនំ នាម នត្ថិ, និរុជ្ឈមានស្សាបិ ទិសាវិទិសាគមនំ នាម នត្ថិ, និរុទ្ធស្សាបិ ឯកស្មិំ ឋានេ រាសិតោ និចយតោ និធានតោ អវដ្ឋានំ នាម នត្ថិ។ យថា បន វីណាយ វាទិយមានាយ ឧប្បន្នសទ្ទស្ស នេវ ឧប្បត្តិតោ បុព្ពេ សន្និចយោ អត្ថិ, ន ឧប្បជ្ជមានោ សន្និចយតោ អាគតោ, ន និរុជ្ឈមានស្ស ទិសាវិទិសាគមនំ អត្ថិ, ន និរុទ្ធោ កត្ថចិ សន្និចិតោ តិដ្ឋតិ, អថ ខោ វីណញ្ច ឧបវីណញ្ច បុរិសស្ស ច តជ្ជំ វាយាមំ បដិច្ច អហុត្វា សម្ភោតិ, ហុត្វា បដិវេតិ។ ឯវំ សព្ពេបិ រូបារូបិនោ ធម្មា អហុត្វា សម្ភោន្តិ, ហុត្វា បដិវេន្តី”តិ។

៧២៤. ឯវំ សង្ខេបតោ ឧទយព្ពយមនសិការំ កត្វា បុន យានិ ឯតស្សេវ ឧទយព្ពយញាណស្ស វិភង្គេ –

“អវិជ្ជាសមុទយា រូបសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ តណ្ហាសមុទយា... កម្មសមុទយា... អាហារសមុទយា រូបសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សន្តោបិ រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។

“អវិជ្ជានិរោធា រូបនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ តណ្ហានិរោធា... កម្មនិរោធា... អាហារនិរោធា រូបនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សន្តោបិ រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សន្តោបិ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតី” (បដិ. ម. ១.៥០)។

តថា “អវិជ្ជាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ តណ្ហាសមុទយា... កម្មសមុទយា... ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។ អវិជ្ជានិរោធា... តណ្ហានិរោធា... កម្មនិរោធា... ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតី” (បដិ. ម. ១.៥០)។

វេទនាក្ខន្ធស្ស វិយ ច សញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណក្ខន្ធានំ។ អយំ បន វិសេសោ, វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ផស្សដ្ឋានេ “នាមរូបសមុទយា, នាមរូបនិរោធា”តិ –

ឯកេកស្ស ខន្ធស្ស ឧទយព្ពយទស្សនេ ទស ទស កត្វា បញ្ញាស លក្ខណានិ វុត្តានិ។ តេសំ វសេន ឯវម្បិ រូបស្ស ឧទយោ ឯវម្បិ រូបស្ស វយោ, ឯវម្បិ រូបំ ឧទេតិ, ឯវម្បិ រូបំ វេតីតិ បច្ចយតោ ចេវ ខណតោ ច វិត្ថារេន មនសិការំ ករោតិ។

៦២៤។ តស្សេវំ មនសិករោតោ “ឥតិ កិរិមេ ធម្មា អហុត្វា សម្ភោន្តិ, ហុត្វា បដិវេន្តី”តិ ញាណំ វិសទតរំ ហោតិ។ តស្សេវំ បច្ចយតោ ចេវ ខណតោ ច ទ្វេធា ឧទយព្ពយំ បស្សតោ សច្ចបដិច្ចសមុប្បាទនយលក្ខណភេទា បាកដា ហោន្តិ។

៦២៥។ យញ្ហិ សោ អវិជ្ជាទិសមុទយា ខន្ធានំ សមុទយំ, អវិជ្ជាទិនិរោធា ច ខន្ធានំ និរោធំ បស្សតិ, ឥទមស្ស បច្ចយតោ ឧទយព្ពយទស្សនំ។ យំ បន និព្ពត្តិលក្ខណវិបរិណាមលក្ខណានិ បស្សន្តោ ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ បស្សតិ, ឥទមស្ស ខណតោ ឧទយព្ពយទស្សនំ, ឧប្បត្តិក្ខណេយេវ ហិ និព្ពត្តិលក្ខណំ ភង្គក្ខណេ ច វិបរិណាមលក្ខណំ។

៦២៦។ ឥច្ចស្សេវំ បច្ចយតោ ចេវ ខណតោ ច ទ្វេធា ឧទយព្ពយំ បស្សតោ បច្ចយតោ ឧទយទស្សនេន សមុទយសច្ចំ បាកដំ ហោតិ ជនកាវពោធតោ។ ខណតោ ឧទយទស្សនេន ទុក្ខសច្ចំ បាកដំ ហោតិ ជាតិទុក្ខាវពោធតោ។ បច្ចយតោ វយទស្សនេន និរោធសច្ចំ បាកដំ ហោតិ បច្ចយានុប្បាទេន បច្ចយវតោ អនុប្បាទាវពោធតោ។ ខណតោ វយទស្សនេន ទុក្ខសច្ចមេវ បាកដំ ហោតិ មរណទុក្ខាវពោធតោ។ យញ្ចស្ស ឧទយព្ពយទស្សនំ, មគ្គោវាយំ លោកិកោតិ មគ្គសច្ចំ បាកដំ ហោតិ តត្រ សម្មោហវិឃាតតោ។

៦២៧។ បច្ចយតោ ចស្ស ឧទយទស្សនេន អនុលោមោ បដិច្ចសមុប្បាទោ បាកដោ ហោតិ, “ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតី”តិ (ម។ និ។ ១។៤០៤; សំ។ និ។ ២។២១; ឧទា។ ១) អវពោធតោ។ បច្ចយតោ វយទស្សនេន បដិលោមោ បដិច្ចសមុប្បាទោ បាកដោ ហោតិ, “ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតី”តិ (ម។ និ។ ១។៤០៥; សំ។ និ។ ២។២១; ឧទា។ ២) អវពោធតោ ។ ខណតោ បន ឧទយព្ពយទស្សនេន បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា បាកដា ហោន្តិ សង្ខតលក្ខណាវពោធតោ។ ឧទយព្ពយវន្តោ ហិ សង្ខតា, តេ ច បដិច្ចសមុប្បន្នាតិ។

៦២៨។ បច្ចយតោ ចស្ស ឧទយទស្សនេន ឯកត្តនយោ បាកដោ ហោតិ ហេតុផលសម្ពន្ធេន សន្តានស្ស អនុបច្ឆេទាវពោធតោ។ អថ សុដ្ឋុតរំ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិំ បជហតិ។ ខណតោ ឧទយទស្សនេន នានត្តនយោ បាកដោ ហោតិ នវនវានំ ឧប្បាទាវពោធតោ។ អថ សុដ្ឋុតរំ សស្សតទិដ្ឋិំ បជហតិ។ បច្ចយតោ ចស្ស ឧទយព្ពយទស្សនេន អព្យាបារនយោ បាកដោ ហោតិ ធម្មានំ អវសវត្តិភាវាវពោធតោ។ អថ សុដ្ឋុតរំ អត្តទិដ្ឋិំ បជហតិ។ បច្ចយតោ បន ឧទយទស្សនេន ឯវំធម្មតានយោ បាកដោ ហោតិ បច្ចយានុរូបេន ផលស្ស ឧប្បាទាវពោធតោ។ អថ សុដ្ឋុតរំ អកិរិយទិដ្ឋិំ បជហតិ។

៧១០។ បច្ចយតោ ចស្ស ឧទយព្វយទស្សនេន អនត្តលក្ខណំ បាកដំ ហោតិ ធម្មានំ និរីហកត្តបច្ចយបដិពទ្ធវុត្តិតាវពោធតោ។ ខណតោ ឧទយព្វយទស្សនេន អនិច្ចលក្ខណំ បាកដំ ហោតិ ហុត្វា អភាវាវពោធតោ, បុព្វន្តាបរន្តវិវេកាវពោធតោ ច។ ទុក្ខលក្ខណម្បិ បាកដំ ហោតិ ឧទយព្វយេហិ បដិបីឡនាវពោធតោ។ សភាវលក្ខណម្បិ បាកដំ ហោតិ ឧទយព្វយបរិច្ឆិន្នាវពោធតោ។ សភាវលក្ខណេ តាវកាលិកត្តម្បិ បាកដំ ហោតិ ឧទយក្ខណេ វយស្ស, វយក្ខណេ ច ឧទយស្ស អភាវាវពោធតោតិ។

៧១១។ តស្សេវំ បាកដីភូតសច្ចបដិច្ចសមុប្បាទនយលក្ខណភេទស្ស “ឯវំ កិរ នាមិមេ ធម្មា អនុប្បន្នបុព្វា ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧប្បន្នា និរុជ្ឈន្តី”តិ និច្ចនវាវ ហុត្វា សង្ខារា ឧបដ្ឋហន្តិ។ ន កេវលញ្ច និច្ចនវា, សូរិយុគ្គមនេ ឧស្សាវពិន្ទុ វិយ ឧទកពុព្ពុឡំ វិយ ឧទកេ ទណ្ឌរាជិ វិយ អារគ្គេ សាសបោ វិយ វិជ្ជុប្បាទោ វិយ ច បរិត្តដ្ឋាយិនោ។ មាយាមរីចិសុបិនន្តអលាតចក្កគន្ធព្វនគរផេណកទលិអាទយោ វិយ អស្សារា និស្សារាតិ ចាបិ ឧបដ្ឋហន្តិ។

ឯត្តាវតានេន “វយធម្មមេវ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នញ្ច វយំ ឧបេតី”តិ ឥមិនា អាការេន សមបញ្ញាស លក្ខណានិ បដិវិជ្ឈិត្វា ឋិតំ ឧទយព្វយានុបស្សនំ នាម តរុណវិបស្សនាញាណំ អធិគតំ ហោតិ, យស្សាធិគមា អារទ្ធវិបស្សកោតិ សង្ខំ គច្ឆតិ។

វិបស្សនុបក្កិលេសកថា

៧១២។ អថស្ស ឥមាយ តរុណវិបស្សនាយ អារទ្ធវិបស្សកស្ស ទស វិបស្សនុបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ។ វិបស្សនុបក្កិលេសា ហិ បដិវេធប្បត្តស្ស អរិយសាវកស្ស ចេវ វិប្បដិបន្នកស្ស ច និក្ខិត្តកម្មដ្ឋានស្ស កុសីតបុគ្គលស្ស នុប្បជ្ជន្តិ។ សម្មាបដិបន្នកស្ស បន យុត្តបយុត្តស្ស អារទ្ធវិបស្សកស្ស កុលបុត្តស្ស ឧប្បជ្ជន្តិយេវ។

កតមេ បន តេ ទស ឧបក្កិលេសាតិ? ឱភាសោ, ញាណំ, បីតិ, បស្សទ្ធិ, សុខំ, អធិមោក្ខោ, បគ្គហោ, ឧបដ្ឋានំ, ឧបេក្ខា, និកន្តីតិ។ វុត្តញ្ហេតំ –

“កថំ ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតមានសំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ, ‘ឱភាសោ ធម្មោ’តិ ឱភាសំ អាវជ្ជតិ, តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ទុក្ខតោ... អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ”។

តថា “អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ...បេ... បីតិ... បស្សទ្ធិ... សុខំ... អធិមោក្ខោ... បគ្គហោ... ឧបដ្ឋានំ... ឧបេក្ខា... និកន្តិ ឧប្បជ្ជតិ, ‘និកន្តិ ធម្មោ’តិ និកន្តិំ អាវជ្ជតិ, តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ទុក្ខតោ... អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតី”តិ (បដិ. ម. ២.៦)។

លិ១១។ តត្ថ ឧក្កាសោតិ ខិប្បតោការោ។ តស្មិំ ឧប្បន្នេ ឃោកាចធេរោ “ភ ចត ទេ ព្ពុតោ បុត្តោ ឧចន្ទេបិ ឧក្កាសោ ឧប្បន្នបុត្តោ, អដ្ឋា យក្កប្បត្តាស្មិំ ផលបត្តាស្មិំ”តិ អយក្កយេច “យក្កា”តិ, អផលយេច ច “ផល”ន្តិ វណ្ណិតា។ តស្ស អយក្កំ “យក្កា”តិ អផលំ “ផល”ន្តិ វណ្ណិតា ខិប្បតាទិធិ ឧក្កត្តា ភាយ ហោតិ។ សោ អត្តតោ ម្ហលកប្បដ្ឋានំ ខិប្បដ្ឋេត្វា ឧក្កាសយេច អប្បាភេន្តោ តិសិតតិ។

សោ តោ បភាយំ ឧក្កាសោ កស្សចិ កិច្ចតោ បល្លង្កាភយត្តយេច ឧក្កាសន្តោ ឧប្បជ្ជតិ។ កស្សចិ អន្តោគព្ភេ។ កស្សចិ ពាហិរព្ភេ។ កស្សចិ សកលចិហារេ, កាចុតំ, អឌ្ឍយោជនំ, យោជនំ, ទ្វិយោជនំ, តិយោជនំ…បេ… កស្សចិ បចឆិតលតោ យាច អកនិដ្ឋព្រហ្មលោកា ឧកាលោកំ ករុយាតោ។ ភកចតោ បភ ធសសហស្សិលោកធាតុំ ឧក្កាសន្តោ ឧធបិធិ។

ឧចំ តេចត្តតាយ ចស្ស ព្ពុធំ ចត្ថ – ចិត្តុលបត្ថេត កិរ ទ្វិកុដ្ឋកេហស្ស អន្តោ ទេ្ធ ធេរា តិសិធិស្ស។ តំ ធិចសត្ថោ កាត្យអបក្កបិសេទា ហោតិ, យេឈបដលន្ធន្ត ធិសា, ទត្តិកាកេ ចត្បត្ថសយន្តកតំ តយំ បចត្តតិ។ អធេកោ ធេរោ អាហ – “ភន្តេ, យស្មាព្ពធាតិ ធេចិយក្កលាមិស្សា សិហាសធេ បត្ថចណ្ណាតិ កុរុយាតិ បត្ថាយន្តី”តិ។ តំ ព្ពុតធេរោ អាហ – “អភន្តរិយំ, អាចុសោ, កធេសិ, យស្មាបធេតធេហិ យហាសយដ្ឋម្បា យោជនដ្ឋានេ យន្ធកន្ធបិ បត្ថាយន្តី”តិ។

អយំ បភ ខិប្បត្តុបក្កិលេសោ យេក្សុ្សភ សយឆខិប្បតាលាភិតោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ សយាបត្តិចិក្កលិ្មតាតំ កិលេសាតំ អសយុកាធាទេតោ “អទេហា អហ”ន្តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតិ ឧត្តចាលិកចាសិ យហាតាកេត្ថធេរោ ចិយ ហំកតកចាសិ យហាឌត្តធេត្ថធេរោ ចិយ ចិត្តុលបត្ថេត តិក្ករេបណ្ណកបធាភឈេចាសិ ធ្មត្យអបុយតធេត្ថធេរោ ចិយ ច។

តត្រិទំ ឧកចត្ថុបរិទីបតំ – តលដ្ឋកេចាសិ ធម្មធិន្នធេត្ថធេរោ កិរ ភាយ ឧកោ បភិន្នបដិសម្ភិធា យហាខិណាសធេរា យហតោ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ឱចាធធាយកោ អហោសិ។ សោ ឧកធិចសំ អត្តតោ ធិចាដ្ឋានេ តិសិធិត្វា “កិន្ត តោ អយ្យោ អាចរិយស្ស ឧត្តចាលិកចាសិយហាតាកេត្ថស្ស សយណកាចកិច្ចំ យត្តកំ បត្តំ, ទេភា”តិ អាចជ្ជេន្តោ បុធុជ្ជនភាចយេចស្ស ធិស្វា “យំ អកន្ធេត្ត បុធុជ្ជភាលកិរិយយេច កិរិស្សតី”តិ ច ញាត្វា ព្ពុទ្ធិយា ចេហាសំ ឧប្បតិត្វា ធិចាដ្ឋានេ តិសិន្នស្ស ធេរស្ស សមីបេ ឱទេហិត្វា ចន្ធិត្វា ចត្តំ ធស្សេត្វា ឧកមន្តំ តិសីធិ។ “កិំ, អាចុសោ ធម្មធិន្ន, អកាលេ អាកេតាសី”តិ ច ចុត្តេ “បញ្ហំ ភន្តេ, បុច្ឆិតុំ អាកេតាម្ហី”តិ អាហ។ តតោ “បុច្ឆាចុសោ, ជាតមាតា កធេស្សាមា”តិ ចុត្តេ បញ្ហសហស្សំ បុច្ឆិ។

ធេរោ បុច្ឆិតបុច្ឆិតំ អសជ្ជមាតោច កធេសិ។ តតោ “អតិតិក្ខំ ធោ, ភន្តេ, ញាណំ, កទា ត្យេតម្ហិ អយំ ធម្មោ អធិកតោ”តិ ចុត្តេ “ព្ពុតោ សដ្ឋិចស្សកាលេ, អាចុសោ”តិ អាហ។ សយាធិម្បិ, ភន្តេ, ចត្យអឡោធាតិ, ភ យិធំ, អាចុសោ, ការិយន្តិ។ តេន ហិ, ភន្តេ, ឧកំ ហត្ថិំ យាភេបចាតិ។ ធេរោ សព្ពសេតំ ហត្ថិំ យាភេបសិ។ ព្ពុធាតិ, ភន្តេ, យថា អយំ ហត្ថិ អព្ចិតកណ្ណោ បសាទិតភុក្ខដ្ឋោ សោណ្ឌំ មុខេ បក្ខិបិត្វា ភេរចំ តោព្ចភាធំ កទេរាន្តោ ត្យយ្បាកំ អភិមុខោ អាកច្ឆតិ, តថា តំ កទោធាតិ។ ធេរោ តថា កត្វា ធេចេកំ អាកច្ឆតោ ហត្ថិស្ស ភេរចំ

អាការំ ទិស្វា ឧដ្ឋាយ បលាយិតុំ អារទ្ធោ។ តមេនំ ខីណាសវត្ថេរោ ហត្ថំ បសារេត្វា ចីវរកណ្ណេ គហេត្វា “ភន្តេ, ខីណាសវស្ស សារជ្ជំ នាម ហោតី”តិ អាហ។

សោ តស្មិំ កាលេ អត្តនោ បុថុជ្ជនភាវំ ញត្វា “អវស្សយោ មេ, អាវុសោ, ធម្មទិន្ន ហោហី”តិ វត្វា បាទមូលេ ឧក្កុដិកំ និសីទិ។ “ភន្តេ, តុម្ហាកំ អវស្សយោ ភវិស្សាមិច្ចេវាហំ អាគតោ, មា ចិន្តយិត្ថា”តិ កម្មដ្ឋានំ កថេសិ។ ថេរោ កម្មដ្ឋានំ គហេត្វា ចង្កមំ អារុយ្ហ តតិយេ បទវារេ អគ្គផលំ អរហត្តំ បាបុណិ។ ថេរោ កិរ ទោសចរិតោ អហោសិ។ ឯវរូបា ភិក្ខូ ឱភាសេ កម្បន្តិ។

ញាណន្តិ វិបស្សនាញាណំ។ តស្ស កិរ រូបារូបធម្មេ តុលយន្តស្ស តីរេន្តស្ស វិស្សដ្ឋឥន្ទវជិរមិវ អវិហតវេគំ តិខិណំ សូរមតិវិសទំ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។

បីតីតិ វិបស្សនាបីតិ។ តស្ស កិរ តស្មិំ សមយេ ខុទ្ទិកាបីតិ, ខណិកាបីតិ, ឱក្កន្តិកាបីតិ, ឧព្ពេគាបីតិ, ផរណាបីតីតិ អយំ បញ្ចវិធា បីតិ សកលសរីរំ បូរយមានា ឧប្បជ្ជតិ។

បស្សទ្ធីតិ វិបស្សនាបស្សទ្ធិ។ តស្ស កិរ តស្មិំ សមយេ រត្តិដ្ឋានេ វា ទិវាដ្ឋានេ វា និសិន្នស្ស កាយចិត្តានំ នេវ ទរថោ, ន គារវំ, ន កក្ខឡតា, ន អកម្មញ្ញតា, ន គេលញ្ញំ, ន វង្កតា ហោតិ, អថ ខោ បនស្ស កាយចិត្តានិ បស្សទ្ធានិ លហូនិ មុទូនិ កម្មញ្ញានិ សុវិសទានិ ឧជុកានិយេវ ហោន្តិ។ សោ ឥមេហិ បស្សទ្ធាទីហិ អនុគ្គហិតកាយចិត្តោ តស្មិំ សមយេ អមានុសិំ នាម រតិំ អនុភោតិ។ យំ សន្ធាយ វុត្តំ –

“សុញ្ញាគារំ បវិដ្ឋស្ស, សន្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ;

អមានុសី រតិ ហោតិ, សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ។

“យតោ យតោ សម្មសតិ, ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ;

លភតី បីតិបាមោជ្ជំ, អមតំ តំ វិជានត”ន្តិ។ (ធ. ប. ៣៧៣-៣៧៤);

ឯវមស្ស ឥមំ អមានុសិំ រតិំ សាធយមានា លហុតាទិសម្បយុត្តា បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ។

សុខន្តិ វិបស្សនាសុខំ។ តស្ស កិរ តស្មិំ សមយេ សកលសរីរំ អភិសន្ទយមានំ អតិបណីតំ សុខំ ឧប្បជ្ជតិ។

អធិមោក្ខោតិ សទ្ធា។ វិបស្សនាសម្បយុត្តាយេវ ហិស្ស ចិត្តចេតសិកានំ អតិសយបសាទភូតា ពលវតី សទ្ធា ឧប្បជ្ជតិ។

បគ្គហោតិ វីរិយំ។ វិបស្សនាសម្បយុត្តមេវ ហិស្ស អសិថិលំ អនច្ចារទ្ធំ សុបគ្គហិតំ វីរិយំ ឧប្បជ្ជតិ។

ឧបដ្ឋានន្តិ សតិ។ វិបស្សនាសម្បយុត្តាយេវ ហិស្ស សុបដ្ឋិតា សុបតិដ្ឋិតា និខាតា អចលា បព្ពតរាជសទិសា សតិ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ យំ យំ ឋានំ អាវជ្ជតិ សមន្នាហរតិ មនសិករោតិ បច្ចវេក្ខតិ, តំ តំ ឋានមស្ស ឱក្ខន្ទិត្វា បក្ខន្ទិត្វា ទិព្ពចក្ខុនោ បរលោកោ វិយ សតិយា ឧបដ្ឋាតិ។

ឧបេក្ខាតិ វិបស្សនុបេក្ខា ចេវ អាវជ្ជនុបេក្ខា ច។ តស្មិំ ហិស្ស សមយេ សព្ពសង្ខារេសុ មជ្ឈត្តភូតា វិបស្សនុបេក្ខាបិ ពលវតី ឧប្បជ្ជតិ។ មនោទ្វារេ អាវជ្ជនុបេក្ខាបិ។ សា ហិស្ស តំ តំ ឋានំ អាវជ្ជន្តស្ស វិស្សដ្ឋឥន្ទវជិរមិវ បត្តបុដេ បក្ខន្ទតត្តនារាចោ វិយ ច សូរា តិខិណា ហុត្វា វហតិ។

និកន្តីតិ វិបស្សនានិកន្តិ។ ឯវំ ឱភាសាទិបដិមណ្ឌិតាយ ហិស្ស វិបស្សនាយ អាលយំ កុរុមានា សុខុមា សន្តាការា និកន្តិ ឧប្បជ្ជតិ។ យា និកន្តិ កិលេសោតិ បរិគ្គហេតុម្បិ ន សក្កា ហោតិ។

យថា ច ឱភាសេ, ឯវំ ឯតេសុបិ អញ្ញតរស្មិំ ឧប្បន្នេ យោគាវចរោ “ន វត មេ ឥតោ បុព្ពេ ឯវរូបំ ញាណំ ឧប្បន្នបុព្ពំ, ឯវរូបា បីតិ, បស្សទ្ធិ, សុខំ, អធិមោក្ខោ, បគ្គហោ, ឧបដ្ឋានំ, ឧបេក្ខា, និកន្តិ ឧប្បន្នបុព្ពា, អទ្ធា មគ្គប្បត្តោម្ហិ ផលប្បត្តោម្ហី”តិ អមគ្គមេវ “មគ្គោ”តិ អផលមេវ ច “ផល”ន្តិ គណ្ហាតិ។ តស្ស អមគ្គំ “មគ្គោ”តិ អផលំ “ផល”ន្តិ គណ្ហតោ វិបស្សនាវីថិ ឧក្កន្តា នាម ហោតិ។ សោ អត្តនោ មូលកម្មដ្ឋានំ វិស្សជ្ជេត្វា និកន្តិមេវ អស្សាទេន្តោ និសីទតីតិ។

ឯត្ថ ច ឱភាសាទយោ ឧបក្កិលេសវត្ថុតាយ ឧបក្កិលេសាតិ វុត្តា, ន អកុសលត្តា។ និកន្តិ បន ឧបក្កិលេសោ ចេវ ឧបក្កិលេសវត្ថុ ច។ វត្ថុវសេនេវ ចេតេ ទស។ គាហវសេន បន សមតិំស ហោន្តិ។ កថំ? “មម ឱភាសោ ឧប្បន្នោ”តិ គណ្ហតោ ហិ ទិដ្ឋិគ្គាហោ ហោតិ, “មនាបោ វត ឱភាសោ ឧប្បន្នោ”តិ គណ្ហតោ មានគ្គាហោ, ឱភាសំ អស្សាទយតោ តណ្ហាគ្គាហោ, ឥតិ ឱភាសេ ទិដ្ឋិមានតណ្ហាវសេន តយោ គាហា។ តថា សេសេសុបីតិ ឯវំ គាហវសេន សមតិំស ឧបក្កិលេសា ហោន្តិ។ តេសំ វសេន អកុសលោ អព្យត្តោ យោគាវចរោ ឱភាសាទីសុ កម្បតិ វិក្ខិបតិ។ ឱភាសាទីសុ ឯកេកំ “ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា”តិ (ម. និ. ១.២៤១) សមនុបស្សតិ។ តេនាហុ បោរាណា –

“ឱភាសេ ចេវ ញាណេ ច, បីតិយា ច វិកម្បតិ;

ປສ຺ສທ຺ຘິຍາ ສຸເຂ ເຈວ, ເຍຫິ ຈິຕ຺ຕໍ ປເວຘຕິ.

“ອຘິໂມກ຺ເຂ ຈ ປຄ຺ຄເຫ, ອຸປຏ຺ຐາເນ ຈ ກມ຺ປຕິ;

ອຸເປກ຺ຂາວຊ຺ຊນາຍຎ຺ຈ, ອຸເປກ຺ຂາຍ ນິກນ຺ຕິຍາ”ຕິ (ປຏິ. ມ. ໒.໗);

ມຄ຺ຄາມຄ຺ຄວວຕ຺ຖານກຖາ

໗໒໙. ກຸສໂລ ປນ ປຓ຺ຑິໂຕ ພ຺ຍຕ຺ໂຕ ພຸທ຺ຘິສມ຺ປນ຺ໂນ ໂຍຄາວຈໂຣ ໂອຠາສາທີສຸ ອຸປ຺ປນ຺ເນສຸ “ອຍໍ ໂຂ ເມ ໂອຠາໂສ ອຸປ຺ປນ຺ໂນ, ໂສ ໂຂ ປນາຍໍ ອນິຈ຺ໂຈ ສງ຺ຂໂຕ ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປນ຺ໂນ ຂຍຘມ຺ໂມ ວຍຘມ຺ໂມ ວິຣາຄຘມ຺ໂມ ນິໂຣຘຘມ຺ໂມ”ຕິ ອິຕິ ວາ ຕໍ ປຎ຺ຎາຍ ປຣິຈ຺ຉິນ຺ທຕິ ອຸປປຣິກ຺ຂຕິ. ອຖ ວາ ປນສ຺ສ ເອວໍ ໂຫຕິ, “ສເຈ ໂອຠາໂສ ອຕ຺ຕາ ຠເວຍ຺ຍ, ‘ອຕ຺ຕາ’ຕິ ຄເຫຕຸໍ ວຏ຺ເຏຍ຺ຍ. ອນຕ຺ຕາ ຈ ປນາຍໍ ‘ອຕ຺ຕາ’ຕິ ຄຫິໂຕ. ຕສ຺ມາ ໂສ ອວສວຕ຺ຕນຏ຺ເຐນ ອນຕ຺ຕາ, ຫຸຕ຺ວາ ອຠາວຏ຺ເຐນ ອນິຈ຺ໂຈ, ອຸປ຺ປາທວຍປຏິປີຬນຏ຺ເຐນ ທຸກ຺ໂຂ”ຕິ ສພ຺ພໍ ອຣູປສຕ຺ຕເກ ວຸຕ຺ຕນເຍນ ວິຕ຺ຖາເຣຕພ຺ພໍ. ຍຖາ ຈ ໂອຠາເສ, ເອວໍ ເສເສສຸປິ.

ໂສ ເອວໍ ອຸປປຣິກ຺ຂິຕ຺ວາ ໂອຠາສໍ “ເນຕໍ ມມ, ເນໂສຫມສ຺ມິ, ນ ເມໂສ ອຕ຺ຕາ”ຕິ (ມ. ນິ. ໑.໒໔໑) ສມນຸປສ຺ສຕິ. ຎາຓໍ...ເປ... ນິກນ຺ຕິໍ “ເນຕໍ ມມ, ເນໂສຫມສ຺ມິ, ນ ເມໂສ ອຕ຺ຕາ”ຕິ (ມ. ນິ. ໑.໒໔໑) ສມນຸປສ຺ສຕິ. ເອວໍ ສມນຸປສ຺ສນ຺ໂຕ ໂອຠາສາທີສຸ ນ ກມ຺ປຕິ ນ ເວຘຕິ. ເຕນາຫ ໂປຣາຓາ –

“ອິມານິ ທສ ຐານານິ, ປຎ຺ຎາຍສ຺ສ ປຣິຈ຺ຈິຕາ;

ຘມ຺ມຸທ຺ຘຈ຺ຈກຸສໂລ ໂຫຕິ, ນ ຈ ວິກ຺ເຂປໍ ຄຈ຺ຉຕີ”ຕິ. (ປຏິ. ມ. ໒.໗);

ໂສ ເອວໍ ວິກ຺ເຂປໍ ອຄຈ຺ຉນ຺ໂຕ ຕໍ ຕິໍສວິຘໍ ອຸປກ຺ກິເລສຊຏໍ ວິຊເຏຕ຺ວາ ໂອຠາສາທໂຍ ຘມ຺ມາ ນ ມຄ຺ໂຄ. ອຸປກ຺ກິເລສວິມຸຕ຺ຕໍ ປນ ວີຖິປຏິປນ຺ນໍ ວິປສ຺ສນາຎາຓໍ ມຄ຺ໂຄຕິ ມຄ຺ຄຎ຺ຈ ອມຄ຺ຄຎ຺ຈ ວວຕ຺ຖເປຕິ. ຕສ຺ເສວໍ “ອຍໍ ມຄ຺ໂຄ, ອຍໍ ນ ມຄ຺ໂຄ”ຕິ ມຄ຺ຄຎ຺ຈ ອມຄ຺ຄຎ຺ຈ ຎຕ຺ວາ ຐິຕໍ ຎາຓໍ ມຄ຺ຄາມຄ຺ຄຎາຓທຸສ຺ສນວິສຸທ຺ຘີຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ.

ເອຕ຺ຕາວຕາ ຈ ປນ ເຕນ ຕິຓ຺ຓໍ ສຈ຺ຈານໍ ວວຕ຺ຖານໍ ກຕໍ ໂຫຕິ. ກຖໍ? ທິຏ຺ຐິວິສຸທ຺ຘິຍໍ ຕາວ ນາມຣູປສ຺ສ ວວຕ຺ຖາປເນນ ທຸກ຺ຂສຈ຺ຈສ຺ສ ວວຕ຺ຖານໍ ກຕໍ. ກງ຺ຂາວິຕຣຓວິສຸທ຺ຘິຍໍ ປຈ຺ຈຍປຣິຄ຺ຄຫເຓນ ສມຸທຍສຈ຺ຈສ຺ສ ວວຕ຺ຖານໍ. ອິມິສ຺ສໍ ມຄ຺ຄາມຄ຺ຄຎາຓທສ຺ສນວິສຸທ຺ຘິຍໍ ສມ຺ມາມຄ຺ຄສ຺ສ ອວຘາຣເຓນ ມຄ຺ຄສຈ຺ຈສ຺ສ ວວຕ຺ຖານໍ ກຕນ຺ຕິ, ເອວໍ ໂລກິເຍເນວ ຕາວ ຎາເຓນ ຕິຓ຺ຓໍ ສຈ຺ຈານໍ ວວຕ຺ຖານໍ ກຕໍ ໂຫຕິ.

ញ្ញតិ ឃាឆ្ងដតបរិយោខ្ជញ្ញាឃ ពេព ចិឃ្ដិយេក្ក

បញ្ញាកាចតាឈិការេរ

យក្កាយក្កោាលាងស្សូតចិឃ្ដិតិេគ្គេឃា តាយ

ចឹឃតិេយា បរិេច្ឆេកា៎

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

យាថាវសរសតោ សល្លក្ខេតិ។

ឧបក្កិលេសវិមុត្តឧទយព្វយញាណំ និដ្ឋិតំ។

ភង្គានុបស្សនាញាណកថា

៧៣៨។ តស្សេវំ សល្លក្ខេត្វា បុនប្បុនំ “អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ រូបារូបធម្មេ តុលយតោ តីរយតោ តំ ញាណំ តិក្ខំ ហុត្វា វហតិ, សង្ខារា លហុំ ឧបដ្ឋហន្តិ, ញាណេ តិក្ខេ វហន្តេ សង្ខារេសុ លហុំ ឧបដ្ឋហន្តេសុ ឧប្បាទំ វា ឋិតិំ វា បវត្តំ វា និមិត្តំ វា ន សម្បាបុណាតិ។ ខយវយភេទនិរោធេយេវ សតិ សន្តិដ្ឋតិ។ តស្ស “ឯវំ ឧប្បជ្ជិត្វា ឯវំ នាម សង្ខារគតំ និរុជ្ឈតី”តិ បស្សតោ ឯតស្មិំ ឋានេ ភង្គានុបស្សនំ នាម វិបស្សនាញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ យំ សន្ធាយ វុត្តំ –

“កថំ អារម្មណំ បដិសង្ខា ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញា វិបស្សនេ ញាណំ? រូបារម្មណតា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតិ, តំ អារម្មណំ បដិសង្ខា តស្ស ចិត្តស្ស ភង្គំ អនុបស្សតិ។ អនុបស្សតីតិ កថំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ នោ និច្ចតោ, ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ នោ សុខតោ, អនត្តតោ អនុបស្សតិ នោ អត្តតោ, និព្ពិន្ទតិ នោ នន្ទតិ, វិរជ្ជតិ នោ រជ្ជតិ, និរោធេតិ នោ សមុទេតិ, បដិនិស្សជ្ជតិ នោ អាទិយតិ។

“អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ, អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទិំ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ, និរោធេន្តោ សមុទយំ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។

“វេទនារម្មណតា…បេ… សញ្ញារម្មណតា… សង្ខារារម្មណតា… វិញ្ញាណារម្មណតា… ចក្ខារម្មណតា…បេ… ជរាមរណារម្មណតា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។

“វត្ថុសង្កមនា ចេវ, បញ្ញាយ ច វិវដ្ដនា;

អាវជ្ជនាពលញ្ចេវ, បដិសង្ខាវិបស្សនា។

“អារម្មណអន្វយេន, ឧភោ ឯកវវត្ថនា;

និរោធេ អធិមុត្តតា, វយលក្ខណវិបស្សនា។

“អារម្មណញ្ច បដិសង្ខា, ភង្គញ្ច អនុបស្សតិ;

សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋាតិ, អធិបញ្ញាវិបស្សតោ។

“កុសលោ តីសុ អនុបស្សនាសុ, ចតស្សោ ច វិបស្សនាសុ;

តយោ ឧបដ្ឋានេ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតី”តិ។

“តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា, តេន វុច្ចតិ ‘អារម្មណបដិសង្ខា ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញា វិបស្សនេ ញាណ’”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១។ ៤១-៤២)។

៧៤២។ តត្ថ អារម្មណបដិសង្ខាតិ យំកិញ្ចិ អារម្មណំ បដិសង្ខាយ ជានិត្វា, ខយតោ វយតោ ទិស្វាតិ អត្ថោ។ ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញាតិ តស្ស, អារម្មណំ ខយតោ វយតោ បដិសង្ខាយ ឧប្បន្នស្ស ញាណស្ស ភង្គំ អនុបស្សនេ យា បញ្ញា, ឥទំ វិបស្សនេ ញាណន្តិ វុត្តំ។ តំ កថំ ហោតីតិ អយំ តាវ កថេតុកម្យតាបុច្ឆាយ អត្ថោ។ តតោ យថា តំ ហោតិ, តំ ទស្សេតុំ “រូបារម្មណតា”តិអាទិ វុត្តំ។

តត្ថ រូបារម្មណតា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតីតិ រូបារម្មណំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតិ។ អថ វា រូបារម្មណភាវេ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតីតិ អត្ថោ។ តំ អារម្មណំ បដិសង្ខាតិ តំ រូបារម្មណំ បដិសង្ខាយ ជានិត្វា, ខយតោ វយតោ ទិស្វាតិ អត្ថោ។ តស្ស ចិត្តស្ស ភង្គំ អនុបស្សតីតិ យេន ចិត្តេន តំ រូបារម្មណំ ខយតោ វយតោ ទិដ្ឋំ, តស្ស ចិត្តស្ស អបរេន ចិត្តេន ភង្គំ អនុបស្សតីតិ អត្ថោ។ តេនាហុ បោរាណា “ញាតញ្ច ញាណញ្ច ឧភោបិ វិបស្សតី”តិ។

ឯត្ថ ច អនុបស្សតីតិ អនុ អនុ បស្សតិ, អនេកេហិ អាការេហិ បុនប្បុនំ បស្សតីតិ អត្ថោ។ តេនាហ – “អនុបស្សតីតិ កថំ អនុបស្សតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតី”តិអាទិ។

តត្ថ យស្មា ភង្គោ នាម អនិច្ចតាយ បរមា កោដិ, តស្មា សោ ភង្គានុបស្សកោ យោគាវចរោ សព្ពំ សង្ខារគតំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ។ តតោ អនិច្ចស្ស ទុក្ខត្តា, ទុក្ខស្ស ច អនត្តត្តា តទេវ ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ។ អនត្តតោ អនុបស្សតិ នោ អត្តតោ។

យស្មា បន យំ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា, ន តំ អភិនន្ទិតព្ពំ។ យញ្ច អនភិនន្ទិតព្ពំ, ន តត្ថ រជ្ជិតព្ពំ។ តស្មា ឯតស្មិំ ភង្គានុបស្សនានុសារេន “អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា”តិ ទិដ្ឋេ សង្ខារគតេ និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ។ វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ។ សោ ឯវំ អរជ្ជន្តោ លោកិកេនេវ តាវ ញាណេន រាគំ និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ។ សមុទយំ ន ករោតីតិ អត្ថោ។

អថ វា សោ ឯវំ វិរត្តោ យថា ទិដ្ឋំ សង្ខារគតំ, តថា អទិដ្ឋម្បិ អន្វយញាណវសេន និរោធេតិ , នោ សមុទេតិ។ និរោធតោវ

មនសិករោតិ។ និរោធមេវស្ស បស្សតិ, នោ សមុទយន្តិ អត្ថោ។

សោ ឯវំ បដិបន្នោ បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ កិំ វុត្តំ ហោតិ? អយម្បិ អនិច្ចាទិអនុបស្សនា តទង្គវសេន សទ្ធិំ ខន្ធាភិសង្ខារេហិ កិលេសានំ បរិច្ចជនតោ, សង្ខតទោសទស្សនេន ច តព្ពិបរីតេ និព្ពានេ តន្និន្នតាយ បក្ខន្ទនតោ បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ ចេវ បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ ចាតិ វុច្ចតិ។ តស្មា តាយ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ យថាវុត្តេន នយេន កិលេសេ បរិច្ចជតិ, និព្ពានេ ច បក្ខន្ទតិ។ នាបិ និព្ពត្តនវសេន កិលេសេ អាទិយតិ, ន អទោសទស្សិតាវសេន សង្ខតារម្មណំ។ តេន វុច្ចតិ “បដិនិស្សជ្ជតិ នោ អាទិយតី”តិ។

៤៣២។ ឥទានិស្ស តេហិ ញាណេហិ យេសំ ធម្មានំ បហានំ ហោតិ, តំ ទស្សេតុំ “អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតី”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ នន្ទិន្តិ សប្បីតិកំ តណ្ហំ សេសំ វុត្តនយមេវ។

៤៣៣។ គាថាសុ បន វត្ថុសង្កមនាតិ រូបស្ស ភង្គំ ទិស្វា បុន យេន ចិត្តេន ភង្គោ ទិដ្ឋោ, តស្សាបិ ភង្គទស្សនវសេន បុរិមវត្ថុតោ អញ្ញវត្ថុសង្កមនា។ បញ្ញាយ ច វិវដ្ដនាតិ ឧទយំ បហាយ វយេ សន្តិដ្ឋនា។ អាវជ្ជនាពលញ្ចេវាតិ រូបស្ស ភង្គំ ទិស្វា បុន ភង្គារម្មណស្ស ចិត្តស្ស ភង្គទស្សនត្ថំ អនន្តរមេវ អាវជ្ជនសមត្ថតា។ បដិសង្ខាវិបស្សនាតិ ឯសា អារម្មណបដិសង្ខាភង្គានុបស្សនា នាម។

៤៣៤។ អារម្មណអន្វយេន ឧភោ ឯកវវត្ថានាតិ បច្ចក្ខតោ ទិដ្ឋស្ស អារម្មណស្ស អន្វយេន អនុគមនេន យថា ឥទំ, តថា អតីតេបិ សង្ខារគតំ ភិជ្ជិត្ថ, អនាគតេបិ ភិជ្ជិស្សតីតិ ឯវំ ឧភិន្នំ ឯកសភាវេនេវ វវត្ថាបនន្តិ អត្ថោ។

វុត្តម្បិ ចេតំ បោរាណេហិ –

“សំវិជ្ជមានម្ហិ វិសុទ្ធទស្សនោ,

តទន្វយំ នេតិ អតីតនាគតេ;

សព្ពេបិ សង្ខារគតា បលោកិនោ,

ឧស្សាវពិន្ទូ សូរិយេវ ឧគ្គតេ”តិ។

និរោធេ អធិមុត្តតាតិ ឯវំ ឧភិន្នំ ភង្គវសេន ឯកវវត្ថានំ កត្វា តស្មិញ្ញេវ ភង្គសង្ខាតេ និរោធេ អធិមុត្តតា តគ្គរុតា តន្និន្នតា តព្ពោណតា តប្បព្ភារតាតិ អត្ថោ។ វយលក្ខណវិបស្សនាតិ ឯសា វយលក្ខណវិបស្សនា នាមាតិ វុត្តំ ហោតិ។

៧៣៦. អារម្មណញ្ច បដិសង្ខាតិ បុរិមញ្ច រូបាទិអារម្មណំ ជានិត្វា. ភង្គញ្ច អនុបស្សតីតិ តស្សារម្មណស្ស ភង្គំ ទិស្វា តទារម្មណស្ស ចិត្តស្ស ភង្គំ អនុបស្សតិ. សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋានន្តិ តស្សេវ ភង្គំ អនុបស្សតោ “សង្ខារាវ ភិជ្ជន្តិ, តេសំ ភេទោ មរណំ, ន អញ្ញោ កោចិ អត្ថី”តិ សុញ្ញតោ ឧបដ្ឋានំ ឥជ្ឈតិ.

តេនាហុ បោរាណា –

“ខន្ធា និរុជ្ឈន្តិ ន ចត្ថិ អញ្ញោ,

ខន្ធាន ភេទោ មរណន្តិ វុច្ចតិ;

តេសំ ខយំ បស្សតិ អប្បមត្តោ,

មណិំវ វិជ្ឈំ វជិរេន យោនិសោ”តិ.

អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាតិ យា ច អារម្មណបដិសង្ខា យា ច ភង្គានុបស្សនា យញ្ច សុញ្ញតោ ឧបដ្ឋានំ, អយំ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា នាមាតិ វុត្តា ហោតិ.

៧៣៧. កុសលោ តីសុ អនុបស្សនាសូតិ អនិច្ចានុបស្សនាទីសុ តីសុ ឆេកោ ភិក្ខុ. ចតស្សោ ច វិបស្សនាសូតិ និព្ពិទាទីសុ ច ចតូសុ វិបស្សនាសុ. តយោ ឧបដ្ឋានេ កុសលតាតិ ខយតោ វយតោ សុញ្ញតោតិ ឥមស្មិំ តិវិធេ ឧបដ្ឋានេ កុសលតាយ. នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ សស្សតទិដ្ឋិអាទីសុ នានប្បការាសុ ទិដ្ឋីសុ ន វេធតិ.

៧៣៨. សោ ឯវំ អវេច្ឆន្តោ “អនិរុទ្ធមេវ និរុជ្ឈតិ, អភិន្នមេវ ភិជ្ជតី”តិ បវត្តយមានោ ទុព្ពលភាជនស្ស វិយ ភិជ្ជមានស្ស, សុខុមរជស្ស វិយ វិប្បកិរិយមានស្ស, តិលានំ វិយ ភជ្ជិយមានានំ សព្វសង្ខារានំ ឧប្បាទដ្ឋិតិបវត្តនិមិត្តំ វិស្សជ្ជេត្វា ភេទមេវ បស្សតិ. សោ យថា នាម ចក្ខុមា បុរិសោ បោក្ខរណីតីរេ វា នទីតីរេ វា ឋិតោ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ ឧទកបិដ្ឋេ មហន្តមហន្តានិ ឧទកពុព្ពុឡកានិ ឧប្បជ្ជិត្វា ឧប្បជ្ជិត្វា សីឃំ សីឃំ ភិជ្ជមានានិ បស្សេយ្យ, ឯវមេវ សព្វេ សង្ខារា ភិជ្ជន្តិ ភិជ្ជន្តីតិ បស្សតិ. ឯវរូបំ ហិ យោគាវចរំ សន្ធាយ វុត្តំ ភគវតា –

“យថា ពុព្ពុឡកំ បស្សេ, យថា បស្សេ មរីចិកំ;

ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ, មច្ចុរាជា ន បស្សតី”តិ. (ធ. ប. ១៧០);

៧៤៩។ តស្សេវំ “សង្ខារា ភិជ្ជន្តិ ភិជ្ជន្តី”តិ អភិណ្ហំ បស្សតោ អដ្ឋានិសំសបរិវារំ ភង្គានុបស្សនាញាណំ ពលប្បត្តំ ហោតិ។ តត្រិមេ អដ្ឋានិសំសា – ភវទិដ្ឋិប្បហានំ, ជីវិតនិកន្តិបរិច្ចាគោ, សទាយុត្តបយុត្តតា, វិសុទ្ធាជីវិតា, ឧស្សុក្កប្បហានំ, វិគតភយតា, ខន្តិសោរច្ចបដិលាភោ, អរតិរតិសហនតាតិ។

តេនាហុ បោរាណា –

“ឥមានិ អដ្ឋគ្គុណមុត្តមានិ,

ទិស្វា តហិំ សម្មសតេ បុនប្បុនំ;

អាទិត្តចេលស្សិរសូបមោ យតិ,

ភង្គានុបស្សី អមតស្ស បត្តិយា”តិ។

ភង្គានុបស្សនាញាណំ និដ្ឋិតំ។

ភយតុបដ្ឋានញាណកថា

៧៥០។ តស្សេវំ សព្ពសង្ខារានំ ខយវយភេទនិរោធារម្មណំ ភង្គានុបស្សនំ អាសេវន្តស្ស ភាវេន្តស្ស ពហុលីករោន្តស្ស សព្ពភវយោនិគតិឋិតិសត្តាវាសេសុ បភេទកា សង្ខារា សុខេន ជីវិតុកាមស្ស ភីរុកបុរិសស្ស សីហព្យគ្ឃទីបិអច្ឆតរច្ឆយក្ខរក្ខសចណ្ឌគោណចណ្ឌកុក្កុរបភិន្នមទចណ្ឌហត្ថិឃោរអាសីវិសអសនិវិចក្កសុសានរណភូមិជលិតអង្គារកាសុអាទយោ វិយ មហាភយំ ហុត្វា ឧបដ្ឋហន្តិ។ តស្ស “អតីតា សង្ខារា និរុទ្ធា, បច្ចុប្បន្នា និរុជ្ឈន្តិ, អនាគតេ និព្ពត្តនកសង្ខារាបិ ឯវមេវ និរុជ្ឈិស្សន្តី”តិ បស្សតោ ឯតស្មិំ ឋានេ ភយតុបដ្ឋានញាណំ នាម ឧប្បជ្ជតិ។

តត្រាយំ ឧបមា – ឯកិស្សា កិរ ឥត្ថិយា តយោ បុត្តា រាជាបរាធិកា, តេសំ រាជា សីសច្ឆេទំ អាណាបេសិ។ សា បុត្តេហិ សទ្ធិំ អាឃាតនំ អគមាសិ។ អថស្សា ជេដ្ឋបុត្តស្ស សីសំ ឆិន្ទិត្វា មជ្ឈិមស្ស ឆិន្ទិតុំ អារភិំសុ។ សា ជេដ្ឋស្ស សីសំ ឆិន្នំ មជ្ឈិមស្ស ច ឆិជ្ជមានំ ទិស្វា កនិដ្ឋម្ហិ អាលយំ វិស្សជ្ជិ “អយម្បិ ឯតេសំយេវ សទិសោ ភវិស្សតី”តិ។ តត្ថ តស្សា ឥត្ថិយា ជេដ្ឋបុត្តស្ស ឆិន្នសីសទស្សនំ វិយ យោគិនោ អតីតសង្ខារានំ និរោធទស្សនំ, មជ្ឈិមស្ស ឆិជ្ជមានសីសទស្សនំ វិយ បច្ចុប្បន្នានំ និរោធទស្សនំ, “អយម្បិ ឯតេសំយេវ សទិសោ ភវិស្សតី”តិ កនិដ្ឋបុត្តម្ហិ អាលយវិស្សជ្ជនំ វិយ “អនាគតេបិ និព្ពត្តនកសង្ខារា ភិជ្ជិស្សន្តី”តិ អនាគតានំ និរោធទស្សនំ។ តស្សេវំ បស្សតោ ឯតស្មិំ ឋានេ ឧប្បជ្ជតិ

ភយតុបដ្ឋានញាណំ

អបរាបិ ឧបមា – ឯកា កិរ ពហុប្បជា ឥត្ថី ទស ទារកេ វិជាយិ។ តេសុ នវ មតា, ឯកោ ហត្ថគតោ មរតិ, អបរោ កុច្ឆិយំ។ សា នវ ទារកេ មតេ ទសមញ្ច មីយមានំ ទិស្វា កុច្ឆិគតេ អាលយំ វិស្សជ្ជិ "អយម្បិ ឯតេសញ្ញេវ សទិសោ ភវិស្សតី"តិ។ តត្ថ តស្សា ឥត្ថិយា នវន្នំ ទារកានំ មរណានុស្សរណំ វិយ យោគិនោ អតីតសង្ខារានំ និរោធទស្សនំ, ហត្ថគតស្ស មីយមានភាវទស្សនំ វិយ យោគិនោ បច្ចុប្បន្នានំ និរោធទស្សនំ, កុច្ឆិគតេ អាលយវិស្សជ្ជនំ វិយ អនាគតានំ និរោធទស្សនំ។ តស្សេវំ បស្សតោ ឯតស្មិំ ខណេ ឧប្បជ្ជតិ ភយតុបដ្ឋានញាណំ។

៧៥៨។ ភយតុបដ្ឋានញាណំ បន ភាយតិ ន ភាយតីតិ? ន ភាយតិ។ តញ្ហិ អតីតា សង្ខារា និរុទ្ធា, បច្ចុប្បន្នា និរុជ្ឈន្តិ, អនាគតា និរុជ្ឈិស្សន្តីតិ តីរណមត្តមេវ ហោតិ។ យស្មា យថា នាម ចក្ខុមា បុរិសោ នគរទ្វារេ តិស្សោ អង្គារកាសុយោ ឱលោកយមានោ សយំ ន ភាយតិ, កេវលំ ហិ "យេ យេ ឯត្ថ និបតិស្សន្តិ, សព្ពេ អនប្បកំ ទុក្ខមនុភវិស្សន្តី"តិ តីរណមត្តមេវ ហោតិ។ យថា វា បន ចក្ខុមា បុរិសោ ខទិរសូលំ អយោសូលំ សុវណ្ណសូលន្តិ បដិបាដិយា ឋបិតំ សូលត្តយំ ឱលោកយមានោ សយំ ន ភាយតិ, កេវលំ ហិ "យេ យេ ឥមេសុ សូលេសុ និបតិស្សន្តិ, សព្ពេ អនប្បកំ ទុក្ខមនុភវិស្សន្តី"តិ តីរណមត្តមេវ ហោតិ, ឯវមេវ ភយតុបដ្ឋានញាណំ សយំ ន ភាយតិ, កេវលំ ហិ អង្គារកាសុត្តយសទិសេសុ, សូលត្តយសទិសេសុ ច តីសុ ភវេសុ "អតីតា សង្ខារា និរុទ្ធា, បច្ចុប្បន្នា និរុជ្ឈន្តិ, អនាគតា និរុជ្ឈិស្សន្តី"តិ តីរណមត្តមេវ ហោតិ។ យស្មា បនស្ស កេវលំ សព្ពភវយោនិគតិឋិតិនិវាសគតា សង្ខារា ព្យសនាបន្នា សប្បដិភយា ហុត្វា ភយតោ ឧបដ្ឋហន្តិ, តស្មា ភយតុបដ្ឋានន្តិ វុច្ចតិ។

ឯវំ ភយតោ ឧបដ្ឋានេ បនស្ស អយំ បាឡិ –

"អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កិំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ? ទុក្ខតោ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ កិំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតីតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច ភយតោ ឧបដ្ឋាតី"តិ (បដិ។ ម។ ១.២២៧)។

តត្ថ និមិត្តន្តិ សង្ខារនិមិត្តំ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ សង្ខារានមេតំ អធិវចនំ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ ហិ សង្ខារានំ មរណមេវ បស្សតិ, តេនស្ស និមិត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។ បវត្តន្តិ រូបារូបភវបវត្តិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ ហិ សុខសម្មតាយបិ បវត្តិយា អភិណ្ហបដិបីឡនភាវមេវ បស្សតិ, តេនស្ស បវត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ បន ឧភយម្បេតំ សុញ្ញគាមំ វិយ មរីចិគន្ធព្ពនគរាទីនិ វិយ ច រិត្តំ តុច្ឆំ សុញ្ញំ អស្សាមិកំ អបរិណាយកំ បស្សតិ។ តេនស្ស និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច ឧភយំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតីតិ។

ភយតុបដ្ឋានញាណំ និដ្ឋិតំ។

អាទីនវានុបស្សនាញាណកថា

លិង្គំ។ តស្ស តំ ភយតុបដ្ឋានញាណំ អាសេវន្តស្ស ភាវេន្តស្ស ពហុលីករោន្តស្ស សព្ពភវយោនិគតិឋិតិសត្តាវាសេសុ នេវ តាណំ, ន លេណំ, ន គតិ, នប្បដិសរណំ បញ្ញាយតិ។ សព្ពភវយោនិគតិឋិតិនិវាសគតេសុ សង្ខារេសុ ឯកសង្ខារេបិ បត្ថនា វា បរាមាសោ វា ន ហោតិ។ តយោ ភវា វីតច្ចិកង្គារបុណ្ណអង្គារកាសុយោ វិយ, ចត្តារោ មហាភូតា ឃោរវិសអាសីវិសា វិយ, បញ្ចក្ខន្ធា ឧក្ខិត្តាសិកវធកា វិយ, ឆ អជ្ឈត្តិកាយតនានិ សុញ្ញគាមោ វិយ, ឆ ពាហិរាយតនានិ គាមឃាតកចោរា វិយ, សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ, នវ ច សត្តាវាសា ឯកាទសហិ អគ្គីហិ អាទិត្តា សម្បជ្ជលិតា សជោតិភូតា វិយ ច, សព្ពេ សង្ខារា គណ្ឌភូតា រោគភូតា សល្លភូតា អឃភូតា អាពាធភូតា វិយ ច និរស្សាទា និរសា មហាអាទីនវរាសិភូតា ហុត្វា ឧបដ្ឋហន្តិ។

កថំ? សុខេន ជីវិតុកាមស្ស ភីរុកបុរិសស្ស រមណីយាការសណ្ឋិតម្បិ សវាឡកមិវ វនំ, សសត្តុកា វិយ គុហា, សគាហរក្ខសំ វិយ ឧទកំ, សមុស្សិតខគ្គា វិយ បច្ចត្ថិកា, សវិសំ វិយ ភោជនំ, សចោរោ វិយ មគ្គោ, អាទិត្តមិវ អគារំ, ឧយ្យុត្តសេនា វិយ រណភូមិ។ យថា ហិ សោ បុរិសោ ឯតានិ សវាឡកវនាទីនិ អាគម្ម ភីតោ សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ សមន្តតោ អាទីនវមេវ បស្សតិ, ឯវមេវាយំ យោគាវចរោ ភង្គានុបស្សនាវសេន សព្ពសង្ខារេសុ ភយតោ ឧបដ្ឋិតេសុ សមន្តតោ និរសំ និរស្សាទំ អាទីនវមេវ បស្សតិ។ តស្សេវំ បស្សតោ អាទីនវញាណំ នាម ឧប្បន្នំ ហោតិ។ យំ សន្ធាយ ឥទំ វុត្តំ –

“កថំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ? ឧប្បាទោ ភយន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ ភយន្តិ... និមិត្តំ ភយន្តិ... អាយូហនា ភយន្តិ... បដិសន្ធិ ភយន្តិ... គតិ ភយន្តិ... និព្ពត្តិ ភយន្តិ... ឧបបត្តិ ភយន្តិ... ជាតិ ភយន្តិ... ជរា ភយន្តិ... ព្យាធិ ភយន្តិ... មរណំ ភយន្តិ... សោកោ ភយន្តិ... បរិទេវោ ភយន្តិ... ឧបាយាសោ ភយន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ អនុប្បាទោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ...បេ... អនុបាយាសោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ ឧប្បាទោ ភយំ, អនុប្បាទោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ ភយំ, អនុបាយាសោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។

“ឧប្បាទោ ទុក្ខន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ ទុក្ខន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ អនុប្បាទោ សុខន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ...បេ... អនុបាយាសោ សុខន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ ឧប្បាទោ ទុក្ខំ, អនុប្បាទោ សុខន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ ទុក្ខំ, អនុបាយាសោ សុខន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។

“ឧប្បាទោ សាមិសន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ សាមិសន្តិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ...បេ... អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ ឧប្បាទោ សាមិសំ, អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ សាមិសំ, អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ “សង្ខារាតិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ...បេ... ឧបាយាសោ សង្ខារាតិ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ អនុប្បាទោ និព្ពានន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ...បេ... អនុបាយាសោ និព្ពានន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ ឧប្បាទោ សង្ខារា,

អនុប្បាទោ និព្វានន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ…បេ… ឧបាយាសោ សង្ខារា, អនុបាយាសោ និព្វានន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ។

“ឧប្បាទញ្ច បវត្តញ្ច, និមិត្តំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ;

អាយូហនំ បដិសន្ធិំ, ញាណំ អាទីនវេ ឥទំ។

“អនុប្បាទំ អប្បវត្តំ, អនិមិត្តំ សុខន្តិ ច;

អនាយូហនា អប្បដិសន្ធិ, ញាណំ សន្តិបទេ ឥទំ។

“ឥទំ អាទីនវេ ញាណំ, បញ្ចដ្ឋានេសុ ជាយតិ;

បញ្ចដ្ឋានេ សន្តិបទេ, ទស ញាណេ បជានាតិ;

ទ្វិន្នំ ញាណានំ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតី”តិ។

“តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ “ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណ”ន្តិ (បដិ. ម. ១.៥៣)។

៧៥៣។ តត្ថ ឧប្បាទោតិ បុរិមកម្មបច្ចយា ឥធ ឧប្បត្តិ។ បវត្តន្តិ តថាឧប្បន្នស្ស បវត្តិ។ និមិត្តន្តិ សព្ពម្បិ សង្ខារនិមិត្តំ។ អាយូហនន្តិ អាយតិ បដិសន្ធិហេតុភូតំ កម្មំ។ បដិសន្ធីតិ អាយតិំ ឧប្បត្តិ។ គតីតិ យាយ គតិយា សា បដិសន្ធិ ហោតិ។ និព្វត្តីតិ ខន្ធានំ និព្វត្តនំ។ ឧបបត្តីតិ “សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា”តិ (ធ. ស. ១២៦៨, ១២៨១) ឯវំ វុត្តា វិបាកប្បវត្តិ។ ជាតីតិ ជរាទីនំ បច្ចយភូតា ភវបច្ចយា ជាតិ។ ជរាមរណាទយោ បាកដា ឯវ។ ឯត្ថ ច ឧប្បាទាទយោ បញ្ចេវ អាទីនវញាណស្ស វត្ថុវសេន វុត្តា។ សេសា តេសំ វេវចនវសេន។ និព្វត្តិ ជាតីតិ ឥទញ្ហិ ទ្វយំ ឧប្បាទស្ស ចេវ បដិសន្ធិយា ច វេវចនំ។ គតិ ឧបបត្តីតិ ឥទំ ទ្វយំ បវត្តស្ស។ ជរាទយោ និមិត្តស្សាតិ។ តេនាហ –

“ឧប្បាទញ្ច បវត្តញ្ច, និមិត្តំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ;

អាយូហនំ បដិសន្ធិំ, ញាណំ អាទីនវេ ឥទ”ន្តិ ច។

“ឥទំ អាទីនវេ ញាណំ, បញ្ចដ្ឋានេសុ ជាយតី”តិ ច។

អត្ថប្បាទោ ខេយត្តិ ឋត្តិបទេ ទាលត្តិអាទិ បត អាទិកចទាលស្ស បទិបក្ខទាលស្សត្តំ ចុត្តា កយត្ថបដ្ឋានត ចា អាទិកចំ ទិដ្ឋា

វត្ថុក្កហទយាត់ អកយម្បិ អត្ថិ ខេយំ តិទាទិកចត្តិ អស្សាឋតតព្វម្បិ ទុត់ ចុត្តា យស្មា ចា បតស្ស វប្បាទាទយា កយទោ ស្សបដ្ឋិតា ហោន្តិ, តស្ស តប្បដិបក្ខតិត្តំ ចិត្តំ ហោតិ, តស្មា កយត្ថបដ្ឋានចទេត បិទ្ធស្ស អាទិកចទាលស្ស អាតិវិរទស្សតព្វយេត់ ចុត្តត្តិ ខេចិតព្វំ

ទុត្វ ច យំ កយំ, តំ យស្មា តិយយទោ ចុក្ខំ តំ ចដ្ឋាយិរលិកាយិបកិលេឋាយិទេហិ អចិប្បយុត្តត្តា ឋាយិរយេច យត្ថា ឋាយិរំ, តំ

បដ្ឋានយត្វយេច តស្មា “វប្បាទោ ចុក្ខន្តិ កយត្ថបដ្ឋានត បញ្ញា អាទិកចេ ទាល”ត្តិអាទិ ចុត្តំ ទុចំ បទេត្តបិ កយាកាទេត ចុក្ខាកាទេត

ឋាយិរាកាទេតាតិ ទុចំ អាការតាតត្តទោ បចត្តិចរេឋតចេត្វ តាតត្តំ ខេចិតព្វំ

ទរទាលេ បនាតាតីតិ អាទិកចទាលំ បនាតទេត្តា វប្បាទាទិចត្តុក្កាតិ បច្ចា, អត្ថប្បាទាទិចត្តុក្កាតិ បច្ចាតិ ទរ ទាលាតិ បនាតាតិ

បដិចិន្តត្វា ឋត្តិកទោតិ ខ្ចិត្តំ ទាលាតំ ក្បរលតាតិ អាទិកចទាលស្ស ទេច ឋត្តិបទទាលស្ស ចាតិ ត្តុយេចំ ខ្ចិត្តំ ក្បរលតាយ

តាតាទិដ្ឋិស្សត ពយ្បតិតិ បទេយទិដ្ឋទយុត្តិព្វាតាទិចទេត បចត្តាស្ស ទិដ្ឋិស្ស ត ខេចេតិ ទេឋរេយត្វ វត្តាតយេចាតិ

អាទិកចាត្ថបស្សតាទាលំ តិដ្ឋិតំ

តិទ្ធិទាត្ថបស្សតាទាលកចា

លិវ៉ែរ ទេឋា ទុចំ ឋត្តាឋដ្ឋាទេ អាទិកចទោ បស្សទេត្តា ឋត្តាកចទយាតិកតិចិន្តាលដ្ឋិតិឋត្តាចាឋកទោ ឋទកទទោ ឋដ្ឋាទកទោ តិទ្ធិត្តុតិ

វត្តាលតិ តាកិទយតិ

ទេឋឃ្យទាបិ តាយ, ចិត្តក្បុឌបត្ថតបិទាកិទទោ ស្សចណ្ណាទាឌហំទោ អស្សចិបិប្រូចណ្ណាលកាយទ្វ័ទអាចាទេឌ តាកិទយតិ, ឋត្តស្ស យហាឋទេស្សទេយច

អកិទយតិ, ទុចទេយច អយម្បិ ទេយាកិទាឌហំទោ ស្សបទិទិដ្ឋាទិកចេ ឋទកទទោ ឋដ្ឋាទកទោ តាកិទយតិ កាចតាទាយតាយ បត កាចតាទតិយា

ឋយត្តាកតត្វា ឋត្តស្ស អត្ថបស្សតាស្សទេយច ទយតិ

យចា ច ស្សចណ្ណបញ្ញាទេ បក្ខិទេត្វា ឋិទេហា យិកទាឌា តាកិទយតិ, តិទេយាឌតឋហស្សចិត្តទោ បត ហិយចទេត្តទេយច ទយតិ, ទុចយយំ ទេយាកិឋិទេហា

តិចិទេឆ ស្សកាតិកទេចបិ តាកិទយតិ, តិស្ស បត អត្ថបស្សតាស្សទេយច ទយតិ

យចា ច ឋត្តាឋទោ ឋត្តបតិដ្ឋោ ត្វុដ្ឋិយា ទេចហាឋក្កទយោ លច្ចទេត្តា តាកទាឌា តកទយឡោតាកិទយតិ, ហិយចតិ លច្ចត្តទហកហទេតទេយច

អកិទយតិ, ទុចយយំ ទេយាកិចទចាទណោ ឋត្តាឋ្ពិម្បិ ឋដ្ឋាទកទោ តាកិទយតិ, អត្ថប្បាទោ ខេយត្តិអាទិតា តទេយត ទិទេដ្ឋ ឋត្តិបទេទេយច

អកិទយតិ, តត្តិត្តតប្បាលតប្បត្ថាទយាតទោ ហោតីតិ

និព្ពិទានុបស្សនាញាណ និទ្ទេសោ

៧៥៥។ តំ បនេតំ បុរិមេន ញាណទ្វយេន អត្ថតោ ឯកំ។ តេនាហុ បោរាណា –

“ភយតុបដ្ឋានំ ឯកមេវ តីណិ នាមានិ លភតិ, សព្ពសង្ខារេ ភយតោ អទ្ទសាតិ ភយតុបដ្ឋានំ នាម ជាតំ។ តេសុយេវ សង្ខារេសុ អាទីនវំ ឧប្បាទេតីតិ អាទីនវានុបស្សនា នាម ជាតំ។ តេសុយេវ សង្ខារេសុ និព្ពិន្ទមានំ ឧប្បន្នន្តិ និព្ពិទានុបស្សនា នាម ជាត”ន្តិ។

បាឡិយម្បិ វុត្តំ – “យា ច ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា, យញ្ច អាទីនវេ ញាណំ, យា ច និព្ពិទា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នាន”ន្តិ (បដិ។ ម។ ១។១១៧)។

មុញ្ចិតុកម្យតាញាណកថា

៧៥៦។ ឥមិនា បន និព្ពិទាញាណេន ឥមស្ស កុលបុត្តស្ស និព្ពិន្ទន្តស្ស ឧក្កណ្ឋន្តស្ស អនភិរមន្តស្ស សព្ពភវយោនិគតិដ្ឋិតិសត្តាវាសគតេសុ សភេទកេសុ សង្ខារេសុ ឯកសង្ខារេបិ ចិត្តំ ន សជ្ជតិ, ន លគ្គតិ, ន ពជ្ឈតិ, សព្ពស្មា សង្ខារគតា មុច្ចិតុកាមំ និស្សរិតុកាមំ ហោតិ។ យថា កិំ? យថា នាម ជាលព្ភន្តរគតោ មច្ឆោ, សប្បមុខគតោ មណ្ឌូកោ, បញ្ជរបក្ខិត្តោ វនកុក្កុដោ, ទឡ្ហបាសវសគតោ មិគោ, អហិតុណ្ឌិកហត្ថគតោ សប្បោ, មហាបង្កបក្ខន្តោ កុញ្ជរោ, សុបណ្ណមុខគតោ នាគរាជា, រាហុមុខប្បវិដ្ឋោ ចន្ទោ, សបត្តបរិវារិតោ បុរិសោតិ ឯវមាទយោ តតោ តតោ មុច្ចិតុកាមា និស្សរិតុកាមាវ ហោន្តិ, ឯវំ តស្ស យោគិនោ ចិត្តំ សព្ពស្មា សង្ខារគតា មុច្ចិតុកាមំ និស្សរិតុកាមំ ហោតិ។ អថស្ស ឯវំ សព្ពសង្ខារេសុ វិគតាលយស្ស សព្ពស្មា សង្ខារគតា មុច្ចិតុកាមស្ស ឧប្បជ្ជតិ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណន្តិ។

មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ និទ្ទេសោ

បដិសង្ខានុបស្សនាញាណកថា

៧៥៧។ សោ ឯវំ សព្ពភវយោនិគតិដ្ឋិតិនិវាសគតេហិ សភេទកេហិ សង្ខារេហិ មុច្ចិតុកាមោ សព្ពស្មា សង្ខារគតា មុច្ចិតុំ បុន តេ ឯវ សង្ខារេ បដិសង្ខានុបស្សនាញាណេន តិលក្ខណំ អារោបេត្វា បរិគ្គណ្ហាតិ។

សោ សព្ពសង្ខារេ អនច្ចន្តិកតោ, តាវកាលិកតោ, ឧប្បាទវយបរិច្ឆិន្នតោ, បលោកតោ, ចលតោ, បភង្គុតោ, អទ្ធុវតោ, វិបរិណាមធម្មតោ, អសារកតោ, វិភវតោ, សង្ខតតោ, មរណធម្មតោតិអាទីហិ ការណេហិ អនិច្ចាតិ បស្សតិ។

អភិណ្ហសម្បដិបីឡនតោ, ទុក្ខមតោ, ទុក្ខវត្ថុតោ, រោគតោ, គណ្ឌតោ, សល្លតោ, អឃតោ, អាពាធតោ, ឦតិតោ, ឧបទ្ទវតោ, ភយតោ, ឧបសគ្គតោ, អតាណតោ, អលេណតោ, អសរណតោ, អាទីនវតោ, អឃមូលតោ, វធកតោ, សាសវតោ, មារាមិសតោ, ជាតិធម្មតោ, ជរាធម្មតោ, ព្យាធិធម្មតោ, សោកធម្មតោ, បរិទេវធម្មតោ, ឧបាយាសធម្មតោ, សំកិលេសិកធម្មតោតិ ឥមេហិ ការណេហិ ទុក្ខាតិ បស្សតិ។

អជញ្ញតោ, ទុគ្គន្ធតោ, ជេគុច្ឆតោ, បដិក្កូលតោ, អមណ្ឌនារហតោ, វិរូបតោ, ពីភច្ឆតោតិ ឥមេហិ ការណេហិ ទុក្ខលក្ខណស្ស បរិវារភូតតោ អសុភតោ បស្សតិ។

បរតោ, រិត្តតោ, តុច្ឆតោ, សុញ្ញតោ, អស្សាមិកតោ, អនិស្សរតោ, អវសវត្តិតោតិ ឥមេហិ ការណេហិ អនត្តតោ បស្សតិ។

៧៩៤. ឯវញ្ហិ បស្សតោ តេន តិលក្ខណំ អារោបេត្វា សង្ខារា បរិគ្គហិតា នាម ហោន្តិ។ កស្មា បនាយមេតេ ឯវំ បរិគ្គណ្ហាតីតិ? មុញ្ចនស្ស ឧបាយសម្បាទនត្ថំ។

តត្រាយំ ឧបមា – ឯកោ កិរ បុរិសោ “មច្ឆេ គហេស្សាមី”តិ មច្ឆខិប្បំ គហេត្វា ឧទកេ ឱឌ្ឌាបេសិ។ សោ ខិប្បមុខេន ហត្ថំ ឱតារេត្វា អន្តោឧទកេ សប្បំ គីវាយ គហេត្វា “មច្ឆោ មេ គហិតោ”តិ អត្តមនោ អហោសិ។ សោ “មហា វត មយា មច្ឆោ លទ្ធោ”តិ ឧក្ខិបិត្វា បស្សន្តោ សោវត្ថិកត្តយទស្សនេន សប្បោតិ សញ្ជានិត្វា ភីតោ អាទីនវំ ទិស្វា គហណេ និព្ពិន្នោ មុញ្ចិតុកាមោ ហុត្វា មុញ្ចនស្ស ឧបាយំ ករោន្តោ អគ្គនង្គុដ្ឋតោ បដ្ឋាយ ហត្ថំ និព្ពេឋេត្វា ពាហុំ ឧក្ខិបិត្វា ឧបរិសីសេ ទ្វេ តយោ វារេ អាវិជ្ឈិត្វា សប្បំ ទុព្ពលំ កត្វា “គច្ឆ ទុដ្ឋ សប្បា”តិ និស្សជ្ជិត្វា វេគេន តឡាកបាឡិំ អារុយ្ហ “មហន្តស្ស វត ភោ សប្បស្ស មុខតោ មុត្តោម្ហី”តិ អាគតមគ្គំ ឱលោកយមានោ អដ្ឋាសិ។

តត្ថ តស្ស បុរិសស្ស “មច្ឆោ”តិ សប្បំ គីវាយ គហេត្វា តុដ្ឋកាលោ វិយ ឥមស្សាបិ យោគិនោ អាទិតោវ អត្តភាវំ បដិលភិត្វា តុដ្ឋកាលោ, តស្ស មុខតោ សីសំ នីហរិត្វា សោវត្ថិកត្តយទស្សនំ វិយ ឥមស្ស ឃនវិនិព្ភោគំ កត្វា សង្ខារេសុ តិលក្ខណទស្សនំ, តស្ស ភីតកាលោ វិយ ឥមស្ស ភយតុបដ្ឋានញាណំ, តតោ អាទីនវទស្សនំ វិយ អាទីនវានុបស្សនាញាណំ, គហណេ និព្ពិន្ទនំ វិយ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ, សប្បំ មុញ្ចិតុកាមតា វិយ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណំ, មុញ្ចនស្ស ឧបាយករណំ វិយ បដិសង្ខានុបស្សនាញាណេន សង្ខារេសុ តិលក្ខណារោបនំ។ យថា ហិ សោ បុរិសោ សប្បំ អាវិជ្ឈិត្វា ទុព្ពលំ កត្វា និវត្តេត្វា ឌំសិតុំ អសមត្ថភាវំ បាបេត្វា សុមុត្តំ មុញ្ចតិ, ឯវមយំ យោគាវចរោ តិលក្ខណារោបនេន សង្ខារេ អាវិជ្ឈិត្វា ទុព្ពលេ កត្វា បុន និច្ចសុខសុភត្តាការេន ឧបដ្ឋាតុំ អសមត្ថភាវំ បាបេត្វា សុមុត្តំ មុញ្ចតិ។ តេន វុត្តំ “មុញ្ចនស្ស ឧបាយសម្បាទនត្ថំ ឯវំ បរិគ្គណ្ហាតី”តិ។

៧៩៥. ឯត្តាវតា តស្ស ឧប្បន្នំ ហោតិ បដិសង្ខាញាណំ។ យំ សន្ធាយ វុត្តំ –

“អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កិំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ? ទុក្ខតោ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ កិំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតី”តិ (បដិ។ ម។ ១។២២៧)។

ឯត្ថ ច និមិត្តំ បដិសង្ខាតិ សង្ខារនិមិត្តំ “អទ្ធុវំ តាវកាលិក”ន្តិ អនិច្ចលក្ខណវសេន ជានិត្វា។ កាមញ្ច ន បឋមំ ជានិត្វា បច្ឆា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, វោហារវសេន បន “មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណ”ន្តិអាទីនិ (ម។ និ។ ៣។៤២១) វិយ ឯវំ វុច្ចតិ។ ឯកត្តនយេន វា បុរិមញ្ច បច្ឆិមញ្ច ឯកំ កត្វា ឯវំ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ ឥមិនា នយេន ឥតរេសុបិ ទ្វីសុ អត្ថោ វេទិតព្វោ។

បដិសង្ខានុបស្សនាញាណំ និដ្ឋិតំ។

សង្ខារុបេក្ខាញាណកថា

៧៩០។ សោ ឯវំ បដិសង្ខានុបស្សនាញាណេន “សព្ពេ សង្ខារា សុញ្ញា”តិ បរិគ្គហេត្វា បុន “សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា”តិ (ម។ និ។ ៣។៦៩) ទ្វិកោដិកំ សុញ្ញតំ បរិគ្គណ្ហាតិ។ សោ ឯវំ នេវ អត្តានំ, ន បរំ កិញ្ចិ អត្តនោ បរិក្ខារភាវេ ឋិតំ ទិស្វា បុន “នាហំ ក្វចនិ, កស្សចិ កិញ្ចនតស្មិំ, ន ច មម ក្វចនិ, កិស្មិញ្ចិ កិញ្ចនតត្ថី”តិ យា ឯត្ថ ចតុកោដិកា សុញ្ញតា កថិតា, តំ បរិគ្គណ្ហាតិ។

កថំ? អយញ្ហិ នាហំ ក្វចនីតិ ក្វចិ អត្តានំ ន បស្សតិ។ កស្សចិ កិញ្ចនតស្មិន្តិ អត្តនោ អត្តានំ កស្សចិ បរស្ស កិញ្ចនភាវេ ឧបនេតព្វំ ន បស្សតិ។ ភាតិដ្ឋានេ វា ភាតរំ, សហាយដ្ឋានេ វា សហាយំ, បរិក្ខារដ្ឋានេ វា បរិក្ខារំ មញ្ញិត្វា ឧបនេតព្វំ ន បស្សតីតិ អត្ថោ។ ន ច មម ក្វចនីតិ ឯត្ថ មម-សទ្ទំ តាវ ឋបេត្វា ន ច ក្វចនីតិ បរស្ស ច អត្តានំ ក្វចិ ន បស្សតីតិ អត្ថោ។ ឥទានិ មម-សទ្ទំ អាហរិត្វា មម កិស្មិញ្ចិ កិញ្ចនតត្ថីតិ សោ បរស្ស អត្តា មម កិស្មិញ្ចិ កិញ្ចនភាវេ អត្ថីតិ ន បស្សតីតិ។ អត្តនោ ភាតិដ្ឋានេ វា ភាតរំ, សហាយដ្ឋានេ វា សហាយំ, បរិក្ខារដ្ឋានេ វា បរិក្ខារន្តិ កិស្មិញ្ចិ ឋានេ បរស្ស អត្តានំ ឥមិនា កិញ្ចនភាវេន ឧបនេតព្វំ ន បស្សតីតិ អត្ថោ។ ឯវមយំ យស្មា នេវ កត្ថចិ អត្តានំ បស្សតិ, ន តំ បរស្ស កិញ្ចនភាវេ ឧបនេតព្វំ បស្សតិ, ន បរស្ស អត្តានំ បស្សតិ, ន បរស្ស អត្តានំ អត្តនោ កិញ្ចនភាវេ ឧបនេតព្វំ បស្សតិ។ តស្មានេន ចតុកោដិកា សុញ្ញតា បរិគ្គហិតា ហោតីតិ។

៧៩១។ ឯវំ ចតុកោដិកំ សុញ្ញតំ បរិគ្គហេត្វា បុន ឆហាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គណ្ហាតិ។ កថំ? ចក្ខុ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា...បេ... មនោ សុញ្ញោ។ រូបា សុញ្ញា...បេ... ធម្មា សុញ្ញា។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ...បេ... មនោវិញ្ញាណំ។ ចក្ខុសម្ផស្សោតិ ឯវំ យាវ ជរាមរណា នយោ នេតព្វោ។

៧៩២។ ឯវំ ឆហាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គហេត្វា បុន អដ្ឋហាការេហិ បរិគ្គណ្ហាតិ។ សេយ្យថិទំ – រូបំ អសារំ និស្សារំ សារាបគតំ

និច្ចសារសារេន វា ធុវសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ វេទនា... សញ្ញា... សង្ខារា... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ...បេ... ជរាមរណំ អសារំ និស្សារំ សារាបគតំ និច្ចសារសារេន វា ធុវសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ យថា នឡោ អសារោ និស្សារោ សារាបគតោ។ យថា ឯរណ្ឌោ... យថា ឧទុម្ពរោ... យថា សេតវច្ឆោ... យថា បាលិភទ្ទកោ... យថា ផេណបិណ្ឌោ... យថា ឧទកបុព្ពុឡំ... យថា មរីចិ... យថា កទលិក្ខន្ធោ... យថា មាយា អសារា និស្សារា សារាបគតា, ឯវមេវ រូបំ...បេ... ជរាមរណំ អសារំ និស្សារំ សារាបគតំ និច្ចសារសារេន វា...បេ... អវិបរិណាមធម្មេន វាតិ (ចូឡនិ។ មោឃរាជមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ៨៨)។

១៦២។ ឯវំ កថំ អដ្ឋហាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គហេត្វា បុន ទសហាការេហិ បរិគ្គណ្ហាតិ, រូបំ រិត្តតោ បស្សតិ។ តុច្ឆតោ... សុញ្ញតោ... អនត្តតោ... អនិស្សរិយតោ... អកាមការិយតោ... អលព្ភនីយតោ... អវសវត្តកតោ... បរតោ... វិវិត្តតោ បស្សតិ។ វេទនំ...បេ... វិញ្ញាណំ រិត្តតោ...បេ... វិវិត្តតោ បស្សតីតិ។

១៦៣។ កថំ ទសហាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គហេត្វា បុន ទ្វាទសហាការេហិ បរិគ្គណ្ហាតិ។ សេយ្យថិទំ – រូបំ ន សត្តោ, ន ជីវោ, ន នរោ, ន មាណវោ, ន ឥត្ថី, ន បុរិសោ, ន អត្តា, ន អត្តនិយំ។ នាហំ, ន មម, ន អញ្ញស្ស, ន កស្សចិ។ វេទនា...បេ... វិញ្ញាណំ ន កស្សចីតិ (ចូឡនិ។ មោឃរាជមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ៨៨)។

១៦៤។ កថំ ទ្វាទសហាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គហិត្វា បុន តីរណបរិញ្ញាវសេន ទ្វាចត្តាលីសាយ អាការេហិ សុញ្ញតំ បរិគ្គណ្ហាតិ, រូបំ អនិច្ចតោ... ទុក្ខតោ... រោគតោ... គណ្ឌតោ... សល្លតោ... អឃតោ... អាពាធតោ... បរតោ... បលោកតោ... ឦតិតោ... ឧបទ្ទវតោ... ភយតោ... ឧបសគ្គតោ... ចលតោ... បភង្គុតោ... អទ្ធុវតោ... អតាណតោ... អលេណតោ... អសរណតោ... អសរណីភូតតោ... រិត្តតោ... តុច្ឆតោ... សុញ្ញតោ... អនត្តតោ... អនស្សាទតោ... អាទីនវតោ... វិបរិណាមធម្មតោ... អសារកតោ... អឃមូលតោ... វធកតោ... វិភវតោ... សាសវតោ... សង្ខតតោ... មារាមិសតោ... ជាតិធម្មតោ... ជរាធម្មតោ... ព្យាធិធម្មតោ... មរណធម្មតោ... សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មតោ... សមុទយតោ... អត្ថង្គមតោ... អនស្សាទតោ ... អាទីនវតោ... និស្សរណតោ បស្សតិ។ វេទនំ...បេ... វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ...បេ... និស្សរណតោ បស្សតិ។

វុត្តម្បិ ហេតំ – “រូបំ អនិច្ចតោ...បេ... និស្សរណតោ បស្សន្តោ សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខតិ។ វេទនំ...បេ... វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ...បេ... និស្សរណតោ បស្សន្តោ សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខតិ”។

“សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្សុ, មោឃរាជ សទា សតោ;

អត្តានុទិដ្ឋឹ ឩហច្ច, ឯវំ មច្ចុតរោ សិយា;

ຯຈ ເລິກ ອເຣຕຸກຸຕຸ, ຍຕຸຣາຂາ ນ ປະຼຸຕີ”ຕິ໌ (ຊຸ໌ ນິ໌ ໑໑໑໓; ຕຸອຸນິ໌ ເຍາຍຣາຍາລບຸຕຸາຕິເຕຸສ ປັປ);

໔໑໑໌ ຯຈ ຊຸຕຸເຕາ ຊົກຸຕຸາ ທິລກຸລຸຕ ອາເຣາເປຕຸາ ສຕຸາເຣ ປຣິກຸລປຸຕຸາ ກຍຕຸາ ນຕຸຍາ ຈິປຸຍາຍ ສຕຸາເຣສຸ ຕຸຕາສິເນາ ອເທາສິ ຍຕຸຕຸາ, ອທກຸ ຈາ ຍຍກຸ ຈາ ນ ກລຸາຕິ ຈິຕຸຕຸກຣິເຍາ ຈິຍ ປຸຣິເສາ໌

ຍຕຸາ ນາຍ ປຸຣິສສຸ ກຣິຍາ ກເຕຍຸ ຕຸຕຸາ ກຕຸາ ຍຕາປິ, ເສາ ຕາຍ ຈິຕາ ຍຸຫຸຕຸຍິ ອຕິຈາເສຕຸ ນ ສກຸເລຍຸ, ອຕິຈິຍ ຕັ ຍຍາເຍຍຸ, ເສາ ຕັ ຕຸຕຸ ອເຕຸາກ ປຸຣິເສກ ສຕຸ ຊິຕັ ຈາ ກິສິກຸ ຈາ ກເຣກຸ ຈາ ທສກຸ ຈາ ຊົກຸຕຸາ ກຸປິເຕາ ອຸສ ອກຕຸຍເກາ, ອຊິຍຕຸ ເຕາຍກຸສ ປຕິສັເຈເຕຍຸ໌ ເສາ ອປເຣກ ສຍເຍກ ຕຸສຸາ ຕຸຕຸຍາ ເຕາສັ ຊົກຸຕຸາ ຍຸຕຸຕຸກາເຍາ ຫຸຕຸາ ຕັ ຈິຕຸເຕຸຍຸ, ນ ຕັ ຍຍາຕິ ກເລຸຍຸ໌ ຕເຕາ ປຕຸາຍ ຕັ ເຍກເກກຈິ ສຕຸ ຍັກິຕຸ ກຸຣຸຍາຕັ ຊົກຸຕຸາປິ ເກຈ ກຸເປຸຍຸ, ນ ເຕາຍກຸສ ອາປເຕຸຍຸ, ອເຕຸາຕຕຸ ຕຸຕາສິເນາຈ ກເຕຍຸ ຍຕຸຕຸຕຸາ໌ ຯຈເມຍຈາຍັ ສຕຸສຕຸາເຣທິ ຍຸຕຸຕຸກາເຍາ ຫຸຕຸາ ປຕິສຕຸາກຸປສຸຕາຍ ສຕຸາເຣ ປຣິກຸລປຸຕຸາ ອຫັ ຍຍາຕິ ກເທຕຸາ ອຊົກຸຕຸາ ກຍຕຸາ ນຕຸຍາ ຈິປຸຍາຍ ສຕຸສຕຸາເຣສຸ ຕຸຕາສິເນາ ເທາຕິ ຍຕຸຕຸາ໌

ຕສຸ ຯຈ ຊາເນາ ຯຈ ປສຸເຕາ ຕີສຸ ກເຈສຸ ຈຕຸສຸ ເຍາສຸ ປຕຸສຸ ກຕີສຸ ສຕຸສຸ ຈິຕຸາລຕຸຕີສຸ ນຈສຸ ສຕຸາຈາເສສຸ ຈິຕຸ ປຕິລີຍຕິ ປຕິກຸຊຕິ ປຕິຈຕຸຕິ ນ ສຍຸສາຣິຍຕິ, ຕຸເປກຸາ ຈາ ປາຕິກຸລຸຕາ ຈາ ສຕຸາຕິ໌

ເສຍຸຕາປິ ນາຍ ປຕຸປລິເສ ຕຸສກເປາເລ ຕຸກເປສິຕາກິ ປຕິລີຍກຸ ປຕິກຸຊກຸ ປຕິຈຕຸກຸ ນ ສຍຸສາຣິຍກຸ, ຯຈເມຈ…ເປ… ເສຍຸຕາປິ ນາຍ ກຸກຸຊປຕຸ ຈາ ນຫາຣຸຕຸລ ຈາ ອກຸຍິປກຸຕຸ ປຕິລີຍຕິ ປຕິກຸຊຕິ ປຕິຈຕຸຕິ ນ ສຍຸສາຣິຍຕິ (ອ໌ ນິ໌ ໔໌໓໔), ຯຈເມຈ ຕສຸ ຕີສຸ ກເຈສຸ ຈິຕຸ…ເປ… ຕຸເປກຸາ ຈາ ປາຕິກຸລຸຕາ ຈາ ສຕຸາຕິ໌ ຕຸຕຸສ ສຕຸາຣຸເປກຸາເຕາລຸ ນາຍ ຕຸປຸຕຸ ເທາຕິ໌

໔໑໔໌ ຕັ ປເນຕັ ສເຈ ສຕຸປຈ ຕິຕຸາຕັ ສຕຸເຕາ ປສຸຕິ, ສຕຸ ສຕຸາຣປຸຈຕຸ ຈິຕຸເຕຸຕຸາ ຕິຕຸາຕເມຈ ປກຸຕຸຕິ໌ ເນາ ເຈ ຕິຕຸາຕັ ສຕຸເຕາ ປສຸຕິ, ປຸນປຸຕັ ສຕຸາຣາເຍຸລເມຈ ຫຸຕຸາ ປຈຕຸຕິ ສາຍຸຕຸກາຕັ ຊິສາກາເກາ ຈິຍ໌ ສາຍຸຕຸກາ ກິເຣ ຈາລິຂກາ ນາຈ ອາເຣາທກຸາ ຊິສາກາກັ ນາຍ ກລຸາກຸ, ເຕ ຍຕາ ນາຈາ ຈາຕກຸລຸຕຸາ ຈິເຕສັ ປກຸຕຸຕິ, ຕີເຣ ນ ປຕຸາຍຕິ, ຕຕາ ຊິສາກາກັ ຈິຕຸເຕຸກຸ໌ ເສາ ກຸປກຍຕຸເຕາ ອາກາສັ ລຕຸຕຸາ ສຕຸາ ຊິສາ ຈ ຈິຊິສາ ຈ ອນຸກຕຸາ ສເຈ ຕີເຣ ປສຸຕິ, ຕຕກິຍຸເລາຈ ກຕຸຕິ໌ ເນາ ເຈ ປສຸຕິ, ປຸນປຸຕັ ອາກຕຸາ ກຸປກຍຕຸເຍຈ ອລຸລີຍຕິ໌ ຯຈເມຈ ສເຈ ສຕຸາຣຸເປກຸາເຕາລຸ ສຕຸປຈ ຕິຕຸາຕັ ສຕຸເຕາ ປສຸຕິ, ສຕຸ ສຕຸາຣປຸຈຕຸ ຈິຕຸເຕຸຕຸາ ຕິຕຸາຕເມຈ ປກຸຕຸຕິ໌ ເນາ ເຈ ປສຸຕິ, ປຸນປຸຕັ ສຕຸາຣາເຍຸລເມຈ ຫຸຕຸາ ປຈຕຸຕິ໌

ຕຊິຈ ຊຸປຸເກຸ ປິຕຸ ຈຕຸຍຍາຕັ ຈິຍ໌ ຕິຕຸຕຸຕິກປຸາສັ ຈິທກຍາຕັ ຈິຍ ນາກປຸກາເຣາ ສຕຸາເຣ ປຣິກຸເທຕຸາ ກຍຕຸາ ນຕຸຍາ ປຫາຍ ສຕຸາຣຈິຈິກເນ ຍຕຸຕຸ ຫຸຕຸາ ຕິຈິສາກຸປສຸກາຈເສກ ຕິຕຸຕິ໌ ຯຈ ຕິຕຸຍາຕັ ຕິຈິສຈິເຍາກຸລຸຍຸຕກາຈ ອາປຕຸຕຸາ ສຕຸອຣິຍປຸກຸລຈິກາກາຍ ປຕຸເຍາ ເທາຕິ໌

៧៦៨. ឥត្ថំ តិវិធានុបស្សនាវសេន បវត្តតោ តិណ្ណំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិបតេយ្យវសេន តិវិធវិមោក្ខមុខភាវំ អាបជ្ជតិ. តិស្សោ ហិ អនុបស្សនា តីណិ វិមោក្ខមុខានីតិ វុច្ចន្តិ. យថាហ –

“តីណិ ខោ បនិមានិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ, សព្វសង្ខារេ បរិច្ឆេទបរិវដុមតោ សមនុបស្សនតាយ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ, សព្វសង្ខារេសុ មនោសមុត្តេជនតាយ, អប្បណិហិតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ, សព្វធម្មេ បរតោ សមនុបស្សនតាយ, សុញ្ញតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ, ឥមានិ តីណិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តី”តិ (បដិ. ម. ១.២១៩).

តត្ថ បរិច្ឆេទបរិវដុមតោតិ ឧទយព្វយវសេន បរិច្ឆេទតោ ចេវ បរិវដុមតោ ច. អនិច្ចានុបស្សនំ ហិ “ឧទយតោ បុព្ពេ សង្ខារា នត្ថី”តិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា តេសំ គតិំ សមន្នេសមានំ “វយតោ បរំ ន គច្ឆន្តិ, ឯត្ថេវ អន្តរធាយន្តី”តិ បរិវដុមតោ សមនុបស្សតិ. មនោសមុត្តេជនតាយាតិ ចិត្តសំវេជនតាយ. ទុក្ខានុបស្សនេន ហិ សង្ខារេសុ ចិត្តំ សំវេជេតិ. បរតោ សមនុបស្សនតាយាតិ “នាហំ, ន មមា”តិ ឯវំ អនត្តតោ សមនុបស្សនតាយ. ឥតិ ឥមានិ តីណិ បទានិ អនិច្ចានុបស្សនាទីនំ វសេន វុត្តានីតិ វេទិតព្វានិ. តេនេវ តទនន្តរេ បញ្ហវិស្សជ្ជនេ វុត្តំ –
“អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋហន្តិ. ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋហន្តិ. អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋហន្តី”តិ (បដិ. ម. ១.២១៩).

៧៦៩. កេ បន តេ វិមោក្ខា, យេសំ ឥមានិ អនុបស្សនានិ មុខានីតិ? អនិមិត្តោ, អប្បណិហិតោ, សុញ្ញតោតិ ឯតេ តយោ. វុត្តញ្ហេតំ “អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ អនិមិត្តំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ. ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ អប្បណិហិតំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ. អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ សុញ្ញតវិមោក្ខំ បដិលភតី”តិ (បដិ. ម. ១.២២៣).

ឯត្ថ ច អនិមិត្តោ វិមោក្ខោតិ អនិមិត្តាការេន និព្ពានំ អារម្មណំ កត្វា បវត្តោ អរិយមគ្គោ. សោ ហិ អនិមិត្តាយ ធាតុយា ឧប្បន្នត្តា អនិមិត្តោ. កិលេសេហិ ច វិមុត្តត្តា វិមោក្ខោ. ឯតេនេវ នយេន អប្បណិហិតាការេន និព្ពានំ អារម្មណំ កត្វា បវត្តោ អប្បណិហិតោ. សុញ្ញតាការេន និព្ពានំ អារម្មណំ កត្វា បវត្តោ សុញ្ញតោតិ វេទិតព្វោ.

៧៧០. យំ បន អភិធម្មេ “យស្មិំ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមិំ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អប្បណិហិតំ សុញ្ញត”ន្តិ (ធ. ស. ៣៤៣ អាទយោ) ឯវំ វិមោក្ខទ្វយមេវ វុត្តំ, តំ និប្បរិយាយតោ វិបស្សនាគមនំ សន្ធាយ. វិបស្សនាញាណំ ហិ កិញ្ចាបិ បដិសម្ភិទាមគ្គេ –

“អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសំ មុញ្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ. ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ អភិនិវេសំ. អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ អភិនិវេសំ មុញ្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ”តិ (បដិ. ម. ១.២២៩) ឯវំ អភិនិវេសំ មុញ្ចនតោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោតិ ច,

“អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តំ មុញ្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ និមិត្តំ, អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ និមិត្តំ មុញ្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ”តិ (បដិ។ ម។ ១។២២៨) វុត្តំ និមិត្តំ មុញ្ចនវសេន អនិមិត្តោ វិមោក្ខោតិ ច,

“អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិំ មុញ្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ បណិធិំ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ បណិធិំ មុញ្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ”តិ (បដិ។ ម។ ១។២២៨) វុត្តំ បណិធិំ មុញ្ចនវសេន អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោតិ ច –

វុត្តំ។ តថាបិ តំ សង្ខារនិមិត្តស្ស អវិជហនតោ ន និប្បរិយាយេន អនិមិត្តំ។ និប្បរិយាយេន បន សុញ្ញតញ្ច អប្បណិហិតញ្ច។ តស្ស ច អាគមនវសេន អរិយមគ្គោ វិមោក្ខោ ហោតិ។ តស្មា អប្បណិហិតំ សុញ្ញតន្តិ វិមោក្ខទ្វយមេវ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ អយំ តាវេត្ថ វិមោក្ខកថា។

៧៧១។ យំ បន វុត្តំ “សត្តអរិយបុគ្គលវិភាគាយ បច្ចយោ ហោតី”តិ, តត្ថ សទ្ធានុសារី, សទ្ធាវិមុត្តោ, កាយសក្ខិ, ឧភតោភាគវិមុត្តោ, ធម្មានុសារី, ទិដ្ឋិប្បត្តោ, បញ្ញាវិមុត្តោតិ ឥមេ តាវ សត្ត អរិយបុគ្គលា, តេសំ វិភាគាយ ឥទំ សង្ខារុបេក្ខាញាណំ បច្ចយោ ហោតិ។

៧៧២។ យោ ហិ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ, សោ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ សទ្ធានុសារី ហោតិ។ សេសេសុ សត្តសុ ឋានេសុ សទ្ធាវិមុត្តោ។

៧៧៣។ យោ បន ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ, សោ សព្វត្ថ កាយសក្ខិ នាម ហោតិ។ អរូបជ្ឈានំ បន បត្វា អគ្គផលប្បត្តោ ឧភតោភាគវិមុត្តោ នាម ហោតិ។

៧៧៤។ យោ បន អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ, សោ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ធម្មានុសារី ហោតិ។ ឆសុ ឋានេសុ ទិដ្ឋិប្បត្តោ, អគ្គផលេ បញ្ញាវិមុត្តោតិ។

៧៧៥។ វុត្តំ ហេតំ –

“អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ, តេន វុច្ចតិ សទ្ធានុសារី”តិ។

តថា “អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តេន វុច្ចតិ សទ្ធាវិមុត្តោ”តិអាទិ (បដិ។ ម។ ១។២២១)។

᪗᪗᪖᪨ ᩋᨷᩁᩴᨷᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

“ᩈᨴ᩠ᨵᩉᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨹᩩᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲᩮᩣᨲᩥ ᨠᩣᨿᩈᨠ᩠ᨡᩥ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᩈᨴ᩠ᨵᩉᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨾᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨫᩣᨶᨹᩔᩴ ᨷᨮᨾᩴ ᨹᩩᩈᨲᩥ ᨷᨧ᩠ᨨᩣ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨠᩣᨿᩈᨠ᩠ᨡᩥ᪨ ‘ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ, ᩈᩩᨡᩮᩣ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣ’ᨲᩥ ᨬᩣᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ ᩅᩥᨴᩥᨲᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲᩴ ᨹᩩᩈᩥᨲᩴ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪑᪨᪒᪒᪑)᪨

᪗᪗᪗᪨ ᩍᨲᩁᩮᩈᩩ ᨷᨶ ᨧᨲᩪᩈᩩ ᩈᨴ᩠ᨵᩴ ᩋᨶᩩᩈᩁᨲᩥ, ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩣ ᩋᨶᩩᩈᩁᨲᩦᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩦ᪨ ᨲᨳᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᩋᨶᩩᩈᩁᨲᩥ, ᨵᨾ᩠ᨾᩮᨶ ᩅᩣ ᩋᨶᩩᩈᩁᨲᩦᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩦ᪨ ᩋᩁᩪᨷᨩ᩠ᨫᩣᨶᩮᨶ ᨧᩮᩅ ᩋᩁᩥᨿᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᨧᩣᨲᩥ ᩏᨽᨲᩮᩣᨽᩣᨣᩮᨶ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩏᨽᨲᩮᩣᨽᩣᨣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨷᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᨧᨶᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᨬᩣᨱᩴ᪨

᪗᪗᪘᪨ ᨲᩴ ᨷᨶᩮᨲᩴ ᨷᩩᩁᩥᨾᩮᨶ ᨬᩣᨱᨴ᩠ᩅᨿᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩑᨠᩴ᪨ ᨲᩮᨶᩣᩉᩩ ᨷᩮᩣᩁᩣᨱᩣ – “ᩍᨴᨬ᩠ᩉᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᨬᩣᨱᩴ ᩑᨠᨾᩮᩅ ᨲᩦᨱᩥ ᨶᩣᨾᩣᨶᩥ ᩃᨽᨲᩥ, ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣᨬᩣᨱᩴ ᨶᩣᨾ ᨩᩣᨲᩴ, ᨾᨩ᩠ᨫᩮ ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᨶᩩᨷᩔᨶᩣᨬᩣᨱᩴ ᨶᩣᨾ, ᩋᨶ᩠ᨲᩮ ᨧ ᩈᩥᨡᩣᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᨬᩣᨱᩴ ᨶᩣᨾ”᪨

᪗᪗᪙᪨ ᨷᩣᩊᩥᨿᩴᨷᩥᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

“ᨠᨳᩴ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ-ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ-ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩩ ᨬᩣᨱᩴ? ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩴ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ-ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ-ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩩ ᨬᩣᨱᩴ᪨ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩴ…ᨷᩮ… ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ…ᨷᩮ… ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩴ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ-ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩩ ᨬᩣᨱᩴ᪨ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩥ…ᨷᩮ… ᨽᨿᨶ᩠ᨲᩥ…ᨷᩮ… ᩈᩣᨾᩥᩈᨶ᩠ᨲᩥ…ᨷᩮ… ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨲᩥ…ᨷᩮ… ᩏᨷᩣᨿᩣᩈᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨲᩥ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ-ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ-ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩩ ᨬᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪑᪨᪕᪔)᪨

᪗᪘᪐᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ ᨧ ᩈᩣ ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ ᨧ ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ-ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ-ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ᪨ ᩍᨲᩥ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩥᨴᩣᨬᩣᨱᩮᨶ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩥᨶ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩔ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨴᩦᨶᩥ ᨷᩁᩥᨧ᩠ᨧᨩᩥᨲᩩᨠᩣᨾᨲᩣ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ᪨ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᨶᩔ ᩏᨷᩣᨿᨠᩁᨱᨲ᩠ᨳᩴ ᨾᨩ᩠ᨫᩮ ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᨶᩴ ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ᪨ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩅᩈᩣᨶᩮ ᩋᨩ᩠ᨫᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶᩣ᪨ ᨿᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ, ᨲᩮ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮ ᩋᨩ᩠ᨫᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᨲᩦᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪑᪨᪕᪔) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩑᩅᩴ ᩑᨠᨾᩥᨴᩴ ᨬᩣᨱᩴ᪨

᪗᪘᪑᪨ ᩋᨷᩥᨧ ᩍᨾᩣᨿᨷᩥ ᨷᩣᩊᩥᨿᩣ ᩍᨴᩴ ᩑᨠᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᨲᩴ – “ᨿᩣ ᨧ ᨾᩩᨬ᩠ᨧᩥᨲᩩᨠᨾ᩠ᨿᨲᩣ, ᨿᩣ ᨧ ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᨶᩩᨷᩔᨶᩣ, ᨿᩣ ᨧ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣ, ᩍᨾᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩑᨠᨲ᩠ᨳᩣ, ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨾᩮᩅ ᨶᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪑᪨᪒᪒᪗)᪨

លិប័៧៉ ឲចំ អឝិកាតបដ្ឋានុបេក្ខស្ស បត ខ្ពុយស្ស ក្យុលបុត្តស្ស ចិបស្សតា និលាប្យត្តា ចុដ្ឋានកាយិតឹ ហោតិ៉ និលាប្យត្តា ចិបស្សតាតិ ចា ចុដ្ឋានកាយិតឹតិ ចា បដ្ឋានុបេក្ខាឌិតាាលាត្តឃស្សេច ឲតំ គាយ៉ៈ សា ហិ និលំ ក្តុយកាចំ បត្តត្តា និលាប្យត្តា៉ ចុដ្ឋានំ កច្ឆតីតិ ចុដ្ឋានកាយិតឹ៉ ចុដ្ឋានំ ចុច្ចតិ ពាហិទ្ធាតិមិត្តកូតតោ អកិតិចិដ្ឋចតូតោ ចេច អជ្ឈត្តបចត្តតោ ច ចុដ្ឋហតតោ យក្កោ, តំ កច្ឆតីតិ ចុដ្ឋានកាយិតឹ, យក្កោត បដ្ឋិ ឈដិឃតីតិ អត្ថោ៉

លិប័៨៉ ត(តាឃំ អកិតិចេបចុដ្ឋានាតំ អាចិកាចត្ថាឃ យាតិកា – អជ្ឈត្តំ អកិតិចិសិត្វា អជ្ឈត្តា ចុដ្ឋាតិ, អជ្ឈត្តំ អកិតិចិសិត្វា ពាហិទ្ធា ចុដ្ឋាតិ , ពាហិទ្ធា អកិតិចិសិត្វា ពាហិទ្ធា ចុដ្ឋាតិ, ពាហិទ្ធា អកិតិចិសិត្វា អជ្ឈត្តា ចុដ្ឋាតិ, រូបេ អកិតិចិសិត្វា រូបិ ចុដ្ឋាតិ, រូបេ អកិតិចិសិត្វា អរូបិ ចុដ្ឋាតិ, អរូបេ អកិតិចិសិត្វា អរូបិ ចុដ្ឋាតិ, អរូបេ អកិតិចិសិត្វា រូបិ ចុដ្ឋាតិ, ឲកប្យហារេត បញ្ចហិ លន្ធេហិ ចុដ្ឋាតិ, អតិច្ចតោ អកិតិចិសិត្វា អតិច្ចតោ ចុដ្ឋាតិ, អតិច្ចតោ អកិតិចិសិត្វា ទុក្ខតោ, អតត្តតោ ចុដ្ឋាតិ, ទុក្ខតោ អកិតិចិសិត្វា ទុក្ខតោ, អតិច្ចតោ, អតត្តតោ ចុដ្ឋាតិ, អតត្តតោ អកិតិចិសិត្វា អតត្តតោ, អតិច្ចតោ, ទុក្ខតោ ចុដ្ឋាតិ៉

លិប័៩៉ កថំ? ខ្ពេឆកច្ចោ អាឌិតោច អជ្ឈត្តបដ្ឋានេសុ អកិតិចិសតិ, អកិតិចិសិត្វា តេ បស្សតិ៉ ឃស្មា បត ត សុទ្ធអជ្ឈត្តឌស្សតមត្តេតច យក្កចុដ្ឋានំ ហោតិ, ពាហិទ្ធាបិ ដដ្ឋព្ពមេច, តស្មា បរស្ស លន្ធេបិ អតុបាឌិណ្ណបដ្ឋានេបិ អតិច្ចំ ទុក្ខមតត្តាតិ បស្សតិ៉ សោ កាលេត អជ្ឈត្តំ សម្មសតិ, កាលេត ពាហិទ្ធា៉ តស្សេចំ សម្មសតោ អជ្ឈត្តំ សម្មសតកាលេ ចិបស្សតា យក្កោត បដ្ឋិ ឈដិឃតិ៉ អយំ អជ្ឈត្តំ អកិតិចិសិត្វា អជ្ឈត្តា ចុដ្ឋាតិ តាម៉

សចេ បតស្ស ពាហិទ្ធា សម្មសតកាលេ ចិបស្សតា យក្កោត បដ្ឋិ ឈដិឃតិ, អយំ អជ្ឈត្តំ អកិតិចិសិត្វា ពាហិទ្ធា ចុដ្ឋាតិ តាម៉ ឲស តយោ ពាហិទ្ធា អកិតិចិសិត្វា ពាហិទ្ធា ច អជ្ឈត្តា ច ចុដ្ឋាតេបិ៉

លិប័១០៉ អបរោ អាឌិតោច រូបេ អកិតិចិសតិ, អកិតិចិសិត្វា កូតរូបញ្ច ក្ខបាឌារូបញ្ច ទាសិ កត្វា បស្សតិ៉ ឃស្មា បត ត សុទ្ធរូបឌស្សតមត្តេតច ចុដ្ឋានំ ហោតិ, អរូបម្បិ ដដ្ឋព្ពមេច៉ តស្មា តំ រូបំ អាទម្មណំ កត្វា ក្ខប្បត្តំ ចេឌតំ សញ្ញំ សង្ខារេ ចិញ្ញាណញ្ច “ខ្ពុំ អរូប”ត្តិ អរូបំ បស្សតិ៉ សោ កាលេត រូបំ សម្មសតិ, កាលេត អរូបំ ៉ តស្សេចំ សម្មសតោ រូបសម្មសតកាលេ ចិបស្សតា យក្កោត បដ្ឋិ ឈដិឃតិ, អយំ រូបេ អកិតិចិសិត្វា រូបិ ចុដ្ឋាតិ តាម៉

សចេ បតស្ស អរូបសម្មសតកាលេ ចិបស្សតា យក្កោត បដ្ឋិ ឈដិឃតិ, អយំ អរូបេ អកិតិចិសិត្វា អរូបិ ចុដ្ឋាតិ តាម៉ ឲស តយោ អរូបេ អកិតិចិសិត្វា អរូបិ ច រូបិ ច ចុដ្ឋាតេបិ៉

លិប័១១៉ “ឃំកិញ្ចិ សមុឌឃធម្មំ, សព្ពំ តំ តិរោធធម្ម”ត្តិ (ឌី៉ តិ៉ ១៉១៨ប័) ឲចំ អកិតិចិសិត្វា ឲចមេច ចុដ្ឋានកាលេ បត ឲកប្យហារេត បញ្ចហិ លន្ធេហិ ចុដ្ឋាតិ តាម៉

៧៨៧. ឯកោ អាទិតោវ អនិច្ចតោ សង្ខារេ សម្មសតិ។ យស្មា បន ន អនិច្ចតោ សម្មសនមត្តេនេវ វុដ្ឋានំ ហោតិ, ទុក្ខតោបិ អនត្តតោបិ សម្មសិតព្ពមេវ, តស្មា ទុក្ខតោបិ អនត្តតោបិ សម្មសតិ។ តស្សេវំ បដិបន្នស្ស អនិច្ចតោ សម្មសនកាលេ វុដ្ឋានំ ហោតិ, អយំ អនិច្ចតោ អភិនិវិសិត្វា អនិច្ចតោ វុដ្ឋាតិ នាម។

សចេ បនស្ស ទុក្ខតោ អនត្តតោ សម្មសនកាលេ វុដ្ឋានំ ហោតិ, អយំ អនិច្ចតោ អភិនិវិសិត្វា ទុក្ខតោ, អនត្តតោ វុដ្ឋាតិ នាម។ ឯស នយោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ អភិនិវិសិត្វា សេសវុដ្ឋានេសុបិ។

៧៨៨. ឯត្ថ ច យោបិ អនិច្ចតោ អភិនិវិដ្ឋោ, យោបិ ទុក្ខតោ, យោបិ អនត្តតោ, វុដ្ឋានកាលេ ច អនិច្ចតោ វុដ្ឋានំ ហោតិ។ តយោបិ ជនា អធិមោក្ខពហុលា ហោន្តិ, សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិលភន្តិ, អនិមិត្តវិមោក្ខេន វិមុច្ចន្តិ, បឋមមគ្គក្ខណេ សទ្ធានុសារិនោ ហោន្តិ, សត្តសុ ឋានេសុ សទ្ធាវិមុត្តា។ សចេ បន ទុក្ខតោ វុដ្ឋានំ ហោតិ, តយោបិ ជនា បស្សទ្ធិពហុលា ហោន្តិ, សមាធិន្ទ្រិយំ បដិលភន្តិ, អប្បណិហិតវិមោក្ខេន វិមុច្ចន្តិ, សព្ពត្ថ កាយសក្ខិនោ ហោន្តិ។ យស្ស បនេត្ថ អរូបជ្ឈានំ បាទកំ, សោ អគ្គផលេ ឧភតោភាគវិមុត្តោ ហោតិ។ អថ នេសំ អនត្តតោ វុដ្ឋានំ ហោតិ, តយោបិ ជនា វេទពហុលា ហោន្តិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិលភន្តិ, សុញ្ញតវិមោក្ខេន វិមុច្ចន្តិ, បឋមមគ្គក្ខណេ ធម្មានុសារិនោ ហោន្តិ, ឆសុ ឋានេសុ ទិដ្ឋិប្បត្តា, អគ្គផលេ បញ្ញាវិមុត្តាតិ។

៧៨៩. ឥទានិ សទ្ធិំ បុរិមបច្ឆិមញាណេហិ ឥមិស្សា វុដ្ឋានគាមិនិយា វិបស្សនាយ អាវិភាវត្ថំ ទ្វាទស ឧបមា វេទិតព្ពា។ តាសំ ឥទំ ឧទ្ទានំ —

“វគ្គុលី កណ្ហសប្បោ ច, ឃរំ គោ យក្ខិ ទារកោ;

ខុទំ បិបាសំ សីតុណ្ហំ អន្ធការំ វិសេន ចា”តិ។

ឥមា ច ឧបមា ភយតុបដ្ឋានតោ បភុតិ យត្ថ កត្ថចិ ឋានេ ឋត្វា អាហរិតុំ វដ្ដន្តិ។ ឥមស្មិំ បន ឋានេ អាហរិយមានាសុ ភយតុបដ្ឋានតោ យាវ ផលញាណំ សព្ពំ បាកដំ ហោតិ, តស្មា ឥធេវ អាហរិតព្ពាតិ វុត្តា។

៧៩០. វគ្គុលីតិ ឯកា កិរ វគ្គុលី “ឯត្ថ បុប្ផំ វា ផលំ វា លភិស្សាមី”តិ បញ្ចសាខេ មធុករុក្ខេ និលីយិត្វា ឯកំ សាខំ បរាមសិត្វា ន តត្ថ កិញ្ចិ បុប្ផំ ផលំ វា គយ្ហូបគំ អទ្ទស។ យថា ច ឯកំ, ឯវំ ទុតិយំ, តតិយំ, ចតុត្ថំ, បញ្ចមម្បិ សាខំ បរាមសិត្វា នាទ្ទស។ សា “អហោ វតាយំ រុក្ខោ, នេត្ថ កិញ្ចិ គយ្ហូបគ”ន្តិ តស្មិំ រុក្ខេ អាលយំ វិស្សជ្ជេត្វា ឧជុកាយ សាខាយ អារុយ្ហ វិដបន្តរេន សីសំ នីហរិត្វា ឧទ្ធំ ឧល្លោកេត្វា អាកាសេ ឧប្បតិត្វា អញ្ញស្មិំ ផលរុក្ខេ និលីយតិ។

តត្ថ ចក្កុលិ ចិយ ឥយាកាចចឥរា ឥក្ខ ឥត្ថា, បត្ថាឃាឥលា យឆ្កាទ្ទុឥក្ខា ចិយ បត្ថាបិឥាតក្ខត្ថា, តត្ថ ចក្កុលិយា តិលីយត៌ ចិយ ឥយាកិឥតា លត្ថបត្ថាឥក អកិតិឥចឥឃា, តឃ្សា ឲឥកក៌ ឃាល៌ បទាយឃិត្វា កិត្តិ កឃ្យុបក៌ អឥិ្វា អចឥឃឃឃាលាបទាយឃត៌ ចិយ ឥយាកិឥតា ទ្វុបក្ខត្ថិ ឃយ្ថិត្វា តត្ថ កិត្តិ កឃ្យុបក៌ អឥិ្វា អចឥឃឃក្ខត្ថឃយ្ថឃត៌, តឃ្សា "អចឥលិ ចតាឃំ ទ្វុឥក្ខា"តិ ទ្វុឥក្ខ អាលយចិឃ្សុក្ខត៌ ចិយ ឥយាកិឥតា បត្ថាឃុបិ លឥត្ថឃុ អតិត្ថលក្ខលាឥងឃ្សុតចឥឃត តិក្ខិត្ថឃ្ស យុត្តិតុកយ្យតាឥតាលាត្តឃំ, តឃ្សា ក្ខក្កាយ ឃាលាយ ក្ខបទិ អាឥទាហត៌ ចិយ ឥយាកិឥតា អតុឥលិយំ, ឃឹឃំ តឹហទិត្វា ក្ខត្ថិ ក្ខឥល្លាកត៌ ចិយ ឥកាពាក្សឥតាលាំ, អាកាឥឃ ក្ខប្យតត៌ ចិយ យក្កឥតាលាំ, អត្ថាឃ្វិ ចលទ្វុឥក្ខ តិលីយត៌ ចិយ ចលឥតាលាំ៉

លិង៍១៉កល្យុឃប្យុបយា បឌឃក្ខាឥតាឥលា ទុត្ថាច៉ ក្ខបយាឃំឃត្តុឥត បឥតត្ថ ឃប្យុចិឃ្សុក្ខត៌ ចិយ ឥកាពាក្សឥតាលាំ, យុត្តិត្វា អាកតយក្កុ ឥក្ខឥលិឥកត្តឃ្ស ផាត៌ ចិយ យក្កឥតាលាំ, កត្ថា អកយក្ខាឥត ផាត៌ ចិយ ចលឥតាលាត្តិ អឃំ ចិឥឃឥឃា៉

លិង៍២៉ឈទត្តិ ឈឥឃាយិឥក កិទ ឃាឃំ ក្សុក្ខិត្វា ឃយត៌ អាទ្វុឃ្យាតិក្ខិ ឥក្ខក្កឥត្ត ឈទ៌ អាឥិត្ថំ, ឥឃា បតុក្ខិត្វា អក្កុ ឥិ្វា "កឹឥតា ឃាឆុ ចតឃ្សុ ឃឥច អឥឃ្យុឃាឥតា តិក្ខឥយឃ្យុ"ត្តិ ឥក្ខឥលិកយយាឥតា យក្កុ ឥិ្វា តិក្ខយិត្វា ឥចឥកត ឥលយក្ខាត៌ កត្ថា ឥិឥតា៉ តត្ថ ឈឥឃាយិកឃ្ស ក្សុក្ខិត្វា ឃយត៌ អាទ្វុឃ្យាតិក្ខាក្កយត៌ ចិយ ឥាលបុទុក្ខតឃ្ស លត្ថបត្ថាឥក "អហំ យយា"តិ កហលំ៉ បតុក្ខិត្វា អក្កុ ឥិ្វា កឹតកាឥលិ ចិយ ឃយ្ថាបឌបត៌ បឌបក្ខិត្វា លក្ខលំ ឥិ្វា កយតុបក្ខាតឥតាលាំ, តិក្ខយតយក្កុ ឥក្ខឥលិកត៌ ចិយ យុត្តិតុកយ្យតាឥតាលាំ , យក្កឥឃ្សុត៌ ចិយ អតុឥលិយំ, តិក្ខយត៌ ចិយ ឥកាពាក្សឥតាលាំ, ឥចឥកត កយត៌ ចិយ យក្កឥតាលាំ, ឥលយក្ខាឥត ផាត៌ ចិយ ចលឥតាលាំ៉

លិង៍៣៉ឥកាតិ ឲកឃ្ស កិទ កឃ្សកឃ្ស ទត្តិកាឥក តិក្ខិ ឥក្ខក្កត្តឃ្ស ចឌ៉ កិត្តិត្វា ឥកាលា បលិតា, ឥឃា បក្តុឃឃយឥយ តត្ថ កត្ថា ឥក្ខឥលិឥកឥត្តា ឥតឃំ បលិតកាចិ ឥាត្វា អតុបឥ៌ កត្ថា ទឥត្ថា ឥកាឥលា អក្ខឃ៉ ឥត "យឃុំឥកាលា"តិ ឃល្លុឥក្ខត្វា អាហទឥត្តា បកាតកាឥល "ត ក្ខឥយ យឃុំ ឥកាលា, ទឥត្ថា ឥកាលា"តិ ឃក្ខាតិត្វា "យាច យំ 'ឥចាឥទា អយ'ត្តិ កឥហត្វា ទាឌបុទិឃា ត អតយត្យឃត៌ បិឥបត្តិ, តាចឥឆច បលិយិឃ្សាយឹ"តិ កឹឥតា ឥកាឥលា បហាយ ឥចឥកត បលិយិត្វា តិក្ខុយក្ខាឥត អក្ខាឃិ៉ តត្ថ "យឃុំឥកាលា"តិ ទាឌឥកាលាត៌ កហលំ ចិយ ឥាលបុទុក្ខតឃ្ស "អហំ យយា"តិ លត្ថាត៌ កហលំ, បកាឥត "ទាឌឥកាលា"តិ ឃក្ខាតត៌ ចិយ ឥយាកិឥតា តិលក្ខលាចឥឃត លត្ថាត៌ "អតិត្ថា ទុក្ខា អតត្ថា"តិ ឃក្ខាតត៌, កឹតកាឥលិ ចិយ កយតុបក្ខាតឥតាលាំ, ចិឃ្សុក្ខិត្វា កត្តកាយតា ចិយ យុត្តិតុកយ្យតា, ចិឃ្សុក្ខត៌ ចិយ ឥកាពាក្ស, បលិយត៌ ចិយ យឥក្កា, បលិយិត្វា អកយឥឆឥឃ ផាត៌ ចិយ ចលំ៉

លិង៍៤៉យក្ខិតិ ឲឥកា កិទ បុទិឥឃា យក្ខិតិយា ឃក្ខិ ឃំចាឃំ កឥប្យុឃិ, ឃា ទត្តិកាឥក "ឃុឥត្តា អយ"ត្តិ យត្តា អាយកឃុឃាត៌ កត្ថា យតុឃ្សុយំឃំ លាឥយតិ៉ ឥឃា "កុហិ ឲឃា កឌ្ឋតឹ"តិ អតុតាត្ថិត្វា យតុឃ្សុយំឃំ លាឥយាត៌ ឥិ្វា តឃ្សា អយតុឃ្សិកាចិ ឥាត្វា "យាច យំ ត លាឥតិ, តាច បលិយិឃ្សាយឹ"តិ កឹឥតា ឥចឥកត បលិយិត្វា ឥលយក្ខាឥត អក្ខាឃិ៉ តត្ថ យក្ខិតិយា ឃក្ខិ ឃំចាឥឃា ចិយ លត្ថាត៌ "អហំ យយា"តិ កហលំ, ឃុឃាឥត យតុឃ្សុយំឃំ លាឥយាត៌ ឥិ្វា "យក្ខិតឹ អយ"ត្តិ ឌាតត៌ ចិយ លត្ថាត៌ តិលក្ខលំ ឥិ្វា អតិត្ថាឥកាចឌាតត៌, កឹតកាឥលិ ចិយ កយតុបក្ខាត៌, បលិយិតុកាយតា ចិយ យុត្តិតុកយ្យតា, ឃុឃាតចិឌហត៌ ចិយ ឥកាពាក្ស, ឥចឥកត បលិយត៌ ចិយ យឥក្កា, អកយឥឆឥឃ ផាត៌ ចិយ ចលំ៉

២៤៨. ទារកោតិ ឯកា កិរ បុត្តគិទ្ធិនី ឥត្ថី, សា រូបរិបិសាចេន និសិន្នាច អត្តនុចិឌ្ឍិយំ ទារកសទ្ទំ សុត្វា “បុត្តោ តុ មេ ឆេ កោភិ ចិទេហិយតី”តិ ចេកសា កត្វា “អត្តនោ បុត្តោ”តិ សញ្ញាយ បរបុត្តំ អគ្គហេសិ។ សា “បរបុត្តោ អយ”ន្តិ សញ្ញាតិត្វា ឆត្តប្បមាណា ឋិតោ ចិតោ ច ឆូលេកេត្វា “មា ហេច មំ កោចិ ‘ទារកចោរី អយ’ន្តិ ចទេយ្យា”តិ ទារកំ ឋបេត្វា ឆូទោបេត្វា បុន ចេកសា បរិសាជំ អាទាយ ភិសីទិ។ តត្ថ អត្តនោ បុត្តសញ្ញាយ បរបុត្តស្ស គហណំ ចិយ “អហំ មមា”តិ បញ្ចក្ខន្ធគហណំ, “បរបុត្តោ អយ”ន្តិ សញ្ញាភតំ ចិយ តិលក្ខណវសេន “ភាហំ, ភ មមា”តិ សញ្ញាភតំ, ឆត្តប្បភំ ចិយ កមត្ថបដ្ឋានំ, ឋិតោ ចិតោ ច ឆូលេកនំ ចិយ មុទ្ធិតុកម្យតាញាណំ, ឋបេត្វា ទារកស្ស ឆូទោបនំ ចិយ អតុលោមំ, ឆូទោបេត្វា អត្តនុចិឌ្ឍិយំ ចិតកោលេ ចិយ គោត្រភុ, បរិសាជាទ្ទហនំ ចិយ មគ្គោ, អាទាយ ភិសីទនំ ចិយ ផលំ។

២៤៩. ឧទ្ធំ បិបិសំ សិតុហិរញ្ញអន្តការេ ចិវេសន ចាតិ ឋមា បន ៧ រូបមា ចដ្ឋានកាមិភិមា ចិបស្សនាយ ចិតស្ស លេកុត្តរធម្មាភិមុខភិន្នបេទបបន្ទារកាចស្សនត្ថំ ចុត្តា។ មថា ហិ ឧទ្ធំ អភិក្ខុតោ សុខិឈន្តិតោ បុរិសោ សាធុរសំ គោចរតំ បវត្តតិ, ឯចមេវ ចិសំសារចក្កខិឈន្តាយ ចុដ្ឋោ មោគាចចរោ អមតរសំ កាមគតាសតិគោចរតំ បវត្តតិ។

មថា ច បិបិសិតោ បុរិសោ បរិសុស្សមានកណ្ឌុមុខោ អនេកក្កសម្ពារំ បិតកំ បវត្តតិ, ឯចមេវ ចិសំសារចក្កបិបាសាយ ចុដ្ឋោ មោគាចចរោ អរិយំ អដ្ឋង្គិកមគ្គបិតកំ បវត្តតិ។

មថា បន សីតមមុដ្ឋោ បុរិសោ រូណ្ហំ បវត្តតិ, ឯចមេវ ចិសំសារចក្កេ តណ្ហាសិនេហសីតេន ចុដ្ឋោ មោគាចចរោ កិលេសសន្តាបកំ មគ្គតេជំ បវត្តតិ។

មថា ច រូណ្ហមុដ្ឋោ បុរិសោ សីតំ បវត្តតិ, ឯចមេវ ចិសំសារចក្កេ ឯកាទសគ្គិសន្តាបសន្តត្តោ មោគាចចរោ ឯកាទសគ្គិវូបសមំ និព្ពានំ បវត្តតិ។

មថា បន អន្ធការបរេតោ បុរិសោ អាលេកំ បវត្តតិ, ឯចមេវ អចិជ្ជន្ធការេន ឆូតន្ធបរិយោនទ្ធោ មោគាចចរោ ញាណាលេកំ មគ្គភាវនំ បវត្តតិ។

មថា ច ចិសសមុដ្ឋោ បុរិសោ ចិសឃាតនំ ភេសជ្ជំ បវត្តតិ, ឯចមេវ កិលេសចិសសមុដ្ឋោ មោគាចចរោ កិលេសចិសនិម្មថនំ អមតោសធំ និព្ពានំ បវត្តតិ។ តេនាហ ចុត្តំ – “តស្សេវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ពីសុ ភវេសុ…បេ… ភវេសុ សត្តាវាសេសុ ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ ន សម្បសារិយតិ។ រូបេក្ខា វា បាដិកូល្យតា វា សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ ភាម បក្ខិបត្តំ វា ន្ហារុទទ្ទុលំ វា”តិ សព្ពំ បុព្ពេ ចុត្តនយេន ចេទិតព្ពំ។

៧៩៧. ឯត្តាវតា ច បនេស បតិលីនចរោ នាម ហោតិ, យំ សន្ធាយ វុត្តំ –

“បតិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ,

ភជមានស្ស វិវិត្តមាសនំ;

សាមគ្គិយមាហុ តស្ស តំ,

យោ អត្តានំ ភវនេ ន ទស្សយេ”តិ. (សុ. និ. ៨១០; មហានិ. ៣៨);

ឯវមិទំ សង្ខារុបេក្ខាញាណំ យោគិនោ បតិលីនចរភាវំ និយមេត្វា ឧត្តរិ អរិយមគ្គស្សាបិ ពោជ្ឈង្គមគ្គង្គឈានង្គបដិបទាវិមោក្ខវិសេសំ និយមេតិ. កេចិ ហិ ថេរា ពោជ្ឈង្គមគ្គង្គឈានង្គានំ វិសេសំ បាទកជ្ឈានំ និយមេតីតិ វទន្តិ. កេចិ វិបស្សនាយ អារម្មណភូតា ខន្ធា និយមេន្តីតិ វទន្តិ. កេចិ បុគ្គលជ្ឈាសយោ និយមេតីតិ វទន្តិ. តេសម្បិ វាទេសុ អយំ បុព្ពភាគវុដ្ឋានគាមិនិវិបស្សនាវ និយមេតីតិ វេទិតព្ពា.

៧៩៨. តត្រាយំ អនុបុព្ពីកថា – វិបស្សនានិយមេន ហិ សុក្ខវិបស្សកស្ស ឧប្បន្នមគ្គោបិ, សមាបត្តិលាភិនោ ឈានំ បាទកំ អកត្វា ឧប្បន្នមគ្គោបិ, បឋមជ្ឈានំ បាទកំ កត្វា បកិណ្ណកសង្ខារេ សម្មសិត្វា ឧប្បាទិតមគ្គោបិ បឋមជ្ឈានិកាវ ហោន្តិ. សព្ពេសុ សត្ត ពោជ្ឈង្គានិ អដ្ឋ មគ្គង្គានិ បញ្ច ឈានង្គានិ ហោន្តិ. តេសញ្ហិ បុព្ពភាគវិបស្សនា សោមនស្សសហគតាបិ ឧបេក្ខាសហគតាបិ ហុត្វា វុដ្ឋានកាលេ សង្ខារុបេក្ខាភាវំ បត្វា សោមនស្សសហគតា ហោតិ. បញ្ចកនយេ បន ទុតិយតតិយចតុត្ថជ្ឈានានិ បាទកានិ កត្វា ឧប្បាទិតមគ្គេសុ យថាក្កមេនេវ ឈានំ ចតុរង្គិកំ តិវង្គិកំ ទុវង្គិកញ្ច ហោតិ. សព្ពេសុ បន សត្ត មគ្គង្គានិ ហោន្តិ. ចតុត្ថេ ឆ ពោជ្ឈង្គានិ. អយំ វិសេសោ បាទកជ្ឈាននិយមេន ចេវ វិបស្សនានិយមេន ច ហោតិ. តេសម្បិ ហិ បុព្ពភាគវិបស្សនា សោមនស្សសហគតាបិ ឧបេក្ខាសហគតាបិ ហោតិ. វុដ្ឋានគាមិនី សោមនស្សសហគតាវ. បញ្ចមជ្ឈានំ បន បាទកំ កត្វា និព្ពត្តិតមគ្គេ ឧបេក្ខាចិត្តេកគ្គតាវសេន ទ្វេ ឈានង្គានិ, ពោជ្ឈង្គមគ្គង្គានិ ឆ សត្ត ចេវ. អយម្បិ វិសេសោ ឧភយនិយមវសេន ហោតិ. ឥមស្មិញ្ហិ នយេ បុព្ពភាគវិបស្សនា សោមនស្សសហគតា វា ឧបេក្ខាសហគតា វា ហោតិ. វុដ្ឋានគាមិនី ឧបេក្ខាសហគតាវ. អរូបជ្ឈានានិ បាទកានិ កត្វា ឧប្បាទិតមគ្គេបិ ឯសេវ នយោ. ឯវំ បាទកជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ យេ កេចិ សង្ខារេ សម្មសិត្វា និព្ពត្តិតមគ្គស្ស អាសន្នបទេសេ វុដ្ឋិតសមាបត្តិ អត្តនោ សទិសភាវំ ករោតិ ភូមិវណ្ណោ វិយ គោធាវណ្ណស្ស.

៧៩៩. ទុតិយត្ថេរវាទេ បន យតោ យតោ សមាបត្តិតោ វុដ្ឋាយ យេ យេ សមាបត្តិធម្មេ សម្មសិត្វា មគ្គោ និព្ពត្តិតោ ហោតិ, តំតំសមាបត្តិសទិសោវ ហោតិ. តត្រាបិ ច វិបស្សនានិយមោ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពោ.

៦០០។ តតិយត្ថេរវាទេ អត្តនោ អត្តនោ អជ្ឈាសយានុរូបេន យំ យំ ឈានំ បាទកំ កត្វា យេ យេ ឈានធម្មេ សម្មសិត្វា មគ្គោ វុដ្ឋិតោ, តំតំឈានសទិសោវ ហោតិ។ បាទកជ្ឈានំ បន សម្មសិតជ្ឈានំ វា វិនា អជ្ឈាសយមត្តេនេវ តំ ន ឥជ្ឈតិ។ ស្វាយមត្ថោ នន្ទកោវាទសុត្តេន (ម។ និ។ ៣។៣៩៨ អាទយោ) ទីបេតព្វោ។ ឯត្ថាបិ ច វិបស្សនានិយមោ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ។ ឯវំ តាវ សង្ខារុបេក្ខា ពោជ្ឈង្គមគ្គង្គឈានង្គានិ និយមេតីតិ វេទិតព្វា។

៦០១។ សចេ បនាយំ អាទិតោ កិលេសេ វិក្ខម្ភយមានា ទុក្ខេន សប្បយោគេន សសង្ខារេន វិក្ខម្ភេតុំ អសក្ខិ, ទុក្ខាបដិបទា នាម ហោតិ។ វិបរីយាយេន សុខាបដិបទា។ កិលេសេ បន វិក្ខម្ភេត្វា វិបស្សនាបរិវាសំ មគ្គបាតុភាវំ សណិកំ កុរុមានា ទន្ធាភិញ្ញា នាម ហោតិ។ វិបរីយាយេន ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥតិ អយំ សង្ខារុបេក្ខា អាគមនីយដ្ឋានេ ឋត្វា អត្តនោ អត្តនោ មគ្គស្ស នាមំ ទេតិ។ តេន មគ្គោ ចត្តារិ នាមានិ លភតិ។

សា បនាយំ បដិបទា កស្សចិ ភិក្ខុនោ នានា ហោតិ, កស្សចិ ចតូសុបិ មគ្គេសុ ឯកាវ។ ពុទ្ធានំ បន ចតូសុបិ មគ្គេសុ សុខាបដិបទា ខិប្បាភិញ្ញាវ អហោសិ។ តថា ធម្មសេនាបតិស្ស។ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរស្ស បន បឋមមគ្គោ សុខាបដិបទោ ខិប្បាភិញ្ញោ អហោសិ។ ឧបរិ តយោ ទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា។ យថា ច បដិបទា, ឯវំ អធិបតយោបិ កស្សចិ ភិក្ខុនោ ចតូសុ មគ្គេសុ នានា ហោន្តិ។ កស្សចិ ចតូសុបិ ឯកាវ។ ឯវំ សង្ខារុបេក្ខា បដិបទាវិសេសំ និយមេតិ។ យថា បន វិមោក្ខវិសេសំ និយមេតិ, តំ បុព្វេ វុត្តមេវ។

៦០២។ អបិច មគ្គោ នាម បញ្ចហិ ការណេហិ នាមំ លភតិ សរសេន វា បច្ចនីកេន វា សគុណេន វា អារម្មណេន វា អាគមនេន វា។ សចេ ហិ សង្ខារុបេក្ខា អនិច្ចតោ សង្ខារេ សម្មសិត្វា វុដ្ឋាតិ, អនិមិត្តវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ សចេ ទុក្ខតោ សម្មសិត្វា វុដ្ឋាតិ, អប្បណិហិតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ សចេ អនត្តតោ សម្មសិត្វា វុដ្ឋាតិ, សុញ្ញតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ ឥទំ សរសតោ នាមំ នាម។

យស្មា បនេស អនិច្ចានុបស្សនាយ សង្ខារានំ ឃនវិនិព្ភោគំ កត្វា និច្ចនិមិត្តធុវនិមិត្តសស្សតនិមិត្តានិ បជហន្តោ អាគតោ, តស្មា អនិមិត្តោ។ ទុក្ខានុបស្សនាយ បន សុខសញ្ញំ បហាយ បណិធិំ បត្ថនំ សុក្ខាបេត្វា អាគតត្តា អប្បណិហិតោ។ អនត្តានុបស្សនាយ អត្តសត្តបុគ្គលសញ្ញំ បហាយ សង្ខារានំ សុញ្ញតោ ទិដ្ឋត្តា សុញ្ញតោតិ ឥទំ បច្ចនីកតោ នាមំ នាម។

រាគាទីហិ បនេស សុញ្ញត្តា សុញ្ញតោ, រូបនិមិត្តាទីនំ រាគនិមិត្តាទីនញ្ញេវ ច អភាវេន អនិមិត្តោ, រាគបណិធិអាទីនំ អភាវតោ អប្បណិហិតោតិ ឥទមស្ស សគុណតោ នាមំ។

ស្វាយំ សុញ្ញំ អនិមិត្តំ អប្បណិហិតញ្ច និព្ពានំ អារម្មណំ ករោតីតិបិ សុញ្ញតោ អនិមិត្តោ អប្បណិហិតោតិ វុច្ចតិ។ ឥទមស្ស អារម្មណតោ នាមំ។

៦០៣។ អាគមនំ បន ទុវិធំ វិបស្សនាគមនំ មគ្គាគមនញ្ច។ តត្ថ មគ្គេ វិបស្សនាគមនំ លភតិ, ផលេ មគ្គាគមនំ។ អនត្តានុបស្សនា ហិ

ឞុញ្ញាតា តាយ, ឞុញ្ញាតចិបស្សតាយ យកេ្កា ឞុញ្ញាតោ, អតិច្ចាតុបស្សតា អតិមិត្តា តាយ , អតិមិត្តចិបស្សតាយ យកេ្កា អតិមិតេ្តា៑ ឰាតៈ បត តាមំ ត អតិឆយុបរិយាយេត លទ្ធតិ, ឞុត្តត្តបរិយាយេត លទ្ធតិ៑ ៣ៗ ហិ កោៗកុតោលា អតិមិត្តំ តិទ្ធាតំ អារម្មណំ កត្វា អតិមិត្តតាមកំ ហុត្វា ឞមំ អាកមតឹឃដ្ឋាតេ ៥ត្វា យក្កុស្ស តាមំ ទេតឹតិ ចតត្តិ៑ តេត យកេ្កា អតិមិតេ្តាតិ ចុតេ្តា៑ យក្កាកមតេត បត ឋលំ អតិមិត្តត្តិ ឃុឌ្ឍតិយេច៑ ទុក្លាតុបស្សតា ឞង្ខាតេឞុ បណិធិ ឞុក្លាបេត្វា អាកាតត្តា អប្បណិហិតា តាយ, អប្បណិហិតចិបស្សតាយ យកេ្កា អប្បណិហិតោ, អប្បណិហិតយក្កុស្ស ឋលំ អប្បណិហិតំ៑ ៦ចំ ចិបស្សតា អត្តតោ តាមំ យក្កុស្ស ទេតិ, យកេ្កា ឋលស្សាតិ ឰាតៈ អាកាមតតោ តាមំ៑ ៦ចមំ ឞង្ខារុបេក្ខា ចិមោក្ខចិសេឞំ តិយមេតឹតិ៑

ឞង្ខារុបេក្ខាតោលា តិដ្ឋិតា៑

អតុលោមតោណកថា

ប័០ꝫ៑ តស្ស តំ ឞង្ខារុបេក្ខាតោលា អាសេចតត្តស្ស កាចេត្តស្ស ពាហុលីកតោត្តស្ស អធិមោក្ខឞទ្ធា ពលចតរា តិព្ពត្តតិ, ចីរិមំ ឞុបក្កហិតំ ហោតិ, ឞតិ ឞុបដ្ឋិតា, ចិត្តំ ឞុឞមាហិតំ, តិក្ខតរា ឞង្ខារុបេក្ខា ឧប្បជ្ជតិ៑ តស្ស “ទាតិ យកេ្កា ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ឞង្ខារុបេក្ខា ឞង្ខារេ អតិច្ចាតិ ចា ទុក្ខាតិ ចា អតត្តាតិ ចា ឞម្មឞិត្វា ភចង្គំ ឲ្យតេតិ៑ ភចង្គាតត្តរំ ឞង្ខារុបេក្ខាយ កតតយេតេច ឞង្ខារេ អតិច្ចាតិ ចា ទុក្ខាតិ ចា អតត្តាតិ ចា អារម្មណំ ក្សុមាតំ ឧប្បជ្ជតិ យតោទ្វារាចជ្ជតំ៑ តតោ ភចង្គំ អាចដ្ដេត្វា ឧប្បត្តស្ស តស្ស កិរិមចិត្តស្សាតត្តរំ អចីចិកំ ចិត្តឞត្តតិំ អតុប្បពន្ធមាតំ តេថេច ឞង្ខារេ អារម្មណំ កត្វា ឧប្បជ្ជតិ បថមំ ជចតចិត្តំ, មំ បរិកម្មត្តិ ចុច្ចតិ៑ តទតត្តរំ តថេច ឞង្ខារេ អារម្មណំ កត្វា ឧប្បជ្ជតិ ទុតិមំ ជចតចិត្តំ, មំ ឧបចារត្តិ ចុច្ចតិ៑ តទតត្តរម្បិ តថេច ឞង្ខារេ អារម្មណំ កត្វា ឧប្បជ្ជតិ តតិមំ ជចតចិត្តំ, មំ អតុលោមត្តិ ចុច្ចតិ៑ ឰាតៈ តេឞំ បាដិយេក្កំ តាមំ៑

អចិសេឞេត បត តិចិធម្បិ អាសេចតត្តិបិ បរិកម្មត្តិបិ ឧបចារត្តិបិ អតុលោមត្តិបិ ចត្តុំ ចដ្ដតិ៑ កិស្សាតុលោមំ? បុរិមភាគបច្ឆិមភាគាតំ៑ តញ្ហិ បុរិមាតំ អដ្ឋត្តំ ចិបស្សតាតោណាតំ តថកិច្ចតាយ ច អតុលោមេតិ, ឧបរិ ច ឞត្តតិំឞាយ ពោធិបក្ខិយធម្មាតំ៑ តញ្ហិ អតិច្ចលក្ខណាទិចសេត ឞង្ខារេ អារព្ភ បចត្តត្តា, “ឧទយព្ពយចត្តាតំ យេច ចត ធម្មាតំ ឧទយព្ពយតោលា ឧប្បាទចយេ អទ្ទឞា”តិ ច, “ភង្គចត្តាតំ យេច ចត ភង្គាតុបស្សតំ ភង្គំ អទ្ទឞា”តិ ច, “ឞភមំ យេច ចត ភមតុបដ្ឋាតស្ស ភមតោ ឧបដ្ឋិត”ត្តិ ច, “ឞាទីតចេ យេច ចត អាទីតចាតុបស្សតំ អាទីតចំ អទ្ទឞា”តិ ច, “តិព្ពិទ្ធិតព្ពេ យេច ចត តិព្ពិទាតោលា តិព្ពិត្ត”ត្តិ ច, “មុច្ចិតុកាមិតាមេច ចត មុច្ចិតុកម្យតាតោលា មុច្ចិតុកាមំ ជាត”ត្តិ ច, “បដិឞង្ខាតព្ពំ យេច ចត បដិឞង្ខាតោលេត បដិឞង្ខាត”ត្តិ ច, “ឧបេក្ខិតព្ពំ យេច ចត ឞង្ខារុបេក្ខាយ ឧបេក្ខិត”ត្តិ ច អត្ថតោ ចតមាតំ ចិយ ពោធិបក្ខិ អដ្ឋត្តំ តោណាតំ តថកិច្ចតាយ អតុលោមេតិ, ឧបរិ ច ឞត្តតិំឞាយ ពោធិបក្ខិយធម្មាតំ តាយ បដិបត្តិយា បត្តព្ពត្តា៑

យថា ហិ ធម្មិកោ រាជា ចិតិច្ឆយដ្ឋាតេ តិឞិតេ្ន ចោហារិកមហាមត្តាតំ ចិតិច្ឆមំ ឞុត្វា អកតិកមតំ បហាយ យច្ឆតេ្តា ហុត្វា “៦ចំ ហោតុ”តិ អតុមោទមាតោ តេឞព្ពំ ចិតិច្ឆយស្ស អតុលោមេតិ, បោរាណស្ស ច រាជធម្មស្ស, ៦ចំឞម្បទមិទំ ចេទិតព្ពំ៑ រាជា ចិយ ហិ

អតុសលវិបាកោ, អដ្ឋ ទោហារិកយហាយត្តា ចិយ អដ្ឋ ពាកណាតិ, ទេបិទានោណា ទាជធម្មោ ចិយ សត្តតិស ទៅនិបក្ខិយា៓ តត្ថ យថា ទាជា “ឲចំ ហោតុ”តិ ចនយាទោតា ទោហារិកាតញ្ញា ចិតិច្ឆយស្ស, ទាជធម្មស្ស ច អតុសលិទេយតិ, ឲចយិជំ អតិច្ចាជិចទេសត សន្តានេទ អាទព្ភ ឧប្បជ្ជយាតំ អដ្ឋត្តញ្ញា ពាកណាតំ តធកិច្ចតាយ អតុសលិទេយតិ, ឧបទិ ច សត្តតិសាយ ទៅនិបក្ខិយធម្មាតំ ទតទោច សច្ចាតុសលិយិកពាកណត្តិ ចុច្ចតីតិ៓

អតុសលិយពាកោ តិដ្ឋិតោ៓

ចុដ្ឋាតកាយិតីចិបស្សនាកថា

ប៉០៥៍ ព្ទជញ្ញា បត អតុសលិយពាកោ សន្តានាទម្មាណាយ ចុដ្ឋាតកាយិតិយា ចិបស្សនាយ បទិទេយាសាតំ ទោហតិ៓ សទេ្ទាត សត្តិ បត ទេកាព្ភកុពាកោ ចុដ្ឋាតកាយិតិយា ចិបស្សនាយ បទិទេយាសាតំ៓ ព្ទជាតិ តស្សាទេយច ចុដ្ឋាតកាយិតិយា ចិបស្សនាយ អសទេមា្មាហត្ថិ អយំ សុត្តយំសត្ថតា ទេចតិតញ្ញា៓

ទេសយ្យមិទំ –

អយញ្ហិ ចុដ្ឋាតកាយិតី ចិបស្សនា សព្វអាយតនចិកក្កសុទេត្ត “អតម្មយតំ, ភិក្ខទេច, តិស្សាយ អតម្មយតំ អាកម្ម យាយំ ឧទេបក្ខា ឲកត្តា ឲកត្តសិតា, តំ បជហថ តំ សមតិក្កមថា”តិ (ម៓ តិ៓ ៣៓៣១០) ឲចំ អតម្មយតាតិ ចុត្តា៓

អលគទ្ទសុត្តទេន្ត “តិព្វិន្ទំ ចិទជ្ជតិ, ចិទាកា ចិមុច្ចតី”តិ (ម៓ តិ៓ ១៓៣៤៥) ឲចំ តិព្វិទាតិ ចុត្តា៓

សុសិមសុត្តទេន្ត “បុព្វេ ខោ, សុសិម, ធម្មដ្ឋិតិពាកំ, បច្ឆា តិព្វាទេត ពាកណ”ត្តិ (សំ៓ តិ៓ ៣៓៧០) ឲចំ ធម្មដ្ឋិតិពាកណត្តិ ចុត្តា៓

ទេបាដ្ឋបាទសុត្តទេន្ត “សញ្ញា ខោ, ទេបាដ្ឋបាទ, បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, បច្ឆា ពាកណ”ត្តិ (ឌី៓ តិ៓ ១៓៤១៩) ឲចំ សញ្ញាក្គត្តិ ចុត្តា៓

ទសុត្តទសុត្តទេន្ត “បដិបទាពាកណទស្សនចិសុទ្ធិ បារិសុទ្ធិបធាតិយង្គ”ត្តិ (ឌី៓ តិ៓ ៣៓៣៥៥) ឲចំ បារិសុទ្ធិបធាតិយង្គត្តិ ចុត្តា៓

បដិសម្ភិទាមគ្គេ “យា ច មុច្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខាតុបស្សនា យា ច សង្ខាទុទេបក្ខា, ឥទេម ធម្មា ឲកត្ថា ព្យញ្ជនទេមច តានា”ត្តិ (បដិ៓ ម៓ ១៓៣៣៧) ឲចំ តីហិ តាទេមហិ ចុត្តា៓

បដ្ឋាទេន “អតុសលំ ទោព្ភកុស្ស, អតុសលំ ទោឌាតស្សា”តិ (បដ្ឋា៓ ១៓១៓៤១៧) ឲចំ តីហិ តាទេមហិ ចុត្តា៓

រថវិនីតសុត្តន្តេ “កិំ បនាវុសោ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ (ម។ និ។ ១។២៥៧) ឯវំ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធីតិ វុត្តា។

ឥតិ នេកេហិ នាមេហិ, កិត្តិតា យា មហេសិនា;

វុដ្ឋានគាមិនី សន្តា, បរិសុទ្ធា វិបស្សនា។

វុដ្ឋាតុកាមោ យោ សំសារ-ទុក្ខបង្កា មហព្ភយា;

ករេយ្យ សតតំ តត្ថ, យោគំ បណ្ឌិតជាតិកោតិ។

ឥតិ សាធុជនបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ វិសុទ្ធិមគ្គេ

បញ្ញាភាវនាធិការេ

បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេសោ នាម

ឯកវីសតិមោ បរិច្ឆេទោ។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១១. ពាលេខឞ្សតចិឞុទ្ធិតិទ្ទេសោ

បឞេយេក្កពាលេកឆា

ប័០៩. ឰ្ករតោ បទំ រកោពក្សពាលំ រេហាតិ, តំ យក្កឞ្ស អាចជ្ជតដ្ឋាតិឃត្វា រគច បដ៊ឞគាពាលេខឞ្សតចិឞុទ្ធិ ត ពាលេខឞ្សតចិឞុទ្ធិ កឌតិ, អត្ថទា អទ្ទ្ឋាហាទិករយច រេហាតិ. ចិបឞ្សតារសារេត បតិតត្វា បត ចិបឞ្សតាតិ ឞទ្ធ កន្ធតិ. រសោតាបត្តិយរក្កា ឞកគាកាយិយរក្កា អតាកាយិយរក្កា អទហត្តយរក្កាតិ ឰ្ករយឞ្ស បត ចត្សឞ្ស យរក្កឞ្ស ពាលំ ពាលេខឞ្សតចិឞុទ្ធិ តាយ.

តត្ថ បឞេយេក្កពាលំ តាច ឞយ្យាទេតុការយេត អញ្ញា កិត្តិ កាតញ្ញំ តាយ តត្តិ. ឃតិ្យអរតត កាតញ្ញំ ឞិឃា, តំ អនុលោមាចសាតំ ចិបឞ្សតំ ខ្សប្បាទេទត្តត កាតរយច. ឲចំ ខ្សប្បត្តអនុលោមពាលេឞ្ស បតឞ្ស រតហិ តីហិបិ អនុលោមពារលេហិ អត្តរតា ពលិត្សូរបត ត្វលត្វល ឞច្ឆបដ៊ន្ធាគរក តយបិ្យ អត្ថទសាបិរត ឞត្តឞត្តារការតឞ្ស ចិត្តំ ត បក្ខន្ទតិ, ត ឞន្តិដ្ឋតិ, តាឆិយុច្ចតិ, ត ឞជ្ជតិ, ត លក្កតិ, ត ពជ្ឈតិ. បក្សបលិឞរតោ ខ្សគក់ ចិឃ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិចត្តតិ. ឞត្តំ តិមិត្តារម្មណយ្បិ ឞត្តំ បចត្តារម្មណយ្បិ បលិទោឆរតោ ខ្សបដ្ឋាតិ. អថឞ្ស ឞត្តាម្ហិ តិមិត្តបចត្តារម្មណ បលិទោឆរតោ ខ្សបដ្ឋិរត អនុលោមពាលេឞ្ស អារឞចតរត្ត អតិមិត្តំ អប្បចត្តំ ចិឞន្ធារំ តិរោធំ តិព្ពាតំ អារម្មណំ ក្សុរយាតំ ឞុត្សជ្ជតរកាត្តំ ឞុត្សជ្ជតឞន្ធំ ឞុត្សជ្ជតក្សមិ អតិក្កយយាតំ អទិឃរកាត្តំ អទិឃឞន្ធំ អទិឃក្សមិ ឰក្កយយាតំ តិព្ពាតារម្មណ បឞេយាចដ្ឋតបឞេយារកាកបឞេយឞេយត្តាហារក្សតំ យក្កឞ្ស អតត្តុទឞេយតត្ថុរាឞរចទិតាបតិឞ្សឃតត្តិចិកាតចរឞត លហិ អាកាទហិ បច្ឆឃកាចំ ឞាគឃយាតំ ឞិលាប្បត្តំ ចិបឞ្សតាឃ យុទ្ធក្សតំ អបុតទាចដ្ឋក់ ខ្សប្បជ្ជតិ រកោពក្សពាលំ.

ឃំ ឞន្ធាឃ ចុត្តំ –

“កចំ ពាហិទ្ធា ចុដ្ឋាតចិចដ្ឋរត បញ្ញា រកោពក្សពាលំ? ខ្សប្បាទំ អភិក្សឃ្យតីតិ រកោពក្ស. បចត្តំ...រប... ខ្សបិឃាឞំ អភិក្សឃ្យតីតិ រកោពក្ស. ពាហិទ្ធា ឞន្ធារតិមិត្តំ អភិក្សឃ្យតីតិ រកោពក្ស. អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ រកោពក្ស. អប្បចត្តំ...រប... អនុបិឃាឞំ តិរោធំ តិព្ពាតំ បក្ខន្ទតីតិ រកោពក្ស. ខ្សប្បាទំ អភិក្សឃ្យិត្វា អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ រកោពក្ស”តិ (បដិ. ម. ១.៦០) ឞត្តំ ចិត្ថារេតញ្ញំ.

ប័០លិ. តពោឃំ ឲកាចជ្ជរតត ឲកចិចិឃំ បចត្តយាតាតយ្បិ អនុលោមរកោពក្សតំ តាតារម្មណ បចត្តតាការឌីបិកា ខ្សបមា – ឃថា ហិ យហាយាតិក់ លង្ឃិត្វា បរតីរេ បតិដ្ឋាតុការមា បុរិរសា រចររកត ឆាចិត្វា យាតិកាឃ ឰ្សរិមតីរេ ទុក្ខសាលាឃ ពន្ធិត្វា ឰ្សលម្ពិតំ ទជ្ជុំ ចា ឃដ្ឋិំ ចា កេហត្វា ខ្សល្លង្ឃិត្វា បរតីរតិត្តរបិណាបត្ថារការឃា ហុត្វា បរតីរឞ្ស ខ្សបរិកាក់ បរត្វា តំ មុញ្ចិត្វា រចឆយារតា បរតីរេ បតិត្វា ឞណិកំ បតិដ្ឋាតិ, ឲចរមចាឃំ រឃាកាចចរទាបិ កចរឃាតិកាតិដ្ឋិតិតិចាឞាតំ បរតីរក្សូរត តិព្ពាររត បតិដ្ឋាតុការមា ខ្សគឃត្តឃាតុបឞ្សតាឌិតា រចររកត ឆាចិត្វា អត្តភាចទុក្ខសាលាឃ ពន្ធិត្វា ឰ្សលម្ពិតំ ទ្សបទជ្ជុំ ចា រចគតាឌីឞុ អញ្ញាតទគណ្ឌំ ចា អតិច្ចតិ ចា ទុក្ខតិ ចា អតត្តាតិ ចាតិ អនុលោមាចជ្ជរតត កេហត្វា តំ អមុញ្ចមាររតាច បឞេយេត អនុលោមចិត្តេត ខ្សល្លង្ឃិត្វា ទុតិយេត បរតីរតិត្តរបិណាបត្ថារការឃា ចិឃ តិព្ពាតតិត្តរបិណាបត្ថារមាតរសា ហុត្វា តតិរឃត បរតីរឞ្ស ខ្សបរិកាក់ បរត្វា ចិឃ ឰ្កគាតិ បត្តព្វឞ្ស តិព្ពាតឞ្ស អាឞរត្តា ហុត្វា តឞ្ស ចិត្តឞ្ស តិររាឆេត តំ ឞន្ធារារម្មណំ មុញ្ចិត្វា រកោពក្សចិត្តេត ចិឞន្ធារេ បរតីរក្សូរត តិព្ពាររត បតតិ. ឲការម្មណ បត អលទ្ធាសេចតតាឃ រចឆយារតា រសា បុរិរសា ចិឃ ត តាច ឞុប្បតិដ្ឋិរតា រហាតិ, តរតា យក្កពាររណត បតិដ្ឋាតីតិ.

ប័០ប័៑ តត្ថ អត្ថលេមេ៎ សច្ចបដិច្ឆាទកេ៎ កិលេសតបំ ចិតោនេតុំ សក្កោតិ, ត តិត្ថាគមាទមុល៎ កាតុំ៑ កោ៑ត្រកុ តិត្ថាគមេច អាទមុល៎ កាតុំ សក្កោតិ, ត សច្ចបដិច្ឆាទកេ៎ តបំ ចិតោនេតុំ៑ ពត្រាឃំ ក្ខបយា – ឲកោ កិទ ចក្ខុយា បុរិសោ "តក្កត្តមោរាកំ ឌាតិស្សាមី"តិ ទត្តិការកោ តិក្ខមិត្វា ចត្ថំ បស្សិតុំ ក្ខន្ធិ ក្ខលល្លាកេបិ, តស្ស ចលិហកេហិ បដិច្ឆត្ថត្វា ចត្ថោ ត បញ្ញាយិត្វ៑ អចេកោ ចាតោ ក្ខដ្ឋហិត្វា ឆ្វុលឆ្វុល ចលិហកោ ចិន្ទ្ធសេតិ៑ អបទោ មញ្ញុមេ, អបទោ ស្វុពុមេតិ៑ ពតោ សោ បុរិសោ ចិកតចលិហកោ តកេ ចត្ថំ ជិស្វា តក្កត្តមោរាកំ អញ្ញាសិ៑

តត្ថ តមោ ចលិហកោ ចិយ សច្ចបដិច្ឆាទកឆ្វុលមញ្ញុមស្វុពុមំ កិលេសត្ថកាទំ, តមោ ចាតោ ចិយ តីហិ អត្ថលេមេធិត្តាតិ, ចក្ខុយា បុរិសោ ចិយ កោ៑ត្រកុកោល៎, ចត្ថោ ចិយ តិត្ថាតំ, ឲកោកស្ស ចាតស្ស មចាក្កមេត ចលិហកចិន្ទ្ធសតំ ចិយ ឲកោកស្ស អត្ថលេមេធិត្តស្ស សច្ចបដិច្ឆាទកតបចិតោនតំ, ចិកតចលិហកោ តកេ តស្ស បុរិសស្ស ចិសុទ្ធចត្ថទស្សតំ ចិយ ចិកតេ សច្ចបដិច្ឆាទកោ តមេ កោ៑ត្រកុកោលស្ស ចិសុទ្ធតិត្ថាតទស្សតំ៑

យចេច ហិ តមោ ចាតា ចត្ថបដិច្ឆាទកេ ចលិហកោ មេច ចិន្ទ្ធសេតុំ សក្កោត្តិ, ត ចត្ថំ ទដ្ឋុំ, ឲចំ អត្ថលេមាតិ សច្ចបដិច្ឆាទកេ៎ តមេខ្ញោច ចិតោនេតុំ សក្កោត្តិ, ត តិត្ថាតំ ទដ្ឋុំ៑ យថា សោ បុរិសោ ចត្ថមេច ទដ្ឋុំ សក្កោតិ, ត ចលិហកោ ចិន្ទ្ធសេតុំ, ឲចំ កោ៑ត្រកុកោល៎ តិត្ថាតមេច ទដ្ឋុំ សក្កោតិ, ត កិលេសតបំ ចិតោនេតុំ៑ ពតេតច ទេតំ មក្គស្ស អាចឌ្ឍតត្តិ ចុច្ចតិ៑ តត្រិអតាចឌ្ឍតមិ្យ សមាតំ អាចឌ្ឍតដ្ឋាតេ ឌត្វា "ឲចំ តិត្ថត្តាហី"តិ មក្គស្ស សញ្ញា ឌត្វា ចិយ តិទ្ធត្តិ៑ មក្កោបិ ពេត ជិត្តសញ្ញា អមុត្តិត្វាច អឹចិសត្តតិចទេត តំ កោល៎ អត្ថប្បតត្ថយាតោ អតិត្តិទ្ធបុត្តំ អបចាលិតបុត្តំ លោកុត្តិ ចោសក្តុនិ មោហក្តុនិ តិត្តិដ្ឋមាតោច បចាលមមាតោច តិត្ថត្តតិ៑

ប័០ជ័៑ ពត្រាឃំ ក្ខបយា – ឲកោ កិទ ច្ចុស្សាទោ អទិទ្ធាសកមេត្ត បទេទេ ចលកេសតំ ធបិទេបត្វា ចទត្វត មុទ៎ ទេចទេត្វា សទំ សត្តហិត្វា ចក្កមេត្ត អដ្ឋាសិ៑ អញ្ញោ បុរិសោ ចក្កមេត្ត អាចិត្តិត្វា មថា ច្ចុស្សាទស្ស ចលកំ អភិមុទ៎ ហោតិ, តថា តត្ថ ចល្លកោត សញ្ញា ទេតិ៑ ច្ចុស្សាទោ ចល្លកសញ្ញា អមុត្តិត្វាច សទំ លិបិត្វា ចលកេសតំ តិត្តិដ្ឋតិ៑ តត្ថ ចល្លកសញ្ញា ចិយ កោ៑ត្រកុកោល៎, ច្ចុស្សាទោ ចិយ មក្កោល៎៑ ច្ចុស្សាទស្ស ចល្លកសញ្ញា អមុត្តិត្វាច ចលកេសតតិត្តិដ្ឋតំ ចិយ មក្កោលស្ស កោ៑ត្រកុកោលេត ជិត្តសញ្ញា អមុត្តិត្វាច តិត្ថាតំ អាទមុល៎ កត្វា អតិត្តិទ្ធបុត្តាតំ អបចាលិតបុត្តាតំ លោកចោសមោហក្តុនិ តិត្តិដ្ឋតបចាលតំ៑

ប័១០៑ ត កោចលត្ថោទ មក្កោ លោកុត្តាជិតំ តិត្តិដ្ឋមេច កទោតិ, អបិច ខោ អតមតក្កសំសាទចដ្ឋកុក្កមមុដ្ឋំ សោសេតិ, សត្វអបាយច្វាទាតិ បិទហតិ, សត្តត្តំ អរិយចតាតំ សម្មុខីភាចំ កទោតិ, អដ្ឋង្គិកំ មិច្ឆាមគ្គំ បជហតិ, សព្វទេទកយាតិ ច្វុបសមេតិ, សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ឱ្ទសបុត្តភាចំ ក្ខបតេតិ, អញ្ញោសត្ថា អតេកសតាតំ អាតិសំសាតំ បដិលាភាយ សំចត្តតីតិ ឲចំ អតេកាតិសំសចាមកោត សោតាបត្តិមក្កេត សម្បយុត្តំ កោល៎ សោតាបត្តិមក្កេ កោលត្តិ៑

បឋមមក្កកោល៎ តិដ្ឋិតំ៑

សោតាបត្តផលកថា

ប័១១៑ ច្ចុមស្ស បត កោលស្ស អតត្តទំ តស្សេច ចិបាកក្ខតាតិ ទេ្វ តីហិ ចា ផលចិត្តាតិ ក្ខប្បជ្ជត្តិ៑ អតត្តទចិបាកត្តាមេច ហិ លោកុត្តទកុសលតំ "សមាធិមាតត្តទិកញ្ញមាហុ"តិ (ខុ៑ បា៑ ៩៑ទ័) ច "ឧត្តិ អាតត្តទិកំ បាបុណាតិ អាសចាតំ ខយាយា"តិ (អ៑ តិ៑ ៣៑១៩១) ច អាជិ ចុត្តំ៑ កោចិ បត ឲកំ ទេ្វ តីហិ ចត្តាទិ ចា ផលចិត្តាតីតិ ចទត្តិ, តំ ត កទេហតត្តំ៑

អនុលោមស្ស ហិ អាសេវនន្តេ គោត្រភុញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ តស្មា សព្វន្តិមេន បរិច្ឆេទេន ទ្វីហិ អនុលោមចិត្តេហិ ភវិតព្វំ។ ន ហិ ឯកំ អាសេវនបច្ចយំ លភតិ, សត្តចិត្តបរមា ច ឯកាវជ្ជនវីថិ។ តស្មា យស្ស ទ្វេ អនុលោមានិ, តស្ស តតិយំ គោត្រភុ ចតុត្ថំ មគ្គចិត្តំ តីណិ ផលចិត្តានិ ហោន្តិ។ យស្ស តីណិ អនុលោមានិ, តស្ស ចតុត្ថំ គោត្រភុ បញ្ចមំ មគ្គចិត្តំ ទ្វេ ផលចិត្តានិ ហោន្តិ។ តេន វុត្តំ “ទ្វេ តីណិ វា ផលចិត្តានិ ឧប្បជ្ជន្តី”តិ។

កេចិ បន យស្ស ចត្តារិ អនុលោមានិ, តស្ស បញ្ចមំ គោត្រភុ ឆដ្ឋំ មគ្គចិត្តំ ឯកំ ផលចិត្តន្តិ វទន្តិ, តំ បន យស្មា ចតុត្ថំ បញ្ចមំ វា អប្បេតិ, ន តតោ បរំ អាសន្នភវង្គត្តាតិ បដិក្ខិត្តំ។ តស្មា ន សារតោ បច្ចេតព្វំ។

៨១៧. ឯត្តាវតា ច បនេស សោតាបន្នោ នាម ទុតិយោ អរិយបុគ្គលោ ហោតិ។ ភុសំ បមត្តោបិ ហុត្វា សត្តក្ខត្តុំ ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច សន្ធាវិត្វា សំសរិត្វា ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ផលបរិយោសានេ បនស្ស ចិត្តំ ភវង្គំ ឱតរតិ, តតោ ភវង្គំ ឧបច្ឆិន្ទិត្វា មគ្គបច្ចវេក្ខណត្ថាយ ឧប្បជ្ជតិ មនោទ្វារាវជ្ជនំ, តស្មិំ និរុទ្ធេ បដិបាដិយា សត្ត មគ្គបច្ចវេក្ខណជវនានីតិ។ បុន ភវង្គំ ឱតរិត្វា តេនេវ នយេន ផលាទីនំ បច្ចវេក្ខណត្ថាយ អាវជ្ជនាទីនិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ យេសំ ឧប្បត្តិយា ឯស មគ្គំ បច្ចវេក្ខតិ, ផលំ បច្ចវេក្ខតិ, បហីនកិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ, អវសិដ្ឋកិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ, និព្វានំ បច្ចវេក្ខតិ។

សោ ហិ “ឥមិនា វតាហំ មគ្គេន អាគតោ”តិ មគ្គំ បច្ចវេក្ខតិ, តតោ “អយំ មេ អានិសំសោ លទ្ធោ”តិ ផលំ បច្ចវេក្ខតិ។ តតោ “ឥមេ នាម មេ កិលេសា បហីនា”តិ បហីនកិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ។ តតោ “ឥមេ នាម មេ កិលេសា អវសិដ្ឋា”តិ ឧបរិមគ្គត្តយវជ្ឈេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ។ អវសានេ ច “អយំ មេ ធម្មោ អារម្មណតោ បដិវិទ្ធោ”តិ អមតំ និព្វានំ បច្ចវេក្ខតិ។ ឥតិ សោតាបន្នស្ស អរិយសាវកស្ស បញ្ច បច្ចវេក្ខណានិ ហោន្តិ។ យថា ច សោតាបន្នស្ស, ឯវំ សកទាគាមិអនាគាមីនម្បិ។ អរហតោ បន អវសិដ្ឋកិលេសបច្ចវេក្ខណំ នាម នត្ថីតិ។ ឯវំ សព្វានិបិ ឯកូនវីសតិ បច្ចវេក្ខណានិ នាម។

ឧក្កដ្ឋបរិច្ឆេទោយេវ ចេសោ។ បហីនាវសិដ្ឋកិលេសបច្ចវេក្ខណញ្ហិ សេក្ខានម្បិ ហោតិ វា ន វា។ តស្ស ហិ បច្ចវេក្ខណស្ស អភាវតោ ឯវ មហានាមោ ភគវន្តំ បុច្ឆិ “កោសុ នាម មេ ធម្មោ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ, យេន មេ ឯកទា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តី”តិ (ម. និ. ១.១៧៥) សព្វំ វិត្ថារេតព្វំ។

ទុតិយមគ្គញាណកថា

៨១៨. ឯវំ បច្ចវេក្ខិត្វា បន សោ សោតាបន្នោ អរិយសាវកោ តស្មិំយេវ វា អាសនេ និសិន្នោ, អបរេន វា សមយេន កាមរាគព្យាបាទានំ តនុភាវាយ ទុតិយាយ ភូមិយា បត្តិយា យោគំ ករោតិ។ សោ ឥន្ទ្រិយពលពោជ្ឈង្គានិ សមោធានេត្វា តទេវ រូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណភេទំ សង្ខារគតំ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តាតិ ញាណេន បរិមទ្ទតិ, បរិវត្តេតិ, វិបស្សនាវីថិំ ឱគាហតិ។ តស្សេវំ បដិបន្នស្ស វុត្តនយេនេវ សង្ខារុបេក្ខាវសានេ ឯកាវជ្ជនេន អនុលោមគោត្រភុញាណេសុ ឧប្បន្នេសុ គោត្រភុអនន្តរំ សកទាគាមិមគ្គោ ឧប្បជ្ជតិ។ តេន សម្បយុត្តំ ញាណំ សកទាគាមិមគ្គេ ញាណន្តិ។

ទុតិយញាណំ និដ្ឋិតំ។

តតិយមគ្គញាណកថា

ប័៨៣៖ ឥមស្សាបិ កាលស្ស អគត្តូទំ ចុត្តតមេយេតេច ផលចិត្តានិ ចេឌិតព្ពានិ៑ ឧត្តាចតា ឧចយ បកទាកាមី ភាយ ចតុទេត្វា អរិយបុក្កលោ ហោតិ បកិទេច ព្ចយំ លោកំ អាកត្វា ទុក្ខស្សត្តការោលយទេត្វា៑ តទោ បទំ បច្ចទេក្ខណំ ចុត្តតយទេច៑

ឧចំ បច្ចទេក្ខិត្វា ច ឧបា បកទាកាមី អរិយបាចកោ តម្ពិទេញ្ញច ចា អាបទេត តិបិទេត្ត អបទេត ចា បយទេយត កាយទាកញ្ញាបិទោតំ អគចទេបបប្បហាភាយ តតិយាយ ក្វយិយា បត្តិយា ទេយាក់ កទោតិ, ឧបា ព្ចត្រិយពលទៅព្ជហ្គានិ បទេយាឆាតេត្វា តទេច បញ្ញារកាំ អគិទ្ធំ ទុក្ខយគត្តាតិ ខាភាលេត បរិយទ្ធតិ, បរិចទេត្តតិ, ចិបស្សតាចិចិ ឰកាហតិ៑ តទេស្សចំ បឌិបត្តស្ស ចុត្តតទេយតេច បញ្ញាទុបេក្ខាចបាទេត ឧកាចន្ធេតេត អតុលោយកោត្រកុខាភាលេហុ ឧប្បទេត្តុ កោត្រកុអគត្តូទំ អគាកាមិយទេក្កា ឧប្បជ្ជតិ, ទេតត បយប្បយុត្តំ ខាភាលំ អគាកាមិយទេក្ក ខាភាលត្តិ៑

តតិយខាភាលំ តិដ្ឋិតំ៑

ចតុត្ថយក្កខាភាលកថា

ប័៨៤៑ ព្ចយស្សបិ ខាភាលស្ស អគត្តូទំ ចុត្តតទេយតេច ផលចិត្តានិ ចេឌិតព្ពានិ៑ ឧត្តាចតា ឧចយ អគាកាមី ភាយ ឈចេដ្ឋោ អរិយបុក្កលោ ហោតិ ឰបបាតិកោ តត្ថបរិតិព្ពាឃិ អគាចត្តិឆទេម្មា បឌិបត្តិចទេបត ព្ចយំ លោកំ បុត អគាកត្វា៑ តទោ បទំ បច្ចទេក្ខណំ ចុត្តតយទេច៑

ឧចំ បច្ចទេក្ខិត្វា ច ឧបា អគាកាមី អរិយបាចកោ តម្ពិទេញ្ញច ចា អាបទេត តិបិទេត្ត, អបទេត ចា បយទេយត ទូបិរូបរាកយាទិតាខ្ចន្ធអចិព្ចាតំ អគចទេបបប្បហាភាយ ចតុត្ថាយ ក្វយិយា បត្តិយា ទេយាក់ កទោតិ, ឧបា ព្ចត្រិយពលទៅព្ជហ្គានិ បទេយាឆាតេត្វា តទេច បញ្ញារកាំ អគិទ្ធំ ទុក្ខយគត្តាតិ ខាភាលេត បរិយទ្ធតិ, បរិចទេត្តតិ, ចិបស្សតាចិចិ ឰកាហតិ៑ តទេស្សចំ បឌិបត្តស្ស ចុត្តតទេយតេច បញ្ញាទុបេក្ខាចបាទេត ឧកាចន្ធេតេត អតុលោយកោត្រកុខាភាលេហុ ឧប្បទេត្តុ កោត្រកុអគត្តូទំ អរហត្តយទេក្កា ឧប្បជ្ជតិ, ទេតត បយប្បយុត្តំ ខាភាលំ អរហត្តយទេក្ក ខាភាលត្តិ៑

ចតុត្ថខាភាលំ តិដ្ឋិតំ៑

អរហត្តបុក្កលកថា

ប័៨៩៑ ព្ចយស្សបិ ខាភាលស្ស អគត្តូទំ ចុត្តតទេយតេច ផលចិត្តានិ ចេឌិតព្ពានិ៑ ឧត្តាចតា ឧចយ អរហា ភាយ អដ្ឋមោ អរិយបុក្កលោ ហោតិ យហាខីណាបចោ អត្តិយទេហឆារី ឰហិតភារោ អតុប្បត្តបទេត្វា បរិក្ខីណកចសំទេយាឌទេគា បម្មាទញ្ញា ចិមុទេត្តា បទេទេចកស្ស លោកស្ស អក្កទក្ខិទេលាទេយ្យាតិ៑

ព្ចតិ ឃំ តំ ចុត្តំ "ឧបាតាបត្តិយទេក្កា បកទាកាមិយទេក្កា អគាកាមិយទេក្កា អរហត្តយទេក្កាតិ ព្ចទេយសុ បត ចតុសុ យទេក្កសុ ខាភាលំ ខាភាលទស្សតចិសុទ្ធិ ភាយា"តិ, តំ ព្ចយាតិ ព្ចយិតា អតុក្កទេយត បត្តព្ពានិ ចត្តារិ ខាភាលានិ បន្តាយ ចុត្តំ៑

ទៅឆិបក្ខិយកថា

៨១៧។ ឥទានិ ឥមិស្សាយេវ ចតុញាណាយ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិយា អានុភាវវិជាននត្ថំ –

បរិបុណ្ណពោធិបក្ខិយ, ភាវោ វុដ្ឋានពលសមាយោគោ;

យេ យេន បហាតព្វា, ធម្មា តេសំ បហានញ្ច។

កិច្ចានិ បរិញ្ញាទីនិ, យានិ វុត្តានិ អភិសមយកាលេ;

តានិ ច យថាសភាវេន, ជានិតព្វានិ សព្វានីតិ។

៨១៨។ តត្ថ បរិបុណ្ណពោធិបក្ខិយ, ភាវោតិ ពោធិបក្ខិយានំ បរិបុណ្ណភាវោ។ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, បញ្ច ពលានិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោតិ ហិ ឥមេ សត្តតិំស ធម្មា ពុជ្ឈនដ្ឋេន ពោធោតិ លទ្ធនាមស្ស អរិយមគ្គស្ស បក្ខេ ភវត្តា ពោធិបក្ខិយា នាម។ បក្ខេ ភវត្តាតិ ឧបការភាវេ ឋិតត្តា។

៨១៩។ តេសុ តេសុ អារម្មណេសុ ឱក្កន្ទិត្វា បក្ខន្ទិត្វា ឧបដ្ឋានតោ បដ្ឋានំ។ សតិយេវ បដ្ឋានំ សតិបដ្ឋានំ។ កាយវេទនាចិត្តធម្មេសុ បនស្ស អសុភ-ទុក្ខ-អនិច្ច-អនត្តាការគហណវសេន សុភ-សុខ-និច្ច-អត្ត-សញ្ញាបហានកិច្ចសាធនវសេន ច បវត្តិតោ ចតុធា ភេទោ ហោតិ។ តស្មា ចត្តារោ សតិបដ្ឋានាតិ វុច្ចតិ។

៨២០។ បទហន្តិ ឯតេនាតិ បធានំ។ សោភនំ បធានំ សម្មប្បធានំ។ សម្មា វា បទហន្តិ ឯតេនាតិ សម្មប្បធានំ។ សោភនំ វា តំ កិលេសវិរូបបវត្តិវិរហិតតោ បធានញ្ច ហិតសុខនិប្ផាទកដ្ឋេន សេដ្ឋភាវាវហនតោ បធានភាវករណតោ វាតិ សម្មប្បធានំ។ វីរិយស្សេតំ អធិវចនំ។ តយិទំ ឧប្បន្នានុប្បន្នានំ អកុសលានំ បហានានុប្បត្តិកិច្ចំ អនុប្បន្នុប្បន្នានញ្ច កុសលានំ ឧប្បត្តិដ្ឋិតិកិច្ចំ សាធយតីតិ ចតុព្ពិធំ ហោតិ, តស្មា ចត្តារោ សម្មប្បធានាតិ វុច្ចតិ។

៨២១។ បុព្វេ វុត្តេន ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។ តស្សា សម្បយុត្តាយ បុព្វង្គមដ្ឋេន ផលភូតាយ បុព្វភាគការណដ្ឋេន ច ឥទ្ធិយា បាទោតិ ឥទ្ធិបាទោ។ សោ ឆន្ទាទិវសេន ចតុព្ពិធោ ហោតិ, តស្មា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទាតិ វុច្ចតិ។ យថាហ – “ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឆន្ទិទ្ធិបាទោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ វីរិយិទ្ធិបាទោ វីមំសិទ្ធិបាទោ”តិ (វិភ· ៤៥៧)។ ឥមេ លោកុត្តរាវ។ លោកិយា បន “ឆន្ទញ្ចេ ភិក្ខុ អធិបតិំ ករិត្វា លភតិ សមាធិំ, លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ។ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទសមាធី”តិអាទិវចនតោ (វិភ· ៤៣២) ឆន្ទាទិអធិបតិវសេន បដិលទ្ធធម្មាបិ ហោន្តិ។

៨២២។ អស្សទ្ធិយកោសជ្ជបមាទវិក្ខេបសម្មោហានំ អភិភវនតោ អភិភវនសង្ខាតេន អធិបតិយដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ។ អស្សទ្ធិយាទីហិ ច អនភិភវនីយតោ អកម្បិយដ្ឋេន ពលំ។ តទុភយម្បិ សទ្ធាទិវសេន បញ្ចវិធំ ហោតិ, តស្មា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានីតិ វុច្ចន្តិ។

៨២៣។ ពុជ្ឈនកសត្តស្ស បន អង្គភាវេន សតិអាទយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា, និយ្យានិកដ្ឋេន ច សម្មាទិដ្ឋិអាទយោ អដ្ឋ មគ្គង្គា ហោន្តិ។ តេន វុត្តំ “សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ”តិ។

ប័៦៖ ឡាតិ ឡរយ សត្តតិំស ខៅឌិបក្ខិយធម្មា ឫទ្ធាការកេ ខលាកិយចិបឃ្សតាយ ចត្តយាតាយ ទុក្ខសចិឆេត កាយំ បរិក្កណ្ហតា ច កាយាតុបឃ្សតាសតិបដ្ឋាតំ, តចចិឆេត ខចឥតំ បរិក្កណ្ហតា ច ខចឥតាតុបឃ្សតាសតិបដ្ឋាតំ, ខសាឡូអសចិឆេត ចិត្តំ បរិក្កណ្ហតា ច ចិត្តាតុបឃ្សតាសតិបដ្ឋាតំ, បញ្ចាចិឆេត ធម្មេ បរិក្កណ្ហតា ច ធម្មាតុបឃ្សតាសតិបដ្ឋាតំ៑ ឡាយម្ភិ អត្តការេច អតុប្បត្តបុព្វំ បរឃ្ស ក្ខប្បត្តំ អកុសលំ ជិស្វា “យថា បដិបត្តខ្សេតំ ក្ខប្បត្តំ, ត ពថា បដិបជ្ជិស្សាមិ ឲចំ ខយ ឲតំ តុប្បជ្ជិស្សតី”តិ, តឃ្ស អតុប្បាឌាយ ចាយមតការេល បធមំ សម្មប្បធាតំ៑ អត្តតោ សមុទាចារប្បត្តំ អកុសលំ ជិស្វា តឃ្ស បហាតាយ ចាយមតការេល ទុតិយំ៑ ឡាយម្ភិ អត្តការេច អតុប្បត្តបុព្វំ ឈាតំ ចា ចិបឃ្សតំ ចា ក្ខប្បាខេតុំ ចាយមត្តឃ្ស តតិយំ៑ ក្ខប្បត្តំ យថា ត បរិហាយតិ, ឲចំ បុតប្បុតំ ក្ខប្បាខេត្តឃ្ស ចតុត្ថំ សម្មប្បធាតំ៑ ឈត្ថិ ឆុទំ កត្វា កុសលុប្បាឌតការេល ឈត្ថិទ្ធិបាខោ៑ មិច្ឆាចាចាយ ចិខមណការេល សម្មាចាចាតិ ឲចំ តាតាចិខត្តសុ លព្ភត្តិ៑ ឡរយេសំ បត ចតុត្តំ ញាណាតំ ក្ខប្បត្តិការេល ឲកចិខត្ត លព្ភត្តិ៑ ឋលក្ខណេ ឆេបត្វា ចត្តារោ សម្មប្បធាតេ អចេយេសា ខេតក្តិស លព្ភត្តិ៑

ប័៦៥៑ ឲចំ ឲកចិខត្ត លព្ភមាតេសុ ខចខេតសុ ឲកាច តិព្វាតាខម្មណា សតិ កាយាឌីសុ សុកសញ្ញាឌិប្បហាតកិច្ចសាធតចសេត ចត្តារោ សតិបដ្ឋាតាតិ ចុច្ចតិ៑ ឲកមេច ច ចីរិយំ អតុប្បត្តាតំ អតុប្បាឌាឌិកិច្ចសាធតចសេត ចត្តារោ សម្មប្បធាតាតិ ចុច្ចតិ៑ ខសខេសុ បត ហាបតចឌ្ឍត តត្ថិ៑

ប័៦៩៑ អបិច ខេតសុ –

តច ឲកចិធា ឲខកា, ខច្ឆធាធ ចតុ បញ្ចធា;

អដ្ឋធា តចធា ខេច, ឡាតិ ឈព្វា កចត្តិ ខេត៑

តច ឲកចិធាតិ ឈត្ថា, ចិត្តំ, បីតិ, បឃ្សទ្ធិ, ក្ខបេក្ខា, សង្កប្បោ, ចាចា, កម្មត្តោ, អាឌីចោតិ ឡរយ តច ឈត្ថិទ្ធិបាឌាឌិចសេត ឲកចិធាច ខហាត្តិ, ត អញ្ញា កោដ្ឋាសំ កជត្តិ៑ ឲខកា ខច្ឆធាតិ សទ្ធា ឡាត្រ្ទិយ, ពលចសេត ខច្ឆធា ជិតា៑ អឆ ចតុ បញ្ចធាតិ អឆខេញ្ញា ឲខកា ចតុធា, អខេញ្ញា បញ្ចធា ជិខេតាតិ អខត្ថោ៑ តត្ថ សមាធិ ឲខកា ឡាត្រ្ទិយ, ពល, ខៅជ្ឈង្គ, មគ្គង្គចសេត ចតុធា ជិខេតា៑ បញ្ញា ខេតសុ ចតុត្ថ ឡាទ្ធិបាឌកោដ្ឋាសឃ្ស ច ចសេត បញ្ចធា៑ អដ្ឋធា តចធា ខេចាតិ អបខោ ឲខកា អដ្ឋធា, ឲខកា តចធា ជិខេតាតិ អខត្ថោ៑ ចតុសតិបដ្ឋាត, ឡាត្រ្ទិយ, ពល, ខៅជ្ឈង្គ, មគ្គង្គចសេត សតិ អដ្ឋធា ជិតា៑ ចតុសម្មប្បធាត, ឡាទ្ធិបាឌ, ឡាត្រ្ទិយ, ពល, ខៅជ្ឈង្គ, មគ្គង្គចសេត ចីរិយំ តចធាតិ៑ ឲចំ –

ទុក្ខេសច អសម្មិត្តា, ខហាត្តខេត ខៅឌិបក្ខិយា;

កោដ្ឋាសខេតា សត្តចិធា, សត្តតិំសប្បភេឌតោ៑

សកិច្ចតិប្បាឌតខេតា, សទុបេត ច ចុត្តិខេតា;

សព្វេច អរិយមគ្គឃ្ស, សម្ភេច សម្ភចត្តិ ខេតតិ៑

ចុដ្ឋានពាលវយាសោកកថា

ប័៦លិ៑ចុដ្ឋានពាលវយាសោភេកាតិ ចុដ្ឋានេច្ចោច ពាលវយាសោភេកា ច៑ លេកិយថិបឡ្សតា ហិ និមិត្តារេមូលត្តា នេច បចត្តិការេលឡ្ស ច វយុងយឡ្ស អវយុដ្ឋិគ្គតេតា តេច និមិត្តា ត បចត្តា ចុដ្ឋាតិ៑ កោ(ពក្យកាលំ វយុងយឡ្ស អវយុដ្ឋិគ្គតេតា បចត្តា ត ចុដ្ឋាតិ៑ និដ្ឋាតារេមូលតេតា បត និមិត្តា ចុដ្ឋាតីតិ ឲកេតា ចុដ្ឋាតំ ហោតិ៑ តេតាហ “ពាហិដ្ឋាចុដ្ឋានចិចដ្ឋេត បញ្ញា កោ(ពក្យកាលា”ត្តិ (បដិ៑ យ៑ យាតិកា ១៑១០)៑ តថា “វុប្បាដា ចិចដ្ឋិត្វា អត្ថប្បាគំ បណ្ណគ្គតីតិ កោ(ពក្យ, បចត្តា ចិចដ្ឋិត្វា”តិ (បដិ៑ យ៑ ១៑ ៥២) វត្ថុំ តេចឌិតត្ថំ៑ ពួយាតិ បត ចត្តារិបិ ពាលោតិ អតិមិត្តារេមូលត្តា និមិត្តតេតា ចុដ្ឋហត្តិ, វយុងយឡ្ស វយុដ្ឋិគ្គតេតា បចត្តា ចុដ្ឋហត្តីតិ ឲ្យកតេតា ចុដ្ឋាតាតិ ហោត្តិ៑

តេត ចុត្តិ –

“កថំ ឲ្យកតេតា ចុដ្ឋានចិចដ្ឋេត បញ្ញា យេក្ក ពាលំ?

“សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ងឡ្សតេដ្ឋេត វយុមាឌិដ្ឋិ មិច្ឆាឌិដ្ឋិយា ចុដ្ឋាតិ, តងត្ថចត្តកកិលេសេហិ ច លតេន្ធិហិ ច ចុដ្ឋាតិ, ពាហិដ្ឋា ច វត្តនិមិតេត្តហិ ចុដ្ឋាតិ៑ តេត ចុច្ចតិ ឲ្យកតេតា ចុដ្ឋានចិចដ្ឋេត បញ្ញា យេក្ក ពាលំ៑ អភិនិរោបតេដ្ឋេត វយុមាវដ្ឋបេប្បា មិច្ឆាវដ្ឋប្បា...បេ... បរិក្កហេដ្ឋេត វយុមាចាចា មិច្ឆាចាចាយ៑ វយុដ្ឋានេដ្ឋេត វយុមាកម្មន្តោ៑ តេចាងាតេដ្ឋេត វយុមាអាឌីតេចា៑ បក្កហេដ្ឋេត វយុមាចាយាមោ ៑ វុបដ្ឋានេដ្ឋេត វយុមាវតិ៑ អចិក្ខេបេដ្ឋេត វយុមាវយាឌិ មិច្ឆាវយាឌិតេតា ចុដ្ឋាតិ, តងត្ថចត្តកកិលេសេហិ ច លតេន្ធិហិ ច ចុដ្ឋាតិ, ពាហិដ្ឋា ច វត្តនិមិតេត្តហិ ចុដ្ឋាតិ៑ តេត ចុច្ចតិ ‘ឲ្យកតេតា ចុដ្ឋានចិចដ្ឋេត បញ្ញា យេក្ក ពាលា’ត្តិ៑

“វកងាកាមិមគ្គក្ខណេ ងឡ្សតេដ្ឋេត វយុមាឌិដ្ឋិ...បេ... អចិក្ខេបេដ្ឋេត វយុមាវយាឌិ ឱឡាអារិកា កាមរាគវំយោជតា បដិឃវំយោជតា ឱឡាអារិកា កាមរាកាត្យវយា បដិឃាត្យវយា ចុដ្ឋាតិ...បេ...៑

“អតាកាមិមគ្គក្ខណេ ងឡ្សតេដ្ឋេត វយុមាឌិដ្ឋិ...បេ... អចិក្ខេបេដ្ឋេត វយុមាវយាឌិ អត្យវហកតា កាមរាកវំយោជតា បដិឃវំយោជតា អត្យវហកតា កាមរាកាត្យវយា បដិឃាត្យវយា ចុដ្ឋាតិ...បេ...៑

“អរហត្តមគ្គក្ខណេ ងឡ្សតេដ្ឋេត វយុមាឌិដ្ឋិ...បេ... អចិក្ខេបេដ្ឋេត វយុមាវយាឌិ រូបរាកា អរូបរាកា មាតា វុឌ្ឍច្ចា អចិជ្ជាយ មាតាត្យវយា កចរាកាត្យវយា អចិជ្ជាត្យវយា ចុដ្ឋាតិ, តងត្ថចត្តកកិលេសេហិ ច លតេន្ធិហិ ច ចុដ្ឋាតិ, ពាហិដ្ឋា ច វត្តនិមិតេត្តហិ ចុដ្ឋាតិ៑ តេត ចុច្ចតិ ‘ឲ្យកតេតា ចុដ្ឋានចិចដ្ឋេត បញ្ញា យេក្ក ពាលា’”ត្តិ (បដិ៑ យ៑ ១៑៩១)៑

ប័៦ប័៑ លេកិយាតច្ចា អដ្ឋត្ថំ វយាបត្តីតំ កាចតាការេល វយចពាលំ អងិកំ ហោតិ៑ អតិច្ចាត្យបឡ្សតាឌីតំ កាចតាការេល ថិបឡ្សតាពាលំ៑ អរិយមគ្គក្ខណេ បត យ្យកតន្ធា តេ ឆមុា បចត្តត្តិ អញ្ញាមញ្ញា អតតិចត្តតេដ្ឋេត៑ តស្មា ពួមេយ្យ ចត្យវ្យបិ ពាលោលេវ្យ វុកយពាលវយាសោភេកា ហោតិ៑ យថាហ –

“ៗ្ឌ្ឋមហាភូតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច ចុដ្ឋហតោ ចិត្តស្ស ឲ្យក្កតា អចិន្តេបិ មយាឆិ តិទោឆកោចទោ, អចិន្ត្រាមហាភូតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច ចុដ្ឋហតោ អត្ថបស្សតដ្ឋេត ចិបស្សតា តិទោឆកោចទោ៊ ឬតិ ចុដ្ឋាតដ្ឋេត មយឆចិបស្សតា ឲ្យកទោ ហោត្តិ, ឃុកត្ថា ហោត្តិ, អញ្ញាមញ្ញា តាតិចត្តត្តិតិ៊ តេត ចុត្តិតិ ចុដ្ឋាតដ្ឋេត មយឆចិបស្សត៌ ឃុកត្ថ៌ ភាចតី”តិ (បដិ៊ ម៊ ៦៊៥)៊

ឲ្យចេមត្ត ចុដ្ឋាតពលមយាឃោកា ចេឌិតត្ថា៊

បហាតត្តាឆម្ពុបហាតកថា

ប័៦៥៊ឃេឃេត បហាតត្តា ឆម្ពុ, តេរ៉ំ បហាតត្តាតិ ឬមេយ្យ បត ចត្តស្ស ចារោណស្ស ឃេ ឆម្ពុ ឃេត ចារោណត បហាតត្តា, តេរ៉ំ បហាតត្តា ខាតិតត្ថា៊ ឲ្យតាតិ ហិ ឃចារោក៉

រ៉ំឃោខតកិលេសមិត្តត្តទេលោកឆម្ពុមត្តទ្រិយចិបល្លាសកត្ថអកតិអាសចឆ្លឃោកតិចទោណបទោយាេ៍ម៉ាបិដាតអត្ថមឃមលអក្សុមលកម្ពុបឆចិត្តឞ្ញាឆមក្ខាតាត៌ ឆម្ពុត៌ បហាតកទោតិ៊

តត្ត រ៉ំឃោខតាតីតិ ខន្ធេហិ ខន្ធាត៌ ចលេត កម្ពុស្ស ក្សេក្កត ចា មត្តាត៌ រ៉ំឃោខកត្តា ទ្យបទោកាឆេយា ឆម ឆម្ពុ ចុត្តិ៊ ឃាចញ្ញាតេ, តាច ឲ្យតេរ៉ំ អត្ថបទោមាតិ៊ តត្រាបិ ទ្យបទោកា អទ្យបទោកា មាតេតា ៗ្ឌ្ឋិ អចិន្ត្រាតិ ឬមេ បត្ថ ៗ្ឌ្ឋិតិត្តត្តតកាលត្ថាឌិរ៉ំឃោខកត្តា ៗ្ឌ្ឋិកាកិឃរ៉ំឃោខតាតិ តាម៊ មក្កាឃឌ្ឋិ ចិចិកិត្ថា ឞីលត្តតបទោមាមោ កាមទោកា បដិឃោតិ ឬមេ បត្ថ អឆោតិត្តត្តតកាលត្ថាឌិរ៉ំឃោខកត្តា អឆោកាកិឃរ៉ំឃោខតាតិ តាម៊

កិលេសាតិ មឃំ រ៉ំកិលិដ្ឋត្តា មយ្យឃុត្តឆម្ពុតត្ថា រ៉ំកិលេសិកត្តា លោភោ ទោសោ មោហោ មាតេតា ឌិដ្ឋិ ចិចិកិត្ថា ចិត៌ ៗ្ឌ្ឋិ អហិទិក៉ំ អតោត្តប្បត្តិ ឬមេ ឆម ឆម្ពុ៊

មិត្តត្តាតិ មិត្ថាបចត្តតោ មិត្ថាឌិដ្ឋិ មិត្ថាមក្កប្បោ មិត្ថាចាចា មិត្ថាកម្ពុត្តោ មិត្ថាអាឌីចោ មិត្ថាចាយាមោ មិត្ថាមតិ មិត្ថាមយាឌីតិ ឬមេ អដ្ឋ ឆម្ពុ៊ មិត្ថាចិមុត្តិមិត្ថាចារោណហិ ចា មត្តិ ឆម៊

លោកឆម្ពុាតិ លោកប្បចត្តិឃា មតិ អត្ថបទោឆម្ពុកត្តា លាភោ អលាភោ ឃមោ អឃមោ ម្សុចំ ទុក្ខំ តិត្ថា បរ៉ំមាតិ ឬមេ អដ្ឋ៊ ឬឆ បត ការណោបចារេត លាភាឌិចត្ថុកស្ស អត្ថតឃស្ស អលាភាឌិចត្ថុកស្ស បដិឃស្ស ចេត៌ លោកឆម្ពុក្កហណេត កហណំ កតត្តិ ចេឌិតត្ថា៊

មត្ថទ្រិយាតីតិ អាចាមមត្ថទ្រិយំ ក្សុលមត្ថទ្រិយំ លាភមត្ថទ្រិយំ ឆម្ពុមត្ថទ្រិយំ ចណ្ណមត្ថទ្រិយត្តិ ឬយាស្ស អាចាមាឌីស្ស អញ្ញោរ៉ំ មាឆារណភាចំ អមហតាការេត បចត្តាតិ បត្ថ មត្ថទ្រិយាតិ៊

ចិបល្លាមាតិ អតិត្ថទុក្ខអតត្តអស្សុភេស្សេច ចត្ថុស្ស “តិត្ថំ ម្សុចំ អត្តា ស្សុភ”ត្តិ ឲ្យចំ បចត្តា មញ្ញាចិបល្លាមោ ចិត្តចិបល្លាមោ ឌិដ្ឋិចិបល្លាមោតិ ឬមេ តយោ៊

កត្ថាតិ តាមកាយស្ស ចេច ទ្យបកាយស្ស ច កត្ថតតោ អតិឈ្ឍាឆយោ ចត្តាទោ៊ តថា ហិ តេ អតិឈ្ឍា កាយកត្ថោ, ព្យាបាទោ កាយកត្ថោ,

សីលព្ពតបរាមាសោ កាយគន្ថោ, ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ឥច្ចេវ វុត្តា។

អគតីតិ ឆន្ទទោសមោហភយេហិ អកត្តព្ពករណស្ស, កត្តព្ពករណស្ស ច អធិវចនំ។ តញ្ហិអរិយេហិ អគន្តព្ពត្តា អគតីតិ វុច្ចតិ។

អាសវាតិ អារម្មណវសេន អាគោត្រភុតោ, អាភវគ្គតោ ច សវនា, អសំវុតេហិ វា ទ្វារេហិ ឃដឆិទ្ទេហិ ឧទកំ វិយ សវនតោ និច្ចបគ្ឃរណដ្ឋេន សំសារទុក្ខស្ស វា សវនតោ កាមរាគភវរាគមិច្ឆាទិដ្ឋិអវិជ្ជានមេតំ អធិវចនំ។

ភវសាគរេ អាកឌ្ឍនដ្ឋេន ទុរុត្តរណដ្ឋេន ច ឱឃាតិបិ, អារម្មណវិយោគស្ស ចេវ ទុក្ខវិយោគស្ស ច អប្បទានតោ យោគាតិបិ តេសញ្ញេវ អធិវចនំ។

នីវរណានីតិ ចិត្តស្ស អាវរណនីវរណបដិច្ឆាទនដ្ឋេន កាមច្ឆន្ទាទយោ បញ្ច។

បរាមាសោតិ តស្ស តស្ស ធម្មស្ស សភាវំ អតិក្កម្ម បរតោ អភូតំ សភាវំ អាមសនាការេន បវត្តនតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ឯតំ អធិវចនំ។

ឧបាទានានីតិ សព្ពាការេន បដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេសេ វុត្តានិ កាមុបាទានាទីនិ ចត្តារិ។

អនុសយាតិ ថាមគតដ្ឋេន កាមរាគានុសយោ, បដិឃ, មាន, ទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, ភវរាគ, អវិជ្ជានុសយោតិ ឯវំ វុត្តា កាមរាគាទយោ សត្ត។ តេ ហិ ថាមគតត្តា បុនប្បុនំ កាមរាគាទីនំ ឧប្បត្តិហេតុភាវេន អនុសេន្តិយេវាតិ អនុសយា។

មលាតិ តេលញ្ជនកលលំ វិយ សយញ្ច អសុទ្ធត្តា, អញ្ញេសញ្ច អសុទ្ធភាវករណតោ លោភទោសមោហា តយោ។

អកុសលកម្មបថាតិ អកុសលកម្មភាវេន ចេវ ទុគ្គតីនញ្ច បថភាវេន បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុមិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ បិសុណាវាចា ផរុសវាចា សម្ផប្បលាបោ អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋីតិ ឥមេ ទស។

អកុសលចិត្តុប្បាទាតិ លោភមូលា អដ្ឋ ទោសមូលា ទ្វេ មោហមូលា ទ្វេតិ ឥមេ ទ្វាទស។

ប័១០។ ឥតិ ឯតេសំ សំយោជនាទីនំ ធម្មានំ ឯតានិ យថាយោគំ បហាតព្ពាតិ។ កថំ? សំយោជនេសុ តាវ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្ពតបរាមាសោ អបាយគមនីយា ច កាមរាគបដិឃាតិ ឯតេ បញ្ច ធម្មា បឋមញាណវជ្ឈា, សេសា កាមរាគបដិឃា ឱឡារិកា ទុតិយញាណវជ្ឈា, សុខុមា តតិយញាណវជ្ឈា, រូបរាគាទយោ បញ្ចបិ ចតុត្ថញាណវជ្ឈា។ ឯវំ បរតោបិ ច យត្ថ យត្ថ ឯវសទ្ទេន និយមំ ន ករិស្សាម។ តត្ថ តត្ថ យំ យំ “ឧបរិញាណវជ្ឈា”តិ វក្ខាម, សោ សោ បុរិមញាណេហិ ហតាបាយគមនីយាទិភាវោវ ហុត្វា ឧបរិញាណវជ្ឈោ ហោតីតិ វេទិតព្ពោ។

កិលេសេសុ ទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆា បឋមញាណវជ្ឈា, ទោសោ តតិយញាណវជ្ឈា, លោភមោហមានថិនុទ្ធច្ចអហិរិកអនោត្តប្បានិ ចតុត្ថញាណវជ្ឈានិ។

មិច្ឆត្តេសុ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មុសាវាទោ មិច្ឆាកម្មន្តោ មិច្ឆាអាជីវោតិ ឥមេ បឋមកោដ្ឋាសោ, មិច្ឆាសង្កប្បោ បិសុណវាចា ផរុសវាចាតិ ឥមេ តតិយកោដ្ឋាសោ, ចេតនាយេវ ចេត្ត វាចាតិ វេទិតព្វា។ សម្ផប្បលាបមិច្ឆាវាយាមសតិសមាធិវិមុត្តិញាណានិ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោតិ។

លោកធម្មេសុ បដិឃោ តតិយកោដ្ឋាសោ, អនុនយោ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ, យសេ ច បសំសាយ ច អនុនយោ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោតិ ឯកេ។ មច្ឆរិយានិ បឋមកោដ្ឋាសោតេវ។

វិបល្លាសេសុ អនិច្ចេ និច្ចំ, អនត្តនិ អត្តាតិ ច សញ្ញាចិត្តទិដ្ឋិវិបល្លាសា, ទុក្ខេ សុខំ, អសុភេ សុភន្តិ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ចាតិ ឥមេ បឋមកោដ្ឋាសោ, អសុភេ សុភន្តិ សញ្ញាចិត្តវិបល្លាសា តតិយកោដ្ឋាសោ, ទុក្ខេ សុខន្តិ សញ្ញាចិត្តវិបល្លាសា ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ។

គន្ថេសុ សីលព្វតបរាមាសឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថា បឋមកោដ្ឋាសោ, ព្យាបាទកាយគន្ថោ តតិយកោដ្ឋាសោ, ឥតរោ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ។

អគតិ បឋមកោដ្ឋាសោវ។

អាសវេសុ ទិដ្ឋាសវោ បឋមកោដ្ឋាសោ, កាមាសវោ តតិយកោដ្ឋាសោ, ឥតរេ ទ្វេ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ។ ឱឃយោគេសុបិ ឯសេវ នយោ។

នីវរណេសុ វិចិកិច្ឆានីវរណំ បឋមកោដ្ឋាសោ កាមច្ឆន្ទោ ព្យាបាទោ កុក្កុច្ចន្តិ តីណិ តតិយកោដ្ឋាសោតិ, ថីនមិទ្ធុទ្ធច្ចានិ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោតិ។

បរាមាសោ បឋមកោដ្ឋាសោវ។

ឧបាទានេសុ សព្វេសម្បិ លោកិយធម្មានំ វត្ថុកាមវសេន កាមាតិ អាគតត្តា រូបារូបរាគោបិ កាមុបាទានេ បតតិ, តស្មា តំ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ សេសានិ បឋមកោដ្ឋាសោតិ។

អនុសយេសុ ទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆានុសយា បឋមកោដ្ឋាសោវ, កាមរាគបដិឃានុសយា តតិយកោដ្ឋាសោ, មានភវរាគាវិជ្ជានុសយា ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ។

មលេសុ ទោសមលំ តតិយកោដ្ឋាសោ ឥតរានិ ចតុត្ថកោដ្ឋាសោតិ។

អកុសលកម្មបថេសុ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋីតិ ឥមេ បឋមកោដ្ឋាសោ, បិសុណវាចា ផរុសវាចា ព្យាបាទោតិ តយោ តតិយកោដ្ឋាសោ, សម្ផប្បលាបាភិជ្ឈា ចតុត្ថកោដ្ឋាសោ។

អកុសលចិត្តុប្បាទេសុ ចត្តារោ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តា វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តោ ចាតិ បញ្ច បឋមកោដ្ឋាសោវ, ទ្វេ បដិឃសម្បយុត្តា តតិយកោដ្ឋាសោ, សេសា ចតុត្ថកោដ្ឋាសោតិ។

យញ្ច យេន វជ្ឈំ តំ តេន បហាតព្វំ នាម។ តេន វុត្តំ “ញាតិ ឯតេសំ សំយោជនាទីនំ ញាណេហិ ញាណានិ យថាយោគំ បហាតព្វានី”តិ។

៨៣១។ កិំ បនេតានិ ឯតេ ឆេយ្យ អតីតានាគតេ បជហន្តិ ឧទាហុ បច្ចុប្បន្នេតិ។ កិំ បនេត្ថ យទិ តាវ អតីតានាគតេ, អផលោ វាយាមោ អាបជ្ជតិ។ កស្មា? បហាតព្ពានំ នត្ថិតាយ។ អថ បច្ចុប្បន្នេ, តថាបិ អផលោ, វាយាមេន សទ្ធិំ បហាតព្ពានំ អត្ថិតាយ, សំកិលេសិកា ច មគ្គភាវនា អាបជ្ជតិ, វិប្បយុត្តតា វា កិលេសានំ, ន ច បច្ចុប្បន្នកិលេសោ ចិត្តវិប្បយុត្តោ នាម អត្ថីតិ។ នាយំ អាវេណិកា ចោទនា។ បាឡិយំយេវ ហិ “ស្វាយំ កិលេសេ បជហតិ, អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, អនាគតេ កិលេសេ បជហតិ, បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតី”តិ វត្វា, បុន “ហញ្ចិ អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, តេនហិ ខីណំ ខេបេតិ, និរុទ្ធំ និរោធេតិ, វិគតំ វិគមេតិ, អត្ថង្គតំ អត្ថង្គមេតិ។ អតីតំ យំ នត្ថិ, តំ បជហតី”តិ (បដិ។ ម។ ៣។២១) ច វត្វា, “ន អតីតេ កិលេសេ បជហតី”តិ បដិក្ខិត្តំ។

តថា “ហញ្ចិ អនាគតេ កិលេសេ បជហតិ, តេនហិ អជាតំ បជហតិ, អនិព្ពត្តំ បជហតិ, អនុប្បន្នំ បជហតិ, អបាតុភូតំ បជហតិ។ អនាគតំ យំ នត្ថិ, តំ បជហតី”តិ ច វត្វា, “ន អនាគតេ កិលេសេ បជហតី”តិ បដិក្ខិត្តំ។

តថា “ហញ្ចិ បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតិ, តេនហិ រត្តោ រាគំ បជហតិ។ ទុដ្ឋោ ទោសំ, មូឡ្ហោ មោហំ, វិនិពទ្ធោ មានំ, បរាមដ្ឋោ ទិដ្ឋិំ, វិក្ខេបគតោ ឧទ្ធច្ចំ, អនិដ្ឋង្គតោ វិចិកិច្ឆំ, ថាមគតោ អនុសយំ បជហតិ។ កណ្ហសុក្កា ធម្មា យុគនទ្ធាវ វត្តន្តិ។ សំកិលេសិកា មគ្គភាវនា ហោតី”តិ ច វត្វា, “ន អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, ន អនាគតេ, ន បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតី”តិ សព្ពំ បដិក្ខិបិត្វា, “តេនហិ នត្ថិ មគ្គភាវនា, នត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា, នត្ថិ កិលេសប្បហានំ, នត្ថិ ធម្មាភិសមយោ”តិ បញ្ហាបរិយោសានេ “ន ហិ នត្ថិ មគ្គភាវនា...បេ... នត្ថិ ធម្មាភិសមយោ”តិ បដិជានិត្វា “យថា កថំ វិយា”តិ វុត្តេ ឥទំ វុត្តំ –

“សេយ្យថាបិ តរុណោ រុក្ខោ អជាតផលោ, តមេនំ បុរិសោ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ, យេ តស្ស រុក្ខស្ស អជាតផលា, តេ អជាតាយេវ ន ជាយន្តិ, អនិព្ពត្តាយេវ ន និព្ពត្តន្តិ, អនុប្បន្នាយេវ ន ឧប្បជ្ជន្តិ, អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ, ឯវមេវ ឧប្បាទោ ហេតុ ឧប្បាទោ បច្ចយោ កិលេសានំ និព្ពត្តិយាតិ ឧប្បាទេ អាទីនវំ ទិស្វា អនុប្បាទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ, អនុប្បាទេ ចិត្តស្ស បក្ខន្ទត្តា យេ អាយូហនបច្ចយា កិលេសា និព្ពត្តេយ្យុំ, តេ អជាតាយេវ ន ជាយន្តិ...បេ... អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ, ឯវំ ហេតុនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ។ បវត្តំ ហេតុ...បេ... និមិត្តំ ហេតុ...បេ... អាយូហនា ហេតុ...បេ... អនាយូហនេ ចិត្តស្ស បក្ខន្ទត្តា យេ អាយូហនបច្ចយា កិលេសា និព្ពត្តេយ្យុំ, តេ អជាតាយេវ...បេ... អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ, ឯវំ ហេតុនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ។ ឯវំ អត្ថិ មគ្គភាវនា, អត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា, អត្ថិ កិលេសប្បហានំ, អត្ថិ ធម្មាភិសមយោ”តិ (បដិ។ ម។ ៣។២១)។

៨៣២។ ឯតេន កិំ ទីបិតំ ហោតិ? ភូមិលទ្ធានំ កិលេសានំ បហានំ ទីបិតំ ហោតិ។ ភូមិលទ្ធា បន កិំ អតីតានាគតា ឧទាហុ បច្ចុប្បន្នាតិ។ ភូមិលទ្ធុប្បន្នា ឯវ នាម តេ។

៨៣៣។ ឧប្បន្នំ ហិ វត្តមានភូតាបគតោកាសកតភូមិលទ្ធវសេន អនេកប្បភេទំ។ តត្ថ សព្ពម្បិ ឧប្បាទជរាភង្គសមង្គិសង្ខាតំ វត្តមានុប្បន្នំ។ អារម្មណរសំ អនុភវិត្វា និរុទ្ធំ អនុភូតាបគតសង្ខាតំ កុសលាកុសលំ ឧប្បាទាទិត្តយំ អនុប្បត្វា និរុទ្ធំ ភូតាបគតសង្ខាតំ សេសសង្ខតញ្ច ភូតាបគតុប្បន្នំ នាម។ “យានិស្ស តានិ បុព្ពេ កតានិ កម្មានី”តិ (ម។ និ។ ៣។២៤៨) ឯវមាទិនា នយេន វុត្តំ កម្មំ អតីតម្បិ សមានំ អញ្ញំ វិបាកំ បដិពាហិត្វា អត្តនោ វិបាកស្សោកាសំ កត្វា ឋិតត្តា, តថា កតោកាសញ្ច វិបាកំ អនុប្បន្នម្បិ សមានំ ឯវំ កតេ ឱកាសេ ឯកន្តេន ឧប្បជ្ជនតោ ឱកាសកតុប្បន្នំ នាម។ តាសុ តាសុ ភូមីសុ អសមូហតំ អកុសលំ ភូមិលទ្ធុប្បន្នំ នាម។

ប៉ែ៦១៖ ៤តូ្ត ច ក្ខមិយា ក្ខមិលទ្ធស្ស ច តាតត្តំ ចេផិតព្ពំ៖ ក្ខមីតិ ហិ ចិបស្សតាយ អារេម្មណក្ខតា តេក្ខមកា បច្ចាល្លន្លា៖ ក្ខមិលទ្ធិ តាយ តេយុ ឈេន្លសុ ឧប្បជ្ជិតុំ

កិលេសជាតំ៖ តេតហិ យា ក្ខមិ លទ្ធា តាយ ហោតីតិ ឧច្ចា ក្ខមិលទ្ធិ ចុច្ចតិ, យា ច តោ ត អារម្មណេយត៖ អារម្មណេយត ហិ ឧឞ្ណបិ អតីតាតាកតេ

បរិព្ញាតេពបិ ច ពិឆាឃចាត់ ឈេន្ល អារេព្ភ កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ យថាកច្ចាទិតាប្បលចណ្ណាឌីត់ ឈេន្ល អារេព្ភ ឥយាទេឃ្យុបេដ្ឋ តត្ថុមាណចាកាឌីត់ ចិឃ៖ យឌិ ច

ពំ ក្ខមិលទ្ធិ តាយ មិយា, ឧស្ស អប្បហេឃ្យតោ ត កោខិ កចម្មុល បដហេឃ្យ៖ ចត្តុចេយត បត ក្ខមិលទ្ធិ ចេផិតព្ពំ៖ ឃត្ត ឃត្ត ហិ ចិបស្សតាយ អបរិព្ញាតា

ឈេន្លា ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧត្ត ឧត្ត ឧប្បាជតោ បក្ខតិ តេយុ ចដ្ឋម្មុល កិលេសជាតំ អត្តេសតិ៖ ពំ អប្បហីតឌ្ឋេន ក្ខមិលទ្ធិ ចេផិតព្ពំ៖

ប៉ែ៦៣៖ ឧត្ត ច ឃស្ស យេឃុ ឈេន្លសុ អប្បហីតឌ្ឋេន អត្តុឃយិតា កិលេសា, ឧស្ស តេ ៤ច ឈេន្លា តេពឝំ កិលេសាត់ ចត្ថុ, ត អេញ្ញាឝំ ឝត្តកា ឈេន្លា៖

អតីតាល្លន្លស្ស ច អប្បហីតាត្តុឃយិតាត់ កិលេសាត់ អតីតាល្លន្លាច ចត្ថុ, ត ឰកតេ៖ ៤ឃ តយោ អតាកាតាឌីឃុ៖ ឧថា កាមាចចរាល្លន្លស្ស

អប្បហីតាត្តុឃយិតាត់ កិលេសាត់ កាមាចចរាល្លន្លាច ចត្ថុ, ត ឰកតេ៖ ៤ឃ តយោ ក្ខបិក្ខបិចចេយុ៖ សោតាបន្នាឌីឃុ បត ឃស្ស ឃស្ស អរិយប្បុគ្គលស្ស

ឈេន្លសុ ពំ ពំ ចដ្ឋម្មុល កិលេសជាតំ តេត តេត មគ្គេត បហីត់, ឧស្ស ឧស្ស តេ តេ ឈេន្លា បហីតាត់ តេពឝំ តេពឝំ ចដ្ឋម្មុលកិលេសាត់ អចត្ថុតោ ក្ខមីតិ ឧត្ត

ត លកតិ៖ បុត្តជ្ជនស្ស ឧព្ពសោច ចដ្ឋម្មុលកិលេសាត់ អប្បហីតត្តា ឃំកិញ្ចិ ការិឃមាត់ កម្មំ កុឧល អកុឧល ចា ហោតិ៖ ឩច្ចស្ស កម្មកិលេសបច្ចយា ចដ្ដំ

ចដ្ដតិ៖ ឧស្សេពំ ចដ្ឋម្មុល ក្ខបល្លន្លសេវច, ត ចេឌតាល្លន្លាឌីឃុ៖ ចិព្ញាណាល្លន្លសេវច ចា, ត ក្ខបល្លន្លាឌីឃ្វតិ ត ចត្តព្ពំ៖ កស្មា? អចិសេសេត បញ្ចឃ្វបិ ឈេន្លសុ

អត្តុឃយិតត្តា៖

ប៉ែ៦៤៖ កថំ? បចចិរយាឌិ ចិឃ ក្ខេក្ខ៖ ឃថា ហិ យហាក្ខេក្ខ បចចីតល អឌិដ្ឋាយ បចចិរឃញ្ញា អាបេបិរឃញ្ញា តិស្សាយ តប្បច្ចយា

ម្នុលឈន្លខាលបខាលបល្លចបលាសប្បុប្បផលេហិ ចឌ្ឍិត្វា តត់ ឰុខេត្វា យាច កប្បាចខាតា ពីជបរម្បរាយ ក្ខេក្ខបខេឈំ ឧត្តាតឃមាតេ ឌឹតេ ពំ

បចចិរយាឌិ ម្នុលេឃេច, ត ឈន្លាឌីឃុ...បេ... ផលេឃេច ចា, ត ម្នុលាឌីឃ្វតិ ត ចត្តព្ពំ៖ កស្មា? អចិសេសេត ឧព្ពស្សុ ម្នុលាឌីឃុ អត្តុកតត្តាតិ៖

ឃថា បត ឧស្សេច ក្ខេក្ខស្ស បុប្បផលាឌីឃុ តិព្ពិត្តោ ពោកោខិ បុរិសោ ចត្តុស្សុ ឌិសាស្សុ យណ្ណុកកណ្ឌកំ តាយ ចិសកណ្ឌកំ អាកោដេឃ្យ, អថ សោ ក្ខេក្ខ តេត

ចិសមេម្មស្សេត ចុដ្ឋោ បចចិរសអាបេបិរសាត់ បរិយាឌិណ្ណត្តា អប្បសចតឝម្មំ អាកម្មំ បុត ឧត្តាត់ តិព្ពត្តេត្តំ ត ឧក្កោឃ្យ, ឯចមេច ឈន្លបចត្តិឃំ

តិព្ពិត្តោ កុលបុត្តោ ឧស្ស បុរិសស្ស ចត្តុស្សុ ឌិសាស្សុ ក្ខេក្ខ ចិសយោជត់ ចិឃ អត្តតោ ឧត្តាតេ ចតុមគ្គកាចតំ អារកតិ៖ អថស្ស សោ ឈន្លឧត្តាតោ តេត

ចតុមគ្គចិសមេម្មស្សេត ឧព្ពសោ ចដ្ឋម្មុលកកិលេសាត់ បរិយាឌិណ្ណត្តា កិរិឃកាចមត្តាបាកពកាឃកម្មុឌិសព្ពកម្មប្បេកគតោ ហុត្វា អាយតិ

បុតព្ភចាតកិតិព្ពត្តតឝម្មំ អាកម្មំ កចត្តុរឧត្តាត់ តិព្ពត្តេត្តំ ត ឧក្កោតិ៖ ពេចល ចរិមចិព្ញាណតិរោធេត តិរិន្ធតោ ចិឃ ជាតវេចតោ អត្តុបាឌាតោ

បរិតិព្ពាឃតិ, ៤ចំ ក្ខមិយា ក្ខមិលទ្ធស្ស ច តាតត្តំ ចេផិតព្ពំ៖

ប៉ែ៦៥៖ អបិច អបរេបិ ឧមុទាចារអារម្មណាឌិក្កហិតអចិក្ខម្ពិតអឧម្មុហតចេយត ចត្តារិ ឧប្បត្តិ៖ ឧត្ត ចត្តមាតុប្បត្តេមេច ឧមុទាចារុប្បត្តិ៖ ចក្ខុាឌីត់ បត

អាបាឌកតេ អារម្មណេ បុព្ពភាគេ អត្តុប្បជ្ជមាតម្បិ កិលេសជាតំ អារម្មណស្ស អឌិក្កហិតត្តា ៤ច អបរភាគេ ៤កន្តេត ឧប្បត្តិតោ

អារម្មណាឌិក្កហិតុប្បត្តីតិ ចុច្ចតិ, កល្យាណីកាមេ បិណ្ឌាយ ចរតោ យហាតិស្សត្ថេរស្ស ចិសភាគក្ខបឝស្សនេត ឧប្បត្តកិលេសជាតំ ចិឃ៖ សមថចិបស្សតាត់

អញ្ញាតរចេយត អចិក្ខម្ពិតំ កិលេសជាតំ ចិត្តឧត្តតិមតាក្ខឡហម្បិ ឧប្បត្តិតិចារកស្ស ហេតុតោ អភាចា អចិក្ខម្ពិតុប្បត្តិ តាយ៖ សមថចិបស្សតាចេយត បត

ចិក្ខម្ពិតម្បិ អរិយមគ្គេត អឧម្មុហតត្តា ឧប្បត្តិឝម្មំ អតតីតតាយ អឧម្មុហតុប្បត្តីតិ ចុច្ចតិ, អាកាសេត កច្ឆន្តស្ស អដ្ឋឧមាបត្តិលាភិតោ ថេរស្ស

កុសុមិតរុក្ខេ ឧបចតេ បុប្បាតិ ឧច្ចិតត្តស្ស យធុរេត ឧរេត កាយតោ មាតុកាមស្ស កីតឧឝ្ឍតេត ឧប្បត្តកិលេសជាតំ ចិឃ៖ តិចិធម្បិ ចេចំ

អារម្មណាឌិក្កហិតាចិក្ខម្ពិតអឧម្មុហតុប្បត្តិ ក្ខមិលទ្ធេតេច ឧឞ្ណហំ កច្ឆតីតិ ចេផិតព្ពំ៖

ប័ឲ្យប័៑ ត្ថេច្ចតស្មិំ ចុត្តប្បកេដេ ភ្លប្បទេត្ត ឃនេចតំ ចត្តយាតក្ខតាបកេតាកាយកតាយយុគាចារសង្ខាតំ ចតុត្ថិឆំ ភ្លប្បត្តំ, តំ អយក្កចន្ទញ្ញា ទេកតឌីបិ ឆាយេលាត បហាតព្ពំ ត ហោតិ៑ ឃំ បទេតតំ ក្មយិលឞ្គារយុណាឌិក្កហិតអចិក្ខយ្ពិតអសយ្មហតសង្ខាតំ ភ្លប្បត្តំ, តស្ស តំ ភ្លប្បត្តកាចំ ចិតាយឃយាតំ ឃស្មា តំ តំ ទេលិកិយទេលិក្យុត្តរទោកាលំ ភ្លប្បជ្ជតិ, តស្មា តំ សព្ពម្បិ បហាតព្ពំ ហោតីតិ៑ ឲចទេយត្ត ទេឃ ទេឃត បហាតព្ពា ឆយា, ទេតសំ បហាតព្វា ឌានិតព្ពា៑

បរិញ្ញាឌិកិច្ចកថា

ប័ឲ្យឌ័៑

កិច្ចាតិ បរិញ្ញាឌីតិ, ឃាតិ ចុត្តាតិ អភិសមយការេល;

តានិ ច យថាសភាវេចត, ឌានិតព្ពានិ សព្ពានីតិ៑

សច្ចាភិសមយកាលេ ហិ ឲទេតសុ ចតូសុ ញាណេសុ ឲទេកកស្ស ឲកក្ខណេ បរិញ្ញា បហានំ សច្ឆិកិរិយា ភាចនាតិ ឲតានិ បរិញ្ញាឌីនិ ចត្តារិ កិច្ចានិ ចុត្តានិ, តានិ យថាសភាវេចត ឌានិតព្ពានិ៑ ចុត្តំ ហេតំ បេរាណេហិ –

“យថា បទីបេបិ អបុព្ពំ អចរិមំ ឲកក្ខណេ ចត្តារិ កិច្ចានិ ករោតិ, ចដ្ដិំ ឈាបេតិ, អន្ធការំ ចិឆយតិ, អាលោកំ បរិចិដំសេតិ, សិនេហំ បរិយាឌិយតិ,

ឲចមេច មគ្គញាណំ អបុព្ពំ អចរិមំ ឲកក្ខណេ ចត្តារិ សច្ចានិ អភិសមេតិ, ទុក្ខំ បរិញ្ញាភិសមយេន អភិសមេតិ, សមុទយំ បហានាភិសមយេន អភិសមេតិ, មគ្គំ ភាចនាភិសមយេន អភិសមេតិ, និរោធំ សច្ឆិកិរិយាភិសមយេន អភិសមេតិ៑ កិំ ចុត្តំ ហោតិ? និរោធំ អារម្មណំ ករិត្វា ចត្តារិបិ សច្ចានិ បាបុណាតិ បស្សតិ បដិចិជ្ឈតី”តិ៑

ចុត្តម្បិ ចេតំ “ទោ, ភិក្ខេច, ទុក្ខំ បស្សតិ, ទុក្ខសមុទយម្បិ សោ បស្សតិ, ទុក្ខនិរោធម្បិ បស្សតិ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិំ បដិបទម្បិ បស្សតី”តិ (សំ៑ និ៑ ៥៑ ១១០០) សព្ពំ ចេឌិតព្ពំ៑

អបរម្បិ ចុត្តំ “មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ, ទុក្ខេបតំ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេបតំ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេបតំ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយេបតំ ញាណ”ន្តិ (ចិភ៑ ៧៩៣; បដិ៑ ម៑ ១៑១០៩)៑

តត្ថ យថា បទីបេបិ ចដ្ដិំ ឈាបេតិ, ឲចំ មគ្គញាណំ ទុក្ខំ បរិឌានាតិ៑ យថា អន្ធការំ ចិឆយតិ, ឲចំ សមុទយំ បជហតិ៑ យថា អាលោកំ បរិចិដំសេតិ, ឲចំ សហជាតាឌិបច្ចយតាយ សម្មាសង្កប្បាឌិធម្មសង្ខាតំ មគ្គំ ភាចេតិ៑ យថា សិនេហំ បរិយាឌិយតិ, ឲចំ កិលេសបរិយាទានំ និរោធំ សច្ឆិករោតីតិ ឲចំ ឧបមាសំសន្ទនំ ចេឌិតព្ពំ៑

ប័៣០៑ អបរោ នយោ – យថា សូរិយោ ឧទយន្តោ អបុព្ពំ អចរិមំ សហ បាតុភាចា ចត្តារិ កិច្ចានិ ករោតិ, រូបគតានិ ឱភាសេតិ, អន្ធការំ ចិធមតិ, អាលោកំ ទស្សេតិ, សីតំ បដិប្បស្សម្ភេតិ, ឲចមេច មគ្គញាណំ…បេ… និរោធំ សច្ឆិកិរិយាភិសមយេន អភិសមេតិ៑ ឥធាបិ យថា សូរិយោ រូបគតានិ ឱភាសេតិ, ឲចំ មគ្គញាណំ ទុក្ខំ បរិឌានាតិ៑ យថា អន្ធការំ ចិធមតិ, ឲចំ សមុទយំ បជហតិ៑ យថា អាលោកំ ទស្សេតិ, ឲចំ សហជាតាឌិបច្ចយតាយ

ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᩈᩦᨲᩴ ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨾ᩠ᨽᩮᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨠᩥᩃᩮᩈᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩏᨸᨾᩣᩈᩴᩈᨶ᩠ᨴᨶᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

᪈᪃᪁᪨ ᩋᨸᩁᩮᩣ ᨶᨿᩮᩣ – ᨿᨳᩣ ᨶᩣᩅᩣ ᩋᨸᩩᨻ᩠ᨻᩴ ᩋᨧᩁᩥᨾᩴ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ, ᩒᩁᩥᨾᨲᩦᩁᩴ ᨸᨩᩉᨲᩥ, ᩈᩮᩣᨲᩴ ᨨᩥᨶ᩠ᨴᨲᩥ, ᨽᨱ᩠ᨯᩴ ᩅᩉᨲᩥ, ᨸᩣᩁᩥᨾᨲᩦᩁᩴ ᩋᨸ᩠ᨸᩮᨲᩥ, ᩑᩅᨾᩮᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᨬᩣᨱᩴ...ᨸᩮ... ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨽᩥᩈᨾᨿᩮᨶ ᩋᨽᩥᩈᨾᩮᨲᩥ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨸᩥ ᨿᨳᩣ ᨶᩣᩅᩣ ᩒᩁᩥᨾᨲᩦᩁᩴ ᨸᨩᩉᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨾᨣ᩠ᨣᨬᩣᨱᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨸᩁᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᩈᩮᩣᨲᩴ ᨨᩥᨶ᩠ᨴᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩈᨾᩩᨴᨿᩴ ᨸᨩᩉᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᨽᨱ᩠ᨯᩴ ᩅᩉᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨿ ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᨸᩣᩁᩥᨾᨲᩦᩁᩴ ᩋᨸ᩠ᨸᩮᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨸᩣᩁᩥᨾᨲᩦᩁᨽᩪᨲᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩏᨸᨾᩣᩈᩴᩈᨶ᩠ᨴᨶᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

᪈᪃᪂᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᨧ᩠ᨧᩣᨽᩥᩈᨾᨿᨠᩣᩃᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨧᨲᩩᨶ᩠ᨶᩴ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨬᩣᨱᩔ ᨸᨶᩔ ᩈᩮᩣᩊᩈᩉᩣᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᩑᨠᨸᨭᩥᩅᩮᨵᩣᨶᩥ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣᩉ –

“ᨠᨳᩴ ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᩑᨠᨸᨭᩥᩅᩮᨵᩣᨶᩥ? ᩈᩮᩣᩊᩈᩉᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᩑᨠᨸᨭᩥᩅᩮᨵᩣᨶᩥ᪨ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔ ᨸᩦᩊᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩈᨦ᩠ᨡᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨸᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩅᩥᨸᩁᩥᨱᩣᨾᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᩣ᪨ ᩈᨾᩩᨴᨿᩔ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨶᩥᨴᩣᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩈᩴᨿᩮᩣᨣᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨸᩃᩥᨻᩮᩣᨵᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᩣ᪨ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩔ ᨶᩥᩔᩁᨱᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩅᩥᩅᩮᨠᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩋᩈᨦ᩠ᨡᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩋᨾᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᩣ᪨ ᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩉᩮᨲᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨴᩔᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩋᨵᩥᨸᨲᩮᨿ᩠ᨿᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᩣ᪨ ᩍᨾᩮᩉᩥ ᩈᩮᩣᩊᩈᩉᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᨲᨳᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᩑᨠᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨶᩥ᪨ ᨿᩴ ᩑᨠᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ, ᨲᩴ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨿᩴ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩴ ᩑᨠᩮᨶ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨲᩦᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᩑᨠᨸᨭᩥᩅᩮᨵᩣᨶᩦ”ᨲᩥ (ᨸᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪂᪨᪁᪁)᪨

᪈᪃᪃᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩥᨿᩣ ᨿᨴᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᨸᩥ ᩁᩮᩣᨣᨣᨱ᩠ᨯᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᨿᩮᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩅᨴᩣᨾ, ᩋᨬ᩠ᨬᩈᨧ᩠ᨧᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ ᩋᩣᩅᩥᨽᩣᩅᨲᩮᩣ᪨ “ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨲᨾᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩮ ᨬᩣᨱᩴ? ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨿᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨸᨩᩣᨶᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᩅᩥᨽ᪨ ᪇᪙᪃; ᨸᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪁᪨᪁᪀᪙) ᩉᩥ ᨶᨿᩮᨶ ᩑᨠᩮᨠᩈᨧ᩠ᨧᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶᩣᨸᩥ ᩈᨧ᩠ᨧᨬᩣᨱᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ “ᨿᩮᩣ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨸᩔᨲᩥ, ᩈᨾᩩᨴᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩮᩣ ᨸᩔᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪅᪨᪁᪁᪀᪀) ᨶᨿᩮᨶ ᩑᨠᩴ ᩈᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩮᩈᩮᩈᩩᨸᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨸ᩠ᨹᨲ᩠ᨲᩥᩅᩈᩮᨶᩣᨸᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᨴᩣ ᩑᨠᩮᨠᩴ ᩈᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ, ᨲᨴᩣ ᩈᨾᩩᨴᨿᨴᩔᨶᩮᨶ ᨲᩣᩅ ᩈᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨸᩦᩊᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩔᩣᨸᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔ, ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩴ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᨶ ᩈᨾᩩᨴᨿᩮᨶ ᩋᩣᨿᩪᩉᩥᨲᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᩴ ᩁᩣᩈᩥᨠᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣᩔ ᩈᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩥ᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨠᩥᩃᩮᩈᩈᨶ᩠ᨲᩣᨸᩉᩁᩮᩣ ᩈᩩᩈᩦᨲᩃᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣᩔ ᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨸᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩥ ᩋᩣᨿᩈ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᨶᨶ᩠ᨴᩔ ᩋᨧ᩠ᨨᩁᩣᨴᩔᨶᩮᨶ ᩈᩩᨶ᩠ᨴᩁᩥᨿᩣ ᩋᨶᨽᩥᩁᩪᨸᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩥᨿ᪨ ᩋᩅᩥᨸᩁᩥᨱᩣᨾᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᨸᨶ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶᩔ ᩅᩥᨸᩁᩥᨱᩣᨾᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩦᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ᪨

ᨲᨳᩣ ᩈᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩔᩣᨸᩥ ᩈᨾᩩᨴᨿᩔ, ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩔᨶᩮᨶ ᨶᩥᨴᩣᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩥ ᩋᩈᨸ᩠ᨸᩣᨿᨽᩮᩣᨩᨶᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨻ᩠ᨿᩣᨵᩥᨴᩔᨶᩮᨶ ᨽᩮᩣᨩᨶᩔ ᨻ᩠ᨿᩣᨵᩥᨶᩥᨴᩣᨶᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩥᨿ᪨ ᩅᩥᩈᩴᨿᩮᩣᨣᨽᩪᨲᩔ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᩈᩴᨿᩮᩣᨣᨭ᩠ᨮᩮᩣ᪨ ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᨽᩪᨲᩔ ᨧ ᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᩃᩥᨻᩮᩣᨵᨭ᩠ᨮᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨲᨳᩣ ᨶᩥᩔᩁᨱᩃᨠ᩠ᨡᨱᩔᩣᨸᩥ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩔ, ᩋᩅᩥᩅᩮᨠᨽᩪᨲᩔ ᩈᨾᩩᨴᨿᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᩅᩥᩅᩮᨠᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩥ᪨ ᨾᨣ᩠ᨣᨴᩔᨶᩮᨶ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩉᩥ ᩋᨶᨾᨲᨣ᩠ᨣᩈᩴᩈᩣᩁᩮ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᨸᩩᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᩈᩮᩣᨸᩥ ᨧ ᩈᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᩮᩣᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᨲᨽᩣᩅᩮᩣ ᩋᨲᩥᩅᩥᨿ ᨸᩣᨠᨭᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᨶᩔ ᩋᨾᨲᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩋᩣᩅᩥᨽᩅᨲᩥ, ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩉᩥ ᩅᩥᩈᩴ, ᩋᨾᨲᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ᪨

តថា និយ្យានលក្ខណស្សាបិ មគ្គស្ស, សមុទយទស្សនេន "នាយំ ហេតុ និព្ពានស្ស បត្តិយា, អយំ ហេតូ"តិ ហេតុដ្ឋោ អាវិភវតិ។ និរោធទស្សនេន ទស្សនដ្ឋោ, បរមសុខុមានិ រូបានិ បស្សតោ "វិប្បសន្នំ វត មេ ចក្ខុ"ន្តិ ចក្ខុស្ស វិប្បសន្នាការោ វិយ។ ទុក្ខទស្សនេន អធិបតេយ្យដ្ឋោ, អនេករោគាតុរកបណជនទស្សនេន ឥស្សរជនស្ស ឧឡារភាវោ វិយាតិ ឯវមេត្ថ សលក្ខណវសេន ឯកេកស្ស, អញ្ញសច្ចទស្សនវសេន ច ឥតរេសំ តិណ្ណំ តិណ្ណំ អាវិភាវតោ ឯកេកស្ស ចត្តារោ ចត្តារោ អត្ថា វុត្តា។ មគ្គក្ខណេ បន សព្ពេវេតេ អត្ថា ឯកេនេវ ទុក្ខាទីសុ ចតុកិច្ចេន ញាណេន បដិវេធំ គច្ឆន្តីតិ។ យេ បន នានាភិសមយំ ឥច្ឆន្តិ, តេសំ ឧត្តរំ អភិធម្មេ កថាវត្ថុស្មិំ វុត្តមេវ។

បរិញ្ញាទិប្បភេទកថា

៧៣៣។ ញាណានិ យានិ តានិ បរិញ្ញាទីនិ ចត្តារិ កិច្ចានិ វុត្តានិ, តេសុ –

តិវិធា ហោតិ បរិញ្ញា, តថា បហានម្បិ សច្ឆិកិរិយាបិ;

ទ្វេ ភាវនា អភិមតា, វិនិច្ឆយោ តត្ថ ញាតព្ពោ។

៧៣៤។ តិវិធា ហោតិ បរិញ្ញាតិ ញាតបរិញ្ញា តីរណបរិញ្ញា បហានបរិញ្ញាតិ ឯវំ បរិញ្ញា តិវិធា ហោតិ។ តត្ថ "អភិញ្ញាបញ្ញា ញាតដ្ឋេន ញាណំ"ន្តិ (បដិ។ ម។ មាតិកា ១.២០) ឯវំ ឧទ្ទិសិត្វា "យេ យេ ធម្មា អភិញ្ញាតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ញាតា ហោន្តី"តិ (បដិ។ ម។ ១.៦៤) ឯវំ សង្ខេបតោ, "សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិញ្ញេយ្យំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យ"ន្តិអាទិនា (បដិ។ ម។ ១.២) នយេន វិត្ថារតោ វុត្តា ញាតបរិញ្ញា នាម។ តស្សា សប្បច្ចយនាមរូបាភិជាននា អាវេណិកា ភូមិ។

៧៣៥។ "បរិញ្ញាបញ្ញា តីរណដ្ឋេន ញាណំ"ន្តិ (បដិ។ ម។ មាតិកា ១.២១) ឯវំ ឧទ្ទិសិត្វា បន "យេ យេ ធម្មា បរិញ្ញាតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា តីរិតា ហោន្តី"តិ (បដិ។ ម។ ១.៦៤) ឯវំ សង្ខេបតោ, "សព្ពំ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញេយ្យំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ បរិញ្ញេយ្យំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញេយ្យ"ន្តិអាទិនា (បដិ។ ម។ ១.២១) នយេន វិត្ថារតោ វុត្តា តីរណបរិញ្ញា នាម។ តស្សា កលាបសម្មសនតោ បដ្ឋាយ អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តាតិ តីរណវសេន បវត្តមានាយ យាវ អនុលោមា អាវេណិកា ភូមិ។

៧៣៦។ "បហានបញ្ញា បរិច្ចាគដ្ឋេន ញាណំ"ន្តិ (បដិ។ ម។ មាតិកា ១.២២) ឯវំ ឧទ្ទិសិត្វា បន "យេ យេ ធម្មា បហីនា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា បរិច្ចត្តា ហោន្តី"តិ (បដិ។ ម។ ១.៦៤) ឯវំ វិត្ថារតោ វុត្តា "អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញំ បជហតី"តិអាទិនយប្បវត្តា បហានបរិញ្ញា។ តស្សា ភង្គានុបស្សនតោ បដ្ឋាយ យាវ មគ្គញាណា ភូមិ, អយំ ឥធ អធិប្បេតា។

យស្មា វា ញាតតីរណបរិញ្ញាយោបិ តទត្ថាយេវ, យស្មា ច យេ ធម្មេ បជហតិ, តេ និយមតោ ញាតា ចេវ តីរិតា ច ហោន្តិ, តស្មា បរិញ្ញាត្តយម្បិ ឥមិនា បរិយាយេន មគ្គញាណស្ស កិច្ចន្តិ វេទិតព្ពំ។

៧៣៧។ តថា បហានម្បីតិ បហានម្បិ ហិ វិក្ខម្ភនប្បហានំ តទង្គប្បហានំ សមុច្ឆេទប្បហានន្តិ បរិញ្ញា វិយ តិវិធមេវ ហោតិ។ តត្ថ យំ សសេវាលេ ឧទកេ បក្ខិត្តេន ឃដេន សេវាលស្ស វិយ តេន តេន លោកិយសមាធិនា នីវរណាទីនំ បច្ចនីកធម្មានំ វិក្ខម្ភនំ, ឥទំ វិក្ខម្ភនប្បហានំ នាម។ បាឡិយំ បន

“ວິກ຺ຂມ຺ພນປ຺ປຫານຎ຺ຈ ນີວຣຓານໍ ປຐມໍ ຌານໍ ຠາວຍເຕາ”ຕິ (ປຏິ. ມ. ໑.໗໓) ນີວຣຓານຎ຺ເຎວ ວິກ຺ຂມ຺ພນໍ ວຸຕ຺ຕໍ, ຕໍ ປາກຏຕ຺ຕາ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ. ນີວຣຓານິ ຫິ ຌານສ຺ສ ປຸພ຺ພຠາເຄປິ ປຈ຺ຉາຠາເຄປິ ນ ສຫສາ ຈິຕ຺ຕໍ ອເຊ຺ຌາຕ຺ຖຣນ຺ຕິ, ວິຕກ຺ກາທເຍາ ອປ຺ປິຕກ຺ຂເຓເຍວ. ຕສ຺ມາ ນີວຣຓານໍ ວິກ຺ຂມ຺ພນໍ ປາກຏໍ.

໒໓໙. ຍໍ ປນ ຣຕ຺ຕິຠາເຄ ສມຸຊ຺ຊລິເຕນ ປທີເປນ ອນ຺ຘກາຣສ຺ສ ວິຍ ເຕນ ເຕນ ວິປສ຺ສນາຍ ອວຍວຠູເຕນ ຎາຓງ຺ເຄນ ປຏິປກ຺ຂວເສເນວ ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ປຫາຕພ຺ພທມ຺ມສ຺ສ ປຫານໍ, ອິທໍ ຕທງ຺ຄປ຺ປຫານໍ ນາມ. ເສຍ຺ຍຖິທໍ – ນາມຣູປປຣິເຈ຺ຉເທນ ຕາວ ສກ຺ກາຍທິຏ຺ຐິຍາ. ປຈ຺ຈຍປຣິຄ຺ຄເຫນ ອເຫຕຸວິສມເຫຕຸທິຏ຺ຐິຍາ ເຈວ ກງ຺ຂາມລສ຺ສ ຈ. ກລາປສມ຺ມສເນນ “ອຫໍ ມມາ”ຕິ ສມູຫຄາຫສ຺ສ. ມຄ຺ຄາມຄ຺ຄວວຕ຺ຖາເນນ ອມເຄ຺ຄ ມຄ຺ຄສຎ຺ຎາຍ. ອຸທຍທສ຺ສເນນ ອຸເຈ຺ຉທທິຏ຺ຐິຍາ. ວຍທສ຺ສເນນ ສສ຺ສຕທິຏ຺ຐິຍາ. ຠຍຸປຏ຺ຐາເນນ ສຠເຍ ອຠຍສຎ຺ຎາຍ. ອາທີນວທສ຺ສເນນ ອສ຺ສາທສຎ຺ຎາຍ. ນິພ຺ພິທານຸປສ຺ສເນນ ອຠິຣຕິສຎ຺ຎາຍ. ມຸຈ຺ຈິຕຸກມ຺ຍຕາຍ ອມຸຈ຺ຈິຕຸກາມຠາວສ຺ສ. ປຏິສງ຺ຂາເນນ ອປ຺ປຏິສງ຺ຂານສ຺ສ. ອຸເປກ຺ຂາຍ ອນຸເປກ຺ຂນສ຺ສ. ອນຸເລາເມນ ສຈ຺ຈປຏິເລາມຄາຫສ຺ສ ປຫານໍ.

ຍໍ ວາ ປນ ອຏ຺ຐາຣສສຸ ມຫາວິປສ຺ສນາສຸ ອນິຈ຺ຈານຸປສ຺ສນາຍ ນິຈ຺ຈສຎ຺ຎາຍ. ທຸກ຺ຂານຸປສ຺ສນາຍ ສຸຂສຎ຺ຎາຍ. ອນຕ຺ຕານຸປສ຺ສນາຍ ອຕ຺ຕສຎ຺ຎາຍ. ນິພ຺ພິທານຸປສ຺ສນາຍ ນນ຺ທິຍາ. ວິຣາຄານຸປສ຺ສນາຍ ຣາຄສ຺ສ. ນິເຣາຘານຸປສ຺ສນາຍ ສມຸທຍສ຺ສ. ປຏິນິສ຺ສຄ຺ຄານຸປສ຺ສນາຍ ອາທານສ຺ສ. ຂຍານຸປສ຺ສນາຍ ຆນສຎ຺ຎາຍ. ວຍານຸປສ຺ສນາຍ ອາຍູຫນສ຺ສ. ວິປຣິຓາມານຸປສ຺ສນາຍ ຘຸວສຎ຺ຎາຍ. ອນິມິຕ຺ຕານຸປສ຺ສນາຍ ນິມິຕ຺ຕສ຺ສ. ອປ຺ປຓິຫິຕານຸປສ຺ສນາຍ ປຓິຘິຍາ. ສຸຎ຺ຎຕານຸປສ຺ສນາຍ ອຠິນິເວສສ຺ສ. ອຘິປຎ຺ຎາທມ຺ມວິປສ຺ສນາຍ ສາຣາທານາຠິນິເວສສ຺ສ. ຍຖາຠູຕຎາຓທສ຺ສເນນ ສເມ຺ມາຫາຠິນິເວສສ຺ສ. ອາທີນວານຸປສ຺ສນາຍ ອາລຍາຠິນິເວສສ຺ສ. ປຏິສງ຺ຂານຸປສ຺ສນາຍ ອປ຺ປຏິສງ຺ຂາຍ. ວິວຏ຺ຏານຸປສ຺ສນາຍ ສໍເຍາຄາຠິນິເວສສ຺ສ ປຫານໍ. ອິທມ຺ປິ ຕທງ຺ຄປ຺ປຫານເມວ.

໒໔໐. ຕຕ຺ຖ ຍຖາ ອນິຈ຺ຈານຸປສ຺ສນາທີຫິ ສຕ຺ຕຫິ ນິຈ຺ຈສຎ຺ຎາທີນໍ ປຫານໍ ເຫາຕິ, ຕໍ ຠງ຺ຄານຸປສ຺ສເນ ວຸຕ຺ຕເມວ.

ຂຍານຸປສ຺ສນາຕິ ປນ ຆນວິນິເພ຺ຠາຄໍ ກຕ຺ວາ ອນິຈ຺ຈໍ ຂຍເຏ຺ຐນາຕິ ເອວໍ ຂຍໍ ປສ຺ສເຕາ ຎາຓໍ. ເຕນ ຆນສຎ຺ຎາຍ ປຫານໍ ເຫາຕິ.

ວຍານຸປສ຺ສນາຕິ –

ອາຣມ຺ມຓານ຺ວເຍນ, ອຸເຠາ ເອກວວຕ຺ຖນາ;

ນິເຣາເຘ ອຘິມຸຕ຺ຕຕາ, ວຍລກ຺ຂຓວິປສ຺ສນາຕິ. –

ເອວໍ ວຸຕ຺ຕາ ປຈ຺ຈກ຺ຂເຕາ ເຈວ ອນ຺ວຍເຕາ ຈ ສງ຺ຂາຣານໍ ຠງ຺ຄໍ ທິສ຺ວາ ຕສ຺ມິໍເຍວ ຠງ຺ຄສງ຺ຂາເຕ ນິເຣາເຘ ອຘິມຸຕ຺ຕຕາ, ຕາຍ ອາຍູຫນສ຺ສ ປຫານໍ ເຫາຕິ. ເຍສໍ ຫິ ອຕ຺ຖາຍ ອາຍູເຫຍ຺ຍ, “ເຕ ເອວໍ ວຍຘມ຺ມາ”ຕິ ວິປສ຺ສເຕາ ອາຍູຫເນ ຈິຕ຺ຕໍ ນ ນມຕິ.

ວິປຣິຓາມານຸປສ຺ສນາຕິ ຣູປສຕ຺ຕກາທິວເສນ ຕໍ ຕໍ ປຣິເຈ຺ຉທໍ ອຕິກ຺ກມິຕ຺ວາ ອຎ຺ຎຖາປວຕ຺ຕິທສ຺ສນໍ. ອຸປ຺ປນ຺ນສ຺ສ ວາ ຊຣາຍ ເຈວ ມຣເຓນ ຈ ທ຺ວີຫາກາເຣຫິ ວິປຣິຓາມທສ຺ສນໍ, ຕາຍ ຘຸວສຎ຺ຎາຍ ປຫານໍ ເຫາຕິ.

ອນິມິຕ຺ຕານຸປສ຺ສນາຕິ ອນິຈ຺ຈານຸປສ຺ສນາວ, ຕາຍ ນິຈ຺ຈນິມິຕ຺ຕສ຺ສ ປຫານໍ ເຫາຕິ.

អប្បណិហិតានុបស្សនាតិ ទុក្ខានុបស្សនាវ, តាយ សុខបណិធិសុខបត្ថនាបហានំ ហោតិ។

សុញ្ញតានុបស្សនាតិ អនត្តានុបស្សនាវ, តាយ “អត្ថិ អត្តា”តិ អភិនិវេសស្ស បហានំ ហោតិ។

អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាតិ –

“អារម្មណញ្ច បដិសង្ខា, ភង្គញ្ច អនុបស្សតិ;

សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋានំ, អធិបញ្ញា វិបស្សនា”តិ។ –

ឯវំ វុត្តា រូបាទិអារម្មណំ ជានិត្វា តស្ស ច អារម្មណស្ស តទារម្មណស្ស ច ចិត្តស្ស ភង្គំ ទិស្វា “សង្ខារាវ ភិជ្ជន្តិ, សង្ខារានំ មរណំ, ន អញ្ញោ កោចិ អត្ថី”តិ ភង្គវសេន សុញ្ញតំ គហេត្វា បវត្តា វិបស្សនា។ សា អធិបញ្ញា ច ធម្មេសុ ច វិបស្សនាតិ កត្វា អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាតិ វុច្ចតិ, តាយ និច្ចសារាភាវស្ស ច អត្តសារាភាវស្ស ច សុដ្ឋុ ទិដ្ឋត្តា សារាទានាភិនិវេសស្ស បហានំ ហោតិ។

យថាភូតញាណទស្សនន្តិ សប្បច្ចយនាមរូបបរិគ្គហោ, តេន “អហោសិំ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធាន”ន្តិអាទិនា ចេវ, “ឥស្សរតោ លោកោ សម្ភោតី”តិអាទិនា ច បវត្តស្ស សម្មោហាភិនិវេសស្ស បហានំ ហោតិ។

អាទីនវានុបស្សនាតិ ភយតុបដ្ឋានវសេន ឧប្បន្នំ សព្ពភវាទីសុ អាទីនវទស្សនញាណំ, តេន “កិញ្ចិ អល្លីយិតព្ពំ ន ទិស្សតី”តិ អាលយាភិនិវេសស្ស បហានំ ហោតិ។

បដិសង្ខានុបស្សនាតិ មុញ្ចនស្ស ឧបាយករណំ បដិសង្ខាញាណំ, តេន អប្បដិសង្ខាយ បហានំ ហោតិ។

វិវដ្ដានុបស្សនាតិ សង្ខារុបេក្ខា ចេវ អនុលោមញ្ច។ តទា ហិស្ស ចិត្តំ ឦសកបោណេ បទុមបលាសេ ឧទកពិន្ទុ វិយ សព្ពស្មា សង្ខារគតា បតិលីយតិ, បតិកុដតិ, បតិវត្តតីតិ វុត្តំ។ តស្មា តាយ សំយោគាភិនិវេសស្ស បហានំ ហោតិ, កាមសំយោគាទិកស្ស កិលេសាភិនិវេសស្ស កិលេសប្បវត្តិយា បហានំ ហោតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ វិត្ថារតោ តទង្គប្បហានំ វេទិតព្ពំ។ បាឡិយំ បន “តទង្គប្បហានញ្ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធិំ ភាវយតោ”តិ (បដិ. ម. ១.១៣) សង្ខេបេនេវ វុត្តំ។

៨៣១. យំ បន អសនិវិចក្កាភិហតស្ស រុក្ខស្ស វិយ អរិយមគ្គញាណេន សំយោជនាទីនំ ធម្មានំ យថា ន បុន បវត្តិ, ឯវំ បហានំ, ឥទំ សមុច្ឆេទប្បហានំ នាម។ យំ សន្ធាយ វុត្តំ “សមុច្ឆេទប្បហានញ្ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ”តិ (បដិ. ម. ១.១៣)។ ឥតិ ឥមេសុ តីសុ បហានេសុ សមុច្ឆេទប្បហានមេវ ឥធ អធិប្បេតំ។ យស្មា បន តស្ស យោគិនោ បុព្ពភាគេ វិក្ខម្ភនតទង្គប្បហានានិបិ តទត្ថានេវ, តស្មា បហានត្តយម្បិ ឥមិនា បរិយាយេន មគ្គញាណស្ស កិច្ចន្តិ វេទិតព្ពំ។ បដិរាជានំ វធិត្វា រជ្ជំ បត្តេន ហិ យម្បិ តតោ បុព្ពេ កតំ, សព្ពំ “រញ្ញា កត”ន្តិយេវ វុច្ចតិ។

ប័ន្ទ៍ សន្និកិរិយាបីតិ លោកិយសន្និកិរិយា លោកុត្តរសន្និកិរិយាតិ ឥច្ឆា កិន្តាបិ លោកុត្តរាយ ឥស្សរកាចតាចនេត ខេឥទោ តិចិសា ហោតិ។ តត្ថ “បធមស្ស ឈានស្ស លាភីបិ៍ច សីបិ៍បធមជ្ឈានំ សន្និកតំ ធមា”តិអាឌិតា (បរិ. ១០១-១០៣) តនេយត អាគតា បធមជ្ឈានាឌីនំ ឆស្សតា លោកិយសន្និកិរិយា តាម ឆស្សតាតិ អធិកត្តា “ឰជំ ធមា អធិកត”ត្តិ បច្ចក្ខទោ ខាលលឆស្សេត ចុនតា។ ឰមនេច ហិ អត្ថំ សន្ធាយ “សន្និកិរិយា បញ្ញា ឆស្សតដ្ឋេ ខាលា”ត្តិ (បដិ. ម. មាតិកា ១.១៣) វុឌ្ឍិត្វា “ឃេ ឃេ ធម្មា សន្និកតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ឆស្សិតា ហោន្តី”តិ (បដិ. ម. ១.៤៥) សន្និកិរិយតិទ្ទេសោ វុត្តោ។

អបិច អត្តនោ សន្តានេ អនុប្បាទេត្វាបិ ឃេ ធម្មា ពោចល អបរប្បច្ចយេន ខាណេណ ខាតា, តេ សន្និកតា ហោន្តិ។ តេនេវ ហិ “សព្វំ, ភិក្ខវេ, សន្និកាតព្វំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្វំ សន្និកាតព្វំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, សន្និកាតព្វ”ន្តិអាឌិ (បដិ. ម. ១.២៥) វុត្តំ។

អបរម្បិ វុត្តំ “រូបំ បស្សន្តោ សន្និករោតិ។ វេទនំ…បេ… វិញ្ញាណំ បស្សន្តោ សន្និករោតិ។ ចក្ខុ…បេ… ជរាមរណំ…បេ… អមតោគធំ និព្ពានំ បស្សន្តោ សន្និករោតីតិ។ ឃេ ឃេ ធម្មា សន្និកតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ឆស្សិតា ហោន្តី”តិ (បដិ. ម. ១.២៥)។

បធមមគ្គក្ខណេ បន និព្ពានទស្សនំ ឥស្សរសន្និកិរិយា។ សេសមគ្គក្ខណេសុ កាចតាសន្និកិរិយាតិ។ សា ទុវិធាបិ ឰធ អធិប្បេតា។ តស្មា ឥស្សរកាចតាចនេត និព្ពានស្ស សន្និកិរិយា ឰមស្ស ខាណស្ស កិច្ចន្តិ វេទិតព្វំ។

ប័ន្ទ៍ ឥច្ឆកាចតា អភិមតាតិ កាចតា បន លោកិយកាចតា លោកុត្តរកាចតាតិ ឥច្ឆមេច អភិមតា។ តត្ថ លោកិយានំ សីលសមាធិបញ្ញានំ ឧប្បាទនំ, តានិ ច សត្តានចានសំ លោកិយកាចតា។ លោកុត្តរានំ ឧប្បាទនំ, តានិ ច សត្តានចានសំ លោកុត្តរកាចតា។ តាសុ ឰធ លោកុត្តរា អធិប្បេតា។ លោកុត្តរានិ ហិ សីលាទីនិ ចតុន្និធម្មេតំ ខាណំ ឧប្បាទេតិ។ តេនំ សហជាតបច្ចយាទិតាយ តេហិ ច សត្តានំ ចានេតីតិ លោកុត្តរកាចតាចស្ស កិច្ចន្តិ។

ឥទំ –

កិច្ចានិ បរិញ្ញាទីនិ, យានិ វុត្តានិ អភិសមយការេល;

តានិ ច យថាសភាវេន, ជានិតព្វានិ សព្វានីតិ។

ឧត្តានតា ច –

“សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សបញ្ញោ, ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយ”ន្តិ –

ឥទំ សរូបេនេវ អាគតាយ បញ្ញាភាវនាយ ចិនាតស្សត្ថំ ឃំ វុត្តំ “មូលភូតា ឥច្ឆ ចិសុទ្ធិយោ សម្បាទេត្វា សរីរភូតា បញ្ច ចិសុទ្ធិយោ សម្បាទេន្តេន ភាវេតព្វា”តិ, តំ ចិត្ថារិតំ ហោតិ។ ពធំ ភាវេតព្វាតិ អយញ្ច បញ្ហោ ចិស្សជ្ជិតោតិ។

ឰតិ សាធុជនបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ ចិសុទ្ធិមគ្គេ

បញ្ញាកាចតាឆិកាទេ

ទាហាងស្សួតចិស្ដិតិដ្កេសា តាយ

ពាចឹងឃតិយោ បទិស្ឆួងោ៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៩៓ បញ្ញាភាចតានិសំសនិទ្ទេសោ

អានិសំសបកាសតា

បឞ៓៓ ឃំ បត ចុត្តំ “បញ្ញាភាចតាឃ ពោ អានិសំសោ”តិ, ពត្ត ចគាឞ៓ អឃញ្ចិបញ្ញាភាចតា តាឞ អនេតកសពានិសំសា៓ ពឃ្យា

ឌិឈេតាបិ អទ្ធុតា ត ឃុកទ៌ ចិត្តារទោ អានិសំសំ បកាសេពុំ៓ សន្លេបទោ បតឃ្យា តាតាកិលេសចិទ្ធំសតំ, អរិឃថលរសាត្ភកចតំ,

និរោធសមាបត្តិសមាបជ្ជតសមត្ថតា, អាហុតេឃ្យភាចាឌិសិទ្ធិតិ អឃមានិសំសោ ចេឌិតព្ពោ៓

តាតាកិលេសចិទ្ធំសតកថា

បឞ៓៓ ពត្ត ឃំ តាឞទ្ធុបបរិច្ឆេទតោ បដ្ឋាឞ សក្កាឞឌិដ្ឋិឌិតំ ចសេត តាតាកិលេសចិទ្ធំសតំ ចុត្តំ, អឃំ លោកិកាឞ បញ្ញាភាចតាឞ

អានិសំសោ៓ ឃំ អរិឃមគ្គក្ខណេ សំយោឌតាឌិតំ ចសេត តាតាកិលេសចិទ្ធំសតំ ចុត្តំ, អឃំ លោកុត្តរាឞ បញ្ញាភាចតាឞ អានិសំសោតិ

ចេឌិតព្ពោ៓

ភិមចេគោត្ភបតិតា, អសនិច សិលុច្ចយេ;

ចាយុចេគសមុដ្ឋិតោ, អរព្ញមិច បាចកោ៓

អន្ធការំ ចិយ រចិ, សតេជុជ្ជលមណ្ឌលោ;

ឌិឈេត្តាត្ភបតិតំ, សព្ពាតត្ថចិធាឞកំ៓

កិលេសឌាលំ បញ្ញា ហិ, ចិទ្ធំសឃតិ ភាចិតា;

សន្ទិដ្ឋិកមតោ ឌញ្ញា, អានិសំសមិមំ ព្ពុធា៓

ថលសមាបត្តិកថា

ប័ទ៌៩. អរិយផលសោតាត្រុកចតត្តិ ត ពោចលញ្ហ កិលេសបិដ្ឋិសតជ្ឈោច, អរិយផលសោតាត្រុកចតយ្បិ បញ្ញាកាចតាយ អាតិសិសោ. អរិយផលត្តិ ហិ សោតាបត្តិផលិឌិ សាយញ្ញាផលំ ចុច្ចតិ. ពស្ស ខ្ញុំហាការេហិ សោតាត្រុកចតំ ហោតិ. យក្កុឌិឌិយញ្ហ ផលសយាបត្តិចសេត ច បចត្តិយំ. ពព្រាស្ស យក្កុឌិឌិយំ បចត្តិ ឥស្សិពារយច.

ប័ទ៌លិ. អបិច យេ "សំយោគត្បហាតយត្តយេច ផលំ តាយ, ត ពោបធិ អញ្ញោ ឥយ្វោ អត្ថិ"តិ ចឥត្តិ, តេសំ អត្រុតយត្ថំ ឰដំ សុត្តយ្បិ ឥស្សិពត្តំ – "កចំ បយោកបដិប្បស្សទ្ធិបញ្ញា ផលេ ញាណំ? សោតាបត្តិយក្កក្ខណេ ឥស្សិតដ្ឋេត សយ្ចាឌិដ្ឋិ មិច្ឆាឌិដ្ឋិយា ចុដ្ឋាតិ, ពឥត្រុចត្តកកិលេសេហិ ច លន្ធេហិ ច ចុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្វតិមិត្តេហិ ចុដ្ឋាតិ. ពយ្បយោកបដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សយ្ចាឌិដ្ឋិ, យក្កស្សេពំ ផល"ត្តិ (បដិ. ម. ១.៩៣) ចិត្វាទេពត្ថា.

"ចត្តារោ យក្កា អបរិយាបត្តា, ចត្តារិ ច សាយញ្ញាផលានិ, ញ្ហយេ ឥយ្វា អប្បយាណារម្មណា" (ធ. ស. ១១៩១). "យហក្កតោ ឥយ្វោ អប្បយាណស្ស ឥយ្វស្ស អតត្តរបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា. ១.១១.៩១) ឧចយាឌីតិបិ ចេត្ត សាឆកាតិ.

ប័ទ៌ប័. ផលសយាបត្តិយំ បចត្តិឥស្សតត្ថំ បតស្ស ឰដំ បញ្ញាកយំ – កា ផលសយាបត្តិ, កេ តំ សយាបជ្ជត្តិ, កេ ត សយាបជ្ជត្តិ, កស្មា សយាបជ្ជត្តិ, កចញ្ញាស្សា សយាបជ្ជតំ ហោតិ, កចំ ឋាតំ, កចំ ចុដ្ឋាតំ, កិំ ផលស្ស អតត្តរំ, កស្ស ច ផលំ អតត្តរត្តិ?

ប័ទ៌ជ័. ពត្ថ កា ផលសយាបត្តីតិ យា អរិយផលស្ស តិរោធេ អប្បតា.

ប័៩០. កេ តំ សយាបជ្ជត្តិ, កេ ត សយាបជ្ជត្តីតិ សព្វេបិ បុថុជ្ជតា ត សយាបជ្ជត្តិ. កស្មា? អតធិកតត្តា. អរិយា បត សព្វេបិ សយាបជ្ជត្តិ. កស្មា? អធិកតត្តា. ឧបរិយា បត ហេដ្ឋិមំ ត សយាបជ្ជត្តិ, បុក្កលត្តរកាចុបកមតេត បដិប្បស្សទ្ធត្តា. ហេដ្ឋិយា ច ឧបរិមំ, អតធិកតត្តា. អត្តតោ អត្តតោយេច បត ផលំ សយាបជ្ជត្តីតិ ញ្ញឥយេត្វ សត្តិដ្ឋាតំ.

កេចិ បត "សោតាបត្តសកទាកាមិតោបិ ត សយាបជ្ជត្តិ. ឧបរិយា ទ្វេយេច សយាបជ្ជត្តី"តិ ចឥត្តិ. ញ្ញឥញ្ហ តេសំ ការណំ, ឧតេ ហិ សយាធិស្មិំ បរិបូរការិតោតិ. តំ បុថុជ្ជតស្សាបិ អត្តតា បដិលទ្ធលោកិយសយាធិសយាបជ្ជតតោ អការណយេច. កិញ្ហេត្ថ ការណាការណចិត្តាយ. តត្រ បាឡិយញ្ញាយំយេច ចុត្តំ – "កតយេ ឥស គោត្រុភុឥយ្វា ចិបស្សតាចសេត ឧប្បជ្ជត្តិ? សោតាបត្តិយក្កបដិលាភត្ថាយ ឧប្បាឌំ បចត្តំ...បេ... ឧបាយាសំ ពហិទ្ធា សង្ខារតិមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ គោត្រុ. សោតាបត្តិផលសយាបត្តត្ថាយ សកទាកាមិយក្កំ ...បេ...

អរហត្តផលសយាបត្តត្ថាយ... សុញ្ញតចិហារសយាបត្តត្ថាយ... អតិមិត្តចិហារសយាបត្តត្ថាយ ឧប្បាឌំ...បេ... ពហិទ្ធា សង្ខារតិមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ គោត្រុ"តិ (បដិ. ម. ១.៩០). ពស្មា សព្វេបិ អរិយា អត្តតោ អត្តតោ ផលំ សយាបជ្ជត្តីតិ តិដ្ឋយេត្វ កត្តព្វំ.

ប័៩១. កស្មា សយាបជ្ជត្តីតិ ឌិដ្ឋឥយ្វសុខចិហារត្ថំ. យថា ហិ រាជា រជ្ជសុខំ, ទេចតា ឌិព្វសុខំ អត្រុកចត្តិ, ឧចំ អរិយា "អរិយំ លោកុត្តរសុខំ

អនុភវិស្សាមា”តិ អទ្ធានបរិច្ឆេទំ កត្វា ឥច្ឆិតិច្ឆិតក្ខណេ ផលសមាបត្តិំ សមាបជ្ជតិ។

៨៥១។ កថញ្ចស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ, កថំ ឋានំ, កថំ វុដ្ឋានន្តិ ទ្វីហិ តាវ អាការេហិ អស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ – និព្ពានតោ អញ្ញស្ស អារម្មណស្ស អមនសិការា និព្ពានស្ស ច មនសិការា។ យថាហ – “ទ្វេ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា សព្ពនិមិត្តានញ្ច អមនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា មនសិការោ”តិ (ម។ និ។ ១។៤៥៨)។

៨៥២។ អយម្បនេត្ថ សមាបជ្ជនក្កមោ។ ផលសមាបត្តត្ថិកេន ហិ អរិយសាវកេន រហោគតេន បដិសល្លីនេន ឧទយព្ពយាទិវសេន សង្ខារា វិបស្សិតព្ពា។ តស្ស បវត្តានុបុព្ពវិបស្សនស្ស សង្ខារារម្មណគោត្រភុញាណានន្តរា ផលសមាបត្តិវសេន និរោធេ ចិត្តំ អប្បេតិ។ ផលសមាបត្តិនិន្នតាយ ចេត្ថ សេក្ខស្សាបិ ផលមេវ ឧប្បជ្ជតិ, ន មគ្គោ។

យេ បន វទន្តិ “សោតាបន្នោ ‘ផលសមាបត្តិំ សមាបជ្ជិស្សាមី’តិ វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា សកទាគាមី ហោតិ។ សកទាគាមី ច អនាគាមី”តិ, តេ វត្តព្ពា “ឯវំ សតិ អនាគាមី អរហា ភវិស្សតិ, អរហា បច្ចេកពុទ្ធោ, បច្ចេកពុទ្ធោ ច ពុទ្ធោ។ តស្មា ន កិញ្ចិ ឯតំ, បាឡិវសេនេវ ច បដិក្ខិត្ត”ន្តិបិ ន គហេតព្ពំ។ ឥទមេវ បន គហេតព្ពំ – សេក្ខស្សាបិ ផលមេវ ឧប្បជ្ជតិ, ន មគ្គោ។ ផលញ្ចស្ស សចេ អនេន បឋមជ្ឈានិកោ មគ្គោ អធិគតោ ហោតិ។ បឋមជ្ឈានិកមេវ ឧប្បជ្ជតិ។ សចេ ទុតិយាទីសុ អញ្ញតរជ្ឈានិកោ, ទុតិយាទីសុ អញ្ញតរជ្ឈានិកមេវាតិ។ ឯវំ តាវស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ។

៨៥៣។ “តយោ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឋិតិយា សព្ពនិមិត្តានញ្ច អមនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា មនសិការោ, បុព្ពេ ច អភិសង្ខារោ”តិ (ម។ និ។ ១។៤៥៨) វចនតោ បនស្សា តីហាការេហិ ឋានំ ហោតិ។ តត្ថ បុព្ពេ ច អភិសង្ខារោតិ សមាបត្តិតោ បុព្ពេ កាលបរិច្ឆេទោ។ “អសុកស្មិំ នាម កាលេ វុដ្ឋហិស្សាមី”តិ បរិច្ឆិន្នត្តា ហិស្សា យាវ សោ កាលោ នាគច្ឆតិ, តាវ ឋានំ ហោតិ។ ឯវមស្សា ឋានំ ហោតីតិ។

៨៥៤។ “ទ្វេ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា វុដ្ឋានាយ សព្ពនិមិត្តានញ្ច មនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា អមនសិការោ”តិ (ម។ និ។ ១។៤៥៨) វចនតោ បនស្សា ទ្វីហាការេហិ វុដ្ឋានំ ហោតិ។ តត្ថ សព្ពនិមិត្តានន្តិ រូបនិមិត្តវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណនិមិត្តានំ។ កាមញ្ច ន សព្ពានេវេតានិ ឯកតោ មនសិករោតិ, សព្ពសង្គាហិកវសេន បនេតំ វុត្តំ។ តស្មា យំ ភវង្គស្ស អារម្មណំ ហោតិ, តំ មនសិករោតោ ផលសមាបត្តិវុដ្ឋានំ ហោតីតិ ឯវមស្សា វុដ្ឋានំ វេទិតព្ពំ។

៨៥៥។ កឹ ផលស្ស អនន្តរំ, កស្ស ច ផលំ អនន្តរន្តិ ផលស្ស តាវ ផលមេវ វា អនន្តរំ ហោតិ, ភវង្គំ វា។ ផលំ បន អត្ថិ មគ្គានន្តរំ, អត្ថិ ផលានន្តរំ, អត្ថិ គោត្រភុអនន្តរំ, អត្ថិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនានន្តរំ។ តត្ថ មគ្គវីថិយំ មគ្គានន្តរំ, បុរិមស្ស បុរិមស្ស បច្ឆិមំ បច្ឆិមំ ផលានន្តរំ។ ផលសមាបត្តីសុ បុរិមំ បុរិមំ គោត្រភុអនន្តរំ។ គោត្រភូតិ ចេត្ថ អនុលោមំ វេទិតព្ពំ។ វុត្តញ្ហេតំ បដ្ឋានេ – “អរហតោ

អនុលោមំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ. សេក្ខានំ អនុលោមំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៤១៨). យេន ផលេន និរោធា វុដ្ឋានំ ហោតិ, តំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនានន្តរំ. តត្ថ ឋបេត្វា មគ្គវីថិយំ ឧប្បន្នំ ផលំ អវសេសំ សព្ពំ ផលសមាបត្តិវសេន បវត្តំ នាម. ឯវមេតំ មគ្គវីថិយំ ផលសមាបត្តិយំ វា ឧប្បជ្ជនវសេន,

បដិប្បស្សទ្ធទរថំ, អមតារម្មណំ សុភំ;

វន្តលោកាមិសំ សន្តំ, សាមញ្ញផលមុត្តមំ.

ឱជវន្តេន សុចិនា, សុខេន អភិសន្ទិតំ;

យេន សាតាតិសាតេន, អមតេន មធុំ វិយ.

តំ សុខំ តស្ស អរិយស្ស, រសាយនមនុត្តរំ;

ផលស្ស បញ្ញំ ភាវេត្វា, យស្មា វិន្ទតិ បណ្ឌិតោ.

តស្មា អរិយផលស្សេតំ, រសានុភវនំ ឥធ;

វិបស្សនាភាវនាយ, អានិសំសោតិ វុច្ចតិ.

និរោធសមាបត្តិកថា

៨៦៧. និរោធសមាបត្តិសមាបជ្ជនសមត្ថតាតិ ន កេវលញ្ច អរិយផលរសានុភវនមេវ, អយំ បន និរោធសមាបត្តិយា សមាបជ្ជនសមត្ថតាបិ ឥមិស្សា បញ្ញាភាវនាយ អានិសំសោតិ វេទិតព្វោ.

៨៦៨. តត្រិទំ និរោធសមាបត្តិយា វិភាវនត្ថំ បញ្ហាកម្មំ – កា និរោធសមាបត្តិ, កេ តំ សមាបជ្ជន្តិ, កេ ន សមាបជ្ជន្តិ, កត្ថ សមាបជ្ជន្តិ, កស្មា សមាបជ្ជន្តិ, កថញ្ចស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ, កថំ ឋានំ, កថំ វុដ្ឋានំ, វុដ្ឋិតស្ស កិំនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ, មតស្ស ច សមាបន្នស្ស ច កោ វិសេសោ, និរោធសមាបត្តិ កិំ សង្ខតា អសង្ខតា លោកិយា លោកុត្តរា និប្ផន្នា អនិប្ផន្នាតិ?

៨៩៨។ តត្ថ កា និរោធសមាបត្តីតិ យា អនុបុព្ពនិរោធវសេន ចិត្តចេតសិកានំ ធម្មានំ អប្បវត្តិ។ កេ តំ សមាបជ្ជន្តិ, កេ ន សមាបជ្ជន្តីតិ សព្វេបិ បុថុជ្ជនា, សោតាបន្នា, សកទាគាមិនោ, សុក្ខវិបស្សកា ច អនាគាមិនោ, អរហន្តោ ន សមាបជ្ជន្តិ។ អដ្ឋ សមាបត្តិលាភិនោ បន អនាគាមិនោ, ខីណាសវា ច សមាបជ្ជន្តិ។ "ទ្វីហិ ពលេហិ សមន្នាគតត្តា , តយោ ច សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា, សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ, នវហិ សមាធិចរិយាហិ វសីភាវតា បញ្ញា និរោធសមាបត្តិយា ញាណ"ន្តិ (បដិ។ ម។ មាតិកា ១។៧៣) ហិ វុត្តំ។ អយញ្ច សម្បទា ឋបេត្វា អដ្ឋ សមាបត្តិលាភិនោ អនាគាមិខីណាសវេ អញ្ញេសំ នត្ថិ។ តស្មា តេយេវ សមាបជ្ជន្តិ, ន អញ្ញេ។

៨៩៩។ កតមានិ បនេត្ថ ទ្វេ ពលានិ...បេ... កតមា វសីភាវតាតិ? ន ឯត្ថ កិញ្ចិ អម្ហេហិ វត្តព្ពំ អត្ថិ។ សព្វមិទំ ឯតស្ស ឧទ្ទេសស្ស និទ្ទេសេ វុត្តមេវ។ យថាហ –

"ទ្វីហិ ពលេហីតិ ទ្វេ ពលានិ សមថពលំ វិបស្សនាពលំ។ កតមំ សមថពលំ? នេក្ខម្មវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។ អព្យាបាទវសេន... អាលោកសញ្ញាវសេន... អវិក្ខេបវសេន...បេ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សីអស្សាសវសេន... បដិនិស្សគ្គានុបស្សីបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលន្តិ។ កេនដ្ឋេន សមថពលំ? បឋមជ្ឈានេន នីវរណេ ន កម្បតីតិ សមថពលំ។ ទុតិយជ្ឈានេន វិតក្កវិចារេ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ សមថពលំ។ ឧទ្ធច្ចេ ច ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ សមថពលំ។ ឥទំ សមថពលំ។

"កតមំ វិបស្សនាពលំ? អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ ទុក្ខានុបស្សនា... អនត្តានុបស្សនា... និព្ពិទានុបស្សនា... វិរាគានុបស្សនា... និរោធានុបស្សនា... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា...បេ... រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ វេទនាយ... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មិំ...បេ... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា។ ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលន្តិ។ កេនដ្ឋេន វិបស្សនាពលំ? អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ វិបស្សនាពលំ។ ទុក្ខានុបស្សនាយ សុខសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ... អនត្តានុបស្សនាយ អត្តសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ... និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទិយា ន កម្បតីតិ... វិរាគានុបស្សនាយ រាគេ ន កម្បតីតិ... និរោធានុបស្សនាយ សមុទយេ ន កម្បតីតិ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានេ ន កម្បតីតិ វិបស្សនាពលំ។ អវិជ្ជាយ ច អវិជ្ជាសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ វិបស្សនាពលំ។ ឥទំ វិបស្សនាពលំ។

"តយោ ច សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយាតិ កតមេសំ តិណ្ណន្នំ សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា? ទុតិយជ្ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ឥមេសំ តិណ្ណន្នំ សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា។

"សោឡសហិ ញាណចរិយាហីតិ កតមាហិ សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ? អនិច្ចានុបស្សនា ញាណចរិយា។ ទុក្ខា... អនត្តា... និព្ពិទា... វិរាគា... និរោធា... បដិនិស្សគ្គា... វិវដ្ដានុបស្សនា ញាណចរិយា។ សោតាបត្តិមគ្គោ ញាណចរិយា។ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិ

ញាណចរិយា។ សកទាគាមិមគ្គេ...បេ... អរហត្តផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា។ ឥមាហិ សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ។

“នវហិ សមាធិចរិយាហីតិ កតមាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ? បឋមំ ឈានំ សមាធិចរិយា។ ទុតិយំ ឈានំ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សមាធិចរិយា។ បឋមជ្ឈានបដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិបដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច។ ឥមាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ។

“វសីតិ បញ្ច វសិយោ – អាវជ្ជនវសី, សមាបជ្ជនវសី, អធិដ្ឋានវសី, វុដ្ឋានវសី, បច្ចវេក្ខណវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ អាវជ្ជតិ, អាវជ្ជនាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ អាវជ្ជនវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ សមាបជ្ជតិ, សមាបជ្ជនាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ សមាបជ្ជនវសី...បេ... អធិដ្ឋាតិ អធិដ្ឋានេ...បេ... វុដ្ឋាតិ វុដ្ឋានេ...បេ... បច្ចវេក្ខតិ បច្ចវេក្ខណាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ បច្ចវេក្ខណវសី។ ទុតិយំ...បេ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ អាវជ្ជតិ ...បេ... បច្ចវេក្ខតិ។ បច្ចវេក្ខណាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ បច្ចវេក្ខណវសី។ ឥមា បញ្ច វសិយោ”តិ (បដិ។ ម។ ១។៨៣)។

៨៧០។ ឯត្ថ ច “សោឡសហិ ញាណចរិយាហី”តិ ឧក្កដ្ឋនិទ្ទេសោ ឯស។ អនាគាមិនោ បន ចុទ្ទសហិ ញាណចរិយាហិ ហោតិ។ យទិ ឯវំ សកទាគាមិនោ ទ្វាទសហិ សោតាបន្នស្ស ច ទសហិ កិំ ន ហោតីតិ? ន ហោតិ, សមាធិបារិពន្ធិកស្ស បញ្ច កាមគុណិករាគស្ស អប្បហីនត្តា។ តេសំ ហិ សោ អប្បហីនោ។ តស្មា សមថពលំ ន បរិបុណ្ណំ ហោតិ, តស្មិំ អបរិបុណ្ណេ ទ្វីហិ ពលេហិ សមាបជ្ជិតព្ពំ និរោធសមាបត្តិំ ពលវេកល្លេន សមាបជ្ជិតុំ ន សក្កោន្តិ។ អនាគាមិស្ស បន សោ បហីនោ, តស្មា ឯស បរិបុណ្ណពលោ ហោតិ។ បរិបុណ្ណពលត្តា សក្កោតិ។ តេនាហ ភគវា – “និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសលំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។៤១៧)។ ឥទញ្ហិ បដ្ឋានេ មហាបករណេ អនាគាមិនោច និរោធា វុដ្ឋានំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ។

៨៧១។ កត្ថ សមាបជ្ជន្តីតិ បញ្ចវោការភវេ។ កស្មា? អនុបុព្ពសមាបត្តិសព្ភាវតោ។ ចតុវោការភវេ បន បឋមជ្ឈានាទីនំ ឧប្បត្តិ នត្ថិ។ តស្មា ន សក្កា តត្ថ សមាបជ្ជិតុន្តិ។ កេចិ បន “វត្ថុស្ស អភាវា”តិ វទន្តិ។

៨៧២។ កស្មា សមាបជ្ជន្តីតិ សង្ខារានំ បវត្តិភេទេ ឧក្កណ្ឋិត្វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អចិត្តកា ហុត្វា “និរោធំ និព្ពានំ បត្វា សុខំ វិហរិស្សាមា”តិ សមាបជ្ជន្តិ។

៨៧៣។ កថញ្ចស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតីតិ សមថវិបស្សនាវសេន ឧស្សក្កិត្វា កតបុព្ពកិច្ចស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ និរោធយតោ, ឯវមស្ស សមាបជ្ជនំ ហោតិ។ យោ ហិ សមថវសេន ឧស្សក្កតិ, សោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ បត្វា តិដ្ឋតិ។ យោ បន វិបស្សនាវសេន ឧស្សក្កតិ, សោ ផលសមាបត្តិំ បត្វា តិដ្ឋតិ។ យោ បន ឧភយវសេន ឧស្សក្កិត្វា បុព្ពកិច្ចំ កត្វា

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ និរោធេតិ, សោ តំ សមាបជ្ជតីតិ អយមេត្ថ សង្ខេបោ។

៨៦៧. អយំ បន វិត្ថារោ – ឥធ ភិក្ខុ និរោធំ សមាបជ្ជិតុកាមោ កតភត្តកិច្ចោ សុធោតហត្ថបាទោ វិវិត្តេ ឱកាសេ សុបញ្ញត្តម្ហិ អាសនេ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា, សោ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ តត្ថ សង្ខារេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វិបស្សតិ។

វិបស្សនា បនេសា តិវិធា ហោតិ – សង្ខារបរិគ្គណ្ហនកវិបស្សនា, ផលសមាបត្តិវិបស្សនា, និរោធសមាបត្តិវិបស្សនាតិ។ តត្ថ សង្ខារបរិគ្គណ្ហនកវិបស្សនា មន្ទា វា ហោតុ តិក្ខា វា, មគ្គស្ស បទដ្ឋានំ ហោតិយេវ។ ផលសមាបត្តិវិបស្សនា តិក្ខាវ វដ្ដតិ មគ្គភាវនាសទិសា។ និរោធសមាបត្តិវិបស្សនា បន នាតិមន្ទនាតិតិក្ខា វដ្ដតិ។ តស្មា ឯស នាតិមន្ទាយ នាតិតិក្ខាយ វិបស្សនាយ តេ សង្ខារេ វិបស្សតិ។

តតោ ទុតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ តត្ថ សង្ខារេ តថេវ វិបស្សតិ។ តតោ តតិយំ ឈានំ…បេ… តតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ តត្ថ សង្ខារេ តថេវ វិបស្សតិ។ តថា អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ ចតុព្ពិធំ បុព្ពកិច្ចំ ករោតិ – នានាពទ្ធអវិកោបនំ, សង្ឃបដិមានំ, សត្ថុបក្កោសនំ, អទ្ធានបរិច្ឆេទន្តិ។

៨៦៩. តត្ថ នានាពទ្ធអវិកោបនន្តិ យំ ឥមិនា ភិក្ខុនា សទ្ធិំ ឯកាពទ្ធំ ន ហោតិ, នានាពទ្ធំ ហុត្វា ឋិតំ បត្តចីវរំ វា មញ្ចបីឋំ វា និវាសគេហំ វា អញ្ញំ វា បន កិញ្ចិ បរិក្ខារជាតំ, តំ យថា ន វិកុប្បតិ, អគ្គិឧទកវាតចោរឧន្ទូរាទីនំ វសេន ន វិនស្សតិ, ឯវំ អធិដ្ឋាតព្ពំ។

តត្រិទំ អធិដ្ឋានវិធានំ "ឥទញ្ច ឥទញ្ច ឥមម្ហិ សត្តាហព្ភន្តរេ មា អគ្គិនា ឈាយតុ, មា ឧទកេន វុយ្ហតុ, មា វាតេន វិទ្ធំសតុ, មា ចោរេហិ ហរីយតុ, មា ឧន្ទូរាទីហិ ខជ្ជតូ"តិ។ ឯវំ អធិដ្ឋិតេ តំ សត្តាហំ តស្ស ន កោចិ បរិស្សយោ ហោតិ។

អនធិដ្ឋហតោ បន អគ្គិអាទីហិ វិនស្សតិ មហានាគត្ថេរស្ស វិយ។ ថេរោ កិរ មាតុឧបាសិកាយ គាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ ឧបាសិកា យាគុំ ទត្វា អាសនសាលាយ និសីទាបេសិ។ ថេរោ និរោធំ សមាបជ្ជិត្វា និសីទិ។ តស្មិំ និសិន្នេ អាសនសាលាយ អគ្គិនា គហិតាយ សេសភិក្ខូ អត្តនោ អត្តនោ និសិន្នាសនំ គហេត្វា បលាយឹសុ។ គាមវាសិកា សន្និបតិត្វា ថេរំ ទិស្វា "អលសសមណោ"តិ អាហំសុ។ អគ្គិ តិណវេឡុកដ្ឋានិ ឈាបេត្វា ថេរំ បរិក្ខិបិត្វា អដ្ឋាសិ។ មនុស្សា ឃដេហិ ឧទកំ អាហរិត្វា និព្ពាបេត្វា ឆារិកំ អបនេត្វា បរិភណ្ឌំ កត្វា បុប្ផានិ វិកិរិត្វា នមស្សមានា អដ្ឋំសុ។ ថេរោ បរិច្ឆិន្នកាលវសេន វុដ្ឋាយ តេ ទិស្វា "បាកដោម្ហិ ជាតោ"តិ វេហាសំ ឧប្បតិត្វា បិយង្គុទីបំ អគមាសិ។ ឥទំ នានាពទ្ធអវិកោបនំ នាម។

ឃំ ၑកាតាក្ហិ ɛហាតិ គិចាឃគបិចុរណ៌ ចា គិឞិត្តាឃគំ ចា, ពត្ថ ចិឞុំ អឆិដ្ឋានកិច្ចំ គត្ថិ ឞយាបត្តិចឞេគេច គំ ទក្ខតិ អាឃូɛតា ឞញ្ញីចស្ស ចិឃ · ចុត្តុយ្បិ ɛចតំ "អាឃូɛតា ឞញ្ញីចស្ស ឞយាឆិចិបក្សារា ព្ហក្ខិ, អាឃូɛតា ឞារិបុត្តស្ស ឞយាឆិចិបក្សារា ព្ហក្ខី"តិ·

ប័លិ៩· ឞញ្ញបដិឃាគគត្ថិ ឞញ្ញស្ស បដិឃាគគំ ក្ខកិក្ខតំ· ឃាច ៑ɛឞា កិក្ខុ អាកច្ឆតិ, ពាច ឞញ្ញកាយស្ស អគាកលត្តិ អɛត្វា· ៑ត្វ ច គ បដិឃាគគំ ៑ពស្ស បុត្តកិច្ចំ, បដិឃាគតាចជ្ជគំ បគ បុត្តកិច្ចំ· ពស្មា ៑ចំ អាចជ្ជិពត្វា "ឞɛច យឃិ ឞត្តាហំ គិɛទាឆ ឞយាបជ្ជិត្វា គិឞិɛត្ត ឞញ្ញា ក្ខត្តិកយ្យាឌីឞុ កិត្វិɛចច កយ្យុំ កត្តុកាɛយា ɛហាតិ, ឃាច ឃំ ɛកាឌិ កិក្ខុ អាកក្ខា គ បɛក្កាឞតិ, ពាចɛចច ចុដ្ឋហិស្សាយី"តិ· ៑ចំ កត្វា ឞយាបɛត្ត ហិ ពស្មិំ ឞយɛឃ ចុដ្ឋាតិɛឃច·

ɛឃា បគ ៑ចំ គ កɛទាតិ, ឞញ្ញា ច ឞត្តិបតិត្វា ពំ អបស្សɛត្វា "អបុɛកា កិក្ខុ កុហិ"ត្តិ "គិɛទាឆឞយាបɛត្តា"តិ ចុɛត្តា ឞញ្ញា កញ្ជិ កិក្ខុ ɛបឞɛតិ "កច្ឆ តំ ឞញ្ញស្ស ចចɛគគ បɛក្កាឞាហី"តិ· អគស្ស ɛពគ កិក្ខុគា ឞចត្ថបចាɛឞ ឋត្វា "ឞញ្ញា ពំ អាចុɛឞា បដិឃាគតី"តិ ចុត្តឃɛត្តច ចុដ្ឋាគំ ɛហាតិ· ៑ចំ កឞុកា ហិ ឞញ្ញស្ស អាលា គាឃ· ពស្មា ពំ អាចជ្ជិត្វា ឃឆា ឞឃɛឃច ចុដ្ឋាតិ, ៑ចំ ឞយាបជ្ជិពព្វ·

ប័លិលិ·ឞត្ថបɛក្កាឞគត្តិ ព្ហងាបិ ឞត្ថបɛក្កាឞតាចជ្ជគɛឃច ព្ហយស្ស កិច្ចំ· ពស្មា ពយ្បិ ៑ចំ អាចជ្ជិពត្វា "ឞɛច យឃិ ឞត្តាហំ គិɛទាឆ ឞយាបជ្ជិត្វា គិឞិɛត្ត ឞត្ថា ឌ្លតិល្លចត្ថុស្មិំ ឞិក្ខាបឆំ ចា បញ្ញɛបតិ, ពឆារូបាយ ចា អត្ថុប្បត្តិឃា ឆយ្យំ ɛឌɛឞតិ, ឃាច ឃំ ɛកាឌិ អាកក្ខា គ បɛក្កាឞតិ, ពាចɛចច ចុដ្ឋហិស្សាយី"តិ· ៑ចំ កត្វា គិឞិɛត្ត ហិ ពស្មិំ ឞយɛឃ ចុដ្ឋាតិɛឃច·

ɛឃា បគ ៑ចំ គ កɛទាតិ, ឞត្ថា ច ឞញ្ញឞត្តិបតិɛព ពំ អបស្សɛត្វា "អបុɛកា កិក្ខុ កុហិ"ត្តិ "គិɛទាឆឞយាបɛត្តា"តិ ចុɛត្តា កញ្ជិ កិក្ខុ ɛបឞɛតិ "កច្ឆ តំ យយ ចចɛគគ បɛក្កាឞា"តិ· អគស្ស ɛពគ កិក្ខុគា ឞចត្ថបចាɛឞ ឋត្វា "ឞត្ថា អាឃស្មត្តំ អាយɛត្តតី"តិ ចុត្តឃɛត្តច ចុដ្ឋាគំ ɛហាតិ· ៑ចំ កឞុកំ ហិ ឞត្ថបɛក្កាឞគំ, ពស្មា ពំ អាចជ្ជិត្វា ឃឆា ឞឃɛឃច ចុដ្ឋាតិ, ៑ចំ ឞយាបជ្ជិពព្វ·

ប័លិប័·អទ្ធាគបរិɛច្ឆɛឌាតិ ឌីចិតទ្ធាគស្ស បរិɛច្ឆɛឌា· ព្ហយិគា កិក្ខុគា អទ្ធាគបរិɛច្ឆɛឌ ឞុកុឞɛលគ កចិពព្វ· អព្វɛគា "អាយុឞង្ខារា ឞត្តាហំ បចត្តិស្សត្តិ គ បចត្តិស្សត្តី"តិ អាចជ្ជិត្វាច ឞយាបជ្ជិពព្វ· ឞɛច ហិ ឞត្តាហព្ហត្តɛទ គិរុជ្ឈគɛក អាយុឞង្ខាɛទ អគាចជ្ជិត្វាច ឞយាបជ្ជតិ, គាស្ស គិɛទាឆឞយាបត្តិ យɛណំ បដិព្វាហិតុំ ឞɛក្កាតិ· អɛត្តាគិɛទាឆ យɛណស្ស គត្ថិតាយ អត្តរាច ឞយាបត្តិɛតា ចុដ្ឋាតិ· ពស្មា ៑តំ អាចជ្ជិត្វាច ឞយាបជ្ជិពព្វ· អចɛឞឞំ ហិ អគាចជ្ជិតុយ្បិ ចដ្ដតិ· ព្ហគំ បគ អាចជ្ជិពព្វɛមចាតិ ចុត្តំ·

ប័លិង៉· ɛឞា ៑ចំ អាកិញ្ចញ្ញាយតគំ ឞយាបជ្ជិត្វា ចុដ្ឋាឃ ព្ហយំ បុត្តកិច្ចំ កត្វា ɛគចឞញ្ញាគាឞញ្ញាយតគំ ឞយាបជ្ជតិ· អɛថកំ ចា ɛទ្វ ចា ចិត្តចាɛទ អតិក្កយិត្វា អចិត្តɛកា ɛហាតិ, គិɛទាឆំ ចុឞតិ· កស្មា បគស្ស ទ្វិន្ន ចិត្តាគំ ឧបរិចិត្តាគិ គ បចត្តិតិ? គិɛទាឆស្ស បɛយាកត្តា· ព្ហងឌាញ្ញព្ហយស្ស កិក្ខុɛគា ɛទ្វ ឞយថចិបស្សគាងយ្យុ ឃុកគទ្ធេ កត្វា អដ្ឋ ឞយាបត្តិអាɛទាហតំ អគុបុព្វគិɛទាឆស្ស បɛយាɛកា, គ ɛគចឞញ្ញាគាឞញ្ញាយតគឞយាបត្តិឃាតិ គិɛទាឆស្ស បɛយាកត្តា ទ្វិន្នំ ចិត្តាគំ ឧបរិ គ បចត្តិតិ·

យោ បន កិញ្ចិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនតោ វុដ្ឋាយ ឥទំ បុព្ពកិច្ចំ អកត្វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជតិ, សោ បរតោ អចិត្តកោ ភវិតុំ ន សក្កោតិ, បដិនិវត្តិត្វា បុន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេយេវ បតិដ្ឋាតិ។ មគ្គំ អកតបុព្ពបុរិសូបមា វេទិតព្វា –

ឯកោ កិរ បុរិសោ ឯកំ មគ្គំ អកតបុព្ពោ អន្តរា ឧទកកន្ទរំ វា គម្ភីរំ ឧទកចិក្ខល្លំ វា អតិក្កមិត្វា ឋបិតំ ឧណ្ហាតបសន្តត្តបាសាណំ វា អាគម្ម តំ និវាសនបារុបនំ អសណ្ឋបេត្វាវ កន្ទរំ ឱរុឡ្ហោ បរិក្ខារតេមនភយេន បុនទេវ តីរេ បតិដ្ឋាតិ។ បាសាណំ អក្កមិត្វាបិ សន្តត្តបាទោ បុនទេវ ឱរភាគេ បតិដ្ឋាតិ។ តត្ថ យថា សោ បុរិសោ អសណ្ឋបិតនិវាសនបារុបនត្តា កន្ទរំ ឱតិណ្ណមត្តោវ, តត្តបាសាណំ អក្កន្តមត្តោវ ច បដិនិវត្តិត្វា ឱរតោវ បតិដ្ឋាតិ, ឯវំ យោគាវចរោបិ បុព្ពកិច្ចស្ស អកតត្តា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នមត្តោវ បដិនិវត្តិត្វា អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ បតិដ្ឋាតិ។

យថា បន បុព្ពេបិ តំ មគ្គំ កតបុព្ពបុរិសោ តំ ឋានំ អាគម្ម ឯកំ សាដកំ ទឡ្ហំ និវាសេត្វា អបរំ ហត្ថេន គហេត្វា កន្ទរំ ឧត្តរិត្វា តត្តបាសាណំ វា អក្កន្តមត្តកេនេវ អតិក្កមិត្វា បរតោ គច្ឆតិ, ឯវមេវ កតបុព្ពកិច្ចោ ភិក្ខុ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជិត្វាវ បរតោ អចិត្តកោ ហុត្វា និរោធំ ផុសិត្វា វិហរតិ។

៨៨០។ ឋានន្តិ ឯតំ សមាបត្តាយ បនស្សា កាលបរិច្ឆេទវសេន នេវ អន្តរាអាយុក្ខយសង្ឃបដិមាននសត្ថុបក្កោសនាការេហិ ន ឋានំ ហោតិ។

៨៨១។ វុដ្ឋានន្តិ អនាគាមិស្ស អនាគាមិផលុប្បត្តិយា, អរហតោ អរហត្តផលុប្បត្តិយាតិ ឯវំ ទ្វេធា វុដ្ឋានំ ហោតិ។

៨៨២។ វុដ្ឋិតស្ស កិំនិន្នំ ចិត្តំ ហោតីតិ និព្ពាននិន្នំ។ វុត្តំ ហេតំ “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកពោណំ វិវេកបព្ភារ”ន្តិ (ម។ និ។ ១។៤៦៤)។

៨៨៣។ មតស្ស ច សមាបន្នស្ស ច កោ វិសេសោតិ អយម្បិ អត្ថោ សុត្តេ វុត្តោយេវ។ យថាហ – “យ្វាយំ, អាវុសោ, មតោ កាលង្កតោ, តស្ស កាយសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, វចីសង្ខារា... ចិត្តសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, អាយុ បរិក្ខីណោ, ឧស្មា វូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ បរិភិន្នានិ។ យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ, តស្សបិ កាយសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, វចីសង្ខារា... ចិត្តសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, អាយុ អបរិក្ខីណោ, ឧស្មា អវូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ អបរិភិន្នានី”តិ (ម។ និ។ ១។៤៥៧)។

៨៨៤។ និរោធសមាបត្តិ សង្ខតាតិអាទិបុច្ឆាយំ បន សង្ខតាតិបិ អសង្ខតាតិបិ លោកិយាតិបិ លោកុត្តរាតិបិ ន វត្តព្វា។ កស្មា? សភាវតោ នត្ថិតាយ។ យស្មា បនស្សា សមាបជ្ជន្តស្ស វសេន សមាបន្នា នាម ហោតិ, តស្មា និប្ផន្នាតិ វត្តុំ វដ្ដតិ, នោ អនិប្ផន្នា។

ឮតិ ឥត្ថិ ឥយាបត្តិ, ឮមំ អរិយតិរយថិតំ;

ឌិរេដ្ឋ ឆេឃ្ញ តិន្ទាតមិតិឥន្លិ ក្ខបិរោតំ;

កាេចត្វា អរិឃំ បញ្ហា, ឥយាបដ្ឋត្តិ បល្ថិតា៑

ឃទ្វា ពទ្វា ឮមិឃ្យាបិ, ឥយាបត្តិឥយត្វតា;

អរិឃយេក្កុ បញ្ហាឃ, អាតិឥំរយាតិ ទុដ្ឋតីតិ៑

អាហុនេឃ្យកាចាឌិនិព្ធាគចា

ប័ប័ទ៑អាហុនេឃ្យកាចាឌិនិព្ធិតិ ត រោចលដ្ឋា តិទ្រាឆឥយាបត្តិឃា ឥយាបដ្ឋតឥយត្វតាច, អឃំ បត អាហុនេឃ្យកាចាឌិនិព្ធិបិ ឮមិឃ្យា លេកាកុត្តរបញ្ហាកាចតាឃ អាតិឥំរយាតិ រចឌិតេញ្ញា៑ អចិរយរឥត ហិ ចត្តត្តិឆាឃបិ ឲតិឃ្យា កាចិតត្តា កាចិតបញ្ញោ បុក្កលេ ឥរឆចពឃ្យ លេកាឃ្យ អាហុនេឃ្យា រហាតិ បិហុនេឃ្យា ទក្ខិណោឃ្យា អញ្ជលីករណីឃា អត្ថុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លេកាឃ្យ៑

ប័ប័៩៑ ចិរឥរតា បតេត្វ បធមយក្កបញ្ហា តាច កាេចត្វា យត្តាឃ ចិបឃ្យតាឃ អាកេតា យុឌិគ្គ្រីយាបិ ឥត្តក្ខត្តុបរមោ តាយ រហាតិ, ឥត្តឃុកាតិតេច ឥំឥរិត្វា ទុក្ខឃ្យត្ត ពរាតិ៑ យដ្ឋឹមាឃ ចិបឃ្យតាឃ អាកេតា យដ្ឋឹមិគ្គ្រីយា រកាលំរកាលេ តាយ រហាតិ, រដ្ឋ ចា តីហំ ចា កុលេតិ ឥន្ធាចិត្វា ឥំឥរិត្វា ទុក្ខឃ្យត្ត ពរាតិ៑ តិក្ខាឃ ចិបឃ្យតាឃ អាកេតា តិក្ខិគ្គ្រីយា ឲកពីឌី តាយ រហាតិ, ឲករញ្ញេច យាតុឥកំ កចំ តិន្ទាតេត្វ្វា ទុក្ខឃ្យត្ត ពរាតិ៑

ប័ប័លី៑ ទុតិយយក្កបញ្ហា កាេចត្វា ឥកទាកាមី តាយ រហាតិ, ឥកិឆេច ឮមំ លេកំ អាកត្វា ទុក្ខឃ្យត្ត ពរាតិ៑

ប័ប័ប័៑ តតិយយក្កបញ្ហា កាេចត្វា អតាកាមី តាយ រហាតិ៑ រឥា ឮគ្គ្រីយរចយត្វតាចរឥត អត្តរាបរិតិព្វាឃី, ក្ខបហច្ចបរិតិព្វាឃី, អឥដ្ឋារបរិតិព្វាឃី, ឥឥដ្ឋារបរិតិព្វាឃី, ក្ខដ្ឋំរឥារតា អកតិដ្ឋកាមីតិ បញ្ចធា៑ ឮឆ ចិហាឃតិដ្ឋោ រហាតិ៑ តត្វ អត្តរាបរិតិព្វាឃីតិ ឃត្វ ពត្វចិ ឃុទ្ធាចារកេច ក្ខបបដ្ឋិត្វា អាឃុរចយដ្ឋ្យអប្បត្វាច បរិតិព្វាឃតិ៑ ក្ខបហច្ចបរិតិព្វាឃីតិ អាឃុរចយដ្ឋ្យអតិក្ខមិត្វា បរិតិព្វាឃតិ៑ អឥដ្ឋារបរិតិព្វាឃីតិ អឥដ្ឋារេត អប្បរយាកេត ក្ខបរិយក្កុំ តិន្ទាតេត្តិ៑ ឥឥដ្ឋារបរិតិព្វាឃីតិ ឥឥដ្ឋារេត ឥប្បរយាកេត ក្ខបរិយក្កុំ តិន្ទាតេត្តិ៑ ក្ខដ្ឋំរឥារតា អកតិដ្ឋកាមីតិ ឃត្វុបបតេន្តា, តតោ ក្ខដ្ឋំ ឃាច អកតិដ្ឋកចា អារុឃ្យាតត្វ បរិតិព្វាឃតិ៑

ប៉ប៉ង៉ ចត្តុយក្កបញ្ញា ការចេត្វា កោចិ សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ, កោចិ បញ្ញាធិមុត្តោ ហោតិ, កោចិ ឝ្កតោកាកាធិមុត្តោ ហោតិ, កោចិ តោចិន្ទោ, កោចិ លេឡអកិញ្ញោ, កោចិ បដិសម្ភិទប្បភេទប្បត្តោ យហាលីណាសចោ៌ ឃំ សន្តាយ ចុត្តំ “យក្កត្តលោ បតេស ចំ ឌដំ ចិឌដេតិ ភាយ ៌ ឲលក្កលោ ចិឌដិតឌដេដិ សចេចកាស្ស លេវិកាស្ស អក្កឝក្កិលោយ្យា ហោតី”តិ៌

ឲុចំ អតេកាតិសំសា, អរិយបញ្ញាយ ភាចតា;

ឃន្ទា តន្ទា កេរយ្យាន, រតិ៍ តត្ថ ចិចក្កលោ៌

ប៉ង០៌ ឲុត្តាចតា ច –

សីលេ បតិដ្ឋាយ ភរោ សបញ្ញោ, ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាចយំ;

អាតាបី តិបកោ ភិក្ខុ, សោ ឥមំ ចិឌដយេ ឌដន្តិ៌ –

ឥមិស្សា កាថាយ សីលសមាធិបញ្ញាមុខេត ទេសិតោ ចិសុទ្ធិមគ្គេ សាតិសំសា បញ្ញាភាចតា បរិទីបិតា ហោតីតិ៌

ឥតិ សាធុឌតបាមោជ្ជត្ថាយ កតេ ចិសុទ្ធិមគ្គេ

បញ្ញាភាចតាធិការេ

បញ្ញាភាចតាតិសំសតិទ្ទេសោ តាម

តេចីសតិមោ បរិច្ឆេទោ៌

តិកមតកថា

ប៉ង១៌ ឲុត្តាចតា ច –

“សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សបញ្ញោ, ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ;

អាតាបី និបកោ ភិក្ខុ, សោ ឥមំ វិជដយេ ជដ”ន្តិ។ –

ឥមំ គាថំ និក្ខិបិត្វា យថេវាក្យ៚

“ឥមិស្សា ទានិ គាថាយ, កថិតាយ មហេសិនា;

វណ្ណយន្តោ យថាភូតំ, អត្ថំ សីលាទិភេទនំ។

“សុទុល្លភំ លភិត្វាន, បព្វជ្ជំ ជិនសាសនេ;

សីលាទិសង្គហំ ខេមំ, ឧជុំ មគ្គំ វិសុទ្ធិយា។

“យថាភូតំ អជានន្តា, សុទ្ធិកាមាបិ យេ ឥធ;

វិសុទ្ធិំ នាធិគច្ឆន្តិ, វាយមន្តាបិ យោគិនោ។

“តេសំ បាមោជ្ជករណំ, សុវិសុទ្ធវិនិច្ឆយំ;

មហាវិហារវាសីនំ, ទេសនានយនិស្សិតំ។

“វិសុទ្ធិមគ្គំ ភាសិស្សំ, តំ មេ សក្កច្ច ភាសតោ;

វិសុទ្ធិកាមា សព្ពេបិ, និសាមយថ សាធវោ”តិ។

ស្វាយំ ភាសិតោ ហោតិ។

ប័ង័ឲ។ តត្ថ ច –

តេសំ សីលាទិភេទានំ, អត្ថានំ យោ វិនិច្ឆយោ;

បញ្ចន្នម្បិ និកាយានំ, វុត្តោ អដ្ឋកថានយេ។

សមាហរិត្វា តំ សព្ពំ, យេភុយ្យេន សនិច្ឆយោ;

សព្ពសង្ករទោសេហិ, មុត្តោ យស្មា បកាសិតោ។

តស្មា វិសុទ្ធិកាមេហិ, សុទ្ធបញ្ញេហិ យោគិហិ;

វិសុទ្ធិមគ្គេ ឯតស្មិំ, ករណីយោវ អាទរោតិ។

ប័ដឋ។

វិភជ្ជវាទិសេដ្ឋានំ , ថេរិយានំ យសស្សិនំ;

មហាវិហារវាសីនំ, វំសជស្ស វិភាវិនោ។

ភទន្តសង្ឃបាលស្ស, សុចិសល្លេខវុត្តិនោ;

វិនយាចារយុត្តស្ស, យុត្តស្ស បដិបត្តិយំ។

ខន្តិសោរច្ចមេត្តាទិ-គុណភូសិតចេតសោ;

អជ្ឈេសនំ គហេត្វាន, ករោន្តេន ឥមំ មយា។

សទ្ធម្មដ្ឋិតិកាមេន , យោ បត្តោ បុញ្ញសញ្ចយោ;

តស្ស តេជេន សព្វេបិ, សុខេមេត្ត បាលិតោ។

២៥៣។

ចិរដ្ឋិតិយេកក្កា ឧលោ ច, អត្ថរាយំ ចិតា ព្វច;

តិដ្ឋិតោ អដ្ឋបញ្ញាស-ករាលចារាយ បរិញ្ញយា។

យថា ពនេចច លោកស្ស, សព្វេ កល្យាណតិស្សិតា;

អតត្ថរាយា ព្វញ្ញត្ត, សិលំ សិលំ យតោរចាតិ។

២៥៣។ បរម ចិរដ្ឋ សទ្ធា ព្វទ្ធិ ចិរិយ បដិយដ្ឋិតេត សិលាចារដ្ឋច យទ្ធចាឌក្យលាសមុគយសមុគិតេត សកសមយ សមយត្ថរកតតទ្ឈាកាតលាសមរត្វត បញ្ញារេចឃ្យត្តិយសមត្ថាកតេត តិបិដកបរិយត្តិកេតេ សាដ្ឋកនេ សត្វសាសនេ អប្បដិហតតាលាបរុការេចត យហារេចឃ្យាការលោត ករលាសព្យត្តិឌតិតសុលចិតិក្កុតយឆុរោងារចចតលាចល្លាឃុវត្វត ឃុត្តមុត្តចាឌិតា ចាឌិចរេត យហាកចិតា លញ្ញអកិឡ្ញាបដិសម្ពិទាឌិ កេឌក្យលបដិយដ្ឋិតេ ត្វត្តរិយត្តស្សធម្ម អប្បដិហតព្វទ្ធិតំ ចេរចំសប្បឌឹបាតំ ចេរាតំ យហាចិហារចារិតំ ចំសាលព្ចារក្វតេត ចិបុលចិរដ្ឋព្វទ្ធិតា ព្វទ្ធឈោរសាតិ ករ្វហិ កហិតតាយឆេឃ្យត ចេរេត មុគត្តលេឌកចត្តរទ្ឍត កតោ ចិរដ្ឋិយេក្កា តាយ។

២៥៤។

តាច តិដ្ឋត្ប លោកស្មិំ, លោកតិត្វរលាសិតំ;

ឌស្សេត្វា ក្យលបុត្តាតំ, តយំ សិលាឌិរដ្ឋិយា។

យាច ព្វទ្ធាតិ តាយម្បិ, សុទ្ធចិត្តស្ស តាឌិតោ;

លោកមិត្រលោកដេដ្ឋស្ស, បចត្តតិ យហេសិតោតិ។

ញាតិ ឃាឆ្ងតបរិយោជ្ជត្ឍាយ ពតា ចិរស្ដិយក្កពឆា,

បរិញ្ញត្តកលភាយ បត ឃា អដ្ឋ បញ្ញាឃកាលចារា ទោហាតិតិ៍

ចិរស្ដិយក្កបពទល៌ា តិដ្ឋិតិ៍